Deneme

Erol Toy

AYDINIMIZ İNSANIMIZ DEVLETİMİZ

YAZ YAYINLARI

Erol Toy AYDINIMIZ İNSANIMIZ DEVLETİMİZ

Deneme **EROL TOY**

AYDINIMIZ İNSANIMIZ DEVLETİMİZ

YAZ YAYINLARI

Mollafenari Sk. Kavlak İş Hanı No.: 27
Kat.1 34410 Cağaloğlu İstanbul
Tel.. (0212) 528 08 84 • 522 35 23
Fax: (0212) 513 98 78

Yaz Yayınları
Yazan: EROL TOY
Yayınlayan: Cengiz Özgün
Kapak İlistirasyonu: Mustafa Delioğlu
Adres: Mollafenari Sk. Kavlak İş Hanı No:27-34310 Cağaloğlu-İst
Tel: (0212) 528 08 84 522 35 23
Fax: (0212) 513 98 78
Baskı-Cilt: Umut Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti
Baskı Tarihi: Nisan 2000

EROL TOY

AYDINIMIZ İNSANIMIZ DEVLETİMİZ

İlk Basım Şubat - 1982
Tıpkı Basım Şubat 1992
Yeni basım 2000

GİRİŞ YERİNE

1- Türkiye ekonomisi emperyalist aşamaya gelmiştir...

2- A.B.D. ve S.S.C.B. İmparatorlukları çöküş sürecini yaşamaktadırlar...

3- Türkiye'nin, Bölgesindeki süper güçlerle hesaplaşması kaçınılmazdır...

4- Bundan ötürü, ekonomi-politik yapısını buna uygun düzenlemeye koşuludur.

Bu kitapçıkta, bir polemik havası içinde, mümkün olduğunca açık, sade ve kesin bulgular halinde, aklınıza gelen sorunların yanıtları araştırılıyor. Okuyup okumamak nasıl elinizdeyse, beğenip beğenmemek de öyle... Yalnız, her durumda da, yazılanlar üzerinde bir an düşünür, bir an tartışma gereksinimi duyarsanız, bütün emek değerini bulmuş olacaktır.

Umarım, yanında olan da, karşısında bulunan da, burdaki düşünceler konusunda daha geniş araştırmaya dayalı, daha kesin bulgulardan yola çıkan eleştiriler getirir. O takdirde, övgünün de, yerginin, (hatta sövgü ve küçümsemelerin de) gerçekten bir anlamı olacaktır.

Başlangıç için şu 1982 Şubatında benden bu kadar: Gerisini, her yazıda olduğu gibi, okur belirleyecek.

aydınımız

DÜŞÜNCE YAPIMIZ ÜZERİNE ÇEŞİTLEME

Girişteki lâfları yabancı akıldanelerden birinin sekreterinin hizmetçisi etseydi, basın organlarımızda sürmanşet çekecek sütûn..... Yayın organlarımızda sığdıracak ekran bulamazdık. Ama ben ettiğim için, okuma özverisinde bulunanların pek çoğunun irkildiğini ve direnme isteğiyle tutuştuğunu görür gibiyim. Bunun etken ve nedenlerini tahlil etmeden temel itirazları kategorik olarak şöyle özetleyebilir miyiz?

İlk söz, her zaman her yerde olduğu gibi, nihilistlerimizin;

"Böyle bir ortama ulaşabilmek için öncelikle bir Batı ülkesi olmak gereklidir..." diye başlayacakları kesin.

"Biz Batılı sayılır mıyız? Baksanıza, teknoloji üreten laboratuarlarımız, makine üreten makinelerimiz yok. Dünya pazarlarında, Batıyla rekabet gücüne sahip sermayeden yoksunuz... Yıllardır sömürüle sömürüle kaç kez iflâs masasına oturduk. Borçlarımız boyumuzu aştı... Ona buna avuç açarak geçiniyoruz. Bir milyon dolar borç alabilmek için vaftiz edilmediğimiz kilise, namaz kılmadığımız cami kalmadı... Sonunda, sağcısı solcusuyla bütün devlet adamlarımız gidip İMF'nin satırına boynumuzu uzattı. Friedman'ın acımasız reçetesi, fiatları artırdı, ücretleri dondurdu... Sırada Kamu İktisadi Sektörünün yabancı sermayeye peşkeş çekilmesi var. Şimdi emmebasma tulumba bizden daha çok emecek, Batı'ya daha çok basacak... Öyle bir bataktayız ki,başımızı çevirip çevremize bakabilecek durumumuz yok... Humeyni yobazı İran'ı kargaşaya salıp Irak savaşa girmese yüzümüze bakan bulunmazdı. Şimdi bir iki gülücük, biraz sırt sıvazlama, azıcık koltuk kovaltmayla karşılaştık diye, hemen düşlere dalmanın sırası mı?

ÖZGÜVEN YOKSUNLUĞU

Gerçekçi olmak zorundayız.

Emperyalizmin akıl almaz gücü, "kaadir-i mutlak" bilinci parıl parıl önümüzdeyken, "Don Ouijote" gibi değirmenlerle savaşmak çağdaş akılla bağdaşır mı? Yarın öbürgün bölgemizde çıkarlarını düzene sokan emperyalizm, kaşını yıktığında yere serilmemiz işten değil. Üstelik bunun için elini ateşe bile sokmaz... Suriye'yle Yunanistan'ı, silâhla donatır... İsrail'e teknolojik yardımı artırıp iki yandan üstümüze hörletti mi, işimiz bitik...

Zaten Esat 1938'in, Papaandreu, 1974'ün rövanşını alma hevesinde. Başta Sovyetler ve ABD, NATO ile Avrupa Konseyi bizim elimizi kolumuzu tutarken, onlara alkışı çekti mi şamar patlar, perişan oluruz.

Biz, bütün bunları Amerika'nın yetiştirdiği en büyük ekonomistlerden Galbraith, bar bar bağırdığında duyup aktarmış; Friedman'ın geçerli sanılıp da,mal bulmuş mağribi gibi sarılınan monater reçeteleri büyük tekellerin semirmesini sağlamak amacıyla düzenlenmiştir. Böylelikle emekçi sınıfların birikimleri bir anda uluslararası tekellerin ceplerine inecektir. İşte Güney Amerika modeli... Önce büyük oranlı devalüasyonlar yapılmış sonra ücretler dondurulmuş, fiatlar serbest bırakılmıştır. Ardından, faiz hadleri yükseltilmiş, fakir fukaranın elindeki avucundaki üçkağıtçıların israflarına tahsis edilmiş. Daha sonra da ordular iktidara el koymuş, faşizmin diktasında toplumlar inim inim inletilmektedir, demiştik.

Uluslararası kahraman Allende, bütün bunlara direndiği için Cumhurbaşkanlığı sarayında öldürülmüş, milyonlarca Şili'li, stadlarda kurşuna dizilmiştir. IMF'nin reçetelerine başvurulursa bizim de başımıza gelecek bundan başka olmayacaktır...

ÖNALMA HEVESİ

Bunun için, Ordu harekete geçmeden, silâhlanıp devrimi yapmamız gerekir. İşçiler bizden yana olurlarsa devrimci, olmazlarsa, emperyalizmin şartlanmasında aristokrat zümrelere dahil edilip onların da hakkından gelinmelidir. İşçi sınıfı öncüdür ama, öncülüğünün bilincine varıncaya kadar, devrimi de, toplumsal kurtuluşu da yaratacak olan biziz!

Kamulaştırmaları hızlandırmalı, kurtarılmış bölgelerde üslenerek, devrimin şanlı bayrağı yükseltilmelidir.

Bizim ordu NATO'cudur.

Subaylarımız, Oyak'larla Renault'larla, Banka Yönetim Kurullarındaki arpalıklarla karşı devrimci saflara geçmişlerdir. Öyle olmasalar, 12 Mart'ta bizi şamarlayacaklarına, sağcıların canına okumaları gerekirdi.

Ülkücü faşistleri üstümüze saldırtıp kollamaları bizi kendimizi korumaya zorlamaktadır.

Devrimciler birkez eylerne geçti mi, önünde hiçbir güç dayanamaz!.. Çünkü zaten bütün güçler çökertilmiştir! Ekonomik olarak bozguna uğrayan bir ülke,politik ve askeri anlamda da çökmüş demektir. Onu, çukurdan çıkarma ödevi bizim yükümlüğümüzdür. Büyük bilgin Althusser, "Pour Marx"ında oligarşinin diktasını, devrimci bilincin direnci sona erdirir, demiştir.

Batmış bir ülkede eğitim her zaman fiyasko verir. Bilim, teknik ve uygulama, olanakların varolduğu, yerlerde sözkonusudur

Lenin, emperyalizmi, incelerken, bir toplumun üstüne nasıl bir ahtapot gibi çökeceğini bütün ayrıntılarıyla belirlemiştir. Bizim de, söylenenleri uygulayarak eylemde gecikmememiz gerekir. Önümüzdeki engeller, ne olursa olsun, kırılmalıdır. Bunun yolu da silâhlanmaktan geçer.

Gençler derhal davranmalı, Faşizmin saldırısını püskürt-

melidir. Ancak o zaman işçi sınıfının bilimine dayanma hakkını elde ederler. Ve ancak o zaman Batılı bir genç gibi alınları açık gezebilirler. Çünkü Batı uygarlığını böyle kurmuştur. Spartaküs'ten, Thomas Münzer'e.. Blangui'den Rosa Lüksemburg'a bütün örnekler gösteriyor ki, toplumsal değişimler, emekçi sınıfların bayrağı yükseltmesiyle gerçekleşmiştir. Parmağımızın ucunda oynamadığına göre, bizde tam anlamıyla emekçi sınıfı da yoktur.

Zaten neyimiz var ki?

Parlamentomuz mu?

Partilerimiz mi?

Ama, öyle hepsi de aynı ideolojiyi, emperyalist sağ ideolojiyi, savunan topluluklar değil... Yelpazenin her rengini taşıyan bütün partiler... Hiçbir zaman olmadı. Oligarşi ve yabancı tekeller hiçbir zaman da izin vermez!..

ÖRNEKLER VE DENEKLER

Batı öyle mi?

Daha Rönesansın başından bu yana, bütün anlayışlara hoşgörüyle bakmasını bilmiştir... Galilei'yi yakmakla tehdit etmeleri bir uydurmacadır. Kilise babaları, bakalım diretebilecek mi, dönecek mi? diye deniyorlardı. Hani, yalancıyı, yalancılıktan cezalandıran adil kral masalında olduğu gibi!..

Yoksa, Galilei, Copernucus, Newton, Pascal gibi insanlar çıkarabilir miydi Batı toplumları?

Dönüp kendimize bakalım. Bir tane gösterebilir misiniz bu ayarda bilim yaratmış bir Doğu'lu ya da Müslüman?

Bazı hamhalatların, bilimde Biruni, Harezmi, Haysen!.. Felsefe'de Farabi, Arabi, İbn-i Sina, İbn-i Rüşd... Sosyolojide İbn-i Haldun... Teknikte Kadızade, Geyvan Bey, Hazarfen Ah-

met Çelebi... Eylemde Mansur, Nesimi, Baba İlyas, Baba İshak, Bedrettin, Karayazıcı... demelerine aldırmayın...

Öyle olsa, bunca uygar Batılı, Rönesans'ın kaynağı olarak, Yunan'ı almak zorunda kalır mıydı?

Biz şimdi, Batı kaynaklarından yararlanmakla övünmüyor muyuz? Onlar da, övünürlerdi... Övünmediklerine göre bir tek örneğimiz bile yok!

Tam tersine!... Fatih İstanbul'u aldığında, Batı'ya kaçan Hıristiyan din adamları, Rönesans'ı başlatmışlardır... İnanmayan, açsın Batılı kaynaklara baksın... Avareo'ler... Avicenne'ler... Albucasis'ler... Rhazezs'ler... Alcebr'ler... Algorithme'leri... Hepsi hepsi, Bizans'tan kaçıp da, Yunan bilim ve felsefesini Batı'ya ulaştıran ve bugünün gözkamaştırıcı uygarlığını yaratanlardır...

Bir başka örnek isterseniz, gidin Paris'e... Boulvard Saint Germain ile Saint Michele'in kesiştiği noktaya bir bakın. Orda, Robespierre'in anıtını göreceksiniz. Biz burda devrimcileri doğrarken, onlar orda heykellerini dikiyorlar!..

Bütün Fransız sokakları, geçmişteki devrimcilerinin adlarıyla anılır. Şimdi kalkıp da, bunca uygar toplumlarla yarışmaktan söz etmek, bütün dünyayla alay etmektir.

Biz burda hiçbir şeyimiz yok, olanı da Batılı'nın eskimişlerinden armağan ettiği montaj ürünüdür derken, başımıza ne işler çıkarıyorlar. Bilim de sanat da ulusal nitelik içerdiğinde değer taşırmış!..

Oysa bunlar evrensel değerler olduklarında, anlam kazanırlar... Sen istediğin kadar düşün, bir Descartes, bir Durkhaim, bir Freaud, bir Althauser, bir Galbriht bir Lukacs çıkaramadıktan sonra, haline gülerler.

İnanmazsan, Stendhal'le, Yaşar Kemal'i ardardına oku... Bak nasıl gülmeye başladın!...

SÖZ KENDİLERİNİ MATERYALİST SANAN İDEALİSTLERDE

Sıra kendini Materyalist sanan idealistlerimizde; "Nihilizm son derece tehlikelidir. Her başgösterdiği ülkede bir diktaya neden olmuş, kötü bir aydın hastalığıdır... Öyle bulaşıcıdır ki, daha çok bağıran bir zaman haklı sanılır.

Özellikle gençlerin yakasına yapışır.

Kendini her aydın sanan yarı cahil, ağzının içinde bir iki lâf geveleyip, bir iki kavram tekerledi mi, küçük dağları ben yarattım sanır.

Öğretmen öğrencisinden korkar... Yazar okurundan. Herkes, bir bilgi yarışmasının zıpırlığında büsbütün bir çıkmaza düşer... Bunun ardından doğacak toplumsal bunalım, kurunun yanında yaşı da sürükleyip götürür.

Götürdüğü zaman bile bunlara lâf anlatmak mümkün olmaz. Papağan gibi ezberlediklerini tekrarlayıp dururlar. Çünkü, inançsızdırlar. Herşeye ve herkese... Yalnız, Hristiyan Batı hariç. Ordaki üçbuçuk kıytırığın tilmizleridirler. Nihilizmin sözlük anlamı da zaten herşeyi açıklamaya yeter: Yoksayıcılık...

Onların gözünde, ne bilimde, ne kültürde, ne de sanatta bir şeyimiz vardır. Herşey Batı'dadır....

Doğru düzgün dil bilseler, belki kavrama yetenekleri biraz daha gelişecektir. Bilmezler..

Bilmedikleri için de okuduklarını anlamazlar.

Hele iş biraz "raffiné" kültüre yönelmesin. Angut gibi yutkunmaya başlarlar. Bütün bilgileri, benim ellerine tutuşturduğum dergilerdeki "vulgaire," makalelerden ibarettir!

Bu yüzden, yapmak istedikleri her şeyi ağızlarına yüzlerine bulaştırırlar. Devrimcilik diye kalkışmışlarsa, birbirlerini kırmaya yönelirler.. Materyalizm oturup kakmaya durdular mı, "banal" bir "populisme"e bulanıverirler.

Plehanov'un bütün kitaplarını okumamışlardır. Lenin'in toplu eserlerini vitrinlerde bile seyretmek imkânları olmamıştır. İki üç makalenin yalan yanlış çevirisine dayanarak ahkâm kesmeye dururlar. Ne gizemden haberleri vardır ne imgelemden.

YARATICI OLMAK İÇİN

Hele yaratıcı imgelem sözkonusu oldu mu, tut birini vur ötekine... Yeni yeni şeyler yarattıklarını sanırlar. Balandier'yi, Davignaud'u Nizan'ı, Jouvenel'yi hiç duymamışlardır.

Bütün bilgileri, fransız işçilerinin eğitimi amacıyla yazılan, Althusser'in "Pour Marx"na dayanır. Ordan bir iki laf kaptılar mı, yanlarına varma.

Hani, papağanlıkları hiç olmazsa doğru değerlendirmeyi getirse, yine yüreğimiz yanmaz! Biz bir şey **yarattık mı** hepsi körleşir! Filin etrafında dönmeye başlarlar. Kimi de dişini sığazlayıp, "Osmanlı yatağanı," sanır.

Oysa ortakarar bir fransız, yaptığını hemen anlayıverir.

Bir gün paris'te, "Cafe Boulvard"lardan birinde, Nicole adlı fransız kızıyla oturuyorduk. Sekreter kızın bilgisini bir yoklayayım dedim. Bütün ünlü ozanlarımızın şiirlerini fransızcaya çevirip okudum!.. Ne göreyim? Kızcağız bunların hepsini ezbere biliyor. Meğer kendi ozanlarının ilkokullara yayılmış dizeleri ile; tereciye tere satmaktaymışım.

Küçümsemesinin altında ezilmemek mümkün mü?

Tepem attı bunun üzerine, hele dur, dedim. Nedim'den bir parça çevirip söyledim ki, aman Allah!.. Kızcağız, şaşkınlığından yerlere yuvarlandı.

"Neden?" diye bağırmaya başladı. "Deminden beri böyle olağanüstü şeyler söylemiyorsunuz?"

İşte o zaman, yaradana sığınıp bir de kendimden çevir-

dim!.. Görecektiniz. İlkin Nedim'in sandı!.. Benim olduğunu anlayınca, çıldırıyordu...

Ya Anee-Marie ile olan serüvenimiz!..

Raslantı bu ya, ben Sultan-ı yegâh'ı dinlerken çıkagelmişti. Bunun bizim asıl müziğimiz olduğunu duyunca, inanmadı... Yemin billâh kanıtlayınca da bizim klasiklerimize hayran olmamanın imkânsızlığını haykırmaya başladı.

Yıllardır bunları anlatmak için göbeğimi çatlattım. Ne oldu? "Banal populisme"in kolaycılığında bir dolu, "Norodnik," palavra!..

Gazete köşeleri, sinema perdeleri, tiyatro sahneleri, kitap sayfaları, köylü ağzıyla konuşan bir sürü hödükle doluverdi. Sanıyorlardı ki, devrimci sanat budur.

Neyse ki, ben boş durmadım... Onlara; "materyalist diyalektik **yaratıcı** imgelemin," ne olduğunu öğretmek için kollarımı sıvadım.

Ve "âsârımı şedid bir numune olarak neşreyledim." Fakat, "raffine culture"den "mahrum olanlar, hiçbir "tarzda" yazdıklarımı "ihata" edemediler.

Onlar Dil Kurumunun uyduruk türkçesiyle, köylü ağzını "marifet addeylemişlerdir." Tip deyince akıllarına dangıl dangul bir herif, estetik deyince de sol elleri havada, (bu da bir hata!.. Bütün işçi sınıfları, sağ yumruklarını kaldırırlar.) birkaç slogana sarılıverirler.

Osmanlı'nın ne cevherler **yarattığını** hiçbir zaman bilmezler. Öğrenmeye de niyetleri yoktur. Hristiyan Batı, onlara birkaç şaşırtıcı kavram ezerletmiştir. Bütün barutları bundan ibarettir. Dolma tüfek gibi o yana bu yana saldırıp, şişinirler. Yanıbaşlarındaki **yaratıcı dehayı** farkedemezler... Oysa Batılılar, ağzı açık ayran budalası gibi beni bekliyorlar!..

VE BİR BAŞKA EKİP AÜT'ÇÜLER SAHNEDE

ATÜT'cülerimiz ya da yeni yeni biçimiyle AÜT'çülerimiz başka telden çalıyorlarmışcasına koroya katılırlar;

"Bütün bu düşünceler yabancılaşmanın sonucunda serpilip gelişmektedir.

Yabancılaşma, Tanzimat'la birlikte başlar.

Marx mektuplarının birinde "Durağan Asyatik Toplum yapısını" harikulâde bir sezişle dile getirmiştir.

Osmanlı, dünyanın eksenidir. Ve kim o'na başkaldırdıysa haindir... Bedreddin Timur'un, Pir sultan Şah İsmail'in ajanlarıdır.

Tanzimat Batıcıları, merkezci, seçkinci bir yönetim biçimini yeğlemekle, Osmanlı'nın özgür, adil ve eşitlikçi düzenini çökertmişlerdir. Çevreci, demokratik ve liberal sistem sürüp gitseydi, imparatorluk kısa sürede gelişir, endüstri toplumu aşamasına çoktan varırdık. Ne yazık ki, o kafa yüzünden yabancı güçlerin domino taşları olarak sürekli bir, "Yükseliş ve Düşüş" anaforunda komplodan komploya sürüklendik.

Tanzimat Jön-Türklerinin hemen ardından İttihat Terakki Jön-Türkleri, yabancılaşmayı tamamladılar. Elbette imparatorluğun batışını da...

Oysa, Abdülhamid'in dehası yıllar boyunca iti ite kırdırarak, İmparatorluğun parçalanmasına engel olmuştu.

İdeoloji kompradorları, yabancılaşmalarından ötürü bunu sezemedikleri için, İngilizlerden Almanlara yalpalaya yalpalaya herşeyi berbart ettiler.

İSLÂMCI AKIMLAR

İslâmcı akımların çevresel demokrasiyi savunan niteliksel yapıları bu yalpaların arasında gericilik damgasını yedi çıktı. Lichteim, Hobsbawn, Chasneaux, AÜT'ün yapısal özelliklerini

irdeleyen yaman yapıtlar ortaya koydular! biz de gün heder etmeden bunların ileri sürdükleri "Marxist Matrislerden" yararlanmalıyız. Demokrasimizin çevresel oluşumu buna bağlıdır.

Libarelleşme, kendi altyapısında demokratizasyonu getireceğinden, son derece geçerli ve sağlam uygulamalar yapılabilir. Küçük burjuva sektarizminin seçkinci-merkezci tavrı kırılırsa, ikide bir kurtarıcılığa soyunanlardan kurtuluruz!

Böylelikle, Kurtuluş Savaşımızı ve bundaki işsiz kalmış zabitlerin işbulma çabalarını apaçık görebiliriz. Elbette böyle yürüyen bir yabancılaşmanın tamamlanması sonucunda, küçük burjuva bürokratlarının diktası ortaya çıkardı. İngilizler bunu bildikleri için, Kurtuluş Savaşı'nın kısalmasında etkin olmuşlardır.

Batı Emperyalizmi, yeri ve zamanı ayarlamakta ustadır. Baktı ki, kendisi için tehlike doğacak, tehlikeli saydıklarının sırtını sığazlayıverir.

Nerdeyse Ankara'ya kadar ulaşacak Yunan ordularının arkasındaki desteğin çekilivermesi, sonrasının kötü gelmesi için bir hazırlıktı. Nitekim, sonunda, liberal çevreci demokrasi yerine, bütün liberal çevrecileri sapır sapır döken, merkezci-seçkinci bir yönetim egemen olmuştur.

Bizim en elit biçimde ortaya attıklarımızın, yaşama geçirilmesi için, olanaklar **sağlanmalıdır**. Liberal çevreci girişimler özgür kılınmalı, demokratik sistemin işlemesine **hoşgörülü davranılmalıdır**. Bütün partilere **izin verilmeli**, işçilerin grev, köylülerin üretim hakları **tanınmalıdır**. Seçim ve katılma sorunları çözümlenmeli, her topluluk özgürlükleri kullanabilmedir.

SİVİLLEŞME

Tabandan tavana toplumun sivilleşmesi buna bağlıdır. Sivil toplum ise, atılımdan atılıma geçerek kısa zamanda uygarlığın son aşamasına gelir.

Bir kez geldi mi, kişlerin haksızlıklarının önüne hemen geçiliverir. Yönetim ve elbette üretim, kompüterlerin eşit özgür ve bilimsel dağıtıcılığına teslim edilir. Çünkü, merkezci-seçkinci yönetimler, kitleleri bir sürü gibi görmektedirler. Sürülere, istediklerini yaptırmak amacıyla zora başvururlar. Yönetim bilinci, ister istemez bir seçkinlik amacı taşır. Ama makinaların amacı olamaz. Neye programlandıysa, ona göre işler. Bireylerin mutluluğu ancak bu şekilde elde edilebilir. Oysa, yeryüzünde geçiş toplumlarının, merkezci-seçkinci yöneticiler elinde, birikimleri kendi iktidarlarının görkemine harcadıkları bir gerçektir.

Elbette bundan vazgeçemedikleri için, teknolojik ve bilimsel bakımdan daha geri ülkeleri, sömürge niteliğinde tutmak isteyeceklerdir. Merkezci-Seçkinci yönetimlerle kolay anlaşırlar. Birini devirip, ötekini işbaşına getirmelerinin altında bu yatar. "Yeryüzünü yöneten aklın," gereği budur.

Bu akıl öylesine donanmıştır ki, hiç hata yapmaz. Bakmayın, "Süper Güçler"in bu günlerde, örselenmiş, yorulmuş, gerilemiş gibi göründüğüne... Yönetici aklın öteki parçasıyla, aynı doğruda çakıştığı an, gerilediği heryerde yeniden yükselmesi işten değildir.

Ekonomik ve teknolojik muhtaçlıklar ister istemez ideolojik yanaşmaları meydana getirecektir. Getirmektedir de...

DÜNYAYI YÖNETEN AKIL

Yunan Cuntasından, bizim geçirdiğimiz evrelere varıncaya bir göz atılacak olursa, "Dünyayı yöneten akıl"ın gücü kesin olarak ortaya çıkıverir.

Bundan kurtulmanın yolu, bireyleri alabildiğine dirençli kılmaktan geçer. Özgürlüklere bir mülkiyet biçiminde sahip çıkan bireyler, komplonun karşısında bükülmez birer çelik örneği direnirler. Belki o zaman, "Dünyayı yöneten akıl"ı yenemezsek de, kendimizi kabul ettiririz.

Bunun için de, Osmanlı'nın yabancılaşmadan önceki kurum ve kurallarına sahip çıkmamız gerekir. Tanzimat'ı kökten silip atmalıyız.

İslâmcı-liberal-demokrat kitlelerin tepkilerini çok iyi değerlendirmeli, yabancılaşmanın özünü hepsine anlatabilmeliyiz. Demokratik yoldan bu süreci tamamladığımızda, hem mirasımıza sahip çıkarız, hem "durağan toplum yapımızı" devrimci bir dönüşüme uğratabiliriz. Bunu yaparken de, alabildiğine demokrat ve çevreci olabiliriz.

SIRA ATATÜRKÇÜ GÜÇ ODAKLARINDA

Atatürkçülüğü çağdaş sağcılık sananlarımız, bu anlayışların tümüyle gırgır geçmektedirler. Onlara göre:

"Daha 1923 Şubat'ında, İzmir İktisat Kongresi'ni toplayan ulu Önderimiz Atatürk, bütün iktisadi doktrinini orda açıklamıştır.

"Tüccar, milletin alınterini ve emeğini değerlendiren," mümtaz kişidir.

Solcular, ya da kiriptolar bir devletçiliktir tutturmuşlar.

Oysa Atatürk, devletçiliği, tüccarlarımızın o günkü şartlar muvacehesinde erişemedikleri ciğerleri ağızlarına lokma lokma sunuvermek için kurmuştur. Öyle olmasaydı, "Komünizm her görüldüğü yerde ezilmelidir" dedikten başka, hepsini ipe çeker miydi?

Solcuların ikide bir yok Kubilay'dı, yok Şeyh Sait'ti diye yırtınmalarına aldırmayın. O dindar ve memleketsever insanlar da, bu alçakların iftiraları yüzünden nâra yanmışlardır. Kubilay denilen öğretmen müsveddesi, kalabalığın arasına karışıp onları tahrik edince, ne yapabilirlerdi?

Şeyh Sait ve Said-i Nursi hazretlerinin cezalandırılması da öyle olmuştur.

Meclisteki komünist meb'uslar, onların iğfali için, din elden gidiyor, davranın ey eyl-i imân feryadını koparınca, dini bütün insanlar ne yapacaklardı?

Bir insanın hayatında bazı hataları olacaktır. Ulu önder de, nihayet bir fâni idi...

Fakat bize öyle bir vatan, öyle bir millet bırakmıştır ki, cihangirliği vicdanının derûnunda muhafaza etmekte.... Gene bir kahraman çıkıp, kalkın ey ehl-i imân desin diye beklemektedir.

İşçisiyle, köylüsüyle, dinine, milletine ve ulu önderine sahip bir milletizdir. Kimsenin bir lokmasında, gözümüz yoktur. Çalışana Allah'ın verdiğine iman etmişizdir. Biz de çalışmayı şiar edinirsek, evel Allah, yapmayacağımız iş yoktur.

KUCAKTAN KUCAĞA

Avrupa bize hor bakıyorsa, Amerika kucak açmış beklemekte...

Din yoluna, Millet yoluna kanlarımız helâl... Atatürkümüzün izinden gidenlere yardım boynumuza borç.

İran Şah'ını tahtından eden anarşi fırtınası bize de bulaşmadan Ordumuzun Atatürkçü çıkışına çok şey borçluyuz.

Yalnız, bazı itirazlarımız olacaktır.

Şu Avrupalı'ya haddini bildirmeliyiz. Amerika ile ilişkilerimizi pekleştirmeli, büyük dostumuzu, çöl fırtınaları önünde perişan ettirmemeliyiz.

Humeyni şeytanının bütün üfürüklerini kendi suratına döndürmenin yolu, Amerika'ya Diyarbakır olmazsa, Van'da, bir Hava meydanı tahsis etmekten gecer. Bak o zaman, Tahran'ı, Kum tekkesini yerle bir etmek nasıl kolaylaşır!

Bunlar Hasan Sabbah lâininin torunlarıdır. Hulâgu Han gibi Alamut'larını başlarına yıkmadıkça haklarından gelinemez.

Üçbuçuk softanın, koskoca kadim dostumuz Amerika'ya meydan okuması, içimizdeki yobazlarla, anarşistlere dilediğinizi yapın demektir.

Zaten, alıp başlarını gitmişlerdi. Yok anahtarmış, yok devrimmiş teraneleriyle, memlekette kanun nizam hakimiyeti, huzur ve emniyet bırakmadılar.

Ulu Önder Atatürk'ün yaptığını yapmak lâzım. Yobazlara kuracaksın darağaçlarını... Anarşistleri dikeceksin makinalıların karşısına.

Şöyle üç dört milyon adamı temizledikten sonra,grev hakkını askıya alacaksın! Ücretleri donduracaksın! Fiatları serbest bırakacaksın! Sendikaları falan toz edeceksin.

KİT KAMBURU

Devletin kamburu haline gelen şu İktisadi Devlet Teşekküleri ucubelerinin zarar edenlerini kapatacaksın! Kâr getirenlerini ödeyebildikleri taksitlerle vereceksin işbilir işadamlarımızın eline! Kanun nizam hakimiyetini kuruvereceksin!

Ondan sonra,biri başını mı kaldırmış, indireceksin yumruğu! Biri kıçını mı çalkalamış, yerleştireceksin tekmeyi!.. Ulu önderin bıraktığı yerden bayrağı kapıp. "Muasır Batı medeniyeti seviyesini" aşıvereceksin.

Sağa da, sola da karşı çıkıp Atatürk milliyetçiliğinde, Amerikan hür teşebbüsçülüğünde ve kanun nizam hakimiyeti içinde kalkınma yarışını sürdüreceksin.

Adamlar bunca gelişmeyi nasıl sağlamışlar?

Önce müteşebbisleri yatırımlar yapmış. Çağırırısın, burda da yatırımlar yapsınlar... Sonra iş alanları açmışlar ki, işçiler karınlarını doyursunlar. Adam Smith "Milletlerin Zenginliği"nde, Ricardo "Ekonomi Politiğinin Prensiplerinde," Keynes, "İstihdam Faiz ve Para Teorisinin Genel Esasları"nda, Friedman,

"Studies in the guantitiy Theory of Money"inde hep aynı şeyi müdafaa etmişlerdir. "Teşebbüs sahibinin tam manasıyla serbest olmasını."

Buna mâni olan her türlü düşünce suçtur.

Büyük Atatürk'ün vaktiyle yaptığı gibi, gerici sağı da komünist solu da ortadan kaldırdık mı, ne güzel kalkınır gideriz.

Borç yiğidin kamçısıdır. Bize yardım eden Amerika gelişmemizi istediğinden böyle yapmaktadır. Ama, anarşistler ve teröristler, Amerika'ya karşı çıkarak, memleketimizi geriletiyorlar..."

KEMALİSTLER DE SÖZ ALACAKLAR ELBET

Kemalistlerimiz hemen yanıtı yetiştirirler:

"İzmir iktisat Kongresini Atatürk topladı. Ama,sonunda gördü ki, üçbuçuk çapulcu halkın paralarını çarçur etmektedir. Devletçiliği getirdi.

Bütün ana dallarda, devlet yatırımları makro-dengelerde kuruldu. Sonra kötü yöneticiler, onları çıkar çevrelerinin emrine verdi. Karaborsa, vurgun ve soygun araçlarına dönüştürdü. Atatürk sağ olsaydı, bunların hiç biri olmazdı.

Gericilik gemi azıya aldı... Kızlar yeniden çarşafa sokuldu. Oysa Atatürk'ün zamanında ezan türkçe okunduğu gibi, çarşaflı kadınların üstlerindeki kara karanlık cart cart yırtılırdı!

Bizim insanımız, demokrasiden ve iyilikten anlamaz!

Bir kamçılı olacak! Şaklattı mı, herkes zıp zıp zıplayacak!

Kültür kaynaklarını yeniden keşfetmemiz gerek!.. Madem Batı'nın gelişmesine Yunan kaynaklık etmiştir. Biz de Yunan düşüncesinden işe başlamalıyız. Zaten Yunan düşüncesi denilen de bizim topraklarımızdan çıkmıştır. Heredot Halikarnasoslu, yani Bodrum'ludur. Homeros her ne kadar İzmirli bilinse de aslen, Diyojen'se apaçık Sinoplu, Anaksimendros'la Anaksimenes Milâslı, Aristo Datça'lıdır.

Yani bizim topraklarımız, arpa buğday üretir gibi bilge üretmiştir! Sonra Yunan propagandası, sadece bu bilgelere değil, şiş kebabımıza, tahin helvamıza ve Karagözümüze bile sahip çıkmıştır!..

Çünkü biz Batılılara gerçekleri anlatamıyoruz. Batılı da şımarık çocuğunun sırtını sığazladıkça sığazlıyor.

Şimdilerde başımıza bir de Ermeni sorunu çıkardılar. Görüyorsunuz işte, Ermeni teröristlerini birbiri ardından salıveriyorlar. Hemen önlem almalıyız. Bir lobi de biz oluşturmalı, Batılılara kendimizi güzelce tanıtmalıyız!

O zaman, durum değişecek... Batılı, Yunanistan'ın her aldığını cebine atıp daha daha diye tepindiğini şıpınişi anlayıverecektir!.. Anlayınca onlara top tüfek vermeyecek hepsini bize akıtacaktır. Bir kez de böyle oldu mu, Yunanistan'ın başına kim gelirse gelsin, ellerimize sarılacak... Ne kadar armağan verirsek o kadarına razı olacaktır. Bunun için de hemen demokrasiyi kurmalıyız. Partilerimiz, ama bütün partiler, parlamentoda temsil edilmeli... Yunanistan'ın bu avantajı elinden alınmalıdır. 1974 yılında durum tersineydi. O zaman bizim parlamentomuz dimdik ayakta... Sosyalist ve işçi partileriyle düzgün işleyen bir demokrasimiz vardı. Yunanistan ise albaylar cuntasının işkencesi altında inliyordu.

Kıbrıs'a çıkarma yaptıksa,bu yüzden yaptık. Ve Yunanistan'da demokrasinin kuruluşuna katkıda bulunduk.

ECEL VE KORKU

Biz ayak direr, demokrasiden vaz geçersek, Yunanistan bizi siler süpürür! Bir yandan demokrasiyi kurarken, öte yandan lobiyi oluşturmamız gerekli. Öyle Batılıya bir iki ziyafet çekerek, kendimizi anlatamayız. Gerekirse adamları adım adım izlemeli, bütün sorunlarıyla yakından ilgilenmeliyiz.

Bunun için de, basın ve kültür ateşelerimizi çoğaltmalı, dil bilen yakışıklı ve güzel gençlerle donatmalıyız.

Yunanlı ya da Ermeni bir bildiri yayınlıyorsa, biz beş yayınlamalıyız. O bir yerde miting düzenliyorsa, biz beş yerde eyleme geçmeliyiz.

Ancak, bu da yeterli değildir. Demokratik Avrupa toplumunda herşey seçimle işler... Millet vekillerine, Senatörlere,bizim karşımızda olduklarında seçilemeyeceklerini de isbatlamalıyız.

Üstelik, bütün bu lobicilik işlerini yüklenecek olanların yüzü yerde olmamalı. Hani sizin Üniversiteleriniz özerk değil demokratik seçimler ufukta görünmediğine, en azından tarihleri belli olmadığına göre, insan haklarından yoksunsunuz, dedirtmemeliyiz.

Avrupa, yüzyıllardır demokartik olmanın titizliği içindedir. Onları anlayışla karşılamalıyız.

Avrupa'dan kopup, Amerika'ya gitmemiz yanlıştır. Amerika bizi Körfez'deki çıkarlarında kullanır. Ama Avrupa salt kara kaşımız, kara gözümüz için destek olmakta, yardım etmektedir.

Hele bir de biz dediklerini yapar, özerk üniversitesi, demokratik parlamentosu, sivil yönetimi ile karşılarına çıkarsak, durum değişir... Genchser hepimizi kutlar!.. Van Lennep, hemen sadaka kesesinin ağzını açar... Kaldor maliyemizi, Tinbergen Planlamamızı, Hirsch hukukumuzu düzenleyiverir!..

O zaman göğsümüzü gere gere, biz de Avrupalı'yız deriz! Onlar da, kollarını açar, bağrına basmak için bizi beklerler!..

İŞ ORDA DA YAPAMAYIZA GELİP DAYANIR

"Öyle ihracatmış, üretimmiş, bizim gücümüzün yetmiyeceği düşlerin ardından koşmayalım.

İhracatımız arttıkça, ithalâtımız artıyor. 2 milyar dolar ih-

racat yaparken, dış ticaret açığımız 3 milyar dolardı... 4.5 milyar dolar ihracat yaptıkta n'oldu? Açığımız 2,5 milyar dolara çıktı.

Bu yıl, 6,5 milyar dolar ihracat yaparsak, açığımız 3,5 milyar dolara çıkar. Kendini ekonomi dehası sanan bazılarının, iyi ama, 2 milyar dolarken, açığımız yüzde 100 idi, 6,5 milyar dolara çıkarsa, yüzde 55'e düşer gibi yavelerine aldırmayın.

İşte rakamlar orta. İki milyar dolar nerde, üçbuçuk milyar dolar nerde? Tam iki katına yakın büyümüş açık.

Bunu bu yoksul, suskun ve çalışacak iş alanları bulamayan ulus nasıl öder? Bunca büyük paraları, emperyalizmin kasalarına akıtmaya kimin hakkı var?

Üstelik, bize bunları söyleyenAvrupalı dostlarımızı incitiyoruz. Onların her dediklerinin tersini yaparak, Avrupa Konseyinden çıkmak istediğimizi belirtiyoruz. Böylelikle, Amerika'nın Ortadoğu'da, oluşturmak istediği Çevik Kuvvetin üssü olmaya yönleniyoruz.

Bakalım o zaman Arap ve Müslüman kardeşlerimiz bizden yine mal alırlar mı? Almazlarsa çıra gibi yandığımız gündür. Hele hele Kaddafi'nin Amerika ile boğuşmaya girdiği böyle bir zamanda, bizim Amerika ile kucak kucağa bir görünüm içinde olmamız, büsbütün feci... İşte, geçenlerde gönderilen malların parasını da vermeyiverdi. Bir de kesti mi musluğun suyunu, hepten şapa oturduğumuzun resmidir.

AKLIN YOLU

Akıllı olmak gerekli.

Aklın yolu da birdir.

Biz Avrupalı, laik bir toplumuz. Bilim adamlarımıza hoşgörü göstermeliyiz. Anadolu kentlerine göndermek, büyük bir cinayettir böyle insanları...

Oralarda yol yok, su yok, elektrik yok... Üniversitelerde

araç gereçleri de yoktur. Dört duvardan meydana gelmiş dersliklerde adamcağızları çürütmek haince bir davranıştır.

Sovyetlerin Pavlov ve Sakharov'a... Casimirlerin Copernicus'a... Medici'lerin Galile'ye... Majeste İngiliz Kralının Newton'a hoşgörüleri olmasaydı Batı bilim ve teknolojisi gelişmezdi.

Şimdi onları bize getirecek onlanları, köy öğretmenleri gibi karanlıklara sürersek alimallah bilimimiz mahvolur! Bir daha da, Pavlovlarımız, Sakharovlarımız, Edison ve Newtonlarımız olamaz! Çünkü biz bilim özerkliğini ortadan kaldırıyoruz. Yirmi yıllık özerklik sürecinde yetiştirdiğimiz dünya çapında nice bilginimiz varsa, şu YÖK yasasıyla hepsini küstürdük. Bir daha kimse bilgin olmaya özenmeyecek Türkiye'de. Ya tüccar olacaklar, dışa sattığı kadar prim alacaklar... Ya yabancı ülkelerde işçi olacaklar.

KİŞİLER KİŞİLER YİNE KİŞİLER

"Şu İhsan Doğramacı ile Turgut Özal'ın bu ülkeye verdiği zararı kimse vermemiştir. Biri ekonomoyi hadım etti, öteki Üniversiteyi sünnet!..

Bunların ikisi de yabancıların adamı.

Biri IMF ne derse yapıyor. Ötekinin durumu daha da karışık. Böylesine beceriksiz insanlara ödev vermek ülkeye zarar verilmesine gözyummaktır.

Biz burda verilecek ödevleri yerine getirmek amacıyla gece gündüz çırpınıyoruz. Gereksinim duyduklarını bildiğimiz için kaç kez bağrımıza taş basa basa hizmet sunduk. Bizden istemiyorlar da Hacettepe gibi koskoca bir Üniversite'yi, dört odalı bir poliklinik haline getirmeyi hüner sayan karışık bir rektör eskisinden fikir soruyorlar. Elbette sonu böyle olur...

Bilim yuvaları sönecek!

Anadolu'ya gitmektense istifa edecek bilginlerimizi dünya üniversiteleri paylaşacak.

Bir zamanlar, Hitler'in yanlış tutumu sonucunda Alman bilginlerine ne olduysa, bize de o olacak! Her biri, Dünya Üniversitelerinde kürsülerin başına geçecekler! Bunca zahmetle yetiştirilmiş beyinlerimiz, başkalarının hizmetinde değerlenecek

Hiç öyle Anadolu n'olacak falan demeye kalkmayın. Önce siz, iktidar sahipleri Anadolu'yu geliştirin...

Amerikalılar nasıl yapıyorlar?

Bir yere üs kurmadan önce modern bir kent kuruyorlar. Televizyon istasyonları, sinemaları, tiyatrolarıyla tam bir Amerikan kenti.

Sonra da askerlerini getirip oralarda oturtuyorlar.

Devlet bilginlerimiz için aynı şeyi neden yapmasın?

Elli yıl mı olur, yüz yıl mı, sağlam bir planlamayla, Erzurum'u, Diyarbakır'ı, Erzincan, Sivas, Trabzon'u, İstanbul, Ankara ve İzmir'in olanaklarıyla donatsın, bakın herkes koşa koşa nasıl gider.

Bu haliyle biz gittik diyelim. Bakalım yabancı profesörler gelirler mi? Bunca yıldır ıkına sıkına kurduğumuz bütün bağlar kopacak. İletişim olanaklarımız ortadan kalkacak. Adamlar İstanbul'a turistik bir geziyi de çıkarmak için geliyorlardı. Kayseri'ye gelirler mi? Gelmezler.

Battık canım! Yazık oldu.

DÜNYAYA BAKIŞ DA ÇARPILIR SONUNDA

"Ya şu Turgut Özal'a ne demeli?

Monater reçetelerle ekonominin iflâhını kestikten sonra, ihracatımızı artıracağız, diyor. Sanki enayi avlıyor... Şurda İran olayları patlak vermese, ırak yobaz Humeyni'nin kışkırtmala-

rından bunalıp savaş açmasaydı, o monater reçetelerin, boğazımıza nasıl takılıp kaldığını görürdük.

Savaş bugün bitse, bu yobaz mollalarla, petrodolar şımarığı Araplar bütün mallarımızı geri gönderirler. Dışsatım, dışsatım diye gerinen Özal beyin, delik davul gibi yarılıverdiğini o zaman görürüz.

Hele bir de kendimizi bu düşlere kaptırır, 10-12 milyar dolarlık Dış Ticaret Bilançoları yapmaya kalkarsak, hepten hapı yuttuk!

Biz 4,5 milyar dolarlık ihracatı bile doğru düzgün düzenleyemeyiz.

Neyimiz var ki neyimizi satacağız?

Fabrikalarımız üretemiyor! Tarım ürünleri deseniz, altyapı ister. Daha enerji tüketimini bile karşılayamadık. Gerçekçi olmak gerek. bu işler IMF'nin önünde takla atmaya benzemez.

Şimdi, Amerikalılar, Ortadoğu'da jandarmalığa soyunmamızı sağlamak amacıyla biraz koltuk kovaltıyorlar. İstediklerini gerçekleştirdiler mi, kollarını bastırıverirler...

Ne anasının gözüdür onlar... Öyle bir, Viet-Nam'da yenildi, bir İran'da, kum fırtınasına tutuldular diye, hemen ölmediler ya!..

İşte yeniden silkinip doğruldular. Yunanistan'ı donatıp yestehlediler mi, al sana bin belâ!.. Adalar şıkır şıkır havaalanlarıyla, son model silâhlarla donatıldı. Yunanlı bir yekinse, bu kez Ankara'ya girer...

Bakmayın, Venizolos'un şamarı yemesine. Karşısında Mustafa Kemal vardı... Papadapulos'un kündeden gitmesi ise, demokratik kurumlardan yoksun bulunması yüzünden.

Oysa Papaandreu öyle mi?

Amerika bizi iyilikle yola getiremezse, Papandreu yoluyla dediğini yaptırmaya zorlayacak. Mustafa Kemal'in dış politikasına dönmedikçe, yapabileceğimiz bir şey oyk. Mustafa Kemal,

devrimleriyle, tam bir Batılı olduğunu kanıtlamıştı. O yüzden Batılılar O'nun sözünü dinlediler ve Lozan'da istediklerini verdiler, istemediklerini ceplerine koydular. Sonra da bir bir çıkarıp önümüze dayadılar. Çünkü artık O yoktu!.."

KAMBERSİZ DÜĞÜN OLMAZ SAĞCILAR!.. MEYDAN SİZİN!..

Biraz da sağcılarımızı dinleyelim mi?

Komünistler her yere sızmışlar. Onları ordan temizlemek, için, Ülkücü gençlerin eline silâhları verip öldürdükleri adam başına ödül koymalıyız! Diyarbakır Belediyesi, akrep başına nasıl para verirse, biz de mikrop başına armağanlar yığmalıyız.

Bizi Batı'dan koparmak isteyenler hep bu komünistlerdir. Başımıza ne geliyorsa onlara hürriyet vermekten geliyor! Hürriyetler, onları yoketmek için kullanılamaz!

Devlet komünistleri öldürmeli, milliyetçileri beslemelidir. Onlar, Amerikalı dostlarıyla birlikte yatırımlar yapacaklar, ülkeyi kalkındıracaklardır!

AĞALARIM VE BEN

Başkan Reagan, bir konuşmamızda, bizi ne kadar sevdiğini belirtmek için,benim yanağımdan makas aldı! Vaktiyle Nixon da almıştı! Şah'la bir gün kafayı çekerken, Batılılaşmamızdan duyduğu hayranlığı anlata anlata bitiremedi de, asılmak üzere bekleyen bir sürü İranlı anarşist kurtulayazıyordu! Dayanamayıp ben hatırlattım!

Bir gün Amerikalı bir dostumla konuşuyorduk. Bana arapları anlatmaya kalkıştı. Biz onları bilmez miyiz? Bunca yıl efendileriydik.

Hatta ulu Hakan Abdülhamit Han, iti ite kırdıma politika-

sıyla bunların dirlik ve düzenlerini sağlamıştı. Bir İngiliz dostum, konuşurken, sizi oralardan atmakla ne büyük kötülükte bulunduğumuzu şimdi anlıyoruz, dedi! Elbette anlarlar. Arap, bize din kardeşiyken dirsek çevirdikten sonra, Avrupalı'ya haydi haydi oyun oynardı.

Petrol öyle pahalılandı ki, bunların haddi bildirilmezse, dünya mahvolacak.

Sovyet ajanları cirit atarak dört bir yanda dolandıkça, her yer karışacaktır. Bizim içimizi bile nasıl karıştırdılar?

Az daha İran'ın Şii yobazlarına dönüyorduk.

Bu Şiiler, Hazreti Ali'nin bile başının yenmesine sebep olmuşlardır.

Avrupalı Tarihçiler, eğer o'nu kandıranlar olmasaydı Ali'nin, Muaviye üstüne yürümeyeceğini belgeleriyle isbat etmişlerdir.

Bunlara güven olmaz. Şeytandırlar...

YAPMAMIZ GEREKEN

Bizim yapacağımız tek şey, Amerika'nın sözünden dışarı çakmamaktır. Solcular neyi teklif ediyorsa yanlıştır. Onların dediklerinin tersini yapmak hem doğru, hem de dinimize, diyanetimize uygundur.

Arada bir önümüze bir hayal dikip bizi de aldatmak istiyorlar.

Sakın olalım oyuna gelmeyelim. Amerika bunca teoriyi boşuna geliştirmedi. Komünistler gerilla tekniğini kullanırlarsa, bizim de kontr-gerillayı kullanmamız gerekli!

Ruslar yayılma siyaseti güdüyorsa, bizim de Amerika'yı bütün etrafımıza bulamamız bir mecburiyet. O zaman komünistlerin sızmasına engel oluruz! Ve o zaman,memleketimizde işler tıkırında gider!

Amerikanın bize vereceği yılda beş altı milyar dolarlık yardımla, montajını yapacağımız ya da yapamıyorsak, ithal edeceğimiz malları getiririz! Bunları pahalı pahalı satar, milyarlarımızın üstüne milyarlar katarız!

Şimdi de başımıza bu yüksek faizi çıkardılar!... Görürsünüz hepimiz bunun altında kalacağız.

Eskiden ne iyiydi. Kanunî kâr haddi,yüzde yirmiyi bile az buluyorduk. O alçak marksist, leninist, maoist, anarşistlerin, ikide bir yüzde 20 kâr olur mu, ayıp değil mi yaygaraları sonunda, başımıza bu çoraplar örüldü.

Daha geçen yıl, yüzde 20 faiz öderken, şimdi yüzde 100 faizleri nasıl karşılarız?

Bize kalsa sorun değil. Düşündüğümüz halktır. İneğin sütü kesilmek üzere...

Biz, yüzde 200 faiz ödesek, kârımız daha da artar. Ne var ki, birinin mallarımızı sopa ile satması gerekir. Çünkü faizleri fiatların üstüne bindirip, bir de kârlarımızı koyduk mu, kimse yanaşıp da ürettiklerimizi alamıyor.

Hazır Ordu da iktidarda...

Bir yasa çıkarmalı!

Dayanıklı tüketim malları beş yaşını doldurdu mu, çöplüğe atılmalı. Yerine, kaça olursa olsun, yenisini almayan, komünizm propagandası yapmaktan, ömür boyu hapse tıkılmalı!

Biz elimizden geleni yaptık. Fiatların yüksekliği farkedilmesin diye, yeniden taksitle satışa razı olduk! Yine almıyorlar! Artık devlet alınmasını zorlamalı!.. Yoksa öldük, bittik!.. Biraz daha gecikirsek, hepimizin nefesi kesilecek.

AVRUPA'NIN DERDİ

Avrupalılar, bizim durumumuzu bilmezler. Ölüyoruz desek, geberin derler... Onların derdi, insan hakları!... Demokrasi!.. gibi bize hiç yaramayan soyut kavramlardır.

Demokrasi olsun da, işçisi köylüsü, meclise dolup bizim nefesimizi biraz daha mı kessin? Yok efendim, çekiverelim Avrupa'nın kuyruğunu!..

Bakın, Amerika'ya, dünya olaylarına ne güzel çifte standart uyguluyor. Bizden oldu mu, demokrasi kokokrasi vız geliyor. Komünistlerden oldu mu, illâ demokrasi, diyor...

Bize böyle dost yaraşır. hemen girelim koltuğunun altına!

"Çevik Güç" mü, tek başımıza başkaldıran arabı şamarlamak mı, ne gerekiyorsa yapalım! Onun dediklerinden çıkmayalım.

Şimdiye çıkmıyorduk, ne güzel semirmiştik! Semirdikçe yeni yeni iş alanları açıyorduk! İşçilerimiz orda çalışsınlar da, hem boş gezmekten, hem aç kalmaktan kurtulsunlar diye, çekmediğimiz kalmadı! Her hafta, ücret ödemek için akla karayı seçiyoruz! Gözlerimize uyku girmiyor! Pis komünistler buna rağmen, verdiğimiz paraları beğenmiyorlar! Sanki hepsi işimize ortak! Neymiş efendim, devletten prim, bankalardan ucuza kredi, yabancılardan montaja malzeme alıyormuşuz. Bunları adama verirler! Siz de adam olun, siz de alın!

Hayır efendim, işleri güçleri muzırlık!..

Kahraman Türk Silahlı Kuvvetleri, ağızlarına şamarı patlatmasa, halimiz haraptı. Şimdi bir de dediğimizi yapıp Amerika'nın istediklerini uygulayıverirse, herşeyimiz tamam olur.

Bakmayın ikide bir şöyleyiz böyleyiz demelerine. Şuncacık akılları olsa, onlar da bizim gibi köşeyi dönerlerdi. Şimdi köşede kısılıp kaldıysak, büyüklerimizin sözünü dinlememekten.

Amerika ne diyorsa yapıverdiğimiz an arabı çorabı karşımızda selâm durur. İşte o zaman, sömürü alanlarımız, pardon, beslediğimiz insan sayısı alabildiğine artar!..

HER AĞIZDA AYNI TAAM

Yukarıda özetlemeye çalıştığımız eleştiri ve görüşlerin temel özelliği gözden kaçmamıştır.

Çeşitli olay ve konular karşısında hepsi bir sağlam eleştiri gibi başlıyor. Bir yere geldiğinde, aynı kaynaktan beslenmenin aynı değer yargıları bütün çıplaklığıyla sırıtıveriyor.

Nedir bu aynılık?

Şu!.. Bir olgu ya da olayı değerlendirirken, özellikle özel bir yaklaşımın gerektiği her yere, birden bire Batı ideolojisinin girivermesi.

Ve eğer Batı ideolojisi, o konuda önceden varsayım ortaya atmışsa, bunun hiç tartışmasız kabullenilip atmamışsa, şallak mallak ortalıkla kalınması...

Bu mutlaka tartışılması gereken bir tutumdur.

Sağcısı solcusuyla, bir ülkeninbütün aydınlarının, ideolojik olarak başka bir biçimde programlandığı, bütün düşünceleri ve tartışmaları yan yana koyunca görülüyorsa, bunda bir iş vardır.

Elbette, yukarıdanberi yazılanları, için için doğruluyorsanız.

Doğrulamıyorsanız, kanıtlarınızı göstermek sırası sizdedir. Ve daha girişte de dediğim gibi,belki böylelikle, başkalarını beklemeden, kendimiz üzerinde, kendimiz, bir karara varabiliriz.

Zaten bunca acımasızlığın bir amacı da budur.

Ben aynı kanıda olduğumuz düşüncesiyle sürdürüyorum.

AYDINIMIZIN DRAMI

Ve diyorum ki, aydınımızın asıl dramına geldik dayandık.

Sağcısı da, solcusu da, bir yer geldi de, kanıt arama zorunluluğunu duydu mu, hemen bir Batılı bulmaya koşuludur. Çün-

kü, sağcısı da, solcusu da olgulara ya da olaylara aynı kaynaktan yanaşırlar.

Yalnız her bir kesimin yanaşma biçimleri değişiktir. Kimi kaynağın sağ yanından içmiştir... Kimi soldan. Hepsinin bütün algılama organları, Batı'ya dönüktür. Ordan esen yele göre yön tutarlar.

Bu nedenle de, hiçbir zaman Batılı olamazlar... Hepsi Batıcı'dırlar!..

Hemen elbirliğiyle, "N'olacak Kültür Kompradorları!.." deyivermek kolay. Kolay ya, bu hiç bir şeyi çözümleyemez. İnsanlar durduk yerde komprador olmazlar. Bir takım etkenler, bazı nedenler, çeşitli koşullanmalar böyle gerektirdiği için, sonuç da böyle olur.

İbn-i Haldun, "herşeyi üreten ihtiyaçtır." der. Marx, "sınıf savaşımlarının temelinde gereksinme yatar," diye çevirir bu sözü...

Biz, sizinle, hazırcıların sloganlarına düşmeden, beynimizi zorlaya zorlaya bir yolculuğa çıkacağız.

Tartışmalarımızın çoğu, daha önceki inanç, bilgi ve düşüncelerimizi sarsacak... Kendimize karşı da, dostlarımıza karşı da acımasız olacağız. Ta ki, olgunun gerçeğine yaklaştığımızı sanabilelim...

Ve ordan yola çıkarak, zorunluluklar neyi gerektirir, biz bunu nasıl değerlendiririz görebilelim...

Sorunu soyut laflarla, keskin sloganlarla daha bir karmaştırmadan, somutlayalım istiyorum. Bunun için de bazı portreler çizmemiz gerekiyor.

AĞAÇ YAŞKEN EĞİLİR

Birlikte şöyle düşünelim;

Beş-altı yaşlarında üç Türk çocuğu varsayalım...

Üçü de, aynı koşullar içinde, aynı düzeydeki ailelerden ve

aynı coğrafya ortamında doğmuş bulunsunlar. Bizdeki yaygın anlayışla, birbirinin eşi komşu çocukları olsunlar.

Alalım bu çocukları.

Her birini okutmak amacıyla birer ülkeye götürelim.

Biri, kendi ülkesinde okusun. Biri Batılı bir ülkede... Biri de komşu ülkelerden birinde...

Kendimizi tutup diyelim ki, Doğu ülkelerinden birinde.

Öteki de İngiliz ya da Fransız topraklarındaki bir okulda.

Üçü de Türk çocuğudur. Üçü de aynı koşullarda yetişmiştir. Üçünün aile anlayışı da aynıdır. Ama yaşlarını unutmayalım.

Dünyanın her yerinde ağacın eğilme süresine giriş dönemidir bu yaşlar

Bunların orta öğrenimlerini de yüksek öğrenimlerini de aynı ülkelerde yaptıklarını varsayacağız şimdilik.

Yani çocuklardan biri Fransa'da, öteki Polonya'da ve beriki de Türkiye'de eğitim görecektir.

Daha ikinci yılda, her biri sekiz yaşının yabancı, altı yaşının kendi dillerini edinmişlerdir. Biri türkçesi kadar Fransızca, öteki Polenezce beriki de onların Fransızca ve Polenezceleri kadar Türkçe bilir durumdadırlar.

Ya liseyi bitirdikleri zaman?

Fransada okuyan liseli bir Fransız kadar fransızca, ilkokula başlamamış bir Türk kadar Türkçe... Polonyada okuyan da dil değişimiyle aynı. Ama, Türkiye'de okula giden!..

İş burda çatallaşmaya başlamıştır.

Tutalım ki, okullarımızda yabancı dil olarak Fransızca ve Polonezce okutulmaktadır...

Türkiye'de okuyan iki dilden birini seçmiş olsa da onların düzeyinde kendi dillerini bilemezler.

Yine de ana dillerinin ortak özelliğinden ötürü her zaman anlaşmaları mümkündür.

Özellikle günümüz koşullanmaları göz önünde bulundurulursa anlayış ve yaklaşım bakımından hemen hemen aynı savları ileri sürdüklerini görmek şaşırtıcı olmaz. Bazı ayrıntılar ve kişisel özellikler dışında görüşleri birleşir.

Şöyle bir örneklemeye katılır mısınız?

Konumuz tarih:

YABANCILAŞMA VE OLGU

Diyelim ki, Haçlı Seferleri!..

Üç tepkiyi şöyle özetleyebilir miyiz?

Türkiye'de okuyan hemen Selâhaddin-i Eyyubi'den söz edecektir... Fransa'da okuyan, ağırlığı Freidrich Barbarossa, Aslan Yürekli Richard ve Philippe August'a tanıyacaktır. Polonya'da okuyan için ise, Pias'tan Boleslas'a, ondan Büyük Casimir'e gelişen olaylar arasında Haçlı Seferleri pek büyük önem taşımıyacaktır.

Ne varki, o'nun bilgileri de Fransa'da okuyanınkıyle uyuşma gösterir.

Olayın asıl kahramanı Aslan Yürekli Richard'dır.. Selâhaddin-i Eyyubi ise, Richard hastalanmasa, kesinlikle savaşı kazanamazdı. Birinci Haçlı Seferlerinden mi söz ediyorsunuz?

Onları tarihin içinde bulmak biraz zordur. Çünkü zavallı yoksul Hristiyanların, Hac için Kudüs'e giderken,barbar Türklerin kılıçları altında can vermesi, Sefer adıyla kimseye yutturulmamalı.. Irkçı tutkular, insancıl duyguları körletmemeli. Onca acı çekmiş zavallıların kemiklerini bir kez daha sızlatmamalıdır!..

Rönesans konusunda her üçü de aynı görüştedir;

"Bizans'tan kaçan Hristiyan Din Bilginleri, Antik Yunan'ı İtalyan Üniversitelerinde okutmaya başlayınca, uç vermiştir."

Uygarlık;

Her üçü için de, Polonya'nın Copernicus, Fransa'nın Pascale'ının olağanüstü katkılarını ayırarak, Rönesans'ın yaşama geçirmeye başladığı Yunan Düşüncesinin maddi nitelik kazanmasıyla olgunlaşan bir gelişmedir.

Felsefe;

Her üçü için de; Platon, Sokrates, Aristo'dan başlayarak, Bacon, Descartes, Berkeley ve bilemediniz Hegel... (Arada pek çok ad saymak olası. Bilgi yarıyşmasına girmek pek bir şey kazandırmayacağı için şöyle bir gözlemle yetiniyoruz.)

Bilim;

Her üçü için de; 1450'lerde, Gutenberg'in Matbaayı buluşuyla, 1500'lerde Copernicus'un Astronomiyi geliştirmesi, Kolomb'un Amerika'yı keşfi, 1600'lerde Galilei'nin, Dünyanın döndüğünü ispatlaması, 1700'lerde Newton'un yerçekimini bulmasıyla gelişir.

Teknik;

Stevenson'un buharı endüstrinin buyruğuna vermesiyle başlar... Günümüz harikalarına değin, yürür gelir...

Arada bazı kahramanlar değişse de, temel aynıdır.

Ve bu üç liseli, bir araya geldiklerinde, pek çok konuda aynı yaklaşım içindedirler. Yalnız kişiler söz konusu olduğunda, Türkiye'de okuyanın hakemliği önem kazanır.

Acaba, bilimin gelişmesinde Copernicus mu daha büyük rol oynamıştır... Galilei ya da Pascale mı?

Yansız gözlemci rolüne girivererek, tuttuğu yanı kazandıran kim olacaktır? Elbette aynı bilgileri almış ama iki yabancıdan hangisinin daha etkin olduğu konusunda daha açık düşünebilecek olan Türkiye'de okumuş genç...

Fakat aynı genç, kulaktan duyduğu Haçlı Seferleri konusu ile, yapayalnız kalıverecektir.

Üstelik duyduklarının bilimsel bir yanı da yoktur. Hiçbir Batı belgesinde söylediklerine rastlayamazlar.

Öyleyse, Selahaddin-i Eyyubi, topraklarını savunan bir yurtsever değil, ta Avrupa'nın bir ucundan kalkıp gelen ve dinlerinin merkezini kurtarmak isteyen kahramanları çiğ çiğ yiyen bir barbardır!..

Üstelik bununla da yetinmek doğru değil.

İslâm Dünyasının görkemi denildiğinde, çölün kumları ya da Körfezin petrolü sözkonusu edilmemeli. Birini yeşerten uygarlık da , ötekini değer haline getiren teknik de, Batı'dan geldiğine göre, boş lafa kulak asmak kişiyi rezil eder!

Bu konuda en küçük bir ipucu olsaydı, onca ayrıntıyı günü gününe açıklayan Batılı bilgin ve yazarları, çoktan herşeyi belirlemiş olurlardı...

Oysa durum tam tersinedir. Bütün kitaplar, bütün belgeler ve bunlardan da önemlisi günümüzün yaşam biçimleri, herşeyi ispatlamaya yeterlidir. İşte Batı, işte Doğu!..

Konuyu uzatmadan şu soruya yanıt arayalım.

Doğru nerdedir?

Bu üç ayrı ülkede eğitim gören, üç aynı çocuk, sonunda aynı konuda buluştuklarına göre, savları tartışılamaz.

Zaten onlar da tartışmazlar. Birleşip, ülkelerine Batı benzeri bir yaşam getirebilmek amacıyla ortak tutum saptamaya yönelirler.

Genceciktirler. Yaşam bir gül yaprağı gibidir gönüllerinde. Açılmış, solmuş umurlarında değildir. Geçmiş kuşakların suçunu yüklenmektense,gelecek kuşaklara alnı ak ulanabilmek için yapmayacakları şey yoktur. 17-18 yıllık bir yaşam, böylesine tarihsel bir gelecek için, düşünülmeye bile değmez!..

Ancak, üç ayrı ülkede, üç ayrı eğitim düzeninden gelen üç

aynı insan da olsa, böylesine düşünce bütünlüğü gösterdiği zaman, akıl birşeyleri kurcalamaya başlar mı başlamaz mı?

"Akıl için tarik birdir"i, bir kıyıya bırakalım bir an .Onu yukarıda denedik.

Biraz da, "Bilim kuşkuyla başlar," diyelim. Ve bu doğrudan kuşkulanarak yola çıkalım.

Acaba, bu üç ayrı ülkede, üç ayrı eğitim düzeninden gelen üç aynı insana, temelinde aynı şeyler mi belletilmiştir? Sorusu, birden bizim sürdürüp götürmeyi istediğimiz yumağın ucunu ortaya çıkarıverir.

Eğer öyleyse, "BU BİR YABANCILAŞMADIR..."

Geldik işin nasılına.

Kuşku duymak yeterli değil.

Kuşkunuzun gerekçelerini de ortaya koymaya koşulusunuz. Sanırım nasılını da gerektiği gibi açıklayabilirsek, sonuçta sağlam bir zemin elde etmiş olacağız.

Bunun için de, izninizle, hemen günümüz yerine, biraz gerilerden alalım olayları... Ve alırken de bir olguyu kesinleyelim.

YABANCILAŞMANIN TARİHSELLİĞİ

Biz Türkiye Türkleri, ister reddi-i mirasa kalkışalım, ister kabullenelim, sınırlarımız üzerinde batmış son imparatorluğun varisleriyiz. Çünkü Osmanlı imparatorluğu, tarihi boyunca hep bir Türk Devleti sayılmıştır.

İşin doğrusu, başlangıcında da öyledir. Sonrasında da...

Sonrası dediğim de, hemen 1453'te kendi temellerine yabancılaşmaya başlamıştır.

Bakınız nasıl?

Osmanlı-Türk Devlet yapısı, Sultan Mehmet, Fatih olmadan önce, o'nu devirmiştir. Ve Fatih, fetihle aynı anda bunun öcünü fena almıştır.

O tarihten sonra oluşturacağı Devletin biçimi, somut ve töresel devletin yerine, soyut ve ve yepyeni bir Dünya devleti niteliğine bürünmüştür, diyenler var!. Kendi açısından haklıdır. Her cihangir'in düşü budur.

Kendinden öncekiler de, sonrakiler de belli bir çizginin üstüne çıktılar mı, aynı savın tutsağı olmuşlardır.

Roma, Bizans, Cengiz, Timur, İngiliz, Fransız ve Amerikan, Rus imparatorluklarına şöyle bir bakacak olursanız, gelişmelerde, kendilerinden başka güç ve direnç noktası bırakmamak amacıyla çevirmedikleri dolap yoktur.

Osmanlı'nın bunlardan ayrılan en önemli yanı, Devletini de böylesine soyut bir yapıya oturtmaya sıvanmasıdır.

Ve o yüzden de, özellikle kendisine yabancılaşması kaçınılmazdır.

TARİHİN YAPRAKLARINI ARALAMAK

Sözü uzatmadan tarihin yapraklarını şöyle bir aralayalım; İstanbul alınıncaya değin, Osmanlı'nın düzeni, geleneklere uygundu. Yani, Selçuklu'nun, Harezmli'nin ve eğer bütün Asya İmparatorluklarını saymaya kalkarsanız, Hititlerin, İskitlerin, Sakaların, Göktürklerin, Hunların, Hazar, Cengiz ve Timur'un yani Oğuz'un düzeni idi...

Devlet toplumu değil, toplum devleti belirlerdi...

Fetihten sonra ise,birden büyük b ir değişiklik başgösterdi.

Şöyle;

O tarihe kadar, her türlü karar, "Yüce Divan"da alınırdı. Yüce Divan ya da tarihlere geçen biçimiyle "Divan-ı Kebir" Devletimiz, bölümünde incelemeye çalışacağımız üzere; İslâm öncesi 6, sonrasında 5 kişiden oluşur. Han (Hakan, Kağan, Sultan,) Birinci Vezir, İkinci, üçücü, dördüncü vezir. Bunların her biri seçimle gelir. Kararlar oybirliğiyle alınır. Bir tekinin katılmadığı karar geçersizdir.

İşte bu divan, Mihalıç kurultayında soy değişikliğini önlemiş... Yasal olmamasına karşın Murat'ın Hanlıktan çekilerek 12 yaşındaki Mehmet'in gelmesini sağlamış... Sonra da ortalık yatışır yatışmaz, Mehmet'i devererek, Murat'ı yeniden hükümdar yapmıştı.

O nedenle Mehmet, İstanbul'u aldığı gün, Yeniçerilere dayanarak, darbe yapmış... "Yüce Divan"ı, danışma kurulu haline getirivermiştir.

O güne kadar Pençik oğlanları, Çandarlı ve Orhan Bey'in saptamaları ile, en fazla 12 yaşına varmış devşirmelerden seçilir. Acemi ocaklarında eğitilip, eritildikten sonra, birer Müslüman Türk askeri haline getirilirlerdi.

Yine de, çifte güvence altında idiler. Hiç bir biçimde subay sınıflarına geçemez... 35 yaşına değin, öldüler, ne alâ!.. Ölmezlerse, belli bir emeklilik aylığıyla çırağa çıkarılırlar ve yaşamlarını orduyla bütün ilişkileri kesilmiş biçimde sürdürürlerdi...

Oysa 1453 Haziranının ilk günlerinde çıkarılan bir ferman ile Fatih, Yeniçerilere subay sınıfına geçme kapısını ardına kadar açtı. Çünkü amacı bir Dünya devleti kurmak olduğu kadar, birinci saltanatıyla, ikinci saltanatı arasındaki günlerini korkuyla geçirtenlerin seçeneğini hazırlamaktı.

Aynı fermanda "bundan gerü Hünkâr, Divan'a çıkmaya" hükümüyle, Yüce Divan-ı "Divan-ı Hümâyun" düzeyine indirtiyor.. Bu yetki gasbına direnci önlemek için, Çandarlı'yı, zaman geçirmeden gideriyor... Ve ondan boşalan vezirliğe Gedik Ahmet Paşa'yı yerleştirerek darbeyi tamamlıyordu. Ama, ölümünden hemen sonra ortaya çıkan kardeş kavgasından yararlanan Divan, bir karşı Darbeyle duruma yeniden egemen oluyor... Gedik Ahmet gideriliyor, Karamanoğlu Mehmet Paşa, Divan postuna kuruluyordu.

Çok bulanıktır tarihin o günleri.

Fatih'i, vak'anüvis efendilerin yazdığı gibi Venedik kefe-

resi mi öldürtmüştür?.. Yoksa, divanın el değiştirmesine karşı çıkan, geleneksel üyeleri mi? Kolay anlaşılır.

Olaylar göstermektedir ki, Fatih'in ölümünde yatan giz bir saray darbesini perdelemektedir...

Çünkü, Venedik'de, Papalık da, olaylar saltanat gözlüğünün içinden temizlenerek bakıldığında, çok ilginç gerçeklerle karşılaşılır. Ve o zaman olan biteni Beyazıt tahta geçtikten sonra öğrenmişlerdir.

İstanbul'daki köpek havlayışlarını bile gizli raporlarına kaydeden Venedik Balyoslarının o tarihte yazdıkları, bu konuda dilsizdir. Sonradan Cem olayına sarılışları da korkularını gösterecek kanıtlar olarak gösterilebilir.

Üstelik, hemen arkasından gelen olaylar, Beyazıt'ın kabullendiği eski durum, dış etkilerden çok, iç tepkilerin gücünü artırmaktadır.

Beyazıt'ın, Cem seçeneğinden ötürü yumuşak eğimlerle kabullendiği geleneksel yapı, Süleyman'ın seçeneksizliğini çok iyi kullanmasıyla, yeniden geriler.

EŞİTLER VE KULLAR

Pargalı İbrahim, Karamanoğlu Mehmet paşa'nın yerine Birinci Vezirdir. Ve ondan sonra, divanda boşalan her yer, devşirmelerden doldurulur. Bütünüyle doldurulduğu anda da, Celâl İsyanları patlak verir.

Üstyapıdaki bu değişim, başka bir değişimi de birlikte getirir.

Osmanlı'nın ilk ikiyüz yılında bir gelenek vardır.

Leventler, çocuk yaşta, kıyı ve kara ülkelerindeki çaşıtlara yardımcı verilir. İkişer yıllık değişimlerle, çeşitli dilleri yerinde öğrenirler...

Örneğin Akıncı Beylerinden Karamürsel, Rumca ve Sırp-

ça'yı çok iyi bilmiş. İne Bey, ondan bir fazla, Boyarlarla rahat söyleşecek ölçüde dillerinden anlarmış.

Denize açılanlar ise, yeni yeni ayrışmaya başlayan İspanyolca, Fransızca ve Lâtince ile, Arapça'yı çok iyi okur yazar konuşabilirlermiş.

O günleri gören ve yazanların belirttiklerine göre, Turgut dokuz dil bilirmiş. Barbaros biraz daha az. Ve düşmanıyla da, dostuyla da kendi diliyle konuşmaktan hoşlanırmış.

İnanmayan, Lyon ve Orleans kütüphanelerindeki yazmalara, ya da kolayına gelirse, Marsilya kayıtlarıyla, Venedik Cumhuriyeti arşivlerine başvurabilir.

Kanuni döneminden başlayarak, yabancı dil öğreniminin yasaklandığını görüyoruz. Elbette buna gerek kalmadığı için. Çünkü aynı dönemde 12 yaşının altındakiler enderuna alınmamaktadır artık.

Ve Yeniçerilikten gelen divan üyeleri, yabancılarla, kendi dillerinde rahatlıkla konuşabilmektedirler. Kendi dilleri, ana dilleridir.

Pargalı İbrahim, italyan'dır. Busbecgue ile aynı dilde anlaşırlar. Sokollu Sırp, Husrev Paşa Boşnak, Köprülü Arnavut. Hemen hepsi de saraya genç yaşlarda girmişlerdir.

Bunun sonucunda, dalga dalga büyüyen bir yabancılaşmanın, sonunda Tanzimat'a dayanması kaçınılmazdır.

YABANCILAŞMANIN İVMESİ

İmparatorluğun egemen ögesi olmaktan çıkan Anadolu ve rumeli Türkleri, XVII. yüzyılın başından başlayarak, "etrak-ı idrâk..." Yani akılsız Türktür!..

Devlette, ekonomide, gelişmede önleri kapatılmıştır.

Onların tümü Celali ve görüldükleri yerde ezilmeleri gereken mahluklardır.

Dile de gereksinimleri yoktur, eğitime de!..

Şimdi, Avrupa'yı, Avrupa'da öğrenecek kişilere yer vardır Devlet'in yüce katlarında. Çünkü Lâtince, tek ya da ortak dil olmaktan çıkmış. Batılı kendi dilini kurmuş... Öğrenmek zorunlu hale gelmiştir.

Ve Tanzimat öncesinin, Japon Samurai'lerinin yaptığına benzer biçimde, Avrupa'ya yetişmeye gönderdiği monbey'leri, Avrupa ideolojisini redingotlarının kuyruklarında sürükleyip gelmişlerdir.

Tanzimat sonrasında İmparatorluğun dört bir yanında mantar gibi yabancı okulları biter. Tımar'ı, Senede-i İttifak'la mülkiyete dönüştüren ekonomi, ideolojisini de buna uydurabilmek amacıyla, eğitimi yabancı eğitim düzenlerine teslim eder.

Artık sistem, kendi içinde bütünlük kazanmaya yönelmiştir. İngiliz, Fransız, İtalyan, Avusturya, Amerikan ve Alman okulları, Soeur'leri, Frere'leri, Herr ve Frolain'larıyla tarikat tarikat doldurur her bir yanı.

Kuşaktan kuşağa yetişenler, aldıklarını vermeye koşuludurlar...

Fransız okullarından yetişenler iktidara geldiğinde, Osmanlı Fransızların dostu olmuştur. İngiliz okullarından yetişenler geldiğinde İngiliz, Alman okullarından yetişenler geldiğinde Alman dostu...

Sadrazamlar bile, İngiliz, Fransız, Rus lâkaplarını onurla taşımışlardır!..

ALT KÜLTÜRÜN KAYNAKLARI

Yalnız o ülkede okumak yerine, kendi ülkelerindeki yabancı okullarda okuyanların hep bir eksiği olmuştur. Ne olursa olsun, bir ülkedeki eğitim düzeni, olağanüstü ayrıcalıklar dışında, yurtdaşlar arasında eşitliği öngörür. Belli ekonomik ödemede

bulunabilecek ailelerin çocuklarına özgü pahalı okullar dışında, toplumun bütün kesimleri, mümkün olduğunca ortak pay sahibi kılınır.

Ama, sınırötesi okullarında durum böyle değildir. Kişilere yüklenen ideoloji, o devletin kurumlaşmış ideolojisi olmakla birlikte, bir alt ideolojidir.

Şöyle söyleyelim.

Bir ülkede yaşamak, o'nun bütün kaynaklarından etkilenmek anlamını taşır. Öğretmen için de, öğrenci için de önceliği olan durum, o ülkenin dilini bilmektir.

Bilmiyorsa, orayı benimsemediği hemen ortaya çıkar. Kimse başka bir ülkeyi benimsemek zorunda değildir. Ne var ki, öğretmen olarak gelmiş yabancı, kendi ülkesinin yaşam kaynaklarından da uzaklaşmıştır.

Bir zaman sonra,bilgisi eskimiş, görgüsü gevşemiş, bilinci pandülleşmiştir. Ne denli tutarlı olursa olsun, böyle bir öğretmenin yeştirdiği de, en azından bu eksiklikleri duyacaktır.

Daha açık söylemek gerekirse; Öğretmen de, öğrecileri de yabancılaşacaklardır. Yıllar geçtikçe, her iki kesim için de, hem kendi ülkeleri, hem ideolojisiyle donandıkları ya da yaşamına bulandıkları ülkeye yabancılaşırlar.

Birinde kendilerini öğrenci, ötekinde öğretmen sanmaları doğaldır. Bir zaman sonra da, hangisinde öğrenci, hangisinde, öğretmen olduklarını çıkaramazlar.

Artık, ülkelerden birinde kendilerini efendi, birinide uşak sanmaları kaçınılmaz. Çünkü yabancılaşma, zorunlu olarak insanlara azınlık psikolojisi verir.

Bunu inceleyen bütün bilginlerin ortak yargısı, azınlığın güç karşısında uyumlu, ayıfa karşı acımasız olduğudur. Yaşama nedeni olarak kendi kişiliğini isbata yöneldiği için...

KURTULUŞ SAVAŞI YABANCILAŞMAYA TEPKİDİR

Kurtuluş Savaşı Yabancılara olduğu kadar, Osmanlı'ya da duyulan bir tepkinin eseridir. Çünkü Anadolu insanının gözünde Osmanlı da yabancıdır.

Eğer bunca etkin bir ideoloji, bir geceyarısı çok tartışmalı bir, (Sandalye üstünde bir tehdidin ardından da olsa,) buruşturulup atılıverdiyse, temeldeki karşıtlığın daha derin olması gerekir. Çünkü, Birinci Büyük millet Meclisi, bazı namlu gösterilerinde bile dediğinden şaşmayacak kararlılıklar göstermesini bilmiştir.

Başkomutanlık tartışmalarıyla Deli Halit olayı ve Nazım Bey'in İçişleri Bakanlığına seçilmesi bunun kanıtıdır.

Ama Kurtuluş Savaşı sonrasının ideolojisini de Tanzimat sonrası kuşaklarının belirlemesi bir yazgıdır.

Hele aynı kolaylıkla, yazı da değiştirildikten sonra...

YİNE AYDINIMIZA DÖNERSEK

Şimdi, üç ayrı ülkede okuyan üç aynı gencin serüvenine dönebilir ve aynı düşüncede birleşmelerinin nedenini bir kez daha vurgulayabiliriz.

Bu üç ayrı ülkeden amaç, yabancı okullarla, Cumhuriyet okullarını karşılaştırmak idi... Bir zaman bazı konularda ayrılık var gibi görünmesine karşın, sonunda aynı biçimde yaklaşılmasının temelinde de yatan aynı oluşumlardır.

Belki daha az kültürlü, daha fazla kültürlü, ama okullardan gelen lise bitirmişlerimizin hepsi, aynı beyin tonrasından çıkarılmışlardır. Çünkü, temelde ideolojiyi düzenleyenler, kuşaklar boyunca aynı tornadan geçmişlerdir.

Harf değişiminden hemen sonra, Antik Yunan'ın ve Hristiyan Rönesansının keşfedilmesinde yatan kaçınılmaz olgu budur.

Yabancı okullarda okuyabilenler yalap şap özetlenmiş bilgilerin aslını, asıl dillerinden edinebilmişlerdir. Cumhuriyet okullarında okuyanlar ise, hep eksikliğin ezikliğini duymuşlardır.

Ve böylelikle, aynı düşünce yaklaşımı içindeki genç insan üniversite kapısına gelip dayanmıştır.

Tevhid-i Tedrisat Kanunun imdadına Hitler yetişmiştir denilse yeri... Nazi fırtınısanın önünde uçuşmuş nice değerli yaprak varsa, ayaklarımıza düşmüştür.

Muhammed, "bilim Çin'de olsa, git al," buyurmuştur. Almanya'daki, İstanbul'a, Ankara'ya gelip sığındıysa, başımızla beraber.

Üstelik gelenler, gerçekten değerleri yadsınmayacak nitelikte bilim adamlarıdır.

Bilim, Teknik, Hukuk ve Ekonomik altyapımızın oluşmasında büyük katkıları her zaman öğülmeye değer.

Ve özellikle de liberal Batılı bir eğitim hazırlığıyla yuğrulmuş gençlerin, liberal Batılı bir yaklaşımla yabancılaşmalarını tamamlamaları konusundaki katkıları büsbütün alkışlanacak bir durumdur.

Artık, üç ayrı okuldan, üç aynı eğitimle, (bazı eksiklikler ve fazlalıklar gözden ırak tutulmaksızın,) yetişip gelmişlerdir, üst eğitimde de aynı yaklaşımın tezgâhından geçirilmişlerdir.

Hepsi, aynı azınlık düşüncesinin pençesinde, aynı ideolojik yaklaşımın hızıyla, alabildiğine bencil, olabildiğine bireycidirler. Çünkü, başından beri sokuldukları torna, bu tür insanlar çıkaraktadır.

Ülkelerinde yabancı imtiyazlarına sahip efendilerdir... Diline, eğitim ve görgüsüne sahip bulundukları ülkede ise sıradan birer yurttaş düzeyinde...

Bunun bir insan, bir topluluk için nasıl güçlükler doğuracağı... Nasıl bir yabancılaşma getireceği bir an düşünülse.. Temelde görünen bütün kavgaların, nasıl yüzeysel ve bireysel olduğu da hemen anlaşılır.

ACI GERÇEK

Zeten iş oraya vardı mı, hep aynı biçimde sonuçlanmıyor mu?

Ve başlangıç bölümüzmüzdeki yarı gırgır özetler, aslında acı ama açık bir gerçeği yansıtmıyor mu?

Sistem tartışıldığında, dut yemiş bülbül kesilen akıldanelerimiz kişiler söz konusu oldu mu, papağanlara taş çıkartıyorlar!..

Bu tutum bazen öylesine komik durumlar yaratıyor ki, sağcılarımız kendi karşı çıkışlarının halisane, solcularınkinin iblisane... Solcularımız ise kendi direnişlerinin iyi, sağcılarınkinin kötü niyet olduğunu açıklamak zorunluğunu duyuyorlar.

Son günlerin polemiklerine bakınız.

Bazı adların kopardığı fırtınayı bir düşününüz. Altındaki, neden ben değil de o, psikolojisini görmemek için kör olmak gerektiğine hemen karar veririsiniz.

Bu bencillik bazen öyle boyutlar kazanır ki, anlatılamaz.

YASAĞA KARŞI ÇIKAN YASAKÇILAR

Bakarsınız pırıl pırıl bir ekonomistimiz, yazdığı kitabın önsözüne, "bundan önce okuduklarınızın hepsini unutun" diye yazar.

Siz istediğiniz kadar, yahu, fukara Ömer'in yüzyıllar boyu taşımak zorunda kaldığı İskenderiye Kütüphanesini yakma

damgası, piskopos Theophilos'un marifetidir, deyin. Kimse dinlemez.

Ne demişmiş o zaman piskopos hazretleri; "Eğer bu kitaplarda yazanlar, dine uygunsa, zaten İncil'de vardır... Değilse, bilinmesi günahtır. Yakın gitsin."

Ve ordan Hulâgu'ya, Kastilyalı İsabel'e Şarlken'e Hitler'e varıncaya hep aynı gerekçeyle kültür cinayetleri işlenegelmiştir.

Yasaklar da bundan pek farklı değildir ya... Kendisi de bir kültür ya da bilim üreticisi olarak yasağa karşı çıkması gerekirken, yasak koymaya kalkanlara ne buyrulur?

Bir başka örnek bir kitabın ilânından... "Müesses roman nizamını altüst eden kitap..." İlâna bakarsanız, yeryüzüne yepyeni, taptaze bir roman anlayışı getirdiğini sanırsınız. Çünkü, "Müesses Nizamı Altüst Etmek", ancak devrimin şanına yaraşır. Bunca devrimci sloganla sunulan yapıt da, her halde, alışılmış romanın kalıplarını nasıl kıracağınızı anlatıyordur size...

Sevinçle sayfalarını karıştırdığınız şaşırmayın.

Türkiye Romanının, dönmekten başı dönmüş bir eski kültür bakanının şablonları üstüne yatırılıp yatırılıp doğrandığını görürsünüz.

Neymiş efendim, "İmgelemi **sanatsal yaratımın** bir aracı olarak kullanmak," gerekirmiş... Yakup Kadri'den Kemal Tahir'e nice bir yüzakı varsa, bu postulaya göre çöp sepetini boylamaktır.

Gel de, Başpiskapos Theophilos'u arama... Ve gel de, hayıflanma!.. Çünkü sen, sloganın ardına düşüp, Müesses Roman nizamının, yani Faulkner'den Camus'ya, Joyce'dan Kafka'ya, Malraux'tan Virginia Woolf'a kapitalizmin ısıtıp ısıtıp sürdüğü temcit pilâvlarının, devrimci sanata nasıl dönüştürüleceğini arıyorsundur değil mi?

Yandın!..

Tek roman biçemi bunlarınkidir.

Ve bunlara uymayanlar meyhane çerezi gibi çıtır çıtır yenir.

YAĞMA HASAN'IN BÖREĞİ

Yağma Hasan'ın böreği...

Temelden tartışmaya tıs!.. Şablonlara göre kumaş biçmeye geldi mi herkesten önce koş...

Sen istediğin kadar, diyalektik tek değildir, diye bağır, Adamlar koro halinde öyle bir feryadı basarlar ki, senin sesin, davulcu osuruğu gibi güme gider!..

Bu da, yabancılaşmanın özelliklerinden biridir.

Lobicilik yani!..

Böyle birkaç sesli gürültü koptu mu, sorunlar çözümlendi sanmak, değişmez hastalığıdır azınlıkların. Herşeyi kulisle çözümlemeye alışkındırlar.

Bir bakıma da hakarı vardır. "Güreş çıvgarsa, çayır pehlivandan artık yağlanmalı..."

Sen başkalarının dediklerini bırak da, söyleyeceğini söyle mi, diyorsunuz? Buyrun!..

Gelelim şu Astakhov dostumuza!.. Bilmeyenler öğrensin, Astakhov, Jdanov'un tepkisi olarak gelmiştir.

Ooo!.. Öyleyse dedikleri daha bir doğrudur, demeyin hemen. Jdanov adını duyunca da, burjuva özentisi bütün küçükburjuva aydınları gibi şeytan görmüşe dönmeyin.

Adamı incelerseniz, Plehanov'dan sonra gelmiş en büyük materyalist estetlerden biri olduğunu görürsünüz.

Ucuzlamanıza kalmadan, şunu belirtivereyim.

Sholokhov... Yevtuchenko... Prokofiev... adlarının sizde uyandırdığı tepki nedir?

Birinin devrimci bir romancı, ötekinin devrimci bir ozan, diğerinin de devrimci bir besteci olduğu mu? Yani büyüklüklerine toz kondurabilir misiniz?

Hayır mı? İşte bu Astakhov gibi dostlarımızın, onları karşı-devrimcilikle suçladığı zamanlarda arka çıkan, yapıtlarını üstüste yayınlayan, oynatan Kültür bakanı Jdanov'dur.

MADALYONUN TERSİ

Yeter mi? Yetmediyse, bir de madalyonun tersine bakalım. Batı başkentlerinde yayımlanıp çalınıncaya kadar Macaristan'a girmesine engel olan Kültür Bakanı da, Lukacs!..

Anladınız mı, birini özgün bir üretici olduğu halde neden yerin dibine batırırlar da, öteki özenti bir tüketici olduğu için el üstünde taşırlar.

Anlamadınızsa, birazcık daha sürdürelim.

Lukacs Soyvetler Birliği'nde her lider değişimiyle birlikte, bir kez özeleştiri yapmayı becermiştir. Ama her dönüşüyle bakanlık koltuğunu koruyarak, Batı ideolojisinin "Kutsal Aile"sine katılmayı da becermiştir. Çünkü o'nun için aslolan, "**yaratıcılık**" dır.

Bütün yazdıklarını ya da eleştirilerini incelerseniz, bir burjuva sanatı olduğuna inandığı romanın, yazarı ancak burjuva ideolojisini benimser ya da o'nun deyimiyle özümserse, ortaya çıkabileceğidir.

Malraux ya da Gide gibi yazarlar, burjuva ideolojisinden gelip, sosyalizme yakınlık duydukları zaman, "**yaratıcı imgelemi**" bütün toplumculara örnek olacak bir biçimde yakalamışlardır. Örnek gerekiyorsa, Gorki ya da Bercht yerine bunlar alınmalıdır. Sanat yapıtı ancak o zaman "**yaratıcılığın o erişilmez gizemine**"sahip olur.

Onun mantığına göre,madem burjuvalaşma denilen olay bir Batı olgusudur. Batı'dan gelen herşey iyi, Doğu'dan gelen herşey ise kötüdür.

İşte şablon bu...

Sanki "Burg"lar yalnız Batı'ya kurulmuştur.

Sanki insanın okuma zorunluğunu doğuran o önlenemez yalnızlığı salt Batı'da vardır.

Doğu hep göçebe kalmış, var olan kentleri de taş taş üstünde bırakmaksızın yıkmıştır.

Hiç bir kent olmadığı için de, orda, ne roman ve ne de müzik yaratılır!.. Çünkü bunlar, ancak kentleşmenin getirdiği bileşimlerdir.

Bir iki kıytırık yazı varsa da bunlar ilkel, zayıf ve değersiz şeylerdir. Üzerinde durmaya kalksanız zamana yazık, insan okumaya ya da dinlemeye davransa, hastalanır...

Cahil için bilmediği her şey, yoktur. Ve öğrenmeye zorladığınız zaman da hastalanması doğaldır.

Bilmediğini çöp sepetine attıktan sonra, gelsin önüne sosyalizme hazırdan konmuş bir ülkenin bir Kültür Bakanının şablonları...

ELEŞTİRMEN DEDİĞİN

Zaten eleştirmen oldun mu, elinde bir de yaptırımın bulunmalı. Kültür Bakanı falan olmalısın. Lukacs gibi Jdanov gibi, Malraux gibi...

Eğer onlar gibi olmazsa, daha da etkili yaptırıma sahip, Ataç gibi olmalısın... Adam, zamanının Cumhurbaşkanının özel sekreteri idi... Çeviri Dairesinin Başkanı idi... Ayrıca resmi gazete Ulus'un sanat eleştirimeni idi...

Döneminin öğrencileri anımsarlar mı?

Ataç'ın gözünden kaçmış da, okul kitaplarına girivermiş bir ozanın, bir şiiri yakalanmaya görsün. Ulus'ta bir yazı... O ozan iyi değildir!... Şiirleri beş para etmez!..

Bütün edebiyat öğretmenleri önlerinizi ilikleyin! Bütün öğrenciler, birer attaş bulun!.. Kitabınızın o sayfalırı birbirine yapıştırılacaktır.

Ya da kitap yazarlarının henüz dehasını sezemedikleri bir yetenek bulur Ataç!.. Ulus'taki köşesinde yayımlayıverir o deha

ürününü!.. Bütün ortaokul ve lise öğrencileri, hazırol!.. İki gün içinde şiir ezberlenip kara tahtanın önünde okunacaktır!..

Yaptırım, iktidar erkidir.

Orda olmadıkça, değerlendirmelerin tümü kişisel güç oranındadır. Ve ancak doğru olduğunda geçerlik kazanır. İktidar erkiyle bütünleştiği zaman ise, yanlış bile olsa güncel geçerliği vardır. Her yerde olmuştur.

Ancak, yazı öyle bir belâdır ki, insanın aklı şaşar.

Şaştığı için de Doğu'nun büyük ozanı Sadi, göğsünü gere gere: "Kalmak mı istiyorsun arkadaş, okunabilir bir beyit yaz bırak!.." deyiverir..

Bunu şablonculara, herşeyin Batı'daki gibi olmasını isteyenlere anlatamazsınız.

Tolstoy bile anlatamamış.

Savaş ve Barış'ın, roman olmadığı tartışılmış yıllarca. Sonunda bunalan Tolstoy, "Bizim yazdıklarımız,Batı yazarlarının yazdıklarına benzemez. Ne kadar benzemezse, o kadar romandır," demek zorunda kalmış.

Ama, bunu söylemeye kalkışmayın sakın.

Baksanıza adamlara, nerdeyse yazdığından geçinmeyi suç sayacaklar.

Sanki, örnek verdikleri, Wolf'lar Faulkner'ler, Malraux'lar, babalarının fındık tarlalarından gelenle geçiniyorlar.

İşin aslı başka.

Yazdığıyla geçinmek için, yabancılıklardan arınmak gerekli. Oysa ya reklâmcı olur halkın, ya yayıncı olur bizzat yazarların sömürüsünden pay alırsan, bir elin yağda,bir elin balda olacağından "**yaratıcılığın**" gelişir!..

Tuzlıyalım da, kokmayın! demeden, şu "**yaratıcılık**" sorunu bir çözelim.

İDEALİZMLE MATERYALİZMİN AYRIŞTIĞI NOKTA

Çünkü bu sorun, bütün gürültülerin perdesi altına çok ilginç bir ideoloijiyi, burjuva ideolojisini gizliyor.

Ya İdealizmle, Materyalizmin, birbirine öyle dağlar kadar uzak olmadığını biliyorlar da, hinliklerinden ortalığı karıştırıyorlar. Ya bilmedikleri için,sürekli birini yapıyorum sanısıyla, ötekinin kucağına düşüveriyorlar.

Oysa yüz yılı aşkın bir zamandır, bu ikisinin arasındaki farkın hem çok büyük hem de kıl kadar ince olduğu açıklanmıştır.

Biraz da biz şablonla ayıralım bu yapıyı. Öyle olduğunda kolay kolay yeniden aynı yutturmacanın ya da bilgisizliğin ağına kapılmayız...

Ayırım şöyle:

İdealizm: **Yaratan tarafından yaratılıp, herşeyin yaratana dönmesinden ötürü, yaratıcılığa tapar...**

Materyalizm: **Üretim ilişkilerini araştırdığı için, üretenden yola çıkıp, yeniden, yeniden üretimin bileşimlerine ulanır.**

Gördünüz mü, fark ne küçücüktür...

Hatta iki sözcüğü yanyana yazarsak, hepsi hepsi birkaç harf eder... "Yaratıcılık" ve "Üreticilik" İşte bu kadar basit. Ama, bu kadar da birbirinden ayrıdırlar.

Biri, gerçeğin kafası üstünde yürümesidir. Biri ayaklarının üstünde. Ve biri her olayda Yaratanı aradığı için çok zaman bulamayacaktır. Öteki üreticisiyle her kezinde el sıkışabilir.

Biri soyuttur. Biri somut... Biri düştür, biri gerçek...

Siz de elinize bu şablonu alın ve ölçün, önünüze geleni. İdealizm yaratıcıdır... Materyalizm üretici.

Olaylara, olgulara ve kuru gürültürlere uygulayacağınız mihenk taşı, şimdi sizin elinizde.

ADRES BELLİ

Bana ve dediklerime dudak büküyorsanız,size adres de verebilirim. Açın idealizmin son büyük bilgesi Hegel'i... Baştan sona yaratıcılığın ne yaman bir diyalektikle irdelendiğini görürsünüz. Ve açın materyalizmin ilk büyük bilgesi Marxı... Onda da üreticiliğin ne yaman bir diyalektikle irdelendiğini göreceksiniz.

Hatta diliyorsanız, daha kolay bir polemik yapıtı olduğu için bu iki yaklaşım biçiminin karşılaştırmalı olarak verildiğini savlayabileceğimiz, "Kutsal Aile" ye bir göz atın.

Orda, bir "Meyve" parçası vardır. (S.93-34) Yaratıcılıkla nereye varılacağını, üreticilikle neyin anlaşılması gerektiğini harika bir açıklıkla ortaya koyuverir.

Öyle, diyalektiği yeni keşfedilmiş bir şey de sanmayasınız.

Milâttan 3000 yıl önce yaşayan Çinli Bilge Laó-Tzu, "Varlık ve yokluk birlikte meydana gelir. Uzun ve kısa birlikte şekil alır. Yükseklik ve alçaklık diğerinin zıddından meydana çıkar," diyerek diyalektik söylemiştir.

Ne var ki, bunun gerekçesini ilk açıklama onuru, Sokrates'indir. Aristo bunun üzerinde çok durmuş, Organon'un işlenmesinde bu yöntemi kullanmıştır. İbn-i Sina, bu yüzden Kanun'da, aynı yöntemle uzun uzun Aristo'yu eleştirir. Hegel ise, diyalektiği şahikasına çıkarmıştır.

Ancak, diyalektik, yaratıcılıktan yakasını kurtarıp, üretim, yeniden ve yeniden üretim ilişkisine uygulandığı zaman, kapitalist yapı içindeki artı-değeri ortaya çıkardığı için, materyalist lakabını almıştır.

Onun için, materyalist diyalektik, idealist diyalektiğin tersi olduğu kadar, akrabasıdır da...

örnekleyelim...

Siz bütün oluşumları üretim ilişkilerinin etkin ve niteliksel

yapısından algılıyorsanız, materyalistsiniz. Bir başlangıç vardır. Doğa üstü bir tinin bağışlaması sonucunda ilkler meydana gelmiştir, (ilk insan, ilk hayvan, ilk bitki vb.) diyorsanız, idealistsiniz.

KURALLAR VE ÖLÇÜTLER

Kural budur. Ölçüt ortada... Yani, bir üretici olarak, "yaratıcı imgelemin bulup ortaya çıkardığı gizemlerden," söz ediyorsanız, istediğiniz kadar göğsü bağrı açık, saç baş dağınık bağırın... Materalist olamazsınız.

Bir yandan diyalektik materyalizm diye bar bar bağırıyor, öte yandan üretiminizin portotiplerinin hemen hemen tamamı eşçinsellerden oluşuyorsa, hadi "Bauer kardeşlerin" yanına!..

"Kutsal Aile"nin, sonsuz gizemi sizi bekliyor... Çünkü siz, yaptıklarınızla, insanın yeniden üretimini kulak ardı ediyorsunuz.

Bu iş bu kadar açıktır.

Ve çok ünlü eleştirmen ve Kültür bakanı Lukacs'ın da yapıtlarda aradığı budur. **Yaratıcılık!..**

Oysa, Sokrat bile, bundan ikibin bilmem kaç yıl önce, "hiç bir şey yoktan var edilemez, hiç bir şey yok edilemez," demiştir.

Sen yaratıcılığa ya da o düşünce akımına olanak sağlayacak girişimlere mayalık edersen, istediğin kadar bağır. Sesini materyalizme duyuramazsın. Olsa olsa, kendi yaratıcılığını anlayamayanlara çata çata, mistisizmin gizemli kuyularında çırpınır durursun.

Küçük-burjuva ideologu olmak kolaydır da, bundan yakasını sıyırarak, materyalizmin neferi olmak hemen hemen olanaksızdır.

İnanmayan, Marx'ın yaşamına bir göz atsın... Hegel'in önde gelen tilmizlerinden biriyken, el üstünde taşınmış, üniversite

kürsülerinin cici çocuğu sayılmıştır da, materyalizme döndüğü anda, ülkelerden ülke seçmesine bile kalmadan, ordan oraya sürülmüştür. Üstelik bir zamanlar o'nu göklere çıkaran en yakın arkadaşlarının, en ağır hakaretleriyle karşılaşa karşılaşa.

"Her yeni düşüncenin sahibi aynı olaylarla tanışır. Elbette böyle olacaktı," demek kolay. Öyleyse, bazı konular sözkonusu olduğunda neden hoşgörünün gölgesine sığınılıveriyor?

Örneğin demokrasi istenirken, şunlar şunlar konusunda hoşgörü, diye niye hop oturulup kalkılıveriyor?

Hoşgörü, ama bizim göstereceğimiz değil, bize gösterilecek olanı için mi?

Yağma yok!..

Men dakka, dukka denilmiş. Ne ka akça, o ka manca?..

ATÜT'ÇÜLERİN YANLIŞI HEGEL'DEN GALAT, MARX'TAN DEĞİL

Neden mi?

Adına koca koca "Okul"lar kurulan ATÜT, konusuna girmek için bunlara gereksinimimiz var.

Size büyük sav!..

Asyatik toplumun da, devletin de, "durağan" olduğunu söyleyen Hegel'dir... Marx, değil... Tam tersine, Marx, Asyatik Toplumun, "İstikrarlı" olduğunu söylemiştir. Kimden duydu, nerde gördü diye ayağa kalkacaklarımıza, hemen duyduğum ve gördüğüm yeri söyleyivereyim de, konumuzu sonra sürdürürüz..

Fransızcayı bülbül misali şakıdıklarını ileri sürenlerimize bir ödev.... Şu iki parçayı türkçeye çeviriversinler:

1 — "L'Etat oriental'est done vivant gue dans celui de ses mouvements gui va vers l'exterieur car en lui-même **rien n'est stable** et ce guit est ferme est petrifie." (Hegel, Principes de la Principes de la Philosophie du Droit, s. 373)

2 — "La rente-produit est tout a fait apte a constituer, comme on peut le voir en Asie, **la base de structures sociales stables**..." (Kari Marx, Le Capital, III. Cilt 3. Kitap, s. 176)

Birincinin türkçesi yok, ikincinin türkçesinden neden almadığımı biraz sonra söyleyeceğim. Ama isteyen, III. cildin, 834, sayfasına bakabilir.

Gelelim, şu iki savın, birbirleriyle çelişmesi sorununa. Görüyorsunuz, Hegel, Doğu devletinde, "İstikrarlı hiçbir şeyin olmadığını" ileri sürüyor. Oysa Marx tam tersine, "İstikrarlı toplum yapısından," söz ediyor.

VEHBİNİN KERRAKESİ

Ve vehbinin kerrakesi de burda ortaya çıkıyor.

Şöyle; herkesin bildiği bir gerçek..:. Marx, materyalist aşamasını tamamlamadan önce, Hagelcilerin önde gelenlerinden biri. Ve yine herkes biliyor ki, kendine özgü oluncaya, çırak ustasının gösterdiğini işler. Kapital'ın notları olarak işe başlanıldığında da Hegelcilik sürmekte.

Sonradan Grundrisse adıyla yayımlanan bu notlardaki pek çok şey, Kapital'e eleştirilip, değiştirilerek girmiştir. Geçelim.

Ama, Kutsal Aile polemiğine kadar, Marx'ın Hegelci olduğunu bilmeyen kalmadığına göre, zaman zaman ondan etkilenmesi kaçınılmaz öyle değil mi?

İşte, bilinçli ya da bilinçsiz olarak, oyun da burda oynanıyor. Doğu toplumunu da devletini de Hegel **durağan** tanımladı, Marx da bunu bir zamanlar ağzından kaçırdı ya, gelsin "**durağanlık**" Ana kitabında, "durağan" atılmış, yerine "**istikrar**" konulmuş, kimin umurunda.

Almanca'dan, başka dillere çevirirken, "**stable**" yerine, "**statique**" koyuverdin mi, istikrarı, durağanlığa çeviriverirsin. Sen Hegel'den iyi bilecek değilsin ya!..

Sonra senden olanlarla çevirenler, alıntı üstüne fikir yürütenler de, bir gürültü koparırlar, Marx'ın düşüncesi güme gider!..

Aradan bir zaman geçtikten sonra, bir de bakmışsın, adamlar, bütün inançlarıyla materyalistken, "merkezci-seçkinci" İslamcı-demokrat," Çevreci-liberal," diye ideolojiler ürete ürete, bir yanlarıyla komploculuğa, bir yanlarıyla mürteci akımların akıl hocalığına, bir yanlarıyla burjuvazinin danışmanlığına soyunuvermişler.

Amaçları içten!..

Durağan toplumu, akışkan ya da istikrarlı hale getirmek!..

İsterseniz şimdi haydi, yolunuz açık olsun, deyin..

KONUMUZ BİRAZ DA DEMOKRASİ OLSUN

Acaba Mejesteleri İngiltere Kralı, Lordlarına; "Çocuklar polo oynamaktan sıkıldım. Biraz da Avam Kamarası diye bir sirk açalım. Halkın temsilcileri orda parti parti toplansın. Birbirleriyle dalaşmalarını seyreyleyelim," dediği için mi, İngiliz Demokrasisi örnek bir yapıya sahiptir?

Yoksa, İngiliz burjuvazisi, Cromweel'in ardına taktığı emekçi sınıflarla, kralın başını uçuruverip Cumhuriyeti ilân ettikten sonra, krallığa lutufta bulunduğu için mi?

Ve aynı burjuvazi, devrimdeki katkısını hiçbir zaman inkâr edemeyeceği işçi sınıfı, işgününü 12 saatten 11 saate indirmeyi istediği zaman, bütün silâhlarını üstüne boşaltmaktan geri durmadığı için mi? Salt, bu bir saat için İngiliz işçi sınıfının yetmişbin yoldaşını toprağa gömdüğünü kendi tarihleri yazar...

Herkesin oy kullanması için verilen savaşım ise, bundan çok daha uzun çok daha kanlı geçmiştir. Yani İngiltere'de demokrasi, kimsenin hoşgörüsü, kimsenin eğlence duygusu ve kimsenin bağışı olarak yerleşmemiştir.

Sınıfların kitlelerin ve yığınların, yıllar boyu, acılara, yoksulluk ve yoksunluklara karşın, direnebilme yetilerine ve güçlerine bağlı olarak alınmıştır.

Alındığı için de, geri istemek kimsenin haddine düşmemiştir.

Elbette aynı acıların yeniden çektirilip çektirilemeyeceği konusundaki güç dengesi hesapları emekçi sınıftan yana oldukça!.. Yoksa, gözbağcılık yapabileceklerine akılları kestiği gün, burjuvazinin aynı dolabı yeniden döndürmeyeceğine kimse güvenemez. Güvenmemelidir de!..

Fransa'yı ise ezbere biliyoruz.

Büyük Fransız Devrimi'nin, Fransız nihilizmini süngülerinin ucuyla süpüre süpüre Çarlık Rusyası ve Osmanlı aydınlarının beyinlerine kusuvermesinden bu yana, onunla yatıp kalkıyoruz.

Ve öyle durumlara düşüyoruz ki, Robesprierre anıtının karşısında ağzı açık ayran budalası gibi, özdeyişler döktürüyoruz.

Aynı Robespierre'in, kendi devrimci arkadaşları tarafından kafasının kesildiğini bile bile... Ama Fransa'da grev hakkının Lyon'un ünlü ipekçi kızlarının sokaklarda paramparça edilmesi sonucunda alındığını düşünmek bile istemiyoruz.

Bir başka örneğimiz ise, bilim konusunda verilebilir.

Şu son YÖK yasasının kopardığı gürültüye bakın.

İstanbul, Ankara ve İzmir'deki bilim adamlarımıza sorulacak olursa bilim batmıştır ülkemizde...

Sorulmuştur, bu yanıt da alınmıştır hakçası.

Eğer YÖK yasasında şöyle bir hüküm olsaydı?

"Doçentlik ve Profesörlük için, her öğretim üyesi, birinci sınıf diplomat aylığıyla, Batı üniversitelerinden birinde üç yıl eğitim görecektir!.."

Metropollerimizin saygın bilim adamları aynı yayagarayı koparır mıydı? Yoksa, yeniden doçentlik ve porfesörlük tezleri vermeye mi sıvanırlardı?

Bütün bunlar bir yana, eğer bir bilgin, gerçekten vazgeçilmezliğini kanıtlamışsa, Hotanto'da da olsa, o'na hoşgörü ve saygının alâsı gösterilir. Gösterilmiştir. Engizisyon dönemleri hariç tabii!

SANA ÖRNEK BANA DERNEK

Durmadan Sakharov'u, Pavlov'u örnek göstererek, Sovyetler Birliği'nin, (bile!) ne kadar hoşgörülü olduğunu kanıtlayıverenlerimizin kulakları çınlasın. Ve bir an düşünüp, şu soruyu yanıtlasınlar.

Sovyetler Birliği, Pavlo'u da, Sakharov'u da, tutuklasa, ya da sürse!.. Kim kaybeder? Pavlov ya da Sakharov mu? Yoksa Sovyetler Birliği mi?

Devletler ya da devlet adamlarının ahmak olduğunu, ancak devlet yönetmekle, sürü yönetmeyi aynı şey sananlar öne sürebilir... Ama böylesi, üstelik çobanlığın en azından iyi kaval çalmakla bir anlam kazandığından habersizdir.

Aydın denilen Anka Kuşu, toplumuyla sımsıkı bağ içinde olursa üretici, yabancılaşırsa, tüketici olduğu zaman, bakış açıları da değişiktir.

Tüketici, bir şımarık çocuktur.

Kimin elinde ne görse ister. Hem de kullanmak amacıyla değil. Bozmak için!.. Çünkü, kişinin üretmediği kendine yabancıdır. Temel kültürden yoksun kalınan herşeyde olduğu gibi, kullanım zorluklarıyla karışlaşması kaçınılmazdır.

"Mirasyedi," diye bir deyimimiz vardır bizim. "Hazıra dağa dayanmaz," diye de...

AYDIN ÜZERİNE ÇEŞİTLEME

Başından bu yana, sürdürdüğümüz eleştiriyle, neyin olmaması gerektiği yeterince ortaya çıktı sanıyorum.

Artık biraz da, olması gerekeni ele alalım. Çünkü olumsuzluğun olumsuzluğuyla varılacak yer, karamsarlık olabilir.

Oysa, Aydın, en karanlık zamanda, mum ışığını yakabilendir.

Nasıl mı?

Aydın gibi davranarak..

Öyleyse aydına bir bakalım; geleceğe harç taşıyabilmek için, ister istemez eksikliği anlatmaya koşulu olana ne denir? deli, veli, enayi, spekülâtör, budala, kurnaz, meşrebinize göre daha yüzlerce sıfat sayabilirsiniz.

Bence hiç biri değil.

Doğrudan kişiye indirgeyerek, iflâh olmaz eksik söyleyicisini bir saptayalım mı? Anasıdır,babasıdır, dostudur, düşmanıdır...

Yine bilemediniz.

Eksiğini en iyi kim bilir birinin? Yine kendisi..

Öyleyse, eleştirilerin en amansızı, özeleştiridir lafı, boşuna edilmemiş... Eleştirmenin en amansızı da "vicdan" denilen iç hesaplaşmadır, değil mi?

Hah, şimdi üstüne bastık işte. "Aydın çağının vicdanıdır."

Katılır mısınız bu düşünceye?

Katılıyorsanız, "Aydın"ın tanımında da birleştik demektir.

Ama tanımda birleştik. Kendini "Aydın" sananların özelliklerinde değil.

İsterseniz şöyle bir girişle, onları da ırgalayalım azıcık.

"Bir Aydın olarak," söze başlayanlar vardır. Ağzınız açık, dilinden keramet dökülmesini beklersiniz. Yorumları, "cühelâ" sürüsünden birinin söylediklerinden farksız, dedi-kodudan ibarettir. Kendi boynundaki davulu döveceğine, başkalarının üflediği zurnayı çalar... Filânca bana dedi ki, falancanın görüşüne göre, feşmekân fişmekândan duymuş ki... Üstelik en olmayacek şeyler...

Ama saydığı adlar, olmazı olur kıldıracağından, bir an düşünürsünüz. Yahu, olmaz olmaz, belki de doğrudur. Bir gün beklersiniz, üç gün beklersiniz fos!..

Yeniden, falanca demiş ki, filânca etmiş ki, o olay şöyleye çevrilmiş. Sizi ilgilendiren bölümü nedir bunun? Hiç... Sizin üretiminiz nedir? Hiç... Katkınız? O da hiç...

Adam haber merkezidir. Kendisi habersiz...

Tıpkı tezgâh mekiği gibi... Onu ona, bunu şuna bağlar... Kendisi tutup da bir ilmek atamaz... Varsa yoksa, başkalarının aktarıcılığı.

Peki öyle birisi "Aydın" olabilir mi? Taş çatlasa mümkün değil. Neden? Çünkü, "Aydın" madem ki "Vicdan" gibi bir şeydir, hesap sormasını bilmeli.

Bunlar duyduğunun tanığıdır. Gerektiğinde, yargılamaya veri sağlarlar. Ama kendileri hiçbir zaman yargılama gücüne erişemezler. Dinleyip geçin.

Yok, önem verir, bir de kapılırsanız tanıklıklarına, meşrebine göre çuvalladınız demektir. Meşrebi iyimserse, herşeyi tozpembe görürsünüz. Kötümserse, karalara bürünürsünüz.

Ee!... Böyle üfleme çalgılarla, yaylı sazlar için bestelenmiş parça çalmaya kalkan, ıslıklandığında şaşırmalı mı?

AYDIN VE YAZICI

Gelelim şu özenti "aydın"dan, yazıcıya... Yazıcı böylesi olabilir mi?

Çağının tanıklığına soyunduysa bal gibi olur. Çünkü, görevi budur. Tanıklık.

Eh, ondan duydu, bundan gördü'den iyi tanıklık olur mu? Tanık nedir zaten? Duyan ve gören... Üreten değil. Üretene verilen ad başka. İşbölümü içindeki yeri de.

Tanığın böyle bir payı var mı? İş bölümünün düzenlenmesinde yardımcı. İşbölümümün paylaşımında, yersiz yurtsuz.

Öyleyse, bunlar da gerekli. ama yükümlü değil. Aynı biçimde sorumlu da değil. Böylesinden kalıcılık beklenebilir mi? Sizi bilmem, ben pek umutlu değilim. Gününü gün eder, öğününü düğün.

Özentidir anlayacağınız. Yazıcıysa, yazıcılığın, "Aydın"sa "Aydın"lığın... Ama, ne biri olabilir, ne öteki...

Şuracıkta, izninizle bir parantez açmak istiyorum.

Bir yazıcı "Aydın" olmasın mümkün mü? Evet mümkün...

Şaşırdınız mı? Şaşırmayın. Bir kez daha yineliyorum, "Bir yazıcı, aydın olmadan da, kalıcı ürünler verebilir." Nasıl mı? Tıpkı, terzi, ya da elektrikçi gibi...

Elektrikçiden "Aydın" olmasını bekleyen var mı? Yok!..

Ama, üretimden tüketime, elektriğin ekonomik kullanımı konusunda gerekli olanı yapmasını isteyen? Herkes! Çünkü toplumsal işbölümü içindeki konumu bunu gerektirir. E, yazıcıdan beklenen neydi? Aynı!...

Üretici olandan ama.

"Yaratıcıları" aramızdan sürüp çıkarmıştık çoktan.

Ondan beklenen de, sözün kalıcısını seçip, geleceğe bırakabilmek. Örnek mi, Sokrates "Aydın" dı, Platon "Yazıcı..." O da bir "Aydın"dı. Ama, yazıcı olmadığından, Ksenephon, Öripides, Platon ve Aristo olmasaydı, bütün düşünce üretimi ve buna değgin olarak direnci, unutulup gidecekti. Onu kalıcı kılan "Aydın"lığı değil, ardıllarının yazıcılığıdır. Yanılmış olur muyuz?

Hadi bu uzak bir örnek. Biraz daha yakına gelelim.

DAHA YAKIN ÖRNEKLER

Hallac-ı Mansur, bir"Aydın"dır... Yazıcılar olmasa, sözlerinin hepsi ve belki serüveni de o dönemde, aynı suçtan yargılanıp öldürülmüş olanlar gibi unutulup gidecekti.

Yazıcılıkla, aydınlık konusunda, bir başka örnek de. Hayyam olabilir mi? Hayyam hem yazıcıdır, hem "Aydın." Şu sözler o'nundur;

Ne yazık, pişmiş ekmek çiğlerin elinde;
Ne yazık, çeşmeler cimrilerin elinde:
O canım Türk güzeli kömür gözleriyle.
Çaylakların, uğruların, eğrilerin elinde...

Eğer "Aydın," çağının vicdanı ise,bundan daha kesin bir yargı bulabilir misiniz?

Biliyorsunuz Hayyam, aynı zamanda büyük bir astronomdur. Yaptığı takvim, bugünün ölçüleriyle bile, hatası en az olan hesaplamalardan biridir, denilir.

Ama, yazıcılığı çokşeyi gölgelemiştir. Çünkü Hayyam, denilince akla, elinde kadeh, koynunda güzel, akl-ı şuuru yerinden oynamış bir derbeder gelir... Ama, bazı rûbailerini okuyunca da, kişinin tüyleri ürperir.

Böyle ortak özelliklerden yola çıkınca, daha pek çok örnek vermek olası... Bielinski tam bir "Aydın"dır... Gonçarov tam bir "yazıcı." Biri, Çarlıkla hesaplaşır. Öteki, "Oblomov"u günümüze aktarır. Sartre bir "Aydın"dır... İkinci Dünya Savaşı öncesi ve sonrasıyla, çağdaş toplumlarla hesaplaşır. Roger Martin du Gard, bir yazıcıdır, "Les Tibault"yla, aynı dönem Avrupa'sını bütün içtenliğiyle bize sunar... Sakharov bir "Aydın"dır, direnci dillere destan... Solokhov bir "yazıcıdır" akıllara ziyan..

Siz istiyorsanız, çoğaltın örnekleri. Bazen ayrımlı, bazen bileşik olduğunu göstermeye buncası yeter sanıyorum.

İŞBÖLÜMÜNDE YERİ YOK

Nasıl, "Aydın"dan yazıcı olması istenmiyorsa, "Yazıcıdan"da "Aydın" olması istenmeyebilir. Yeter ki, örneklerde gördüğümüz ölçüde başarılı olsunlar.

Çünkü, "Aydın," tıpkı tanık gibi, işbölümü içinde bir meslek değildir. Mesleklerin kalıcılığı ya da geçiciliğiyle bir ilgisi yoktur.

Yazıcılık ise bir meslek olduğu için, görevini yerine getirmek zorundadır.

Peki, "Aydın"ın görevi yok mu? İşbölümü içinde yok!... Çünkü, toplumsal işbölümü yazıcılığa yer vermiş, "Aydın"lığa vermemiş.

Böyle olduğu için de korkunç bir sorumluluk yüklemiş. Görevsiz sorumluluk. Ücretsiz yükümlülük.

Yani, işin aslında "Aydınlık" bir "angaryadır."

Bir terzi olabilirsiniz, bir işçi olabilirsiniz, bir bakan olabilirsiniz, ya da bir uzman... Sizden kimse "Aydın" olmanızı istemez.

Ama "Aydın"sanız aynı zamanda başka bir şey olmaya koşulusunuz. Kendinizi yeniden üretmek ancak böyle mümkündür.

AYDININ DRAMI

O zaman, "Aydın"ın dramının büyüklüğü de ortaya çıkıyor.

Mesleğinizi en iyi işlemekle yetinmeyeceksiniz.

Aynı zamanda çağınızla hesaplaşmayı göze alacaksınız.

Kimse, işbölümü içindeki ödevinizi iyi yaptığınız için sizi kınamaz da, angaryanızı iyi yaptınız mı, dünyayı başınıza yıkmaya kalkar. Çünkü kimse, hesaplaşmaktan hoşlanmaz.

Oysa angaryanız, size bu ödevi yüklemiştir. Hem de karşılığında salt ceza koyarak.

"Vicdan" olmak kolay mı? Eksiği en yakından bilmeye koşulusunuz.

Kişinin kendisi sözkonusu ise, hilesini hemen sezer. toplum sözkonusu olduğunda ya da bunun simgesi devlet!... Herşe-

yi ince eleyip sık dokumak zorundasınız... Gücün ve güncel değer yargılarının karşısına salt yürekle çıkamazsınız...

Çağımızın karmaşası içinde, bir insanın yüklenebileceği bir yük müdür demeyin. Neylersiniz, "angarya" böyle gerektiriyor. "Aydın" olabilmenin koşulu bu.

Başlangıç ne kadar kolaydı, değil mi? "Bir Aydın Olarak" dediniz mi, hemen yerinizi yükseltiveriyordunuz. İsterseniz biraz bağışta bulunursunuz çevrenizdekilere, "Biz Aydınlar," dersiniz. Karşınızdaki de, kendini sizden sayar. Değilse bile, o anı kurtarmış olursunuz. karşı çıkarsa, yükseltisinden düşürüvereceğinizi belirten bir bağıştır sunduğunuz. Bağışlayan geri de alabilir öyle ya!..

"AYDIN"IN YÜKÜMLÜLÜĞÜ NEDİR?

Kolayla zorun arasında gidip gelmekten başınız döndüyse, doğrudan konumuza girelim artık. "Bir Aydın Olarak," ya da bağışta bulunurcasına çevresine; "Biz Aydınlar" afisini sata sata söze girenler meclisimizden dışarı.

Şimdi "Aydın" olmanın yükümlülüklerine, sorumluluklarına geliyoruz.

Dünyanın gidişini özel çıkarlarınızın meceğinden ayıracaksınız. Özel çıkarlarınız, güçlü yada haksızdan yana davranmanızı gerektirirken bile, siz kendi kendinizle çelişe çelişe doğruyu savlayacaksınız. Tıpkı "Vicdan" gibi. O da, kimliğindeki kişiyle aynı biçimde cebelleşmez mi?

Ama vicdanın, üstünlüğü sizde yok. O, olayın en yakın görgü tanığı. Düşünce kıvılcımlanmasından, eylem aşamasına varıncaya izleyicisi... Sonuçlarının da.

"Aydın," koşullanmalar ve değeryargılarını, yarının ölçütleriyle algılamak ve yorumlamak zorunda. "Vicdan" ne denli, belirlenmelerin etkisindeyse, "Aydın" o denli zincirlerinin tamamını araştıra eleştire kırmaya koşulu.

Ne var ki, bütün bunlara karşın, tıpkı bir "Vicdan" gibi davranmak zorunda...

Olayın doğrusunu araştırırken, kendi doğrularından da vazgeçecek. Haksızlığa uğrayanın doğrusuyla yanlışını yargılayacak. Ve doğruyu savunurken, gözlerini kırpmadan, alışılmışın ya da yanlışın üstüne yürüyecek.

Kendisi yanılmaz mı?

İnsansa "Aydın"ı denilen varlık, elbette yanılacak. Ama yanılgısı bile öyle güzeldir ki, kendi kendini doğrultabildiği zaman.

E, sen de, oturup erdemin reklâmını yapıyorsun mu buyurdunuz? Evet!.. "Vicdan" bir erdem değil midir zaten?

Olmasa, "Aydın" ona benzetir miydik?

Ve öyle olmasa pek çok insanın özentiliğini çeker miydi?

İnsanlar iktidar erkine de özenirler, diyorsunuz. Doğru!.. Özenirler. Ama, iktidar erki kullanım bakımından somuttur. Yani, ya erkin sahibisinizdir, ya da "Ben kimim biliyor musun?" taklitçisi!.. Biri çıkıp da, "Kimsin ulan!.." dedi mi, yelkenler mayna.

Herkes, "Aydın,"ın ilktidar erkine sahip olmadığını bildiği halde özeniyorsa, hevesi, erdemedir.

Öyle ise, herşeyin olduğu gibi, "Aydın"ın da sahtesi vardır.

Salt, "Bir aydın Olarak," ya da "Biz aydınlar" diye başlayanlar mı?

Ne münasebet!..

Bir de kurnazları vardır.

SAHTENİN KURNAZI

Bu yukarıdakiler yine saftırlar. Açıklarını hemen belli ederler. Kurnazlar ise sahtenin en tehlikelileridir. Çok zaman aslıymış gibi görünmeyi bile başarırlar.

En son bilgiler onlardadır. En son haberleri onlar verir.

Kim, kiminle, nerde, ne yapmış, onlar bilirler, Kim ne yapacak, ikircimsiz anlatırlar.

Herşeyi, herkesten çok düzeltirler.

Çoğun koro halinde şarkı söylerler. Adam yemekte üstlerine yoktur. O kadar çok adam yerler ki, sonunda birbirlerini yemek zorunda kalırlar.

Bir virgül değişikliğinden bir parti kurarlar. Kendilerine inananlarla birlikte amip gibi bölüne bölüne küçülürler. Küçüldükçe sesleri yükselir. Koroyu daha düzenli yönettikleri için, orkestrayı büyüttükerini sanırlar.

Sonra sert bir yel esmeye görsün. Ya hazan yaprağı gibi, oraya buraya savrulur... Ya da suspus olurlar.

İzleyicilerinin çoğu, kıyıma uğrar. Onlar gönüllü sürgünlerde fink atamıyorlarsa, aman şu fırtına geçsin diye başlarını kuma gömerler. Ses çıkarmak gerekli, zaman geçiyor, diyen yandı!.. Dün pasiflikle suçladıkları adamı hınzır provakatörlüğe taşıyıverirler. Amacı onları kışkırtıp ortalığa salmaktır.

Yutar mı kurnaz?

Her zaman, heryerde, herkese yutturmaya alışkındır.

Kimi de bir zaman salt fiyaka uğruna kabadayılık taslamış İncili Çavuş'tur. Uçurumdan atlamak zorunda kalınca kıyısına oturuverip Padişahını oraya kadar sevdiğini açıklamaktan çekinmez.

Sözde özveri göstermiş, özeleştiri yapmıştır. Tersine, yeni bir kurnazlıkla, dönüşünü yasallaştırmıştır. Dönüşümünü olsa, hak verirsiniz. İnsan gelişen varlıktır aynı zamanda. "Aydın" da. Doğruyu görmüş yer değiştirmiştir.

Ne zaman? Pabucun pahalı olduğu zaman.

Olabilir. Çünkü önemli olan zaman değil... Kişinin yanlışını görebilmesidir. Papuç pahalıyken yalınayak gezer.Ucuzladığında, çizme giyer. Kendi bileceği iş.

Kendinin bileceği ama. Aynı şeyi bütün bir topluma yuttur-

maya kalkmak kurnazlıktır. Toplumsal gelişmelerde hiç yer verilmemesi gereken bu.

Yoksa, kişinin olgunlaşması, doğruyu görmesi, gelişmesi demektir. Gelişmeye yandaş olan, buna karşı çıkabilir mi? Benim bildiğim çıkamaz.

Karşı çıkılması gereken, doğruda olanın da, yanlışta olanın da kurnaza uymayı, bir zorunluluk sayması.

Nasıl mı?

Çok basit...

Kurnaz, geçerli olanı herkesten önce sezer. Burnu hassastır yani. Ve her zaman, güçlünün yanında yer almayı başarır.

MODAYA UYMAK

Moda nedir? Devrimcilik...

Kurnaz, en keskin devrimcidir. Yapılan herşeyi ve özellikle de akılcı öneriyi, devrimin asfalt yolunda! aşılması olanaksız birer takoz gibi göstermeyi bilir.

Akıl, bilgi ve tartışma yolunu öneren herkes haindir. Biraz duralım, durumu bir gözden geçirelim diyen, pasifisttir. Yahu, şu dönemecin, arkasında ne var, bir bakalım. O la ki, asfaltı oraya kadar döşemişlerdir de sonrası uçurumdur, dedin mi, yandın. Sen gericisin...

Sonra uçurum görünür. Kurnaz, "kanara koçu" gibi, kendini yana alıverir. Haydi!.. Sürü, uçurumdan aşağı!..

Hemen aklınıza gelen benim de geliyor.

İnsanlar sürü olacaklarına, en azından insan olsunlar, diyorsunuz. Kolay mı bunca kurnazın arasında insan olmak?

Üstelik, salt kurnazların baskısı değildir üstündeki. Toplumun kısılıp kaldığı yerler vardır.

Şöyle; Yaşamsal zorunluluklar nedeniyle gereksinimler artmıştır. Elbette istemler de...

Yönlendirmek ödevindekiler, üretimi pompalayacaklarına, tüketimin reklâmını yapmaktadırlar.

Kitleye doğru yerine yanlış yol gösterilmektedir.

"Kazan da ye," denileceğine,, "filancanın" sadakası bol onun kapısında dilenelim," denilmektedir.

Alkış dua, sadaka kutusunun dibi görünür. Veren kapıyı isteyenin yüzüne çarptı mı küt diye! Açlık feleğini şaşırtır dilencinin. Ya fırın delecektir, ya açlıktan ölecektir.

Suçlu kim?

Dilenci mi, dilenciliği üreten mi?

Hiç sormayın. Ortalık soru ve yanıtardan boz bulanık, toz duman içindedir.. Kurnazın işi de böyle bulanık dönemlerde, umutsuzluğun boy verdiği ortamlarda başlar.

Fırın delmenin yöntemleri konusunda akıl almaz önerileri vardır. Dilenmenin yollarını herkesten iyi bilir.

Sürü neylesin?

Karnını doyuracak. Hem de öğretilen, gösterilen biçimde..

Yürür!..

Kurnaz, ekmeğin hasını kapar.

FIRINCI ÜST GELİRSE

Bir de fırıncı üst gelmeye görsün. Kurnazın yeri fırın delenin başına inen küreğin sapıdır. Üstelik her indirişte, sürüye; "Ben size böyle olacağını söylememiş miydim? O zaman dinleseydiniz, başımıza bunlar gelmezdi?" Demeyi de unutmaz.

"Bizi buraya sürükleyen sen değil misin?" Sorusunun yanıtı, küreğin daha hızlı indirilmesi, "ben olsaydım, sizin durumunuzda olurdum" cakasıyla birleşiverir.

Kime yazıklanırsınız?

Bunlara uyarak, yanlışa sürüklenene mi? Bütün bir kitleyi

yanlışa sürükledikten sonra, karşı yanın düdüğünü çalana mı?

İnsanlar, yaptıklarından, bizzat sorumlu olmadıkça, yanlışın doğrudan daha etkin biçimde kitleyi sürüklemesi kaçınılmaz. Çünkü, sorumluluğunun bilincinde olan kitle, söylenenin doğruluğunu düşünür. Yanlışını da elbet... Söyleyenin kimliğini değil, Yanlış, söyleyeni, kim olursa olsun yanlıştır. Doğru da...

Ne var ki, insanların, özellikle kitlelerin sorumluluk bilincinden yoksun olduğu dönemlerde, düşünce yerini ya güce ya duygulara bırakır. Bilim onların ardında giderek uzaklaşır. İnanç, adım adım toplumun bütün duygularını kaplar. Kuşku yerine doğma, bilgi yerine "Malumatfuruşluk" egemen olur.

Artık kimse kimsenin yaptığına bakmaz. Söylediğine bakar.

Örneğin, bir devlet görevlisi, şunu şunu yaparım, dedi mi, hemen yapılmış sayılır ve ona karşı çıkılır da, konuşmadan, daha beter işler ettiğinde, nerdeyse alkışlanır.

ANAFORUN DÖNGÜSÜ YAYILDIKÇA ARTAR

Bu genellikle, bilgisizliğin sürüklediği bir anafordur.

Kitleyi çevrenine aldığında, daha da genişler ve güçlenir. Artık, eylem sözlerin karşıtı haline gelir.

Birinin, birine, "şimdi şamarı patlatacağım" demesi, patlamadıkça eylem değil, sözdür... Ve bunun karşılığı, söz olmak gerekir; "Ben de sana patlatırım..."

Oysa, dediğimiz ortamda, biri, ötekine; "Şamarı yiyebilirsin," der demez, öteki, sözü diyene, yumruğu patlatır.

Kargaşa ortamı, kendiliğinden doğmuştur.

Sözün karşılığı söz iken, eylem olunca kitle istemese de anaforun içine sürüklenir.

Bilinir ki, yeryüzündeki bütün oluşumların temelinde, eylem yatar. Söz, belki eylemin ateşleyicisi, devindiricisidir.

Ancak, sözün karşılığı söz olduğu zaman, sözün sözü götürmesi, bilgiyi gerektirir.

Bütün sorun da budur. Kurnaz koku alır ama, bilgi devşiremez. Devşiremediği için de, söze eylemle karşılık verilmesinden yanadır. Çünkü, yorum yeteneği yoktur.

Yorum, kişinin ergenliği, olgunluğuyla oluşur. Eylem ise, fiziksel gücüyle. Bu ayırımı görmek bile, kurnazlıkla, akıl ayrımını bilmekle mümkündür.

Kurnazın, genellikle gençlere musallat olmasının nedeni de budur. Gençler, fiziksel güç bakımından yetkin oldukları ölçüde, bilgi, yorum ve değerlendirme bakımından oluşum halindedirler.

Yani, yanlışın sürükleyiciliğine en yatkın dönemdedirler.

KURT HAVASI

Hava bulanıktır. Kurt, sürüye dalabilir.

Dalmakta da hiç gecikmez bilmiş olun. Sizin, binbir emekle yetiştirdiğiniz fidanlar, bir bir kırılır. Onlar okumuş, onlar bilgili!.. Seçme bilincinin sahibi... Öyle mi?

Nedir Gençlik?

Çocuklukla, hayatta yer edinmenin arası...

Temelinden baktığınızda da, yüzeyinden baktığınızda da, karışık bir kitle. Değişik çevrelerden, değişik sınıflardan, değişik koşullanmalardan ve hatta değişik geleneklerden, aynı potanın içinde hayata dökülmeye gelmiş yetenekli insanlar.

Peki, yaşamı kurmaya salt yetenek yeterli mi?

Daha bin türlü alaşım gerekli. Nasıl ki, salt bilgi, salt güç de yeterli değil.

Öyleyse, bu karışık kitlenin ortasına henüz kavrayamadığı, ama fiziksel gücüyle, gelişmeye dönük yeteneklerini ve en önemlisi de karmaşık duygularını kışkırtacak bir "ideal" koyduğunuz zaman ne olur?

GÜNCELLE TARİHSEL

Güncelin içinden bakarsanız, onun ardından gitmeyen hayvandır. Çünkü, gençlik, günün yaşandığı hem de sapına kadar yaşanabildiği dönemdir... Bu koşullar altında, güncelin duygusallığı yoğunlaştıkça, eylemin çekiciliği artar.

Peki, gençliğin böyle yalap şap bir yüzeysellikte olmasının sorumlusu kimdir?

Bir ekonomik düzenden, bir kültürel yabancılaşmaya kadar, pek çok.

Ekonomik düzen, gelecek umudunu silip süpürmüşse, kültürel derinliğin bile apışıp kaldığı zamanlar olur. Nerde kaldı yüzeysellik yargılayabilsin.

Umutsuzluk, genç insan için tıkanıklıkların en korkuncudur. Yaşlılar için bile, dehşet verici olanın, bütün bir geleceği avuçlarında tutan için nasıl bir karamsarlık üreteceğini düşünebiliyor musunuz?

Başını kurtarmanın çaresini bulmaya koşulduğunu sanmaya görsün insan dediğiniz. En olmayacak işleri yapmakta binbir mantıksal neden buluverir.

Kendinizden pay biçin. Üstüne bir de kurnazın kışkırtmasını ekleyin... Çaresizliğin tıkanıklığı içindeki çarelerin en geçerlisi diye ölümün, üstüne atlar mı, atlamaz mı?

Ateş harlamış, kazanın dibi tutmuştur.

Kurnaz, koku alma yetisinden yararlanıp zamanında saf değiştirmelidir. Hiç duraksamaz.

Okkanın altına kim gidecek?

Eylemlerinden ötürü suçlu sayılsalar bile, niyetlerinin güzelliğinden ötürü, hiç bir suçu bulunmayanlar. Çünkü eylemi o yapmıştır ama, eylemi hazırlayanı bul ki, öpesin!... O çoktan, yeni güçlünün yanında yerini almış, onu kışkırtmaktadır.

UŞAĞA HEP EFENDİ KURNAZA İSE PAZAR GEREKLİDİR

Kitlenin yanında görünüp karşısına geçivermekte usta olanlar, zorbanın meddahlığından, kitlenin önderliğine soyunuvermekte de hiç duraksamazlar. Gününe, yerine, zamanın koşullarına uymakta, bukalemunlar bile bunlar ölçüsünde hızlı davranamaz.

Hiç bir sorumluluk duygusuna kapılmadan, "Bana ne?" deyip çıkıverirler. "Ben gemimi kurtarayım da, herkes ne yaparsa yapsın!.."

Gemisi, çıkarıdır.

Gerçekten de, her dönemde, çıkarını kurtarmasını bilir. Kollamada üstüne olmadığından, aşağılıklığını çeşitli kılıklara sokmakla kendini avutur.

Akıldır, zekâdır, bilgidir!...

Hepsi yalan. Çünkü bu kavramlar, erdemle doğrulukla, iyilikle ve geleceğe dönük oldukları zaman değer taşırlar.

Kendini ötekilerden üstün görmenin en tehlikelisi budur.

Uşaklığın her türlüsünü yaygınlaştırmayı erdem sayacak kadar erdemsizdir. Güncel ve özel çıkarlarını bencilliğin kara perdesi ardına gizlediğini sanacak kadar da kör ve budala.

Zorbanın da kitlenin de her zaman uşağa gereksinimi olmuştur. Zorbalıklar gerçek demokrasiye, kitlesel bilinç gerçek hoşgörüye dönene kadar da olacaktır.

ALDANAN ALDATAN

İşte, kurnaz diye niteleddiklerimiz o zamana kadar, zorbayı da, kitleyi de hatta bazen toplumsal çıkarları, kendi çıkarlarıyla özdeş sanarak kendisini de aldatmayı becerecektir.

Onlar için önemli olan, özel çıkarlarının pazarıdır.

Kim fiatını sunarsa, vicdanını haraç mezat satıverir.

Bunun nedeni de,salt bu kişilerin erdemsizliği, körlüğü ve budalalığı değildir.

Her meyve, kendi tohumundan, her birey toplumsal koşullarından ürer.

Koşullar gençliği düşünmek yerine yapmaya, toplumu yargılamak yerine uyduluğa tutsak ederse, kurnazlara gün doğar... Kitlenin gizil gücünü ve elbette iktidar erkini ellerinde tutan bir önder, kendi içinde ne kadar demokrat olursa olsun, özü tükenmez bir çiçek gibi bütün bu yaban arılarını çevresine topladığı için kitle ve gençlik bir zaman soluklanır.

Kendi toplumumuzun oluşumundan bir kesite göz atmak ister misiniz?

EGEMENİN ERDEMİ

Alalım Mustafa Kemal dönemini.

Mustafa Kemal, kimsenin kuşkusu olmasın, halkının gizil gücünü yüreğinde taşıyan bir insandır.

İnsandır, dikkat ediniz, tanrı, değil...

Fakat, insan niteliklerinin de, özelliklerinin de zerre zerre ayrıştığı çalkantıların içinden geçip gelmiştir.

Uzun bir savaş döneminde, insanı insan yapan bütün değerleri yakından tanımış... Böyle bir değerlendirme bilincinin keskinliğinde, halkıyla bağlarını hiç kesmeden sürdürmüştür.

Biri çıkıp yirmi yıla yaklaşan önderlik döneminde ülkenin kaç yerini, kaç kez dolaştığını bir saptasa... Ortaya çıkacak gerçek, o günün koşullarında bile, iletişimini sağlam tutmak için harcadığı çabayı göstermeye yeter.

Karşılıklı konuşmalarının resimlerine bakıp şiirler düzmek

kolay. Bunun altında yatan amacı görmek ise zor.

Halkıyla, bütünlemesi hiç kesintisiz. Hastalığı sürecinde bile, Meclisin açılışını aksatırken, halkla yüzyüze konuşabilmek uğraşısı insanın parmağını ağzında bırakır.

Hem de öyle seçim gezisi söylev büyüsü, kendini gösterme kaygısı falan değil... Tartışma, dertleşme, dinleme ve inceleme tutkusuyla dopdolu...

Sonuç; Yöneticisini bu kadar yakınında bilen bir halk, şarlatanlığa güler geçer.

Ama, kurnaz için halkı sömürmek mümkün değilse, önderi sömürmeye sıvanmak kaçınılmazdır. Çünkü o sömürmezse, yaşayamaz.

Önder, gücünün bilincinde, doğruyla, yalanı ayırabilecek düzeyde ise, kurnazın bütün çabası meddahlıktan öteye gitmez. Değilse, uşakların dalkavukluğuna teslim olması yazgı...

Mustafa Kemal'in üstünlüğü bu.

Bakınız, dostları vardır. Düşmanlarından ve uşaklarından ayrı gözünü kırpmadan düşüncelerine karşı çıkabilecek, tartışmasını kişiliğinin zedelenmesine olanak vermeden sürdürebilecek dostlar. Karşısında doğruyu savunduğu için cezalandırılan kimse yoktur Mustafa Kemal'in döneminde. Yağcılık ettiği için, çevreden yoksun bırakılanları yine çevredekiler saya saya bitiremiyorlar.

Demek ki, Önder tartışmadan ürkmeyecek kadar bilgili, yağcılığa göz yumsa da doğruyu ayıracak kadar bilinçli ve doğruyu uygulamaya geçirecek, yanlışı uygulamadan kaldıracak kadar da güçlü ise, düşünce karşıtlığından da eleştiriden de korkmaz.

Hele bir de halkıyla bütünleşmişse, halkın kendisine duyduğu güven yüzünden kurnazların hepsi, kendi soytarılığına soyunmaya koşuludur. O seyreder geçer.

Ve soytarı etkisizleşir.

Artık, ya bilginin derinliklerine yönelerek saygı toplayacaktır, ya bir kıyıda uşaklığını bile bile silinip gidecektir. Bu ortamda, uşaklıkla, insanlık birbirinden kesinkes ayrıldığı için, kurnazlara bulanık hava kalmayacaktır.

İNANÇ VE BİLİM ÜZERİNE BİR ZİHİN CİMNASTİĞİ

Bir de, inancı bilim sananlar vardır.

Bunlar saftırlar. İnançları uğrunda çok cefaya katlanırlar. Hiçbir biçimde, inançlarını çıkar aracı yapmazlar.

Ne var ki, yanlışları, taş gibi katılıklarındadır.

İnançların neferi olduklarından, yargılama ve yorumlama yetenekleri gelişmemiştir. Diyelim Müslümanlığın mûminidir. Yeryüzündeki bütün olgu, oluşum, gelişme devinilerinin kaynağını inancında arar.

Atomun parçalanması mı? Kur'ân'da yazar... İçten patlamalı motorların bulunması mı, bulanın ayıbıdır. Kur'ân'da yüzyıllar önce anlatılmıştır. Uzay gezisi mi? Oho? Adamlar bunun için araç kullanıyorlar... Akıllıca irdelense, "Miraç" nedir?

İnancı kötülediğim anlamı çıkarmayınız. Tam tersine, insanlığın en güzel buluşu inançtır.

Kişinin, çözemediği olayları birinin (Diyelim Tanrı'nın), sırtına, ya da "iradesine" yükleyerek, umutlarını, coşkularını ödüle döndürmesi ne kadar rahatlatıcıdır. Cennet'in, hazırcılığından bir kalıtım da bu olsa gerek. Cennet'le özdeş güzelikte bir olgudur inanç... Hiç kimsenin kuşkusu olmasın.

Ama, bu durgunluğu, durağanlığı ve katılığı konusunda değerlendirme yapmamızı engellemez. Çünkü, "Aydın" olmanın birinci koşulu, inancın yerine, "Bilinci" koyabilmektir.

Bilgi ise akışkan, çelişkili, etki-tepki kurallarına bağlı ve gelişkendir.

Ölçeğiniz inanç olduğunda, ölçütleriniz bellidir.

Hastalık konusunu alalım. "Tanrının, günahlarınızdan arıtmak için gönderdiği bir ceza" inancı, size katlanmayı öğütler. Cezanız bitince, hastalık bitecektir. Bağışınızı sağlayacak ibadet ya da dualar destek olabilir.

"Mikroplardan" oluştuğu düşüncesi "bilgidir." Cehennem azabına düştünüz demektir. Mikropları bulacaksınız, nasıl sağlığa dönüştürüleceğini araştıracaksınız. Üstelik hiç bir hazır kalıba uymadan, bütün aşamaları sürekli araştırma, deneme, denetleme yöntemiyle uğraşacaksınız.

Hangisi kolay?

İnanmak mı, bilmek mi?

BİR BAŞKA ÖRNEK

Uzatmadan, bir başka örnek verelim.

Dileyim Atatürkçüsünüz.

Ama öyle görünümde değil. Onları geçtik. Gerçekten. Bütün güzelliğiyle tam bir inanmışsınız.

Ölçetleriniz hazır.

Yapılan ve yapılacak her şeyi Atatürk'ten bulup çıkartacaksınız. İnancın başkoşulu bu... Yoksa inançsızlığa düştüğünüzün resmidir. Güzel yanı da bu zaten.

Dindarın Tanrı'yı, soyutta çekiştire çekiştire söylediğini şifreye benzetip çözümleyerek, aradığını bulması mümkün. İnsansa inananlara somut olgular gerekli. En azından yaptığı ve yapmadığı...

Zaten inanmışların doğası da doğması da bu.

Hep aynı verilerle yetinmek. Ölçütlerin değişebilirliğini, zaman içindeki gelişmelerini bir türlü kabul etmemek.

O zaman, Atatürkçü'nün ölçütü de, inandığının sözleri ve davranışlarıdır.

Neler söylemiş, neler yapmış?

Sözü değerlendiren eylemdir elbet. Eylemi değerlendiren ne? Söz!... İkisi uyum içindeyken, zamanın koşulları içinde sürekli bir gelişim gösterebilir.

Atatürk de öyle... Kendisi, insan olarak sürekli değişmiş ve gelişmiştir. Ama her insan gibi bir yer gelip, somut yapısının çözülmesi kaçınılmazlaşmış. Ölmüştür yani!..

Peki kitle, toplum ve hatta bireysel yaşam O'nunla birlikte durmuş mudur?

Asla!...

Hayat yürümektedir.

Her an yenilenerek, değişerek ve ilerleyerek...

Atatürk sağ olsaydı, nasıl zamanın koşulları içinde ileri doğru yürüdüyse, yine sürdürecektir gelişmesini. Öldüğüne göre, inanmışlarına ve ardıllarına düşen ödev, O'nu, o günde bırakmak olamaz. Her gün yaptıklarının gelişime uygun sonuçlarını tekniğin olanaklarıyla donata donata yenilemek... Sözlerinin anlamını yenilenenin ışığında değerlendirmek gerekir.

Bu bilginin işi.

İnancın işi ise, O'nu orda, olduğu gibi, yaptıklarını durmuş sayarak almaktır. Tanrı nasıl alınır? Öyle!...

İşte bu saflık, gide gide tam bir doğma oluşturmaz mı?

Büyük Adam, "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir," demiş.

Bilim, hergün, denene denene akışan bir şeydir. İnanç ne, her gün pekiştirile pekiştirile katılaşan.

Bu çelişki, sonunda inanmışların eline bir tek ölçüt verir. Yapılanı, onun yaptığının bir gelişmesi olarak değil... Uygun olup olmadığına bakarak değerlendirmek.

Büyük adamların ya da Tanrı'nın en büyük talihsizliği de, değerlendirenin çapsızlığıdır.

Çapı yeterliyse, değerlendirme yine de, bütün durağanlığı

içinde gelişmeye dönük olur. Çünkü temel oluşum geleceğe yöneliktir. Dünyanın gidişine uygundur... Çapsızların elinde ise, sürekli geriye dönük kalır.

Doğma budur, diyeceksiniz. Ben de aynı şeyi söylüyorum...

DOĞMA İLE YARGI KARŞITTIR

Ama, doğma yargıyı yadsıdığından, ölçüt kaçınılmaz olarak tutumlara karşı alınır.

Şöyle: Falanca iş, inanılanın yaptığına uymadı mı, karşı çıkmak zorunlu. Neye göre? İnancı oluşturan verilere göre. Verilerin temeli ne? Aynı durağanlığın belirlediği kurallar...

Filanca, Atatürkçü değildir. İnancıma karşı çıkarak, O'na saygısızlık etmiştir. Artık o, din dışıdır. Yaptığı her şey aykırı... Ve o bir şeyi yapıyorsa, karşı çıkmak ibadettir. Adam, Atatürkçü olsa bile bu bir görünümdür.

Doğmanın bir başka yanlışı, değişimi kabullenmemesi demedik mi? Değişim olmayınca, insan da değişemez. Öyleyse, ya inanmışlığına inandıracak, ya yaptıklarına karşı çıkılacaktır.

Bu saflık, kurnaza alan açar. Adam sürekli inanmış göründüğü halde, aykırılığın daniskasını yapar. Ama inancı açıktan, aykırılığı gizlice... Tanrı bile öyle aldatılır. Nerde kaldı insan...

Diyelim bazıları Materyalist'tir. Materyalizm de bütün toplumsal kuramlar gibi, doğma da olabilir, bilim de...

Bilim olduğunda, güncelin bütün ayrıntılarını ve yarının oluşumlarını araştırmaya yönelir. Doğma olduğunda, her şeyi dünün kalıplarına sığdırmaya... Çünkü, ona dayanarak yapılmış başarılı işler vardır.

Herkes ve her şey öyle davrandığında aynı başarıya ulaşılacağı sanılır. Bilinmez. Bilmek, bilimde yazılı. İnançta sanmak önemli.

Yine geldik donmuşluğa, durağanlığa, katılığa... Ve inanmışların ortak özelliği, bilgiye göre değil, tekkelere ve dervişlere göre değerlendirmelere...

Tekkenin dışında, kalan, kendinden olmayacağı için de, yaptığı yanlıştır. Ve yanlış olanın değeri yoktur.

O zaman, yapılandan çok, yapan önem kazanır. Eylemden çok, sözün önem kazanması gibi.

Kendinden saymadığının söylediği de, yaptığı da doğru bile olsa yanlış... Bu kadar basittir, inanmışın ölçüsü.

O yüzden de kişiler üzerinde odaklaşan bir duygu dikkatidir.

İNANÇ YAPANA BİLİNÇ YAPILANA BAKAR

Ve kişiler, yine inanç ölçülerine göre ondandır ya da değildir. Ondansa, olmadık rezilliği paklamaya çalışır. Hem de paklandığına inanarak. Çünkü inancın bir diğer özelliği katlanmaktır.

Ne kadar çok katlanılırsa, o kadar çok sevap kazanılır. Daha da soyutlarsak, o kadar çok layık olunur inanca.

Yanlışı işleyeni kendinden saydı mı bir kez, adamı ya da olguyu değiştirmeye devinmez. Tam tersine, katlanmanın o güzel ve katı kalıpları içinde örtmeye, özür bulmaya, doğruluğunu ispatlamaya uğraşır. Hem de hiç kuşku duymadan, hiç yüksünmeden, hiç yan çizmeden.

Kuşku başlasa bilim başlayacak.

Bilim başladı mı da, yanlış silinip süpürülecek.

Kurnaz, bunu bildiği için hırsızlığı, sömürücülüğü arttıkça, inanmış görünümünü abartır. Ve inanmışlar, adam bağırtısını çoğalttıkça, pisliğini silmenin telaşında helâk olurlar.

Çevrenize bir bakın.

Namuslu görünmeye yırtınan birini görüyorsanız, bilin ki namussuzluğun daniskasını sarınmıştır. Namuslu, bunu göstermeye çalışmaz çünkü. Göstermeyecek kadar namusludur.

Bilgi, söyleneni ve yapılanı değerlendirdiği halde inancın yapanı değerlendirmesi bu yüzdendir. Biri denemeye kalkarsa, ödünü veren inancı olacaktır. Biri denemeden kabullenirse, yitireceği bilinci...

Böylelikle, görünüm heveslileri, bilgiyi hiçbir zaman aldatamazlar. İnanç ise, bütün güzelliği saflığı ve dürüstlüğü içinde sürekli aldatılmaya koşuludur.

İnanmışın yanlışı, acısını salt kendine çektiren bir kişisel hatadır. Kurnazın yanlışı ise bir toplumsal suç.

BETERİN BETERİ

Diyelim, yanlışta olduğunu bilen, Egemendir... Ne yapar? Doğruyu suçlayacak yasalar çıkarır.

Bu durumda, doğru nedir? Toplumsal düzenin işlemesi amacıyla yasalara uymak mı? Yasaların yanlışlığını ortaya koymak mı?

Yasaların yanlışlığını savlamak, yasalara aykırı davranmakla bir tutuluyorsa... Üstelik inananlar da egemenden yana ise... Doğru tek başınadır. Ve doğruyu savunacak olan da tek başına kalmaya koşulu.

Tek başına kaldığı zaman bile, doğruyu savunmak zorundadır "Aydın." Bu durumda da, hem egemenle, hem toplumla çatışması kaçınılmaz.

Yine diyelim, Egemen, doğruda olduğunu sanarak, yanlış yasalar koymuştur. "Aydın", sanısının yanlışlığını, doğrunun ne olduğunu savunmakla yükümlüdür.

Güncelin verileri, egemenin sanısını doğruluyorsa, susturulması kaçınılmaz. Çünkü yanlışta görünen aydındır. Ve yanlışı cezalandırmak egemenliğin kuralı.

Üstelik, egemen her zaman kişiden güçlüdür. Toplumun bütün yaptırım erki elindedir. Kim toplum ya da böyle bir yaptırım erkiyle başa çıkabilir?

"AYDIN"LA DEVLET ÇATIŞIR MI UZLAŞIR MI?

Burdan çıkarsanacak sonuca göre neresinden bakarsanız bakın, "Aydın"ın iktidarla çatışması kaçınılmaz görünüyor. Çünkü "Aydın" ise doğruyu savunmaya yükümlü, diyorsunuz değil mi? Hayır. Ben bunun tersini savlayacağım... Vicdansız kişi olur mu? olmaz. Devlet de olmaz...

Öyleyse, "Aydın", "devletlûnun", vicdanı olarak, onunla bir bütündür.

Elbette aynı devletin uyruğu, aynı devletin yasalarına bağımlı ve aynı devletin topraklarında, öteki uyruklarıyla birlikte yaşıyorsa!.. Çünkü, devletin aldığı her karar, doğrusu, yanlışıyla doğrudan toplumun bu günü ve yarınını ilgilendirir.

Bu konuda da "Aydın" tam bir yargı organı gibidir.

Yalnız, bu açıklamada küçük bir parantez açmak gerekli. "Aydın," kimden yana olacaktır. Devletten mi? Halktan mı? Görece bir konum. Devletin halkla bütünleştiği ülkelerde doğrudan ve haktan, bir başka deyişle, toplumun geleceğinden yana.

Gelişmiş kapitalist ve sosyalist ülkelerdeki duruma bir bakalım. Oralarda, üretim araçlarının mülkiyeti bütünüyle bir sınıfın elinde olduğu için, devlet de bütünüyle bir sınıfın devletidir.

Yine de, bir sosyal ve ekonomik dengenin varlığı kaçınılmaz. Öyle ülkelerde, bu dengeyi, toplumun da,devletin de "vicdanı" olan "Aydın" yükümlenir.

Devletin haksızlık ettiği yerlerde "doğru"nun gereği halktan yanadır. Halkın, sistem içindeki dengeyi bozacak istemleri karşısında devletten yana...

Bu durumda da, sistemin sürüp gitmesinden sorumlu tutulabilir. Sorumlu bile olsa sistemin kurucusu ya da büyük paydaşı olmadıkça, sahibi olamaz. Sürüp gitmesinde etkisi vardır.

Kapitalist ülke aydınlarından bir iki örnek ekleyelim... Diyelim yargıçtır. Bir y asa çıkmıştır. Uygulanması halinde, toplu-

mu rahatsız edecektir. Eleştirisini yapmış. Yasakoyucu dinlememiştir. Yargıç, cüphesi sırtında halkın yanında yer alarak, yasanın değişmesini ister.

Fransa'da bunun örneği verilmiş.

Yasa değişmiş... Sistem de olduğu gibi kalmıştır.

Yargıç, düzen koyucu, düzen bozucu değildir. Uygulayıcıdır.

Ama aynı zamanda "Aydın" olduğu için, uygulanamaz olanı seçmiş ve hiç ikircim duymadan tavrını açıklamıştır.

BİZDE ÖYLE Mİ?

Burdan aldığımız zaman, slogan ürütmeye pek meraklı bazı dostlarımızla çelişkiye düşüyoruz.

Örneğin dostumuz, üniversite ya da yüksek okullarımızdan birinde, öğretim görevlisidir. Diyelim ki, eğitim konusunda bir yasa çıkıyor. Ve bu yasa yanlıştır.

Karşı çıkarsa işinden olma tehlikesi var. Aydınsa hiç gözünü kırpmadan karşı çıkar. Değilse el altından öğrencilerini kışkırtır. Kendisi selâmeti yuvarlak laflarda ya da solgan üretmekte bulur.

Sağcı olduğu ileri sürülen bir devletin kadrosunda iş bulmak zorunda kalmış bir "Aydın" görevini yerine getiriyorsa, "Aydın"dır... Ama, sesini soluğunu çıkarmıyorsa, istediği kadar solcu olsun, "Aydın" olamaz.

Örnek ortada, Bertrand Russel gibi "Aydın" olmaya hangimiz hevesli değil?

Peki Russel, solcu mu? Haşâ sümme hâşa!..

Athée'dir falan ama, kapitalizmin en demokratik toplumsal yapı olduğuna inanır. Yani, bal gibi sağcıdır.

Neyleyeceğiz şimdi?

Rusel"i, "Aydın defterinden siler de, "sağcı aydın olmaz," diyenlerimizden birini yazarsak kim yitirir? Defter mi, Russel mi?

Bunu ileri sürenler, Russel'in yaptıklarının binde birini yapmış olsalar, hiç yüreğim yanmaz. Bir ötüşle horoz kesilenler, bütün kümesleri altüst etmeye sıvandılar mı bağıracak olan tavuklardır...

ÇATIŞMA VE UZLAŞMA

Yani, "Aydın," devletle çatışır ama sistemle bal gibi uzlaşır... Ama bu uzlaşma, pay kapmaya dönmemeli.

Vicdan kişiyle uzlaşmaz mı?

Haksızlık sözkonusu oluncaya kadar, sesini bile çıkarmaz. Ama olduğu an, olduğu yerde, olduğu gibi hesabını soruverir.

İşte, ister uzlaşmış olsun, ister karşıt, bunu yapabiliyorsa, o kişi "Aydın"dır.

Sağcıymış, solcuymuş, ortacı ya da kenarcıymış hiç aklım ermez, Yok, haksızlığın yapıldığı yerde, yapıldığı zaman, yapıldığı gibi karşı çıkmıyor da, sağını solunu kolluyorsa, o adam, istediği kadar solcu olsun, "Aydın" olamaz.

Bugünün iktidarı, yani askerler, çok deneylerden geçtiler. Neyin ne olduğunu en az bizim kadar biliyorlar.

Dış baskılarla değil, halkımız layık olduğu için demokrasiye geçeceğiz diyorlarsa, yaraşma konusunda kesin bir düşünceleri var demektir.

Nedir bu?

Acaba bizimkiyle aynı mı?

Bizim sorunumuz, düşünce ve fikir özgürlüğü. Sansürsüz bir kültür üretimi... Tamam mı?

Peki bu halkın derdi mi?

O yaşam özgürlüğü istiyor... İş alanları istiyor. Daha müreffeh bir ülke istiyor.

Bizim için, bu özgürlükler olmazsa olmaz. Halk için öyle mi?

Bütün halk yazıcı ya da "Aydın" olmaya kalksa, ilkin bizi sürüp atmaz mı bağrından? İlk fırsatta bunu yapmıyor mu? Yapmamış mı?

Sürü diye gördüğümüz o halkın benimseyip bağrına bastığı Mustafa Kemal ve devrimi nedir? İşte, demokrasinin en geçerli olduğu zamanda, oy hakkının en geniş kullanıldığı seçimler ortada.

Doğrudan Atatürk ve ilkelerine karşı çıkan olmadı, diyeceksiniz.

Çıkılsaydı, bırakın sandığa gitmeyi, daha meydanlardan kaçacak delik aramaz mıydı sizin yobaz saydıklarınız?

İnanmayan denesin de görsün...

Mustafa Kemal özlemi, bir türkü ise halkın bağrında, sizin katkınız mı sanıyorsunuz?

GÖREV VE İKTİDAR

Öyleyse, "Aydın"ın görevi iktidar olmak değil, iktidarın denetleyicisi olmaktır.

Bunun için gerekirse iktidar kadorları içinde yerini alır, gerekirse ekmeğini alnının teriyle kazanır. Seçimine kalmış.

Bir tek koşulla, öyle de böyle de iktidarın karşısında iki büklüm yağcılığa sıvanmak yazılı değil.

Doğruyu, gerektiğinde açlığı, gerektiğinde canı pahasına savunmak;

Merak edilmesin, hiçbir iktidar, gerçekten despot bile olsa doğruyu yitiremez. İnsanı ise, erkinin gücü oranında bire kadar kırar.

Ama doğru, gerçekten doğruysa,söyleyeni kırılsa da etkisini sürdürür. Ta ki, iktidara kendi kabul ettirinceye...

Öyle kolay kabul ettirir de sanmayasınız.

Bazen kaç iktidarın geçmesi gerekir.

BİR YENİ ÖZELLİK

"Yarın uzak, ben bugüne bakarım," diyebilirsiniz.

İşte, "Aydın"ın bir özelliğine daha geldik.

Vicdan bana ne deseydi, vicdan olmazdı. "Aydın dediğinde, "Aydın" olmaz...

Madalyonumuza bir de ters tarafından bakalım. Diyelim ki, iktidar solcudur. "Aydın"da solcu... Ama, sol bir iktidar demek, bütün sorunların bittiği anlamına gelmez. "Aydın" ne denli solcu, iktidarla ne denli bütünleşmiş olursa olsun, doğruyu savunacaktır.

Sakharov, Sovyet yönetiminin bazı uygulamalarına karşı çıktığı için sağcı mı? Öyle olsa, kapitalist ülkelere kapağı atmak için eline geçen fırsat sayısız. Kapitalist ülkelerin onu baştacı edeceği de kuşkusuz. En gelişmişinin, ayaklarının altına sereceği çiçeklere kanıp yer değiştiriverir.

Değiştirmediğine göre; Daha ileri bir toplum modeli istemediğini kimse savlayamaz.

Öyleyse kendi iktidarına karşı çıktığında "Aydın"lık görevini yapıyor. Sağcılık ya da solculuk değil... Çünkü uygulama hatalı ise buna sağcı ya da solcu olarak siz de içtenlikle inanıyorsanız, davranışı doğrudur...

Bir noktayı unutmadan. Sağcıysanız Sovyetleri Cehennem, solcuysanız Cennet saymayın. Çünkü siz "Aydın" olarak, Cehennemde iseniz de, Cennette iseniz de vicdanın görevini yerine getirebilmek için, eksiği söyleyecek... Cennette, Kevser'in tadından yakınacaksınız... Cehennem'de, odunların yaşlığından. Gerçekten öyleyse.

"Boşboğazın" işlevini yükleneceksiniz, sakınmadan.

O zaman, işin neresinden bakarsanız bakın, sizin bir tek efendiniz vardır. İktidar da ya sahipleri değil.

"Doğru!.."

Ve doğru, size sürekli acı getirecektir. Azabın tadı olur muymuş?

UZLAŞMAYI KİM BOZAR?

Olmadığı için de, uzlaştığınız hatta bütünleştiğiniz zamanlarda bile eksiği dile getirmeye koşulusunuz. Ve siz eksiği dile getirdiğinizde, eksiğin gizlenmesinden yana olanların bütün öfkesini üstünüze çekmeye hazır olun.

Çok zaman, en yakın saydıklarınız davranışınızı kınayacaklar... Dost bildiklerinizin şamarını yiyeceksiniz. Ve bileceksiniz ki, "dostun gülü" de, "ellerin taşı" kadar inciticidir... Çünkü, kimi özel durumundan... Kimi kendi korkusundan... Kimi çıkarından ötürü, size yüklenmeyi zorunluluk saymıştır.

İktidarın yakınında olduğunuz zamanlarda bile, ayaklarınızın altındaki "zemin"in kaydığını göreceksiniz. Yine de, doğruyu savunmaktan vazgeçerseniz, ilkin kendi gözünüzde, sonra toplumun gözünde küçüleceksiniz.

Devlet ve toplumun ikisi de doğruya ortak bir biçimde karşı çıkıyorsa, benim savunmam geçerli mi? diyebilirsiniz.

Doğru, öyle bir güçtür ki, evrenin bütünü karşı çıktığı zaman bile, kendini kabul ettirir.

Zamanlar vardır, yalnız, kimsesiz, güçsüz sanılır doğru. Biri sahiplenirse gün ışığına kavuşur. Ve bir kez aydınlığa çıktı mı, kendini kabul ettirmeyi bilir. Ama, o biri çıkıp söylemezse,öyle kuytuda unutulur kalır sanmayın. Yine ortaya çıkacaktır. Biri söylemese bile. Çıkacaktır ya, toplumun bütün kesimlerine acısını duyuracaktır.

Mevlâna'nın bir sözü vardır. "Cehenneminin bütün ateşleri beni yaksın Tanrım," der. "Ta ki, ötekileri yakacak ateşi kalmasın."

"Aydın," inanç döneminde, Tanrı'yla bile hesaplaşırken, bunu söyleyebilen kişidir. Değil ki toplum ya da iktidarla hesaplaşırken.

İşin burasında, yalnızlık söz konusu, Tek başına, kim, bütün güçlerle basedebilmiş? Doğruyu pehlivan sayarsanız bu sav doğrudur. Oysa doğru, hiç bir pehlivanla peşreve girmez.Kendini, akılla kabul ettiremezse, yıkımla kabul ettirir.

Yani, doğru, güçlünün işine gelen olmayabilir her zaman. Yine de kendini kabul ettirir. İşine gelen de olabilir ama...

AYDINLA İKTİDAR

Aynı durumu, iktidarla "Aydın" ilişkisine soyutlayalım şimdi. Diyelim ki, gelişmekte olan bir ülkenin iktidarı sözkonusu. Türkiye gibi örneğin.

Ve iktidarda, yaptırım erki çok güçlü bir kurum var. Yine Türkiye'de olduğu gibi.

"Aydın"ın temel ödevi nedir? Ülkenin geleceğinin daha iyi, daha aydınlık ve daha mutlu olmasının yollarını önermek.

İktidarın hoşuna gitsin gitmesin, işine gelsin gelmesin, doğruyu savunmakla yükümlü.

İktidar, zorbalık ya da kişisel sömürge değildir.

Her iktidar, anlayışı, düşüncesi, tutumu ne olursa olsun, geleceğin mutluluğuna yürümeye koşuludur. Hiç bir iktidar, (Eğer işgâl gücü, sömürge iktidarı değilse,) ülkesini batırmak, insanlarını mutsuz kılmak, geleceğini karartmak için iktidar olmaz. Olamaz...

Tarihten örnekler vermek çok kolaydır, bu savın tersini is-

patlamak için.

İsterseniz onlardan birini de kullanalım... Hitler, 1945 Ağustos'unu görebilse, gösterilebilseydi, yine iktidar olur muydu?

Hadi Hitler kişi olarak deliydi diyelim.

Krup'lar, Siemens'ler Bayer'ler, şunlar bunlar, 1950'lerde bütün şirketlerini Amerika'lılara kaptıracakları konusunda uyarırabilselerdi, yine Hitler'i desteklerler miydi?

Ona da sınıfsal çıkar, kişisel çıkarların önüne geçer. Yani, Alman Komünistleri iktidara gelseydi, nasılsa yine yitireceklerdi ellerindekini. Bir yerde nefislerini savundular... Halkın eline geçmesindense, Amerikan Şirketlerinin paydaşı kalmayı yeğlediler diye bir kulp bulalım.

Ne var ki, Alman Ordusunun soylu generalleri, bir daha askerlik yapamayacaklarını bilselerdi yine de Hitler'e buyur ederler miydi iktidarı?

Dikkat ediniz, geçmişi kornuşuyoruz. Herşey olup bitmiştir. Ama, olup bitenler arasında. Alman "Aydın"larının hiç sorumluluğu yok mu? Sağcısı solcusuyla, asıl tehlikeyi bırakıp, ya paçasını, ya görüşünü ya da kliğini kurtarmaya sıvananların hepsi birden yanıp gitmedi mi sonunda?

Biz hep, "Alman Aydınlarının," fırtına önündeki yaprak benzeri dağılışılarına takılıp kalıyoruz. Hitler iktidarı olmasaydı yine dağılırlar mıydı?

Hitler fırtınasından zarar gören pek çok ülke "Aydınına" geçelim burdan. Fransız, İngiliz, "Aydınlarına" örneğin.

Versailles, anlaşmasına hepsi birden karşı çıksaydı,Almanya'da Hitler'in sahte milliyetçiliği boy atabilir miydi? Sıra sıra, boy boy sorumluluklardaki bir yanlışlık, bakınız tarihin yargısını boynumuza nasıl dolayıveriyor.

Hem elim nimette, hem canım Cennette, nerde görülmüş?

İKTİDARIN ÖZÜ

İktidar, yapamıyacağını yapmama, yapabileceğini mutlaka yapma sanatıdır.

Zamanında ve yerinde uyarılar, bu sanatın inceliğini oluşturur. Niyetin aynılığı söz konusu olduğunda, etkinlik de artar.

Ama, etkin olunmasa bile, doğruyu savunma konusunda örnek vermiş olanlar, iktidarın düşmanlığı karşısında da, dimdik kalmayı başarırlar...

AYDIN AÇISINDAN İKTİDAR NEDİR?

Bir de iktidarın, yanlış davranış içindeyken bile geleceğin düzenlemesinde ortak düşünce içinde olduğunu kabullenmek size düşer.

Şu ya da bu olsun, Türkiye'de iktidar erkini kullanınların tümü, açıkça bir başka devletin çıkarlarını savunduğu isbatlanmadıkça, yurtseverdirler.

Yaptıkları, yanlıştır, karşı çıkarız... Doğrudur beğeniriz... Uzlaşır, ya da çatışırız... Ama, niyetlerinin halis olması, iktidar olmanın birinci koşuludur.

Yok, bir adam, açıkça başka bir ülkenin başka bir halkın, başka bir devletin çıkarlarını savunacağını söylüyor, yine de oyların çoğunluğunu toplayarak ya da darbe düzenlemeyi başararak iktidara geliyorsa, getirenlerin sorumluluğu, o'nun sorumluluğundan daha fazladır.

İktidara gelen için tanıdığımız bu varsayım, iktidara aday olan için de doğrudur.

Gençlerin, silâh elde sokaklarda ülke kurtarıcılığına soyunmalarını alalım. Hangisi, Türkiye'yi batırmak, halkının tamamını mutsuz kılmak peşindedir?

Herkes kalıbını basar ki, hiç biri!.. Bir teki bile ulusuna ve

yurduna düşmanlık duygularından, toplumuna açık açık zarar verme düşüncesinden ve geleceğin tutsaklığına hizmet amacından yola çıkmamıştır.

Tam tersine, hepsi, bazı ayrıkotlarını temizler ya da kendi özel yöntemlerini egemen kılarlarsa, yurdu ve ulusu kurtaracakları inancıyla en kutsal değerleri hayatlarını mezada sürmüşlerdir.

11 VE 12 EYLÜL AYRIMI

11 Eylül 1980'in koşullarını istemiyoruz. Çünkü yöntem yanlıştı. Bunu zamanında söylemek zorunluluktu. Söyleyenin sesini kısanlar utansın. Kendi cüceliklerini örtmek amacıyla, başkalarına bin bir iftira atarak, yasaklar koyanların sorumluluğu kadar, bütün bu cücelikleri aşıp gerektiği gibi etkin olamayanların da sorumluluğu açıkça konuşulmalı.

Ama, insafla düşünelim. 12 Eylül ve sonrasında ülke gelişmeye mutluluğa, aydınlığa doğru gidiyorsa bunda sapır sapır asmaya sıvandığımız o gençlerin, yöntemleri yanlış olsa bile, hayatlarını pul eylemelerinin hiç mi katkısı yok?

Acaba onların bu davranışları olmasaydı, disiplinli bir kalkınma modelinin aşamaları sağlanabilir miydi?

Onlar şunu yapacaklardı, bunu yapacaklardı, iyi hoş... Hatta şunu, bunu yaptılar. Kendi itirafları, delil ve kanıtların belgelediği kötülükler şunlardır, buna da amenna!..

12 Eylül, o insanların, o gençlerin yanlış yöntemini ortadan kaldırdığı gibi, yanlış yönteme neden olan gerekçeleri de ortadan kaldırabilirse, bunda onların katkısı yoktur denilebilir mi?

Doğruyu savunacaksak, 12 Eylülü, geçiciliğinden, bize dokunmadığından, ya da bizim çıkarımıza çalıştığından ötürü değil, doğrunun bu aslî amacından ötürü, savunacağız.

TARİHİN HÜKMÜ

O zaman da belirtmek gerekir ki, düşlerin gerçekleşmesinde. Ordu kadar, o gençlerin de katkısı vardır. Ordu, hukukun üstünlüğünden ötürü elbette yasaların suç saydığı eylemlerde bulunanları yasalar ve yargı organları eliyle, cezalandıracaktır. Hem de gözünü kırpmadan.

Ama, Tarih, kargaşanın temel nedenini görerek, onu ortadan kaldıranla, kendi görüşünde direnerek, ülkesini batıran arasındaki ayırımı pek güzel yapmaktadır. Birine hain damgasını vurur, ötekine yurtsever...

İşte Osmanlı devleti, işte Türkiye Cumhuriyeti.. İşte Vahidettin ve işte Mustafa Kemal.

Her iki taraf da birbirinin fetva ve mahkemelerinde ihanetle hüküm giymişlerdir. Nev var ki, tarihin yargısında bu hükümlerden her biri, gerçek değerini alarak kayda geçmiştir.

Mustafa Kemal'in, hainliği silinmiş, yurtseverliği yazılmıştır. Vahdettin'inki daha da göze batacak biçimde yerindekalmıştır. Acaba neden?

Ve yine nedendir ki, onca yobazımız, bunca çabaladıkları, hatta Mustafa Kemal'i, yaveri hası olarak Anadolu'ya gönderenin Vahdettin olduğunu ispatladıkları halde bile,bu hükmü değiştirememişlerdir? Çünkü, yurtseverliğin yazısında, ölmek vardır da, kaçmak yok!..

TARİHİN HÜKMÜ VİCDANIN HÜKMÜDÜR

Örneğin biraz daha geliştirelim isterseniz.

Çerkez Ethem'den söz edelim...

1921 Ocağına kadar, yanlış ya da doğru, haklı ya da haksız, Ethem'in Kurtuluş Savaşına katkılarını inkâr edebilir miyiz?

Yurtseverlikle, hainliğin arasında öyle dağlar kadar fark yok.

Kur'an'da, bir Ayet "Biz niyete göre sevap, fiile göre günah yazarız," der... Bayezid-i Bestami, bunu şöyle yorumlar. "Bir mescit yaptırmayı düşündünüz diyelim. Sevabınız yazılır. Yaptıramasanız da... Bir mescitten,bir taş çektinizse, günahınızın yazılmasında, çektiğiniz taşın ağırlığı hesaplanır. Çünkü, Tanrı'nın bağışlayıcılığı kendi gücündedir... Cezası ise, sizin gücünüze göre..." Herkes kendi cezasını kendi sarınır kavlince, yürüyelim.

Ya da isterseniz, değerlendirmeyi, Ethem'in sağ kolu sayılabilecek yakınlıktaki yardımcılarından birine bırakalım. Parti Pehlivan'a... "Biz Yunanla vuruşmak için yola çıkmıştık," diyordu. "O gün, Gediz'de, ölseydi... Hadi, Batı Cephesine katılmayı kendine yediremiyordu, ya çarpışarak, ya kendini vurarak ölseydi, heykelleri dikilen ilk kahraman o olurdu..."

1919 Eylül'ü ile, 1921 Ocağı arasını inceleyenleriniz konuşsun. Parti Pehlivan haklı mıydı, haksız mı? Çünkü, "Bazı adamlar ölmenin yerini ve zamanın bilmeli," diye hayıflanmıştı yukarıdaki sözleri bitirirken.

Şimdi herşey bir yana, Çerkez Ethem'in, yükseliş ve düşüşü sadece kendisine mi bağlıydı? Bu soruyu da lütfen aynı dönemi incelemiş olanlar yanıtlasın.

Tarihin yargısı salt sonuçlar üzerinedir sananlar aldanırlar. Tarih, bütün oluşumu ince ince değerlendirdikten sonra hükmünü verir. Çünkü, o da "Aydın" gibi bir "Vicdan'dır...

AKLANMA UZAYABİLİR

Öyleyse, doğruyu dile getirirken, umutları gerçekleştirecek bir sonuca ulaşıldığında, şimdi cezalandırdığımız gençlerin katkısının görüleceği kesin.

Ha, belki biz görmeyeceğiz...

Ne dedik, yurtseverlik bazen ihanet gibi görünse de, tarih ne zaman, ne kadar yurtsever olunduğunu da, nasıl hain durumuna düşüldüğünü de açık açık belirtmekte. Tarihin vicdanına bırakılabilecek yargı da öyle, Kurtuluş Savaşlarındaki gibi, günü gününe saptanamıyor... Çünkü savaşın içinde herkesin yeri belli. Düşman açık. Ya ondan yanasınız, ya yurdunuzdan yana.

Çelişkinin böylesine kesin olduğu dönemlerde, tarihin de "Aydın"ın da görevi kolay. Ama günümüzün karmaşık ilişkileri içinde yorum yapmak da, tutum takınmak da öylesine zor ki... Buna karşın, saptırmalardan kaçınma mümkün.

Bir "Aydın" toplumunu, en az onu yönetenler ölçüsünde tanımalı, onunla bütünleşmelidir. Gerektiğinde, iktidarın yanında, toplumun yönlendirilmesine yardım edeceğine göre, yönlendireceğini derinden, kendi içyapısıyla bilmek zorunda.

KİŞİSELLİKTEN TOPLUMSALLIĞA

Bunca lafı neye ediyorum? Kişisel güç sorununu gördük. Hiçbir gücüm yok. Olmadığını bildiğim için, kabadayılık hevesim de yok.

Sınıfsal gücüm var mı?

Kendi kendine gelin güvey olmak, yazıcının yazgısıdır. Çünkü yazıcı, balarısı gibidir. Öyle olduğu için, kesin bir zorunluluk olarak "Aydın" olması gerekmeyebilir demiştik. Anımsarsanız. Ama, yine öyle olduğu için, sürekli üretmeye koşuludur.

Arı balını salt içgüdüyle yapar. Yazıcı, yazısını bal eylemese de, zehirden arıtmakla yükümlü... Arı hangi çiçekten, hangi oranda, hangi özü alacağını içgüdüyle bilir. Yazıcının kendi seçimi olmaya koşulu. Çünkü ürettiği bal değil, kültür. Arı,balı başka ballarla karıştıramaz. Yazıcı, yazısını başka yazılarla har-

manlamaya koşulu. Arı, her zaman ürettiğinden başkasını üretmeye görevli değil. Yazıcı, üretilenlerden iyisini üretmek yükümünde...

İnançlarınız vardır. Hiçbir şey diyemem. İnancın tartışmasını yapmıştık. Kiminiz, yalnız Stendhal'i beğenir... Ölçütü ölçeği o büyük yazıcıdır. Bütün yazıcıları onunla karşılaştırır. Kiminiz Flaubert diye tutturmuştur. İkide bir sorar. Sen bir Flaubert misin? Ya da bu bir Flaubert ürünü mü?

Yirminci yüzyılın bir arısı, ondokuzuncu yüzyılın arısının ürettiği balı üretemiyorsa, yazık... Yirminci yüzyıl yazıcısı, Stendhal ya da Flaubert'in yazdığını, kendi yazıcılığınının bir basamağı yapamıyorsa ona da yazık!..

Ama kendi yazıcısından, on dokuzuncu yüzyıl ürünlerini isteyen için daha da büyük ayıp değil mi?

Siz gidin de bir tekstil fabrikatörüne, illâ buharlı tezgâhlar kuracaksın, Manchester dokumacıları öyle yapıyorlardı deyin bakalım. en aldırmanızı, sizi neyle kovalar.

Neyse, uzatmadan sınırsal gücümüze de bir bakalım.

Bir yazıcı olarak, seçimimi işçi sınıfının yanından yapmışım. Ama, sınıfsal bağım nedir? Bir örgütün, bir kitlenin ya da bütün bir sınıfın, ekonomi-politik örgütlerinden birinin yöneticisi, görevlisi, üyesi miyim? En azından örgütsel dayanışma sağlayabilecek bir konumda mıyım? Hayır... Kendimi onların yerine geçirip onlar adına konuşma yetkisini kullanabilir miyim? Kişi haddini bilmeli...

Acaba başıma bir iş geldiğinde, onlar parmaklarını kıpırdatırlar mı? Kim evet diyebilir?

Yani, neresinden bakarsak bakalım, bizim aşkımız, melenkoli!.. Tek yanlı anlayacağınız.

Bu yüzden de, tutup işçi sınıfını ne vefasızlıkla, ne sadakatsizlikle ne de nankörlükle suçlayamayız. Çünkü o, organik bağ içinde olduğu kimseler için bile parmağını kıpırdatırken kırk kez düşünür. Düşünmek zorundadır.

İşi, kendini üretimi için tek gelir kaynağıdır.

Siz isterseniz yarı işçi, yarı köylü bir "mutlu azınlık!" portresi çizin. Ben gerçek işçiden söz ediyorum. Ve ancak böyle olduğunda, kendisi için sınıf olabileceğini biliyorum.

Öyle, yoksulluk ve sefalet edebiyatına da karnım tok. Gerektiğinde en ağır baskılar altında bile "avara çalışarak" dediğini yaptıran işçi sınıfı, destekleme gereği duyacak ölçüde organik bağ içinde bulunduğunda, neler neler yapmaz.

Bunu da biliyorum. Biliyorum ya, kendi kendine yağananın, kendi gücüne dayanması gerektiğinden de hiç kuşkum yok.

Neden mi?

Koskoca işçi sınıfının, öyle her kaval çalanın ardına düşmeyeceği açık olduğu gibi, herkes de kendini fareli köyün kavalcısı sanmamalı. İşçi sınıfının yanından olmakla, işçi sınıfının kendisi olmak ayrı ayrı şeyler.

Sınıfın gizil gücünü yüreğinizde duyabildiğiniz ölçüde bilgili, üretici ve elbette bilinçli olmaya koşulusunuz.

Kendiniz keyif sürerken, başkalarının yanmasını değil, başkalarının keyif sürebilmesi için kendinizin yanmasını göze almadıkça, toplumsal bir sınıfın gizil gücüyle bağdaşmak olası değildir.

Öyleyse, ben kendimi ne kadar yakın sayarsam sayayım, sınıfsal bir gücümün olmadığını da bilmeye koşuluyum. Burjuva sınıfının desteği sözkonusu bile değil.

Ordan da, elimiz hamur karnımız aç.

Eee!.. "Aydın" diye bir sınıf da olmadığına ve olmayacağına göre sınıfsal güç mafiş!..

GELELİM YAZININ GÜCÜNE

Ha, siz "yazı, okuyanı oldukça, toplumsal bir davranıştır. Bilinçten bilince ulanmanın gücüne sahiptir. Yaygınlaştıkça, gücü artar mı," dediniz? Öyleyse ya hamamda şarkı söylüyorsu-

nuz ya çölde serap görüyorsunuz.

Neden mi? Buyrun, nedenini.

Geçim dünyasını, toplumun uyutulması üstüne kurmuş sürekli şeytan aldatmasıyla haşır neşir bulvar gazetelerinin tirajı iki milyonun üstünde. Ciddi gazetelerimiz, yüzbin okuyucu buldu mu, şenlik şölen...

Bunca kapital, bunca kollektif çalışma ve bunca reklâma karşılık, duygu ve düşünce tüketiminin kısırlığı ortadayken, "kim okur kim dinler varak-ı mihr-i vefayı?"

Üstelik; duygu ve düşüncelerin böylesine kalıplaştığı bir ortamda, aykırısına bakanın aklına şaşılmaz mı?

Gelin de çıkın işin içinden.

Otuz yıl önce falan, okur-yazarın kıtlığında yine de, iki-üç bin okunan bir kitabın etkinliği vardı. Okur-yazarlar, toplumu yönetme ve yönlendirme üstünlüğüne sahip bulunduklarından.

Şimdi öyle mi?

Elli milyona merdiven dayamış bir toplum. Yirmi milyonu aşan bir okur-yazar kitlesi... Ve üç-beş binkitap okuru... Deryada damla evrende zerre demez misiniz?

"İyi hoş da, gazetenin ömrü 24 saat, kitabın daha uzun. Yazıldığı kadar okunabilir," diyeniniz hadi haklı olsun... Bugün, iki-üçbin, yarın, dört-beşbin... Öbürgün altı-yedibin... Sürekli genişleyen bir dalga... Okutabiliyorsan...

Karşılığı? Asgari ücereti bile tutmayacak bir yaşam...

YARINI OLMASA!..

Şu yarını, öbürgünü olmasa, toplumsal işbölümü içinde yeri olduğu halde, işleyeni bulunmayacak bir meslek. O umut da, okutabilme başarısına bağlı, dedik...

Okutabilmek kolay mı?

Çeken bilir, denilmiştir. Yasakçısından alaycısına, horlayı-

cısından zorlayıcısına, okutmaktan geçtim, şöyle bir yazmayı deneyin bakalım, deyivermek geliyor. Geliyor ya, adam, "bana ne, meslek senin," yanıtını dayayıverirse korkusundan ağzımı açamıyorum.

Üstelik haksız da değil. Görev madem yazıcılığa soyunanın, en düşük ücretle, en kaliteli işi yapacak. Hem de ürettiğinin meyvesini başkalarına sunmaya yükümlü... Ekonomik olanaklar da manevi ölçütler de bu.

Gelin de, eski yazıcılara özenmeyin. Gerçi, "Nef'i'nin "Siham-ı Kaza"sına gökten, Nedim'in "Saadâbad"ına halktan nazire inmiştir ama, her ikisi de, kelleleri koparılana, "Dünya nimetleri"den en yüksek payı almışlardır.

Şimdiki yazıcıların yazgısı, bunlarınkinin yanında her gün ölüm!.. Çünkü, hem toplumsal işbölümünün gereği, işlerini en iyi yapmaya yükümlü... Hem de bunu asgari ücretle yapmaya hükümlüdürler.

İnanmayan, dünya çapında iş tutan bir yazıcımızın kazandığıyla, bir kasaba çapında iş tutan bir toptancının kazandığını karşılaştırıversin.

Biri dünya çapında olmak için ustalığını, sürekli pekiştirmek zorunda. Ötekinin böyle bir sorumluluğu da yok.

YAZI VE SANSÜR

Demek ki, neresinden bakarsak bakalım, bir yazıcının ya da yazının gücü öyle abartılacak bir şey değil. Hani bazı büyük ustalar, Sadi gibi, çok büyütmüşlerdir yazıyı.

Ama, çağımızda, iletişim araçlarının böylesine geliştiği bir zamanda insanlar, yazıdan çok, o araçların sunduğuna hevesli.

Öyle ya, okumaya gerek yok, düşünmeye yer... Aynalı kutu ne veriyorsa aldın mı, düşünceni cilâladın.

Peki ordaki kültür, kaç denetimden geçiyor?

Kimler, neleri, nasıl, hangi koşullarda seçiyorlar?

Resmi izin ve ideoloji veya patron çıkarlarıyla çatışan bir tek sinek, o kutuların içinde vızıldayabilir mi?

Neden filmciler sansüre karşıdırlar? Ve neden sansürün baskısı altında doğru düzgün film yapılamaz?

Ustası yapar diyeceksiniz. Haklısınız. Sansür, ustasının bükebileceği bir demir bilektir.

Örnek mi? Çarlık Rusya'sının granit sansürü... Ve o sansürün yayımlama izni verdiği yazıların değeri... Çernişşevski'den, Gonçarov'a, Gogol'den, Çehov'a, Tolstoy'dan, Dostoyevski'ye, bütün büyükler, aynı sansürün gözetiminde değiller miydi? Ya Ahmet Mithat'lar, Mizancı Murat'lar, Namık Kemal'ler, Ziya Paşa'lar?

Onlarda Osmanlı sansürünün değirmen taşları arasında yazdılar. Üstelik pek de güzel yazdılar.

Hatta bir sonraki kuşak, Halit Ziya'dan Ahmet Samim'e, Ziya Gökalp'ten, Tevfik Fikret'e Abdülhamid sansürü altında neler neler ürettiler.

Peki, bütün hazır cevaplığınızı kullanmadınızsa, siz bunların yaşamlarını ve yakınmalarını biliyor musun?

Bilmiyorsanız şu kadarını söyliyeyim, Karamazov Kardeşler gibi bir dev roman, sansürden kaç kez dönmüş, kaç yeri çizilmiş, aynı baskılarda, yeniden yamana yamana oluşmuştur biliyor musunuz? Ve yine biliyor musunuz, Savaş ve Barış için sansüre Çar ve Çariçe güvence vermek zorunda kalmış...

Tek tek hepsini sıralamaya kalksak, yer yetmez.

Üstelik bunlar, daha yayım öncesi sansürleri olduğu için, çoğun okuyucu sezinlemez bile. Nasıl ki, seyirci de, doğrudan yapımcıya yüklenir sinemada... Sansür izin vermiyorsa, adam ne yapsın, demez... Ah, bizde de neden falanca yerdeki gibisi yok, der çıkar...

SANSÜRE ÖVGÜ

Diyebilirsiniz ki, belki hata yapmaktan korudu yazıcıyı bu sansür belâsı? Olabilir! Sansür kurulları, o ülkenin kültür üreticisinden daha bilgili, daha kültürlü, daha estet, daha düşünceli ve daha ileride iseler, neden olmasın?

Böylesi bir kurulun önünde sınavdan geçmek, sanat yarışmalarında ödül kazanmaktan daha büyük bir üstünlük sağlar insana... İyi, hoş da, ya bir de tersiyse?..

Çoğun tersidir demeyin. Belli olmaz.

Zaman zaman devletle bütünleşen aydınlar varmış! Aydın üzerine tartışmalarda öyle söyleniyor! Devlet onlardan oluşturur sansür ya da seçici kurulları... Kötüyü ya da ideolojik yonlendirmesine aykırı olanı değil de, iyileri ayıklasınlar... Ülkenin kültür üretimine katkıda bulunacak yapıtların yayımlanmasını sağlasınlar diye!... Olamaz mı?

Bu savlarla, bakanlıklarda görev alıp da, önüne geleni süsüp ardına geleni teperek, kültür üretimini çurçurların eline bırakmayı hüner sayan "Aydın"larımıza rastlamadınız mı?

Hem bizde "Aydın" diplomalı olduğundan, sürekli devletle bütünleşmiş durumda değil mi?

Bakınız, devlet kadrolarına "Aydın"larla dopdolu.

Üniversitesinden, tapu dairesine kadar, ilâmaşaallah "Aydın"dan geçilmez.

E yani insaf, bunca "Aydın"ı bol kadrolar hata işleyecek de, bir iki satır çiziktirip, dünyayı yeniden "yarattığına" inanan bir zırtapoz işlemeyecek mi? Yerden göğe kadar haklı bir sav.

OYUNCAKLARIN BOZULMA SÜRECİ OYUNCAKÇILARIN HİLESİDİR

İşte işin burasında, o tür "Aydın"ların işlerine bir başka örnek vermenin tam sırası.

Prof. Holmayer; "İbn-i Sina lâtinceye çevrilirken, kendisinin Türk olduğunu söyleyen bölüm, yanlışlıkla! Parth'a dönüştürülmüştür... Arabistan bilgi ve bilgelerinden sözeden bölüm bütünüyle atılmıştır..." diyerek karşılaştırmalı örnekler verir.

Adamın adını değiştirdikleri, (Avicenne) yetmiyor. Yazdıklarını da değiştiriveriyorlar kaşla göz arasında.

Ve bütünüyle kendisi olmaktan soyutluyorlar.

Bir başka örnekse bu tür kaşkarikolar sözkonusu olunca, salt Hristiyan papazı olmak gerekmediğini gösteriyor.

Atila Tokatlı'nın pek usta çevrisiyle, uluslararası ilişkiler Tarihi diye dilimizde yayımlanan ve Sovyetler Birliği Bilim Akademisi tarafından hazırlanan çok değerli kitabı da bir tarayın isterseniz.

Diplomasi tarihinin koskaca bir bin yılı, elçabukluğuna getirilivermiş. İslâm ve Osmanlı Devletlerinin egemenliğinde geçen o bin yıldan, yalnız son dönemlerinde nasıl kazaklandığını anlatan olaylar sıralanmakla yetinilmiştir.

Avrupa içinde bir nokta gibi kalan boyarlıkların dolapları, en ince ayrıntılarına, kadar ele alınmıştır da, II. Selim'in, IV. İvan'a, Kırım Hanlarını sürekli denetim altında tutabilmek amacıyla, "Kazan ve Astrahan'ı sana virdim, rahatsız eden olur ise, bana bildiresin," demesi es geçilivermiştir.

Oysa, hemen hemen aynı yüzyılın içinde Büyük Petro'nun, Avrupa ile bağdaşarak, Osmanlı'lara oynadığı oyunlar ballandıra ballandıra anlatılmaktadır.

GERÇEĞE BAKIŞ

Bunları neden böyle uzun uzun anlatıyorum? Şunun için: Materyalistler gerçeğe gözlerini kırpmadan bakabilen insanlardır. Bizden ya da başkasından diye ayırmak söz konusu değil. Tersine başkaları, nasılsa başkalarıdırlar... Elbette bize oyun edecekler, elbette yanlışa ve sapmaya sürükleyeceklerdir. Ama,

aynı düşünce çevresinde toplanmış olanlar da, başkalarının oyunlarına katıldılar mı sesimizi çıkarmak zorundayız.

Hem de, çok zaman başkalarına yönelttiğimiz eleştirilerden daha ağırını kendimize yönelterek. Çünkü, hiç bir eleştirmen, kişinin kendisi kadar sağlam verilere dayanamaz. Kişi olabilmiş olanın ama... Kimin atına binerse, o'nun kılıcını kuşananlarla işimiz yok.

AYDIN'LA TARİHİN AYIRIMI

Olmadığından, gerçeğin altını bir kez daha çizmekte yarar var.

"Aydın"ı, "Aydın" kılan bir olayı içinde yaşarken yargılamak... Toplumun, niteliğini ve gizil istencini doğru değerlendirmek... Ve bazen ona karşı bile, onun geleceğinden yana davranabilmektir.

Toplumun yüzeysel görünümü, hep aynıdır. Durgun, dizgin bir ırmak gibidir. Ve tıpkı onun gibi gökyüzü ve çevresinde ne varsa, içinde yansıtır.

Ne var ki, bütün ırmaklar akışkandır.

"Aydın," bütün durgunluğu içinde, akışkan olanın debisini bilmeye koşuludur. Bir kez de bunu bilebildi mi, yönünü kavramakta gecikmez.

Öğrenmenin yöntemi çeşitlidir. Teknik olanı vardır, yaşamsal olanı vardır. En kolayı da, içine girip, teninde tanımak... Onunla bütünleşmektir yani.

Yoksa, yüzeysel görünümü içindeki bulut ve ağaç yansımalarına bakıp kendi düş gücüne göre şekillendirmek kaçınılmaz. Bir çakıl taşı, ya da bir damla gibi onunla bir süre değil, bir yaşamı birlikte sürdürmeye soyunduğunuz anda, gücünü siz duymasanız bile, o duyurur... Duyduğunuz andan başlayarak, ister sözcüsü sayın kendinizi, ister direnicisi, kendinden olmanın gücüyle, etkiniz yaygınlaşır.

DOĞRU, DOĞRU ALGILANIR

Bu nedenle de, karşı çıkışınız, doğrunun yanında olmak kaydiyle, horlama, küçümseme, ya da eğitme amacını gütmez. Doğrunun, toplumsal bir yaşam biçimine dönüşmesi çabası olarak algılanır.

İlk ağızda, toplumsal baskıyı üstünüzde duyarsınız. Ezilirsiniz çok zaman. Ne var ki, doğrunun yanında olduğunuz, uğrun uğrun işler topluma.

Sizin direncinizi değerlendirdiğinde siz, sizden geçmiş olabilirsiniz. Kişiler nasılsa sonsuza ulaşamaz ki...

Sonsuza akıp giden toplumdur.

Bu yüzden de, toplumun batacağını falan sanmak, kendi ömürsüzlüğünün öcünü almaktan başka bir şeş değildir.

Devletler batar... Rejimler değişir... İnsanlar ölür... Firavun eğlencesinin tam ortasında boşuna mı tabut geçirtir?

Osmanlı, ağır ağır despotizme dönüşürken bile, öğütçü diker gölgesine; "Gururlanma Padişahım, senden büyük Allah var... "

Toplumların tepelerine despot ya da zorba olarak çöreklenenlere bir bakın... Süreci belirlidir. On, yirmi, otuz, kırk yıl. Sonra!.. Sonrası derin bir nefes!..

Ha, siz; "Gün bugündür... Yarını yaşayacak düşünsümu diyorsunuz?" "Aydın" kimliğiniz o an gitti... Yenisini çıkartınız.

Çünkü, "Aydın" olabilmek "kendinize bakmaktan, vazgeçmekle mümkündür."

Olaya böyle baktığımızda, ne kadar basitleşiyor değil mi?

Kendi yaşamı, kendi ailesi, kendi kutsal değerleri, kendi yüksek inançları, kendi özgün bilgileri...

Bencillik için geçerli ne varsa, hepsi, ama hepsi, "Aydın" olmanın daha ilk basamağında sökülüp atılacak. Çünkü, iktidar

ya da toplumun hoşuna gitmeyecek doğruları savunduğunuz an bunlardan zorla koparılmanız olasıdır.

Siz ancak bu özveriye katlandığınız zaman, iktidar ya da toplum doğruya katlanacaktır.

Kendinizi düşündüğünüz zamansa, en kolayı uyum göstermek, kemik yakalamak ve kuyruk sallamaktır.

O zaman da, üstünüzdeki "Aydın" etiketi, farklı giyim markasından başka bir anlam taşımaz.

AYDIN VE ÜSTENCİLİK

Güncel çıkarlarınızın gereği, toplumu yüzeyden değerlendirip, kendinizi üst saymak zor değil!..

Siz başkasınız.

Sözünüz geçerli, bilginiz her nabza şerbet, görgünüz kâra dönük, bilinciniz uyanıklığa elverişli... Anında her kalıba uyma yeteneğiniz tartışılmaz. Her zaman güçlünün, bu güçlü zorbaysa onun, toplumsa onun yanında olmaya özenli... Her birine, yöntem ve yordam göstermekte eşsiz... Gününü gün etmekte becerikli... Suyun üstünde kalmakta maharetli olabilirsiniz.

Böylesi, "deneyimli uşaktır" "Aydın" maydın değil...

Zaman olur toplumun yüzeydeki görünümünün uşağıdır. Zaman olur zorbanın yüzeydeki görünümünün. Çünkü, görünüm günceldir. Gizil istem ise tarihsel...

Bazıları, sistem ya da sınıf yerine, hep insanlara çatar. Hem de ilk bakışta, pek cesur, pek yaman çıkışları vardır. Parmağınız ağzınızda kalır.

Çevre ha efendisinin uşağı olmuş, ha sizin şamar oğlanınız. Efendiyi, rahata erdirmek göreviyle yükümlüdür. Şamarlamasa, canı sıkıldıkça efendi şamarlayacaktır. Çünkü, hiç bir efendi, kendini uşağının düzeyinde tutmaz. Ve uşaklarla uğraşıldığı sürece de hoşgörü gösterir.

Ama, çevreyi, uşakları bırakıp da, efendinin kendi eksikliklerini hesaplamaya durun bir... Yandığınızın resmidir. Alimallah, başınıza yağmayacak belâ yoktur.

Oysa, "Aydın" denilen nesne, "Vicdan"la eşdeğerde ise, uşaklar kim oluyor?

Her efendi, kendine göre uşak seçer. Uşaklarının yaptığından sorumlu olan da kendisidir. sistem, rejim, toplum ya da kişi efendiliğe soyunan her kimse, düzenin ve bozuklukların sorumlusu bizzat odur.

KORUMALI KAHRAMANLIK

Daha açalım mı? Toplumun sevdiği insanlar vardır. Toplum adına olmayacak işler etmektedirler. Daha doğrusu toplumun yüzeysel durgunluğuna uygun davranışların içindedirler... Toplum da bunları sürekli alkışlamakta, daha daha ilerlemelerine olanak sağlamaktadır.

Yanlışsa yolu, sizin karşı çıkacağınız bu kişi değildir. Toplumun kendisidir.

E, birader toplum beni ezer geçer.

"Aydın" olarak, yanlışın hesabını görmek size görevse ezip geçmesine aldırmayacaksınız.

Diyelim, bir kişi, kurul ya da sınıf iktidarda. Ulusal çıkarlara aykırı bir iş görmekte. Bunu da bir bakanı eliyle uygulamaktadır. Karşı çıkacağınız bakan mı, doğrudan iktidarın simgesi olan kişi, kurul ya da sınıf mı?

Bakanla uğraştınız, bakan da değişti ama, uygulamanın geçerliliği sürüyor. Bütün uğraşınız boşa gitmiş sayılmaz mı?

Sahte kahramanların en büyük özelliği de, kişilerle uğraşmaktır. Çünkü o zaman, kendi adaylığını ileri sürmenin de ötesinde, kişisel doyuma yönelmektedir.

Özveri yerine bencilliğin ve kurnazlığın örneği sayın böylelerini. Çünkü, "sahibini dövemeyen, eşeğini döver."

Sistem lök gibi oturmuşken, demokrasi uğruna, politikacıları çürütmek sistemi mi değiştirir, politikacıları mı? Yaşayan kendi kendine soruşturmasını yapsın.

DOĞRU VE TOPLUM ÇATIŞABİLİR

Topluma ters düşme, doğrunun savunması uğruna göze alınmışsa, geçerlidir. Bakınız örneği nerden vereceğim... Fransa, 1950-60 arasında, Afrika'daki sömürgelerini yitirmekle yüzyüze... Cezair, silâhlı bir biçimde kurtuluş savaşına soyunmuş. Kan gövdeyi götürüyor. Cezairli yurtseverlere, yapılmadık işkence, çektirilmekedik acı yok...

François Mauriac toplumunun bütün değer yargılarıyla donamış bir "Aydın"

Katolik....

Fransa'nın hakedilmiş bir üstünlük sahibi olduğuna inanıyor.

Fransız toplumumun değeryargısı, Cezair'i yavruvatan ve Fransa'nın kopmaz parçası sayıyor. Toplum telâş içinde.

Mauriac Cezair yurtseverlerinin haklılığını haykırmakta duraksamıyor.

Akademiye seçenlerden, yüzeysel değeryargılarına çok bağlı olduğu için kitaplarını alanlara, herkes öfke içinde. Ele geçirseler, bir kaşık suda boğacaklar.

Mauriac tek örnek değil. Elbette başkaları da var. Malraux, Sartre, Camus v.b... Ama, bunların çoğu, zaten değeryargılarına karşı. Aynı biçimde Mauriac'ın tutuculuğuna da karşılar.

Ne var ki, aynı bildirinin altında, Cezair yurtseverlerinin haklılığını dile getiren yazıların yayımlandığı dergi ve gazetelerde imzaları yanyana sıralanıyor.

"Aydın" dediğimiz zaman, Mauriac'ı sağcı olmasına karşın dışında bırakabilir miyiz.

İktidara karşı çıkmak, pul etmez Fransa'da... "Patron ol-

ması suç," diye bir deyimleri vardır. Toplumun hem de bir sıcak savaş içinde, düşman saydığına, ya da hain ve isyancı saydığına arka çıkmak, hangi toplumsal düzey sözkonusu olursa olsun. "Aydın" ister...

GELELİM KENDİMİZE

Yani, daha açarak belirtmek gerekirse, ekonomik ve toplumsal gereksinimler, bir gün bölgesinde yenilmezliği ve gücü apaçık ortada olan Türkiye Ordusu'nun, haksız bir gerekçe ile zayıf komşularından birinin üstüne yürüttüğünde, Türkiye "Aydın"ı suspus mu olacak?

Başka ülkelerin en ileri değeryargılarını Türkiye'ye aktarıvermek hevesindekilere soruyorum. O zaman, siz "nerelerde" olursunuz?

Canım efendim, düşmandan yana çıkılır mı?

Düşman haksızsa haksızlığını kabul ettirinceye, düşmana karşı çıkılır... Ya bir de biz haksızsak?.. Araştırmak için savaşın sonu mu bekleniyor. Yoksa güçlünün güçsüzü ezmesi, haksızlığın başlangıcıdır mı denir?

İlk bakışta, hak sorununu çözmenin yolu,saldıranın kimliğinden geçer. Düşman saldırdıysa, barış ve uzlaşma yollarını kendisi kapamıştır, karşı çıkmak ödev... Saldıran biz isek, haksızlığı, güçle örtmeye sıvanan biziz...

Toplumun bütünü, savaşın sıcaklığı içinde olayı haklı gördüğü zaman bile, doğruyu belirtmek, "Aydın" olmanın özelliğidir.

Böyle bir durumda iktidarla, toplum bütünleşiverir, diyorsunuz. Hani, karşımızdaki iktidar olsa toplum, toplum olsa iktidar hoşgörü gösterir. Öyle yağma yok...

Hoşgörü kurnazın gıdasıdır.

"Aydın," doğru adına, hoşgörü aramaksızın kellesini mezada süren adamdır.

N'oldu? İrkildiniz mi?

HOŞGÖRÜ ARAYANLAR

Evet, insancıl söylevler kolay....

"İnsan yeryüzüne yaşamaya gelmiştir. En yüksek düzeyde, en rahat bir biçimde yaşama hakkı tartışılmaz. Sen durup dururken, yaşamanın yerine ölümü koymakla, bağnaz, katı, geri ve tutucu bir sav ortaya atıyorsun.

Aslolan yaşamaktır. Bir küçücük doğru uğruna ölümü göze almak da neyin nesi? Hazır meydanda bir davul bulmuşsun, bir tokmak da sen vursan kıyamet mi kopar?

Hem bütün toplum, bir konu üzerinde birleşmişse, demokrasinin gereği ona uymaktır." Gibi daha binlerce söz sıralayıp beni kınarsanız aldırmam. Haksız da saymam...

"Sömürge aydınlarının" tümü, uzun zaman, sömürgecinin kendi ülkelerini de egemen ülkenin düzeyine getirvereceğini sanmışlardır. Ayıldıklarında, bütün ulusal değerlerinin yitirildiğini göre göre.

İşi ucuzundan kahramanlığa sürmek, zamanının gülü haline gelivermek duruyorken, gerektiğinde bütün güçlüklere direnmek anlamsız? İnsanoğlunun ürettiği herşey gibi, istediğini yapma özgürlüğü de, ortak bir miras değil mi?

N'olmuş yani "Müslüman mahallesinde salyangoz satılırsa..."

Müslümanlık batar mı? Batmaz da, salyangoz satıcısının başına iş gediği zaman da, suçlu mahelleli değil, satıcı olur?

Bu yüzden, "Aydın" denilen yaratık, ne miras umacak, ne çevreye bakacak, ne çıkarlarının doğrultusuna sığınacak. Doğru'yu, doğru olduğu için, doğru gerektirdiğinden anında ve yerinde savunmaya koşulacak.

Bunun için de, korkunç bir seçim bilincine sahip olması gerekir.

BİLİNCİN KOŞULLARI

Şunun ya da bunun görüşlerine göre değil, kendi özel hesaplaşmasının getirdiği yargıya göre doğruyu eğriden ayırmaya koşulu.

Ayırmak sözkonusu olunca, salt toplumunu bilmekle yetinemez. Aynı zamanda, bütün bir dünyayı değerlendirirken hata yapmıyacak ölçüde tanıması gerekir.

Şu örgüt, şunu savladığına göre doğru budur... Şu kişi şöyle davrandığına göre benim yerim de orasıdır ya da karşısı deyivermek, kolaya kaçmaktır.

Çünkü zihinsel tembellik, yanlışı doğru gibi gösterebilir.

Diyelim, yetişmeniz gereği, Fransız Aydınlarının izinde yürüyorsunuz. Onların iyi dediği sizin için de iyi, kötüledikleri sizin gözünüzde de beterin beteri.

İzcilik, "Aydın"lıkla taban tabana zıt olsa da, kendini ikinci sınıf saymaya alışmışların sarıldıkları kurtarıcı olarak bir an irdeleyelim.

Aktarmacıların değişik özellikleri vardır. Kimi en yeniyi kendinin aktardığını ilân eder. Kimi, aktarılanın aslının kendinde olduğunu... Bir bölüğü de, üreticinin yakınlığından pay almaya kalkışır. Onlardan daha iyi tanırım, o aktarılan şöyle olmalıdır, diye... Bunun ne mene yutturmaca olduğuna daha önce değinmiştik...

İzci, kendisi düşünüp üretmez... Üretilmişi pazarlar. Elhak, pazarlamacılık, üreticiyle, tüketici arasındaki iletişimi kuran, esaslı bir meslektir. Hiç itirazım yok.

Konumuz pazarlama olsaydı, ustalarından öğrenir, aktarırdım.

Ne varki, bu bölümün konusu "Aydın."

"Aydın" deyince de, reklâmcısı, sahtecisi, palavracısı, pazarlamacısıyla hepsini bir kalem geçmeye koşuluyuz.

Elbette sakıncalarını belirterek...

Fransız "Aydın"larının izcilerinden dem vuruyorduk değil mi? Öyle bir durum doğdu ki, Fransız "Aydın"ları suspus oldular. Neyleyeceksiniz?

Üstelik konu doğrudan size ilişkin, sizinle bağdaşık ise... Şişip kalacaksınız. Suspus, Dalga geçeken tahtaya kaldırılmış öğrenci misali, dört bir yandan "souffle" bekleyeceksiniz.

Ve fıslanan ilk lafın üstüne, doğrusuna yanlışına bakmaksızın atlayacaksınız.

Hazırcılığın sonunda getirdiği en büyük zorluk budur. Birgün, üstelik sizin, ülkenizin ve toplumunuzun çok önemli bir sorununda şallak malak ortalıkta kalmak.

Güvendiğiniz dağlara karlar yağıverdiğinde, aldatılmış ve terkedilmiş kenar mahalle dilberinin alınganlığı da cabası...

Sonra!..

Sorun çözüm bekler, "Aydın" "souffleur."

Alın size son zamanların modasını!.. "Daha çok ihracat yaparsak, daha çok bağımlı olurmuşuz!..." İyi mi?

"AYDIN" VE RÜZGÂR

Öyleyse, bunca lafın düğümlendiği yere gelelim. Kendimizi "Aydın" sayıyorsak, iktidarın da, modanın da rüzgârına bakmayacağız.

Tıpkı bir "vicdan" gibi, eksiği dile getireceğiz. İktidarın, toplumun ya da "Aydınlar"ın eksiğini..

Bunun için de, arkamızda kim var, sıtımızı kim sağazlar, ya da kıçımıza yiyeceğimiz tekme nerden gelir? Düşünmeyeceğiz...

Kişisel güvenliğimiz nasıl sözkonusu olmayacaksa, özel çıkarlarımız da kadife kesemizin dışına çıkacak. Çünkü susmak,

yanlışa katılmaktır. Ve iktidar erkini kim kullanırsa kullansın, suskunlukta yanlış yapmaya koşuludur.

"Vicdan"dan, "vicdansız..." Eksiğinin söylenmesinden, "güçsüz" korkar. Güçlüyse, gücünün bilincindedir. Eleştiri, iktidar erkini doğruya yönlendirdikçe, gücü artar.

Toplumu sindirmiş, eleştiriyi susturmuş iktidarlar, nice zorba olurlarsa olsunlar, toplumsal gelişmeyi sağlayamazlar. Çünkü, eksiklerinin ayrımında değillerdir.

Ve o tür iktidarların en büyük eksiği "Aydın"dır.

Çünkü, "Aydın" eleştiri susturulmuş, toplum sindirilmiş olsa da eksiği söylemekle yükümlüdür.

Yani bir başka türlü söylemek gerekirse, "Aydın" aynı zamanda, zorbalığın engelidir.

Öyle olmaya koşuludur. Ancak böylelikle, toplumun gizil gücünü ve istemini simgileyebilir. Ve ancak böylelikle, iktidar enkinin geleceği olumlu biçimde kurmasına yardımcı olabilir.

Açıktır ki, hiçbir zaman hiçbir yerde kötülük etmek için iktidar olunmaz. Olunamaz...

İlk ağızda, kendinden kötülük beklenmesi, iktidarlar için avantajdır. Ama, kötülük yapmaya kalktığı an, cezayı, korkuyu, küçümsemeyi, horlanmayı, acıyı göze alarak karşı çıkmak, "Aydın"ın "Aydınlık" borcudur.

TARİHE BORÇ

İktidar, yanlışını söyleyeni cezalandırırsa, tarihe borçlu kalır. Tarihe borçlu kalanın da, iktidar süreci, kısadır...

Bu nedenle "Aydın"la iktidar arasında anlayış farklarından söz edilebilir. Ama, objektif nitelik olarak, ikisinin de güçleri ülke yararına kullanılır.

Sınıf yararına kullanıldığı zaman bile, ülke yararına kullanılır.

Bir sınıfa düşman olmak başkadır, sömürü alanlarını geliştirmek amacından ötürü karşı sınıfın yararına davranmak zorunda olduğunu görmek başka.

Bütün artı değeri tek sınıfın paylaşımına sunduğu zamanlarda bile, öteki sınıfa kendini üretecek bir ücret koşulu, bu yararın niteliğini ortaya koyar.

Bu yüzden de, burjuvazinin güçlü olduğu ülkelerde, sınıf kavgası, paylaşım kavgasına dönüşmüştür.

ÖRNEĞİMİZ ABD

Örneğin burjuvazisinin şu anda bile en güçlü olduğu ülkelerden biri, ABD'dir. Aynı ölçüde, işçi sınıfı da çok güçlüdür.

İnsan ömrüyle ölçülürse uzun sayılacak bir zamandır, otuz yıldır falan da, grev yapan işçiler, sonunda bütün isteklerini kazanım haline getirmektedirler.

Hemen Amerikan sendikacılığı üzerine söyleve durmayalım. Amerika gelişmişliği içindeki ülkelerin tamamında, sendikacılığın aynı sonuçları verip vermeyeceğini bilmiyoruz. Daha az gelişmiş kapitalist ülkelerde çok farklı olmadığına bir nokta koyalım. Oralarda da rejimin bekçiliğine soyunmuş durumdalar.

ABD'yi inceleyelim bir... Ve herşeye karşın, kişilerden alarak, bakalım... Çünkü, AFL-CIO'nun Başkanı Meany de, başkan yardımcısı Rauter de, kıran kırana bir işçi kavgasından gelmektedirler.

Rauter, aynı zamanda, Uluslararası Motor işçileri Sendikasının değişmez başkanıdır. Bir gözü, 1930'ların, Ford grevlerinde, grev kırıcılar tarafından çıkarılmıştır. Hem de, kendi anlattığına göre,bütün istekleri, "Sendikalarının tanınması," imiş.

Hiç bir ücret zammı, hiçbir sosyal hak istemiyorlarmış o ilk grevlerde. Yani, bugün pek çoğunuzun dudaklarını uçuklatacak bir savaşımı, nerdeyse bir hiç uğruna vermiş adamlardır bunlar.

Sonra burjuvaziyle uzlaşmışlar.

Hatta emperyalist atılımları desteklemişler. Dahası CIA ile ortak operasyonlara katılmışlar...

Bütün bunları yaptıkları zaman, ABD işçi sınıfı gerilemiş mi?

Toptancılık etmezsek, gelişmenin devrimin pahasını artırdığını görürüz. Ve elbette devrimin bedeli arttıkça sınıfsal bilincin, paylaşım buluncuna dönüştüğünü de...

Kişi, kazanacağı, yitireceğinden çok olduğu zaman, ortalığa atılır.

Yardım, destek, pîr aşkına yola çıkışlar tamam!

Yine de bütün bunlarda bir vaad vardır. Bir kazancın kokusu... Vicdan huzuru, yardımlaşma sevinci, gücünün kıvancı, Cennet'i kazanma... Hepsi birer kazanç değil midir?

Eldeki mutluluğu yitirmek de yazılı ise, dengeyi nasıl tutacaksınız?

Amerikan İşçi Sınıfı, kendi dengesini bu yolda tuttuysa, hangi savaşımın içinde gelirseniz gelin, sınıfla bütünleştiğinizde paylaşım doğrultusunda yürüyeceksiniz. Yoksa sandalyenizi unutun, varlığınız bile bir anlam taşımaz.

İşte bu yüzden, ince ayrıntılarda sınıfsal savaşların bile, kalkınma modelinin geçerliliği sonucunda paylaşım savaşımına dönüştüğü gözlemlenir. Bu dönüşümün altında, Başkan Hoover'in dediği gibi, "Milyonlarca Amerika'lının kan ve gözyaşının yattığını" bile bile...

SAVAŞ BİTMEZ

Elbette bütün bunlar sınıf savaşının sona erdiği anlamına gelmez. Bir başka dönencede, nasıl sınıf savaşı paylaşım savaşımına döndüyse, paylaşım savaşımı da bal gibi sınıf savaşına döner...

Paylaşılacak artı değerin, iki sınıfa da yetmemeye başladığı dönencede ama. Ne daha erken, ne daha geç.

O yüzden, zamanlar vardır ki, ulusal gelirin dağılımı aldatıcı bir hakkaniyet göstergesi içinde, burjuvaziyle, işçi sınıfının çıkarlarını uzlaştırabilir.

Bunun anlamı, hep uzlaşma halinde kalacak demek değildir. Dış çelişkinin büyüklüğünde, iç çelişkinin bir zaman gözden ayrık tutulabildiğinin göstergesidir.

Şöyle...

Emperyalist çıkışlarda, ulusal artı değer, yükselir. Ve burjuvazinin payı artar... Ama, işçilerin oransal olarak alındığında göze batmasa da, değer olarak alındığında payı azalır mı?

Hadi bakalım, uzlaşmaz çelişki uzmanları... Söz sırası sizde..

Düne kadar, evine radyo alamayan işçiniz, araba almaya başlarsa, bu payının azaldığını mı gösterir, arttığını mı?

İşte Amerikan işçi sınıfını hindi gibi düşündüren bu olmuştur.

Ne zaman?

1930 bunalımın ardından.

Sınıf savaşının sıcak noktalara doğru yöneldiği bir zamanda patlak veren Dünya Savaşının nimetleri, doyurucu paylar sunmaya başladığında...

UZLAŞMANIN YOLLARI

Kim, 1935'lere kadar Amerikan İşçi Sınıfının uzlaşmacı olduğunu savlayabilir? Ancak, o tarihi bilmeyenler... Bilenlerse, şu yukarıdaki gözlemi onaylayacaklardır.

Öyleyse ne olmuştur da uzlaşma sağlanmıştır?

Öylesine sıcak bir sınıf savaşımından, böylesine domuk bir paylaşım kavgasına geçilivermiştir?

Ne dersiniz balta kesmez işçi sınıfı savaşçıları?

Amerikan işçilerinin tamamını aynı kefenin çöplüğüne atıverirseniz, sizin savaşçılığınız da birlikte gitmez mi?

Yüz milyonluk bir koca sınıfı, bir kalemde çizmeye kalkarsanız, sizin imanınızdan kuşku duyulur. Ama, işin altındaki paylaşım farkını gözleyerek, bunun yeniden çelişki haline geleceği zamanı tutturabilirseniz, "pravo!.."

Ya, koca sınıflar uzlaşması, böyle bir pamuk ipliğine bağlıdır işte.

ABD, birkaç pazar daha yitirirversin, Avrupa ve Japon ya da Çin ulusları, biraz daha fazla pay istemeye dursun da, seyreyleyin sınıf savaşı nerde verilmekte...

Çünkü, oransal olarak pek belli olmasa da, değersel olarak yitirmeye koşulu bulunan öncelikle Amerikan işçi sınıfı olacaktır. Ve yitireceği azalıp kazanacağı çoğaldığı andan başlayarak da, savaşımın türküsü yakılmaya duracaktır.

Öyle insanlık tarihini, bir gelgeç, havası sananlar, toplumların yürüyüşündeki dönemeçleri unutup düz asfaltta rahvan gittiğini düşleyenlerdir.

insanımız

İNSANIMIZI OLUŞTURAN ALTYAPI

İbn-i Haldun, çok haklı olarak; "*İnsanı coğrafyası belirler*," diye kestirip atar.

Aradan 500 yıl geçmesine karşın aksini savunan çıkmadığına göre, "insanımızı" çözümlemek için, coğrafyamıza göz atmak zorunlu.

Bakar bakmaz gördüğümüz üzere; "*Akdenize'e bir kısrak başı gibi uzanan bu memleket*'in, üç yanı mitolojinin "*geniş karınlı teknelerine*" binmişçesine derya içre çırpınır... Bir yanı "*Nuh'un gemisine*" konmuşçasına dağların yüce katına tırmanır.

Pasifik Okyanusu'ndan gelirsen, Asya'dan Atlantik'e uzun ince bir köprü geçer. Atlantik Okyanusu'ndan yola çıkarsan bitmez tükenmez bir merdiven tırmanırsın. Buz denizinden, kum denizine... Baharat ormanından, ticaret pazarına varmayı kurduğunda da kervansarayın aynı kara parçasıdır.

Yani hangi yön, diğeriyle kavuşmayı dilese, Anadolu'yla buluşmaya koşulu.

COĞRAFYA SİMETRİSİ

Hind-i Sind'en yola çıkan Himalayaları... Çin-i Maçin'den kervan düzen Sayanlar'ı geçer geçmez nasıl Ortaasya'ya konarsa... Mağrıb-ı Maşrık'tan yola çıkan Toroslar'ı... İber-i Tiber'den iz süreni Alpler'i aşar aşmaz Anadolu'da mola verir.

Dileyen *Kelkit koyağına* dalar *Demirkapı'dan Urallar'a*... İsteyen *Zap mezrasına girer Dileşiği'nden Altaylar*'a ulaşır.

Yani Ortaasya'ya.

Dahası, Himalaya, Tanrı Dağları ve Altaylar arasını alıp iyice küçültün. Sonra da elinizdeki kara parçasını Kafkaslar'la

Toroslar'ın arasına sıkıştırın. Üç bir yanını sur benzeri sıradağları...Doruklarından fışkıran pınarlarla beslenerek ovalarda dolana dolana iç... Yüce dağlarda açtığı geçitlerden kıvrıla büküle dış denizlere ulanan ırmakları... Güney düzlüklerinde çöller, kuzey yükseltilerinde buzulları... Birbirine uygun yerleştirdiğinizde aynı fotoğrafın büyüğü küçüğü ile karşılaşırsınız.

Elbette benzer toprak yapısı doğalda olduğu gibi, insan emeğini de benzer ürünlerle donatacak. Sonuçta hem insan yapısının, hem davranış biçiminin benzerliğiyle taçlanacak... Pek çok bilge ve belgenin, Kafkaslardan Mezopotamya, Akdeniz'den Karadeniz'e Anadolu'yu Önasya veya Küçükasya diye tanımlanmasının gerekçesini oluşturacaktır.

Strabon'dan Piri Reis'e coğrafyacıların tümü dünyayı iklimlere ayırır. Birbirinden çok uzak da olsa, iki bölgenin doğal niteliği ile ürün niceliği benzeşiyorsa, aynı *iklimde* sayarlar.

Oysa Ortaasya ile Anadolu birbirinin hem benzeşi, hem karalarla denizlerin buluşmasında birbirinin ayrılmaz tamamlayıcısıdırlar. Bu bütünlük ister istemez yazgılarını da tarihleriyle talihlerini de bir ve aynı kılacaktır.

TARİH BİRLİĞİ

Coğrafya yapısı suyla toprak gibi yaşamın iki ana elementinin buluşma noktasında oluşan bir bölge, kaçınılmaz bir biçimde tarih birliğini de dayatacaktır. Çünkü bu buluşma noktası, yeri geldiğinde güvenli bir geçit olduğu kadar, koşullar gerektirdiğinde açılmaz bir kilit niteliğini da alabilir.

Bu nedenle ister dinlerin *yaratılış* efsanelerindeki Ademin Cennetten kovularak Tibet'te yere inmesinden yola çıkın.. İster mitolojinin gökle yerin birleşmesinden kaynaklanan *türeyiş* anlatısından... İnsanoğlunun bütün arayış ve aranışlarını izlediğinizde ister istemez Anadolu'ya uğrarsınız.

Bundan ötürü gerekçesi; ister, kuraklık-sel, yangın buzul, çölleşme-heyelan gibi doğal... Diler Artan Nüfus-daralan üretim alanları, otlak-yaylak arayışı, değiş-tokuş, ticaret-pazar ilişkileri gibi yaşamsal... İsterse koloni-merkez ilişki-çelişkisi, egemenlik-sömürü, özgürlük-tutsaklık kırım, kıyım ve zulüm gibi yapay nedenlere dayansın, tarihin temcit pilâvı, *"Kavimler Göçleri"*nin ilk ya da son durağı her dönemde ve mutlaka Anadolu olmuştur.

O nedenle de ilk insan deviniminden, çağdaş toplum ilişkilerine her evre, Anadolu'da kalıtının tamamını bırakmadıysa, ya özünü ya izini bırakmıştır.

Nitekim tarihin bütün akıldaneleri, insanoğlunun gelişme çizgisini çerçevelerken; Çin uygarlığı, Hint uygarlığı, Mısır uygarlığı, Girit uygarlığı, Pers Uygarlığı, Yunan uygarlığı, Roma uygarlığı... Hatta Yahudi, Hristiyan, İslâm uygarlığı... Dahası Mezopotamya sözkonusu olduğunda Sumer, Babil, Asur, Fenike uygarlığı diye ayırır. Ama hepsinin göz, dil ve kaleminde sözbirliğiyle ***Anadolu Uygarlıkları*** çoğulunun tüyü biter. Çünkü, coğrafya birliği kaçınılmaz bir biçimde tarih birliğini doğurmuştur.

Bu yüzden yabancılarla, insanına yabancılaşan aydınları da içinde, yüzeyden bakanların tamamı için o çözülmez, çözümlenemez bir bilmece yumağıdır. Ama, derinlemesine incelemeyi göze alan işin gizini çözmekte gecikmez.

İnsanlık tarihinin bütün uygarlıklarını üstüste yığmaktan kristalleşmiş... Damıta damıta özümsediğinden saflaşmış...Ve yaşam biçimi haline getirdiğinden şeffaflaşmış bir toplumu kavramak ancak gizemini çözmekle mümkün.

Çözünce de, hayrınlık mı duyarlar? Hükmetmeye mi kalkarlar? Hizmete mi soyunurlar? Eski deyimle *meşrep* ve mezheplerine kalmıştır.

ÖRNEK ÇOK

Ama tarih dediğimiz bilgelik belgesi, her üç türün de örnekleriyle bezene bezene oluşmuştur.

İnanmayan emek vermeye koşulu.

Hem de, *meşrep* ve *mezhebine* göre!..

Yani, ister din kitaplarından yola çıkarak Muhammed, İsa, Musa, Lut, Zerdüşt, Buda, Konfiçyüs, Lao-Tzu ve Nuh yoluyla Adem'e ulaşsın... İster efsanelerden iz sürüp İlyada, Gılgamış, Kumarbi, Manas, Oğuz, İlliyankaş, Atman ya da Ying-Yi'yi dolaşsın... Diliyorsa son uygarlıktan, ilk uygarlığa uzun bir belgesel yolculuğa kalkışsın. Mutlaka, ama mutlaka hepsinin ipuçlarını Anadolu'da bulacaktır.

Coğrafyası Ortaasya'nınkiyle benzeş bir kara parçasının uygarlıklara hem geçit hem kilit olmasının kaynağı hiç kuşkusuz o ipuçlarında gizlidir.

Bir uygarlık bile insanlık serüveninde göz kamaştırıcı yükselişler üretirken... Tüm uygarlıkların damıtım ve özümsenmesi nasıl bir doruk oluşturur?

Kısaca göz atmadan hiçbir kestirmeye sığınamayız. Ama,savın gerçekliğini kanıtlamak adına çarpıcı sloganlardan yararlanmak istersek şöyle diyebiliriz; *Uygarlıklar, Anadolu birikimiyle bütünleştiğinde sürekli yükselmiş... Anadolu'yu yitirdiği anda da çöküş sürecine girmiştir.*

Bakın çok iyi bilinen Doğu ya da Batı imparatorluklarının tarihine. Anadolu'yu ele geçiren asyalı ise anında Akdeniz ve Avrupa'ya... Avrupalı ise eninde sonunda Asya'ya egemen olmuştur. Ama hangi anakaradan olursa olsun. Anadolu'yu yitirdiği an İmparatorluğu tarihin çöp sepetini boylamıştır.

BİRAZ DAHA AÇALIM MI?

Dilerseniz konuyu biraz daha açalım.

Efsane ne kadar tarih, tarih ne kadar efsanedir bilinmez. Ama, her zaman birinin diğerinden yararlandığı kabul görür.

Anlatılır ki, Argoslular Ulis önderliğinde Asya'nın, dolayısıyla da dünya egemenliğinin simgesi *altın postu* bulmak için uzun bir yolculuğa çıkmışlardır.

Bizim o kadar vakit ve hevesimiz yok.

Ne var ki, insan kültüyle insandır.

Öyleyse Anadolu insanının kimlik ve kişiliğini tanımak, tanımlamak ve tanıtmak için kültür birikiminin kaynaklarına kısa bir yolculuk zorunlu.

Çünkü, bir kültün geçmişi bilinmiyorsa, şimdiki zamanını anlamak da anlatmak da mümkün değildir.

Kestirilip atılır.

Kimi *biz adam olmayız*, der. Kimi göçebeyiz. Kimi de *barbarı uygarlaştırmak adına*, egemenlik hevesine kapılır.

Yani herkes kendi cüce çıkarınının gerektirdiği gibi diyemiyorsanız, her kör fili, dokunduğu yere göre tanımlar, diyebilirsiniz.

Oysa bunca uzun geçmişe sahip bir toplum, zaman zaman örselense... Yıpransa bile, aşınmaz bir granit sağlamlığıyla dünyanın bütün gel-gitlerine dayanıyorsa; Hiçbir çıkarın tezgâhına gelmiyor... Hiçbir körün tanımına uymuyor demektir.

O zaman anlamaya çalışan, sırıl sıklam oluncaya ter dökmeye koşulu.

Bunun kolayı yok mu?

Aslını ararsanız yok.

Ama, kısa bir tarih gezintisiyle, en azından ipuçlarına ulaşmak olası.

TARİHE KISA BİR BAKIŞ

Anadolu tarihini M.Ö.7 binlerde başlatan çok. Son yıllarda elde edilen bulgu ve kanıtlara dayanarak 10, hatta 15 binlerin gerisine götürenler de en az ötekilerin sayısına ulaşmak üzere.

Ama henüz, ilk birliği Aka (yada Akad)ların mı, Hatti ya da Hititler'in mi kurduğu kesinleşmedi.

Hatta bunların değişik zamanlarda değişik uygarlıklar mı, aynı uygarlığın değişik kolları mı olduğu bile henüz tartışılıyor. Kesin sayılan Anadolu Sumer, Mısır ve Fenike kayıtlarına girinceye... Yani M. Ö. 2-2500 yıllarına kadar Anadolu uygarlığının ilk katmanını onların oluşturduğu.

Üç tarih toplumunun da Ortaasya'dan geldiğinde birleşiliyor da, *Demirkapı*'dan mı, Zap eşiğinden mi girdikleri konusunda rivayet muhtelif.

Ağrı'dan Cudi'ye, Aladağ'dan Uludağ'a... Fırat'tan Menderes'e, Dicle'den Yeşilırmak'a... Maçka'dan Datça'ya, Ninova'dan Turuva'ya yayıldıklarını doğrulayan kil tabletlerin tümü henüz okunamadı. Ama taşları oya yonta diktikleri benzeş anıtları göremeyen gözler körolsun!..

Biz görüldüğünü varsayarak, tarihin derinliklerine doğru kısa ve yüzeysel gezimizi sürdürelim.

Ola ki, bazı koyak ve duraklarda aradığımız ipuçlarının bazılarına rastlarız.

AKALAR'IN ANLAMI

Her alanda yapılan araştırmalar, Anadolu uygarlık katmanının en altından hemen bir *Aka(ya da Akad)* belge, bulgu veya bilgisi bulup çıkarmaktadır.

Bazı bilginler bu sözcüğü, mitolojinin Akha-Akhalar, Aha-Ahaya(Ahay)lılarıyla karşılamakta. Bazılarıysa *akı ahı* veya ahi-ağa anlamı taşıdığını ileri sürmektedir.

Öyle veya böyle, *Aka-akha-agı-aga-ahı-ahi* sözcüklerini hemen bütün Türkçe sözlüklerinde bulmak mümkün. Bunların en eskilerinde ise, önce dokumacılarla ipekçilere... Sonra sepiciden saraca, demirciden kömürcüye, çanakçıdan çömlekçiye her üretim dalının ustalarıyla bunların örgütüne verilen genel ad olduğu görülmekte.

Bu varsayım, doğruysa, Anadolu'nun tarih öncesi yerleşim birimleri, bilinen anlamdaki *kavimler göçlerinden* çok eskilere dayanmaktadır.

Öyle ki,bu zaman dilimi tarım-öncesi göçebelikle, el zenaatlarının yeni yeni uç verdiği değiş-tokuş dönemine kadar indirilebilir.

İNSAN VE SÜRÜ ÇOĞALINCA

Bunun gerekçesi belli.

Göçebe toplum, kendisine yaylak ve kışlak olarak yeterli bir alanda otlaktan otlağa dolaşır. Zamanla hem topluluğu, hem sürüsü artınca, yeni yaşam alanlarına gereksinir.

Toplum ve sürü ister istemez bölünür.

Fazlalık eski yaşam alanlarına zarar vermeden yenisini bulmaya koşulur. Bunun kullanılan otlaklardan çok uzak olmasa da, sınırlarının ötesinde olması zorunludur. Çünkü bölünme, toplumun kendini yeniden üretmesi gereksiniminden doğmuştur.

Bilinmez ufka yolculuk, her zaman her yerde olduğu gibi, üretken genç nüfusun yükümüdür.

Sürüsüyle yola çıkan topluluğun, yeni yaşam alanı olarak, hem eskisine yakın... İlişkilerini koparmayacak... Hem de kendisiyle, hayvanlarının alışkanlıklarına en uygun yeri yeğleyeceği açıktır.

Burda bütün tarihçilerin tartışmasız kabul ettiği bir savı yi-

nelemek zorunlu; *Göçebe toplum yapısının ilk uç verdiği yer Ortaasya'dır.*

Sav doğruysa, Ortaasya yaylaklarından Batıya doğru yola çıkan çobanların, aile ve sürüleriyle alışkanlıklarına uygun buldukları ilk yerin de benzeş coğrafya yapısındaki Anadolu olduğunu tartışmak gereksiz.

Nitekim tariçilerle mitoloji yazarlarının ortak kanısı Anadolu'nun ilk insanlarının Ortaasya kökeninde kuşkuya yer vermeyecek ölçüde birleşiyor.

GÖÇEBELİKTEN YERLEŞİME

Eğer *Aka*, en eski Türkçe'de *dokumacı*... Sonraki evrede meslek sahibi demekse, *göçebe-yerleşik toplum* ilişkilerinin bütün kanıtlarını içinde taşır.

Çok kısa bir zihin cimnastiği bile, sözkonusu kanıtı tanıtmaya yeter.

Göçebe kitleler sürülerini yaya yaya merkezden uzaklaştıkça, *üretim fazlasıyla-gereksinim eksiğini giderme* olanakları zorlaşır.

Süt dökülür... Yağ acır... Yoğurt ekşir.... Peynir küflenir.... Yün yapaklanır.... Et kokar.... Deri çürür. Elbette bu fazlalıklarla değiş-tokuş edilen tuz... Bez... Un ve yem de bir süre sonra tükenir.

Dünya Ticaret tarihinin topluluklararası *üretim fazlası-gereksinim eksiği değiş-tokuşuyla* başladığını... Bunun için yılın belli zamanlarında hepsinin ortasındaki bir yerde buluştuklarını bilmeyen yok.

Topluluk nüfusuyla, değiş-tokuş sürecindeki gelişmelere paralel olarak, el zenaatları da çeşitlenip üretim arttıkça, belli yerlerde sürekli alış-veriş merkezlerinin oluşması doğal.

Zaten insanın evrimini inceleyenlerin bulguları da ilk yerleşimin değiş-tokuşun, alış-veriş evresine rastladığını. İlk değişim biriminin öküz derisi olduğunu savlıyor.

CİTE VE ÇİT BAĞLANTISI

İlk "*cité*"lerin, sömürünün henüz bilinmediği o dönemlerde, üretim fazlasının alış-veriş zamanına kadar çevresi "*çit*"le çevrili merkezlerde yığılmasından doğduğu yine aynı tarihlerin vazgeçilmez savı.

Dilerseniz Türkçe'nin, çevirme, çevrilmiş tanımını içeren "*çit*" sözcüğünden yola çıkın. İsterseniz Lâtince ve Grekçe'nin etimolojik sözlüklerine başvurun. Eninde sonunda ilk yerleşim birimlerinin patentini Etrüskler yoluyla da olsa Türklere vermek zorunda kalırsınız.

Nitekim çıkar çelişkileri ve sömürünün başlamasıyla "*çitler*" işe yaramamış... Onların yerine kerpiç ya da taş duvarlarla çevrili... Daha büyük ve korunaklı depolarla üretim merkezleri kurulunca önce "*cent*," çok sonraları da "*burg*" adı verilmiştir.

Bilmem yadsır mısınız? "*Kend*" de, tapınak karşılığı "*burg*" da, taş yükselti tanımındaki "*burç*"ta Türkçe'nin eski ve aynı anlamdaki sözcüklerinden biri. Hatta doğrudan "*Cend,*" Oğuz Han'ın ve sonraki pek çok Türk İmparatorluğunun başkentidir.

Elbette başkent belirlemesine, "*Ortak ve Kurtak*" sözcüklerinin anlam ve tanımını da eklemek zorunlu. Ortak, hem orta, hem ordu, hem de merkez anlamlarında "*orta yer...*" Kurtak ise, Kurulların yeri, kurultay yeri demek. Bunlara hem yasayı, hem kenti birleştiren *yasakkent*'i de eklerseniz, Asyagil yönetim piramidinin tepe noktasını bulursunuz.

Yer ve zaman elverirse, bu konunun ayrıntılarına, Devletimiz bölümünde gireriz. Burda şu kadarını not edelim ki, bütün göçebelik savlarına karşın yerleşimin kökeni de Türkçe yoluyla Asya'ya dayanmaktadır. Çünkü tarih öncesi çağlarda, dayanıksız tüketim mallarını, günümüz ambalaj ve dondurucularında korumak olanaksızdı. Elbette kesinceye taptaze hayvanına taşıtı-

labilen et... Ve tulumlanmış salamura, çuvallanmış tahıl dışında.

Tez akan ve kokanların... Sabit alan ve geniş zamanlarda ekim-biçim ve üretim gerektirenlerle değişimi, gereksinim duyanlara yakın merkezlerde gerçekleşirse mümkün. Her halde köyden kente geçişin temelinde de bu daha az dayanıklı, daha çok dayanıklı mal değişiminin yattığı inkâr edilemez.

Zaten ticaret tarihi de, el zenaatları daha çeşitlenip gemicilik ve kervancılık uzun mesafeleri birbirine bağlayıncaya kentlerden söz etmiyor. Ama *ipek*, *baharat, altın* ve *kral* yolu üstündekilerle, liman kentlerini sığdıracak sayfa bulamıyor.

Nesnel olmaya çalışan birkaçı dışında,bunların ilkin nerelerde oluştuğu konusunda nerdeyse bütün parmaklar adalara kadar uzanamıyorsa Anadolunun en batı ucunda takılıp kalıyor.

İLK GÖÇLER, İLK YERLEŞİMLER

Oysa Anadolu'nun dört bir yanında yapılan son arkeolojik kazılar şimdiye kadar öne sürdüğümüz varsayımların pek çoğunu doğruluyor. Çünkü Anadolu'nun en eski yerleşim birimlerine Batıdan çok Doğuda rastlanmaktadır.

Tarihin ilk yerleşim birimleri Asya'da ise, hemen sonrakilerin Anodolu'da... Anadolu'da ise ardılarının Asya'da olması coğrafya birliğinin dayattığı bir gerçektir.

Bu nedenle de değiş-tokuş ya da alış-verişe sunulan üretim fazlalarını meydana getiren ustaların örgütlenmesi kaçınılmaz.

Bolluk ve kıtlık öykülerinin hemen tamanının örgütlenme övgüsüyle sonuçlanmasının *kerâmeti* de bu olmalı.

Biz gelelim konumuza.

Aka sözcüğünden anlaşılan o ki, örgütlenmenin temelini dokumacılar atmış. Gerçekte de, ipeği elde etmekten yünü dokumaya... Toprağı sürmekten tahılı öğütmeye yerleşim, değiş-tokuş dayatmasından daha zorunludur.

HİTİT FEDERASYONU

Bundan olsa gerek, bütün tarih bilgileri Akalar gibi Hitit birliğini de gevşek bir boylar, budunlar, köy ve kentler federasyonu olarak tanımlıyor.

Hemen hemen bütün katmanlarda kültür birliği hiç bir kuşkuya yer vermeyecek kadar açık. Ama nerdeyse her kentin inanç... Her köyün tabu... Her bölgenin tapısı... Her boyun orun ve ongunu (totem ve damgası) ayrı. Hatta komşu yerleşimlerde salt din değil, dil de farklı.

Doğal saymalı.

Ayrı işleri ayrı boylar yapıyorsa *lehçe* farkı özellikle de yabancılar için giderek açılmış olabilir. Ayrı mesleklerin teknik dili ötekilerden zamanla uzaklaşabilir.

Ama özde aynı olmalı ki, efsane kahramanları bire bir tartışıp anlaşabilmektedirler.

Belki bundan, belki buna karşın Anadolu'nun Batı ucu Dattaşa ile Doğu ucu Hattuşa'da yasa tek ve aynı.

Yani bütün Anadolu'nun merkez otoritesi bir.

Yasa, çıkar ve yurt birliğine dayanan bu bütünlüğün binyıllar boyu yürürlük kazanabilmesinin gizi çok basit.

Kişiler yerinde, topluluklar yerleşiminde tam anlamıyla özgür ve gerçekten bağımsız olduklarından yerel ve kişisel özelliklerini geliştirebilmişler.

Ama birbirleriyle... Topluluklar arasında... Hatta daha ötesi tanrılarla ilişkilerinde ise, çıkarın **sözleşme** denilen demir ağlarıyla sımsıkı bağımlı.

Bakınız okunabilen Hitit, Asur ve Babil yasalarına.

Her maddesinin tüm ilişkilerde sözleşmeyi kutsadığını görürsünüz.

O kadar ki, doğumdan-ölüme, ticaretten-faize, hibeden-mirasa, ziyandan-diyete, evlenmeden-boşanmaya, kişiden-tanrıya bütün ilişkilerde sözleşme öncel.

Yasal yaptırımlar sözleşmeye aykırılıkta geçerli.

Merkez gücün birlik ve dirlik aracı olan yasa, Anadolu birlik ve dirliğinde **sözleşmenin yaptırım gücüdür.**

Bu da bazı maddelerinde "*öldürülür*" hükmünü taşısa bile, açık ve kesin bir biçimde, uzlaşmazlıkta hakemliğin kaçınılmaz gereğidir.

Zaten bilim, "*kanun devleti*"ni düzen kurucu değil, ilişkileri düzenleyici olarak tanımlamıyor mu?

Öyle olunca da, bir bir bölge, kent, kır, meslek, kitle, topluluk ve bireyi özgür, bağımsız yani egemen bir toplumun kendi istenci, sözleşme ve yasa ile pekiştirilmiş yurt ve çıkar bağı elbette sımsıkı bir bütünlük oluşturacak... Ve bin yılların bütün yel, sel ve dalgaları ondan hiç bir şey koparmadan üstünde eriyip gidecektir.

Sanırım bu değerlendirme, Anadolu tanrılarının çokluğunu aydınlattığı kadar... Merkezin zulme veya bölünmez, paylaşılmaz erke yönelmesi... Ya da bir dış erkin egemenliğine girmesi sonucunda hakemlikten uzaklaşması hallerinde bölgesel federasyonların... Pek ünlü *Anadolu Beyliklerinin* sancaklarını dikivermesinin de temel gerekçesini oluşturmaktadır. Hem de, kısa sürede en yeteneklisinin çevresinde yeniden toplanmak üzere.

Şimdi dilerseniz bunlara, Anadolu tarihindeki çözülüp yumaklaşmalarla düşüş ve yükselişleri... Hatta daha öte Şamanizm'in "*ataların ruhu*" mitiyle, ölen kralların tanrılaşması geleneğini de ekleyebilirsiniz.

Üstelik, Anadolu insanının serüvenlerindeki o bozulmaz uzlaşmayı kanıtlayan bir başka gerçek daha var.

Titan, Satir, yarı-tanrılar bir yana, Kibele'den Arrina, Anatu, Umay, Krişna, Kirirşa, Hebe, Hera'ya uzanan ana tanrıçalarlar... Anu, Ardis, Karahan, Kumarbi, Tarhun, Teşup, Ülgen, Oğuz, Zas ve Zeus gibi yüce tanrıların nerdeyse tamamı pek çok yerde aynı zamanda kutsanır.

Çoğun birbirinden değişik tapınağa aynı örende rastlanmasının nedeni de bu olsa gerektir.

UZLAŞMANIN BÖLÜNMEZ BÜTÜNLÜĞÜ

Hitit birliği, daha ilk döneminde, Kafkaslardan Körfeze Doğu... Karadeniz'den Akdeniz'e Orta... Ege'den Adriyatik'e Batı Anadolu'nun bütün bölgelerini kapsar.

Aka-Saka, İskit-Hitit, Hurri-Hatti, Bit-Lid, Mit-Semit, Med-Mag, As-Kas, Ar-Ger, Ur-Gur, Gal-Gol, Slav-Kelt, Luv-Lev, Lik-Klik, Dan-Dor, Dar-Kar, Frik-Fenik, Lelek-Falek, Pelask-Manesk, İyon-Ayol, Kıpti-Yamed tüm boyları içerir.

Bu boy tanımlarının sözcük kökenlerine inildiğinde, her birinin bir kral, bir başkan adından çok, bir meslek grubunun adılı olduğunu görmek kimseyi şaşırtmamalı.

Örneğin *Aka*, ilkin dokumacı, sonra ipekçi, daha sonra da Ahileşerek bütün meslek dallarını kapsarken, *Eti*, mimar... Saka, sığırtmaç, mal sahibi... İskit, ditici, hallaç, keçecileri... Hurri-Hatti tahtacı, marangoz... Bit, bitikçi, kitapçıları... Lid, karcıları... As çekicileri, Kas ağaçerlerini...Ur vurmak kadar dövmek anlamıyla, dibekçi ya da değirmencileri diye diye, çiftçi-çoban, otacı-bağban, gemici-demirci, hancı-kervancı gibi üretim dallarıyla karşılamak olası.

Bunların tarih öncesindeki izleri dikkatlice sürülür... Yayıldıkları alanların hammadde kaynakları bilim odağında incelenir... Örgütlenmedeki Aka dehası gerektiğince açıklanabilirse pek çok bilinmez apaçık ortaya serilir.

Ne var ki, zihin tembeli bilginlerimiz için bu tür çalışmalar, gereksizdir. Batılı şeyhlerden biri *kerâmet* gösterip ağızlarına birer parmak alıntı balı sürünceye tüm bu ilişkiler yumağı, ya *Minos uygarlığının* görkem kanıtları... Ya *pregrek* gizeminin harika ürünleri kalmaya mahkumdur.

KÜLTÜR ALTYAPISI

Oysa bu ilişkiler bileşkesi, Anadolu kültünün altyapısını oluşturmakta. Geçmişten günümüze insanımızın her türlü iç çelişkiye dayanırken... Her güçteki yabancı etki ve baskısına direnmesinin de gizini ele vermektedir.

Çünkü Aka dehası, her soy, boy, budun, ulus ve mesleğin çıkar çelişkisini, üretim-gereksinim potasında aynı yurdun kaynak ve olanaklarıyla bileştirmeyi başarmış... Böylelikle Anadolu'yu dilediğinde dünyanın geçidi.... İstediğinde kilidi yapabilmenin altın anahtarlarını üretip tek mirası olarak ardılarına bırakabilmiştir.

Sav doğruysa, ırkçılık suçu başım gözüm üstüne!..

Devlet... Hükümet... Gizli açık güç odakları... Yabancılarla uşakları... Ve ürüyen itle uluyan kurdun şeytan taşlaması boşa. **Anadolu birliği bozulmaz ve çözülmez.**

Çünkü Anadolu insanı, yokluğu varlığa, yoksulluğu zenginliğe, yoksunluğu-donanıma dönüştürmenin binlerce yıllık ustasıdır.

Tarihin kendini oluşturan belge, bulgu, bilgi ve kanıtlarıyla tanıklığına inanmayan, yolculuğumuza katlanır.

HİTİTLERDEN SONRA

Yolculuğa batı tarihleriyle, ona *müritliği* bilim sanan bizimkilerin pek sevdikleri şu *pregrek*'ten yola çıkalım.

Hititler uygarlıklarının üstün sanat ürünlerini dağlara taşlara yerleştirdiğinden hiç biri inkâra yeltenemiyor.

Ama kimbilir kaç bin yıl süren Anodulu birliğinin M.Ö.XII. yüzyıldan başlayan, yaklaşık 6 yüzyılı, hepsinin *pregrek* gizeminde tam-tam dansına yetiyor.

Pers İmparatorluğuyla birlikte Batı ve elbette bizim tarih de *ilâmaşaallah* bülbül.

Dârâ'nın serüvenleriyle, satraplarının aşk öyküleri en ince ayrıntılarına kadar herkesin dilinde. Çünkü Herodot öyle anlatıyor.

Sonrasındaysa, herkesin ezberi tamam.

Aslında o karanlık dönem pek çoklarının sandığınca boşluk taşımıyor.

Ama *ırkçılarımız* nedense Malazgirt, *dincilerimiz* Horasan'dan öteye gidemedikleri... Oralarda da, Alpaslan'la Kuteybe'den başkasına rastlamadıklarından, M.S. 1071'le, 715'e saplanıp kalıyorlar.

Oysa, ilk bakışta abartma gibi görünse de dikkatli inceleme ve araştırmalar, ondan öncesini kanıtlayacağı gibi, o altı yüzyıllık süreci de efsane gerçeğiyle doldurabilir.

OĞUZ VE ZEUS

Efsanelerden ilki "*Oğuz Destanı.*"

Tek tanrılı dinlerden çok önce yaşadığı olası Oğuz ve destanı, ihtida edenlerce pek güzel <u>*islâmlaştırılmıştır*</u>.

Ne var ki, karşılaştırmalı tarih bilen yine de pek çok ipucu bulabilmekte.

Örneğin destanın, "Oğuz'un Arran ve Mugan Tarafına Hareketi 'nden "Oğuz'un Yurduna Dönmesi ve Son Seneleri'ne kadar okuyan dikkatli bir göz; O altı yüzyıllık sürecin ilk bölümünü görmekte gecekmez.

Zaman bulsa, destanı bulamayanlar için belirtelim.

Ebulgazi ile Reşiddettin'den çok önce destandan parçalar veren Kaşgarlı Mahmut o yolculuğun Bağdat'a değil, Babil'e yapıldığını kaydediyor. Çünkü o sırada Oğuz'a teslim edilen *Bijan*, Babil kralının oğludur.

Üstelik Oğuz orda durmaz. Anadolu'nun tamamıyla o zamanki Mısır'ın da tamamına egemen olur.

Dilerseniz baştaki kestirmeyi biraz abartır... Anadolu'ya egemen olan, dünyaya egemen olur diyebilirsiniz.

Ne yazık, belirttiklerime ilişkin araştırma yok.

Tarihin kaydedebildiği imparatorluklara bakarak değerlendirecek bir eleştirmen, kolay kolay yanıldığımı ileri süremez. Ama, bu fasıllara ileride yeniden geleceğimiz için şimdilik geçelim. Ve gelelim ikinci efsanemize.

EFSANE ZİNCİRİ

Çok araştırılıp incelendiği için pek çok tarih gerçeği taşıdığı bilinen *İlyada*'yı okuyanlar da son bölümünü doldurmakta gecikmez.

Hatta ırkçılık suçlamasından korkmayan biri, eski Türk yazıtlarında Oğuz'u tanımlayan işaretle, *Alfabeta*'nın *Zeus*'unu bir karşılaştırıverir.

Eğer birbirinin bezeriyse, birbirinin devamı ve tamamlayıcısı olur mu, buyurdunuz?

Boşuna mı, başından beri Anadolu Asya'nın, Asya Anadolu'nun tamamlayıcısıdır, diye döğünüyoruz?

Bu kadar varsayım, baş döndürmeye yettiyse, yeniden inkârı kâbil olmayan belgelere dönebiliriz.

Önce pek çoğu, değişik yerlerde, değişik biçimlerde anlatarak karıştırmaya... Örtmeye ya da geçiştirmeye çalışsa da, hemen hemen bütün tarihlerin kaydetmekte birleştiği bir bilgiyi not edelim.

M.Ö. 7-6. yüzyılarda Efes'in, Atina da içinde 80... Millet'in, Isparta da içinde 67 kolonisi vardır.

Belki daha dikkatli araştırmacılar, bu sayıları daha da ço-

ğaltabilir. Daha uzun çalışmalar, Akdeniz kıyılarıyla karalarında kurulan site ve kentlerin kökenlerine inebilir.

Alkışımız üstlerine olsun.

Hepsinin de gide gide ulaşacağı gerçek, ya daha başta anlattığımız göçebe-yerleşik ilişkisi... Yani sürekli ilerleyen bir kolonizasyon olacaktır. Ya da kervancılarla denizcilerin antrepo gereksiniminden doğdukları gerçeği.

Öyle olunca da, merkez koloni ilişkisinin bir yerden sonra, egemenlik ilişkisine dönmesi kaçınılmaz.

Yakınçağ tarihi, Amerika'dan Avustralya'ya bu öyküyle çalkalandığı için sanırım uzun uzun açıklamak gerekmez. Biz geçelim bir başka kanıta.

BİRAZ DA FELSEFE TARİHİ

Yazılı felsefe tarihlerinin tamamı, Batı felsefesini Milletli Tales, Anaksimandros, Anaksimen, Anaksagor, Pisagor ve Efes'li Heraklit'le başlatmakta sözbirliği içinde.

Diyojen'den Aristo'ya, Omeros'tan Herodot'a yasa, kültür ve sanat yapıcılarının tamamı Anadolu'lu. Ama bütün bunlara karşın, Batı uygarlığının temeli Anadolu değil!..

Palazlanır palazlanmaz kolonilerin anayurda saldırısı destanlaşır. Yazık ki, anayurdun koloniden koloniye ulanmasına ilişkin tek parça yok.

Aslında kil tabletlerden, kırık çömleklere... Taş yontmalardan mermer anıtlara kadar pek çok da, nedense onlar *pregrek* karanlığının *ucubeleri* olduğundan değerlendirme dışı.

Çünkü boş bulunup da uygarlık zincirinin bütün halkaları birbirine eklenirse, Batı düşüncesi de Hristiyan ahlâkı da allak bullak oluverir.

Olunca da yeryüzünde ne bilim kalır, ne din ne de iman!..

Hadi bu, Batılının sağlam kök arayışıdır diyelim.

İt izinden, kurt izine sürüklenerek kökünü Asya derinliklerinde arayanlara ne buyrulur?

Bütün bunlar gösteriyor ki, halkların yaptığı tarih, tarihçisini buluncaya kadar gözlerden de gönüllerden de ırak kalmaya mahkum.

SONRASI BİLİNİYOR

Artık Epirlilerin Truva'yı yıkışından, Dârâ'nın Makedonya'yı alışına... Keyhusrev'in Atina'ya egemenliğinden İskender'in Hindistan'a varışına... İyon ve Yunan sitelerinin başkaldırısından, aralarından kapışmalarına... Atina federasyonundan, Roma İmparatorluğuna... Spartaküs ayaklanmasından, İsa kucaklaşmasına... Kartaca generali Annibal'in Alp Dağlarını aşışından, Hun generali Atila'nın Atlantik kıyılarında at koşturuşuna... Bizans'ın yükselişinden Roma-Cermen İmparatorluğunun kuruluşuna. İslâm Cumhuriyetinden Emevî-Abbasi saltanatlarının çatışmalarına... İlk Haçlı Seferinden Türklerin İslâmlaşmasına... Moğolların gizli tarihinden, Malazgirt'e... Anadolu'nun Türkleşmesinden, Selçuklunun düşüşüne... Osmanlı'nın yükselişinden Bizans'ın tarihten silinişine... Devrimlerden reformlara... Tanzimatlardan Meşrutiyetlere... Son Haçlı Seferinden Ulusal Kurtuluşa iyice olmasa da, yalap şap biliniyor.

Bilindiği için de, ayrıntılara girmeden genelleme yapabilecek durumdayız. Çünkü bu tarih serüveninin hemen tamamı, başından beri sözünü ettiğimiz Anadolu toprakları üstünde geçmiştir.

Dikkatinizi çekerim. Olmuştur demedim. Olanı çok. Ama, geçeni, geçerken de etkileyeni de var.

Ama ne olanlar, ne de geçenler Anadolu'nun niceliğinde (az ilerleme, sömürü nedeniyle biraz duraklama... Hatta dediği-

niz olsun gerileme gibi bir takım gelişmelere neden olsa bile.) Niteliğinde hiçbir değişiklik yapamıyor. Çünkü ne olursa olsun Anadolu, coğrafyası nedeniyle insanı diliyorsa, dünyanın geçidi, istiyorsa kilidi olma özelliğinde.

GENELLEMENİN GENELLEMESİ

Özet uzun geldiyse bağışlayın.

Birkaç kez yinelediğimiz geçit ve kilit genellemesini daha kısa bir tahlille açıklamak zor.

Elbette kendi adıma konuşuyorum.

Yoksa, dillerine kalemlerine sağlık!.. Ne usta yorumcularımız var. Benim anlata anlata bitiremediğim onca şeyi bazen bir tek sözcük... Bazen de birkaç tümceyle kestirip atıveriyorlar.

Geriyiz...

Aptalız...

Barbarız...

Biz adam olmayız...

Eller aya, biz yaya...

Bize bir kamçılı lâzım...

Asacaksın birkaç milyon...

Ensemize vuran lokmamızı alır...

Demokrasi uygarlığın ürünüdür, neyimize...

Çağdaşlamak, Batılılaşmak, adam olmak demektir.

Batı kulübüne girmek için, onlara benzemek gerekir. Benzemek de, onlar gibi giyinmek, yemek, içimek, dansetmek, oturup kalkmaktan ibarettir. Okumak, öğrenmek, özümsemek, düşünmek, yargılamak ve eleştirmek... Yani üretmek, haddiniz mi? Adamlar bizden kaç yüzyıl ilerde. Ne ki ürettiler tüketir... Ne ki emrettiler yerine getirirsek onlara benzer, kulüp üyeliğine hak kazanırız.

Sürdürürsek, bu bölümün başından beri verdiğimiz emek boşa gider.

Madem *erişeceğimiz* menzil buydu, onca yolu niye teptik?

Şunun için; Bu tarih ve coğrafya birikimi, ister istemez bir insan niteliği oluturacaktır.

Bütün din ve ideoloji yayılmalarına... Bütün istilâ emellerine... Ve bütün zorba eğilimlerine karşın kendi istencini dayatabilen bir toplum sözkonusu olunca, derinlere inmek kaçınılmaz.

Savımızın kanıtı ortada.

En düşkün zamanında, en güçlü düşmanların tamamına birden, hem de tekbaşına direnmek Anka kuşu olmayı gerektirir.

Dilerseniz siz bunu kültür birikiminize göre, benu, simurg ya da fenisk gibi yanıp külünden dirilme bilinciyle mümkün olura çevirin.

İşte bunca dolaşmamızın genellemesi de budur.

Anadolu insanı egemenlik düşü kuran her türlü egemenliğe, eninde sonunda egemen olur.

Savımızın kanıtlarını pekiştirmek için, Ulusal Kurtuluş Savaşını tanık gösterebiliriz.

Çünkü o, özetlediğimiz bütün geçişlerin en son ve kesin bulgularını içeren bir genel rapordur.

Elbette, hastalık hastalarını bile *tedavi* etmeye niyetlenenler için.

KURTULUŞ SAVAŞI LABORATUARINDA İNSANIMIZ

Prusyalı General Karl von Clausewitz'in dediği gibi; "Savaş toplumsal irade dayatmasının sıcak ilişkileri," ise, toplumların bütün özelliklerini sergileyen bir büyük labaratuvardır.

Nasıl ki, kişi, yolda, belde, damda,sofrada belli olur gibi

kestirmeler varsa, bir toplum da, savaşta belli olur... Hem fizik hem moral gücü, bütün açıklığıyla ortaya çıkar...

Saldırganlık ya da savunma bilincinin bütün nitelikleri, şaşkınlık verecek ölçüde gerçekçilik kazanır... Ve elbette bu nitelikler yüzünden de bir toplum en iyi savaşta tanınır...

Hele bu, "Ulusal Kurtuluş" amaçlı soylu bir savaş olursa, elimize bir daha kolay kolay geçirilemeyecek bir postula veriverir.

Siz Türkiye insanı!

Hem nicel, hem nitel değerlerinizi anlamak istiyorsanız, hemen gözlerinizi Kurtuluş Savaşı'na çevirmelisiniz.

Akıllısı delisi... Kurnazı velisi... Yurtseveri hayını... Çıkarcısı özverilisiyle, kişi kişi bütün bir toplumunuzu en yakınından tanımak olanağı elinizde.

Bir "vicdan" şaşmazlığıyla değerlendirip yargılayabilirsiniz.

Ve oradan getirip, bugünkü tutum, durum ve konumlarla karşılaştırdınız mı, başka "mihenk taşı' aramaya gerek yoktur.

Adamınız, bütün özelliklerini kusuverir... Gerçekten istediği oluşum ve gelişmeleri bütün toplumu, ülkesi ve devleti için mi istemektedir... Kendi has çıkarları gerektirdiği için mi?

Ölçünüz tek ve nettir. Çünkü, bir başka denek taşı daha vardır ki, o yalnız sizin elinizdedir.

İLK VE TEK

Yani, sizin "Ulusal Kurtuluş Savaşı'nız, aradan 60 yıl geçmesine karşın, yer yüzünde sadece ilkliğini değil, tekliğini de sürdürmektedir.

Şöyle: Yeryüzü süperlerinin tamamına karşı, hiçbir destek almaksızın verilebilen tek Kurtuluş Savaşı olma özelliği halâ ondadır.

Elbette pek çok Ulusal Kurtuluş Savaşı vardır... Ama, bunlar ya bir tek büyük devlete, işgalciye karşı verilmiş ve verilmekte... Ya da, bir büyüğün mutlak desteğini alarak gündemde kalmaktadır.

Osmanlı'ya karşı verilen Kurtuluş Savaşlarıyla... Bugün A.B.D.'ye veya S.S.C.B'ye karşı verilenler, bunun örneğidir.

Nikaragua'nın "Sandinist"lerini S.S.C.B. besler... Afganistan'ın "Mücahit'lerini A.B.D.

Ama, 1918'in ve elbette 1919'un "Kuvayı Milli" cilerini hiç kimse -1921'de başarı kesinkes görününceye kadar,-desteklemez.

Tam tersine, o dönemin bütün süperleri, karşısındadır. Hem de düşman olarak.

Ve bu dış "süperlerin" yanına, içteki "seçkinlerinin" neredeyse tamamı da katılabilir. Çünkü, İstanbul işgal edilmeden önce de, bir Kurtuluş Savaşı bilincinin, ülkeyi yönetenler katında yer bulduğunu düşündürecek hiçbir girişim yoktur.

Şimdi, Atatürkçüsü, padişahçısı, kendinizi sıkı tutun...

Türkiye'nin Ulusal Kurtuluş Savaşı, 19 Aralık 1918 günü, Dörtyol'un Karakese köyünde, Kara Hasan nam fukaranın açtığı ateşle başlamıştır.

Bu tarihten önce, yalnız ve yalnız 2 Aralık günü üç veren bir "Doğu İllerini Savunma" girişimi vardır. Ama, savaş denilen yoğun ilişki, tetiğin çekilmesiyle başlıyorsa, siz istediğiniz Tanrı'nın istediğiniz buyruğuna sığının... Dilediğiniz Peygamber'in, dilediğiniz "tebşir (Müjde)'ine bel bağlayın... Tarihin hükmü budur...

BAŞLANGIÇ 19 ARALIK 1918

Türkiye Kurtuluş Savaşı, 19 Aralık 1918'de Dörtyol'un Karakese köyünde başlamıştır.

İşte, Türkiye insanının karakteri de, fiziksel gücü de bu temel şablonun özelliklerini taşır...

Yoksuldur... Yoksundur... Karşısında dünyanın tüm gücünü simgeleyen ordular vardır... Ama, toprağı işgal edilmekte, kardeşi öldürülmekte, karısının ırzına geçilmektedir!..

Çeker silâhını, basar tetiğe...

11 Fransız askeri sizlere ömür!..

Ve yoksul Kara Hasan, ölüleri öldükleri yerde bırakıp Nur Dağı'na yürür... Doruğa 300 yiğitle varır... Ve anında Kurtuluş sancağına dönüşür. Gayri Çukurova'nın eli tetikte, yüreği doruktadır.

Bu çarpıcı olayın tersi de var elbet.

İşgal İstanbul'unun seçkinleri...

Onların toprağı işgal edilmemiş... Kardeşleri öldürülmemiş.. Karılarının ırzına geçilmemiş midir?

Yoksa; kadınlar mal olmadığı için, kendi gönülleriyle işgal subaylarının koynuna girmiş... Kardeş, edepsizlik etmiş... Toprağımız, uluslararası anlaşmalar gereği turistik amaçlarla yabancılara açılmıştır... Mezereti günümüzde de geçerlilik kazanabilir mi?

Kazanır da, tarihin hükmünü değiştirir mi?

İNSAN ALTYAPIMIZ VE ÜSTENCİLER

Değiştirmezse yinelemekte yarar var.

Kurtuluş Savaşımız, bugün de bir büyük labaratuardır. Çünkü, salt yabancı güçlere karşı değil, yabancılaşan Osmanlı'ya karşı da verilmiştir.

Atatürkçülerimizin, "devrimler" diye yere göğe sığdıramadıkları onca düzenleme, başka türlü yapılabilir miydi?

Kurtuluş Savaşı vermiş bir halkın, istemediği, düşlemediği

ve beğenmediği bir şeyi yapmak, hangi zorbalığın haddine düşmüş?

İşgalciden daha zorbası olur mu?

Onu söküp atan halk, kendi tepkisinin ve istencinin yaşama geçirildiğini görmese, önderini destekler mi?

Toplumları da sınıfları da çürüten çaresizlik... Yani, inandığı ve güvendiği herkesin aynı çareyi göstermesidir.

O tarihe kadar Türkiye insanına gösterilen çareler nedir? Batılılaşma!..

O tarihte gösterilen çareler ayrılmıştır.

Bir yanda, Batılılaşma önerenler, gerçekten Batılılaşmışlardır. Ülkenin yarısı, Batı İmparatorluklarının işgaline girmiştir. Artık, gösterilen amaç gerçekleştiğine göre, halkın, oturup Batılılaşmanın getirdiği nimetleri paylaşması gerekmez mi?

İdeolojiyi hazır lop sunuveren Batı, bakarsınız teknolojiyi de peşkeş çekiverir.

Açın, o dönemdeki mandacı ve teslimiyetçilerin, yazdıklarıyla, işgal komutanlarının veya hükümetlerinin bildirilerini... Hep bizim nasıl uygarlaştırılıvereceğimiz anlatılır.

Böyle beleşten bir olanağı tepen "Kuvva-i Milliyeciler," yani, bütün bir Anadolu halkı âsi, hayın, bâği, ve katli vâcip etrâk-i bî idrak (Akılsız Türk)tır.

Aristo'dan Suhraverdi'ye Hegel'den Naitzche ve Hitler'e dayanan bir yaklaşım ile, "sürü" başkaldırmıştır.

Başı ezilmelidir.

Hilâfet Ordusuyla mı olur, Yunan Ordusuyla mı? Bir an önce dirlik ve düzenlik sağlanmalı, Batılılışmamız önündeki bütün engeller kaldırılmalıdır!

Dört bir yandan, yabancılaşmış aydını, silâhlanmış eşkiyası, donanmış yedi düvel askeriyle, o halkın üstüne abanılır.

Ve zayıf, yoksul, yoksun halk, kendisini sömürenlerin bü-

tünleşmesine aldırmadan, emeğinin, gücünün ve dayancının bilincinde olanlarla, hepsine birden direniverir.

Hepsini birden söker atar içinden.

Tepkisinin ağırlığı, yabancılaşmış bütün kurum ve kuralları toz duman eder.

Bu bin kez gerekse, bin kez yinelemekten usanmaz halk ya da işçi sınıfı denilen emekçi yığınları.

Üstelik hiç karamsarlığıa kapılmadan, hiçbir korkuya saplanmadan, dimdik yürür.

Ölümü önüne koymuştur. Ordan öte köy var mı?

O yüzden de hiçbir zaman umudunu yitirmez.

Karamsarlık, hazıra konanların tükenmez mirasıdır. Halk ve sınıf kendine güvenin o erişilmez gücüyle güler geçer her türlü karamsarlığa.

Bunalmaz mı?

Dedik ya, güvendiği ve inandığı herkes aynı çaresizliği önerdiği zaman bunalır. Önerenleri de, çaresizliği de paramparça edinceye direnir aynı zamanda.

Çare gösterene ise, yabancı olmamak kaydile, dört elle sarılır. Bu çare ölüm bile olsa...

İşte mandacılık, işte Kurtuluş Savaşı!.. Seç beğendiğini al...

Toplumların ve sınıfların gücü budur.

İnanana, güvenene ve kullanana ve mutlu!..

YOKSAYICILIKLA MEDDAHLIK

Nihilizmin yaklaşımında nasıl halk yoksa, Norodnizmin yaklaşımında da, korkunç bir halk meddahlığı vardır.

Onlar da, kendilerini, (Hem de sırça köşklerinin dışını pek bilmedikleri halde,) halkın yerine korlar. Ve sanırlar ki, istedikleri, halkın bilincindeki istemdir. Halk bunu anladığı an, onlara

gün doğacaktır.

Ağızlarından halk düşmez de örneklerinde bir tek halk yoktur. Ya da karamsarlıklarının ve ya umutsuzluklarının tükenişinde bitmiş bir portrenin orasına burasına attıkları çimdikle kalkan, oturan, duran bir yığın söz konusudur.

Sırtına bir kepenek, eline bir kaval alır, katar önüne yığını, sürer otlağa düşünde. Kavalı çalar, otlağı gösterir. Kıpırdamadığını görünce de, damgayı basıverir...

Halk durağandır...

Oysa halk eyleminin birici koşulu, herkesin, tek tek taşacak noktaya değin gelmesidir. Bir kez oraya geldi mi toplum, bir kıvılcım tutuşturmaya yeter artık.

Bu İngiltere'de bir buyruk olur... Fransa'da bir gülücük... İran'da parıltısı göz alıcı bir tacın, güneşe doğru yükselmesi...

Başka zaman, başka yerlerde, kendini tiyatro koltuğunda sayacak toplulukların, orda ve o anda önlerine gelen herşeyi, silip süpürmesine gerekçe oluşturur.

Ve üstelik kendini devrimci sananlarla halkın durağanlığına inananların hepsi birden ayağa kalkıp, yapılanın yanlışlığını bağırmaya başlar. Yapın edin diyenler, olayın dehşeti önünde panikle yapmayın etmeyin ağıtına duruverirler.

Yazık!.. Halklar yine onları dinlemezler!..

HALKLA SINIFIN GÜCÜ

Size zor bir ödev yükleyip Febvre'in, "Fransız Devrim Tarihini," Billows'tan, "İngiltere Parlamentosunun Gelişmesini" falan okuyun demiyeceğim.

Şöyle anılarınızı üç yıl öncesine çevirip İran halkı konusunda yazılanlara bir bakın. Sonra da günümüzde yazılanları bir düşünün. Aynı kalemlerin, aynı yaklaşım biçimiyle, dün yapamazlar, dediklerine, bugün yapmayın, yaygarasını kopardıklarını görürsünüz.

Neden? diye sormayın hemen.

Yukarıda söyledik.

Onların varsaydıkları halk, onların özel sürüsü olan halktır. Kendi başına davranmaya kalkıştı mı, hemen önüne geçilmelidir.

Halk ya da işçi sınıfı denilen nesnenin, ne mene bir güç olduğu, ancak, ayaklandığında sezilir. Ve önünde hiçbir engel bırakmadan silip süpüreceği görülünce, bu kez de kendi korkuları ona aşılanmaya çalışılır. Bilinmez ki o, bütün korkuları geride bırakmış. Devrimde umduğu beklediği hedefe ulaşıncaya sel gibi akıp gidecektir.

Bu devrimin bir yüzü. Küçücük sanılan olaylardan patlak verişi. Ya, Sovyet, Çin ve Türkiye olaylarına ne buyrulur?

Bunlar için de koskoca bir Dünya Savaşı gerekmiştir.

Demek ki, halkın dolum noktasına ulaşmasını sağlayacak olaylar da tek değil.

Tek ve değişmez olan, "ehl-i Vatan'ın da "ehl-i imanın"da bir kez ayağa kalktı mı, oturuncaya herşeyi, ama kendisine yabancı saydığı herşeyi devirip geçtiğidir.

Bunu halkı küçümseyen nihilistler de, halk meddahlığına soyunan Norodnik'ler de bir türlü kavrayamadıkları için suçu kendilerinde bulacaklarına, kavrayanlara ya da bizatihi halka, işçi sınıfına yükler. Ya da en azından, susarlar. Bir fikir açıklarlarsa, açığa düşeceklerinin bilincindedirler.

Her zaman, onlar adına elini ateşe sokacak biri bulunur diye beklerler. Bulunur bulunmaz da, bir yanlarıyla oh, ne iyi oldu, derken, bir yanlarıyla merhem çalacak doktor çağırmaya dururlar. Yaralı parmağa işeseler, bunu bir ödünç kaynağı haline getirirler. Çünkü, karamsarlıkları da, bilgileri ve biliçleri de, yüzeysel'dir. Kendilerini halkın yerine koyup, halk adına girişikleri her eylemde başarısızlığa uğradıkça, halkı küçümsemeleri artar.

MEDDAHLIKLA HALKÇILIK

Yanlış, baştan başlamaktadır. Halkın, eylem için gerekli koşulları, korkunç bir sabırla beklediğini bir türlü kabullenmezler.

Bu koşullardaki her düzeltme, bir ertelemeyi, getirir.

Öncü olarak deyin, yardımcı ya da nefer olarak, sizin ödeviniz, sapmaların genel gidişi geçiktirmekten başka işe yaramayacağını söylemek...Olgulardan yola çıkarak, neyin ne olduğunu anlatmaktır. Kendisi bilmeyen nasıl anlatır?

Zaten sorun da bu değil mi?

Kendi yüzeysel kültürünü, halkın bilgisizliği ile sıvamak kolay. Oysa, halkın gizil gücünü öğrenmeye çalışmak, ya bir yaşam boyu araştırmayı gerektirir, ya ölümü göze almayı...

Bizim kişizadelerimiz ise, hem elleri nimette, hem canları cennette olsun ister.

Gökten zembille, (pardon artık bu çağda da zembil kullanılır mı uzay aracı ya da en azından asansörle,) birileri inecek ve bizimkilerin istediği, izin verdiği, öngördüğü kadar Batıyı bize getiremezse, bizi Batı'ya götürüverecektir.

Üstelik, cici beylerimizi, özenti hanımlarımızı da başına geçirmek kaydile!..

Nasıl ki Mustafa Kemal de öyle!.. Tepeden inme toplumu kavradığı gibi, "Ortaçağ karanlıklarından alıp çağdaş Batı aydınlığına," getiriverdi.

Hay siz çok yaşayasınız!.. Bir deyimimiz vardır bizim. "bu akılla gidersen askere, nah alırsın teskere," der. Ben ne diyeyim!..

Oysa halk bir kez davrandı mı, bütün yabancılaşmaları süpürür geçer demiştik.

İşte Kurtuluş Savaşı ortamı budur.

MUCİZENİN GİZİ

Mandacıların hepsi, mandasını istedikleri ülkelere kaçışmış... Halk oturmak bilmiyor... Saltanatın mı? Al başına çal. Hilâfetin mi? Haydi yallah!.. Dili mi? Güle güle!... Kıyafetin mi? Hafazanallah!.. Yazısı mı? Soldan çark! Egemenliğin mi? Kayıtsız şartsız milletindir!.

El insaf!..

Halk denilen ankâ kuşu, bütün bunları kendi bilincinin ve gizil gücünün bir ürünü olarak görmeseydi, değil Mustafa Kemal, (Haşâ min huzur!) gökten Allah inse, birini yapabilir miydi?

Hemen Şeyh sait, Şeyh Mehmet diye dikilmeyin.

Şeyh Sait'te, Şeyh Mehmet de, halk olsaydı ey efendiler!.. Halkın önünde kim durabilirdi ki!..

İnanmayan baksın İran'a!.. Humeyni halkın gizil gücünün temsilcisi olduğu için, Şah'ı, (Hem de bütün Batılıların, onlarla birlikte bizim Batıcıların savundukları gibi, tam da Atatürk'ün yaptıklarından bir ikisine yalap şap bulaşmaya kalkıştığı bir sırada?..) paldır küldür indirdi aşağıya...

O Paris modasıyla Batılılığı getirecekti. Humeyni, çöl modasıyla "çadur"a sokuverdi.

Bakın siz halkın sözcülüğüne ya da halk adına davranıvermeye sıvananların çelişkilerine...

Halk eyleminin doruk noktasında onu yönlendiren, yani bir anlamda o'nun sözcülüğünü yapan adamın tutumu kendi kafalarına uymadı diye halk sözcülüğünden indiriveriyorlar.

Nerede? Paris'te, Londra'da, İstanbul'da!...

Peki İran halkıyla, Humeyni nerde? (Üstelik o oralardan bütün halkı ayaklandırabildi. Eğer önderlerin rolü bu kadar büyükse!..) İran'da...

Hadi gidin de, savaşımınızı orda verin!... Aman sakın ha!...

Paris Londra olsaydı, hiç durmazdık. Çünkü oradakilerin dillerinden, hallerinden anlarız. İran bize uzak.

E Humeyni de bir molla, Şeyh' Sait'le, Şeyh Mehmet de!... Orda devrimi yobazlar yaptı, burda Batılılar...

Yahu, oranın halkı da Batıya karşı dövüşüyor, seninki de Batıya karşı döğüştü!...

I'ıh!.. Batıyla döğüşülmez... Döğüşülse, çoktan işi bitikti!... Keselim değil mi?

ŞEYHLERİN KERAMETİ

Keselim ve kısacık şu şeyhler sorununa bir değinelim.

Şeyh Sait isyanı ne zaman patlak verdi?

Takvimlerimiz çoktan "Kameri"den, "Miladi"ye döndü ya, yine de olayları şöyle bir sıralayalım.

Harold Nicolson'un, "By Lord Curzon" adlı bir kitabı vardır. Orda Musul'un nasıl yitirildiğini anlatır.

İsmet Paşa'nın yanındaki, sonradan başbakanlık koltuğuna da oturan ajanların getirdiği haberler üzerine, Amiral Child ile,Curzon'un pazarlıkları, Şeyh Sait isyanının altında ne olduğunu açıklamaya yeter.

Mc Grew ile İsmet Paşa'nın Musul petrolleri konusunda, fifthy-fifthy bir anlaşmaya vardığını öğrenen Curzon cenapları, Amiral'e, şöyle der. "Biz de % 50'yi kabul ederiz. Eğer anlaşmayı Türklerle yaparsanız, Kürtler elimizde... Size yanmış yıkılmış petrol alanlarından başka şey kalmaz. Yok, bizimle anlaşırsanız, güven içinde bir ortaklık kurarsınız."

Mc Grew'in de anıları yayımlanmıştır. Gerisini ondan ve isterseniz, Seha Meray'ın türkçeleştirdiği Lozan Tutanaklarından öğrenebilirsiniz.

İsmet Paşa'ya söz vermiş olan Amiral, hemen toristan edivermekte duraksamaz. Sonuç; Musul, "Cemiyet-i Akvarn"a git-

miştir... Türkiye'nin bir şey yapmaması için, Şeyh Sait isyanı patlak vermiştir... Patlak veren isyan, bastırılmıştır. Ama Musul, bu gümbürtünün arasında, İngiliz-Amerikan Fransız ortaklığına teslim edilivermiştir. Daha da ayrıntı isteyen, Birinci Meclis'in gizli tutanaklarından Lozan ve Musul üzerine tartışmaları dikkatle incelenir. Ve orada hem Ulusal Kurtuluşcuların ölçütünü görür. Hem savaşa katılmayanın nasıl cezalandırıldığını. İşte tarihsel olayların suratımıza attığı şamar. Ortada olan, Türkiye halkının, (buna Kürtler de dahil elbet,) geleceğinin ve çıkarlarının güme gidip gitmediğidir.

Şeyh Mehmet efendinin öyküsü ise, üstyapı düzenlemelerinin tamamlanıp sıra altyapıya geldiğinde patlak verir.

İNSANIMIZIN EKONOMİK ALTYAPISI

1930'lar, sonradan ülke kapitalizminin vaftiz babalığıyla yetinmeyerek, peder-i muhteremliğini de gerine yüklenecek olan Celal Bayar'ın, Meclis Kürsülerinde, "Biz Devlet Sosyalistiyiz, elbette devletçilik yapacağız!.." diye bar bar bağırdı günlerdir...

Yine "Devlet Sosyalizmi," ile, Batılıların, faşizmden çıkardıkları, ama neden, nasıl çıkardıkları bir türlü bilinemeyen, "Devlet kapitalizmi," yaygarasına bulaşmayalım. Adamın dediği, "Devlet sosyalizmi..."

Ama, hemen, kaçma da şunu bir çözelim diyorsanız, peki... Önce bunu çözelim, sonra, fukara Nakşibendi Şeyhi Mehmet Efendinin öyküsüne geçeriz.

DEVLET KAPİTALİZMİ

Ben, birşeyi anlayamıyorum.

Devlet Kapitalizmi, faşizmin bir özelliği ise, Hitler'le, Mussolini, neden KİT benzeri büyük işletmeler kurmadılar da,

biri ekonomiyi Agnelli'lerle, Banka Komerçiyale İtalya'nın, öteki, Krupp, Siemens, Bayer gibi büyük kapitalistlerin buyruğuna verdiler?

Yanıt var mı?

Yoksa, faşizm, devletin kapitalistleşmesi değil, kapitalizmin deletleşmesi midir?

Lâf sürçmesi diye almayın. Faşizm, kapitalistlerin, devleti bütünüyle kendi emirlerin de kullanmasının açık biçimidir. Eee!.. O zaman, Devletin kapitalistleşmesi, ne oluyor?

İşte, aklıevvellerimiz için bir kavram kargaşası daha!...

Devlet, bütün toplumun simgesi halindeyse, devletin kapitali de toplumun eşit malı demektir. Bir bakıma da egemenlikteki ağırlığı oranında, bundan pay alıyor anlamını taşır...

Şimdi, KİT'lerin peşkeş çekildiğini söylerseniz, ben de, kime? diye soruveririm. Yanıtınız, hem oralarda çalışarak ya da çalışıyor görünerek ücret alanlara, hem de ucuza verdiği malların üstüne karaborsa yaptırarak, kapitalistlere olursa, doğru.

Pardon!.. İkinciyi söylersiniz de, birinciye geldi mi, yutkunmaya başlarsınız. Ya da yuvarlak bir sözcükle, "arpalık," deyimiyle geçiştirmeye kalkarsınız.

Oysa, durum apaçıktır. KİT'ler bir yandan "Hür Teşebbüs"ü besliyorsa, (Besliyordu ise demek gerek sanırım. İlerde bu konuya döneceğiz.) Bir yandan da, işsizlik sigortası yerine geçiyor mu geçmiyor mu?

Geçiyorsa, bu, bu kurumların, emekçi yığınlarına da peşkeş çekildiği anlamını taşımaz mı?

Ha birine ürettiğini ucuza vermiş, ha birilerine çalışmadığı ya da özel sektöre göre daha az çalıştığı halde, ücret!..

Sizce bunun bir ayırımı var mı?

Yüzeyden bakanlarımıza not; işçi sınıfı, mişçi sınıfı!.. Materyalizmin temel kuralı, herkesten verebildiğince, herkese gereksinimi ölçüsündedir... Verebildiğince demek standart bir çalışma düzeyi. Ve çalışmayana da ekmek yok, demektir.

Bunun şöyle ya da böyle sapması oldu mu, gelsin peşkeş çekme... İster kapitalist sınıfa, ister işçi sınıfına!.. Peşkeşe konan sınıf peşkeşin niteliğini değiştirmez. Materyalizm de, öyle beleşten kimseyi besleyivermez.

İşbölümünün, toplumsal üretim içinde gerektirdiği her yerde, ahkâm kesmeden, herkes görevini bihakkın yerine getirmeye koşuludur. Yoksa lafazanlıkla, toplumun kaymağını yeme isteği, dikta hevesinden başka bir şey değildir.

İşçi sınıfı diktatörlüğü de, bir geçiş süreci için sözkonusu olan devlet biçimlerinden biridir. Ama, işçi sınıfının yan gelip yatması anlamını taşımaz.

KAPİTALİZM VE KİT'LER

Yeniden, Kamu İktisadi Sektörüne dönebiliriz. Tutalım ki, devlet kapitalizmidir, KİT'ler!.. Devlet kimindir? Burjuvazinin... Öyleyse, KİT'ler de o'nun...

Yahu, bu, ne ahmak burjuvazidir ki, bunca şamara,bunca zamana, bunca birikime karşın, bunları bir türlü mülkiyetine geçiremez.

Kapitalizmin birinci kuralı "özel mülkiyet" değil midir?

KİT diye bir takım kurumlar söz konusu oldukça, kapitalizmin kuyruğu kulağı hep güdüktür... Güdük kalmaya da mahkûmdur bana sorarsanız. Kalmaktadır da!...

Bazı alaycı dostlarımızın, "adam neden KİT'leri kapacağım diye yarışsın, devleti mülkiyetine geçirmiştir." dediklerini duyar gibi oluyorum. Hadi dediğiniz olsun...

Olsun da o zaman, ikide bir uçveren darbelere ne buyrulur?

Kapitalizmin devleti ele geçirdiği, Batılı kapitalist ülkelerde, zaman zaman şeytan taşlamalar cinsinden olaylar hariç tutulursa, zırt pırt darbe mi yapılıyor?

Yani, bu işin geleneği bu mudur? Böyle ise, yaşadık.

Demek Burjuvazi, ele geçirdiği devleti yönetebilecek güçte değil. Biraz kararlı, biraz sabırlı bir düzenleme ile, sağlamca vurursak, biz de o devleti ele geçirebiliriz...

Vay ahmak Batılı komünistler ve sosyalistler vay!..

Bunca yıldır, seçim de seçim diye tepineceklerine, boşluğu dolduruverselerdi ya!..

Örneğin Fransız Solu!..

de Gaulle'ü getiren koşullarda bir yekinse, kapitalistlerin mülkiyetindeki devleti, kendi avuçlarının içine alıvereçekmiş!.. Yazık!.. Dünya tarihine büyük bir örnek daha verme fırsatını elden kaçırmışlar da, de Gaulle'ün eteğine yapışıvermişler...

Ya İtalyan Komünist Partisi!..

Togliatti'yle, Gramsci'nin söz anlamazlığı yetmedi... Şu Berlınguer de, tarihsel deneylerden hiç ders almıyor canım!.. Mussolini, nasıl yaman bir darbeci olduğunu hepsine götermedi. Merkez Komitesinde onları kandırmak için yalvarıp yakardıktan sonra, partiden kovulunca örnek vermedi mi,nasıl olurmuş bu iş?

Ama, bacaklarından asıldı, diyeceksiniz... Ne gam!..

İnsan, bir sınıfa buncu hizmet ettikten, (İşçi sınıfı ya da kapitalist sınıf olsun, sınıf savaşımına bunca katkıda bulunduktan sonra,) bacaklarından asılmış, sözü mü olur?

KAPİTALİZM ÖZEL MÜLKİYETİN KESİNLİĞİNİ GEREKTİRİR

Olmayacağına göre de cevap isterim.

Burjuvazi eline geçirdiği devleti, ikide bir ona buna peşkeş çeker mi?

Özel Mülkiyet ona buna peşkeş çekilirse, özel mülkiyet halinde kalabilir mi?

Ha! asker burjuvazinin mahalle bekçisidir, o işareti çakar çakmaz ortaya atılır, diyorsanız, şu soruyu yanıtladığınız anda,buna bir diyeceğim yok...

İkide bir emrindekini düzenleyici ve egemen kılmak kapitalizmin neresinde yazılı?

İsterseniz biraz daha açalım!..

Ve bu mantığın bizi nerelere götürdüğüne bir bakalım...

Kapitalist, fabrikasını yönetemez duruma gelirse, n'olur? Yukarıdaki mantığa göre, işçilerine, "arkadaşlar alın şu fabrikayı siz düzene koyun da, sonra gene bana verirsiniz." der? O avanak işçiler de, can havliyle fabrikayı hale yola koyar; "Gece demedik gündüz demedik! Ekmek yemedik, su içmedik!.. Çalıştık çabaladık, fabrikanızı eskisinden daha iyi hale getirdik! Buyrun, yeniden başımıza geçin," diye yalvar yakar olurlar!..

Ne dersiniz?

Çelebi böyle olur bizde kapitalizm dediğin mi?

Yoksa daha revnaklısı mı var?

Şöyle; "Birjuvazi, halkı daha da sömürmek amacıyla yapacağı düzenlemeleri, demokratik parlamenter sistem içinde yapamaz duruma düştü. Orduyu işbaşına getirip, bütün düzenlemeleri yaptırdıktan sonra, daha katı bir sömürü alanı kazanarak, egemenliğini geri alacak!"

Bu aklınıza daha mı yatkın?

Öyleyse yeni bir sorun size!..

Demek ki, demokratik parlementer sistem olduğunda, işçi sınıfı bütün ağırlığıyla parlamentoya abanıveriyor. Darbeler bunu engellemek amacıyla yapılıyor. Parlemento tam işçi sınıfının yararına yasalar çıkaracağı an, burjuvazi yedek gücünü ortalığa salıp, tozu dumana katmak zorunluluğunu duyuyor öyle mi?

Daha da açığı, Sayın Demirel iktidardayken Sayın Ecevit, Sayın Ecevit İktidardayken, Sayın Demirel, İşçi sınıfının temsilciliğine soyunup aleyhindeki düzenlemeleri engelliyor anlamını taşımaz mı bu?

Öyleyse, buna sûri mantık bile demezler, sürç-ü mantık derler değil mi? Neden gülüyorsunuz. Bunları ben ileri sürmüyorum ki!.. İleri sürülenlerin özetleri olarak sunuyorum.

MENEMEN'DE KURULAN SEHPALAR NEYİ AÇIKLAR

Gelelim, Şeyh Mehmet Efendinin dramına; Ne demiştik! Üstyapı düzenlemeleri tamamlanıp da, altyapının dönüştürülmesine sıra geldiğinde, patlak vermiştir.

Nasıl mı?

Dünya ekonomik bunalımı olmasaydı da, aynı sonuçlara varılır mıydı, bilmem. Olmuştur ve olgular önümüzdedir.

1923'ten 1930'a kadar, ülke, yabancı sermaye ile kapitalistlerimizin ortak ya da rakip olarak, kendisini kalkındırmasını beklemiştir. Boşuna beklemiştir ama beklemiştir...

Sonunda görülmüştür ki, gerekli yatırımları yapmaya ne yabancı sermaye niyetlidir. Ne de bizim sermayedarlarımızın kasıklayacağı çorbadır!..

Gelsin, Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı...

Ve Sayın Bayar'ın deyimiyle, gelsin "Devlet sosyalizmi..."

Şişe Cam'dan, (Paşabahçeyi özelsektörün has malı sayanların kulakları çınlasın. İş Bankası ait olduğu yere, devlet'e döndüğüne göre, Paşabahçe de, KİT'lerden biri olmuş sayalır.) Kundura sanayiine kadar, bütün yatırım alanları, Devlet Kurumlarıyla donanıvermiştir.

Bir şeyin kötü çalıştırılması, çalıştıranın ayıbıdır. Onun yok sayılmasına gerekçe olamaz. Çünkü, araçlar amaçlara bağlıdır. Amacınız iyi kullanmak ise iyiye, kötü kullanmak ise, kötüye çalışır.

Üstelik, 1933-1943 arasında kötü çalıştığını kimse söyleyemez!.. Parti propagandistleri meclisimizden dışarı!..

Savaş yıllarında eksiklikler olmuştur. Ama, eksiklikler olmuştur. Ya bir de KİT'ler olmasaydı?

KİT'LERE BAKIŞ

Yabancılık, olguları şablonlarla düşünür. Her zaman gözlerini kamaştıran kapitalist ülkelerin o savaş sırasında, neler çektiğini hiç göz önünde bulundurmaz. Sacco ve Vanzetti için gözyaşı döker de, KİT'lerin o dönemde fazla çalışma ücreti ödediğini göremez... Tıpkı ülkesinde Faulkner gibi yazan romancı arar ama, Faulkner'in Fakir Baykurt gibi yazıp yazamayacağını hiç düşünmez...

Aynı şekilde, Kapitalist ülkelerde Kamu Sektörü olmadığını bilir. Fakat onların böyle bir şeye kalkışması halinde neler olacağını hiç göz önünde bulundurmaz.

Sahi belki şimdilerde bulundurur. Çünkü Mitterand Fransası, ekonominin bir küçük bölümünü daha, (% 8 kadar, ama, de Gaulle'ünküyle birlikte, % 40'ların üstüne çıkmasını sağlayacak bir oran!..) Devletleştirmeye kalkınca,bütün Fransızların bir içsavaş beklentisine girmesinden etkilenebilir Batıcılarımız...

Etkilenirlerse, şöyle bir dönüp bakmalarını dilerim.

Kendi ülkesindeki KİT'lerin, endüstriyel ağırlıkları nedir? Tarım da içinde Ulusal üretimin kaçta kaçı, KİT'ler tarafından meydana getirilmektedir. Buna bakabilse, ülkesindeki kapitalizmin cılızlığını da, devleti ele geçirdiği zamanlar neden yönetemediğini de görüverir...

Ve gördüğü an, işin temelindeki kavganın, burjuvazi emrindeki ordu ile, işçi sınıfı arasında değil... KİT'lerin sürekli biçimde, kapitalistleşmeyi dışlamasından doğduğunu anlar... Çünkü iktidar, ekonomik belirleme aracı olduğunda bir anlam taşır.

Bir avuç çapulcunun, koskoca bir devlete egemen olması eşkiyalıktır. Eşkiyanın ilelebet hükümranlığı nerde görülmüş?

TÜRKİYE'DE KAPİTALİSTLEŞMENİN AÇMAZI

Görülmediğinden de kavga yeni başlamıyor.

O yüzden darbeler, eskiden beri sürüpgelen itişmenin, arada bir karakoldu sonuçlanmasından başka bir şey değildir.

Üretim araçlarının, nerdeyse % 80'ini Kamu Kuruluşları elde tutuyorsa, o ülkede devletçilikten başka rejimi geçerli kılmak, iki yolla olur. Ya ülke işgal edilir. Ya da, satın alınarak, KİT'ler mülkleştirilir.

İşgali ideolojik yabancılaşma içindeki aydınlarımız bile düşünemiyor sanırım... Gelelim öteki duruma!..

Derler ki, Etibank'ın, yeraltı ve yerüstü kaynaklarındaki mülkiyet hakları da içinde olmak üzere, öz varlığı 200 milyar doların, (Evet doğru okudunuz, ikiyüzmilyar dolar,) üstündedir.

Abartılmış sayalım... Hesapçılarımızın, hem de on kez abarttıklarını varsayalım. Ve diyelim ki 20 milyar dolardır... (Özellikle dolarla yazıyorum.)

Yani Salt Etibank'ı, özel mülkiyete geçirmek için, pamukellerinizi sokacağınız cebin ne kadar derin olması gerektiğini gördünüz mü? En az 11 milyar dolar.

Makina Kimya Endüstrisi Kurumu, özvarlık olarak, Etibank'tan kat ber kat büyüktür, derler... Petro Kimya da öyle.

Ama, biz endüstriyel yatırım olanakları bakımından orta karar olan Etibank'ı alsak bile, artık durumun umutsuzluğu ortadadır. Kapitalizmin kuralı özel mülkiyet ise bastırsın 11 milyar doları?

Kim bastırabilir?

Elbette bizimkilerin hepsi bir araya gelse bile altından kalkamazlar. Ama Amerika'nın uluslararası tekelleri, yelek ceplerinden çıkarıverir...

Elli yılın düşüne yeniden dalalım mı?

İyi hoş da, yahu bizde bir Yabancı sermayeyi Teşvik Kanunu yok mu?

Hem de İlâmaşallah, otuzuncu yaşını dolduran, saçlı sakallı bir delikanlı haline gelmiş...

Nerde bu uluslararası yabancı tekeller?

Neden paracıklara kıyıp da, şunların hisselerini satın alıvermemişler? Kırk yıldır başımıza gelen bütün iktidarlar, bastırın parayı, çalın düdüğü diye bar bar bağırırlarken neden kaçınmışlar bundan?

Döne döne geldik yine Kurtuluş Savaşı koşullarına...

Kapitalizm, bekçisini götüremediği yere öldürsen gitmez, bir... Bir kez millileştirmenin yapıldığı ülkelere güven duymaz ki... 1923-27 yıllarına bir bakın. Ülkedeki bütün Yabancı şirketlerin millileştirildiği dönemdir. Artık siz, ne kadar yalvarsanız, o şirketler yeniden yatırıma yönelmezler. Çünkü bilirler ki, bir kez yapan, hep yapabilir. Ve yapabildiği anda, elde yaptırım olanağı yoktur.

Vardır da, kullanmak bumerag haline gelebilir. İşgal!..

Bunu da denemişlerdir diye bıyıkaltından gülmeyin. Gücünün yettiğini anladığı an, yeniden denerler. Ancak, en kötü zamanda denemeleri boşa gittiği için, yenisine kalkışmaları biraz akılsızlık olur. Eh, akılsızlık da, "dünyayı yöneten akıla," hiç yakışmaz doğrusu!..

HALKIN KATILMADIĞI HİÇ BİROLAY YÜRÜYEMEZ

İşte böyle, laf şeyhlerden açıldı mı,hemen hurafenin kanatlarında, alem seyrangâhına çıkıyoruz.

Fukara Mehmet efendi, Kurtuluş Savaşı verilmiş topraklarda, Yunanlılarla çatışmaktan çekinmemiş insanların arasından bayrağını dolandıra dolandıra, Menemen'e kadar varmıştır.

Orda, iki mahalle bekçisi, bir yedek teğmenle meydan muharebesine tutuşup "ihtilâl komitesiyle" birlikte, Menemen çınarlarına sallandırılıvermiştir.

Peki, bunca üstyapı düzenlemesi yapılmışken, Mehmet Efendi'yi bir avuç sergerde durumuna düşüren nedir?

Az önce de dediğim gibi, Yunan işgaliyle eyleme geçen, hatta bir ay önce kapatılan Serbest Cumhuriyet Fırkası ile iktidara kök söktüren aynı Ege halkının, suskun bakışlarıyla, kalkışmayı tutmaması... Bir başka deyimle, Mustafa Kemal'den yana olması değil mi? Olayın, bir Şeyh Sait kalkışması kadar bile yankı uyandırmamasına ne buyrulur?

Ağıtçılığa oturup bunun üzerine bin şey döktürmek mümkün. Ne var ki, ağıt yakmak, olayları saptırmanın gerekçesidir. Çünkü Mazohizm de bireyciliğin tıkanma noktalarından biridir. Bireyci çarelerin tükediği yerde, acı çekerek tatmini sağlar. Ağıtçılığımızla ünlü olsak da, öyleleri hep azınlıkta olduğundan, insanımızın o yanı lâftadır. Yani halkımız ağıtı eleştiriyi şahikaya çıkarmak için yakar...Materyalizmin bakışında, böyle sapıklıklara ise zaten yer yok.

Olay ne denli karmaşık olursa olsun, nedenleri bir bir ve elbette diyalektik olarak irdelene irdelene, çaynaşmış bir yün yumağı gibi çözülür gider.

Demek ki, üstyapındaki değişmelerin, altyapıyla tamamlanarak, bir dönüşüm haline gelmesi, halkın gizil istemidir. Ekonomik rejimin bütünüyle değişmesi anlamını taşıyacak olan Kamu Sektörünün ardardına kurulması hoşnutsuzluk yerine, geleneksel bir çoşkuyla karşılanmıştır.

•

YABANCILAŞMANIN ÖZELLİKLERİ

Bu geleneksel sözü üzerine ilerde çok duracağımız için insan altyapımızı oluşturan ekonomi-politik dönüşümlere geçelim.

Geçmeden önce, bizim başından beri sürdürüp getirdiğimiz yabancılaşma sorununu bir sağlam özete bağlayalım. Ama, bu kez benim özel düşüncelerimle değil. Hepinizin, bilgeliğine ve değerlendirmelerine çok önem verdiği birinin laflarına başvuracağız.

Beğenirseniz, onu alkışlayın. Beğenmezseniz, bana kızın.

Tarihin bilgi birikimi içinde yığılmış bütün gömütlerin varisi saydık ya kendimizi. Bu da onlardan biri. Ve sanırım, bütün buraya kadar yazdıklarımızı en güzel özetleyecek bir kestirmeler bütünü.

ARİSTO BİLGE DER Kİ!..

"Tabiat insanların hükmü altına giren hayvanları, vahşi hayvanlara nazaran daha iyi yapmıştır. Bütün hayvanların insanlara tâbi olarak yaşaması kendileri için faydalıdır. Çünkü ancak o takdirde hayatlarını emniyet altına korlar.

Hayvanlar ya erkek ya dişi olur.

Erkek tabiaten üstün, dişi aşağıdır; biri hükmeder, öteki itaat eder.

Bu kanun zaruri olarak bütün insanlar için de böyledir. (Ben bunlara katılmıyorum, Fiministlerimizinkulakları çınlasın. Her halde onlar da katılmıyorlardır. Ama, Aristo'nun bütün tarih içinde yetişmiş bilgelerin en büyüklerinden biri olduğu yadsınamayacağı ve konumuzla yakından ilgili sözlerinin birbirinden ayrılamayacağı gerekçesiyle koyuyorum.)

O halde ruh ile beden, insanla hayvan arasındaki fark gibi insan nevinin fertleri arasında da diğerlerinden aşağı olanlar vardır. Bunlar ancak vücut kuvvetile çalışabilen kimselerdir.

Koyduğumuz prensipler icabı bu kimseleri tabiat **köle** olarak yapmıştır. **Bunlar için bir efendinin hükmü altında olmaktan iyisi olamaz. Çünkü başkasına ait olabilen ve hem**

de olan bir kimse, ancak kavrayışı olabilecek kadar düşünebilen fakat tam manasiyle akıldan mahrum olan bir kimse tabiattan köledir." (Politika, Ankara 1944 S.15)

Buyrunuz. İdeolojik yabancılaşmanın sonunda ortaya çıkan durum, Aristo bilgenin belirttiklerinden başka türlü olabilir mi?

Alt kültür nedeniyle, kendisinin bir şey üretemeyip ancak başkalarının ürettiğini kullanabileceğine inanan kimse, taiattan ne oluyordu? Köle!..

İnanın, bunca insan altyapısının harcanması karşılığında üretilmiş aydın üstyapımızı toptancı bir görüşle, aynı çürük elma sepetine koymayı istemezdim.

Ama, toptancılığı bizim hünerimiz sananlara örnek vermek gerekiyordu.

Siz isterseniz, içinizden kıskıs gülerek, yahu adam doğru laf etmiş deyin. İsterseniz, yanlışlığı konusunda Descartes'ten, Hegel'e kadar öteki bilgeleri bir bir tarayın.Kolay kolay karşı çıkan bir sav bulamazsınız.

Hatta Marx'la, Engels'in polemiklerine başvuracak olursanız, bunları doğrulayan parçalara da rastlayabilirsiniz. Ve sanırım, bu konuda, bundan sonra söylenecek sözlerin çoğunu yersiz bulursunuz.

Doğrusunu isterseniz, ben de aynı düşüncedeyim.

Ve bu alıntıyı bir köprü kurmak amacıyla buraya geçirdim. İstiyorum ki hem bir ayırım ödevi yapsın bilge sözler, hem de sonrasındaki değişik görüşü gerektiğince pekiştirsin.

SİVİL-ASKER, AYDIN DEYİMİ NE DEMEK?

Yabancı okulların başlangıcını "Askeri Mektepler," oluşturuyordu.

"Mühendishane-i Berri Hümayun ile Mülkiye ve Tıbbiye-i Şahane," Batı ideoloisinin orduya yerleşmesinde başlıca etken

olmuştur.İttihat ve Terakki'nin kurucularına bir bakmak, bu etkinliğin ölçüsünü göstermeye yeterlidir.

Ve İmparatorluk batarken, "Kukuletalı" toplantılarda, hepsi de yabancı ideolojiyle beslenmiş askerlerle, siviller kucak kucağadırlar. Buraya kadar tamam mı?

Tamamsa, "Kuvvayı Milli"nin... Yâni bu bölümün başından beri, bazen polemiklerle sarsa sarsa incelediğimiz insanımızın, her tür yabancılaşmayı silip süpürdüğü konusundaki mutabakatımız da tamamdır.

Öyleyse gelelim Kurtuluş Savaşı sonrasının Harbiye'sine!.. (Harbiye dediğimde,bütünaskeri okulları anıştırmak istiyorum.)

Ordunun o günkü yapısından başlamakyerinde olacaktır.)

Kurtuluş Savaşı dehasının üç büyüğü Gazi Mustafa Kemal, İsmet Paşa ve Mareşal büyük bir titizlikle, Padişah ordusunu, halk ordusuna dönüştürmüşlerdir.

Bunun için de, değeri ne olursa olsun, Kurtuluş Savaşı'na katılmamış komutanlar, ordu dışında bırakılmışlar... Bazı geri hizmet görevine alıkonanların tamamı Mustafa Kemal'in tanıklığı ile emeklilikten kurtulmuşlardır.Kurtuldukları için de, bağlılıkları sonsuzdur.

Ötekiler ise,yaralı bereli olduklarına bakılmaksızın, kıt'a ve eğitim hizmetlerine koşulmuşlardır.

BUNUN ANLAMI

Bunun anlamı şudur;

Harbokulunun ideolojisi daha baştan Kurtuluş Savaşı ve Bağımsızlık biçiminde belirlenmiştir.

Öyle ki, 1950'lere kadar,akademi dışında yabancı öğretmen bile kullanılmamıştır askeri okullarda.Akademi'deki Alman öğretmenler de, Savaş arasında,İngilizlerle yer değiştirmişlerdir.

Ancak, kabul etmek zorunlu ki, bir subayın Akademiye

geldiği süreç göz önünde bulundurulursa, (Üsteğmen olmadan Harp Akademisine girmek mümkün değil,) ideolojik belirlenmesinin tamamlandığı savlanabilir.

Bundan da öte askeri okullara giriş koşulları çok önemlidir. (Subay çocuklarının dışındaki,) adaylarda aranan niteliklerin biri, **yoksul** olduğunu belgeleyebilimesi,bir diğeri de buna karşın okulundan (pekiyi) derece ile mezun olmuş bulunmasdır.

Konuyu sürdürmeden biraz daha açmakgerekiyor sanırım.

Hemen, sınıf değiştirmeye ne buyrulur? Yönetim kurulu arpalıkları, çıkar çevrelerinde çalışan emekli subaylar, gibi sözleri bir karşılayalım.

Ve bu soruların sahiplerine, şöyle bir soru soralım.

Elinizde, özel sektörde çalışan emekli subayların, kamu sektöründe çalışanlardan daha fala olduğunu gösterir bir istatistik var mı? Tabii, Havayollarını, Denizyollarını, Demiryollarını, Belediye ve buna benzer Kamu Kuruluşlarını özel söktör saymıyorsanız!.. Ve tabii, bazı büyük tasfiyelerin ardından, getirilen "Sivil Savunma Uzmanlıklarını," arpalıkla özdeş tutmuyorsanız.

Tutuyorsanız da, bunlara yanaşanlarla, yanaşmayanların oranı konusunda bilgisizseniz,söylenecek tek sözünüz kalmıştır.Bana, "cuntacı," deyip çıkmak.

Siz istediğiniz kadar deyin, soru yanıtsız kaldı.

Ama, şöyle bir yanıt daha geçerli olmaz mı? Bazı emekli Genelkurmay Başkanlarıyla, yüksek komutanların, özel şirket ve bankalardaki yönetim kurulu üyeliklerine ne buyrulur? Bakın şimdi daha doğru bir yönteme kavuşur gibi olduk... Aynı kolaylıkla, aybaşlarında, özel sektör danışmanlıklarından aylık almaya yetişemeyen profesörlerimizi, yönetim kurulu üyesi yahut genel müdür olan emekli müsteşar, genel müdür, hatta bürokrasiden bakanlığa yükselmiş sivil! aydınlarımızı bir hesaplarsanız, deyivermek kolay.

Demiyelim, Üç-beş, arpacının, arpalıklara kurulduğunu,

her toplulukta çürük çıkar diye de yorumlamayalım. Sorunu şöyle alalım!.. Özel Söktörün arpalıklarına konan emekli askerlerimizin aldığı ücret, o sektörde danışman olarak çalışan sivil aydınlarımızınkinden çok mu fazladır? Ya da, bir koca Genel Kurmay Başkanına verilen prim, şirket sahibinin, oğlunun metresine harcadığından daha mı yüksektir?

On komutandan biri, böyle bir iş yaptı diye bir koca kitleyi olduğu gibi çamura bulamak, olsa olsa bize özgü bir durum ve kişilerle uğraşma alışkanlığının bir sonucu olsa gerektir.

Elbette bu sözlerimle yapılanı aklamak istemiyorum. Ne var ki, abartmanın nasıl yanlışlara sürüklediğini de gözden kaçırmak istemiyorum.

"ASKER AYDIN"IN PORTRESİ

Gelelim, asker aydının portresine.

Bütün koşullanma süreci boyunca, Bağımsızlık, Atatürk ve Devlet üçgeni içinde dönüp durmuş birinin, birden herşeyinden soyunuvermesinin olanaksızlığını sanırım kabul edersiniz.

Batıcı aydının, yedek subaylık döneminde tanıdığı, teğmenler hatta albayların, kültür açısından bu değişik yapısı, küçümsenme nedeni olmamış mı? Olmuyor mu?

Yine bir başka biçimde örnek verelim. "Raffine intellectuel"lerimizin gözünde, gerçek Türkiye üretimi olan herşey, "banal," değil mi?

Kültür üretiminden, endüstri üretimine varıncaya neyimiz varsa, alt ürün olarak değerlendirilmiyor mu?

Gerçekten yerli ideolojiye sahip insanımız, ne kadar aydın olursa olsun, neden cahil damgası yemesin? Bu yumurtadan, başka türlü mü civciv çıkar? Hayır!..

Öyleyse, askerlerimize bakarken kullanılacak gözlük de,başka türlü olamaz. Olamamasının nedeni, onların bambaşka

bir ideolojik belirlenme içinde bulundukları kadar, yaşamla yüz yüze geldiklerinde duydukları rahatsızlığın nedenini de açıklamaya yeter.

Kışlasında, aynı ideolojik belirlemenin koşullarından geçmiş olanlarla, ya da kendisinin belirledikleriyle çok rahattır da, sivil aydınlarla sürekli tedirgindir. Çünkü, ortaya atılan konular hakkındaki düşüncesi, değişiktir. Yaklaşımı değişik olduğu için.

Ve bir yerde bundan duyduğu kompleksi saklayamaz hale gelirse, bağışlanması gerekir. Gerektiği için de, ya kişisel üstünlüğünü kanıtlamaya döner. Ya, eksikliğini duyduğu yabancılaşmayı özümsemeye uğraşır.

ÖZENMEKLE ÖZDEŞLEŞMEK

Ne kadar uğraşırsa uğraşsın, özendiğiyle özdeşleşemeyeceği için, kendisini güç durumda bulması kaçınılmazdır.

Sonunda tıpkı, sivil aydın'ın yabancı ülke aydını karşısında duyduğu aşağılık duygusuna kapılabileceği gibi, gücünün bilinciyle yabancılığın duygusal karşıtı da olabilir

Aralarından bir kişi bunu da bilincinin potasında eritir, gücünün örsünde döğer, aklının kalıbında ışıl ışıl ortaya çıkarırsa, Tanrılaşır.

Ad önemli değil... Şu ya da bu paşa veya albay olabilir!.. Yeter ki, eksikliğini giderdiği düşüncesine ulaşabilsin.

Ulaştığı andan başlayarak, yasal hiyerarşinin üstüne bir de duygusal hiyerarşi eklenir. Kendi adına düşünecek, kendi adına buyuracak ve o'nu başarıdan başarıya ulaştıracak önderini bulmuştur.

Sivil Aydın için bu Batılı bir bilge ise, asker aydın için kendi ideolojik belirlenmesine uygun olarak, kendi içinden biri olacaktır.

27 Mayıs sonrasının, yaptığı darbeyi sivil aydınların çekiş-

mesine bırakacak ölçüdeki anlaşılmaz özverisinin altında bu gerçek yatar. Eksiğini onlarla kapatacağı güveni,sonunda kurduğunu sandığı bütün şatoları birer birer çökettikçe, 12 Mart tepkisinin gelmesi kaçınılmazdır.

Ve sivil aydınlarımızın buna duyduğu tepkiyle, asker, dönüp dolaşıp Kurtuluş Savaşının başlarındaki yalnızlığa gömülmüştür. Gömülmesinden doğal birşey olamaz. Çünkü, ya eksiğini kendi tamamlayacaktır. Ya güvenilir adamdan yoksun kalmayı göze alacaktır.

Burda bir parantez açmama izin verin.

Başından bu yana sözünü ettiğim durum 1950 öncesi eğitiminden geçmiş askerler için söz konusudur. Sonrasında Ordu, İngiliz ve Amerikalı öğretmenlerin yardımıyla, bu eksiğinin! çok azını da olsa birazcıkgidermiştir. Başka türlü Nato satandartlarına uygun olamazdı.

12 Eylül'ün ardındaki gizi açıklayacak olan da bu genel yapıdır.

Asker, daha önceki deneylerini değerlendirerek, eksiğini kendi giderme yoluna başvurmuştur. Gönül ister ki, aydınlarımızın yabancılaşmasını da görebilsin ve gerektiğince değerlendirebilsin...

BİZ BİZE GEREKLİYİZ

Çünkü, yeni bir belirlemeye giderken, dönüşümün kadroları, ne yaparsa yapsın o aydınlardan oluşacak.

Onları yabancılıklarından kurtarıp yeni bir ideolojik çoşkuya sokabilmek için, yeniden Mustafa Kemal gibi davranmak zorunludur.

Kimse, kimseden Mustafa Kemal olmasını bekleyemez. Ama, herkesten Mustafa Kemal deneyinden yararlanmayı istemek görevdir.

Şeker vardır, irmik vardır, yağ vardır. Bunlarla helva karacaksak, karacağımızın helva olması yükümdür... Çünkü yeni bir düzen kurulmaktadır.

Ve kurulan erdem üstüne kurulursa daha erdemlisi... Sahtecilik üstüne kurulursa daha sahtekârınca sürdürülecektir.

Bir küçük ayırımının bizi nerelere götürdüğünü görüyorsunuz.

Şimdi sen de ayırdığını açıkla bakalım, derseniz haklısınız.

1950 sonrasında belirlemeler daha değişik bir biçim almıştır. Albay rütbesine kadar olan subaylarımız, yabancılaşmış aydınlarımızın gözünde bile, eskiye oranla daha "raffiné"dirler. Yani, daha çok kendilerine benzemeye başlamışlardır. **İyice benzedikleri anda ise, Türkiye'nin ideolojik çöküşü tamamlanmış, demektir.**

Nasıl mı?

Siz dokuz milyonluk Yunanistan'ın başına gelen bir başbakan'ın, hem de, "Türkiye beni dövecek, önleyin," diye bağırışları karşısında, yenilebiliriz, diye düşünen askerler varsayın!..

İki buçuk milyonluk İsrail'in, biraz teknolojik güç de edince... Bağımsızlıklarına bile hazırdan konmuş... Savaşçılıkları yine Türkler yüzünden bin yılın gerilerinde kalmış Arapları istediğinde dövüyor diye, dehşet içinde geraller düşünün!...

Kırkbeş milyonluk ülkeyi, önüne ilk gelene teslim etmezler mi?

Ellerindeki kara boyaya batırılmış fırça ile, ona buna "pasifist" damgası vuranlarımızın kulakları çınlasın.

Hiç öyle olur mu? Olur!... Olmuştur.

Birinci dünya Savaşında yaşanan acıların temelinde işte bu "pasifizm" yatmaktadır. İngilizlerden kopup Almanların kucağına sığınmanın başka türlü açıklamasını bilen varsa,buyursun söylesin.

Ve bu durum, yozlaşmayı, yeni bir bileşime dönüştürmüş... "Biz bir şey yapamayız," diyenlerin elinden söke söke alınan iktidar erki, "biz herşeyi yaparız," diyenlerin eline geçmiştir.

Kiminle?

Aynı inancı namlusunun ucunda haykıran halkla birlikte...

Dahası halk, bunu diyebilecek aydınlarını beklemeden eylemiyle anlatmıştır derdini. Ona güvenen ve birlikte yürüyen önderle birlikte de, bütün yabancılaşma prizmalarını, birer birer kırıp atmıştır.

Güneş dil Teorisinden, Tarihin içindeki her olumlu gelişmeyi Türklerin yaptığını savlayacak ırkçılığa, bütün çoşkularına bir bakılacak olursa, o günlerin havasını anlamak kolaylaşır. Hiç duraksamadan savlayabiliriz ki; toplumun, kendine güven aramasının serüvenidir "Ne mutlu Türküm diyene."

HALK ÖNCE KENDİNE GÜVENİR SONRA ÖNDERE

Ve hiç kuşkusuz, Padişah'ın tanrısal güveni yerine, kendine ve önderine güvenmenin geleneksel tutumuna tam bir dönüştür.

Bu koşullar içinde ideolojik belirlenmesini tamamlayan subaylar bir yanda öz ya da biçimsel laik düşünüş zorunluluğundan, bir yanda yurt tutkusundan ve öte yanda bütün bunları bağışlayan önder olarak gördüğü Atatürk inancından ötürü, sivil aydınlara yabancılaşmışlardır.

Ama, yabancılaşma oranında halkla bütünleşmişlerdir.

Örnek mi, sürekli halkın en akışkan gücü, gençliğiyle bir arada olmayı gösterebiliriz.

Bilmem, içinizde Güney Amerika modelleri üretenleriniz, Güney Amerikan ordularının yapısına hiç baktı mı?

İşte küçük bir karşılaştırma; 100 milyonluk Brezilya'daki amerikan askerinin sayısı 200 bin kendi ordusunun sayısı, 250 bin kadardır. Bunların hemen hemen tamamı askerliği meslek seçmiş insanlardan oluşur. Yani eri, assubayı ve subayı da,bu işi meslek edinmişlerdir.

Kırk beş milyonluk Türkiye için durum aynı mı?

Meslekten asker olanlar yukarıdaki belirlemelerden geçen subay ve assubaylardır dersek, pek hatalı olmaz. Elbette bunlara teskere bırakmış bazı jandarma erbaşlarını da katabiliriz. Ancak, 600 bin kişiye yaklaşan ordu mevcudunun onda birini aşar mı profesyoneller, aşmaz mı?

O zaman, daha baştan alınmış bir başka güvenceye parmakbasmak yerinde olur. **Türkiye ordusu, kaynağını meslekten değil, halktan alan bir ordudur.**

Bunun için de yönetenlerinin çok dikkatli olması gerekir.

DİKKAT NEDENİ

Neden mi?

Birkaç dönence sonra,kendi silâhıyla vurulmakgibi tehlikelerle karşılaşır da ondan...

Biraz daha açalım mı?

Buyrun size 12 Mart denemesiyle, ötekiler arasındaki ayırımı!..

Halkın mutlak çoğunluğunun desteklemeyeceği bir darbe, kısa zamanda yozlaşıp yapanları yemeye duruverir.

Siz yine dilerseniz, Avrupa Konseyi, Amerika baskısı, Sovyet tehdidi gibi kendinizce gerekçeler uydurun.

İşin temelinde yatan halk çoğunluğunun darbeyi benimsememesidir.

Yoksa, diretebilecek bir iktidara, Türkiye koşulları içinde istemini dayatacak bir güç sözkonusu olamaz.

Öyleyse durumu açık tartışmak gerekir...

Daha yılı dolarken 12 Mart'ın önderini yerinden koparıp atan rüzgârın altında salt ordu geleneği mi yatmaktadır?

Diyelim öyle!..

Ya ötekiler... Muhtıra'ya imzasını atanların bir yıl sonra nasıl birbirlerine düştüklerini anımsıyor musunuz?

Neden?

Halkın desteğini kazansaydı, böyle bir durum doğar mıydı?

Belge, bilgi meraklıları da dönüp bir 27 Mayıs sonrasına baksın.

Kaç dağılma, kaç darbe girişimi bastırıldı. Saymaya parmakları yeter mi?

Hemen İsmet Paşa, şu yada bu diye kişisel önermelerde bulunmayalım. Olayların aslını bilmek istiyorsak, kişilerle değil, toplumsal sonuçlarla ilgilenmeyi öğrenmeliyiz.

Sınıfsal tahlil diye yırtınanlarımıza duyurulur. Sınıfsal olayları şu ya da bu kişiye bağladığınız zaman, vak'anüvislikten öteye geçemezsiniz.

Yüzyılların tarih görüşü, Materyalizmin uygulamaya girmesinden beri, çok değişti.

Kişisel değerlendirmeler, sınıfsal yaklaşımın merceklerinde çok zaman tersine dönüveriyor.

İSMET PAŞA BİR KURMAY SUBAYDI

İsmet Paşaya, olayları, kişisel isteği yerine, sağlam bir **kurmay** mantığıyla kendi yapısı içinde irdelemeyi bilen ender politikacılardan biriydi.

Benden yana, bana karşı gibi duygusallıklarla uğraşmaz; Olay nedir? Nasıl yıpratılır? Nasıl istediğim noktaya getirilir diye bakar. Bütün davranışlarını akılcılıkla düzenler... Ve eninde sonunda duruma egemen olmayı bilirdi.

Bir şeyi daha bilirdi; Toplumsal ve politik oyunun sahnesinde her zaman "**kelleler**" oynamıştır.

Bazı durumlarda en ağır baskıların karşısında bile, kellesini mezata çıkarmanın direnciyle dikilmesinin altında bu yatar.

Yoksa, 12 Eylül gecesi, mektubu alır almaz, turistik geziye hazırlanıp altı ay sonra da, kahramanlığa soyunmayı kendine yakıştırmazdı.

Bilirdi ki, kahramanlığın da bir anı vardır.

Onu kaçırdıktan sonra, sen ne denli şişinirsen şişin, öküze özenen kurbağadan öte olamazsın...

Bir kez kuklalığa soyundun mu,bir daha kuklacı olabilmek, tarihsel gerçeklerle bağdaşmaz.

İşte asker aydınla, sivil aydın arasındaki bir ayırım daha...

Sivil aydın, kendine **sağlanan** yerde oynar. Asker ise yeri **sağlamak** için kellesiyle oynamayı görev bilmiştir.

Bu bazen inançlarının gereğidir. Bazen, inandıklarının sürüklemesine kapılarak giriştiği bir davranış. Ama her iki durumda da kellesini ortaya sürmekten çekinmez.

Yani, doğruda da yanlışta da, ortaya koyduğu yaşamıdır.

Böyle olduğu için de, doğruya çalıştığında da eğriye çalıştığında etkisi derin olur. Çözüldüğü zaman bile!..

Bu yüzden sorumluluk sapiplerinin kendilerine güvenleri ölçüsünde, uzman kadrolarının sağlam durması gerekir. Gerektiği için de, bir başka ayrımı daha ortaya çıkar.

Sivil aydın, "çevre" dediği zaman, aynı düşüncenin yaklaşımındakileri yeğler. Asker aydının ise bir deyimi vardır. "Kendisiyle aynı düşüncede kurmayı olan komutana yazık!"

En yakınının bile, aykırı düşünce sahibi olmasına katlanmak sanatı kolay bir demokratik anlayış olmasa gerektir.

Kendinizi bir denek taşına vurarak, düşünüverin. En yakınınızın sizinle aynı düşüncede olmamasını nasıl karşılarsınız?

Asker aydın, doğal karşılamak zorunda. Hatta, tersine, uyumu yadsımaya koşulu.

Bunun temelinde, bir bilinci karşı düşünceye dayatmak kadar, kendisini sürekli denetim altında tutma kalışkanlığı vardır. Güçle aklın bileşimi böyle gerçekleşir. Ve bu gerçeklik mesleğin ana niteliğidir.

Elbette savaşı bir kırım değil, bir "iradesini kabul ettirme sanatı" olarak görüyorsanız.

Burdaki kabul ettirme, sömürme ya da sömürülmeme anlamını taşıdığında, kırım kendiliğinden kalkar. Yerine, insanların zorla ya da güzellikle, bir değişik ülke veya sınıf tarafından sömürülmesi ve bunun sürekli kılınması görevi kalır.

Böyle bir görevi yükümlenenler, gizil gücün istemleri doğrultusunda davrandıkları zaman, niteliği ne olursa olsun, yengiyi de devrimi de yaşama geçirirler. Ve sanıyorum, ayrılıkların, aykırılıkların temelinde de bu genel kavrayış yatmaktadır.

YABANCILAŞMIŞ AYDIN İSTER ASKER AYDIN YAPAR

Yabancılaşmış aydın, hazır istemektedir herşeyi... Yeryüzünün öteki ülke ve sınıflarının deneylerinden süzülmüş ne varsa, **birisinin gelip kendisine sunuvermesini ister.** Asker aydın ise, sunuverendir.

İşler de burda çatallaşmaktadır. Bazen,sunuvereceğinin niteliğini, bazen de kimin adına sunuvereceğini seçemez.

Seçememesinin altında,kendi ideolojik yaklaşımına yabancılaşması yatar.

Şöyle; **İdeolojik yaklaşımı, Atatürkçü ise; bütün davranışlarının, bağımsızlık yandaşı, bölgesinde önder, devletçi bir ekonomik yapı özelliğinde olmasını gerektirir.** Laikliği, çağdaşlığı, ilericiliği ve inanmışlığı ancak böyle ortaya çıkabilir.

Mustafa Kemal'in yaptığı budur.

Kurmadığı, hiçbir pakta girmemiştir.Ülkesi üzerinde hiçbir müdahale olanağını kabullenmemiştir. Balkan paktını da, Saadabat paktını da kurarken, bölge devletlerinin eğitim, hukuk ve ekonomik konularındaki eksiğini gidermeyi yüklenmiş. Endüstriyel üretimin %80'ini kapsayacak oranda devlet kuruluşlarıyla donatmıştır ekomisini.

Yani, üstyapısını oluştururken, bunu destekleyecek ekonomi-politik yapıyı da bütünüyle kendi denetimi altına almıştır.

Salt yasal olanakları değil, üretim araçlarının mülkiyetini de toplumsallaştırmıştır.

Canım efendim, sonradan kullanılış biçimine bakarsak,bunların da yanlış kuruluşlar olduğu ortaya çıkar; demeyin. En yakınınızdaki bir iktisatçıya sorun. Üretim aracının mülkiyeti önemlidir. Kullanılış biçimi değil. Doğrultmak da, sorumluların işidir.

Kim çıkıp da KİT'lerin, Mustafa Kemal zamanında, karaborsacılara peşkeş çekildiğini savlayabilir? Sanırım kimse!..

Hatta buna, ardardına açılan Sümerbank mağazalarını örnek gösterek, tersine, karaborsayla savaşım girişiminin de O'nun zamanında başladığı savıyla karşılık verilebilir.

İyi ama, özel söktörcüleri, mütegallibe artıklarını ve vurgunculari temizlememiştir, derseniz, ekonomik gücü elinde tutanın, dilediğinde bunu da yapabileceğini bilmiyorsunuz, demekten başka söylenecek söz var mı?

Ama yapmamıştır...

Eh, insaf edilsin, dönüp de Kurtuluş Savaşı'na bir göz atmak kimsenin aklına gelmiyor. Yokedilmesini istediğiniz sınıf ve kitlelerden çoğunluğu, emekçilerle birlikte o Kurtuluş Savaşı'nda omuz omuza dövüşmemiş mi? Mandacılar, teslimiyetçiler ve işbirlikçiler, salt burjuvaziden mi çıktı?

Çıktıysa bile,aynı zamanda Kurtuluş Savaşı'na katılmamış

olanlardan, 1938 hatta 1960 tarihine kadar, Meclis ya da yetkili yerlerde görev alanları var mı?

Kurtuluş Savaşı'na rağmen, ideolojik yabancılaşma içindekiler pek çok. Ama, katılmadan devlet görevi yükümlenen hemen hemen yok. Özellikle de İstanbul, Ankara'ya taşınmadan.

Zaten yozlaşmanın yeniden başlaması, bu taşınmanın gerçekleşme süreciyle çakışmakta... Ve ancak, onlar iktidar erkini bütünüyle elden kaçırdıktan sonra, gelişip serpilen teslimiyetçi yabancılaşmış ideoloji, kendini kabul ettirme olanaklarını bulmaktadır.

Bu nedenle, 1922-1938 koşullarını irdelerken, hepimizin, herkesin ve en çok da bu günün iktidar erkini kullananların dikkat edecekleri nokta açıktır. Elmalarla armutları birbirine karıştırmamak.

İDEOLOJİK BELİRLENME İLE POLİTİK KONUM ÇELİŞKİSİ

Bu konuda ne büyük zorluklarla karşılaşacaklarını şöyle bir değerlendirme bile açıklamaya yeterlidir.

İktidar erkini kullanan askerlerimizin ideolojik belirlenmeleri;

Atatürkçü, Egemen, Devletçi'dir..

Konumları ise bunun tam tersi;

NATO'cu Batıcı, Özel Sektörcü!..

Bu büyük çelişkinin içinden kendilerini de toplumu da çekip çıkarmaları, yeniden bir Dünya Savaşı vermeye eşdeğerde zorluklar taşımaktadır.

Bunda ne var, birbiriyle çelişmiyor diyenlerimize bir kısa not; Mustafa Kemal, hiçbir yabancı komutandan buyruk almamıştır. (Birinci Dünya Savaşı sırasında O'nu bileyen alman Ko-

mutanlar dışında ve özellikle Önder olduğu zamanlarda...) Türkiye Cumhuriyeti Ordusu, NATO Başkomutanının, (Amacı ne olursa olsun, ister savunma ister saldırı) emirlerine göre savaşmayı kuballenmiştir. Yabancı bir komutanın buyruğunda çarpışan bir ordunun, yabancı çıkarlarına bekçilik edeceğini söyleyen Mustafa Kemal'in kendisidir. Bunun karşılığında bir dünya yardım, avuç dolusu kredi alarak, kalkınıyoruz diyenlerimize, işin kolayı da budur, demek zorunlu... Çünkü Mustafa Kemal ve Türkiye halkının yaptığını yapmak zor. Aç, çıplak, askeri araç gereçten yoksun, Ama yine de savaşkan...

Neden savaştı bu insanlar?

Mustafa Kemal parmağıyla akdeniz'i gösterdi diye mi?

Akdeniz'e ulanmadıkça, kendine yaşam hakkı tanınmadığına inandığı için mi?

İşte, yabancılaşmış aydının bir türlü çözemediği giz budur.

Ve işte iktidar erkini kullananların, şövalye gibi ortaya çıktıktan sonra, teslim oluvermelerinin altında yatan da budur.

Bunun nedenini anlamak için, kişilere başvurduğumuzda çarpıcı gerçekle karşılaşmamız işten değil.

ÜÇ EFSANE ADIN ÇEVRESİNDE

Atatürk... İnönü... Menderes...

Atatürk'ü Olimpos'un yüce tanrısı sayarsak, İnönü'yü asker, Menderes'i sivil aydınların satirleri olarak tanımlayamaz mıyız?

Neden olmasın diyorsanız, işimiz kolaylaşır.

Toplum, zaman zaman özellikle, son ikisine karşı çıkmıştır Zaman zaman yanında olmuştur. Hatta; karşı oluşlarının gerekçesini de ilkinden almaktadır.

Anımsar mısınız?

İsmet Paşa'nın yanında olanlar, o'nun Atatürkçü, Menderes'i Atatürk'e karşı bulduklarından ardı sıra gitmektedirler. Menderes'in yanında onlanlar, İsmet Paşa'yı karşı-Atatürkçü, Menderes'i gerçek Atatürkçü saydıklarından, desteklemektedirler.

Öykü ünlüdür.

İsmet Paşa'nın, savaş yıllarındaki yokluklar kadar suçlandığı bir başka olay, paraların üstünden Atatürk'ün resimlerini sildirip (nasıl bir şeyse, anlamak pek olası değil. Gerçi kendi resimleriyle de para bastırmıştır ya... Geleneksel "Tuğra" anlayışından olsa gerek, sildirme deyimi kullanılmaktadır,) kendininkileri koyduğu gerçeğidir.

Bir tek bu örnek bile, toplumun Atatürk'ü, Olimpos'un tepesine oturttuğunu gösteriyor, diyebilirsiniz. Olimpos, toplumun kendisidir diyebilirseniz, buna ben de varım,

Ama, diyemezsiniz.

Zaten, lafı buraya getirmemin de nedeni bu..

Mustafa Kemal, hiç kuşku yok ki, bir "Aydın"dı... Osmanlı "Aydın"ının nitliklerini sayıp dökmeyeceğim.

Yarım insan ömrü bile sürmeyen bir zamanda, altı milyon kilometrekare toprağı ufalaya ufalaya altmışbin kilometrekareye indiren hüner, insanların, güneş gibi "Aydınlanma"sına yeter de artar... Peki sonra bu altmış bin kilometrekareyi, altıyüzbin kilometrekareye çıkarmak neyler?

Toplumuyla sımsıkı ve kesin bir bileşim sözkonusu olmasa, bunu becermek mümkün mü?

Evet, yer yer aba altından sopa gösterilmiştir. Zaman zaman, partiler açılmış, kapatılmıştır. Bazı bazı sehpalar kurulmuş, asılanlar olmuştur. Bu yerlerin, zamanların, insanların üzerine adam gibi incelemelerimiz var mı?

Kimini karşı-devrimci, kimini gerici, kimini nankör ilân edivermek kolay...

Mustafa Kemal öncesi ve sonrası Anadolu'sunda kurulan "Cemiyet"lerle, oluşturulan kongrelerden ne haber?

Ya, "Şarkî Trakya Hükümeti Müstakilesi"nden?

Bütün bu oluşumları, Ankara'nın dümenine bağlayan olağanüstü gelişmelerin itici gücü nedir dersiniz?

Mustafa Kemal'in, toplumuyla içiçe olması... Yani, tam anlamıyla onunla bütünleşip toplumsallaşması...

Bir örnek daha vereyim mi? Erzurum Kongresinde, Başkanlığını istemeyenler, Birinci Büyük millet Meclisinde tek aday olarak O'nu neden gösterdiler? Korktukları için mi?

Şöyle bir dönüp bakın, asıl silâh gücü onların elinde.

Hepsinin gizli gücünü simgelediği için, demek, sosyologlarımızı pek mi rahatsız eder? Etmesin... Bu böyledir.

Mustafa Kemal'in, özellikle de Kurtuluş Savaşını bitirdikten sonra, pek çok "Aydın"a tepeden baktığını görürsünüz de, biz kezcik olsun, halka tepeden baktığına tanıklık edecek ne bir kişi, ne bir belge bulabilirsiniz.

Öyleyse, işin gizi ortada... Tepeden bakmacılarımızın da, tepeden inmecilerimizin de bir türlü kavrayamadığı olgu açık...

Mustafa Kemal'i, Olimpos'un tepesine götüren durumdan söz ediyorum. Savaşın, özellikle de Kurtuluş Savaşının içinde, öylesine sımsıkı, öylesine sımsıcak bileşmişlerdir ki, Mustafa Kemal iktidardayken, halk iktidardadır. Hem o kadar ki, Meclis komisyonlarında hazırlanan pek çok tasarı, O'nun toplum içindeki gezilerinden sonra geri alınmış, ya da yeni yeni yükümlülüklerle ağırlaşmıştır.

TOPLUM VE ÖNDERİ

Bu yüzden olsa gerek, O daha çok 1950'den sonra Atatürk'tür.

O tarihlere kadar ya "Kemal" yada "Gazi"dir toplumun mutlu çoğunluğunun dilinde.

Bunda ne mi var?

Şu; İşin gizi.

O tarihte onbeş milyonluk bir toplumun, on milyonu, mutlak bir Kurtuluş Savaşının deneğinden geçmiş. O Kurtuluş Savaşının önderi, Olimpos'un tepesinde olsa, 1950 sonrasının tabusu haline gelirdi o yıllarda bile...

Ama insanların, oğlunu, kardeşini, hatta belki bunlardan bile öte kendisini çağırırcasına sade ve bütünleşmiş olmasını kanıtlamaz mı?

O'nun böylesine etkin bir bileşim kesinliği göstermesine karşın, İnönü, hep "İsmet Paşa"dır...

Kırk yaşın üstündekiler belleğini yoklasın, altındakiler, ana-babalarına sorsunlar... Bilim üreticileri de, Bizans İstanbul'unun kayıtlarıyla yetinmek yerine, halkın içinde o günleri yaşayanlarla bir konuşsunlar...

Görecekleri, İsmet Paşa'nın kendince belki de haklı sayılacak nedenlerinden ötürü "Çankaya"ya kapandıkça, halkın "Mustafa Kemal"e sarılışının arttığı olacaktır.

Ve bu sarılıştan kurtuluşun tek yolunun, "Aydın"ı, "Devletlû"suyla, O'nu Olimpos'un tepesine sürmekle mümkün olduğunu da göreceklerdir.

1950'ler sonrasında bu sürgünlük gerçekleştiğinde, madalyonun iki yüzü kalmıştır. "İsmet Paşa" ve "Menderes..."

Biri saygın bir korkunun simgesi... Öteki çoşkun bir sevginin simgesi. Ve yukarıda da belirttiğim gibi, Mustafa Kemal bileşkesinin savı ve karşı savı...

Çünkü Türkiye Halkı, "Kemal ya da Gazi" derken, kendine saygıyla kendini sevmenin bir bileşimi olarak bakmıştır. Mustafa Kemal'e...

İsmet Paşa-Menderes olayında, ayrışan budur işte.

Budur ya, her ikisinden de vazgeçmez... Birine hükümeti vermez, birine iktidarı...

Yine aklınız karıştıysa, azıcık açalım... Hükümet etmekle, iktidar olmak ayrı şeylerdir.

Hiçbir toplumsal ya da sınıfsal gücünüz olmadan hükümet olabilirsiniz. Ama, toplumsal ya da sınıfsal gücünüz yoksa, iktidar olamazsınız.

1950 sonrasının serüvenine bir bakın...Menderes iktidar olamamıştır... İsmet Paşa Hükümet...

Neden?

Çünkü, hiç biri, toplumun mutlak çoğunluğunu simgeleyememiştir.

Muhalefetsizlik anlamında kullanmıyorum bu değerlendirmeyi. Sakın yanlış anlaşılmasın. Tersine, Mustafa Kemal'e bile muhalefet olmuştur. Hem de bugünkü demokratlarımızın bir gününe dayanamayacağı kadar ağır... Komplolara, idamlara uzanacak ölçüde uzlaşmaz muhalefetler...

İsmet Paşa'ya da, Menderes'e de muhalefetler olmuştur. Ölçüt koyalım mı?

İsmet Paşa'nın mahalefeti zaman içinde % 54'lere, Menderes'in mulahefeti % 58'lere kadar çıkmıştır.

Ne var ki, bütün bu çıkışlarda ne İsmet Paşa ne Menderes toplumun % 60'ının istemini kendi üstünde birleştirebilmiştir...

Zaman zaman Menderes % 56'lara İsmet Paşa % 40'lara yaklaşmışlardır. Ama, oybirliğinden sonraki mutlak çoğunluk danilen 2/3 oranına hiçbir biçimde yaklaşamamışlardır.

Peki, Mustafa Kemal'in durumu nedir? İkisinin toplamı...

O'nun muhalefeti, doğrudan muhalefeti ama,bir ucuyla komploya, bir ucuyla toplumsal düşmanlığa ulaşan muhalefeti, %20'leri hiçbir zaman aşamamıştır.

Üstelik, muhalefet % 20'lere vardığı zaman, yandaşları % 80'in altına düşmemiştir.

Ellerinde cetvel, "Atatürkçülük" ölçenlerimiz biraz beklesinler. Şu kadar milimetre eksiği, "Atatürkçülükten sürülmeye"

yeterlidir, düşüncesini üstelik yanlış düşüncesini unutalım bir an.

Elimizi vicdanımıza koyup karar verelim.

Bunca yıl sonra bile, Atatürkçülük yarışı yapılabiliyorsa, bunun altında salt askere yaranmak ya da başkalarının yaranmasını engellemek çabası yatıyor diyemeyiz. Dersek, inanmışlara hakaret etmekle kalmaz, toplumsal değerlendirmeleri yüzeysel önyargılarla kestirip atma hatasını işleriz.

Ordu'nun sürekli bir biçimde Atatürk ideolojisi ile beslendiği doğrudur. Peki, Milli Eğitim ideolojisi ne? İlkokul, birinci sınıftan, Lise son sınıfa değin, Marxizm mi öğretiliyor okullarda? Nazizm mi? Hayır!..

Öyleyse, pırıl pırıl gençlerimizin, bilinçlerinde uç veren, hem de tıpkı "Athee"nin "Tanrı" düşmanlığına benzer bir bilinçsizlikle yüzeysel karşıtlığının anlamı ne?

ÖĞRETİYE YAŞAMIN TERSLİĞİ

Öğretiyle yaşamın tersliği, diyemez misiniz?

Dediğiniz anda, tersliği bulup çıkarmak zorunda kalacaksınız. Madem ki, siz, bir "Aydın"sınız, bulgunuzu belgelemek de size ödev.

Hem de bunu yaparken, "Kolu yen içinde kırıp, başı fes içinde yarmayacaksınız." Doğruyu, doğrunun gerektirdiği açıklıkla anlattığınız zaman, herkes kavrar. Bundan kuşkunuz olmasın. Özellikle de halk kavrar...

Meydanlara çıkıp, "Türk halkının en yüksek uygarlık düzeyine yaraşır olduğunu," yinelemek iş değil. O'nu ortaya atan, gerçekten halkıyla bir bütündür. Ve kendini neye yaraşır buluyorsa o yüzden halkını ona yaraştırmıştır.

Ne var ki, bir toplum, kendi gizil istemiyle olsun, önderinin açık betimlemesiyle olsun, yaraşır olduğuna, bugünden yarına varamaz. Bunun koşullarına da katlanmak zorundadır. Koşulların başında da zaman gelir...

Geçmiş ve kaçırılmış dörtyüz yılın hesabını, kırk yılda görüp de üstüne çıkabilecek bir toplum, olsa olsa yine bizim toplumumuz olur.

Kendi başına, kendi aşına, kendi işine kalabildiğinde...

Geleneksel tutumu bunu gerektirir. Bırakılır, anlatılır, gösterilirse... Mustafa Kemal'in yüzdelere sığmayan gücü budur.

Sonrakilerin korkusu da!..

TÜRKİYE EKONOMİSİNE KISA BİR BAKIŞ

Artık insanımızı incelerken soyuttan somuta geçmenin zamanı geldi. Çünkü fiziksel, ruhsal ve ideolojik belirlenmenin temeli ekonomik koşullardır.

Öyleyse konumuz ekonomi.

Türkiye şu 1982 yılında, neye gereksinim duyuyor? Neyi gereksinim duyanlara sunabilir?

Bizdeki istatistiklerin henüz kesin rakamlar veremediğini söyleyeceksiniz. Doğrudur. Pek çok ülkedeki istatistikler de kesin rakamlar vermezler.

Verseler, bunca gelişmiş toplum, ikide bir ekonomikbunalımlara düşer mi?

Doğru istatistiklere göre, doğru yatırım tahminleriyle, toplumsal isterleri karşılar. Hem de salt kendi toplumununkine değil, uluslararası tekel olduğuna göre, uluslararası pazarların isterlerini. Hiçbir biçimde bunalıma girmeden de, güzel güzel büyür durur.

İkide bir bunalımdan söz ediyor, zigzaglarla karşılaşıyorsa, çok doğru olduğu savlanan Batılı istatistiklerin de, öylesine kesin olmadığı ortaya çıkar.

Çıkar ya, bizim sorunumuz o değil.

Şöyle bir endüstri envanterine bile sahip bulunmadığımız

için, işkollarındaki üretim araçlarının niteliklerinden ve elbete kapasitelerinden haberimiz yok.

Çok çeşitli, çok yaşlı makineler yanında, teknoloji ötesi araçlar kullanıyoruz. Yerli makinanın hemen yanı başında, yedekparçaları değiştirile yerlileşmiş pek çok yabancı makine çalışıyor.

En çok kullanılan ulaştırma söktörü dolmuşculuğunuzdaki, arabaların yaşını fabrikaları bile unutmuş... Bunların bu uzun omortisman sürecinde yediği yedek parça, belki de yenilerini almaktan da üretmekten de fazla tutmuş... Daha da tutacağı caba!.. Bütün bunlar ister isetemez ekonomik bağımlılık getiren etkenler...

Tamam!.. Bunların da envanterinin çıkarılıp oransal etkileri mutlaka saptanmalı.

Açık düşünmek için iyi bilmek zorunlu...

Ama bunun yanında bir önemli yapı var ki asıl görülmesi değerlendirilmesi, hesaba katılması ve zorunlulukları düzenleyiciliği ölçüsünde bilinmesi gereken o...

Biz nerde, ne kadar, ne üretebiliyoruz?

Sizi rakamlara boğmak istemiyorum. Tek tek hepimizin bir bakışta görebileceği bir gerçekle yüzyüze getirmek sanırım bütün rakamları açıklamaktan daha geçerlidir.

İlkin şu aşağıda yazılanları dikkatle bir okuyalım;

"Belli bir sanayi kolunda, fabrika sisteminin, eski elzenaatları ile manifaktür aleyhine genişlemesi halinde, sonucun, ateşli silâhlar ile donanmış bir ordunun, ok ve yayla donanmış bir orduyla karşılaşması kadar kesin olacağı apaçıktır.

Makinenin hareket alanını ele geçirdiği bu ilk dönem, elde edilmesine yardımcı olduğu büyük kârlar nedeniyle çok önemlidir. Bu kârlar hızı gitgide artan bir sermaye birikiminin kaynağı olmakla kalmazlar, devamlı olarak üretilen imtiyazlı ve yeni yatırım alanları arayan tek toplumsal sermayeyi imtiyazlı üretim alanlarına çekerler.

Bu hızlı ve ateşli ilk faaliyet döneminin özel avantajları, makinenin istilâ ettiği bütün üretim kollarında kendini duyururu.

Bununla birlikte fabrika eylemi belli bir büyüme ve olgunluk derecesine ulaşır ulaşmaz ve özellikle teknik temeli olan makinanın kendisi makine ile üretilmeye başlar başlamaz, kömür ve demir madenciliği ile metal sanayiileri ve ulaştırma araçlarında köklü bir devrim olur olmaz; kısacası modern sanayi sistemi ile üretim için gerekli genel koşullar kurulur kurulmaz, bu üretim biçimi bir esneklik kazanır, ve sadece hammadde ve sürüm pazarları bulunması dışında hiçbir engel tanımayan ani sıçramalı bir genişleme olasılığına ulaşır.

Bir yandan makine, aynı şekilde hammaddeyi çoğaltıcı bir etki yaratır; örneğin, çırçır makinesinin pamuk üretimini artırması gibi. diğer yandan makineyle üretilen malların ucuzluğu ile birlikte, ulaştırma ve haberleşme araçlarındaki gelişmeler, **dışpazarların ele geçirilmeleri için silâh sağlamış olur. Başka ülekerdeki el zenaatlarını ortadan kaldırarak buraları zorla hammedde ikmal alanları haline getirir."**

Parçadaki lafların hiçbiri benim değil. Marx, Kapital'in, I. Cildinde, 478-79 uncu sayfalarında söylüyor.

ŞİMDİ AMERİKA'YI YENİDEN KEŞFEDELİM

Şimdi Amerika'yı yeniden keşfetmeye hazır olun.

Bir an için kendinizi 1950'lerde varsayın. Daha yaşlılar, daha geriye de gidebilirler. 1930'lara falan!.. Ama, genç kuşaklar için de, geçerli olsun diye 1950'lere dönelim.

Metropollerde ya da köy veya kasabalardaki çocukluk ya da gençliklerimize bir küçük gezinti, durumu kavramakta yardımcı olacaktır.

Her köyde, her mahallede rastlanabilecek, bazı şeylerden

söz edeceğiz... Tenekeci... Kalaycı... Bakırcı... Çömlekçi.... Terzi... Kunduracı... Demirci... Nalbant... Mutaf... Değirmenci... Karcı... Deveci... Arabacı... Dokumacı... v.b pek çok elzanaatı ile karşılaşır mısınız, karşılaşmaz mısınız?

Peki şimdi?

Şu 1982 yılında durum nedir?

El örgüsü rengârenk kazaklarla çoraplar da içinde, antikacı vitrinlerinin en geçerli mallarını oluşturdu.

Ya bin yılların tenekecileri n'oldu? Tesisatçı... Kalaycılar, hepten tükendi. Bakırcılar, turistik eşya yapıyorsa ne iyi!.. Çömlekçilerin bütün küpleri paramparça...

Terziler konfeksiyon mağazasına dönüşebildiyse kendilerini kurtardılar... Kunduracılar kavaf, demirciler nalbur, nalbantlar jokey kulübünde seyis, mutaflarla saraçlar, traktörlere nazar boncuğu imalâtçısı, değirmenciler arsa sahibi, karcılar buzdolabı satıcısı, deveciler çiftçi, arabacılar şoför, dokumacılar tekstil ustabaşılığına dönüştüler, diyebiliyor muyuz?

Yoksa, bunları bırak, çoğu kentlerin lumpenleri arasında, işportacılıktan, karmayolacılığa kadar bin türlü işe girip çıkıyorlar mı?

Neresinden bakarsanız bakın, bir çok elzenaatı, tarih bile sayılmayacak bir bakışlık anıların sisinde kaybolup gitti.

Bunların yerine hep yabancı ürün mü geldi sanıyoruz?

Galiba nihilizmin temelinde yatan bu sanı... Herkes çocukluğunu yaşamaya pek teşne olduğundan, o günlerin yasını hâlâ gönlünde taşıyor.

Yabancı ya da yerli montaj ürünlerinin önünde, bir bir çekilip giden zeaatkârların acısıyla, tekniğin makine yapan makineler düzeyine geldiğini bir türlü göremiyor. Bir başına Makina Kimya Endüstrisi Kurumunun bile, kaç kalem makine yapan makine imal ettiğine bakmadan, ne ahkâmlar kesiliyor Türkiye'de...

Planlama döneminden beri konulan ithal yasaklarının kalem olarak sayısını kimse araştırmıyor. Ama, üretimin tamamını kompradorluğun torbasına dolduruveriyor.

İçten patlamalı motorların ne kadarı, ağır çekimli dizellerin yüzde kaçı ülke olanaklarıyla imal edilmekte habersiz. "Biz yapamayız," aymazlığının yeline kapılıp gidenleri koyverin, gidebilecekleri yere kadar gitsinler.

Biz, şu küçük gözlemden yola çıkarak, ne nedir, ne nereye varabilir, bir gözden geçirelim.

ÖRNEĞİN TEKSTİLE BİR BAKALIM

Özel Sektör'ün en güçlü olduğu üç daldan birini alalım.

Konumuz tekstil!..

İzmir'de, Bursa'da ve Kırıkkale'de, tekstil tezgâhları üreten kaç fabrika var biliyor muyuz?

Tekstil fabrikalarından söz etmiyorum. Fabrika adını kazandıran makinelerden yani fabrika kuran fabrikalardan konuşuyoruz.

Oralarda çalışanlara sözüm yok.

Habersiz olanlar, hiç araştırdılar mı? Bu kaç mekikçinin, kaç marangozun, kaç tarakçının işine son vermiştir? Ya saatte bilmem kaç metre dokuyuveren elektronik tezgâhlar!.. Nalbantarla demircileri geçin bir kalem; nerdeyse, atları eşekleri bile ortadan kaldıracaklar.

Fransa, İngiltere ve Amerika'da, hayvanat bahçeleriyle,ulusal parklarda korunmaya alınan aynı hayvanlar değil mi?

Zengin çiftliklerinin süsü atları ayırınız isterseniz. Bizde de, banka-fabrika sahiplerinin öyle hobileri vardır. Ama, tarladan öküz, yoldan eşek çekileli hani oluyor. Taraktörlerle, kamyonetlerin bile modası geçmek üzere bineklerde. Yerli marka taşıyan otomobillerin köy yollarında cirit attığını görmek şaşırtıcı olmalı mı?

Bütün bunların geliştirmeye yöneldiği metal endüstrisi, nerdeyse tekstille boy ölçüşecek bir işalanı oluşturmuyor mu?

Bakın bu alanlardaki sendikalara. Üye sayıları, kaç yüzbinleri buluyor.

Ürettikleri hep buzdolabı, çamaşır, makinası sananların aklına turp suyu... Makina motor endüstrisi nerdeyse, Deniz altı ve denizüstü araçların dizel motorlarını yapacak bir düzeye geldi sayılır.

Öyle olmasa, asal-çelik üretimi konusunda fırtınalar kopar mıydı?

Hep hazıra alışmışlarımızın, bir türlü görmek istemedikleri bir başka örneği vereyim. Devlet İstatistik Enstitüsü, yıllık dışalım ve dış satım kalemlerini kaydediyor.

ÇARPICI BİR KARŞILAŞTIRMA

1950 yılında yurda giren eşya kalemlerinin tutarı. 141 binin üstünde... Kalemlerin içinde, toplu iğne ile el losyonu olduğu gibi, tekstil tezgâhı ile lokomotif de var!..

Şimdi, bu kalem çeşitlerinin 40 binin altına düştüğü belirtiliyor. Hem de kalanların içinde, ne toplu iğne,ne de lokomotif var artık... Hele son iki yılın istatistikleri karıştırılırsa tersine sözü geçen kalemlerin dışsatım kolonlarında görülebileceği de açık.

Tek tek bütün sektörleri ele almak yersiz. Ancak şu kadarını belirtmekte yarar var ki,salt şu özet bile, Türkiye ekonomisinin Marx'ın tanımı noktasına çoktan geldiğini göstermektedir.

Yıllar önce bu savlandığında, dudak bükenlerin gülüp geçenlerin kulakları çınlasın. Bir noktada da haksız değildirler işin aslını ararsanız.

Hepsi gözlerini Batıya çevirmişlerdir de, bir başka ve büyük Batılıya gelince, nedense göz kırpıvermektedirler. Marx'a gelince yani...

Onun yerine, biz Almanya'ya makine, Fransa'ya dayanıklı tüketim malları, Amerika'ya araba mı satacağız dövünmesinden, emperyalist ilişkilerin temel bazını hep gözden ırak tutuyorlar.

Baz açık...El zenaatları ekonomisindeki pazarlara girilebilir ancak. Ne var ki, ileri gelenlerimiz, emperyalizmin politik yanını Lenin'den belledikleri için, ekonomik yanını hep es geçmişlerdir.

Hani politikanın ekonomiyi de, eğitimi ve hukuku da belirlediği yanlış görüşü var ya, ona takılıp kaldıklarından, politik bağlantılar durdukça, ekonomik çöküntü edebiyatıyla avunmayı hüner saymışlardır.

Oysa durum tersinedir. Materyalizm, ekonomiyi herşeyin anası sayar.

Ve ekonomik isterler gerektirdi mi, politik dönüşümler kaçınılmaz olur. Çünkü ekonomi, ölüm ve kalım olayının birincil ögesidir.

ARTIK EĞRİ OTURALIM DOĞRU KONUŞALIM

O halde, bu yanlışı düzeltmenin zamanı gelmiştir.

Sanırım herkes de boy boy düzeltmeye girişti.

Yıllar önce, biz dışsatım yapamayız, diyenlerimiz, 1980 rakamları patlak verince, durumun geçici olduğunu savladılar... 1982 Dış Ticaret Bilançosunu görünce çoğunun dudakları uçuklayacak.

Ve bu böyle gidecek... Çünkü, her geçen yıl, katlanarak gitmeyen dış ticaret bilançoları, zarar demektir.

Ha, işin burasında, şu ünlü dışsatımımız artıyor ama, dışalımımız daha hızlı artıyor kuramcılarına bir yanıt vermenin zamanı geldi.

Öncelikle belirlenmesi gereken bir sorun var. Dışalımın artması, neyin göstegesidir?

Salt tüketim mallarının getirilmesinin mi? Yoksa, tüketim malları üretilse bile bunların girdiler mi? Bu birinci soru...

İkincisine gelince daha revnaklı. Dükkânı açmak için neye gereksinimimiz var?

Esnaf arasında bir deyim vardır. Ordan galat soruyorum. Her sabah dükkânı açmak için şu kadar para gerekli derler. O günün giderlerini karşılayacak bir miktardır bu. Bir bakkal dükkânı ise, kira, elektrik, su ve öteki girdilerle, bakkalın kendi günlük ücretinden oluşur.

Diyelim, bin lira tutar. Yasal kâr sınırı % 20 olduğuna göre, o dükkânın günde 5 bin lira satış yapmasını gerektirir. Ancak öyle olduğunda, gün kazanılmış demektir. Yoksa zarar yazar.

İşte bu anlamda, Türkiye'de günlük döviz gideri ne kadardır?

VAZGEÇİLMEZİN ÇİLESİ

Salt petrol için konuşalım ilkin.

Yani, elektriğin yanması, arabaların yürümesi, vapurların yüzmesi,insanların ısınması, yemesi, içmesi v.b. yaşamsal girdiler için gerekli enerji ve öteki petro-kimya girdilerinin ana maddesi için yıllık gereksinim 3,5 milyar dolardır. Hergün 10 milyon dolar.

Peki öteki girdiler?

Saymayalım..

Dışalımda, yalnız petrol için 3,5 milyar doları, nerden nerden bulup buluşturmak zorunlu. Bunu dışsatım açığı olarak göremezsiniz. Çünkü, dükkânı açabilmek için buna gereksinim kesin. Zarara yazarsınız.

Ancak, karşılayabildiğiniz zaman değer taşıyacakbir yükselişe değin, zorunlu gideri hesaba kattınız mı, varguncudan ayırımınız kalmaz. Hani, bir yılda, deveyi hamuduyla yutanlar

vardır ya... Planlamadan teşviki, gümrükten ithal yasağını çıkardı mı, ürününü anasının nikâhına satıverenler.

Öylesi değilseniz, uzun vadeli düşünmeye koşulusunuz. Ve bu koşul altında, öteki kalemlere bakacaksınız. Dışalımınız 6,5 milyar dolarsa, öteki üç milyarı nereye kaptırıyorsunuz?

Dayanıklı ya da dayanıksız tüketim mallarına mı? Yani, buzdolabı ya da deterjana mı,yoksa, bunları su başında tokmakla çamaşır arıtan kadınların bulunduğu ülkelere satabilmek amacıyla hammaddeye mi?

Eğer birincisi doğruysa, bir yanınızla yandınız. Hiçbir zaman kalkınamazsınız.

Ama ucuz politikacı iseniz bir yanınızla da oy toplarsınız. Halka, Batıda olanı sunuyorsunuz. Halkınız özendiği şeylere ederini bastırıp sahip olabilmekte...

Kim? Orası önemli değil.

Vitrinler ışıl ışıl ve aranan, herşey var ya, ona bakarsınız.

Kazın ayağı böyledir, değildir. Umurunuzda mı? Gününüzü gün ettikten sonra.

DIŞ TİCARET BİLANÇOLARININ ÖNEMİ

İşte karamsarlarımızın bir şatosu daha yıkılıyor. Dış ticaretin, dışalım bölümünün, dışsatım bölümden fazla olması her zaman soyulduğunuz anlamını taşımayabilir.

Başka birkanıt daha ister misiniz? Belirteyim...

Eğer dışalım kalemleriniz hammadde ve makine yapan makine yedek parçası ise, yatırım malları olarak değerlendirmeniz gerekir. Yani gelecekteki bilançolara yayılacaktır. Kullanım miktarı oranında o yılın hesabına geçersiniz.

Bir de üretim araçlarının girdileri ise, yaşadınız.

Yeniden, sizden geri toplumlara sunup dolar haline getirebileceksiniz demektir. Hem de kârıyla...

Ve belli bir zaman süreci içinde, beş-altı yıl diyebiliriz, bu birikimler, birden dış ticaret fazlası vermeye başlar. Ancak ona da dikkat etmeniz gerekli. Dış ticaret fazlası da durgunluk simgesi sayılabilir. Hatta bazen, üretimin standardizasyonu anlamına gelebileceği gibi, stabilizasyonu anlamını da taşıyabilir.

Yani, aynı pazarlara, aynı ürünleri satma çeşitsizliğine düştünüz mü, pazarlarınızı yitirdiğiniz an tepe taklak gidiverirsiniz. Hele yitirilen sopayı çekip yürüyemiyeceğiniz deniz aşırı pazarlarsa yandı gülüm keten helva. İşi oraya kadar vardımayalım.

Yani, demek istediğim şu, hemen feryadı basmak gereksiz. Eğer endüstriniz yeni pazarlara açılma sürecinde ise, dış ticaretinizin açık vermesi kaçınılmaz.

Bu açık çok zaman, yeni bir atılımın kaynağı olabilir.

Aslolan, açığı bir sonraki yılda kapatabilecek döviz girdisine sahip misiniz, değil misiniz? Kredi, yardım ya da haraç biçiminde değil ha!. Ürettiğiniz malların satışıyla kapatabilip kapatamıyacağınız önemli...

Yani, dış alımınız artarken, dış satımınızdaki büyüme, oransal olarak daha yüksekse, hesab-ı carinizi işler kılabilirsiniz.

Durun, hemen burun kıvırmadan, size vereceğim bir notu inceleyin...

Marx, aynı konuda İngiliz emperyalizminin doruğa çıktığı yılları incelemiş. Zahmet olmazsa, Kapital'in 1. Cildinin, 688 sayfasına bir bakıverin. 1846-66 arasındaki 20 yıl sizin de kabul edeceğiniz gibi imparatorluğun üzerinde güneş batmaz hale geliş zamanlarının kesinleştiği dönemi kapsar. İngiliz İmparatorluğu dış ticaret bilançosunda dışalımı, dışsatımının tam iki katıdır. Örneğin 1865 yılında, 165 milyon 862 bin 420 Sterlinlik dışsatıma karşı, dışalımı 324 milyon 60 bin 883 Sterlindir.

Ne dersiniz?

Acaba İngiliz imparatorluğunu kuran bu rakamlar, bir batışın göstergesidir de, tarih mi yanılmaktadır?

Üstelik aynı tabloda, 1846-1866 dışsatım rakamlarındaki sürekli artışın da niteliğini görmek olasıdır. Örneğin, 1846 yılında 58.8 milyon Sterlin olan dışsatım, 1866 yılında 188.9 milyon Sterline çıkarak, yirmi yıl içinde üç katına ulaşabilmiştir.

Hemen biraz sonra yükseliş gösterin Amerikan emperyalizminin, dış ticaret bilançosunun rakamları da hemen hemen aynı göstergeyi vermektedir. Dışalım, dışsatımın iki katı...

Örneğimiz ve kanıtlarımız yeterliyse, gelelim değirmene.

DEĞİRMENİN ÖĞÜTTÜĞÜ

Dış ticaret bilançosundaki, dışalım ve dışsatım rakamları önemli değildir. Önemli olan, girdi ve çıktıların özellikleridir.

Eğer siz tarım ürünleri satıp, endüstri ürünleri alıyorsanız, ve dışsatım rakamları artmaz ya da çok az artarken, dışalım rakamları sürekli büyüyorsa, battığınızı açıklamaktan çekinmeyin. Doğru söylersiniz.

Ancak, daha işin başına yerleştirdiğimiz tartışılmaz bilgiye uygun bir biçimde, tarım ürünlerinin yanına, başka ülkelerin el zeanaatlarını ortadan kaldıracak, onları hammadde alanı haline getirecek sanayi ürünlerini de katabiliyorsanız, korkunuz yersizdir. Emperyalist ilişkiler başladı demektir.

Hatta dışsatım toplamının içinde, geleneksel tarım ürünlerinin oranı azaldıkça, sevincinizi çoğaltmaktan çekinmeyin.

Sanayi öyle bir devdir ki, pazar çekimine göre katlanarak gidecektir. Hele sanayi malları arasında silâh endüstrisinin ürünleri de varsa, amiyane deyimiyle, köşeyi dönersiniz.

Zaten, veriler ve rakamlar bunu göstermektedir. Endüstri ürünlerinin genel dışsatım içindeki payı katlanarak gidiyor. Her katlanmayla, elde edilen pazarda derinleşildiğini gösteren belirtiler artmakta.

İşin kendi doğası da budur.

Sermaye, yeni sömürü alanları buldukça, derinleşir. Eski deyimle, sömürdükçe semirir.

ZİL TAKIP OYNAYANLAR KİMDİR?

Hemen zil takıp oynamaya davranmayın... Elbette burjuva ya da küçük burjuva idaologluğuna soyunmadıysanız.

Onlara ise müjdeler olsun... Son iki yılın verileri bunu gösteriyor.

Gelecek yılların rakamları da, dış ticaret bilançosunun, 9 milyar dolardan, 12 milyara, 12'den 15 milyara tırmanmasıyla doğrulanacak laflar ediyorum. Öyle olduğu zaman, açık oranı düşecektir. Ama rakamsal büyümeler kaçınılmaz bir biçimde artacaktır. Örneğin, dış ticaret bilançosu 9 milyar iken, açığınız 2,5 milyar dolarsa 12 milyar dolar olduğunda, 3,5-4 milyar doları bulabilir... Derhal ağıta oturmayın. Ama, açık oranı, %100'lerden %70'lere doğru iner... Hatta giderek, denkliğe yönelir.

Bunun için de, dış ticaret bilançosunun 80-100 milyar doları geçmesini beklemek gereklidir...

Üstelik, hesab-ı carinin ne demek olduğunu biliyorsanız, bu tür beklemelere de gereksinimizin yok. Ulusal pazarlarda geçerli olan kurallar, uluslararası pazarlarda da geçerlidir. Yani, alım-satım ilişkileri her zaman peşin paraya dayanmaz. Hele akış sürekli ve güvenli olursa, alacaklar ve borçlar defterlerde soyut rakamlar olarak görünebilir.

Böylelikle, milyar dolar laflarını duydukça, hop oturup hop kalkmanın alemi yok. Alırsınız, bir ay sonra ödersiniz. Bu arada alacağınızı devrederseniz. Öyle bir dönencedir ki, Neumark'ın, sonradan H.A. Kuyucak adıyla yayımlanan "Para"sındaki, on liranın serüvenini okuyanlarınız bile,bu dönencenin büyüklüğü karşısında parmağını ısırır.

Ne var ki bütün bu iyimser tablo, tek sektör olsaydı, burjuvazinin geleceğinin ne kadar parlak olduğunu gösterir... İşçi sınıfının ise, başının üstünde, özellikle de güncel hesaplar söz konusu ise, kapkara bulutların dolandığını açıklamaya yeterdi.

Emperyalist ilişkiler, içsömürünün alabildiğine arttığını ve doyum noktasına gelebilmek amacıyla, daha da katı biçimde yürütülmesini gerektirir günümüz koşullarında. Çünkü gerekçeleriniz vardır. Dış pazarlara açılmak için, üretiminizin daha kaliteli olmasına karşın fiatlarının dünya standartlarının altında kalması gerekir.

BEDELİ KİM ÖDEYECEK?

Geldik mi, bu "altında fiatların," üstünü kimin tamamlayacağına!...

Ya, nerden nereye değil mi?

Umudun kanatlarından, karamsarlığın kuyusuna indik cup diye... Ücretlerin artış hızı, düşürülecektir. İşçi sınıfının ağzına, kalkınma söylevlerinden bir parmak bal çalınıp ha babam, de babam kaliteli mal üretimine sürülecektir. Teşvik primleri, destek kredileri, ihracat fonları, vergi indirimleri, emekçilerin sırtına yüklenecektir....

Ulusal bilincin sınırları zorlana zorlana ırkçılığın demirden kafesiyle sarılacaktır ortalık. Koyu bir faşizm karanlığında, gak dedikçe et, guk dedikçe su sunulacaktır ankakuşlarına...

Haydi karamsarlarımız daha da sayacaklarınız varsa, sayın!.. Sayın ki, işçi sınıfı avanağı da,gözlerini belerte belerte baksın size...

Gerçekten, Birinci Büyük Savaş sonrasının Galibi İtalya'da da, mağbûbu Almanya'da da gelişen akımların temelindeki ekonomik göstergi, hep yukarıdaki yolu izleyerek uçurumun kenarına varmıştır. Çünkü, doymak bilmez Alman ve İtalyan

burjuvazisi, ister istemez hem bağımsızlığa koşullanmıştır, hem dış pazar sömürüsünden pay almak için saldırganlığa.

Bütün bunlar için de birine Cesar'lık gereklidir... Ötekine Barbarossa'lık.

E iyi de, bu düşün namazını kim kılacak?

Elbette işçi sınıfı...

FAŞİZM TEORİSİNDEN ÖNCE GERÇEĞE BİR BAKALIM

Hemen burdan yola çıkıp faşizm teorileri üretmeye hazırlananlarımıza, bir küçük hatırlatma... Yukarıda gözünüzden kaçmış olabilir.

Bu dışsatımın tümünü birjuvazi yaptığı takdirde, diye bir koşul koyduk. Yani ulusal ekonominizin niteliği bütünüyle kapitalist olduğu takdirde!..

Sizde öyle mi?

Hadi gelin, bir kerecik olsun, bir konuda uyuşalım.

KİT denilen devlerin, ne biçim yapatıklar olduğunu birkaç örnekle gördük... Bir de tümünü hesaplayıp Endüstriyel ekonomi içinde yerlerini şöyle akıldan bir sıralayın.

Petro-Kimya'dan, Ulaştırma araçlarına kadar... Ne tutar dersiniz? % 70 mi, 80 mi?

Havsaalanız alıyor mu? Almadıysa, inanın bu böyledir.

Böyledir ya, bir sorunuz daha yanıt bekliyor. Öyleyse 1980 yılına kadar genel ulusal gelirin endüstriyel bölümünde neden % 50-60'larda görünüyordu dersiniz?

İşte bir başka oyun da bu...

KİT'ler peşkeş çekiliyordu, dedik ya az önce. Yine oraya dönelim. Ve diyelim ki, Sümerbank'ın 50 liraya mal ettiği bir metre bezi tüccar Mehmet Bey 40 liradan alıp, 150 liradan sa-

tarsa, sizin üretim gücünüz ne olursa olsun, büyük mü görünür, küçük mü?

Aklınız yatar gibi oldu mu?

Olduysa, biraz daha karmaşık bir duruma geçebiliriz.

BİRAZ DAHA KARMAŞIK

Diyelim, demir-çelik ürünleri sözkonusu olsun. Çünkü, bez daha düz bir yol izler. Üreticiden ne çıkıyorsa, tüketiciye öyle aktarılır. Bir metre bez, bir metredir...

Demir-çelikte durum daha karmaşık.

Doğrudan tüketici, genellikle bunun türevleriyle karşı karşıyadır. Buzdolabında motor ve saç, evinde betonun arasına atılan putrel ya da öteki tüketim mallarında gövde, döküm gibi işlenmiş biçimiyle yüzyüze gelir. Çoğu da sıvalı ya da boyalı olduğu için görünmez. Dökümcünün demiri kaça aldığıyla ilgilenmez de kendisinin radyatörü kaça aldığını bilir.

Zaten oyun da orda oynanır.

Adam, demiri ucuza alıp radyatörü pahalıya satıyorsa, tokmak onun elindedir ama, davul tüketicinin boynundadır. Çünkü hem kârının vergisini doğru düzgün vermez. (Ne kadar dürüst olursa olsun, yatırım indirimi, teşvik primi gibi yasal kaçakçılıklar sözkonusu olduğu için vermez) Hem de, açıktan dünyanın kârını eder.

Diyelim ki, siz işledikten sonra demirin kilosuna, 100 lira ödüyorsunuz. Bunun işletme giderleri de yirmi liradır. Demirin kilosu, 80 liradan satılmalıdır değil mi? Ya beş liradan satılıyorsa, 75 lira kimin cebine giriyor? Ve bunu, sonunda, enflasyon, vergi, sübvansiyon olarak kim ödüyor? Ahmet aldı oyuna, Mehmet aldı koyuna gitti, derler... Çık bakalım içinden çıkabilirsen.

Bu alışkanlığın nerelere varlığını görmek için, petrol zam-

larına bir bakıvermek yeterli. Benzine beş lira zam yapıldıysa, beş kişilik dolmuşa da kişi başına bir lira zam yapılmakta. Bir litre benzin, bir kezde çıkartılmakta. İyi hoş, yolcuyu salt benzin mi taşıyor? Öyleyse herkes eline bir şişe alsın doldurup uçsun!.. Dinletemezsiniz.

Petrolle çalışan bütün araçlarda, petrol girdisinin % 6-7 tuttuğu hesaplanmıştır. Anlayan da, anlatabilen de beri gelsin. Herşeyi bu ölçekler içinde ele alın. Sonunda ortaya çıkacak vurgun kişinin aklını kaçırtır.

Vurgunun büyüklüğü ölçüsünde, ekonomik göstergedeki güçlünün yeri küçülmesin mümkün mü?

Sanırım bu açıklama, kapitalistlerimizin, hırslı gelinler gibi önce yerlerinin, sonra da yenlerinin dar olduğunu bağırmalarınının nedenini de açıklamaya yeter. Çünkü son zamanlarda, demirin kilosunu 100 liraya satıyorsa, kendisi de 75 liraya almaktadır. Hemen bıyık altından, 75'e aldığında, 300'e satmıyor mu, demeyin? Satabiliyor mu? Eskisi oranında satabiliyor mu? Satabilse usuldan usuldan yeniden taksitçiliğe döner. İşçi çıkarma yasağı kaldırılsın diye bunca ağıta oturur muydu?

SİZDE TİCARET TEFECİLİĞİN DANİSKASIDIR

Elbette satamamalarının altında, tefeciliğin olağanüstü faizleri de sözkonusu, derseniz, çok gülerim.

Kârların, yasal olarak böylesine yüksek olduğu bir ülkede % 100 faiz, adamların dişinin kovuğuna gitmez.

Bakın sizinle bir hesap yapalım. Kolay anlaşılsın diye, her gün karşılaştığınız bir dalı alalım. Örneğin bakkal, manav ya da gazete bayiini... % 20'lik, dökmelerde % 100'lük kâr hadlerini bırakalım bir an.

Diyelim ki, % 10 kazanmaktadır.

Bu % 10 yasal kâr, domatesin bir yıllık satışından elde edilen midir? Bir günlük satışından elde edilene tanınan hak mıdır?

N'oldu? Hesabı beğenmediğiniz mi? Vurun yıla!.. Deyin ki, bir manav, 200 gün çalışmaktadır. Her gün % 10'dan aktüerini koymuyorum. Salt çıplak kârın her gün döndüğünü varsayarak düşünelim... Ne eder? Yılda % 2000 (Yüzde ikibin) mi? El insaf...

Yıllık kâr dönüşümlerinin (Aktüerini hesaplarsak, bunun birkaç katını bulmamız mümkündür. Kafamızı hiç bulandırmadan yürüyelim.) % 2.000'in üstünde olduğu ülkede, yıllık faizin % 100 olması, kimden neyi eksiltir? Ya % 20, sayarsanız. Buyrun size iki katını...

Yani, cebine beş bin lira sokarak, tekerlekli arabasında portakal satan adam, sizin en palavracı bankerinizin 20-30 katını, bulduğu sokak ağzında kazanıvermektedir.

Yani herkes portakal mı satsın? Ne münasebet!..

Fabrika kursun istiyorsa... Arsayı haraç mezat ele geçirdi mi, gerisini bir gösterelim.

Baksın dışalım istatistiklerine. Bulsun dışarıdan getirilen bir mal. Dayasın planlamaya dilekçeyi. Teşviki aldı mı, bankalardan birine toslasın. Yatırım kredisi, işletme kredisi, derken, % 20-30'luk faizlerle, fabrikayı çıkarsın. Üretime geçmeden dışalım yasağı hazırdır.

Avrupa ya da Amerika'dan getirilse, beş lira mı ürettiğinin fiatı, korkma, elli koy... Sen iki yılda, arsası makinasıyla, fabrikanı, doğal maliyetinin iki katına çıkartmışsın. Üstelik üretim başlayınca ödemeler de başlayacak.

Ertesi yıl fabrikanın bütünüyle senin olması, fiatı dilediğin yerden tutturmaktan geçer. Buyur!...

HASAN VE BÖREK

İki yıl önce, arsa sahibi falanca iken, iki yıl içinde fabrika sahibi filânca bey oluverdin... Yağma Hasan'ın böreği, derler ya... Hasan bu durumu görebilse, yağlı oklavayı başamızda paralar!..

Fıttıran yalnız Hasan mı?

Hepimiz ürküden ya da öfkeden, dışsatım konusunda ikircimli değil miyiz? Dünya pazarı demek, kaliteli ürün, ötekilere göre daha ucuz fiat demektir.

Politik yaklaşımlara daha gelmiyoruz. Şimdilik, ekonomik yaklaşımlarla götürelim.

E, adam, kötü kalite, pahalı fiata alışmış... Alışmış ya, artık fabrika da kendisinin olmuş. Dikkatinizi çekerim, fabrikaların çoğu ipotekten kurtulmuştur "hür" teşebbüsümüzde!.." Bütünüyle kapitalistin "özelmülkü" haline gelmiştir.

Ne var bunda, diyor musunuz?

Diyorsanız, şu var!.. Hemen bir önceki paragraftaki hırs olmasa da, bir fabrika, doğal amortisman süreci içinde kendini öder duruma girseydi, battığında kredi açan bankadan, tevşik veren devlete kadar, zincirleme bir kamu zararı sözkonusu olurdu...

Borcu ödenmiş fabrika batarsa zarar kimin olur? Özel mülk sahibi kapitalistin değil mi?

Lao-Tzu; "Bir şeyi elde edememek mi, sahip olduktan sonra yitirmek mi kötüdür?" der.

Fabrika kuruluş sürecinde batsaydı adam ne yitirecekti? Haraç mezat elde ettiği bir arsayı...Ya tıkır tıkır işlerken yitirirse? Ben sıralamaya kalksam, bu yazıları biteremiyiz. Siz kendiniz düşünün.

İDEOLOJİK HAZIRCILIKTAN EKONOMİK HAZIRCILIĞA

Geldik mi, ideolojik hazırcılıktan, ekonomik hazırcılığa.

Kapitalizm zaten yabancılaşmadır, diye slogancı bir tutum

takınmayın. Kapitalizm, insanın burjuva olsun, kapitalist olsun, doğasına yabancılaşmasdır.

Ama, bu bizim sözünü ettiğimiz hazırcılık, insanın yabancılaşması değil, bizzat kapitalizmin, kapitalizme yabancılaşmasıdır. Çünkü herşeye karşın, onun bile kendine özgü bir doğası vardır.

Kasaca şöyle... El zenaatı atelyeye, atelye manifaktüre, manifaktür makineye, makine hesab-ı cariye, hesab-ı cari finansa dönüşür.

Zor anlayanlar için biraz daha açalım. Kapitalizmin doğasında, esnaflıktan, küçük sanayiciliğe, ordan sanayiciliğe, ordan büyük mağazalar pazarlamacılığına ordan da banka sahipliğine dönüşme yazılıdır.

Sizde öyle mi?

Önce bankalar kurulmuştur. Sonra ticaret burjuvazisi. Ardından fabrikalar. Ve bunların yan sanayii için atelyeler...

Elbette bu kadar tersliğin, doğrulduğu bazı noktalar olsa bile, (Bugünkü durumda, banka alma yarışındaki kapitalistlerimize bakarak, hemen hüküm vermek doğru değil. Altını bir kazıyalım ilkin.) İş ters yürümektedir.

Hah, bizim dediğimiz yere geldin demeyin. O durağı çoktan geride bıraktık.

Üstelik yalnız siz değil, Türkiye burjuvazisi de çoktan, geride bıraktı. Şimdi biraz kuyruğu yağlanan, bir banka peşine düştü. Ve işin aslını araraşanız, bütünüyle, kapitalizm kendi doğasına uygun bir noktaya ulaştı.

Zaten biz de emperyalist aşamaya gelmiştir derken, bunu göz önünde bulunduruyoruz.

Ama, göz önünde bulunduruyoruz. Salt buna dayanmıyoruz. Çünkü, bu oluşumun temelindeki çarpıklığı görmeden el, oğuşturmanın anlamsızlığını biliyoruz.

BİZİM KAPİTALİSTLERİMİZ BİRER TAŞARONDUR

Temeli çürük olan yapı, herzaman yıkılmaya mahkûmdur.

Doğa koşullarıyla, doğal durumlar bir zaman onu görkemli, güçlü ve sağlam gösterebilir. Bundan önceki otuz yılda olduğu gibi.

Ama, bir yer gelir ki, kendini mülkün sahibi sanan kapitalistlerimizin her biri, birer taşaron olduğunun bilincine varıverir. Vardığı yerde de bizim öykümüz başlar işte...

Türkiye ekonomisini emperyalist aşamaya getiren, endüstriyel ekonominin % 20'sini, (öz varlık karşılaştırması yaparsak... Yani,kapitalistlerimizin varlıklarından kaçırdıkları vergileri demeyelim, atı alan Üsküdar'ı geçmiştir. Bankalara, acente esnafına ve sosyal güvenlik kuruluşlarıyla, girdi borçlarını çıkardığımızda, belki de bunu % 10'ların bile altına düşürmek mümkündür.) denetim altında tutan bir kesim % 80'e nasıl egemen olabilirmiş?

Ne kadar, oluyor, görünürse görünsün, bir yer gelip de, sömürü oranlarını artırma istemiyle başbaşa kaldığında, iflâs masasına oturuverir.

Kaç kez oturdu, demeyin.

Daha önceki oturuşlarında, hep birilerinin kaldırmasıyla ayaklanabildi.

Şimdi kaldırmazlar mı?

Zaten asıl dram orda ya!.. Şimdi kaldıracak olanlar, kendilerinin zarara uğramasını göze almak zorundadırlar...

Ne demek mi istiyorum?

Şunu!..

Yılların ihmali ve propagandası, KİT'leri gözlerden sakla-

mıştır. Onların peşkeş çekilmesi, bir zaman sonra topu dikecekleri anlamını taşıdığından, hem içerdeki hem dışardaki kapitalistler, sürekli küçümsemişlerdir.

Her hasta bünye bir gün ölecektir. Sağlamı da ölecektir, denilmez hiçbir zaman. Denilmediği için de, bir gün herkes kendi çomağıyla oynasın, denildi mi, el elde baş başta kalınıverir.

Yani, Türkiye kapitalizminin kurucusu KİT'ler olmuşsa, yıkıcısı da onlar olabilir.

Elbette, gerektiği gibi kullanılırlarsa. Kullanılmazlar, o başka.

Neden mi?

BATAN ÇIKAN

Bunca zamandır, işçi sınıfı savaşımı yaptığını sanan pek çok sosyalistimizin bile, ekonomi batıyor ağıtına bir bakarsanız, nasıl bir koşullanma içinde olduğunu görürsünüz.

Sanki, Koçlar, Sabancılar, şunlar bunlar batarsa, ağıt yakmak benim üstüme görev!

Hasta organ alınırsa, bünye daha bir sağlığa kavuşur oysa.

Bu kural, ekonomi için de geçerlidir. Geçerli olduğu için de başından bu yana KİT'lerin oksijin çadırında yaşatılan kapitalistlerimiz, kendi başlarına bırakılıverdiğinde, tez zamanda kuyruğuna yapışacak bir yabancı patron bulmaya koşulu. Bulamazsa, endüstriyel üretimin tamamı KİT'lerin eline geçiverir.

Yok kendilerini kurtaracak ve büyütecek ölçüde gerçek kapitalist yapıya sahiplerse, kendi oranları içinde pay almalarını da siz hoşgörün. Ben iktidarda olsam, görmem...

Ama, nerde olursam olayım, onlar batacak diye de, ağıt yakmam. Herkes sınıfının yanına!.. Benim yerim işçi sınıfının

neferliği... Topu birden batsa, gözümü kırpmam. Tersine, bizi 1930 koşullarına döndüreceği için, göbek bile atarım. Hiçbir zaman 1930 koşullarına dönmeyeceğimizi bile bile...

Üçkağıtçılığın geçerli olmayacağını bilirlerse KİT'leri yönetenler ister istemez 1935'lerin çoşkusuna kapılırlar. O zaman da, üretim artışının, gözkamaştırıcı sonuçlarını birlikte görürüz...

Biraz nesnel davranıp, görüyoruz, gördük demenizi beklemiyorum. Olacakların yanında olan, hiç kalır. Bunu biliyorum. Çünkü, bütün temel üretim dallarında, gerçek tekel konumunda olanlar, KİT'lerdir. Ve onlar kullanılabildiği zaman, akıl durduran gelişmeler gözlemek kolay olur.

Size başka bir örnek. Akbank Yapı ve Kredi ve bütün öteki özel kapitalistlere ait bankaları bir yana koyun. Ziraat Bankasıyla, İş Bankasını, öteki yana... Hangisi ağır basar?

Daha geride, Emlâk Kredi, Halk, Anadolu, Ticaret şu bu var demeyin.

KİTLER HEP MAKRO DENGELERİ HEDEFLEMİŞTİR

Bilmem, ekonomimizin tekelci yapısı konusunda yeterince bilgi sahibi olduk mu? Olmadıksa ekonmi bilgelerimize epeyce iş çıkardık. Buyursunlar, istedikleri yerden çekiştirsinler bu yumağı. Çözdükçe, başka renklerde iple karşılaşacaklar mı?

Bir tek ricam var... Yaklaşırken, yok diye değil, nedir diye yaklaşsınlar. Çünkü, herkes kendi yağıyla kavrulsun denildiğinden beri,bunların ne tekeller oldukları ortaya çıktı.

Halâ, sayım suyum yok diyene, bizim de sözümüz yok. Ama, dur hele bir bakalım diyene de, durum açık.

Endüstrinin temel dallarında böylesine örgütlenmişbir yapı sözkonusu olduğunda, üretim miktarlarının boyutları önem ka-

zanır. Denilebilir ki, daha işin başında makro dengelerde kurulan KİT'ler, kendi doğrultularında yürüselerdi, bugün hiç sıkıntısız, çıkacakları pazarları doyururlardı.

Şöyle, Türkiye'nin kendi pazarı 15 milyon iken, Örneğin Tekel otuz-otuzbeş milyonluk pazara yetecek kapasite ile işe başlamıştır. Sümerbank için de durum aynıdır. Makina Kimya için de... Şimdi Petro-Kimya'da da aynı büyüklükle karşılaşıyoruz.

İçinde bulunduğumuz yılda İran Petrolünün dünyaya pazarlanmasına sıvanırsa TPAO ve Petrol Ofisi, şaşırtıcı olmamalı... Taş çatlasın yirmi milyon ton petrol tüketecek bir ülkede, 40-50 milyon ton/yıl kapasitede rafineriler geliştirmenin anlamı ne? Yoksa üstünde oturduğumuzu varsaydığımız petrol göletleri kendiliklerinden bu rafinerilere mi akacaklar?

ŞAŞIRMAYIN

Şaşırdınız mı?

Eğer şaşırdınızsa, siz emperyalist ilişkilerin ne demek olduğunu bilmiyen bir ezbercisiniz...

Ne demişti ustamız? El zenaatlarını yok edip, oraları hammadde deposu haline getirir öyle mi?

O zaman el zenaatı olan, şimdi neden petrol olmasın?

Kaldı ki, onda bile dibini eşelersek, el zenaatı ya da doğa kaynağı diye kafamıza, daha doğrusu öğretilere uygun formüller buluruz.

Yeter ki, derinliğine işlemeyi görev sayalım.

Zor mu?

Eh, kolayla sorun çözümlenseydi, bunca bilime, bunca tekniğe ne gerek vardı?

Biz burda, ekonomik altyapı, emperyalist ilişkileri kaldırır mı, kaldırmaz mı, araştırması yapıyoruz.

Girdileriniz ve emeğiniz, öteki ülkelere göre daha ucuzsa, pazarlarda müşteri kapma şansınız var.

Eksiğiniz kapasite mi?

Bunca anlı şanlı fabrikalarımız varken, geliştirme ya da genişletme olanakları düşünülmez mi?

Dedik ki, pek çok dalda, pek çok makine üreten makinelere sahibiz. Şeker Şirketi, kendisine fabrika kurduktan başka, öteki ülkelere de kuruverecek düzeyde... Eskişehir lokomotif, kendine yettikten artık, komşu ülkelere de satabileceğini kanıtladı... Tekel, tam kapasiteye ulaşmadan sigara dışsatımına kalkıştı.

Yedek parça imal eden, bütünü de imal edemez mi?

Konvansiyonel silâh satışında, dünya tekellerinin arasında adımız geçiyor...

Nükleer teknolojiye geçemedikse, yatırım ekonomisinden, tüketim ekonomisine erken dönmemizin hiç mi suçu yok...

ALTYAPIDAN ALTYAPIYA

Teknik insan gücümüz, sınırlarımızdan taşalı hanidir. Mühendislerimiz, kalifiye işçilerimiz, (bir de bütün sülâlelerini başlarına toplamasalar!) gelişmiş kapitalist ülkelerde bile kapışılıyorlar. Gelişmemiş petrol ülkelerinde geçmez mi?

Üstelik bu ülkelerin, dış ticaret bilançoları, yılda 200 milyar doların üstünde tutan Arap bölümünde, Müslümanlığın üstünlüğünü kullanmaları bile olası...

Nihilizmi bir an için unutur, gerçek tabloya gerçekçi bir gözle bakarsak, kırkbeş milyonluk bir altyapının gizil gücünü görebiliriz. En karamsarlarımız bile, özellikle YÖK yasası konusundaki fırtınalar içinde, Galilei ve Sakharov'la boy ölçüşebildiğin, haykırdığına göre, bilimsel yeterliğimiz de tam.

Hadi biz biraz daha gerçekçi olalım.

O çapta bilgelerimiz henüz yok. Ama, Avrupa ya da Amerikalı bir uzmanla boy ölçüşecek adamımız sürü sepet. Ölçüt de, oralarda iş tutan uzmanlarımız. Daha ne?

İçerde el zenaatlarını yok etmişiz. Dışarda uzmanlığımızı kanıtlamışız. Yüz yüzelli milyonluk pazarlara girebilecek üretim araçlarına sahibiz. Hâlâ durup düşünmenin, üstelik hindi gibi düşünmenin anlamını söyler misiniz?

Biz bunlara inanmıyoruz, diyorsanız, kendinize inanmıyorsunuz derim. İnanmayan araştırır. Tam kapasite çalıştırıldığı zaman, üretim gücümüz nedir? Var mı isteklisi? Buyursun!..

DEVE VE DİYAR

Bir ekonomi, bu altyapıya ulaştı mı, ister istemez emperyalist hale gelir.

İster siz karşı çıkın, ister dış güçler engellesin...

Bir, iki bilemediniz beş yıl diretilir karşısında. Sonra, bir savaş ya o altyapıyı yerle bir eder ya da tersine, Marx'ın dediği, "pazarlara zorla el koyma" işlemi gerçekleşir.

Niye birden duraksadınız?

Bunca iyimserliğin altında yatan gerçeği görünce, herşeyi koyup kaçmak var mı? Ne dedik az önce? **İster istemez!..**

Çünkü o noktadan sonra koşulları sizin belirlemenize olanak kalmamıştır.

Sermaye birikimi öyle bir canavarıdır ki, ağzını her açışta yeni yeni kurbanlar bulamazsanız, sizi yer!..

Durum açık ve seçik mi şimdi?

Öyleyse, külâhınızı önünüze koyup düşünün. Engeller ve dayanılmaz, önlenemez hale geldiğinizde, patlak verecek savaş ne olabilir?

Ben, onu da uygun ve aykırı biçimde irdelemeye çalışacağım. Ancak, bundan önce çözümlememiz gereken bir durum söz konusu.

İMPARATORLUKLARIN ÇÖZÜLME SÜREÇLERİNDEKİ TANILAR

Bilgelerin üzerinde oybirliğiyle birleştikleri bir sav var.

Devletler-ister küçük bir beylik, isterse bir imparatorluk olsunlar-de insanlar gibidirler... Doğarlar, büyürler, gelişirler, duraklar, yozlaşır ve ölüler...

Diliniz varmıyorsa, buna çözülürler de diyebilirsiniz...

Özellikle içinde bulunduğumuz dönemde "Süpergüçler" denildi mi akan sular durur. A.B.D ve S.S.C.B sözkonusu olduğunda yani...Çünkü, süperlerin "kutsanması" bakımından rivayet muhteliftir de... "Kutsallığı" açısından şekk-i şüphe bulunmaz...

Kapitalist ya da yardakçılarına göre A.B.D. Sosyalistlerle kliklerine göre de S.S.C.B. birer "Tanrı" Öyleyse, kullara düşünmek, anlamak, eleştirmek yasak!..

Dünyanın en yüce güçleri ve Tanrı'nın yer yüzündeki "suretleri" olan bu "Süper güçler" nasılsa bütün aksaklıkları düzeltir, bütün olumsuzlukları kendi yararlarına çevirebilirler...

Mistik anlamından soyutlanırsa, zayıfın her girişiminden güçlünün çıkar sağlayabileceği gerçeği yadsınamaz... Ama, mistik yanı ağır basınca, başından beri eleştirdiğimiz teslimiyetin içine düşüldüğü de açıktır...

O nedenle, açıkça belirtmekte yarar var...

Şu 1982 yılındaki bütün görkemli görünümlerine karşın, A.B.D. de, S.S.C.B. de bilgelerin ve tarihin hükmüne uygun bir olgunluğa doğru hızla gitmektedirler... Yani daha da açığı, çözülüş sürecine girmişlerdir...

TANRILAR VE İNSANLAR

Hemen **Thomas Moore**, "Ütopya"cılığıyla. Nostradamus müneccimliğine verip suçlamadan tartışmak yararlı.

Ve üstelik en çarpıcı örnek de gözümüzün önünde durmaktadır.

Kapitalist dünyanın yüce efendisi A.B.D., bütün bir kapitalist dünya arkasındayken, Viet-Nam ve İran'da toz duman olmuş... S.S.C.B bütün bir sosyalist kamp arkasındayken, Afganistan kangreniyle... Polonya baş ağırısını gideremez duruma düşmüştür.

Yani, her iki ekonomi de, öyle bir noktada bulunmaktadır ki, büyüğü küçüğüyle yeni bir savaşı kaldıramamaktadır..

Savaştan vazgeçtik, toplumlarındaki kitlelerin, istekleriyle bile başa çıkamayacak duruma gelmişlerdir. Çünkü kapitalizmin Kâbe'si A.B.D.'de de, sosyalizmin Kudüs'ü S.S.C.B.'de de, insanlar artık ya ellerindekini korumak, ya daha iyi yaşamak amacıyla, devletin başka **yere kaydırmak** istediği kaynakları kullanmak azmine varmışlardır.

İnsanların, tek başlarına bile böyle bir direnci gösterebilecek kültür düzeyine gelmesi sonucunda, devletlerin yaptırım güçlerinin öyle pek büyük bir "kıymet-i harbiyesi" bulunmamaktadır.

Örneği ortada...

A.B.D. bütün medya odaklarını harekete geçirip bütün gücünü seferber ettiği halde, 1 milyondan fazla gönüllü toplayamadığı için, yenildi. 30 milyonluk yoksul, yoksun ve cahil bir halk, dünyanın bir yarısının efendisi A.B.D.'yi sürdü attı... 35 milyonluk bir toplumun başına hazırdan (!) çöreklenmiş mollaların alay ettiği bir kağıttan kaplan haline getirdi.

Kabul!

Ama A.B.D.'ni bu duruma sadece Viet-Nam mı getirdi?

O toplumun, bizim deyimimizle "topyekûn yok olma kararını"alması, elbette yenilmezliğin en büyük kaynağı... Ama, A.B.D.'nin kendi ekonomik sömürü sınırlarına dayanmasının bunda hiç mi payı yok? Yeni dünyalar vaadedebilseydi, A.B.D.'nin işsiz 10 milyon genci daha Viet-Nam'a seyirtip, im-

paratorluklarını kurtaran lejyonları oluşturmaz mıydı?

Vaadedemedi...

Neden?

Gücü yetmedi...

Gelelim 1968'de Çekoslavakya'yla Macaristan'ı ezip geçen öteki "Yenilmez Armada'ya..."

1982 başında, o koskoca S.S.C.B. Afganistan'ın üçbuçuk "mücahidi..." Ve ordusuyla Jaruzelski'nin darbe yapmasına karşın Polonya'nın "baldırıçıplak" Gdansk işçileri karşısında, bocalayıp durmaktadır...

Kurtuluş Savaşı geleneğinden gelmiş Türkiye'de Afgan Mücahitlerine, bütün gericilikleri, bağnazlıkları da içinde sevecenlikle bakabilir misiniz bilmem..

Ama, ulusal kurtuluş savaşlarının yazgısı "Kurtuluştur."

Polonya olayları ise, çok daha revnaklı bir turnusol kâğıdı özelliğindedir.

Sözümüz kapitalistlere değil... Onların bakışı kolay...

Sosyalistlere laf atıyorum... İşçiler, işçi devletine başkaldırmaktalar...

Şimdi sizin yeriniz, 1930'lar Celal Bayar'ı gibi, devletin tepesinde "Devlet Sosyalisti," tünekler mi?

Yani, komünizmin, özellikle de devlet ya da partisinin kadrolu maaşlı memuru musunuz? Yoksa, ücretsiz bahşişsiz, hatta alkışsız, aferinsiz gerçek bir neferi mi? İyi düşünün ve bir defada yanıtlayın...

Çünkü Devlet sosyalistiyseniz, Polonya bakışı başkadır... "Pis kapatalistler, kiliseyle elbirliği halinde, ortalığı karıştırıyorlar" der çıkarsınız... Ama, gerçek neferseniz, buradaki ipuçlarıyla, Afganistan'dakileri birbirine sarıp, sosyalizmin Kudüs'ünde ağlama duvarlarının kurulduğunu görüverirsiniz.

Yani, Afganistan'daki olaylar, sadece Afgan Mücahitleri-

nin yiğitliğiyle yorumlanamayacağı gibi... Polonya'daki gelişmeler de,sadece "pis kapitalistlerin dolaplarıyla" açıklanamaz.

Yeri geldiğinde, Polonya'nın temel özelliklerini incelemeye çalışacağız. Burada öncelikle, "yüce efendilerimizin" dış etkenlerden çok, kendi iç yapılarındaki ipuçlarını ele alalım istiyorum...

O zaman da, tıpkı A.B.D.'de yaptığımız gibi S.S.C.B'nin de kendi iç dinamiğine bakmakta yarar var.

Afganistan'da, Mücahit saflara katılan askerler gösteriyor ki, S.S.C.B.'de direnen aydınlar pek yalnız değil... Peki bunların başı çekenlerinden Soljenitsin, çok özlem içindeyse, özlemini duyduğu Batı'ya sürüldüğü halde neden kötü örnek olmadı?

Saharov'lar, Helena Bonner'ler... General Grigorenko'lar... Yakirler, Çalidze'ler... Tverdohlebov... Sıngevskiy... Daniel... Bukovski... Ve Ginzburglar... Kendini yakan Roman Kalanta... Gulag'a sürülen Şalarauski ve diğerleri hastanelere, işkencelere, baskılara ve yoksulluklara karşın, neden direniyorlar?

Ve neden yalnız dışardaki gibi, içerdeki direnişleri de kıramıyor, dünyanın öbür yarısının "yüce efendisi"?

Artık yatırımlarının sonuna geldiği... Uzaya gönderdiği aracı, daha ilk gönderişinden beri, istediği yere indirdiği halde, o araçları yapanlara,bir tanesinin belki de yakıtına harcanan parayla alınabilecek "cicili bicili" olmasa bile temel tüketim malları yapamadığı... Daha da önemlisi yapabileceğine ilişkin hiçbir vaadde bulunamadığı... Açığı gücünün yetmediği için diyebilir miyiz?

ORTAK PAYDALAR BELİRİNCE

Diyebiliyorsak, gerçeği yakalamak üzere olduğumuzu açıklamak kaçınılmaz...

Çünkü imparatorluk dediğiniz sömürüye... Sömürü ise gü-

ce dayanır... Ve gücün yetmediği yerde, kaçınılmaz bir biçimde, imparatorlukların sonu da görünür.

Şu 1982 yılının başlarında göründüğü gibi...

Ama, ünlü deyim bizimdir... "Osmanlıda oyun çoktur!"

İmparatorluklar, öyle yıkıl, deyince göçüp gitmez...

"Devler ölürken bile deprem üretirler..." Mitoloji yanılsaydı, bunca yıl yaşayamazdı.

Üstelik, 1990-2000 yılı arasındaki Avrupa başka bir Avrupa olacak... 1940-50 arasındaki Avrupa, bir yerde iki süperin, A.B.D. ile S.S.C.B'nin belirlediği Avrupa idi... İnanmayan açar Yalta, Tahran ve Potsdam konferanslarını... Bulabilirse, gizli eklerini de inceler bir güzelce...

Ve görür ki, statüko 50 yıl için belirlenmiştir.

Bölünen Avrupa da, anlaşmada varsayıldığı gibi gerçekleşirse, "birleşecek Avrupa" da neredeyse, bir film senaryosu gibi bu gizli eklere yazılmıştır...

Denilebilir ki, Avrupa üzerinde düzenlenen senaryo süreçlerini bozacak bir "siyasal istenç" yok gibidir...

Ama, işçi sınıfları, halklar ve toplumlar öyle büyük bir güçtürler ki, tarihi yapan onlardır... Bakarsınız, bütün o senaryoları allak bullak ediverirler...

BOŞ BEKLENTİ

Bu allak bullak oluşta, ilericilerin sandığı gibi yepyeni bir sapma, gericilerin sandığı gibi epeski bir kayma olur mu?

Eğer, bütün bu belgelerin ışığında, yukarıdaki "gücü yetme-yetmeme" olgusunu da gerçeğin araştırılmasında temel elementlerden biri diye alırsak sevindiriklerimizi büyük bir düş kırıklığı beklemekte. Çünkü, ortadaki gerçekler, hiçbir ütopyayı yaşama geçirecek kadar şans tanımıyor...

Yani, ne kapitalistlerle yardakçılarının sandıkları gibi, A.B.D. Bütün sosyalist ülkeleri "işgal edebilir?.." Ne de sosyalistlerle kliklerinin sandığı gibi S.S.C.B. kapitalizmin kalelerini teker teker düşürebilir!..

Gücü yetmemektedir!...

Çünkü, insan dediğimiz varlık ortaya çıkmıştır...

Yetişkin insan gücü elde ettiklerinin daha fazlasını istemekte direniyor...

Direndikçe de, daha dış etkenlere kalmadan, iç etkenlerinden ötürü, yüce efendilerin nefesleri tıkanmaya başladı...

Bunun için de, insanın etkinliğini artıran bir senteze yönelinmesi kaçınılmaz görünüyor... Yani,devlet kapitalistleri için de devlet sosyalistleri için de, düşkırıklıklarının bütün çanları çangır çungur!..

Eğer bütün bu gelişmelerin ardından bir sentez geliyorsa, bu insanların teker teker, sınıfların kitleler halinde, halkların yığın yığın, toplumların toplu halde istençlerini gerçekleştirmeye yönelik bir demokrasi olabilir...

Yani, kapitalizmin sömürü, zorbalık ve baskısı da, sosyalizmin ürkünç diktası da, kendi umutlarının çöplüğüne atılacaklar gibi görünüyor...

Bu görünümün gerçekleşmesinde iç dinamiğin rolü dıştan fazla da olabilir az da. Yani sömürge başkaldırısına ortak veya özerk toplumlar da katılırsa süreç hızlanır.

Katılmaz, durumdan kendi çıkarına yarar umarsa merkezi biraz daha soluklanır.

Ama eninde sonunda kimlik ve kişiliğini bulacak toplumların önünde toz duman olmaya koşuludurlar.

Bunun ekonomik kanıtları gibi, toplumsal kanıtları da gören gözler için apaçık ortada...

Dilerseniz, öncelikle ekonomik kanıtlara bir göz atalım...

KANITLARIN İPUCU

Sovyetler Birliği, yatırım ekonomisinin sonuna gelmiştir derken, A.B.D.'de de, ortağı, efendisi olduğu Batı Avrupa'da da "sermayenin sosyalleştiğini" belirtmek kaçınılmaz...

1950, hatta 60'lar Amerikasının, sermaye dağılımı ile 1980 Amerika'sınınkini karşılaştırdığınız anda, durum açıklık kazanır...

1960'lar Amerikasında, üretim araçları mülkiyetinin yüzde 67.8'i, Amerika'nın 12 büyük ailesinin elindeydi... Ford'lar, Rockafellerler, Du Pont'lar Getty'ler ve ötekiler...

On iki büyük aile, o dönemde 250 milyonluk bir ileri toplumun bütün varlığının yüzde 67.8'ine sahipti... Geri kalan, 32.2'nin çok küçük bir bölümü devletin... Yüzde 27-28 kadarı da yüzde 9'u çiftçiler olmak üzere, taksidini ödemiş ev sahipleri... Bağımsız taksi sahipleri... Bazı kamyoncular... El zenaatlarıyla, antika onarımcıları ve mucitlerden oluşuyordu...

Gülmeyin!..

Bunlar en ciddi Amerikan istatistiklerinden alınmış bilgilerdir.

Avrupa ise, özellikle Batı'sı, Almanya'nınkini paylaşan İngiltere ve Fransa da içinde olmak üzere, fazla değişik bir tablo göstermiyordu...

SERMAYE DAĞILIMI

Almanya Batı'sı doğusu'yla, üretim araçları mülkiyetinin yüzde 65'ini işgal güçlerine kaptırmaştı... İngiletre'deki sermaye paylaşımı, yüzde 50 A.B.D. kapitalistleri, yüzde 50 İngiliz kapitalistleri olmak üzere kardeş payı... Bunun A.B.D.'deki benzerine uygun bir dağılımda, "Kutsal Aile"ler biraz daha fazla sayılarak nerdeyse aynı... Fransa ise yüzde 33'leri A.B.D. te-

kellerinde olmak üzere, hemen hemen aynı tabloya, yüzde 28'lik çiftçileriyle, biraz daha yaygın bir taban eklemekte...

Bir de Kuzey'in çok özenilen "taçlı demokrasileri" var... Afrika ya da Doğu'daki sömürgeleri nedeniyle iyice semirmiş kapitalist ülkeler... Hiç kuşkunuz olmasın, Batı avrupa modeli denildiğinde, "Yok birbirlerinden farkları... Herbirinin kralı ya da kraliçesi ayrı."

Ama, şu 1982 yılına gelindiğinde, bu tablo çok değişmiş bulunuyor...

İster, A.B.D.'li kapitalistlerin, Avrupa ve Japonya'ya kaynak aktarmak kurnazlığı, deyin... İster endüstrinin kendini yeniden üretmesi ve gelişen insan isteklerinin artması ve elbette savaşların da zorlamasıyla, deyin. Bugün, A.B.D.'deki üretim araçları mülkiyetinin yüzde 92'si, doğrudan Amerikan halkının eline geçmiştir.

TARİHSEL DÖNENCE

Hem de tıkır tıkır paracık sayarak satın alma yoluyla...

Bu belki henüz ayırdına varılmayan... Ama bütün kanıtlarıyla, emekçi sınıfların canları ve kanları yerine biriktirdiği tasarruflarla satın aldığı bir "devrimdir."

Elbette, devrimle biftek merakını bir tutmuyor... Ve devrimden, üretim araçları mülkiyetinin el değiştirmesini anlıyorsanız...

Marks, böyle anladığı için, ölünceye kadar devrimi Amerika ve İngiltere'den beklemişti.

Lenin, biftekle eşedeğer sayanları haklı çıkacak bir girişimle, Sovyetleri kurduğu için de, bu belirttiklerimiz gözden kaçırılabilir...

Oysa 1980'lerin A.B.D. halkı da, Batı Avrupa toplumları da, üretim araçları mülkiyetinin çoğunluğunun bedelini, yine

kendi emeklerinden artanla ödemişlerdir. Belki, yönetimlerde hakları yoktur... Belki, henüz bunun tam bilincinde bile değillerdir!...

Ama, marksizmle oturup kalkan pek çok bilge ve bilginin saf tuttuğu ülkelerde bunun eninde sonunda görülmemesi, bilinmemesi olanaksızdır...

GÖRÜNEN KÖY

Ve görülüp bilinince, lokalize çarpışmaların kan gölünde, bütün bir dünyanın geleceğinin de heder edilmeyeceği elbette görülecektir.

Sosyalist blokun ekonomik yapısını daha önce kabaca belirttik. Ama, biraz daha açık görmek isteyene söylenecek şu; hemen hemen sosyalist ülkelerin tamamı, Türkiye'nin bugününün bir benzeri gibidir...

İrkiltici değil mi?

Son 40 yıldır, kapitalistleşme çabalarımıza karşın, şu 1982 başında da Türkiye ekonomisinde, üretim araçları mülkiyetinin yüzde 82.6'sı devletin elindedir.

Bu ölçüyü, sosyalist ekonomilerin tamamına vurursanız, içinden geçtiğiniz bütün yaşamların, benzeriyle karşılaşacağınız ortaya çıkar.

Elbette Türkiye, askerlerinin dayatmaya çalıştığı yeni bir yol keşfetmezse!..

Güç olayında, zorlamaların pek öyle istenilen sonucu vermediğinin kanıtı ise, her iki süperin kendi içinde direnişleri kıramamasından bellidir.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Kore çatışmaları çıktığında, A.B.D. 30 milyon gönüllüyü nerdeyse 1 haftada toplayıvermişti... Dünyadaki ayran gevenleri saymıyorum... A.B.D. içinden toplayıvermişti.

Viet-Nam için, yıllar süren bir reklam kampanyasına karşın 1 milyonu zor buluyor. Üstelik, nüfusu da genci de işsizi de o yıllara göre çok artmışken...

S.S.C.B. daha kaşını bile oynatmadan, İvan Bunin'i yurt dışına attığında, Bulgakov müdürü olduğu tiyatroda kendi oyunlarını oynatamamıştı.

Aynı Sovyetler, Soljenitsin'i yurt dışına, Saharov'la Bonner'i sürgüne, Yakir'i, işkenceye... Grigorenko'yu tımarhaneye... Şatorauski'yi Gulag Adalarına gönderdiği halde, artan direniş dalgalarıyla neden kabarıyor dersiniz?

Hem de Parti ideologlarını bile kendine çekecek kadar...

Öyleyse, insan özelliğiyle, ekonomik özelliklerin, birbirine çok yaklaştığı bir dünya ortamı oluşmuş demektir... Belki olumlu anlamda, belki olumsuz. Ama,birbirlerine çok yakın olduğu, kör kör gözüm parmağına belli...

Belli olunca da, tek tek olaylar bu genel gidişin sadece provaları ya da sus payları olabilir...

A.B.D. İMPARATORLUĞUNA BİR BAKIŞ

ABD İmparatorluğunun durumu nedir?

Önce Asya'ya bakalım. Yine gözlerimizi 1950'lere çevirelim. Fransa, Dien-Bien-Fu'da perişan olunca, Viet-Nam'ı, bölgenin en büyük gücüne devretti.

1960'lara gelindiğinde, Asya'da, Amerikanın otoritesi ile bir tek Viet-Nam savaşıyordu. Kuzey Viet-Nam ama... O ülkenin bile yarısı, doğrudan Amerikanın egemenliği altındaydı.

Kamboçya'sı, Malezyası, Hindistan'ı, Endonezyası toptan bir patronun emekçileriydiler. ABD'nin... İtirazınız var mı?

Şimdi 1982... Filipinlerle, birkaç küçük ülke dışında, sayın bakalım, ne kaldı o halklardan?

Daha 1970'lerde, Kıt'a Çin'inini Birleşmiş Milletlerin, veto hakkına sahip beş büyüğünden biri haline getiren nedir?

Amerikanın çıktığı yere, işgali altındaki Japonya girdi, demeye kalkarsanız, hesaplarınızı bir daha gözden geçirin, derim.

Gerçi Japonya gerçekten Amerika'nın hem askeri hem ekonomik işgali altındadır. Ama, Amerika'nın çıktığı hiçbir yere girememiştir. Tersine, Çin'i Maçin'deki, eski Japon işgalinin düşmanlığıyla, yeni sosyalist rejimlerin bile başa çıkması kısa zamanda düşünülecek bir iş değil.

Amerika egemenliğinin sürdüğü yerlerde ise, dediğiniz doğru. Gerçekten, kıdım kıdım da olsa, geniş pazarlar elde eden Japon kapitalizminden söz edilebilir. Japon kapitalizminden söz edilebilirse!...

Mucizelere inanmaya pek yatkınız.

O yüzden de hemen gözlerimiz kamaşıyor.

Japonya'nın, halâ asker besleme yasağına tâbi olduğundan haberiniz var mı?

Ya Japonya'daki Amerikan askerlerinin sayısından?

Bir an düşünün ve yanıt verin.

Yoksa, bilin ki, 10 tümene yakın Amerikan askerini, Amerikan standartlarına göre beslemek zorunda Japon kapitalizmi.

Bütün üretim araçlarında, % 50-60 oranındaki Amerikan şirketlerinin payını da buna katarsanız, durumun gerçek yüzü ortaya çıkar.

Bu genel görünüm içinde, bir başka özelliğe de dikkat çekmek gerekir. Aynı Amerikan pazarlarında, % 60 yabancı ortaklığı taşıyan üretim araçlarının % 40'ı da Japon kapitalistleriyle, emekçilerine çalışmaktadır. Çünkü, ne olur olsun, Japon ekonomisi kendi başına bırakılsa, acaba aynı pazarlara girebilir mi? Bir koca dünya savaşı öncesi sonrasıyla Japon emperyalizmine karşı dövüşmüş halkların,böyle bir yan destek olmaksızın, onlara kucak açacağına inanmak çin saf olmak gerekmez mi?

TEKNOLOJİK ÜRETİM NEDEN PAHALI

Buna karşın bile,asıl pazarlarındaki Amerikan payı, % 40 eksiğiyle gerçekleşmektedir. Zaten teknolojik üretimin pahalılanmasının gizi de bu paylaşım zorunluluğudur.

Eski oranlardaki kâr düzeyini tutturmak için, fiat farkından yararlanmaktadırlar. Bu fark, Japon emekçisinin yaşam koşullarını eskiye oranla mek parmak düzeltmekte, Japon kapitalistlerinin kârlarını eskisinden farksız düzeyde tutmakta, Amerikan kapitalistlerininkini ise, artırmaktadır.

Bir başka yasak da Japonların makro dengelerde nükleer teknolojiye geçmeleri konusunda vardır. Elektronikte bile, belli sıfırlının üstünde bilgisayar yapmalarına izin verilmez.

Geleceğini kendisi planlayamayan bir toplumsal üretim birikiminin, değeri ne olursa olsun genel hesaplaşmada bir anlamı olmayacağı açıktır.

Hemen, sanki bizim durumumuz ne? diye gözlerimizi içeri çekmek mi istiyorsunuz? Kabûl...

IMF'si Düya Bankası ve Ortak Pazarıyla, sürekli denetim altında bir ekonomik yapıya sahip olmak da iç açıcı değil.

Ancak, bütün bu örgütlerin bir tek yaptırım güçleri var. Dediklerinden çıkarsanız, para vermezler.

Ülkemizde, 10 tümen askerleri olsun, özel ve kamu sektöründe % 60'ları bulan payları bulunsun da o zaman izinsiz tuvalete gidebilir misiniz görürüz.

Firmaların üretim ve yatırım planlamasını, en büyük ortak yapar. Kesin egemenlikte olan yani... Daha su başından kesilmiştir. Sözünü dinlemezseniz, askerleri, yaptırmak için beklemektedir.

Oysa, sizin durumunuz aynı mı?

KARŞILAŞTIRMANIN KARŞILAŞTIRMASI

IMF'si de Dünya Bankası da, Ortak Pazar'ı da, Fırat projenizi yasaklar... Siz, Konseyiniz, Hükümetinizle temel atma törenleri düzenlersiniz.

Bunun salt gösteriş olduğunu savlamaya kalkışmak, ciddiyetsizliktir. Devlet, bağımsızlığının en görkemli biçimde açıklanması yolunu böyle seçmişse, karşı tarafa yaptırım uygulamak kalır.

Böyle bir şeye gücü yetmiyorsa, politik bir manevra ile, sözde demokratik bir kaç koşul ileri sürüp kredi musluklarını kesiverirler. Çünkü siz politik oynamış... Adamların yasakladığını, görkemli bir gösteri ile, yapmaya sıvanmışsınızdır.

Çıkıp açık açık yasaklasanız da, yaparım, derseniz, politik mazeret yerine Stand By'lere aykırı diye keser kredileri.

Başka?

Hepsi o kadar

Ama, Batı'nın pazarlaması bilimsel yöntemlere dayanır. İnsanı avlamaya dönük olduğu için, yasağına uymayanın altını oyarak yapar yapacağını.

Hem kendi insanına göz kırpar, hem senin insanına...

Oysa fukara Japonya böyle bir şeye kalkışsa, (Kalkışamaz ya!..) kalkışsa, bir Ulusal Kurtuluş Savaşı vermesi gerekecek... Ondan sonra bile uluslararası hukuk düzeni gereğince, kendi şirketlerini bir bir satınalma yoluna giderek ekonomisi çökecektir.

Yeni emperyalizmin ikinci yüzü de budur.

Öyleyse, herşeye karşın, 1950'lerde, hemen hemen bütününe (Çin'in silâh siparişlerini de göz önüne alırsak.) sahip olduğu Asya pazarı, Amerika ve Avrupa için, (Fransa'nın Çin çıkışı ve de Gaulle'in şaşkın bakışlarını ayırarak.) sürekli daralan pazarlar olmuştur.

Bunun farkı bir yerlerden çıkacaktır.

Sömüren ekonomilerin sömürülmesine kalkışmaktan başka çare kalmamıştır. Kalmadığı için de, Arap petrolünün ateşten gömleğe dönüşmesi azalan artı değeri çoğaltacak bir sağım tekniği olarak keşfedilmiştir.

Keşfedilmesiyle birlikte de, pek çok şeyin anlaşılmasına olağanüstü katkıda bulunmuştur.

AFRİKA PUSULASI NEREYİ GÖSTERİYOR?

Fazla ayrıntıya dalmadan sürdürelim.

Ve Afrika'ya gelelim.

1945 yılına bakacak olursanız, Afrika'nın ve tabii Ortadoğu'nun tamamının emperyalizmin üstelik işgali altındaki pazarları olduğunu görürsünüz.

1955'lerde durumun politik yanı çözülmüştür belli oranda. Açık işgal durumu alabildiğine azalmış, yerini ekonomik işgalin görünmez bağları sarmıştır.

Arap ve İran petrolünün tümünü, Amerikan-İngiliz-Fransız ortaklığı pazarlamakta... Ülkelerin tüm gereksinimi, Avrupa ve Amerikan üretim araçlarının mallarıyla karşılanmaktadır.

1955 Dünya Ticaret İstatistiklerine bakınız. Nasıl bir tabloyla karşılacaksınız.

Bir bölümüne kısaca göz atalım mı?

Öyleyse, parmağınızı Sovyetler Birliği'nin üzerine koyunuz. Asya'da, Kuzey Kore, Kuzey Viet-Nam ve Kıt'a Çin'i... Birazcık Afganistan... Afrika'da, o da gizli biçimde Cezayir, dışında bir tek ülkeye, bir tek mermi sattığını göremezsiniz.

Hadi silâh ve cephaneden vazgeçelim.

Mal ve hizmetlere bakalım.

İran'da, bir kıdımlık hizmet, Türkiye'de, KİT'lerin bütün

altyapı yatırımları Sovyet malı olduğu halde yedek parça da içinde göz dolduracak rakam bulamasanız da bir iki parçayla karşılaşmanız münkün.

Ama Afrika'ya bir tutam bile mal ve hizmet aktarıldığını göremezsiniz.

Biraz zahmete katlanalım.

1965 İstatistiklerine bir bakalım şimdi de!

Asya'da, Kıt'a Çin'i başta olmak üzere, Çin Hindi'nin yarısından çoğuna, Ortadoğu'da, ırak, Suriye, Mısır'a silâh ve teknolojik savaş araçları da içinde...

Türkiye'de mal ve hizmet aktarımı rakamlarıyla parmağınız acır. Afrika'da ise, Cezayir'in yanına eklenen ülkeler, iki elinizin parmaklarını aşmıştır...

Üstelik, bütün bunlara 1900'lerden beri kesin bir dokunulmazlık kazanan, Güney Amerika'daki bazı ülkeler de eklenmiştir. Küba, hepimizin bildiği...

Bir on yıl daha geçelim...

1975 İstatistiklerinde, Asya'da Güney Kore, Adalar devletleri, Pakistan ve İran'ın... Ortadoğu'da, İsrail, Ürdün, Emirlikler, Umman, Suudi arabistan ve Yemen'in bir bölümü... Afrika'da, Sudan, Çad, Rodezya, Kongo ve Güney Afrika'nın dışında, Batı pazarlığını sürdüren ülkelere rastlamak güçleşmektedir.

MİLLİLEŞTİRMEK VE MOLLALAŞTIRMA ÜZERİNE

Üç on yılın bilânçosuna baktığımızda, durumun nasıl bir yöne ilerlediği açıklık kazandı sanıyorum.

Ancak, Mısır ve Çin üzerine teori döktürenlerimize bir iki söz etmek gerekecek...

Evet, 1979 anlaşmasıyla Mısır yeniden Kapitalizmin kuca-

ğına düşmüştür. Ama, bir yıl bile geçmeden, İran bütünüyle eteklerini toplayıvermiştir.

Hemen Humeyni üzerine zihin cimnastiğine girmeyelim, diyecektim. Girmek zorunlu sanıyorum. Bir kısa not halinde gözden geçirelim...

İran'da dış ticaretten, banka ve petrole kadar, millileştirildi, dediğim anda, espri meraklılarının, mollalaştırıldı, diye güleceklerini görür gibiyim.

Dediğiniz olsun!..

Şah ve ortağı yabancı şirketlerin elinden alıp, mollalaştırıldı, diyelim.

Mollalar kim?

İşin burasında cimnastiği mi bırakalım, yoksa çapraşık soruyu çözmeye mi sıvanalım? Bırakmak bize yazılı değilse, Figaro yorumlarından bir an kendimizi kurtaralım da İran ve Molla sorununa şöyle bir bakalım.

MÜLK ALLAHIN

Mollaların manevi otorite dışında mülk konusundaki düşüncelerini biliyor musunuz? Bilmiyorsanız, Kur'an'ı da, Doğu'nun doğu deyince Türklerin ve (Çin'in bir büyük bölümü dışında,) Asya'nın geleneğine bir bakın. Mülk Allah'ındır, kesin yargısıyla karşılaşırsınız. Mülk Allah'ın olunca, kişiselleştirilemez.

Bakın 1.500 yıllık İslâm, 5.00 yıllık Asya tarihine,mülk kişiselleştirildiğinde, nasıl bir kargaşa doğmuştur, kendi gözlerinizle görürsünüz.

O kadar uzağa da gitmeyin isterseniz. Bizzat İran'a bakın. Rıza Şah Pehlevi, mülkü kişiselleştirmeye sıvandığı anda,başına gelenlerin başınıza gelmesini ister misiniz?

İşte somut kanıt bu!..

Şah'tan, mollalara geçen ne?

Erdebil tekkesinden, Dâra sarayına geçen politik otoritenin, Zerdüştlükle, İslâmiyet'i bütünleştiren ve iktidar erkini pekiştiren yapısı mı? Yani daha açığı, Mollolar, 1910'larda daha mı az etkindiler bu günkünden? Hayır!..

Öyleyse, şimdi petrol gelirini ceplerine mi atmaktalar?

Hani gelir, diyeninize, gelecekte atacaklar mı diye soralım? Yanıtınız evetse, Zerdüştten bu yana, din adamlarının ekonomik gücü olmamıştır, kanıtını getiririm. İnanmayan inceler.

Ve bu mirastan, başka civciv çıkamayacağına, tek otorite Humeyni'nin, 1955'lerde nerde oturuyorsa,yine orda oturduğuna bakarak da yanıt verilebilir.

Giyim kuşamıyla, yiyip içtiğinde de bir değişiklik olmamıştır. İktidar erkinden söz ediyorsanız, o hep olmuştur zaten. Hem de, bütün bir kapitalist dünyanın desteklediği Şah'ı devirecek kadar!...

Elbette, olaya kişilerden bakıyor... İran halkını biryana itip olayı Humeyni'nin (yarattığını) ileri sürüyorsanız. Yok, devrimin kahramanı bir kişi değil de bütün bir halk ise, gizil gücündeki ilerleme isteğinin gerekleri yerine getirilmiştir. Ve küçük esnaflık dışındaki bütün ekonomik erk, kamulaştırılmıştır.

Buna bir yanıtınız var mı?

Humeyni gericidir! Yobazdır!.. Şudur budur!.. Şah ise tam bir batılı idi!.. Batı'nın gözünde, İngiltere Kraliçesi neyse, İran Şahı da oydu!..

Sizin gözünüzde?

Bakış açınız aynıysa, diyecek sözümüzyok. Aynı olmamasına dikkat etmek sizin yükümünüz.

Yalnız şu kadarını da söyleyivereyim. İngiltere Kralı ya da Kraliçesi, 1648'den bu yana despot oymayı hiçbir zaman aklından geçiremez. Ama, İran Şahı ya da Şehinşahı, hiçbir biçimde demokrat olamaz!..

ÇİN'LE MISIR DOMİNONUN HANGİ TAŞLARI?

Biraz da Çin'le Mısır'a bakalım mı?

Çin, 1955'lerden önce de Batı kapitalizmine kapalı değildi ki!..

Mao, pek çok Batı yapısı fabrikayı,hem de eski sahiplerinin yönetiminde bırakarak, çalıştırmayı yeğlemişti.

Japon ve Amerika'ya açık tutulan pazarın biraz daha genişletilmesi ve Avrupa'ya da kanallar açılmasından başka nedir son on yılın bilânçosu?

Ve orda yer alan yabancı yatırımlar, (Ticaret ve yedek parça akışını saymazsak,) tutar olarak ne kadardır? 1 milyar dolar kadar!.. Ya 1 milyar Çinli'nin pazarında, 45 milyon Türk'ün pazarı kadar yatırıma ne buyrulur? İşte bütün gürültünün altında yatan bu...

Üstelik, İran Petrolüne yasak geldiğinden bu yana, Japonya'nın bütün petrol girdisini vererek, aldığından fazlasını satıyorsa, daha ne denir?

Laf aramızda, Japon kıvrım kıvrım kıvransa da, İran petrolü alması patronu Amerika tarafından yasaklanmıştır.

Mısır'ın öyküsü ise daha değişik...

Asya ve Önasya'nın çember dışına çıkışını dengeleyecek bir olay...

1946-1960 arasındaki Türkiye'yi bir düşünün.

İkinci Dünya Savaşı'nın ertelediği İsmet Paşa uygulamaları neyse Enver Sedat çıkmazı da odur. Sedat'ın şanssızlığı geç başlaması olduğu kadar, seçimle iktidarı devredecek cesaretten yoksun olmasıdır. Mısır'ın dramı ise, Osmanlı ve İngiliz egemenliğinden kalan, yabancı bir ekonomik rejimin baskılarından bir türlü kurtulamamasında yatar.

Nasır politik düzeni Cumhuriyet haline getirirken, ekonomik düzeni, olduğu gibi bırakmıştır. İşbirlikçiler, yabancı yatı-

rımlar ve geniş toprak mülkiyeti, Kıpti'nin bütün özlemlerinin üstüne oturmuştur.

Ve bunu değiştirmeden, rejim değişmeyeceği için, bütün davranışların politik dönüşlerden öteye gitmeyeceği açıktır.

Döndük yine başladığımız yere... Bir otuz yıl içinde böylesine büyük pazar kaybına uğrayan kapitalist emperyalizm, teknolojik gücü ne olursa olsun, gerilemiştir.

Teknolojik gücünü yüksek fiatla pazarlama olanakları ise, bir noktada bumerag haline dönüşecektir.

Avrupa'nın bir yarısı da elden çıktığına göre, fiat artırımı, satınalma gücünü kıstıkça, tıkanması daha da hızlanacaktır.

Önümüzdeki yıllarda, dünya kapitalizminin bunalımları arttıkça, savaş kışkırtıcılığının ve sağa doğru politik kayışların da hızlandığını görürsek şaşmamalıyız.

Sözün hemen burasında, bıyık altından gülüp Polonya olalarını anımsıyorsanız, birazcık da o konuda konuşalım.

POLONYA PROVA MI SUS PAYI MI?

Polonya, bir başlangıcının ilk denemesi olabilir... Çünkü, Macaristan ve Çekoslovakya'daki olaylarla, Polonya'daki arasında önemli ayırımlar var.

Macaristan ve Çekosiovakya liberalleşmesinde, iktidardaki Komünist Patilerin, lider kadroları, Moskova'dan izin almaksızın girişimlerde bulunmuşlardır...

Moskova'nın desteğiyle işbaşına geldikten sonra, kendi bildiğini okumak olasız. İster borçlunun boynu eğri deyin. İster uşağın efendiye, kahyanın ağaya dirsek çevirmesi mümkün mü, diye sorun.

Polonya'daki ise, halkla oynanan bir oyundur.

Moskova da, Varsova Paktı komutanları da, hatta Polonya

Ordusu da, Hükümetiyle birlikte aynı görüşü paylaşmaktadır...

Gdansk işçileri ve kilise, yani halk, yani sosyalist bir toplumda, toplumun mutlak çoğunluğu, çıplak elleri, çıplak bedenleriyle, bütün bu ürkütücü silahların karşısında direnmektedir...

Bu ikilem, Emerson'un ünlü, "Toplumlar yaraştıkları yönetimlerin egemenliği altındadır," özdeyişini gündeme getirmektedir... İşgal güçleriyle, hükümeti ve yardakçıların bir yönde bulunduğu bir ortamda, halkın nerdeyse tamamının başka bir yönde bulunmasının örneği, bizim kendi tarihimizde, hem de yakın tarihimiz de vardır...

Kimbilir ne oyunlar, ne dolaplar, ne hileler çevrilecektir...

Ama, geçici bir gösteri değilse, Polonya halkı, belki de Avrupa'nın geleceğine damga vuracaktır.

Özellikle, işçi sınıfının, yeri geldiğinde kendi diktasıyla bile nasıl başedeceğinin en güzel örneğini oluşturacak bir deney birikimidir Polonya.

Eninde sonunda, toplumun üst geleceği bir toplumsal gerçek.

Çünkü, sosyalist toplumda, özellikle de işçi sınıfının, artık halkın bütününü içerecek bir duruma geldiği zamanlarda, bir avuç yönetici kesimin, bütün bir toplumla başetmesi mümkün değildir.

Ölen, yaralanan, işkenci gören ya da sürülen olmaz mı?

Ülkemizin şu günlerinde, kendi kendini sürgün eyleyip yabancı hükümetlerden maaşa bağlanan kendi insanlarınızı bir düşünürseniz, Polonya'da olacaklara da gerekçe bulursunuz...

KAPANAN PERDE

Ama, şunu da bilirsiniz ki, Polanya'da başlayan, İkinci Dünya Savaşı perdesinin kapanmasına dönük bir girişimdir... Hem de başlarken olduğu gibi biterken de, bütün bedelleri halklara ve işçi sınıflarına ödetecek bir girişim.

Anımsarsanız, İkinci Dünya Savaşı, Polonya'nın paylaşımıyla patlak vermişti.

İşçi sınıfının, olayı demokratik bir istenç birçiminde, çoğunluğunun büyük gücünü ve ağırlığını duyura duyura götürmesi, bütün Sosyalist blokta yankıları çok derin ve geniş boyutlara ulaşacak bir deneydir...

Artık, yatırım doruğunda bulunan sosyalist ekonomilerin, tüketim gereksinimlerini karşılamak için, daha çok seçenek istediği açıktır.

Ama öyle anlaşılıyor ki, kapitalizmle rekabet, para babalarını yıprattığı ölçüde sosyalizmi de yormuştur. O yüzden de kısa dönemde tüketim seçeneği sunmaktan yoksundur.

Bunu sağlayamayan yönetimlerin baskısı ne kadar ağır olursa olsun, işçi sınıfının mutlak çoğunluğunun desteklemeyeceği bir yönetimin, topuna, tüfeğine ve Varşova Paktı desteğine karşın bile hiçbir şey yapamayacağı anlaşılır anlaşılmaz, asıl kıyamet galiba her yerde birden kopacaktır... Çünkü, Polonya, sosyalist devletlerin, kendi askeri karşısında bile direnecek işçi sınıflarıyla, aydın kesimleri yetiştirdiğine de bir kanıt oluşturmaktadır.

Bu nedenle, işçi sınıfının, buna destek olan aydınların ve toplumun dindar kesimlerinin ortaklaşa direndikleri bir iktidar, Batı propagandasının bütün "öcü masallarına" karşın, kendi diktasını dayatamıyorsa, dikkat etmeli...

O toplumda, insanların ancak hoşnut kalırlarsa rejimi destekleyecekleri düzey tutturulmuştur.

Korkuyla değil, sevgi ve saygıyla... Ve elbette bir de insan olmanın gerektirdiği kendini yeniden üretme içgüdüsüyle bütünleşen yönetimler, etkin olmakta...

Adına ne denilir, başkalarınca ne kadar korkulursa korkulsun, bunu yapamıyorsa, toplum üzerinde hiçbir etkinlik gösteremektedir.

Bu gerçek, benim bu kitabın başından beri altını çize çize vurgulamaya çalıştığım bir biçimde, bütün açıklığıyla, Polonya'da ortaya çıkmaktadır...

Dünyanın en ürkütücü gücü A.B.D., Viet-Nam ve İran'da toz duman olmaktadır... Dünyanın öteki en ürkütücü gücü Sovyetler Birliği, Afganistan ve Polonya'da hiçbir etkinlik gösteremektedir.

Öyleyse, bütün bunlardan ders almak ve birden karşılaşacağımız yeni dünyalara hazırlıklı olmak gerekir.

Ama, görünen odur ki, ya din bağnazlığının uluslararası sağlayacağı destek ya da sosyalizmin insanı kendi istediğinin ötesinde korkuya salamayacak düzeyde yetişkininden yoksun ülkelerin aydınlarına bazı şeyleri anlatmak olanaksız.

Yetişkin insan gücünün en aza indiği dönemlerde bile, bütün uluslararası ve ulusal dayatmaları elinin tersiyle itivermiş Türkiye insanımız, 1982'de bunları anlayamayacak duruma geldiyse, sözü uzatmak anlamsız.

Olsa olsa, Polonya'nın, 1993'ler Avrupası için bir deneme yanılma labaratuvarı... Bir gelişmeleri düzenleme okulu... Bir olacakların ilk habercisi sayılmasıyla, madalyonun öteki yüzüne geçilmesi zorunluluğudur...

AMERİKA GERİLİYOR

Viet-Nam yenilgisi'de, İran operasyonun, bölgede kendine uşak hükümetler bulamadığı zaman, bir kum fırtınası önünde hezimete uğraması da, gücün doyum noktasına varmasının sonuçlarıdır.

Neden mi?

Bakınız size bir küçük varsıyım.

Diyarbakır ya da Van'dan kalkacak uçaklar, yakıt ikmali yapmadan iki kez Tahran'a gider gelirler... Helikopterler de!...

Menzil, bin kilometre kadardır. Van'dan daha da az!..

1950'lerin Türkiyesi olsaydı ve Amerika böyle bir operasyona kalkışsaydı, ne olurdu? Hiç bunu düşündünüz mü?

O yıllarda, Irak Devrimini, Amerika engel olmasa biz söndürecektik. Ya Amerika istediğinde?

Gençler kıyıda dursun. O günleri yaşayanlara soruyorum. Amerika, bir gece yarısı böyle bir operasyon düzenleseydi, ne olurdu?

Ya, Amerika'ya kesin biçimde bağlı bir Hükümet ya da iktidar erki oluşursa Türkiye'de, ne olur? Aman dur, komşularımızla aramızı mı bozacaksın falan, demeyin.

Öyle bir niyetim yok.

ÇIKAR GEREKTİRİRSE

Ancak Türkiye'nin kesin çıkarları gerektirdiğinde, olabilecekleri de gözden uzak tutmaya hiç gereksinim yok.

Türkiye'nin çıkarları, diyorum, dikkatiniz çekerim... Türkiye'nin, Amerikasız çıkarı mı olurmuş diyorsanız, biz burda başından beri neyin kavgasını veriyoruz, diye sormak hakkım değil mi?

Elbette Türkiye'nin özel çıkarları vardır.

Ve elbette bunları başka ülkelerin özel çıkarlarıyla çakıştırmaktan vazgeçip çatışma noktalarını görmek gerekir.

Biz yine Amerika'nın hayalet gücüne dönelim.

Evet!.. Elindeki tekno-nükleer güç çok büyüktür.

Bunu kimse yadsıyamaz.

İkinci Dünya Savaşı'nda, Japonya'nın tepesinde patlatılan iki Atom Bombası, Doğu'nun devini tepetaklak teslime zorlamıştır. Bütün bunlar doğru!..

Doğru olmayan, korkunun ecele faydasının olacağını sanmak.

Bu sanı pek çok şeyi unuturuveriyor.

Ve unutulanların başında, İkinci Dünya Savaşı sırasında, Atom tekelinin yalnız Amerika'ya özgü oluşu geliyor.

Hitler'in ömrünü tüketen nedenlerin başında da, bu tekeli bir türlü ele geçirememesi yatmıyor mu? Hiç kimse, bir eline geçirseydi, ne olacağını düşünmüyor. Ya da, dünün yenilmişine bakmaktansa, bugünün yenilmezine takılıp kalıyor.

NÜKLEER DENGE

Oysa, gözlerimizi hep aynı güneşle kamaştırmaktan bir an vazgeçersek, nükleer dengenin varlığını görüveririz.

Bunu gördüğümüzde, yapılacak hesaplar bambaşkadır.

Örnek mi?

Yine İran'a gelelim.

Viet-Nam eskidi diyenlerimiz için gelelim diyorum.

Yoksa, sormak gerekmez mi?

750 bin 1 milyon Amerikan askeri Viet-Nam'da, bunca ölü vererek savaşacağına, tepeden bir atom bombası patlatılıverse ve olurdu?

Neden patlatılmadı?

Bunlar eskimiş olsun...

İran'a gelelim yeniden. Ve soralım.

Öyle, Holivood filmlerinden alınmış sahnelere benzer operasyonlar düzenleneceğine, Pakistan'dan, Kıbrıs Agratur üssünden veya Pasifik'te, Körfeze yakın seyreden gemilerden birinden kalkacak uzun menzilli bir uçak, Tahran, Tebriz, ya da bir başka kenti Atomla kavuruverse!.. (Hidrojen ya da Nötron'un canlı deneme olanaklarını da düşünebilirsiniz.) Humeyni, üfürük gücüyle bunun da hakkından gelirdi mi, diyeceğiz? Yoksa, elinde fener ülke ülke Şah'ı aramaya çıkardı mı? Peki dünyayı yöneten aklın bir yarısı bunları hesaplayamaz mı?

Hemen bıyık altından, eee!.. Öteki yarısı n'oluyor? diyorsunuz değil mi? Bunu şimdi mi söylemek gerek?

Daha işin başında, öyle bile olduğunda, aklın öteki yarısında neler var, denilmeli.

Ve denildiği anda da, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana bir takım değişikliklerin olduğunu kavramalı.

DÜNYAYA BAKARKEN GÖZLERİ DÖRT AÇMAK GEREK

Ülke ve dünya olaylarını değerlendirecek adamın gözlerinin usta şoför bakışı gibi parlaması yetmez.

Yalnız yolun ortasını değil,sürekli kıyılarını da denetlemesi, herşeyi görmesini sağlayıvermez. Aynı zamanda, gerisini de önü ve yanıymış gibi reflekslerinin denetimi altında tutması gerekir.

Bütün bu savları kabullenir ya da çürütmeye kalkışırken, sizden istediğim de aynı... Çok derinlere değil,belleğinizin bir kıyısında sürekli 1900'lerin dünya koşullarını canlı tutun.

Ve İran, o zaman başkaldırsaydı ne olurdu diye bir sorun.

Sormaya gerek yok diyorsunuz öyle ya!..

Humeyni, Musddık'la birlikte başkaldırdığında neler olduysa, o olurdu... Şah devrilir... Şahbanuyla birlikte İtalya kıyılarına (belki de) süresiz tatile çıkar... Petrol ulusallaştırılır... Yabancı şirketlerin payları satın alınır...Ulusal ekonomiye doğru ılımlı bir yöneliş başlar.

Sonra bir Amerikalı general, Amerikan çıkarlarını korumak için Tahran'a gider... Güçlü silâhlarla donatılmış İran ordusu, geçici bir süre için yönetime el koyar... Şah tatilini yarım keserek, Tahran'a koşar... Musaddık tutuklanır. Humeyni, zindana atılır. (Daha sonra ülke dışına sürülmek üzere.) Ulusallaştırmalara bulaşan kim varsa, tost makinalarında Amerikan usulü kı-

zartılır. Binlerce genç bir gece yarısı kayıplara karışır... Petrol yeniden Amerikan şirketlerine peşkeş çekilir. Kapatılan bankalar açılır. Payları alınmış yabancı şirketler, yeniden ve bedavaya sahiplerine geri verilir... Satılan petrolden İran'ın elde ettiği bütün dolarlar, darbeyi yapan ordunun hiçbir zaman kullanamayacağı silâhlara yatırılarak, İran halkından bir kez daha çalınır...

Şah ve Şahbanu, aldıkları komisyonlarla Avrupa ve Amerikan uluslararası şirketlerine ortak olurlar. Görkemli Pers İmparatorluğu törenleri düzenlerler... Daha neler de neler!.. İşte tablo...

Ve biraz belleğinizi yoklarsanız bütün bunların geçtiğimiz yirmi yirmibeş yıl içinde bir bir yaşandığını anmasarsanız. Yok kendiliğinden çıkaramıyorsanız, işte kısacık bir özetle belleklerimiz tazelendi.

E, peki, 1950'lerin koşullarında olabilen şeyler, neden 1980'lerin koşullarında gerçekleşmiyor?

Şeytan geçti de o'nun için mi?

Yoksa, Irak-İran Savaşı, bunların yeniden oluşması ve dünyanın gözleri önünde aynı oyunun bu kez de Dünya Prömiyerinin yapılması olarak mı değerlendiriyorsunuz?

Öyleyse size bir sav daha!..

Savaş, birkaç yıl daha uzarsa, oyun tersine dönebilir.

Neden mi?

Gözlerinizi biraz daha gerilere çeviriniz, orda, tarihinin akışı içinde, böyle bir olguyla kaç kez karşılaşacağınızı benim belirtmeme gerek kalmadan görürsünüz de ondan...

Tarih hep yinelenir mi demeyin sakın... Elbette yinelenmez. Ama, benzer durumlarda, benzer sonuçların doğması da, bir kimya kuralıdır.

İran'ın, nüfusu ve ekonomik yapısıyla, Irak'ın nüfus ve yapısını karşalaştırdığınız zaman, kimin kimden güçlü olduğu ortaya çıkar. Buna din faktörünü de eklerseniz, Abbasi tarihinden

bu yana Bağdat'ın serencamını görüverirsiniz.

Her şey bir yana, 'Irak'ın içinde bulunduğu koşulları, yengi kazanmış hiçbir ülkede göremezsiniz.

İran, zaten işgal altındadır. Ama, işgali gerçekleştirenin, çok daha iyi durumda olması gerekmez mi?

Her bir yanı yanıp yıkılmakta ise,bu ne biçim yengidir ki, yeneni harabetmekte... Hani, "Pirus Zaferi," diye bir deyim vardır ya, durum tam buna uymamakta mı?

SİLAHLAR DENK OLUNCA DÜELLO SÖZLE YAPILIR

Uymaktaysa, yeniden savımıza gelelim.

Peki, 1950'lerde, Amerikalı generalin yapıverdiği işi, şimdi koca Irak Ordusu bile yapamıyorsa durumu,salt işe ruafilerin karışmasıyla mı yorumlayacağız? Yoksa adam gibi oturup eşe deşe giz sanılanın apaçık olduğunu mu bulup çıkaracağız.

Buyrun size bir açmaz...

Kafamızı,Batı magazinlerinin çamaşır makinasından kurtulabilirsek, ortaya çıkacak olan şudur.

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana, nükleer silâlkarın kullanılması öyle sanıldığı kadar, kovboy kavgasına benzememektedir.

Koca koca ülkeler, ellerindeki nükleer silâhlara yaslana yaslana yenilgileri kabullenmek zorunda kalıyorlarsa, bunun ne dehşet verici olduğunu gördüklerinden ve insanlara acıdıklarından değil.

Öyle olsa, durup dururken, insanlığın başına bir Polonya olayı sarılır mıydı? Ya da bir İran-Irak Savaşı... Bir Filistin sorunu...

Bunun altında yatan, insanlık duygularından çok çıkar duygularıdır.

Ve çıkarlar, nükleer silâhların, iç ekonomik gizil gücü

oluşturmasına izin veriyor da, dış ekonomik sömürüde kullanılmasını yasaklıyor.

Nasıl mı?

Karşı tarafta da aynı güçte silâhların bulunması yoluyla...

Önemli olan sömürmekse, nükleer silâhların sömürülecek emek ve değer bırakmayacağı açıktır.

Siz bir tüccar düşünebilir misiniz ki, hiçbir şey kazanamayacağını bile bile masraf etsin...

Biz tüccar değiliz ve kişiliğimizi ispatlayabilmek için gerektiğinde bir kenti de hayava uçururuz diyorsanız, ben susarım.

Yok, insanları öldüren ama değerleri sömürüye açık bırakan Nötron'dan ne haber diyorsanız, sürdürelim yine de...

Bakın bu yeni araç, belki bir yanın propagandasıyla tekel gibi görünüyor. Ama, öteki yanın suskusu, hiç de öyle olmadığını kanıtlar biçimdedir... Üstelik, Nötron'un kullanılacağı alanları da bir göz önünde bulundurmak gerekir.

Üçyüz yıldır Dünyanın kaymağını yemeğe alışmış Avrupa toplumları, kendilerini temizleyip, değerlerini bırakacak bir bombayla yıkanmayı isterler mi? Ve onlar istemedikleri sürece, Amerika bir başına böyle bir işe kalkışabilir mi?

İsterse kalkışır ha!..

Bunu açık açık baştan belirlemekte yarar var... İşgal altındaki alman toprakları, Amerika'nın kendi malıdır. Bakmayın sembolik birim rakamlarla, sembolik yüzyıllık anlaşmalara... Doğrudan işgal edilmiş toprak statüsünü taşımamanın arapçasıdır, desek daha doğru...

Ve dilediği kadar bombayı, dilediği, toprağına koymaktan da Amerika'yı hiçbir şey alakoyamaz. Koymaz ya, bunca kapitalist bir ulus da, insan ögesinin zaman içinde ne yaman bir güç olduğunu öğrenmiştir.

Bunu, o ülke halklarının, (laf aramızda, İngiltere, Fransa ve İtalya'da da, böyle Amerika tarafından işgal edilmiş ama, ya-

sal bir biçimde kiralanmış görünen bölgeler vardır. Hem de İtalya'dakilerin statüsü Almanya'nın aynısı olaraktan) kendi durumlarının bilincine varacağı korkusu da dağları bekler.

Böyle onlara danışıyormuş, soruyormuş, kandırıyormuş havasına girildi mi, halklar ne kadar gelişmiş olurlarsa olsunlar, bir zaman için kendilerini ortak sanırlar... Zort diye istediğini yaptığı anda ise, işgalin çirkin yüzü sırıtıverir.

Sırıtınca ne olur?

Ulusal Kurtuluş Savaşları da başlayıverir.

Bunu engellemenin yolu, piyonlar kullanmaktır.

Halkları daha korkunç şeylerle ürkütüp bir iki hükümetin seçim yitirmesi bahasına, dilediğini yapma oyunudur. Avrupa'nın doğusunda oynanmaya çalışılan da budur.

Neden?

OYUNUN PERDE ARKASI

Bütün bu soruların altındaki gerçek, Amerikan Emperyalizmin eski gücünde olmamasıdır.

Pazarlar daraldıkça, teknolojik üstünlük ve fiat artışları ne getirirse getirsin, ekonomik güç zayıflamaktadır. Ekonomik güç zayıflayınca, ister istemez ekonomi-politik gücü etkiler.

İşte Humeyni'nin İran'da, üfürük gücüyle durduğunu sanmanın altındaki de budur.

Otuz yıllık bir karşılaştırma bile, bizi nerelere getirmekte görüyorsunuz. Görünen bir başka durum da, işgal altındaki ülkelerin, (Almanya, Japonya, İtalya ve hatta İngiltere ve Fransa,) giderek, seslerini çıkarmaya yönelmelidir. Ama,uluslararası tekellerle bütünleşen, ulusal burjuvalar ses çıkarıyor sanmayın sakın... Ses veren emekçi sınıflarıdır.

Avrupa Komünizminin ideologları, Sovyetler Birliği'nin,

A.B.D. ile özellikle de dünya dengesi konusunda sürekli bir iletişim ve uzlaşma içinde olmasını doğru bulmamaktadırlar. Çünkü bu uzlaşmanın, seçimsel ivmeyi yavaşlattığından kuşku duyuyorlar.

Sovyetler Birliği devrimin temel yasasında nasıl haklıysa, Avrupalı Komünistlerin, kendilerine özgü gelişme tutumunda da aynı haklılığı görebiliriz.

Avrupa'nın, geçmiş birikimleri ve davranış biçimleri gözlenecek olursa, büyük bunalımları aşmaktaki ustalığından yola çıkan teoriler üretmek de kolaylaşır. Çünkü Avrupa materyalistleri, daha Birinci Enternasyonal'i izleyen yıllarda, Devrim denemesini geçirmişlerdir.

Paris Komünü, bütün Avrupa işçi sınıfı için büyük bir olgu haline gelmiştir. Bunun çizgisini, İspanya İçsavaşıyla birleştirecek olursak, Avrupa Komünizmi ideologlarının, Togliatti ve Gramcsi'yle sona ermeyeceğini çıkarmak zor olmaz.

Nitekim, bütün bu deneylerin üstüne Tito'nun başarısı eklenince, Carillo'dan, Berlinguer'e sımsıkı bir cephe oluşması kaçınılmazdı.

Bunun en son örneği, Fransa'daki gelişmelerdir. 1960'ların konjonktüründe, Fransız Komünist Partisiyle, Fransız Sosyalist Partisi'ni iktidar ortağı görmek pek olası değildir. Fransız Komünist Partisi'nin, Moskova'ya bağlı kanadı, yönetimin tutumunu etkileyemediği zaman, seçimleri etkilemeyi başarmıştır.

Pompideau ve d'Estaing'in gelişlerindeki, tahlillere bakacak olursanız bunu görürsünüz. Her zaman birbirlerini desteklemek üzere anlaşırlar, ama, ortak programı birinden birinin uygulamasında anlaşamaz tutum takınırlardı.

Geçen seçimlerden bu yana, Moskova'cı kanatta da köprülerin altından çok su akmış olmalı ki, seçim tahminlerinin hepsi yanıldı.

YENİ OLUŞUMUN BAŞLANGICI

Bu gerçeğin bize verdiği ipucu, Avrupalı emekçi sınıfların, "dünyayı yöneten aklın" iki ucuna da karşı çıktığını açıklamaktadır. Elbette bu savın doğruluğunu önümüzdeki yıl yapılacak olan İtalyan Seçimleri ortaya koyacaktır.

Fransa ve Yunanistan'dan sonra, İtalya da düşer mi?

Kendi koşulları çerçevesinden bakılınca pek umutlu olmamak gerek. Çünkü, İtalya'daki Amerikan işgali, Almanya'ya göre biraz, Fransa ve İngiltere'ye göre de epeyce değişik... Ama, salt İtalyan burjuvazisi üzerinde değil, Vatikan üzerinde de Papa seçtirecek ölçüde etkindir.

Yani, Polonya'da, din neyse, İtalya'da da hemen hemen odur. Her ikisinde de komünist partilerinin güçlü olmasına karşın...

Bu bakımdan, Berlinguer "Tarihsel Uzlaşma, diye ortaya çıktığında, İtalyan burjuvazisiyle değil, Amerika ve Kilise ile uzlaşmayı önermektedir. Her yadsınışında da, seçimlere asılmak yerine, beklemeyi yeğlemektedir. Ülkesinin koşulları böyle gerektirdiğinden. Çünkü, böylesine eli kolu bağlanmış bir ülkede, seçimle işçi sınıfını iktidara getirmek, hemen hemen olanaksızdır.

Hemen, Mussolini, Komünist Partisi Merkez Komistesine darbeyi önerdiği zaman, kalkışsalardı falan gibi sözler etmeyiniz. O zaman da, İspanya'da yaşanan dram, İtalya'da yaşanırdı... Çünkü, ülkenin koşulları ancak faşizme geçit veriyorsa, bunu komünizme çevirmek, gerçeğe gözünü kapamak olur

Sakın pasifizm edebiyatına girişmeyin. Faşizmle savaşmak başka şeydir... Faşizme elverişli bir ülkede, komünizm yapmaya kalkışmak başka şey!..

İspanyol işçi sınıfının, kırk yıllık faşist iktidarla savaşımı sırasında yitirdiği can, içsavaş sırasında bir haftada yitirdiğinden daha azdır...

Feda olsun kahramanlığına karnımız tok Pir aşkına feda edilecek tek cana yazık ki, bunca deneyden kendine pay çıkarmamıştır.

Koşulların getirmesine karşın, faşizmle savaşmayı, kim, nasıl getirilmesine yardımcı olmakla aynı kafeye koyabilir? Buna kendi kendini dövmek denir.

Bunca dünya deneyiminden sonra işçi sınıfının da avanak defterine yazılmasına kimse izin vermez. Yani açıkçası, faşizm ekmeğinin yağını, bunca tarihsel gerçekten sonra yine işçi sınıfının savaşımını yaptığını savunanların sırtından çıkarıyorsa, onların yanına bütün bir işçi sınıfını da sürüvermek anlamsızdır.

FAŞİZM VE İŞÇİ SINIFI

Anlamsız oluşunu da, kendimizden bir örnekle değerlendirivermek kolaydır. İşçi sınıfının kesin yan tutabildiği bir ülkede, koşullar faşizme elverse bile, savaşım binlerce gencin nâra yanması, onlarca sendikacının tutuklanması biçiminde mi olur?

Alman işçi Sendikaları Konfederasyonunun, Alman İşçi sınıfı tarihini anlatan raporlarına bakınız. Hitler öncesi Sendikacılarını nasıl suçlar.

Kişisel çıkarları uğruna işçileri bölük bölük bölerek... Sınıf bilincinden yoksun, salt para kazanma tutkusundaki insanlar haline getirerek... Fraksiyon ayrılıklarını sınıfsal ayrılıkların üstüne çıkararak... Diye değil mi?

Bütün bunların altında, korkunç bir eğitimsizlik ya da baltalanmış eğitim programlarıya, sendika liderlerinin özel propagandalarını yapmaya dönük çalışmaların yattığını da apaçık saptarsınız.

Sonuç, aynen şöyle bağlanır.

"Hitler, Alman sendikalar birliğinin sandığı kadar güçlü olmadığını anladığında, sendikacılar için çoktan iş işten geçmişti!.."

Bilmem, bunu bize uygulayabilir misiniz?

Ve uygularsanız, bir dönemin modasına, nihilist akımların o varvaracı tavrına kapılmalarından ötürü bazı sendikacılarımızı suçlar mısınız? Ben suçlamam!

TEPEDEN İNME SENDİKACILIK

Çünkü, nihilizmin karşısında durmak için, adamın bizzat kendisinin çok güçlü, çok bilinçli ve çok bilgili olması gerekir. Kurucu Meclis kararıyla sendikacılığa sıvanan kişinin de, böylesi bilenmiş olması gerekmez.

Oyu sağladın mı,başa geçiverirsin. Sonra da gelsin reklâm!..

Amerika'nın, egemenlik bölgesindeki bütün ülkelere dayadığı sendikacılık buydu. Bir CGT, (Fransız işçi Sendikacıları Konfederasyonu) bunun dışında sayılabilir. Çünkü, o'nun üyeleri de, önderleri de Faşizme karşı silâh elde döğüşmekten geliyorlardı.

Zaten dikkat edilirse, Amerikan egemenliğine ilk başkaldırı da Fransa'dan geldi!..

Neden?

İşçi sınıfı, daha fazlasını alabilecek güçteydi de ondan...

Bunun yankıları biraz gecikse de, Avrupa işçi sınıflarının, giderek bir başkaldırıya yöneleceklerini gösteren ipuçları da belirgin.

Polonya'nın etkisi, salt orda mı kalacak sanılıyor?

Propagandanın, bir çok yerde,başka aşeyleri de düşündüreceği açık.

Nitekim, Alman Küçükburjuvaları, artıklarını Polonyalı işçilere gönderirken, birden kendi durumlarının da pek içaçıcı olmadığını görüvermişlerdir. Anti Amerikan toplantıların boyutla-

rının 400-500 bin kişilik kalabalıklara ulaşması, bir-iki milyonluk gösterilere mayalık edeceğinin kanıtıdır.

Amerika'nın Avrupa sekreteryasını oluşturan Alman Şansölye'lerinin bile,artık temkinli daranmak gereğini duymaları, bunun bir başka kanıtıdır.

KIBRIS ÇIKARMASI ÜZERİNE BİR ZİHİN CİMNASTİĞİ

Ve bütün bu kanıtlar, Amerikan emperyalizminin, öyle her dediğini yapabilir dönemlerini geride bıraktığını açıklamaya yeter. Yeter ya, sanırım sizi yine de doyurmadı.

Şöyle alırsak, belki biraz daha kolay olur...

Bizim, Birinci Kıbrıs Çıkarmamıza sanırım hiç birinizin sözü yok... Benim de yok... Amerika'nın bir düzenlemesiydi, deseniz bile!..

Gelelim İkinci Harekâta!..

İsterseniz, sizin görüşünüzden alıp götürelim az biraz; Birinci'nin sonunda, Yunan Cuntası'nın yıkılmasını yeterli görmeyen emperyalizm, Karamanlis iktidarını da belirlemeyi amaç edenmişti, dersek, kendi kendimizle çelişmez miyiz?

Diyelim ki bu birinci çelişki...

Ya, sonrasında konulan ambargoyu nasıl yorumlayacağız?

Şöyle mi?

Onlar, ilerleyip, sonra da aldıklarımızın tümünü vermemizi istiyorlardı, olmayınca ambargoyu bastırdılar...

Son yıllarda yaşadığımız kargaşa ve 12 Eylül'ün gelişini de böylelikle hazırladır mı diyorsunuz?

Komplo teorisi üzerine oturtulan pek çok kitap ve yazı okudunuzsa, bunu demeniz kaçınılmaz... Ama, gözlüklerinizi değiştirin lütfen!.. de şu sorulara yanıt arayalım.

O takdirde dahi, koca Amerikan emperyalizminin, küçücük Türkiye şovenizmi karşısında gerilediğini isbatlamaz mı bu durum?

Dünyayı yönetmeye aday olan, kendi egemenlik bölgesindeki ülkelerde, hem belirleyici, hem düzenleyici değilse, çekiver kuyruğunu.

Yani, Yunan Cuntası'na ders vermek için harekât planlamışsa, onun sonuçlarını da planlamasın, olmaz... İşin orasında kendi askerine söz dinletemeyen komutan durumuna düşer ki, askerlikte böylesi intihar etmezse, görevden alınır.

Öyleyse, Ford'u da, Carter'i de, Kissinger'i de biz yendik. Aferin bize!..

İkincisi, söz dinlemeyen askerini, aç bırakarak cezalandırma olayına gelelim. Amborgo öyküsüne yani... Ve dediğiniz olsun, Türkiye'deki parlamenter düzenin temellerine dinamiti bu olay koymuş bulunsun.

Nasıl?

Nihilist gençlik eylemleriyle!..

El insaf, sosyalizm adına hayatını puleyleyenbunca tertemiz insana da mı acımak yok içinizde?

Geriye ne kalıyor?

Aradan geçen yedi yıla karşın, Kıbrıs'taki Türkiye birliklerinin bir adım gerilememesi?.. Sizin dediğiniz doğru da, iktidar erkini kullanan askerler, Kıbrıs'ı verdikten başka, Ortadoğu'da da Amerikan candarmalığına soyunacaklarsa, son bir buçuk yıldır neden orda duruyorlar? Toptan çekilmek için mi?

Yoksa, konjonktürel boşluklar bir kez doldurulduktan sonra, kazanımların yeni yeni koşullar yarattığı gerçeği mi?

Öyle bile olsa, Amerikan emperyalizminin, belirleyici ve düzenleyici gücünden yitirdiği, bizzat kendi deneyimimizden anlaşılmıyor mu?

Artık dilerseniz yine eski gözlüklerinizi takabilirsiniz.

Yeni bir bölüme başlıyoruz.

Türkiye, bölgesindeki süper güçlerle hesaplaşmak zorundadır, demiştik. Sıra, buna geldi!..

Bölgemizin durumunu şöyle bir özetlersek, kızmazsınız umarım!..

TÜRKİYE'NİN KONUMU

Doğu'nun, bir bölümü de içinde, kuzey ve kuzey batımız, Sovyetler'in, (bir başka deyişle, dünyayı yöneten aklın, öteki yarısının,) istikrarı altında. Doğu'nun güneyde kalan bölümüyle, güneyimizde, herkes birbirinin gırtlağına sarılmış. Irak-İran'la, Suriye-İsrail'le, İsrail-Filistin Kurtuluş Örgütüyle, Lübnan kendi içinde, Mısır'ın üstünde Mübarek kara bulutlar dolanmakta...

Libya, bir yandan petrolünü Amerika'lılara pazarlatırken, bir yandan Amerika ile peşreve girişmiş...

Batımıza dönünce, Yunanistan'da kavak yelleri esmekte... Papandreu dostumuz, bizim kendilerine 1974'te bağışladığımız iyiliği bize iade etmeye uğraşıyor. Böylelikle borcunu öderse, geleceğin kardeşliğini paylaşır... Ola ki, yeniden Bizans olmazsa Osmanlı İmparatorluğu'nu diriltiriz.

Buna inanmaya hazır olanlar kadar, düşmanlığında görülecek zararı abartanlar da var. Komşular arasındaki her kavga zararlıdır elbette. Yakınlardan uçurulacak birkaç uçakla, (tabiî bizim gözetlemeciler uyuyorsa,) birkaç kentimizin bir kaç mahallesini yıkmaları her zaman olasıdır.

Ya sonra?

Nedense asıl o sonrasından korkuluyor.

Ya Amerika, Yunanistan'a destek olursa? Yandı Kerim'in arpa tarlası...

İstanbul'da bile oturanlarımız, nedense şöyle bir Boğaz'a

bakmıyorlar!... Bakıverseler herşeyi görecekler.

Amerika bizim karşımıza geçerse, Sovyetler Birliği bizden yana olmak **zorunda... Evet, zorunda.**

Çünkü, bütün Ortadoğu ve Akdeniz'deki çıkarları, Boğazlar statüsündeki istikrara bağlı... Sovyetler Birliği karşımızda olursa, Amerika'nın yanımızda olması **zorunlu.** Evet, yine aynı sözcük. Çünkü, Akdeniz ve Ortadoğu'daki çıkarlarını korumak için, Boğazların bağımsız denetimi gerekli...

Ha, eğer Sovyetler Birliği ile, A.B.D. Boğazlar konusunda kesin bir anlaşmaya varırlarsa? Yani, Türkiye'nin yokedilmesi karşılığında, Boğazların ya Sovyetler Birliği'ne, ya A.B.D.'ne verilmesi konusunda anlaşabilirlerse, hiç kuşkunuz olmasın, ikisi de o an, üstümüze çullanıverirler.

Ve bize ziyan gelirse iki milyonluk İsrail yedi milyonluk Irak dört milyonluk Suriye üç milyonluk Ermenistan ve dokuzmilyonluk Yunanistan'dan değil, iki Süper devletin bu anlaşmasından gelir.

Zaten böyle bir zımni anlaşma olduğu dönemlerde, gelmiştir de... 1950-60 arasını bir anımsayın. Amerika yatıp, Amerika kalkıyorduk. Açın Yalta ve Potsdam tutanaklarını... O evlenme cüzdanının üstündeki mühür ve imzaları bir bir görürsünüz.

Şimdi ne değişti, diyorsanız?

Biz bu yazıların başından beri, nelerin değiştiğini anlatamadıksa, yuh olsun ervahımıza. Yok anlattıksa, sıkı durun. Bundan sonrasında daha revnaklı savlarla karşılaşacaksınız.

SÜPERLER VE ÇIKARLAR

Süper güçlerin çıkarları zaman zaman çakışmaz mı? Ya da uzlaşma noktasına biz rastlamaz mıyız? Neden olmasın!..

Bu kadar açık seçik bir seçenek değil de 1950 koşullarında yeni bir uzlaşma gerektiğini varsayıverelim.

Diyelim ki, Boğazlar da, Türkiye de Sovyetler Birliği için bugünkü değil de, 1950'lerdeki değerine geri dönsün. Yani, Akdeniz ve Ortadoğu'da hiçbir egemenlik sorunu bulunmasın. Ve kendisinin yakın denetiminden duyacağı bir rahatsızlık olmasın.

O zaman, nasılsa ticaret filolarına her türlü uluslararası su yolları açık bulunduğu için, çıkarları uzlaşabilir. Uzlaştığı anda da, bizi bütünüyle Amerika egemenlik alanına katıverir. Amerika gelip insanlarımızı kanarada kan içinde bıraksa, kılı kıpırdamaz. Buna güveniniz tam mı?

Bu durumda; ey Türkiye burjuvazisi, işçi sınıfı, köylüsü kentlisi, askeri, siz 1950'nin koşullarına dönebilir misiniz?

Amanın diye zıplamayın!..

O günleri bilmeyenlerimiz, ya da "hafızası nisyan ile malûllerimiz" pek çok!..

Neydi o günlerin durumu?

Birkaç karaborsacıyla vurguncunun iç ettiği altınların dışında, (sahi bir de KİT'lerin,) doğru düzgün burjuvazi ve fabrika denilecek bir tek özel yatırım var mıydı? Hemen Şişe Cama sarılmayın yine... Sizin; şimdi, cart curt edenlere sesleniyorum, Koç'undan, Sabancı'sına, Eczacıbaşı'sına ya da aklınıza kim geliyorsa, (Kula Mensucat da dışında diyelim.) O'na... Var mıydı bir atelyeniz bile? Yoktu!..

Peki gençlik; gizin liseleriniz, ortaokullarınız, üniversiteleriniz var mıydı? İstanbul'da iki, Ankara'da bir üniversite ile, üç Yüksek Ticaret Mektebine ne buyrulur?

Ya askerler?

Ellerindekini saymayalım, hemen hemen aynıdır. Kırıkkale tüfekleri... Altlarında jetler, modern tanklar otomobillerden geçinl.. Ciplerde bile yer bulmaya davranan Albaylarımızı bir düşünün!..

Şimdi otobüsle iki saatte gittiğiniz yerler, trenlerle yarım gününüzü almakta... Yolsuz, susuz, elektriksiz kent ve kasabalar

dolu... Tüketim mallarının dayanıklısı, belli azınlıklarda tek tük, dayanıksızını kendin üretirsen yer ya da kullanabilirsin.

Daha saymak istiyorsanız, siz devam edin.

BİR KÜÇÜK KARŞILAŞTIRMA

İşte size bir başka örnek... Dış Ticaret Bilânçon 548 milyon dolar. Hepsi de tarım ürünlerinden oluşan 285 milyon dolarlık dışsatımın, hepsi de tüketim mallarından oluşan 263 milyon dolarlık dışalımın var...

A.B.D. 200 milyon dolar kredi açacak diye, binlerce askerini Meclis'e danışmadan Asya'nın bir ucuna (Kore) ölüme yollamışsın.

Sonra!..

Bir de günümüze bakalım.

Ne dedik daha önce, bugün dükkânı açmak için, on gün açık tutabilmek için 1950'nin bir yıllık yardımını harcayıveriyorsun. Yani, o ucuzluktan, bu pahalılığa geldin dayandın.

Sadece petrol girdilerini, (vazgeçilmez olanını,) karşılamak için, sana 3,5 milyar gerekli 500 milyon dolarlık dışticaret bütçesi 9 milyar dolara çıkmış.

Böyle bir ortamda, iki süper güç uzlaşsalar bile, sen 1950'lerdeki gibi boyun bükemezsin. Çünkü boyun büktüğün anda, burjuvası, proleteryasıyla, tekes tombalak gidersin. Ya da, seni boyunduruk altına alma kararına varacak ülke, bütçesinden her yıl, senin için 5-6 milyar doları gözden çıkaracak.

Bu yaşam gereksinimlerin için zorunlu.

Başını kaldır da bir bak bakalım, bu kadar parayı hiç yoktan havaya atabilecek hovardalıkta süper güç var mı?

Üstelik, ülkeni egemenlik altına almak için bu kadarı da yetmeyecek. Ayrıca, dünyanın bir ucundan yapacağı aktarımlar için pamuk ellerini cebine sokması gerek.

Öyle, istediğini yapıverme durumları, idealizmin Tanrı'ya yüklediği bir yetkedir. Amerika sizin Tanrınız ise, bir şey diyemem. Benim değil. Olmadığı için de, korkmayın. Uygulama yurtseverce oldüğunda, hariçten gazel okumaktan öteye gidemez.

Ha, İran'ın başına getirilenler mi?

Zaten burda biz neyin davulunu çalıyoruz?

Kendileri gelmezlerse, Yunanistan, İran, Lübnan, Irak, Suriye ve İsrail'i... Ya da ikisini üçünü birden üstümüze çullandırırlar öyle mi?

Demek istediğiniz bu mu?

KORKU VE ECEL

Verirler ellerine teknolojik silâhları... Hadi yallah aslanlar!.. Türkiye kucağını açmış sizi bekliyor, derler... İsrail'in başında Begin gibi bir terörist, Yunanistan'ın başında Papandreu gibi bir serüvenci, Suriye'de Esat benzeri bir diktatör, Irakta Saddam tiranı ve İran'ın başında, Humeyni yobazı var... Böyle bir destek buldukları anda, küt, başımız gövdemizden ayrılıverir.

Hay yaşasın şu Amerika!.. O'nun ciklet reklâmları olmasa, bunlara da kimse inanmaz. Ama adamlar Süpermen filmlerini boşuna mı çeviriyorlar? İstediler mi, dünyayı durdurmaktalar ya!..

Gırgırı bırakalım.

Siz şu söyleyeceklerimden ötürü isterseniz beni suçlayın... İsrail ve Yunanistan öteki komşularımızla da birleşerek, dört yandan vursalar bile, bir korsan harekâtının ötesine geçemezler. Ama, sonrasında ne olur biliyor musunuz? Atina'dan Kudüs'e Türk Bayrağı dalgalanır...

İnanmayan sınamakta özgürdür.

Kore ve Kıbrıs denemeleri ortadayken, Türkiye Cumhuriyeti Ordusunu, kim Osmanlı ordusuyla karıştırırsa yanılır.

Zaten Papandreu dostumuz da, yanılmamak için işin propagandasına önem vermekte, eyleme gelince, NATO'dan güvence istemektedir.

Tutalım NATO bu güvenceyi, gizli, hatta bizim elimizi kolumuzu tutmak için açıktan verdi... Yine de olacaklar pek değişmez.

Amerika, cuntaları destekleyen Amerika ise, bizim elimizi kolumuzu zaten tutmalıydı. Daha birinci Kıbrıs çıkarmasında tutamadıysa sonrakilerde hiç tutamaz, bilesiniz.

BİZANS DÜŞTÜR

İnandınız mı?

Yoksa hâlâ içinizde bir kuşku mu var?

Varsa, Yunan tarihine bir göz atın. Yenilgilerini,masa başında yengiye çevirdiği savı içindedir.

Oysa, yüzelli yıllık tarih dilimleri, bir devletin kuruluş ve genişlemesinin sınırlarına gelmeye yetmiyorsa, öteye gitmesini engellemeye başlayan bir zamandır.

Bakınız Amerika'ya, Osmanlı'ya bakmak istemeyeceğiniz için örnek veriyorum. Ve bakınız İsrail'e... Yanıbaşımızdaki Yunanistan ise, Bizans düşünü daha beşyüz yıl görmeyi sürdürecekse, her zaman propaganda derdimiz olacak demektir.

Bunları böyle yazıyorum, sizinle mahvoluruz şarkıları söylemiyorum diye ne barış düşmanıyım, ne gerektiğinden fazla "milliyetçi." Gerektiği kadarında da,bunlar yızılı, kusura bakmayın. Çünkü materyalist olmak, ulusal coğrafyasını reddetmek anlamını taşımaz. Tam tersine, bu ülkenin işçi sınıfına sahip çıkabilmek için, bütün değerlerine miras yoluyla sahibolmayı gerektirir.

Yoksa bizim devrimimiz de paris kahvelerinin söylevlerinden öteye geçemez... Ve üstüne üstlük bunca yazıdan sonra, yabancılaşmış aydının hatasına biz de düşmüş oluruz.

Oysa bu ülke bizim.

Bizim işçi sınıfımızın el değemedik ve anasının ak sütü gibi helâl hakkıdır.

Ona, daha lâyık götürebilmek için, herşeyinin yokolmasına göz yumarız da, insanının güvensizlik duyup toprağını kaptırmasına razı olamayız. Çünkü işçi Sınıfı iktidarı için de bir zemin gereklidir. Ve o zemine haklı ya da haksız göz konyanlarla, burjuva sınıfıyla nasıl savaşıyorsak, öyle savaşmayı göze almalıyız.

Bu içimizdeki düşmanlar olabileceği gibi, dışımızdakiler de olabilir. Göz koyanlar diyoruz ama, dikkatinizi çekeriz. Biz başkalarının, başka işçi sınıflarının miras hakkına saldıralım demiyoruz. Demediğimiz için de, sözünü ettiğimiz hesaplaşmanın içinde böyle bir durum kaçınılmaz olacaktır sözünü ediyoruz.

OLUŞUMU GEREKSİNİM BELİRLER

Yani, yılda 6-7 milyar dolara kesin gereksinimi olan bir ülke, ne yapıp edip bunu bulacaktır.

Kredi verebilir mi süper güçler? Üstelik geri almamak kaydile... Yağma yok!..

Türkiye ne yapacak?

Bu 5-6 milyar doları, mutlaka bulması gerekiyorsa.. Ya budunu kesip satacak, ya dudunu silkip satacak. İşin içine satış girdiği zaman da, kaçınılmaz olarak pazar gerekecek.

Pazar kimin pazarı?

Marx'ın buyurduğu gibi, el zenaatlarını zorla yokederek, hammadde alanı haline getireceği ülkelerin.

Yani sen oranı buranı yırtsan, senden gelişmişine sömürülmekten ya da avara kasnak fason imalâttan öteye gidemezsin.

Şu 5-6 milyar dolar için, senden gerisine başvurmak zorundasın. Ekonomik olarak zayıf, para olarak güçlüsüne ama... Satacağını alabilmeli. Petrol zengini Araplar deyince ağzınız sulanmaya başladı he mi? İyi!..

İyi de, buraları kimin pazarı? Bir yarısı Sovyetler'in, bir yarısı Amerika ve Avrupalıların mı? Avrupalıların bağımsızı kalmışsa, diyelim. Ve bölelim istiyorsanız. Sovyetler ve Amerika diye....

Ayırsanız da ayırmasanız da, siz mal ya da hizmet satacaksanız, kimim mahallesinde satacaksınız?

PAZAR BÜYÜK, TEZGAH KÜÇÜK AMA, YİNE DE!..

İşler burda çatallaşmakta öyle ya!..

Gerçi, gireceğiniz pazarlarda sizin istediğiniz pay, öyle ahım şahım birşey değil... 240 milyar dolardan, 9-10 milyar dolarcık!..

Petrolcü Müslüman kardeşlerimizin yıllık dış ticaret bilânçolarının tutarına göre,sizin göz diktiğiniz : Yüzde 4 bile tutmuyor.

Hani her biri, kendi paylarına düşeni Akdeniz'in mavilliklerine dökseler, kılları kıpırdamaz. Üstelik Nasır, Mısır'da iktidardayken, Suudi Arabitan'da cumhuriyetçi akımları desteklemekten karşılığında, her yıl 5 milyar dolar haraç almış... Siz karşılığında bezdi, tuzdu, hatta isterse otomobil ve silâh gibi teknolojik üretim malları vermek istiyorsanız.

İstiyorsunuz ya, pazar elde etmek, komprador kapitalizmi kurmaya benzemez ki... Oraya, yine temel kural gereğince **zorla** gireceksiniz. Zorun anlamı ise, belli politik koşullar...

Hemen işin burasında, ekonomik koşullar olmaksızın, politik koşular olur mu, diye sorarsanız, hak veririm.

Yine gözlüklerinizi rica edeceğim.

Ekonomik koşullar olmasa, sizin dış ticaret bilânçonuz bu kadar şişer miydi? İşte 1950'ler... İşte 1980'ler...

Birinde, iğneden ipliğe dışarıdan getiriyordunuz. Birinde, getirdikleriniz bunların hammaddeleri... Ya da imal edecek makineler... Onların da, bir kısmı ha... Bir kısmını içerde kendiniz yapıyor... Bir kısmını da, dövizsiz, mal karşılığında sosyalist ülkelerden alıyorsunuz.

Öyleyse, canavarı yetiştirmişsiniz, Şimdi sizi yutmaması için, başka ülkelerin emekçilerini sömürmeye koşulusunuz. Yoksa haliniz bitik.

GÜNÜ KURTARAN

1978, 79 ve 80'de ekonomik olarak nereye geldinizse, daha bir beterine gitmeye koşulusunuz. Hem de bu kez, yiyecek içecek alabilmek için. Çünkü, büyüttüğünüz canavar ancak karnını doyurduğunuz zaman, size yaşama hakkı tanımakta.

Yılda 200 milyon dolar bulunca, göbek atmaktan, 2 milyar dolar bulunca surat asmaya gelip dayanmışsınız.

Dilediğiniz istatistiklerden, dilediğiniz rakamları sıralayın. Sizden istediğim tek şey, nesnel olmanız. Bir yanın kılıcını kuşanmış olarak davransanız bile, yadsıyamıyacağınız gerçeklerdir bunlar.

Bırakın ekonomininiz büyümesini falan.

Günü gününe nefes almasını sağlamak için, bu 5-6 milyar doları bulacaksınız. Ve hem de su başlarını tutmuş devleri aralaya aralaya bulacaksınız.

Elbette hâlâ, Fransa'ya salyangoz, Almanya'ya fanila satarak buluruz demiyorsanız.

Şimdi külâhınızı önünüze koyun da düşünün artık.

Ortadoğu pazarları kapanın elinde mi?

Değilse, siz oralara hangi koşullarda gireceksiniz?

Tabii, neyle, ne satarak, diye sormuyorsanız.

Soruyorsanız, yanıtı açık... Gerektiğinde et satacaksınız, gerektiğinde ot... Hatta gerekiyorsa, insan bile!..

Diyelim ki, hiçbir tarım ya da sanayi ürünü satamıyorsunuz. (Bakın bu da doğru değil... Tersaneleriniz denizaltı, motor fabrikalarınız,bunların makinelerini imâl edecek düzeye gelmiş. Hem de öyle royalty falan değil ha... Kendiliğinden!.. Onları da geçin bir kalem, tüketim mallarının en pahalısı ve en kolay eriyeni, silâh ve cephane satışınızı karşılayacak olanaklarınız var...) Asker satacaksınız. Ya kendi adınıza, ya başkalarının adına...

Büveyhoğullarından başlayarak, Selçuk ve Osman oğullarına kadar bir göz atın. Araplarla Türklerin ilişkileri, hep bu tür alış-verişe dayanmıştır... Ve bu yüzden de fukara Arabın fatihliğine, (yani savaşçılığına,) son verilmiştir.

Şimdi yeniden böyle bir durumla karşılacaksınız demektir. İş bulmak zorunda kaldığınız genç milyonlar için ne harikûlade bir pazar değil mi? Hep paralı işçi olacak değilsiniz. biraz da paralı asker olursunuz...

Gülmeyin, izin konusunda sizinle aynı düşüncedeyim.

İZİN KAĞIDI YİNE KARŞINIZDA

Yani neresinden bakarsanız bakın, gelip aynı soruna dayandık. Ekonomik sömürü yolunuz tıkalı. Askersel davranışınız izne bağlı.. E, siz 45 milyonluk bir insan gücüyle ne yapacaksınız? Darbe!..

Bir daha, bir daha, bir daha darbe!..

Sosyolijiye, pisikolojiye, ekonomiye,savaş bilimine, hukuka, nereye bakarsanız bakın, 45 milyonu doyurmak zorunluluğuyla karşı karşıyaysanız neyleyeceksiniz? Bütün yolların bir çıkmaza gelip dayanması, sizi elde silâh sokaklara döküyorsa, bu büyük gücün başına geçenleri ne hale koyar? Hiç düşündünüz mü?

Düşünmedinizse, ben ucundan kıyısından yanaştım. Söyliyeyim...

İster ekonomik, ister askersel, size gerekli 5-6 milyar doları bulmak için bütün engelleri zorla aşacaksınız.

Kime karşı?

Gireceğiniz pazarları egemenlik alanı olarak görenlere karşı!..

Hemen savaş çığırtkanlığıyla suçlamayın beni.

Ya da şeamet tellallığına soyunduğumu falan sanmayın. Mantığın ve tarihin acımasız hükmünün bizi getirdiği yer burası.

Belki biraz daha göze batsın diye, biraz abartılmış bir tablo... Siz bir başkasını biliyorsanız, buyrun, kâğıt kalem sizin. Yalnız, şu yukarıdaki soruyu yanıtlayacak cevap isterim!..

CANAVARI DOYURMAK

Canavarı nasıl doyuracaksınız?

Ya da rakamsal konuşalım, 5-6 milyar için neler yapılmaz?

Bir baksanıza, biz nelere razı oluyoruz durduk yerde... Paralı askerlik de içinde, neler neler geçiyor aklımızdan.

Ve bunlara aklınız yattıysa, şu tabloya da hazır olun.

Sizin mal dışsatımında bulunmanızı elbette istemeyeceklerdir. Bir kilise bahşişi olsa istediğiniz, mendillerinin arasında tıngırdatıverir emperyalizm.

Ama, öyle pazarların % 5'i falan dediniz mi,savaşın maliyetini hesaba oturur. Kârlı çıkmaya görsün, en yakın dost bildiğiniz kanlı bıçaklı düşman oluvermiş.

Diyelim bu yol kapalı.

Arap ordularını yetiştirmek adı altında asker yollamak iyi. Ama siz NATO üyesi bir ülkesiniz. Asker sayınız, silâh standardınız NATO tarafından belirleniyor.

Evet subaylarınız teknolojik silâhlar konusunda uzman. Pilotların hası sizde... Erbaşlarınız bile, bazı nükleer araçları kullanma düzeyine gelmiş.

Arabın parası var, adamı yok... İzin verir mi sizin onları eğitmenize? Vermez, diye bağırıyorsunuz değil mi? Ben biraz daha yumuşak söyliyeyim. Veremez!..

AÇMAZ YENİ YOLLARIN BAŞLANGICIDIR

Kaldınız mı iki yoldan da el elde baş başta.

Öyleyse, yapacağınız bir iş kaldı. Dönüp içeriye bakacaksınız. Genç nüfusun yarısından çoğunu temizlerseniz, bir zaman için nefes alır, kalkınma hızını düşürebilirsiniz. O takdirde bile, kişisel gelişme gözle görünür bir ferahlığa erer.

Genç nüfus dediğiniz zaman, öyle 40-50 bin üniversite öğrencisinden söz etmiyorum. Onlar zaten tutuklu...

Bizim burda ortaya koymak istediğimiz şöyle böyle 10 milyon kişi... 10 milyon otuz yaşındaki adam. Yirmi milyonun yarısı...

Bunları nereye toplayıp nerde imha edeceksiniz?

İşte sorular açık... Ülkenizin açmazında kısılıp kalırsanız, ya da yabancılaşmanın korkusuyla donuna eden pasifist bebekler haline dönüşürseniz, sizi bekleyen dram hazır.

10 milyon adamı, herkesin gözü önünde doğrayacaksınız.

Neden?

Ürettiğinizi satmak için pazarlara... Genç ve yetişkinlerinizi değerlendirmek için devletlerin asker kollarına girmenize, "dünyayı yöneten aklın" iki kanadı da izin vermiyor diye...

Bunu yasal yoldan yapmak olanaklarınız da varken, böyle bir karar almaya kim cesaret edebilir? Herkese soruyorum. İster politikacı olur ister asker, eğer bir ulusu ya da sınıfı temsil ediyorsanız, böyle bir karara varabilir misiniz?

Siz de ey okuyucu, bir an kendinizi iktidarda sayın!..

Ve böyle bir açmazla karşılaştığınızı düşünün.

Ne yaparsınız?

Kendi insanlarınızı kendi ellerinizle doğrayacağınıza, bir savaşın yasallığı içinde tüketirsiniz, değil mi?

Yenilirseniz siz gidersiniz, sınıfınız kalır... Burjuva ya da proleter olun. Yenerseniz. Su başlarını tutan devleri aralar, üstelik yitiklerin boşluğunu da altınla doldurursunuz.

Devlet adamıyım diye ortada gezen biri, hangisini yeğler?

PEKİ YİNE OLMAZSA?

Diyelim öyle bir deli çıktı da, 10 milyon genç insanımızı gözlerimizin önünde, yasal hiçbir dayanağı olmaksızın, doğramaya kalkıştı.

Geri kalan 35 milyon, boş gözlerle ya da alkış çekerek mi bakar buna? Hadi o da sesini çıkarmadı diyelim, birbirini kırmaya yönelmiş bir toplumda, bunu engellemeye kalkışmak,bir stratej için aptallıkların en büyüğü değil midir?

12 Eylül öncesi durum, günümüze sürseydi, gündelik ivme kaç kişiyi bulurdu dersiniz? Elbette 10 milyonu bulmazdı. Ama, bırakılsa oraya da ulaşmayacağını kimse savlayamaz.

Öyleyse, hesaplaşma ilkin içerde yapılmış olamaz mı?

Bir an durup düşünelim.

1980 öncesi iktidar erkini kullananlar, emperyalizme direnerek, sözünü ettiğimiz pazarlara zamanında girebilme cesaretini gösterselerdi, aynı kargaşanın içine düşülür müydü?

Yoksa, tersine, 1982 yılı dış ticaret bilânçosu 10 milyar dolar yerine belki de 15 veya 20 milyar dolarla mı bağlanırdı?

Buna ne gerek var, diyen yanıtlasın!..

Öyleyse krediye, yardıma ve desteğe ne gerek var? Olmazsa, olmaz mı diyorsunuz... Bizim de dediğimiz bu...

Tartışmamamızın ana ögesi ve hiçbir zaman gözden ırak tutamayacağımız birinci koşul... Neden mi?

Birlikte bulalım nedenleri...

DÜKKÂNI AÇMAK İÇİN NE KADAR GEREKLİ?

Ve soralım kendi kendimize, taşıt araçlarının yollarda, denizlerde ve havalarda yürümesi için ne gerekli? Düğmeyi bastığınız zaman, elektriğinizin yanması neye bağlı? Fabrikalarınızın her gün kapılarını açabilmesi ve 5 milyona yaklaşan işçinizin çalışabilmesinin birinci koşulu ne? Topraklarınızın başka ülkelerden dışalım yapmanızı önleyen tarım ürünleri üretimi ve bunların kentlere ulaştırılmasını sağlayan nedir? Kısacası, insanlarınızın günlük yaşamını sürdürmesi, kendi kendini üretebilmesi için ilk gereksinim maddelerinin girdileri nelerdir?

a) Petrol!..

b) Gübre!..

c) hammadde!..

d) Yedekparça!..

Sizin de düşünceniz bu mu?

Yoksa buna ekleyeceğiniz başka temel girdiler sözkonusu mu? Konuyu dağıtmadan bunlarda bir uyuşma sağladığımızı

varsayıyorum... Ve bu varsayım üzerinden yola çıkalım diyorum.

Öyle olduğunda, söyleyiniz bakalım, başından beri sürdürüp geldiğimiz tartışmanın dayandığı nokta, maddi temellerine kavuştu mu, kavuşmadı mı?

Kavuştuysa, sorun şu... Yukarıda, (a, b, c, d,) maddelerinde saydığmız bütün girdilerin, hammadde ve yedekparçasıyla, hepsini, kendi ülkemizde mi üretiyoruz?

Varsa bile, petrolümüzün % 100'ünü yerel kaynaklardan mı sağlıyoruz? (Teknolojisini ve üst teknolojisini saymıyorum. Bir kez üretebilsek, belki teknolojisini de üretiriz. Ama şimdilik, içerden çıkardığımızla, dışarıdan aldığımızın bile bütün teknolojisini kendimizin üretemediğini biliyoruz.) Petrol için sözkonusu olan durum, gübre için çok mu değişik? Belki, gübreyi yeterince hatta son zamanlarda dışsatım yapacak kapasitede ürettiğimizi kabullensek bile,bütün hammaddesi ve makina aksamı içerden mi karşılanıyor?

YAŞAMSAL GİRDİLER

Yalnız komprador montajcılığı değil, öteki temel üretim dallarında hammadde bakımından içeriye güvensek bile,bazı teknolojik araç ve gereçler bakımından dışa gereksinimimiz yok mu? Öyleyse, yaşamsal zorunluluk gereği tüketilen gereği tüketilen yukarıdaki temel girdileri dışalım yoluyla karşıladığımızı kabul etmek zorunlu. Bu gereksinim, 1950'lerde, 300-500 milyon dolar arasında idi...

1980'lerde ne kadar acaba?

Bileniniz, bilmeyeninize söyler mi? Devlet, 10 milyar dolar diye ilân etti. Hadi bunun bazı fazlalıklarını, içindeki lüks tüketim mallarını ayıklayalım. Hatta, bütün bunları % 30 sayıp atalım. Geriye ne kalıyor, 7 milyar dolar mı?

İktidar erkini kim alırsa, her yıl bu 7 milyar doları bulmak zorunda mı değil mi? (rakam aktüerdir, her yıl daha da artar. ama, biz zorunlu ve yaşamsal önemdeki malları üreteceğimiz için, böyle alalım ve değişmezliğini varsayalım.) İşte Bağdat, işte hesap... İşin içinden çıkabilmek için, her yıl 7 milyar dolar gerekli.

Bu konuda da uyuşuyor muyuz?

Şimdi gelelim, geleneksel dışsatım ve görünmeyen kalemler tutarlarımıza...

Anadolu Anadolu olduğundan beri, dünyanın çeşitli ülkelerine, (elbette Hitit kervanlarıyla, Fenike gemilerinin limanlarda buluşup ticareti oluşturduğundan beri anlamına alınacaktır bu söz. Yani, M.Ö. 3000 yıllarında falan.) toprağından ürettiği bazı malları satmıştır. (Buğday, üzüm, incir, zeytin-zeytinyağı, şap, demir mineralleri ve daha sonra pamuk, tütün, fındık, fıstık gibi...) Bunları satmaya da devam etmektedir.

Toplam yıllık geliriniz, 2,2 milyar dolarla, 2,5 milyar dolar orasında gezinmekte diyelim. (tarım ürünlerinin endüstri ürünleri karşısındaki-tekel konumunda olduğu zaman bile- emek birim fiatlara göre ucuzluğundan söz etmeyelim. İşi çok tekniğe indiririz. Bu ayrıntı ustası bilim adamlarımızın alanına tecavüz olur.) Batı ve son zamanlarda Ortadoğu ülkelerine çağdaş köle niyetine sattığınız işçilerinizin emek artıklarını da buna ekleyelim. Hükümetlerimiz gerine gerine ne diyorlar? 2,5-3 milyar dolar...

Bitti mi? (unutmadıysanız, bir an kredi, yardım, destek gibi eklemleri atmıştık. Neden demeyin, oraya da geleceğiz.) Hadi tavan rakamlarıyla, 2,5 milyar dolar geleneksel dışsatımınızdan, 3 milyar dolar da "işçi tasarruflarından geliyor." diyelim. Etti mi 5.5 milyar dolar?

Etti!..

Bize ne gerekliydi?

7 milyar dolar.

O da, hiç yerimiden kıpırdamadan, sadece günlük, yemek, içmek, yatmak, kalkmak, ısınmak gibi en doğal gereksinimler için. Hiçbir zaman, hiçbir biçimde ilerlemeye dönük bir yatırımda bulunmadan.

Tamam mı?

Eee, yine de 1,5 milyar dolar açığımız var.

Hadi, biz kıpırdamamayı ve gelişmemeyi kabullenirsek, belki, Avrupasıydı, Amerikasıydı, bulur buluşturur, bu 1,5 milyar doları bize, bazen de hibe olarak bile verirler. Çünkü NATO'nun buyruğundan 600 bin asker besliyorsunuz. Ve bunların gereksinimlerini, o açık kadar göstermek mümkün olabilir...

Bunu da "müttefiklerinize" yükleyebilirsiniz. Bunca bekçiliğin, o kadar da ücreti olur... Buna benim de aklım eriyor... Elbette açığınız 1,5 milyar dolarda kalırsa....

DAHA DAHA DİYENLERİ NEYLECEKSİNİZ?

Aklımız ermesine buna erdi de, ermeyenlere nasıl anlatacağız?

Kesinlikle daha çok artı değere el koymak zorunda olan burjuvaziye, kaçınılmaz biçimde yeni iş alanları isteyen genç emek gücüne. Ve daha iyi yaşama koşulları arayan işçi-köylü bütün emekçi sınıflarına ne diyeceksiniz?

Askeri, politikacısı, devlet yönetmeye kalkmış ya da kalkacak bütün insanlarımıza soruyorum: Toplumun, bütün kesimlerinin karşısına çıkıp: "Ey Türkiye halkı, petrolümüz yok, tarım ürünlerimiz ve işçi dövizlerimizin sağladığı para yetersiz, dostlarımız da ancak bu kadar yardım yapabiliyor,bundan sonra, olduğumuz yerde sayarsak yaşayabiliriz. Herkesi kısırlaştıracağız. Yeni yatırımlar yapılmayacak... Yiyecekler, içecekler, giyecekler, barınaklar küçülecek...

Siz burjuva beyler, kârınızın artmasını beklemeyin. Siz işçi ve memur efendiler, ücretleriniz hep aynı kalacak... Siz köylüler, taban fiatları hiçbir zaman değişmeyecek... Hatta, zorunlu girdilerin fiatlarında bir değişiklik olursa, bugünkü durumdan geriye doğru gidilecek....

Kârların üstündeki vergi yükselecek. Ücretler daha fazla indirilecek... Taban fiatlarında eksilmeler bekleyeceksiniz," diyebilecek, aklı başında bir Allahın kulu bulabilir misiniz?

Diyelim ki buldunuz!.. Ve diyelim ki, bir yıl, iki yıl da dediğinizi uygulayacak bir ulusal uzlaşma sağladınız....

Peki sonra? Her yıl biraz daha geriye, biraz daha geriye gide gide nereye varırsınız?

İzninizle ben söyliyeyim, kırıma!...

Çünkü sizin bir tek kurtuluş yolunuz kalır, 45 milyonu, 1982'de 44, 83'te 43,84'te 41milyona indirmek...

Dünya fiatlarında gerileme olmayacağından, sizin nüfusunuzda gerileme zorunlu. Öyle olunca da, böyle bir durumu hangi zorbalığın becerebileceğini söyler misiniz?

Bakın bunu ben söyleyemem. Ne geçmişte, ne günümüzde, bir toplumun tümünü kırmak için başa geçen zorba görünmüyor.

Daha gelişmiş, daha rahat yaşatmak amacıyla, toplum kesimlerinin bazılarını yokeden delilere rastlanmıştır tarihte, (Romalıların Hristiyanları, Yavuz'un Alevileri, Hitler'in Yahudileri kırımı gibi..) Ama toplumun bütününe yönelik bir kırım olayına rastlayan varsa, bana da bildirsin Öğrenmiş olurum...

Ha, politik bir tutumla, zamanımızın ve geçmişin faşist yönetimlerinden söz edeceksiniz, onların bile bütün toplumu kırıma uğrattığı savlanamaz. Çünkü efendilerinin sömüreceği kimse kalmazsa, yaptıkları iş ürküttükleri kurbağaya değmez. O efendiler de, böylesi budalalara, gerektiğinden fazla yetki vermezler.

ZORBALIK BİR GÜN SONA ERER

Sanırım işin burasında tartışılacak pek çok konu çıktı. Her zaman çıkar. Anayoldan ayrıldık mı, ister istemez, dolambaçlara sarılırız. Sürdürelim... Toplumum, sürekli gerilemesine kimsenin gücü yetmeyeceğine göre, sizin açığınız, gün günden artacaktır.

Daha doğrusu kredi, yardım, destek, adı her neyse, 1982'de 1.5 milyar dolar iken, 83'te belki de 2,84'te 2,5, 85'de 3 milyar dolar!..

O da, bir kez daha altını çizelim, **salt gününüzü geçirmek ve yeni hiçbir girişimde bulunmamak kaydile...**

O tardirde dahi, sürekli üreyen genç emek gücüyle, kârlarını mutlaka artırmak isteyecek burjuvazi ve ücretlerinden hoşnutsuz, taban fiatlarından şikâyetçi köylüyle, toplumun bütün üretici ve tüketici kesimleriyle uzlaşmanız bozulacaktır.

Toplumuyla ters düşmüş bir zorbalığın, ilelebet iktidarda kalması mümkün müdür?

Mümkün gören, en uzun diktaları kurmuş olan zorbaların egemen bulundukları ülkelere bir baksın.

Hemen iki örnek verelim. İspanya ve Portekiz... Franko ve Salazar... Peki n'oldu? Öldüler... Sonra!.. Biri Monarşi, biri Cumhuriyet... İkisinin de demokratik yapısından şikâyetçi olanınız var mı?

Şuncacık bir bakış bile, bizi doğruluyor. (Elbette, toplumsal olgulara, kendini düyanın ekseni sanıp bakmazsanız. Çünkü öyle de baksanız, yalnız siz yanılırsınız. Toplumsal akış, kendi mecrasında yürür gider.)

Biz yine kendi ülkemize dönelim. Demek ki, 1,5 milyar yardımla, sadece kısa süre ayakta kalabilirsiniz. Oysa, geçtiğimiz günlerin bilânçosu açık... Size,birmilyar doları bile, namaz kılmadığınız cami, günah çıkarmadığınız kilise kalmadığı halde, zor vermişler.

Emperyalizmi enayi sanmak, enayiliğin dik alâsıdır.

Size ne kadar yardım pompalarsa, kalkanma hızınız o kadar yükselir. Çünkü, sizin ekonomik alt yapınız, tam kapasite çalıştığı zaman 80-100 milyonluk bir pazarı doyuracak güçtedir. (Yine tekniğin ayrıntılarını bilge dostlarımızdan rica edelim. Genç ve kalifiye emek gücünün yeterli teknolojiye sahip bulunduğunda üretim kapasitesini şöyle bir hesaplayıversinler. Fazla meraklısı da, A, Savaş Akat'ın, İktisadi Analiz'ine bir baksın).

Üretim döngüsüne pompalayacağınız her fazlalık, karşınıza pazar arayan birer "Serüvenci İngiliz Denizcisi" (Flaman ve İngiliz emperyalizminin kurucuları olarak tarihe geçen bir grup tüccar.) kesilmeye koşuludur.

Siz de bunu bilecek kadar deneyimliyseniz neylersiniz?

1982'de, 1,5 milyar dolar verdinizse, 83'te 1'e indirmeye bakarsınız ki, başınıza iş açmayasınız.

Yani, neresinden bakarsanız bakın, emperyalizmin merhametinde iş yok... Kaldınız mı el elde baş başta? Ne yapacaksınız? İşte bu soruyla birlikte, dönüp dolaşıp bizim sorduğumuz sorunun tuzağına düşüyorsunuz.

Ne yapabilirsiniz?

Yani, gireleme düşünülemeyeceği gibi, yaşamsal gereksinimler sizi zorunlu kılıyorsa,zorunlu davranışınız ne olur?

DEVEYİ GÜTMEK VAR DİYARDAN GİTMEK YOK

Yapamayız, edemeyizi yok bunun.

Kimse yemeden, içmeden, uyumadan ve barınmadan yaşamayacağına göre,bunları istemiyorum diyene de akıllı gözüyle bakılamaz. İstiyorsanız, ya cınınız ya malınız... Karşılığını ödeyeceksiniz. Çünkü kimse size bunları bedava verivermez.

Veriverir sandığınız anda kesiverir de, tepetaklak gidişinizin nedenini halkın anlayışızlığına, gericiliğine, akılsızlığına yoruverirsiniz.

Yalnız siz mi,bunca yıl politikada topuk çatlatmış bir nice devletlûmuz,halk kendilerini seçtiğinde, ilerici, aydın, demokrat diye yorumlamışlar... Ama ya seçimleri yitirdiklerinde ya da devşirildiklerinde suçu kendilerinde arayacaklarına, toplumu gericilik, yetersizlikle damgalayıvermişlerdir.

Neden?

Nedeni açık...

Adamların bütün yaptıkları, toplum Mersin'e gitmek isterken, onu tersine götürmeleri.

Onların bir gece içinde armut gibi toplanmasına ses çıkarmayan toplum, Mustafa Kemal'i, hem de Atatürk olmadan çok önce Hilâfet ordularına karşı neden korudu dersiniz?

Hadi diyelim, Atatürk olduğunda, bütün iktidar erki ellerindeydi. Ya, daha Sivas'tan Erzurum'a cevelan ederken, yokedilen tahliklere ne buyrulur?

Hemen ordu falan diye kalkışmayın. O zaman teslim olmuş ve dağıtılmış bir ordu değil miydi sizinki? Karabekir'in Kolordosu henüz sapasağlam duruyordu!.. Çok doğru!.. Bekir Sami'nin Ali Fuat'ın Fahrettin'in kolorduları da duruyordu.

Başa neden ordusuz bir paşa geçti?

Emekli paşalar ihtilâl çıkarabilseydi, dördü beşi bir araya geldiği halde, Mustafa Kemal'i deviremezler miydi sonrasında? Soruları fazla uzatmadan yapamayızcıların bütün itirazlarını da bir kıyıya bırakalım...

Yukarıdaki konuda uzaklaştıksa, yaparız, hem de parmağımızın ucunda çevirirız, demiyoruz şimdilik. Çünkü oraya da zaman var...

Dediğimiz şu; gündelik yaşamı yürütebilmek için bazı şeyleri yapmak zorundasınız. Yani, sizin paşa gönlünüze

bağlı değil bazı harcamalar. Bağlı olmayınca da, zorunlu olarak bunları bulup buluşturup karşılayacaksınız.

Yiğit vardır, Deli Dumrul benzeri kuruçaya köprü kurar. Geçenden bir akçe alırsa, geçmeyenden iki alır... Yiğit vardır uçan kuşa borçlanıp, ne yerin altında, ne göğün üstünde kaçacak delik bırakır.

Ve dahi yiğit vardır ki, gerekli olanı kendi alnının teriyle kazanır... (Sömürünün de teri, olur muymuş, kârı kutsamıyor musun, demeyiniz. Öyle bir niyetim yok... Dikkat ederseniz, ödenmeyecek borç alanla, kuruçaya köprü kuranı ve emeğiyle kazananı aynı kefeye koyuverdik. Burdan yola çıkarak, bir zaman için beni bağışlayın. Çünkü karşı olmak,bir şeyi yoksaymak değildir. Tam tersine, onu varsayarak karşı çıkmaya pehlivanlık denir.) Seçin, beğendiğinizi bağrınıza basın. Siz hangi yiğitsiniz... Şöyle bir bakalım mı?

Kuruçaya köprü kursanız kim geçer?

Geçmeyenden daha çok alırsınız dedik ya,bu nasıl bir iştir?

Konumunuza bir bakın bakalım...

Dünya su ve kara yollarının neresine geliyorsunuz?

Ya da şunu biraz daha soyutlayıp, şöyle diyelim. Akdeniz'de çıkarı olan bir devlet, size gereksinim duyar mıy duymaz mı? Niye ooo!... Hem de nasıl! diye ıslık çalıyorsunuz?

Demek ki duyar...Yani, üstüne köprü kurabileceğiniz bir çayınız var. Kuru ya da sulu. Şimdilik geçelim. Ama, köprüyü aklımızda tutalım...

Böyle bir geçtin başındaki, uluslararası çıkar çatışmalarının dışında kalsın yazılı mı? Burda avantajlarınıza bakacağız.

Hemen yüreğiniz hoplamasın..

Boğazlar ve dünya ticaret yolları üstünde bulunmanız nedeniyle, iki süper gücün kesiştiği noktaya geliyor musunuz, gelmiyor musunuz?

Geldiğinize inanıyorsanız, köprü sizin de işinize yarayacak demektir.

Nasıl mı?

A.B.D.'nin bütün gerilemesine karşın, sizin bütünüyle Sovyet yanlısı bir politika izlemenizden bir çıkarı mı olur, bir zararı mı? Şöyle Doğu Akdeniz'i ve Ortadoğu'nun Ticaret hacmini bir düşünün. Süper güçler için kolay vazgeçilecek bir amorti mi? Vazgeçilmez bir büyük ikramiye mi?

Ve siz, bu büyük ikramiyenin kasadarlığını yapıyorsanız, sizden de vazgeçmek pek kolay değil.

Boğazları ve Akdeniz'le, Karadeniz'i şöyle bir gözlerinizin önüne getirdiğinizde, kendi değerinizi hesaplamaya makine yeter mi dersiniz? Yetmez!...

Yetmezse, ne A.B.D. bütünüyle Sovyet yanlısı bir tek geçiş yolu olmanıza razı gelebilir, ne Sovyetler Birliği, A.B.D. yanlısı bir geçiş olmanıza...

VALTA'DA PAYLAŞILAN PASTA MIYDI?

Bıyık altından gülmeye baladınızsa, hak veririm. Çünkü sizin aklınıza gelen, benim de aklıma geliyor.

"Öylelerdir de, 1950'lerde Yalta'da Amerikan nüfuz bölgelerine sarkıtılıvermemizi nasıl yorumlarsın?" diyorsunuz değil mi?

İnsaf!.. 1950 koşullarını geri getirin de, yine veriversinler.... Şimdi, Hicri takvimi kullananların dışındaki bütün Dünya, 1982 yılını yaşıyor.

Ne kadar zahmetse, 1950'leri bir düşünün.

Avrupa da, Dünya da belli sınırlarla bölüşülmüştü. Aradan geçen otuzbeş yıl içinde o sınırların yerinde yeller esmiyor mu?

Ve bir başka gerekçe size... 1950'lerde, Sovyetler birliği, Akdeniz'e ticaret gemilerinin dışına bir yelkenli bile indirmeyi düşünmüyordu. Çünkü Kapitalist Dünyaya, sömürgelerini olduğu gibi bırakmıştı.

Oysa, 1980'lerde, Amerikan 6. Filosu büyüklüğünde bir gemi topluluğu var mı yok mu Akdeniz'de... Bunların gereksinimlerini, donatımlarını havadan da, denizden de yapmak istediğinde, sizin köprünüze muhtaç mı değil mi?

Yani, Sovyetler Birliği, 1950'lerde, sizi gözünü kırpmadan Amerikan nüfuz bölgesinde bırakabilirdi. 1980'lerde bırakmaya kalkarsa, ilkin gemilerindeki askerlerinin ölümünü göze aldı demektir.

TOPARLARSAK

Bu durumu, şöyle toparlarsak, çok mu yanılırız sanıyorsunuz; **A.B.D. sizin bütünüyle Sovyet yanlısı bir politika izlemenizden şeytan görmüş gibi korkar... Sovyetler Birliği ise yeniden bütünüyle A.B.D. yanlısı bir poltika izlemenizden daha da fazla korkar...**

Kendi aralarında hangi pazarığı yaparlarsa yapsınlar. Siz, Türkiye Cumhuriyeti olarak, köprünüze sahip çıktığınızda, iki taraf da, hem birbirleriyle, hem sizinle ister istemez uzlaşmaya zoruludurlar.

Bu zorunluluk, kendi yaşamsal çıkarlarının gereğidir. Ama, aynı zamanda sizin yaşamsal çıkarlarınızla da bağdaşır...

Daha açığını söyliyeyim mi? Siz, şöyle ya da böyle, doğrudan doğruya bir yanın adına güreşe sıvanırsanız, karşınızdaki pehlivan sıvandığınız yana göre, ya A.B.D.'nin ya S.S.C.B.'nin bizzat kendisi olacaktır.

Ama, doğrudan kendi yaşamsal çıkarlarınız adına mindere çıkarsanız, her iki yan da, ister istemez sizi desteklemeye **mecburdurlar.**

BİR YENİ SORU

Ya ikisi bir olur da, ortaklaşa karşımıza çıkarlarsa sorusu askıda mı kaldı? Kalmasın!..

Siz akılsızca, ikisinin de yaşamsal çıkarlarına birden vurmaya kalkarsanız, hiç kuşkunuz olmasın, ikisi birden ortaklaşa karşınıza çıkarlar...

Takke düştü, kel göründü mü?

Zaten açmazımız da burada.

Bir yanımızla, yılda kendi ürettiğimizi satarak, gelenekselin üstüne eklemek zorunda olduğumuz 5-6 miyar dolarlık bir gereksinim söz konusu. Bir yanda, yaşamsal çıkarlarına dokunulduğu zaman, üstümüze hörleyeceğinden hiç kuşku duymadığımız iki süper güç!..

Buyrun cenaze namazına!..

Buna iki ucu boklu değnek demezler de, ne derler? Gördünüz mü başımıza gelenleri?

Güzel güzel yiğitlenmekteyken, Sovyetlerle, A.B.D.'yi karşımızda buluvermenin alemi mi vardı şimdi?

Aslını ararsanız yoktu. Ama ne yaparsınız, oturduğumuz yer başka türlü olmasını engelliyor.

İsterseniz yeniden Turan düşleri görmeye başlayın.

Anadolu çok netameli bir yer olduğuna, bizim aslımız da bütün Batı'nın ve bizimkilerin dediklerine bakarsak, **göçer**! bulunduğuna göre, çeker gideriz anayurdumuza, olur biter.

Nereye?

Artık orası sizin bileceğiniz bir şey... Bizim sözümüz de zaten gitmeyecek, gidemeyecek onlara...

BAŞIMIZA ÖRÜLEN ÇORAPLARI ÇIKARMALIYIZ

Zorla yeni yatırım ve hammadde alanları bulmanın başımıza öreceği çorapları gördük.

Üstelik tarihsel deneyimlerimiz, yaşamsal çıkarlar söz konusu oldu mu pekâlâ kapitalizmin süper gücüyle, sosyalizmin süper gücünün ortak davranabildiği gösteriyor.

İspanya İçsavaşı diyen de, Şili'deki olaylar diyen de, haklıdır.

Hemen taraflardan Sovyetler Birliği'ne toz kondurmayı materyalizme ihanetle suçlayacak olanlara bir çift laf edelim; Sovyetler Birliği, en azından kendi savladığı biçimde, Dünya devriminin olanaklarını erkenden tüketmemek amacıyla, zaman zaman Kapitalizmle ve emperyalizmle uzlaşmayı gerektirecek durumlarla karşılaşabilir.

Dünyada tek sistem olmadığına göre, bu uzlaşmalar, onun revizyonist olmasını da gerektirmeyebilir. Bazen bir kuşağın harcanması, bir uzun geleceğin kazanılmasını sağlıyorsa, gözünü kırpmadan karar vermek devrimcinin başta gelen ödevidir.

Öyleyse, sistemin yapısal özelliklerinin tartışmasına girmeden bizim de kendi yaşamsal çıkarlarımızın gerekleri karşısında takınılacak tavrı önceden değerlendirmek hakkımız dokunulmazdır. Çünkü, Sovyetler birliği öncelikle Sovyet işçi sınıfı, sonra Dünya İşçi Sınıfları adına davranmakta kendini ne kadar haklı görürse, bizim de öncelikle Türkiye işçi sınıfını, sonra Dünya işçi sınıfı düşünmemize hak verir.

O yüzden, emir kulluğunu materyalizm sananlarınızın yüreği hoplamasın. İhanet içinde falan değiliz!.. Eleştiri hakkımızı her zaman saklı tutarsak, daha yararlı olacağımızın bilincindeyiz. O kadar!...

Elimizde deliller, belgeler ve kanıtlar da var... Ustamız, boşuna mı söylemiş, **zorla** lafını. Biz daha başında boşuna mı et-

tik, "Bölgemizde süper güçlerle hesaplaşmamız kaçınılmaz." sözünü.

Ufukta savaş görünüyor, savaş!..

Ve bu savaş, bizim 5-6 milyar dolar gereksinimimiz var olduğu sürece de ufkumuzdan çekilip gitmeyecek. İsteyelim, istemeyelim...

Bu beş altı milyar dolar, mevcudun üstüne eklenecek olandır, yanlış anlaşılmasın. Yaşamsal çıkarlarımız gereği sağlanması zorunlu olan, 10-20-30-40- ve daha çok milyar doların, mevcut 5 milyarı düşüldükten sonraki kısmı.

Meğer ki, iki süper güç ya da bunlardan biri, bu eksiği gideriversin. O zaman da, kendileri, kendilerinin gırtlağına sarılmaya koşulacaklardır.

İş kaldı mı, yine bize!..

Eh, emperyalizm denilen olay, her ulus için aynı açmazları getirmiştir. Hollandalı Pasifik adalarına, İngiliz Çin'e, Belçikalı Kongo'ya neden gitti dersiniz?

Ya da birinci ve İkinci Dünya Savaşı kışkırtıcısı ve yenilmişi Almanların bunca kan ve can dökmesinin başka nedeni olabilir mi?

Hitler deliydi, diyelim. Kaizer Wilhelm'le mareşal Hindenburg'da mı deliydiler? Hadi onları da aynı kefeye koyalım, yenildikleri için.

Peki, Bismarc'a ne buyrulur? Suyu mu çıktıydı ki, Paris'e kadar yürüdü gitti. Tarihi masal sananlarınız, bir de madalyonun bu yüzünden baksınlar olaylara.

O zaman, pek çok şey apaçık ortaya çıkacaktır.

CEPHEYİ AZALTMAK OLASIDIR

Hadi, laf dolandırma da, bizi soktuğun açmazı irdele diyorsunuz öyle ya!.. Ben de oraya geliyordum. Sakın, "oh!.." çekmeye kalkmayın. Sözümüz söz; savaş kaçınılmaz.

Eğer 5-6 milyar dolarlık gereksinim, sahte değilse. Sahte olduğunu da sanmıyorum. Çünkü ekonomi öyle bir canavardır ki, dürümünü katlayarak yutar...

Yani, bugün bu kadar gereksinimimiz yoksa, yarın, öbürgün mutlaka olacaktır. Siz de şu yazılanları, o zaman anımsarsınız. Neyleyelim, erken öten horozun boynunu koparmak vacipmiş.

Kaçınılmaz olmasına savaş kaçınılmaz da, mutlaka ve mutlaka iki süper gücün ortak cephesinde vuruşmak yazgı değil...

Neden mi?

Bakınız neden?

Ortadoğu ticaret bilânçosu öyle rakamlara ulaşmış bulunuyor ki, iki süper gücün de, gerilemekte ya uzlaşmakta yitirecekleri çok şey var. Bu yaşamsal çıkarlar, tamamına göz dikmedikçe, birbirlerinin yakasını bırakmaya zorlayamaz hiç birini.

Yani, sizin istediğiniz, 250 milyar dolarlık bir dış ticaret bilânçosunun, % 2'si kadar bir rakam tutuyor. Paylaşıma sunulmuş olan bir lenger pilâvdan, iki tutamcık...

İşte, süperlerin, ortak bir biçimde karşınıza çıkmasını engelleyecek "Çin Seddi" de bu...

Az para değil... Çok para da değil.

Hele, ikisinin uzlaşması halinde, birinden birinin terkedeceği bir mevzi sözkonusu ise, hiç de konuşulmaya değecek bir para değil.

Bir tek Libya'nın, yıllık petrol gelirinin 30 milyar dolara yakın olduğunu düşünürseniz, sanırım, bu varsayıma hak verirsiniz. Verirsiniz ya, bu tür rakamlar çabuk büyür.

Emperyalist ilişkilerin zor yanı, başlamasıdır. Başladıktan sonra, katlanarak gider.

Gittiği zaman bile, önümüzdeki beş-on yılda, süper güçle-

rin ortaklaşa davranışını gerektirecek bir rakama ulaşmamız söz konusu değil. Çünkü, onu fiat farklarından, değişik endüstri ürünü satışlarından nasılsa karşılamayı bilirler. Bildikleri için de, mevzilerinden birini bırakmaktansa, diretebilecek bir Türkiye'ye, en azından hoşgörü göstermeye koşuludurlar...

Elbette bu iyimser varsayım, elleri kolları bağlı oturacaklar anlamında değil.

Savaş sözcüğünü dilimizden düşürmememimizin nedeni de bu.

Sizi geriletmek için, pundunu bulurlarsa, içerden komplolar düzenleyeceklerdir. (İnanmayan Ali Gevlili'nin Yükseliş ve Düşüş'ünü okur.) Pundunu bulurlarsa, içinizi karıştıracaklardır... (Yaşanmış olayları bir anımsayın.) Daha olmazsa, başınıza dış dertler sararlar. (Nihat Erim'in Kıbrıs'ına bir bakın.)

Saracaklardır da...

Başınızı gömdüğünüz kumdan kaldırıp şöyle bir baktığınızda, çevrenizde dayak yemek için sopasını kendi getiren komşularla karşılaşmanız işten değil...

Zaten o yüzden yolağzına dikilip kalıyoruz ya...

Bir yanınız, derya deniz Yunanistan... Öteki yanınızda mahalle külhanbeyliğine soyunmuş İsrail'le ben de varım diyen Suriye (İran-Irak kapışmasıyla, İran devrimini şimdilik saymıyorum. Saymamamın nedenlerini söyleyivereyim... Savaş da, devrim de, sizin köprünüzden geçmek zorunda, 2-2,5 milyarlardan, 10 milyar dolarlara fırlayıveren dış ticaret bilânçonuzun kapağını bir kaldırın da, altındakini görün lütfen. Yeni anlaşmaların getireceklerini de isterseniz yan cebinize yerleştirirsiniz!) Biri, pundunu bulup 1974 Kıbrıs Harekâtının rövanşını almak ister.... Diğeri dengine getirip Hatay'ı. Ötekiyse uykuda bastırıp bölgenin tek "Tepegöz"ü olduğunu kanıtlamak.

Hani, her komşunuz düşman başına..

SAVAŞ ZORUNLU OLANDA KORKUNUN

ECELE FAYDASI YOKTUR

Yeniden palamarları çözdünüz mü?

Bakın, bütün suçlamalarınızı göze alarak, açık açık şunu söyleveyim;

Koşulları iyi ayarlarsanız, siz, Türkiye halkı, hepsini bir arada döverseniz, hiç kuşku duymayın.

Ellerindeki silâh ve teknolojik olanaklarla, birkaç kentinizin, birkaç mahallesini yıkabilirler... Savaştır bu... Olmaz olmaz... Hadi abartarak söyleyelim, uykuda bastırırlarsa, birkaç yüzbin canınızın da canına okuyabilirler...

Bundan da kuşkunuz olmasın...

Ama, sonra?

İçinizde bir tekiniz bile, Suriye, Mısır, İsrail ya da Yunanistan'ın,... Hatta Sovyetler Birliği veya Bulgaristan'ın Anadolu'ya gelip egemen olabileceğini düşünür mü?

Sanmıyorum.

Sanmadığım için de, ben sonrasına bakıyorum bu işin... Tasalanmayın, sizin güncel sorularınıza da yanıt vereceğim. Hatta istiyorsanız hemen!..

Savaş dediğiniz zaman, teknolojiniz ne olursa olsun, sonunu insan belirler... Hadi sizi bütün savaşları anımsamaya zorlamayayım...

Clausetvitz'in Savaş Üzerine yazdıkları, Şiar Yalçın'ın pek yetkin çevirisiyle elimizin altında. Şöyle bir karıştırıverin...

Orda da göreceğiniz üzere, savaşların sonunu hep insangücü belirlemiştir.

Hadi diyelim o eski savaşlardan söz ediyordu. Yalnız konvansiyonel silâhların kullanıldığı savaşlardan. Şimdi öyle mi? Uçağı var, Atomu, Nepalmı, Nötronu bile var, diyeceksiniz.

Dediniz mi, ben de derim ki, Atom'la Nötron'u kullanmak için iki süper gücün de olurunu almak bir zorunluluk. Onun kolay olmadığını görmüştük. Yeniden aynı yere dönmeyelim.

Uçağı, Nepalm'ı ise, Viet-Nam'da denendi. Hem de süper güçlerden biri tarafından, köküne değin... N'oldu? Yurdunu korumak zorunda bırakılmış bir halkın önünde, hepsi de bozguna uğradı... Bunda da uzlaşıyor muyuz?

Öyleyse, benim dediğime geldiniz.

250 milyonluk bir A.B.D., 25 milyonluk bir Viet-Nam'la bile, (bütün teknolojik olanaklarını kullandığı halde, 1 milyondan fazla asker sevkedemediği için,) başedemediğine göre, 9 milyonluk Yunanistan ile, 2,5 milyonluk İsrail, ya da 200 milyonluk SSCB, 45 milyonluk bir Türkiye ile nasıl başedermiş?

Ne diyordu Kemal Tahir ustamız? Cevap isterim!.. Yalnız o değil, ben de isterim... İşte at, işte meydan...

Ha, siz, "onlar bize saldırmayacak ki, senin dediklerine göre, eninde sonunda biz onlardan birine bulaşmak zorunda kalacağız diyorsun," dediyseniz, iş başka. Dediğiniz gibi olsun...

Pazarlara girerken kullanacağınız zoru, çok iyi dengeleyebilirseniz, gerçekten bunlardan birine bulaşmak sözkonusu gibi görünüyor.

Birine ama... İkisinden birine değil.

Örneğin sizin Yunanistan'a bulaşmanız, bütün emperyalist ilişkilerinizin gerilemesine neden olur da. İsrail'e bulaşmanız, onları bir anda, (eğer satacak şeyiniz varsa. Olmadığını da sanmayın. Silâh bile sattığınızı sağır sultan duydu.) Birkaç katına katlayıverir.

Neden mi?

ARAPLAR NEDEN SAVAŞAMIYOR?

Abbasi halifelerinden beri, İslâm'ın kılıçlığına soyunan siz değil misiniz?

Ey, bu da tam binyüz yıl eder... Bin yılda, bir ulusun askerliği mi kalırmış?

Üstelik, bağımsızlıklarını bile çıkar çekişmelerinin ve Al-

man + İtalyan ortaklığıyla, A.B.D. + S.S.C.B. + İngiltere, (hadi buna mek parmak da Fransa'yı koyalım.) ortaklığının kapışmasından kurtarmış olanların, savaş makinası haline gelmiş bir halk (İsrail) karşısında uğradığı bozguna bakarak değerlendirmek olurmuy muş?

Olmaz.

Olmayınca da kendine ve İsrail'e bakacaksın.

Ondan da önce, sen İsrail'e bulaştığında, ardındaki desteğe...

Neden dilinizi damağınızda şaklatıyorsunuz? Vay anam vay demeden, barışçılığınızı anımsayın lütfen. Hani biz birşey yapamazdık?

Yalnız, bulaşmaya kalkmadan önce,bir tek Araplara güvenmeniz hesap hatası getirebilir. Herşeyden önce, elinizi kolunuzu tutacaklara da bir bakmak, buna rağmen bile kendinize güvenmek zorunda olduğunuzu unutmayın.

Emperyalizmin Türkiye aydını üstündeki başarısı da bu kendine güveni silmesidir, diyordum başlarda öyle mi? Ne var ki, Aydın, Allahtan, bütün halk değil.

Ve o halk, haklı bir gerekçeye dayandığı zaman, bölgenin, (övmek ya da yaramak için söylemiyorum,) gerçekten en yenilmez gücü.

İnanmazsanız, tarihe bir bakın, emperyalizmin zamanındaki devleri de içinde, sizden köteği yememiş olan var mı?

Arap sana da dersen, istemez... Ama, Ali'nin sözünü onlar bizden iyi bilirler...

"Benim, üç düşmanım, üç dostum vardır," der Ali. "Biri düşmanım, biri düşmanımın dostu, biri de dostumun düşmanı... Biri dostum, biri dostumun dostu, biri de düşmanımın düşmanı!..." Nasıl? Beğendiniz mi?

Arap fethinin başında böyle stratejler olmasaydı, onca ko-

lay mı gerçekleşirdi İslâmiyet'i Çin'in sınırlarından Roma'nın sınırlarına kadar yaymak?

Zor olduğunun kanıtı şu ki, şimdi bizim dizlerimizin bağı çözülüyor, daha lafını ederken...

NE VAR Kİ!..

Ne yapalım ki, emperyalist çıkarlarınız, kendi koşulları ve zorunlulukları içinde ve kendi doğrultusunda yürümeye koşulu.

Komşumuz Papaandreu'nun da pehlivanlığa soyunması, bütün bu doğruları sezmesinden kaynaklanıyor. Dostumuz biliyor ki, Türkiye'nin çıkarları bakımından Ege adalarına saplanması, hemen hemen mümkün değildir. Hemen hemen, diyorum. Çünkü tarih bize, bazen en olmadık şeylerin bile oldu-bittiye geliverdiğini gösteriyor.

Ama bir devlet bir sınırında güvensizlik varsa, öteki sınırda ava bile gidemez. Nerde kaldı biraz sınır ötesi sayılacak bir komşuya bulaşsın. Papaandreu'nun doğru bildiği bu.

İkinci bildiği de pek yabana atılmaz hani!..

Biz öfkelenip de Yunanistan'la kapıştığımız zaman, pazarımız olan pek çok ülke, yapma, etmek diyecektir.

Oysa, İsrail'le çatıştığımızda, yapma-etme diyen, şimdiye kadar kendimize yakın saydığımız süper güçlerin biri, A.B.D. olacaktır.

Eğer, koşulları iyi düzenleyebilirse Türkiye4yi yönetenler, Sovyetler Birliği de, birkaç bildiri yayımlar ama, Kıbrıs çıkarmasında olduğu gibi, elaltından sırt sığazlamakla yetinir. Çünkü, bilir ki, Amerika kesinlikle karşı çıkmak zorundadır.

Bir yenilgiye daha dayancası pek fazla değil.

İki ortak görünümündeki devletin birbiriyle çatışması, Sovyet alanlarının genişlemesi bakımından çıkarlarına uygun-

dur, bu bir... Amerika'nın da yokedilmeye dönmedikce, yani sınırlı bir biçimde İsrail'in zorlanmasına... Bütün Arap uluslarına dediğini yaptırabilecek bir yaptırım gücünün, Fahd planını kabul ettirmesi karşılığında, İsrail'in 67 savaşındaki sınırlarına çekilmesine ses etmeyeceğini bilir, bu iki...

A.B.D. de, Sovyetler de, Kudüs'ün, Filistin Devletinin Başkenti olması koşulunun ancak bir israil yenilgisiyle mümkün olacağını birlikte bilirler bu da üç....

ATEŞE MAŞA KİM OLACAK

Geriye kalıyor, ateşe kimin eli girecek, onu çözmeye...

Kimin dersiniz? İyi bildiniz. Türkiye'nin...

Karşılığı mı? Hazır!.. sizin gereksiniminiz olan 5-6 milyar dolar torbada keklik.

Bunu nerden mi çıkarıyorum?

Siz, Suudi Arabistan Krallarının, ülkelerindeki Cumhuriyetçi akımları desteklememesi karşılığında her yıl Nasır'a 5 milyar dolar verdiğini biliyorsunuz.

Bundan fazlasını size vermeye hazırdırlar. Yeterki, İsrail'i, Fahd planına yatırın.

Bu işin haraç yanı...

E emperyalizm ne? Hele biraz daha sabreyleyin.

Öteki komşularımıza gelince; İran, belli oranda devrimini size borçlu; (Yok canım demeyin. CIA teknolojisini rezil eden kum fırtınası olayı bile,sizin nasıl bir konumda olduğunuzu ispatlamaya yetmezse, daha karıştıracağımız çok şey var. Ama, parmağınızın ucuyla haritada bir gezinin. Diyarbakır, hatta Adana İncirlik'ten kalkacak bir uçak ya da uzun menzilli helikopterin, Tahran'a gidip gelişi zor mu, kolay mı anlarsınız. Kalkmadıysa, kalkamadığından başka yollar aradı...

Irak, savaş'tan ötürü iyice zayıflamış. Sürekli, sizin deste-

ğiniz ve yardımınıza muhtaç. Yiyecek, giyecek ve özellikle de tüketim mallarının en geçerlisi silâh ve cephane bakımından...

DİKKAT DAĞITMAK

Suriye, Sovyetlerle ne kadar yakınlaşırsa yakınlaşsın, ilişkileri belli oranda sizin izninize bağlı. (Montrö anlaşmasının, silâh yüklü gemiler maddesini bir anımsayın.)

Sosyalist komşularınız ise, sözünü ettiğimiz çıkar çatışmasından ötürü, bağımsızlığa kayan her adımınızı büyük bir sevinçle desteklemek zorunda..

Kuşku duyanlar kulaklarını uzatsın da fısıldayıvereyim. KİT'lerin, % 90'ının kurucusu Sovyetler Birliğidir. Halâ bazı yedekparçalardan ötürü onlara bağımlı olduğunu bilmeyen yok. (Ayrıca, 1950-60 arasında bu yedekparça akışı durduğu için, belli bir ekonomik gerileme içine düşen de yine KİT'ler oldu.)

Enerji naklini falan saymayın isterseniz. Temel üretim alanlarında iyi komşuluk ilişkilerinin sürmesinde karşılıklı çıkarlar var.

Bütün bu koşullar çerçevesinde, Papaandreu'nun çıkışlarını değerlendirecek olursanız, sonuç şu; Papaandreu, durumu iyi kavramıştır.

Gücünün yetmeyeceğini bile bile, (Bir devlet, birisine bulaşmak için ötekinden peşin peşin yardım isterse, gücünün yetmiyeceğini biliyor demektir. Lobicilerimize duyurulur. Yok kazanımlarını cebine atacak da, yok şımarık çocukluk oynayacak da diye şişinmesinler. Bir ülkeden toprak almak, zora dayanır. Ben zor kullanamam, karşımdakinin elini kolunu bağlayın diyene de, bütün dünya güler. Bunun şımarılıklıkla falan ilgisi yoktur. Nitekim, yakındır, NATO da güldüğünü gösterecektir.) bazı çıkışlarda bulunuyorsa, bulaşmak için değil... Türkiye'nin Ortadoğu'daki dikkatini dağıtmak amacıyla böyle yapıyor.

Bunun kimin işine yaradığını da,bırakalım Yunan halkı düşünsün.

KOMŞU BAHÇESİNE GİREN BAZEN ERİK YERİNE DEĞNEK YER

Gele gele nereye geldik.

Kiminle kapışırsak kapışalım, kendi bölgemizdeki nüfuz alanlarının sahiplerine dayanacağımız açık.

Eğer bu varsıym doğruysa, komşu bahçesinden erik aşırmaya kalkanın, komşunun uyuduğu saati seçmesi gerekir.

Türkiye'de iktidar erkini kullananlar, bu gerekliliğe uyarlarsa, çok fazla ileri gitmemek kaydile, emperyalist ilişkileri geliştirebilirler. Çünkü, girdiğimiz pazarlar, ya A.B.D. ve işgali altındaki Avrupa veya Japonya'nın egemenliği altındadır. Ya da, Sovyetler Birliğinin...

Her ikisinin de, fazla incinmeyeceği oranlarda, planlı bir katlanma içinde yürünürse, onlar da, Viladivostok gibi kapalı kapılar ardında çizdikleri haritaların gereği, koltuk kovaltmayı sürdürürler.

Ama, sadece koltuk kovaltmadır bu.

Sizin ekonomik isterleriniz daha fazlasını gerektirinciye kadar, hoşgörüden yararlanabilirsiniz. İşin orasında ise, kaçınılmaz kapışma, büyüklerle olacaktır.

Meğer ki, o zamana, Ortadoğu'nun tek organize gücü olduğunuzu ve sizin izniniz olmadan, tek sineğin uçamayacağını kanıtlamış olun. O zaman da, hesaplaşmayı tamamladınız, Çin'le birlikte Ortadoğunun dördüncü gücü haline geldiniz demektir.

Aksi şimdilik düşünülmez. Elbette yeni Ortadoğu haritasını İsrail'i yanınmıza alarak oluşturabilecek bir başarı sağlayamazsanız. Ya gereksinim duyduğunuz 5-6 milyar doları size, hiçbir istekte bulunmaksızın, her yıl vermeyi kabullenirler. Ya da siz kendiniz bulmaya sıvanacaksınız. Her alışın bir verişi olacağına göre de, kaçınılmaz geleceğin kara bulutları çoktan toplanmış durumda...

Elbette siz burjuva veya o sınıfın ideologu değilseniz. Öyleyseniz, işiniz iş... Dişiniz gümüş... Çünkü yine de bütün bu oluşumardan en büyük komisyonu siz alacaksınız.

Nasıl mı?

Hem kendinize, hem KİT'lere pazarlamacı gerek.

Onlar Devlet kurumları olduklarından öyle rüsvetmiş, komisyonmuş, şuymuş buymuş pek bilemezler. (Benim buna da aklım ermiyor ya... Sosyalist ülkelerdeki Devlet kurumları bal gibi rüşvet dağıtıyorlar. Diyelim bizimkiler almaya alıştıklarından, vermeye pek yanaşamazlar.) Yine size gün doğdu. Bu işleri yürütecek olan sizsiniz.

Siz olunca da ceplerinize döviz dolacak demektir.

Yoksa, işinizin bittiği günler gelmişti.

Bir ekonomik yapıda, %20, (Endüstriyel üretimin % 80'i KİT'ler tarafından meydana getirilmektedir.) geri kalanına hiçbir zaman egemen olamaz. Bazı politik cambazlıklar neylerse eylesin bir yer geldiğinde, oyun kuralları içinde oynanıverir. Ve oynandığı anda, iş tersine döner.

Bu konuları önceden işledik. Yinelemiyelim.

Ama, komisyonculuk ve tüccarlık, dünyaya Fenikeliler tarafından yayıldığından beri, her üretimin kaymağını sunan bir ziyafet sofrası her zaman açılır yiyicinin önüne...

Sizin yararlanacağızın da budur.

KİT'LER ÇAĞDAŞ İKTA'LARDIR

Çünkü bütün bu yazıların ortaya koyduğuna göre, çağdaş toplumun gerektirdiği insan altyapımız var... Sen ekonomik altyapıdan haber ve bakalım, diyebilirsiniz artık... Ucun kıyın sürekli irdeledik. Ama, dilerseniz bir de apaçık ortaya koyalım...

Benimle birlikte şöyle bir düşünceye var mısınız?

KİT'ler çağdaş birer İKTA'dır.

Yeniden irkildiniz değil mi?

İkta,bir toprak düzenidir.

KİT'ler ise endüstriyel üretim araçları topluluğu...

İrkilmekte haklısınız.

Batı bilgeleri bu konuda çoktan yaya kaldıkları için, elimizdeki hiçbir şablona uyduramayız.

Bu yüzden altını çize çize "**çağdaş**"lıktan söz ettim.

İleride geleneksel devlet yapımızı incelerken, İkta üzerinde yeniden duracağız. Nizamülmülk ikta'nın, hem yerel, hem toplumsal katkısından söz ediyor. Ve ancak bu katılım gerçekleştiği zaman, tasarruf hakkının doğru kullanılacağını yasalaştırıyor.

Çağdaşlığın simgesi endüstri olduğuna göre, biz o düzeni günümüze bir getirelim... Amaç, çevresel ve toplumsal artı değere katkı ise, KİT'leri bu noktadan bir inceleyelim mi?

Binlerce rakam, yüzlerce örnekle kafanızı şişirmeyeceğim. Dileyen, toplu bir biçimde ele alır, inceler ve varsa yanlışımı ortaya koyar. Ben yine toptancılığa vurup üç örnekle yetineceğim...

ÖRNEKLER

Kırıkkale... Turhai.... Karabük...

Şimdi her biri çağdaş birer kent görünümünde, onbinlerle sayılan insanların oturduğu bu yerleşim merkezlerinin 1930'lardaki durumuna bir göz atmak ister misiniz?

İstemeseniz de, ben belirteyim.

Kırıkkale, 1930'da, 20 her biri Turhal, Sivas demiryolu üstünde bir istasyon çevresine dağınık, sekiz on Karabük ise 14 haneli birer köydürler...

Birine Makina Kimya Endüstrisi Kurumunun, ötekine Şe-

ker Şirketinin, berikine ise Demir Çelik işletmelerinin fabrikaları kurulunca, o küçücük köylerden, kocaman birer kent doğmuştur öyle mi? Bu yerel ve çevresel gelişmeye bir örnek...

Demir Çelik işletmeleri, Silâh endüstrisi ve kendi fabrikalarını imal eden Şeker Şirketi'nin toplumsal artı değere katkısını ise bilmeyenimiz var mı? Bu da ikinci yarar sorusuna yanıt olsun..

Bir üçüncü örnek de. Bunların yönetim biçimlerinden kaynaklanıyor. Yeni yabancılaşmanın furyasına gelinceye 1945'lere kadar bir göz atın KİT'lerin yönetimine!..

Yöneticilerin görev süreleri, 8-12 yıl arasında mı, değil mi?

Yani, bir yönetici kurumu ilerlettiği, yatırımlarını genişlettiği, çevresel ve toplumsal katkıyı ayakta tuttuğu sürece, koltuğunda oturur. Tıpkı, Tımar sahibinin,"imarı tahfif etmedikçe, tımarı tahlitden müstesna..." (Bayındırlığı savsamadıkça tımarını bozmak ya da değiştirmekden bağışıktır.) Hükümüyle bağdaşık....

Dördüncü durum,bunların kuruluş yerleri açısından sözkonusu... Siz isterseniz gereksiz bir savunma kaygısına yorumlayın. Her biri ülkenin en yoksul yöresinde, çoğun ekonomik olmayan koşullara karşın bilinçli, merkezci bir planlama sonucu uçvermiştir.

KEŞKE DEMEZ MİSİNİZ?

Nazilli'den, Malatya'ya, Tekirdağ'dan, Erzurum'a, seçilen ve geliştirilen bölgelerle,ekonomik zorluklara karşın, yan endüstrilerin gerekli kıldığı katkılara bir bakın.

Kapitalist kafayla aptallık diye yorumlayacağınız pek çok şey, materyalist bakışla, alkışa değer bilgi ve bilinç ışımaları olarak değerlendirilebilir...

Keşke yüzlerce kurulsaydı, kentleşme sorunu yerel biçimde çözümlenirdi diyemez misiniz?

Beşinci etkene gelince, daha da kesinleştirir düşüncenizi...

İşletmelerin her biri, kuruldukları zamanın değil, geleceğin oluşumları öngörülerek meydana getirilmişlerdir.

Onbeş milyonluk bir ülkede temelleri atıldığı halde 40-50 milyonluk pazarların makro dengelerinde kurulmuşlardır.

Kapitalist gözüyle bakarsanız, israf, der çıkarsınız. Materyalist gözle bakarsanız, vay canına, sadece kendi mahallesinde salyangoz satmak amacında değiller diye alırsınız. Çünkü, kendi imalâtları olan bazı eklerle,sözü edilen kapasiteleri daha da artırmak olasıdır.

Buyrun size 80-100 milyonluk pazarlara girme olanağı...

Gelelim altıncı özelliğe; Bana hangi kurt masalını anlatırsanız anlatın. (Yani o zaman özelsektör olmadığından falan diye başlayın isterseniz.)

Temel üretim dallarının tamamında, en büyük olan, hatta bir çoğunda **tekel** olan KİT'lerdir.

Demir-Çelik, Petro-Kimya, Selüloz-Kağıt, Motor-Makina, Takım-Tezgah, Enerji-Araştırma, Gübre, Yem, Tekstil, Şeker, Tütün ve alkol, deyip kessek üretim dalları için verdiğimiz örnek yeter mi?

Kapitalizmin babası ülkelerde, bu dallardan birinde tekel konumuna yükselebilenin kolu nerelere uzanmakta bir düşünür müsünüz?

Ama, iş bu kadarla bitmiyor. Hizmet sektörüne de bir bakın isterseniz... Hadi, ulaştırma genellikle kapitalist ülkelerde (A.B.D. dışında.) de devletin elindedir diyelim...

Ununuz, Toprak Mahsülleri Ofisinden, etiniz Et ve Balık Kurumundan, sütünüz Süt Endüstrisi Kurumundan, gelmiyorsa bile, geldiği yerin dibini bir eşin... Ya da toplulukların büyüdüğü bölümlere bir göz atın. İkinci üçüncü elleri aradan bir ayıkla-

yın... Temel gıda maddelerimizin arkasından kimi bulup çıkaracaksınız? Yine KİT'leri mi?

Bunlara, Tarım Satış Kooperatiflerinin ve onlara bağlı endüstriyel kurumların toplamını katmayalım isterseniz. Alın,aklınız yatıyorsa özel sektör sayın.

Ziraat, İş, Emlâk, Kredi, Halk, Devlet Yatırım Bankalarını ne yapacaksınız finans-kapitali düşünürken? Tüccara kredi açıyor diye, bunlar da mı özel sektör?

Ve herkesin gözünde büyüttüğü Türkiye burjuvazisi, şimdi size soruyorum; Siz Ricardo ya da Adam Smith'in veya çağdaş kapitalizmin havarisi Friedman,'ın reçetelerinin aynen uygulanmasına var mısınız?

BIRAKALIM GEÇSİNLER

Yani, "**Laissez-faire, laissez-passer**" denilse...

Hepiniz bir arada, KİT'lerden en ufarağının çubuğuna tütün olabilir misiniz?

Olabiliyorsanız buyrun. Hodri meydan...

Ama, oyunu kurallarıyla oynayarak.

Yani "Tam bir kapitalist piyasa ekonomisi uygulamasına..." Yani, "şekerini de irmiğini de yağını da kendin bul arkadaş denilmesine..." Var mısınız?

Ve siz ilerici-devrimci geçinenler, onlarla birlikte ağıt yakmak size mi düştü? Eğer düştüyse de bilin ki, taşaron firma, ana firma, varsa vardır.

Yani, sizin yere göğe sığdıramadığınız demokrat burjuva sınıfınız, ya KİT'lerin, ya emperyalistlerin taşoronu olmaksınız, zümre bile olamaz. Nerde kaldı ki sınıf olsun.

Olamadığından devletin sahibi efendisi olacağı yerde, devlete avuç açan kör dilencidir.

Onun için de, ne demokrat olabilir, ne bağımsız kalabilir.

Demokrat olmaya kalkışsa işçi sınıfının şamarına,bağımsızlığa sıvansa kendi varlığının zayıflığına dayanamaz.

Batar açıkçası... Batacağını kendisi de bildiğinden, bütün gücünü reklâma verir.

Demokrat görünür, hırsızın değil, bekçinin peşine düşer. Bağımsız görünmek ister, bağımsızlıkçıları ezmeye davranır... Hiç birine de gücü yetmediği için, ya emperyalizmin kompradorluğuna soyunur, ya KİT'lerin komisyonculuğuna.

Arada bir, vatan kurtaran şaban görünümünde bir ya da diğerinin sözcülüğüne soyunduğu da olur.

Ancak her yapay organ gibi, kısa zamanda sahteciliği ortaya çıkar.

Şaklabanlığı görmemek için ondan şaklaban olmak yetmez. Onun şaklabanı olmak gerekir.

Çağdaş insanımızın bütün dayatmalara... Bütün karmaşık üretim ilişkilerine... Bütün politik karmanyolalara dayanıklılığın gizini yeterince açmaya çalıştık.

Bunu bir de, şu önermeyle beslersek, pek çok şeyin çakıştığını görürüz.

Tarihi tarih yapan bilgi ve belgelerin hemen tamamı bizi kavimlere götürüyor.

Ama bu kavimlerin nitelik ve nicelikleri hep dinsel ya da saltanatçı yaklaşımın sisiyle buğulanıyor. Din uluları... Mitoloji ozanları... Ve pek çok tarih yazarı, her kavimi bir kurucu-kırala bağlamakta duraksamıyor.

Bilmem şu önerme, pek çok bilinmezi anlaşılır kılmaya yeter mi?

Kavimler veya türkçesi boylar yüzyıllardır irdelendiği gibi bir soya değil, bir meslek birliğinin adı olamaz mı? Eğer öyleyse, bilinebildiği kadarıyla, dört ana yönden en az 30 kez bastıran haçlı, tuğlu, yıldızlı bütün seferlerin eriyip gitmesi... Anadolu

insanın her türlü yokluk ve yoksunluğa karşın direnip dikilmesi... Ve kısa sürede derlenip toparlanmasının da gizini çözmek kolaylaşır.

Böylelikle 5-6 bin yıl önce kurulan Aka-Hitit birliğinin özü de ortaya çıkar.

Aka, değişik dillerde, ahu, aha, akha, ahi biçimlerini alsa da, kökeninde ipekçileri... Zamanla bütün dokumacıları... Ve en sonunda esnaf ve zenaatkâr birliklerinin genel aldını oluşturmaktadır. Yâni neresinden bakarsanız bakınız, Akalara bir ata bulamamaktasınız. Bunun gibi bizim Etiler, diye tanıdığımız, Hitit, itit ya da iti, mimarları tanımlamaktadır. Yunanlıların ataları olduğuna şeksiz şüphesiz inanılan İon (Iyon)'la Aiol (Ayol)'un akacası ise, zeytinyağı üreticileriyle, duvarcı demek oluyor.

OĞUZ BOYLARININ ANLAMI

Gal kırkıcı, Gotlarla Saxlar sığırtmaç birliklerini tanımlıyor.

İşin ilginç yanı, Oğuz Boyları'na aynı gözlükle bakıldığında da ortaya çıkıyor.

Biraz zahmete girelim... Oğuz'un 6 oğlundan türeyen 24 torunun adlarına, Türkçenin köklerinden şöyle bir bakalım mı?

Oğullarının yer ve gök varlıklarıyla adaşlığını tartışmak gereksiz.

Gün Han : **Kayı** = Oduncu, **Bayat** = Tüccar, **Alkaawlu** = İpekçi, sancakçı, **Karaawlu** = Çanakçı, çömlekçi...

Ay Han **Yazır** = Çiftçi, **Döger** = Düvenci, **Dodurga** = Urgancı, **Yaperli** = Keçeci.

Yıldız Han: **Avşar** = Avcı, **Kızık** = Sarraf, **Beğdili** = Kuyumcu, **Kargın** = Karcı

Gök Han **Bayındır** = Boyacı, **Biçne** = Bıçakçı, **Çavuldur** = Ocakçı, **Çepni** = Çoban.

Dağ Han : **Salur** = Sapancı, **Eymür** = Kemerci, **Alayuntlu** = Atçı, **Üregir** = Körükçü.

Deniz Han: **İgdür** = İğci, **Bügdüz** = Bükücü, **Yıva** = Oymacı, **Kınık** = Kıncı

Şimdi dilerseniz, Sumer, Aka, Hitit kavimleriyle, **Oğuz Boylarını** üstüste yerleştirin. Karşımıza üretim dallarının ekonomi-politik birlikleri mi çıktı?

Sumer, Aka, Hitit ya da Oğuz dehasının bunları, birbirine bağımlı yerleşimler halinde düzenlediğini bir düşünün.

Anadolu insanının hem bölünmez bütünlüğünün... Hem her türlü dayatmaya karşı direncinin kaynaklarıyla burun buruna geldiniz mi?

Buna bir de, Ahi örgütü ya da Bektaşilik toz duman edilinceye, Anadolu kentlerinin her birinin ayrı bir üretim dalında uzmanlaştığını eklerseniz, güveniniz mi, kuşkunuz mu pekişir?

Üzerinde düşünmeye değer dediğiniz anda, hiç bir işgalle, hiç bir isyanın bölemeyeceğine inanır... Kendi yurttaşına düşman görenlerin... Eğer gerçekten gerçek düşmanın ücretli ajanları değilseler, taşkafalarını taş devrinin bile gerisine vura vura paralayacaklarından emin olabilirsiniz.

Artık, bu altyapısının üstyapısına... Devletimize geçebilir miyiz?

devletimiz

NASIL BİR DEVLET?

Kendinizi sıkı tutun.

Soruyu yanıtlamadan, bazı sorunları çözmeye zorlayacağım!..

Pek bilinen ve çok kabûl görem tarihsel bir gerçek var!.. **"Türkler göçebedir...!"**

İkibin yıllık Çin kaynaklarına bakarsanız, bu böyledir. Hatta kendimize bakarsanız, bu yine böyledir.

Hallac-ı Mansur, "kuşku başlarsa, bilgi de başlar," diyor...

Benimle birlikte kuşkunun yollarında şöyle bir cevelana var mısınız? Teşekkür ederim!..

Bakınız şimdi size üç ad veriyorum. Bir yoklayın belleğinizi, anımsıyacak mısınız?

Su-le... Yue-kien... Ço-çi....

Bu adlar, neolitik dönemdeki üç kentin adı... M.Ö. 2.500 yıllarındaki Çin kayıtlarına böyle geçmiş...

Biraz bir şeyler uyanmaya başladı mı? Batı kayıtlarının hiç birinde yok.

M.Ö. 600 yıllarından öncesinden de Batı kaydı yok zaten derseniz, doğruyu söylersiniz.

Ancak, M.Ö. 400 yıllarındaki kayıtlarda da yok.

Sen de uzattın mı, diyorsunuz. Haklısınız. Kuşkunun, kuşkusunu didiklemeye başladık.

Buyrunuz,bu adların, tarih içinde yuvarlana yuvarlana değişmiş biçimlerini yazıyorum öyleyse!..

Kaşgar.... Gürganç.... Taşkent...

N'aber?

Şimdi kolayca buldunuz mu yerini?

Neolitik dönem denilen nedir biliyor musunuz?

Antik çağın, bile öncesi... Yani, M.Ö. 4000'lere dayanan bir tarih derinliği...

Hemen başınız dönmesin.

Bir gerçekten, bir gerçeğe vuruyorsak, gerçeğin tozunu atmak için değil. Özünü süzmek amacıyla yola çıktık. Yani bu üç kent de, Ortaasyanın, tam ortasındadır...

YE'CUC ME'CUC CİNLERİ

Şimdi, tarihsel gerçeğimiz, sarsalandı mı, sarsalanmadı mı? Daha öyle sapasağlam duruyorsa, şöyle yeni baştan bir daha irdeleyelim.

"Türklerin anayurdu Ortaasya'dır," değil mi?

Evet öyle!..

Peki "Türkler Göçebedirler..." Buna de bir evet!.. Buna da bir evet!.. Göçebenin, tarih öncesinde kurduğu kent olur mu?

Güldürmeyin adamı, tarih sonrasında göçebe olan yoksul, tarih öncesinde kent mi kurabilirmiş?

E, daha önceleri Batılı bilginlerin başlatıp Sovyet bilginlerinin sürdükleri ve antik çağa bakarak bile mükemmel buldukları tarhsel kentleri kim kurdu?

Arapların, Ye'cuc-Me'cuc dediği cinler ülkesinin insanları mı?

Öyleyse, ya o dönemdeki Türkler cinlere karışmışlardır. Ya bütün göbeçe Türkler "anayurtlarının Ortaasya" olduğu yalanıyla kendilerini avutmaktadırlar.

Ne dersiniz?

Bu tarihsel gerçeklerden biri yalan değilse, ötekinin yalan olması gerekmez mi? Çünkü, birinde demir atarsanız, şu adını saydığımız kentler hiçbir zaman, hiçbir biçimde ve hiçbir yerde kurulmamışlardır. Yok bu kentler kurulduysa, "Türklerin anayurdu Ortaasya" değildir. Onlar nerden geldikleri, nereye gittikleri belirsiz topluluklardır. Yok, bu iki gerçek de doğruyu belirtiyorsa, o zaman göçebelik sorununu çözmek bir zorunluluk olmuyor mu?

GÖÇEBENİN DEVLET GELENEĞİ OLUR MU?

Dikkatinizi çekti mi, daha "Devlet" sorununa giremedik. Böyle giderse, giremeyiz de. Çünkü, hepimiz biliyoruz ki, "Devlet, site ile başlamaktadır."

O zaman bir çözümsüz soru daha mı çıktı diyorsunuz? Evet, ne yazık ki öyle.

6-7000 yıl gerilere dayayıverdiğimiz "Türk devleti" efsanesini nereye sokacağız o zaman?

Gel de çık işin içinden.

Sanki biz bu yazıları sorun çözmek için değil de, sorun yaratmak için yazıyoruz.

Gerçekte de, sorun çözmek amacındayız.

Ama, tartışarak, düşünerek, araştırarak ve eleştirerek...

Öyleyse, "tarihsel gerçek" dediğimiz bir durumu eleştirmekle işe başlarsak kızmamalısınız.

Neydi, tarihsel gerçek; "Türkler Göçebedir."

Yine soruyla başlıyorum, bağışlayın. Tarihin bir döneminde, GÖÇEBE OLMAYAN VAR MI?

Derdemez düşüncemiz biraz doğru yola girmeye başladı mı?

İsterseniz biraz daha açalım... Fransa, Frankların, İngiltere Keltlerin, İtalya İskitlerin anayurtları mı? Tarihin ilk çağlarındaki Avrupa göçlerine bir göz atınız.

Kavimler ve yurtlar kargaşası ve göçebe çadırlarından Alp dağlarını bile görmezsiniz.

Hatta tarihin ilk çağlarını bırakınız.

Fernand Braudel'in, akdeniz ve Akdenizliler Dünyası'nın 78. sayfasına bir bakıverin. (Yazık ki Türkçesi yok. Batı dillerinin hepsinde çevirisi var. Yukarıdaki gönderme,Fransızcasına.)

Orda, yaylakve kışlak sorununun, XV ve XVI. yüzyıllarda Avrupa'da da hâlâ geçerli olduğunu görürsünüz.

Öyleyse, göçebelikten amaç, koyunların yaylak ve kışlak göçleri ise, bütün uluslarda aynı durumu gözlemek mümkün...

Geriye kala kala, toplumların fiziksel koşullar ya da istilâlar nedeniyle başka ülkelere göçmesi kalıyor...

Geleneklerinde site varsa, hemen yer tutup, kentleşiyorlar... Yoksa, ordan oraya göçüp duruyorlar.

GÖÇEBELİK VE YERLEŞİKLİK

Şimdi, yeniden duraksayalım bir an... Ve yeniden, şu Göçebe sorunuyla birlikte, yerleşme sorununu da bir gözden geçirelim.

Ne demiştik, tarihin bir zamanında, çeşitli nedenlerden ötürü göçebe olmayan toplum yok.

Pek çok ülke de bu göçebelerin yerleşmesi sonucu devletleşmiş... Ve tarihsel aşamalarını geçirmiş...

Burda da bir karşı çıkış söz konusu değil.

E, peki şuna ne diyeceksiniz?

Hunlar göçebe bir toplumsa, Hungarya diye bir ülke olmaması gerek değil mi? Aynı şey Bulgarya için sorulamaz mı? Hunlar da, Bulgarlar da Ortaasya kökenli göçmen kavimlerdir. Medler... Gatlar... Keltler... Etrüskler... Cermen, Dan, Viking ve Frenklar gibi...

Bunların hepsi bir zaman göçebe...

Sonra Avrupa'nın bir yerine konup yerleşiyorlar.

Cermanya, Danimarka, İsveç, İngiltere, Fransa, İtalya, Yunanistan diye ülkeler oluşuyor.

Türkiye diye de bir ülke var mı, yeryüzünde yok mu? Var... Hem Türkiye. Hem de Türkistan diye iki tane...

Varsa, bu ne biçim göçebeliktir ki, tıpkı Frankların Fransa'ya, Germenlerin Almanya'ya, Keltlerin İngiltere'ye yerleşmeleri gibi, bir ülkeye yerleşebiliyor?

Acaba geleneğinde yerleşim güdüsü olmasa, yani daha önce kentleşmiş bulunmasa, kendi adını vereceğine, yerleşik ulusların içinde eriyip gitmez mi? Köyde, dağdakinin hesabı mı olur?

Allah Allah,bu da nerden çıktı diyorsunuz değil mi?

Siz istediğiniz kadar deyin. Eğer bu sorular mantıksal yanıtlarını bu biçimde yine kendileri üretiyorsa, bilim adamlarına iş düşüyor demektir.

Hazıra konmaktan vazgeçip iki konuyu ispatlamaları gerek.Biri, Sule (Kaşgar,) Yue-kien (Gürganç,) ve Ço-çi" (Taşkent) adlı kentlerin kurucularını bulmalarıdır.

O kentleri kim kurmuş? Türkler mi? Yoksa, başka uluslar mı?

Eğer Türkler ise, yerleşiklik, göçebelikten önceki bir geleneksel durum olduğu için, Türkler gittikleri yerlerdeki sitelere de egemen olarak, birbiri ardınca devletler kurmuşlardır.

Devlet gelenekleri bu yüzden eskidir, diyebilirz.

Yok, o kentlerin kurucuları Türkler değilse, o zaman da kökenin Ortaasya olup olmadığı sorusuna yanıt aramaları gerekecek. (Canım şimdi bunun sırası mı? Şurda Anadolu uygarlıklarının mirasına konmuş, tam da bütün Batılı bilgelerin bu topraklardan ürediğini ispatlamak üzereydik falan demeyin. Elimizden kurtulmanız pek kolay olmayacak.) Çünkü bu sorular yanıtlandığı zaman, hepimiz tarihsel gerçeklere biraz daha yaklaşacağız.

TÜRK KENTLERİ

Değilse, Engels'ten yola çıkan Doğan Avcıoğlu'nun, "Askeri Demokrasi" konusundaki parlak sayfasıyla yetinmeye koşuluyuz.

Bunu, kendimizce kentleşme sorununu çözümledikten ve

Kent Devleti anlayışıyla, "Askeri Demokrasi" arasında hemen hemen ayırım olmadığını kanıtlayacak belgeleri ardardına dizdikten sonra, yine ele alacağız.

Bizim sorularımıza gelen yanıtlara göre, şu ortaya çıktı değil mi? Ortaasyanın ortasında, kurulmuş Türk kentleri vardır.

Hem de her birinin geçmişi, en azından M.Ö. 4000'lere yani günümüzden 6000 yıl öncelerine dayanmaktadır.

Devlet site yâni yerleşme ve kentleşmeyle başladığına göre, "Türklerin Devlet Geleneğinin" de çok eski olması bu yüzden doğaldır.

Ve bu doğallık nedeniyle, "Göçebe topluluk" olarak girdikleri ülkelerin hepsinde. "Devleti Kuranlar Türkler" olmuştur. Üstelik o ülkelere de, hangi boy girmişse kendi adını vermeyi becerecek ölçüde.

İyi ama, bu olay olsa olsa bin yıllıktır diyenlerimize de, bin yıllık bile olsa, geleneklerinde olmayanlar dağılıp giderken, neden Türkler bu işi becermiştir denilmez mi?

Üstelik, bir başka gerçek de Türklerin, Çinliler tarafından üçbin yıldır sözkonusu olmasına karşın, Batı tarafından bin yıldır tanınması... Biz de Batıya dayandığımız için Bin yıldan öteye bir türlü gidemediğimiz değil midir?

Hadi bunu geçelim.

Türkleri ve adını saydığımız kentler bütünüyle bulunup, varsa yazıları, yazıtları okununcaya şimdilik bir kıyıya bırakalım.

Devlet Geleneği için de, bütün Doğu'yu kapsayacak bir gezintiye çıkalım. Çünkü, dediğimiz gibi, henüz maddi kalıtların dışında, yazı ve belge gibi olanaklar bulunmadı eski Türk kentlerinin kalıntıları arasında.

Mimari ve el zenaatlarının çok ileri olduğu kanıtlandı.

Ne var ki, yazı var mıydı, yok muydu, henüz bilinemiyor. Ama, Çin için öyle değil...

DOĞU DEVLETİ NEDİR?

Çin'in yazısı çok eski.

Eski olduğu için de, ordaki düşünceleri öğrenmemiz kolay.

İşte size ordan bir belge.

Doğu Devletini çok iyi tanımladığı için, hepimizin okumasında yarar var.

Öyle çok çok uzaklara da gitmeyeceğim.

Ancak, Atina Bilgelerinin daha kundaklanmadığı, (Solon da içinde olmak üzere.) bir zamana doğru derinleşeceğiz.

Ne zaman yazıldığı bilimmiyor ama, M.Ö. 600'lerden başlayarak okunduğu kesin.

Yani, Atina Akademia'larından 200 yıl önce falan.

"Varlıklar aynı şekilde meydana geliyor. Biz onların asıllarına dönüşlerini görüyoruz. Varlıklar pek çok... Herbiri yine kendi aslına dönüyor. Esasa dönüşe sukûnet denir. Buna da gine mukeddarat, denir. Ebediyeti bilmeyenler fenalığa doğru giderler. Ebediyeti bilenler büyük sabır sahibidirler. Bu sabır asil hisleri doğurur. **Asil hisler Devleti oluşturur. Devlet gök varlıklarını meydana getirir."** (Taoizm, Ankara 1946 s.10.)

Tanıma ne buyrulur. İşte size doğu devleti.

"Gök varlıklarını (bile!) meydana getiren," güç kaynağı.

Ama, salt bu kadarla yetineceğimizi sanmayın.

Bakın, bir yüz yıl sonrasında neler var.

Yine tarih öncesi kentlerinden birindeyiz. Sû-sa'da... Atina'ya biraz daha yakınız. Su-sa İran'dadır...

Dara Darâyavuhuş ya da Herodof'taki gibi Dareios, altı arkadaşıyla birlikte, (Ötekiler; Otanes, İntaphernes, Gobryas, Mağabizos, Aspathines ve Hydranes.) Mag Smerdis'i devirmiştir.

Hükümdarın cesedi soğumadan devrimin şefleri, Devlet üzerine tartışmaya girerler. (İleride yine göreceğiz. Doğu Devlet

geleneğinde, Hakanlık, yaşamla sınırlı kılındığından, devirme işlemi, herşeyin sonu olmaktadır.) ellerine geçen iktidar erkini nasıl kullanacakları konusunda, söyleşirler.

Dikkatinizi çekerim, bu olay M.Ö. 500'lerde geçmektedir.

Yer bir Doğu kentidir.

Atina hayranlarını düş kırıklığına uğratsa da, belgeler kesindir.

Ve Atina'nın neyi geliştirdiğini öğrenmek açısından bize pek önemli dersler vermektedir.

Birlikte, tartışmaya konuk olalım;

OTANES VE DEMOKRASİ

"Otanes, İran halkının kendi kendisini yöntemesini öneriyordu ve şu kanıtları ileri sürüyordu; Ben, içimizden birini ayırıp başa geçirmeyi doğru bulmuyorum; bu ne hoş birşeydir ne de bir kurtuluş yoludur.

Kambises'in, çılgınlığı ve küstahlığı nerelere kadar götürdüğünü biliyorsunuz. Mag'ların saygısızlıklarını da denediniz.

Bir kimseye hiç bir hesap verme külfetine katlanmadan dilediğini yapmak imkânını veren monarşide sürekli bir denge kurulabilir mi? Bu kadar gücü kuvveti dünyanın en aklı başında adamına verseniz, o bile sapıtır.

Kendini bağenmişlik uğursuz bir şeydir. Eldeki güç onu besler ve haset insanoğluna daha doğduğu andan pençesini geçirir.

Bu iki kusur insanı çanavar haline getirir; cinayetlerin yarısı kendini beğenmişlikten, öbür yarısı hasetten gelir.

Ama ne? diyeceksiniz, bir tyran kimseyi kıskanmaz, çünkü onun herşeyi vardır.

Oysa tam tersine, haset ve tiranlık içiçedir ve yurttaşın za-

rarına işler; iyi insanları kıskanması için onların sadece var olmaları bile yeter. Kentlerde kötülerden başkasını sevmez, iftira onun katında iyi bir şeydir. Ama en büyük tutarsızlık şuradadır. Saygı gösterirsiniz daha çoğunu ister. Daha çoğunu gösterirsiniz, bu sefer de dalkavuk, der.

Daha acısını, daha kötüsünü de söyleyeyim: **Atalardan kalma görenekleri bozar; kadınların ırzına geçer, karar olmadan adam öldürür.**

Buna karşılık halk idaresi, en başta adı güzel Isonomi, yasalar karşısında eşitlik. İkincisi hükümdarın aşırılıkları bunda yok; her karar kamuya dayanır.

Benim önerim bu, monarşiyi bırakalım halk yönetimine geçelim; zira, her iyilik halk yığınlarındadır."

MEGABİZOS'UN OLİGARŞİSİ

"Megabyzos oligarşiyi önerdi.

Tiranlık için Otanes'in dediklerine katılırım. Ben de onun dediklerini derim; ama iktidarı halkın ellerine bırakmak öğüdüne gelince, en iyi olan bu değildir.

Kendisinden hiçbir şey beklenmeyecek bir kalabalık, bundan daha budala, daha küstah birşey olamaz.

Bir Tiranın küstahlığından kaçayım derken dizginsiz bir halkın küstahlığına teslim olmak, hiçbir zaman kabul edilemez. Bir tiran bir şey yaptığı zaman ne yaptığını bilir; ama yığın onu bile bilmez; nerden bilsin? Kendisine birşey öğretilmemiştir. Hiçbir zaman da kendi kendisine bir şey öğrenemez; Kışın çoşturduğu sellere benzer. Bilinçsiz atılımlarla her şeyin altını üstüne getirir.

Halk idaresini iranlıların düşmanları için dileyelim; ama biz kendimiz için iyi yetişmiş insanlardan birkurul seçelim. Devleti onlara emanet edelim; tabiî aralarında biz de bulunacağız; en iyi kararlar en iyi olanlardan çıkar."

VE DARA SÖZ ALIYOR

"Üçüncü olarak Dareios düşüncelerini şu sözlerle açıkladı: Megabizos'un halk idaresi için söyledikleri bence çok iyi söylenmiş sözlerdir, ama oligarşi için söyledikleri iyi değildir.

Üç çeşit devlet alalım, hepsi de kendi çeşitlerinin en iyisi olsun. Halk idaresinin en iyisi, kusursuz bir oligarşi ve monarşinin en erdemlisi.

Ben derim ki, bu üçünün en iyisi monarşidir.

Çünkü en üstün düzeydeki bir hükümdarın erdeminden daha iyi bir şey gösterilemez.

Kendisinde varsaydığımız düşünme yetisiyle halk yararına daha iyi çalışır ve böylece alınacak kararlar kötü niyetlilere karşı daha iyi korunmuş olur.

Oligarşide kamu yararına uygun sanılan bu insan kurulu hiç de öyle değildir.

Çoğunlukla doymak bilmeyen kişisel didişmelerle parçalanır; Çünkü her biri öbürlerinden daha üstün olmak, kendi sözünü yürütmek ister.

Sonunda hepsi de birbiriyle kanlı bıçaklı olur; Düzen bozulur. Arkasından ölüm gelir.

Ölüm monarşiyi getirir.

Bu da onun en iyisi olduğunu gösterir.

Öbür yandan demokrasi yozlaşmayı doğurmasın olmaz; Kamu için en büyük felâket olan bu yozlaşma, yozlaşmış yurttaşlar arasına düşmanlık sokmaz, tersine aralarında sağlam bir dostluk kurulmasına yol açar; Çünkü devleti soymak için birbirinin desteğini gerekli görürler.

Bu da birisinin çıkıp halkın başına geçmesine ve döndürülen dolapları durdurmasına kadar sürer gider.

O zaman bu birisi halkın baştacı olur.

Ve hükümdarlığa getirilir.

İşte monarşinin gözle görülür üstünlüğü burada da karşımıza çıkmaktadır.

Bütün bunları bir sözcükle özetlersek, bu özgürlük dediğimiz şey, bize ne kazandırmıştır.

Kim verdi onu bize?

Halk mı, oligarşi mi, yoksa monarşi mi?

Ben şu düşüncedeyim ki, bizi bir insanın iktidarı kurtarmıştır. Bu rejime bağlı kalalım ve bunu bir yana bıraksak bile **atalarımızın geleneğidir, bozmayalım, çünkü o iyidir; çünkü onu bozarsak hiç bir şey elde edemeyiz.** (Herodot, İstanbul 1973 s. 201-203)

Şu not bize neyi gösteriyor?

Ataların geleneği olan devlet biçiminin, en iyisi olduğunu.

Nedir ataların geleneği?

"Gök cisimlerini bile meydana getiren devlet."

Lao-Tzu'nun deyimini, idealizme indirgemezsek, "üretici devlet" biçiminden söz etme hakkını kazanırız.

Bunun niteliklerini şöyle bir sıralarsak gelenekseli alabildiğine vurgulama olanağı doğar.

DOĞUDA GÖÇEBE YA DA KENT DEVLETİ AYIRIMI VAR MI?

Hemen göçebe "komünlerinden" söz edeceğimi sanmayın.

O ayrı bir iş. Ayrı bir parçanın konusu olacak.

Bizim sözünü ettiğimiz, "Kent" devleti.

İleride değineceğimiz üzere, Aristo'nun dediği gibi (polis)le başlayan devletin geleneksel yapısı.

Zaten Lao-Tzu'nun da sözünü ettiği o.

Biz burda 5-6000 yıllık geleneklerden söz ediyoruz.

Siz isterseniz Batı'nın ilk kentleri olan Atina ve Isparta'yı M.Ö. 1000 yıllarında bir arayın bakalım,bulabilecek... Efes ya da Miletin kolonisi olarak bulduğumuzda da hoşunuza gidecek mi?

Giderse, doğu devleti ve geleneklerini ararken, aynı yöntemi kullanmakta birleşiyoruz demektir.

Zaten yönetimin gereklilik haline gelmesi insanımızı incelerken belirtmeye çalıştığımız koşullarla toplulukların aile, boy düzeyini aşması, sürecinde söz konusu olmaktadır.

Aileden boya gelişen topluluk, boylara dönüştüğü ve boyların birbiriyle ilişkilerinde, çıkarların çelişki gösterdiği anda, bir düzenleyici kaçınılmaz olmaktadır.

Düzenleyici olan da, özellikle sömürünün gerçekleştiği andan başlayarak, hakan veya yasakçı, yani devlet olmaktadır.

Aristo'nun, devleti kentleşmeyle başlatmasının nedeni budur. Morgan'ın,ilkel topluluğun, gelişmesine bağlaması da buna dayanır. Engels'in; "sömürünün yarattığı birikimi koruyacak bekçi gerektiği anda Devlet doğar," demesi de...

DEVLETE DOĞRU YÜRÜYEN TOPLUM

Sözün burasında, aile ya da boy topluluğunun genel niteliğini kısaca gözden geçirmek zorunlu.

Herkesin, herşeyi bildiğini varsaysak bile,bilmeyenler için biraz açmakta yarar var.

Aile, genişliği ne olursa olsun, çıkar ilişkileri açısından, kişileri arasında ayırım gözetilmeyen bir topluluktur.

Yani herkes eşittir. Eşit haklara sahiptir. (Sonradan kadınları küçülten, haklarını gasbeden uygulamaları bir an için ayıralım.)

Kişilerin eşit haklara sahip bulunduğu bir toplulukta, yasakçıya gereksinim yoktur. Hele bir de, herkes, doğal işbölümünün yükümlediği görevleri yerine getiriyorsa...

Şöyle bir resimleyelim; aile kişilerinden biri avcıdır, biri çoban, biri de aşçı!.. Böyle bir ailede, birinin ötekine üstünlüğünden söz edilebilir mi?

Üretim eşit olunca, pay da eşit olacağından, kimsenin, kimseye zort etmeye gücü yetmez.

Zaten, bütün oluşumların temelindeki, bu güç sorunudur. Ekonomik güç ama, bedensel güç, değil.

Öyleyse, ailede, ilişkiler eşitlik, özgürlük ve sevgi üzerine kurulu olacaktır. Herkes hem birbirine gereksinim duymaktadır, hem destek olmaktadır.

Bilimin, bize ilkel toplum diye tanıttığı hep, budur. Mekanik olarak bakmazsak, Adem'in nasıl bir Cennetten çıktığı kendiliğinden belli olur.

Antik gerilik ve ilkelik, acaba, çağdaş gerilik ve ilkellikten, çok mu kötüdür?

AİLEDEN BOYA

Neyse soruyu bırakalım, özetimizi sürdürelim...

Ve diyelim ki, aile genişlemektedir. Avcılar, birden beşe, çobanlar ona, aşçılar ikiye çıkmıştır.

Bunların işbölümlerini, aralarındaki ilişkileri ve paylarını düzenleyecek biri gerekmektedir. Çünkü, günlük yaşamın düzenli yürümesi için, kişilerin doyması ve barınması zorlaşmıştır... Zamanla doğa ile çelişki de sezinlenip tarım başlayınca, bütün bu işbölümlerine yenileri eklenmiştir.

Sürüm zamanı, ekim zamanı, biçim zamanı vardır.

Avcılık, çobanlığın yanına ürünlerin paylaşımı daha doğrusu tüketimin de üretimde olduğu gibi planlanması zorunlu hale gelmiştir.

Herkes, yalnız kendi dalındaki işleri yapsa, birinin fazla,

birinin eksik olması genişleyen ve boy haline gelen ailenin bazen aç, bazen tok olmasını getirir.

Hep tok ve güven içinde bulunmasını sağlayacak bir düzenleyici kendini gösterir.

Bu, sürekli gereçleri koruyan, eksiği ve fazlayı herkesten çok bilen kadındır... İşbölümünde, aşçılık ona düştüyse... Erkeğe düştüyse, erkektir.

Ama tarihin derinlerinde anaerkil toplumun, babaerkil toplumdan önce gelmesi, düzenleyicinin kadın olduğunu gösteriyor...

Ve düzenleyici, bugünkü anlamında yönetici değildir.

Yönetim biçimini, üretim biçimi belirlediğine göre, düzenleyicinin yönetimi de, hiçbir biçimde sahiplenmeye ve buyurmaya dayanamaz. Tersine, hizmete ve herkesten çok üretime zorlar.

DÜZENLEYİCİDEN YASAKLAYICIYA

Boy büyür, alanlar daralırsa, bölünme kaçınılmazlaşır.

İşin burasında, araç ve gereçlerin bölüşümü sözkonusu olur.

Bölünme ve bölüşümle birlikte ister istemez, düzenleyicinin görevlerinde, buna paralel olarak da yetkilerinde bir değişiklik belirir.. Bölünme, gidenin de kalanın da kendini yeniden üretmesini sağlayacak araç ve gereçlerin üreticilerini de böler. Araç ve gereçleri böldüğü gibi...

O zaman söz konusu olan bir yargılama yetikisidir.

Kişiler ve eşyalar üzerinde ister istemez oluşan bu yetki, bölünmenin getirdiği sorunların çözümünde de kendini gösterir. Alanlar, bölünürken, neye dayanılacaktır?

Çözüm getiren, sonrasının düzenli işlemesini de yükümle-

neceğinden, düzenleyicilik, yasakçılığa yönlenir. Çünkü, bölünen boylar arasındaki ilişkilerde, çıkarların çatışması kaçınılmaz hale gelir.

Anaerkil toplumdan, babaerkil topluma, (Avcılık ve savaşçılığı bağdaştırır ve bunun erkeklerin yükümde olduğunu kabul edersek,) dönüşüm başlar...

ÇOĞALAN YETKİLER

Tarım işin içine karşınca, bölüşümün ve yasakçının yetkileri de çoğalır... Daha sonra, yerleşimle, bu yetkiler, kendini üretimin zorunlu kıldığı artışları da yükümlenmeye yönelir.

İşte işin burasında, çıkar çelişkilerinin ve topluluklar arasındaki üretim araçları farkının doğurduğu birikime sıra gelir.

Artı birikimi koruyacak bekçiler kaçınılmaz olmuştur.

Aristo'nun, Devlet'i (Polis)le bütünleştirmesi, Engels'in, (Bekçi köpekliğine) eşdeğer tutması hep burdan kaynaklanır.

Konumuzun enine boyuna incelenmesini daha fazla merak edenlere, ne kadar zahmetse, Engels'in, Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni'ni okumalarını salık veririm. O zaman, çizdiğimiz yurakıdaki resmin, Morgan'ın bulgularına da dayanarak, tarihsel bir doğru özet olduğuna inanmamız kolaylaşır.

Böylelikle de, Montesquieu'nun kendinden sonraki bütün Batı bilgelerinin, (Marx ve Engels dışında,) gözlerine geçirdiği gözbağını söküp atmanız mümkün olabilir.

Çünkü Bilgemiz, "Kanunların Ruhu Üzerine" derinlemesine eğilirken, "Doğu Devletinin despotik olduğunu hiçbir biçimde incelemeye değmediğini," (I. Cilt, 2. Kitap.) kestirip atmaktadır.

Kanıt!..

Aristo'dan sağlam kanıt mı sorulur bu büyük Bilgeye? O öyle diyorsa, öyledir.

Ve artık, Doğu Devletine ve onda demokratik yapı arayanlara gösterilecek bir tek yer vardır.

Bilim dünyasının dışı!..

DEVLET YARATICI MI? ÜRETİCİ Mİ?

Oysa, sizinle biz, şu yukarıya koyduğumuz iki alıntı ile biliyoruz ki, Doğu Devleti, "Gök varlıklarını meydana getirecek," ve Sû-sa sarayında en açık, en demokratik tartışmaları yaptıracak ölçüde, üreticidir.

Üretici olduğu için de, demokratik olması gerekir. (İdealistlerimizin, üreticilikle, yaratıcılığı karıştırmaları burda da kendini gösterdiğinde, bazı yanlış çözümlemelere neden olmaktadır. Kemal Tahir Ustamızın ve tilmizlerinin çözümlemelerini, bir yanıyla "Kerim Devlet'e," öteki yanıyla Tanrısal, yani yaratıcı ve kutsal devlete dayatmalarındaki hata da bence budur.)

Lao-Tzu açık söylüyor.

Devlet gökten inen ve devletlünun başına konuveren bir Anka kuşu değil. Tersine, Gök varlıklarını bile meydanagetiren, Doğulu'nun da, Batılı'nın da,biraz materyalizmden su içmişse, "erdem" diye değerlendirdiği bir olgunluk düzeyindeki araca, bir üretici güce verilen addır.

Öyle olduğundan, yaratıcı saydınız mı, despotik yanı ağır basar da, üretici saydınız mı demokratik yapısını incelemeye koşulursunuz. Çünkü üretim ilişkileri, aynı zamanda insan ilişkileridir. Ve insan ilişkilerini sınıf ilişkilerinden ayıramazsınız.

Ayıramadığınız için, idealistlerin, bütün kanıtlarıyla (Batı'nın tutumuna karşı çıkarken bile,) gökyüzünün bilinmez yüksekliklerine çıkardıkları Devlet'i, yeryüzüne indirip iki ayağının üstünde durmaya zorlayıverirsiniz.

Yine Doğu'dan bir alıntıyla açıklayalım, (Tanrı'yı yaratan insandır,) der İbn-i Arabi. (İnsanı yaratan Tanrı,) yaklaşımındaki idealist bakışla, tam tersine bir sav.

Bir küçük anlayış farkı, gerçeği bile nasıl değiştiriveriyor,bundan iyi anlatılabilir mi?

İşte, bizim burda yapmak istediğimiz de bu.... Yaklaşımı değiştirerek, gerçek sanılanları, gerçeğe yaklaştırmak....

Herodot, yazılı tarihin babası biliniyor.

Sokrates'ten de, Platon'dan da, çok yaşlıdır. (Herodot öldüğünde, Sokrat 35 Platon ise 6 yaşındadır.)

Üstelik, Ksnophon'un, Economique'ine göre, Sokrates, Herodot'tan yararlanmış. Az sonra inceleyeceğimiz sözlerine göre pek büyük hayranlık duyduğu "Doğu Devleti"ni savunmuştur.

Ama, herşeyi Atina'yla başlatma kararlılığı içindekiler, hatta Solon'u bile yadsıyarak, Doğu'yu silip atmışlardır.

Üstelik, Devlet sözkonusu olduğunda, Aristo'ya, Sokrat'ı eleştirdiği için, daha sıkı sarılarık... Gerçekten de Batı devlet düşüncesinin babası Aristo'dur.

Aynı biçimde alıntılarla, onu da görmeye çalışacağız.

GELENEKSEL DEVLETİN ÖZELLİKLERİ

Şimdi, Darâ'nın geleneksel dediği yapıya gelelim.

Bunu iyi belirleyebilirsek, ayrıntı tartışmalarının da, günümüz yaklaşımlarının da, yöntemini iyi belirleriz.

Dilerseniz, yine Herodot'a başvuralım. Bize gelenekselin ipuçları verecek şeyler anlatıyor.

"Açıklanan üç görüş buydu; geri kalan dört İranlı bu sonuncu görüşe eğildiler. İran'da, politik èşitlik kurmak isteyen Otanes baktı ki, azınlıkta kalıyor şu sözleri söyledi;

"Bu devrimin şefleri, içimizden birimiz kral olacak öyle anlaşılıyor. İster kur'a ile seçilsin, ister bırakalım İran halkı

kendisi seçsin, isterseniz herhangi bir yoldan biz kendimiz seçelim. Bu koşullar altında ben sizlere karşı adaylığımı koymayacağım.

Ne emir vermek, ne emir almak, istediğim budur.

İktidarda gözüm yok, buna karşılık bir tek şartım var. Ben ve soyumdan gelenler içinizden hiç birini kendi efendisi olarak tutmayacaktır."

Böyle konuştu ve altılar onun bu şartına olur. dediler.

O da artık onların katında kalmayarak kenara çekildi ve orda oturdu. Bugün halâ İran'ın tek özgür ailesi budur. Yürürlükteki yasalara dokunan bir şey yapmazlar. Bunun dışında yalnız kendi uygun gördükleri ödevleri yerine getirmekte serbesttirler.

Geriye altı kişi kalmıştı, düşündüler, kral seçmek için tutulacak en iyi yol hangisidir diye.

Önce aralarında kararlaştırdılar. İçlerinden biri kral olunca, Otanes'e ve onun soyundan gelecek olanlara olağanüstü ayrıcalıklar, tanıyacaktı.

Otanes'e her yıl bir Med giysisi ve İranlılarca en makbul sayılan armağanlar verilecekti.

Bu onurları ona tanıdılar, çünkü devrimi ilk tasarlayan ve hepsini bir araya getiren oydu.

Otanes'in özel ayrıcalıkları bunlardır.

Kendileri için de şu olanakları sağladılar: Bu yedi kişi, istedikleri zaman ve önceden haber vermeden kralın yanına girebilecekti.

Yeter ki kral, karılarından biriyle yatakta olmasın.

Kral karılarını yalnız bu yedi kişinin ailesinden alacaktır.

Bir de kral nasıl seçilecek, onu kararlaştırdılar: Atlarına binip kentin dışına çıkacaklar, güneş doğduktan sonra hangisinin atı daha önce kişnerse, o kral olacaktı."

DEĞİŞMEZ KURALLARDAN BİRİ SEÇİM

Herodot, bundan sonraki parçada, Darâ ve seyisi Oibares'in, nasıl bir hile hazırladıklarını anlatıyor.

Oibares seçimin yöntemini efendisinden öğrenince, atının pek sevdiği bir kısrağı kentten uzakta bir yere bağlar. Epeyce dolaştırarak atın kısrağı aşmasına izin verir.

Sabah olup da, atılılar kentten yola çıktıklarında olan olmuştur. Güneş ağır ağır yükselirken, Darâ'nın atının aştığı kısrağın kokusu da ılgıt ılgıt hayvanın burnuna dolar.

At, ötekilerden önce kişner.

Ve o anda, bulutsuz gökyüzünde çakan bir şimşek, gürleyen gökle, atın yaptığı seçimi, Tanrı'nın onayladığı kabul edilir.

GELENEKSELİN ÖZÜ

Darâ'nın devlet yapısına girmeden, izninizle geleneklerin ortaya koyduğu özeliklere bir bakalım.

Birincisi, yönetimin bir kişi tarafından üstlenilmesi...

İkincisi ve bu üstlenmenin demokratik yapısını belirleyeni ise, tartışmanın sonundaki kararda sürekli geçen bir sözcük; "SEÇİM!"

Kim, nasıl, ne biçimde?

Tartışma sonucunu karara döndüren Otanes'in, sözleri bunu açıklamaya yetmiyor mu?

Ya devrim şefleri kendi aralarında, ya halkın bütününün katılacağı bir kurultayda, ya kur'a ile veya yine geleneksel yolla...

At, biliyorsunuz, Asya'nın sade ulaşım aracı değil, kutu'dur. İnsanı ordan oraya götürdüğü gibi, ruhları da Tanrı katına götürür. (A. İnan'ın, Şamanizm'inde ayrıntıyla anlatılır.)

Gerçi Şaman, doldurulmuş kaza binerek,asansörcü gibi gök katlarını aşar. Ama, çadırının direğinde adak olarak bağlanan attır.

Ve Tanrı dilekleri kabul ederse at hemen kurban edilir.

Onun için kur'ada atın kullanılması, geleneksel ve tanrısal bir belge olarak değerlendirilmelidir.

Artık Doğu devleti geleneğinin özelliklerini, bir kez daha vurgulayabiliriz.

Bütün insanların üstünde iktidar erkini kullanacak olan bir kişidir. Bu kişi seçimle işbaşına gelir. Seçimin yöntemi değişse de niteliği değişmez. Ya toplum, adaylar arasından kendince en değerlisini seçer. Ya hayvan kültünün işaretiyle, belirlenir. Ama, temel özellik, ister toplum tarafından ister geleneksel kültle kur'a yoluyla yapılsın, ve ister kral denilsin, ister devlet başkanı, (Nitekim daha sonraki yazılı metinlerin çoğunda, bu sözcük yeğlenmektedir.) iktidara geliş yolu seçimden geçmektedir.

Seçim ise, Doğu geleneğinde, belli özellikleri gerektirmektedir. Hepsi de eşit düzeyde adaylar olsa bile, birinin ya fikirsel ya da bedensel gücü bakımından ötekilere üst gelmesi zorunludur.

Olayımıda, Oibares'in becerisine dayanan kazanma erki, bir yanıyla komplo olarak alınsa bile bir yanıyla ötekilerden düşünce bakımından üstünlükle değerlendirilebilir.

"KÖHNE KAĞAN" DEYİMİNİN ANLAMI

Öyleyse, doğu devletinin geleneğindeki birinci niteliği kesin bir biçimde şöyle koyabiliriz. **Devlet Başkanı seçimle gelmektedir.**

Bu nedenle, Osmanlı Devleti'nin Fatih'ten önceki dönem de içinde, Türklerin Devlet geleneğinde de seçim, birinci koşul olmuştur.

Elbette gelen yaşam boyu iktidar erkini kullanmak yükümüyle sorumlu tutulmakta... İşin ilginç yanı, bu kural da Fatih'le babası II. Murat'ın iniş çıkışlarında gözardı edilmektedir.

Ancak, yine Türklerde, bir başka deyim vardır. "Köhne Kağan..."

Ve köhneyen kağan, (Yâni toplumun gizil isteminin buyruğuna uyacağı... Ona sürekli gelişme ve refah sağlayacağı yerde, artık bunu yapamayacak durumda olanı anlamında...) seçimin kuralı gereğince yaşamıyla sınırlı bir iktidar oluşturduğu için, öldürülmekte... Ölüm, değişimi ve yeni bir seçimi getirmektedir.

Doğu tarihinde, bu kadar çok devletin kurulup dağılmasının nedeni de bu olsa gerek. Devletin simgesi olan başkanı seçimle geldiği için, bir zaman sonra yeni seçimler sözkonusu olmaktadır.

İki ya da üç kuşak ilk büyük başkanın soyuna saygı gösterilse de toplumsal umut gerçekleşmediği anda yepyeni bir önder belirmekte ve devletin adı değişmektedir.

Ama toplumun niteliği değişmediği yani geleneksel konumunu koruduğu için bütün önderler ilk Ataya bağlanmayı bir görev saymaktadırlar.

Antik çağda bu böyledir. Oğuz'a dayanılır... Ortaçağda da böyledir.

Böyle olduğu için de İbn-i haldun'un, XIV. yüzyılda bile saptadığı doğu devletlerinin birinin batıp, birinin çıkması olayı yurakıdaki alıntıyla biraz daha kesinlikle kazanıyor...

Otanes'in, yediler toplantısındaki çekincesine dikkatinizi çekerim. Ne diyordu; "ben ve soyumdan gelenler içinizden hiç birisini kendi efendisi olarak tutmayacaktır."

Buyrunuz.

Doğu despotizmi öyle mi?

Adam açık açık, yasal başkanı tanımayacağını söylüyor.

Ve bu olaydan elli yıl sonra oralarını görmüş olan Herodot tanıklık ediyor ki, soyundan gelenler egemen... Ve devlet başkanının karşısında eşit, özgür ve bağımsızdır.

Batı devleti için böyle özerkliklere katlanmak, devletin yokluğuna işarettir. Doğu devleti içinse, tersine varlığına.

Ve özerkliklerle, özgürlükler ne kadar yoğunsa ulusun yaşamı o kadar güvence altında olur.

Kent devletinde bile uygulanan özgür yurttaş, özerk aile konumu, kırsal kesimde nasıl olur, dersiniz? Boyda yani... Göçebe toplum yapısında?

Kısacık değinelim mi? Yoksa, bütün Doğu toplumunu bu göçebe yapının mı belirlediğini ileri sürüyorsunuz.

Öyleyse, burda da aramızda anlaşmazlık var.

Antik kentsel toplumun devletini hemen hemen bütün boyutlarıyla gördük. Batıp çıkan devletlerin çokluğunda,yetersiz başkanların veya bağımsız ailelerin etkisini anladık.

DOĞUDA DEVLET BİR

Boyda ise, ailelerden, kişilere indirgememiz mümkün bağımsızlık ve eşitliği... Çünkü biraz yukarıda, aileden boya gelişmede, yasakçılığın gereğinin kentleşmeyle oluştuğunu,boy düzeyinde, düzenleyicinin varlığını tartışmıştık.

Öyleyse, göçebe ya da yerleşik, Doğu devletinin, birbirinden ayırımsız olduğunu savlayabiliriz.

Düzenleyicilerin üstünde yasakçılar... Yasakçıların üstünde de bir gözetlemeci....

Gerçekten, görünümündeki despotik özellik, (Belki de değişmezliğinden galat olarak,) ne olursa olsun, en tepedeki kağan, Ortaçağ fiodalleri kadar bile "tasarruf hakkına" sahip değildir.

Örnek mi?

Otanes'in lafları...

Ancak, küstahlaştığı zaman, yaptığı kötülükler nedir Batılı deyimiyle Tiran'ın? **Kararsız adam öldürmek... Kadınların ırzına geçmek... Gerektiğinden fazla saygı gösterilmesini istemek...**

İnsanın yaşamı üstünde tasarruf hakkı olmayan bir tiranlığın, yetkileri neler olabilir?

Kararı, topluluk ya da devlet adına yargı yetkisine sahip bağımsız kişi ya da kurulların vereceği bir cezayı onaylamak mı? Öyleyse zamanımızın yetkisiz cumhurbaşkanlarından farkı ne?

Antik çağın tiranlarına böyle çağdaş bir devlet başkanlığı yakıştırmak, Batılıların Atina ya da Roma'yı överkin işleyecekleri bir suçtur öyle mi? Ne var ki, bu sözler bizim değil. Milâttan, 500 yıl önce yaşamış, bir devrimin hazırlanmasında ve başarılmasında katkıda bulunmuş, bir Doğulu'nun... Otanes'in...

Demek ki, burda da bir ayırımla karşı karşıyayız...

Tiran, topluluğun ya da topluluğun görevlendirdiği kişilerden oluşan bir kurulun kararı olmaksızın, adam öldüremez. Kadınların ırzına geçemez... Özerk ailelerin tutum ve davranışlarına da karışamaz.

Ne yapar?

Yine Herodot'tan, görelim mi?

Dârâ kral olur olmaz;

"Önce bir taş yontturup diktirdi, üzerine kabartma olarak bir atlı işlenmişti. Ve şu yazı vardı: "Hystaspes oğlu Dareios, atı-burada hayvanın adı yazılır- nın acarlığı ve seyisi Oibares'in becerikliliği sayesinde İran tahtına geçti.

Bu anıtı kurdurdu.

Sonra ülkeyi kendilerinin satraplık dedikleri yirmi hükümete ayırdı. Hepsinin başına birisini koydu. Uyruğunda bulu-

nanları ırklarına göre bölüp ayırarak, her birine vergiler saldı..."

Örgütlenmenin niteliği de kendiliğinden ortaya çıktı.

Irklara göre düzenlenen ve hakanlıklara ayrılarak, boylara doğru dağılan bir piramit...

Göçebelikte de aynı olduğuna göre, Doğu devletinin kenttekiyle, kırdaki arasında bir ayrımı olmadığı açık.

DOĞU'NUN SAKIZI BATI AĞZINDA

Ve açık olduğu içindir ki, Atina'nın Akademia'larında tartışılan en erdemli Devlet biçimi, Dârâ'nın kurduğudur.

İnanmayan, şimdi bizim bazı parçalarını aldığımız Platon'un Devlet'ine bir bakıverir.

Baştan sona savunulan düşünceler, yukarıda dikkatinizi çekerek yazdığımız üç görüş üzerindeki aynıtılardan oluşmaktadır.

Otanes, Megabyzos ya da Dârâ'nın savundukları, Sokrates'in savunduklarından daha bir kısa ve daha bir kesin.

Elbette öyle olması gerekiyordu.

Devrimcilerin tartışmaya da, ağıt yakmaya da zamanları yok... Hemen karar vermek ve uygulamak zorundalar.

Akademisyenler ise, zamanı kucaklamış ağızlarına doldurmuşlardır. Dilediklerince tartışabilirler.

OLİGARŞİ NEDİR?

Şöyle;

"Oligarşi dediğin düzen hangisi?

— Gelir üstünlüğüne dayanan devlet. Zenginlerin yürüttüğü, fakirlerin hiç karışmadığı düzen.

— Timarşiden Oligarşiye nasıl geçildiğini anlatmak istemez misin?

— Herkesin altınını biriktirdiği gizli çıkın yok mu, timarşiyi yıkan işte budur. Para harcayacak türlü yerler bulurlar ilkin. Rahatça harcayabilmek için de yasaları bozarlar. Sonunda ne kendileri sayarlar kanunları, ne de kadınları.

— Komşu komşuya özene özene, zamanla bütün toplum onlara benzer.

— O zaman kendileri daha zengin, daha zengin olma peşine düşerler. Paraya verdikleri değer arttıkça, doğruluğun değeri düşmeye başlar. **Zenginlikle doğruluk öyle ayrı şeylerdir ki, ikisini teraziye koydun mu, kefelerin biri hep aşağı iner, öteki yukarı çıkar. Ber devlette zenginlik ve zenginler baştacı olunca, doğruluğun ve doğru insanların şerefi azalır.**

— Evet ama, insan şeref neredeyse oraya koşar, şeref kazandırmayan şeyi bırakır.

— Böyle yükselmeye, şana, şerefe düşkün yurttaşlar, zamanla para düşkünü, cimri açgözlü olurlar. Zengini över, beğenir, başa getirirler; fakiriyse hor görürler.

— İşte o zaman oligarşide başa geçeceklerin sınırını belirten bir kanun çıkartırlar ortaya: Bu sınır belli bir gelir üstünlüğüne dayanır. Bu üstünlük ölçüşü de oligarşiden oligarşiye değişir. Belli bir gelire ulaşmamış yurttaşlar, devlet işlerine giremezler... İşte oligarşi düzeni de bu... Böyle bir devlet bütünlüğünü kaybeder ister istemez, ikiye bölünür, bir yanda yoksullar, bir yanda zenginler! Aynı toprak üstünde yaşayan bu iki topluluk, boyuna birbirine diş biler.

— Şu tarafına da iyi diyemeyiz: **Bu düzenin başındakiler kolay kolay savaşa girişemezler. Halkı silâhlandırsalar, düşmandan çok ondan korkarlar; Silahlandırmasalar, devlette olduğu gibi savaşta da bir avuç kalırlar. Üstelik** bu devlettekilerin cimriliği savaş için para harcamaya engeldir... Böylece toplumda bir sürü işsiz türemeye başlar. İçlerinde zehir taşıyan bu başıboş insanların kimi borca boğulmuştur, kimi yüzkarası-

na, kimi de her ikisine. Mallarını ellerinden alanlara ve bütün yurttaşlara kin beslerler, gizli gizli toplanıp onlara kötülük etme yollarını ararlar. Bütün düşünceleri devleti yıkmak, düzeni değiştirmek olur.

— **Bu mutsuz insanları görmezlikten gelen zenginlerse, borç verip faiz almaktan başka şey düşünmezler. Zehirli iğneleri, yani paralarıyla, darda kalan yurttaşları sokmaya devam ederler. Onlar sermayelerini büyüttükçe, toplumda da yaban arıları ve serseriler çoğaldıkça çoğalır.**

— Şimdi böyle bir düzende,baştaki zenginlerin, yoksullarla bir yolculukta, bir toplantıda, ya da bir seferde bir araya geldiklerini düşünelim. Birlikte denize açılsınlar, savaşa katılsınlar, tehlike karşısında birbirlerinin nasıl davrandıklarını görsünler. O zaman zenginler mi, yoksulları hor görecek, yoksa fakirler mi zenginleri? Yukarıdan bakan artık zengin olmayacak, tersine zayıf, kuru, güneş kavruğu bir yoksul, gölgede yağ bağlamış bir zenginle ana baba gününde yan yana geldi mi ne düşünür? Bu adamlar yoksulların yüzünden zengin olmuş demez mi, kendi kendine? Sonradan bir araya gelip konuşan yoksullar şu sözü etmezler mi: "**Bu adamlar bizim ellimizde be! Yok bu adamlar!**"

DEMOKRASİ VE BÖLÜNME

— Cılız bir beden, dışarıdan gelecek küçük bir sarsıntıyla hemen yatağa düşer. Hatta kimi zaman dış sebep olmadan da kendi kendini yer. **Onun gibi bu durumda bir devlet de en küçük sebeplerle sarsılır. İçsavaş başlar. İkiye bölünen halkın bir kısmı yabancı oligarşilerden, bir kısmı demokrasilerden yardım ister.** Yabancılar karışmadan da kavganın alıp yürüdüğü olur.

— İşte bu kavgada fakirler düşmanlarını yendiler mi, demokrasi kurulur.

Zenginlerin kimi öldürülür, kimi yurtdışına sürülür. Geri kalan yurttaşlar devleti ve devlet işlerini eşit şartlarla paylaşırlar. Çok defa da işbaşına gelecekler kurayla seçilirler.

— İlk önce böyle bir devlette herkes özgürdür... Her yerde özgürlük havası eser. Yurtdaşlar serbest konuşur, dilediklerini serbestçe yapar.

— Özgürlük olan yerde de her insan, yaşayışına dilediği düzeni verebilir.

— Böyle bir devlette, ötekilerden çok daha değişik insanlar bulunmaz mı?

— Bu düzen görünüşte düzenlerin en güzelidir. Türlü renklere boyanmış bir kaftan gibi, değişik insanları bir araya toplayan bu devlet göze hoş gelebilir. Alaca bulaca şeylerden hoşlanan çocuklarla kadınlar gibi,bir çok kimseler de en güzel devlet budur diyebilir.

DÜZEN PANAYIRI

— Çünkü özgürlük olduğu için bütün düzenler vardır orada. O kadar ki, bizim gibi devlet kurmak isteyenler, bir demokrasi devletine gidip diledikleri düzeni seçebilirler. **Bir düzen panayırıdır demokrasi, beğen beğendiğini al.** İlk ağızda böyle bir devlette iş görmenin rahatlığını bir düşün. **Kimse seni işbaşına gelmeye zorlayamaz. O işi en iyi başaracak sen olsan bile. Canın istemezse kimsenin emrini dinlemezsin. Başkaları savaşa giderken sen gitmeyebilirsin. Kanunlar sana komutanlık, yargıçlık yetkilerini vermemiş olsa da komutanlık, yargıçlık edebilirsin. İnsan Tanrı da olsa, ancak bu kadarını yapabilir.** Bu devletin cömertliğine, hoş görürlüğüne diyecek yoktur. Bizim devletin temellerini atarken büyük bir saygıyla sözünü ettiğimiz ahlâk değerlerine aldırış bile edilmez. **Bu**

doymak bilmeyen, başka değerleri küçümseyen özgürlük isteği, demokrasinin değişmesine ve zorbalık yolunun tutulmasına sebep olur. Bu özgürlüğe susamış devletin başındakiler, içki sunmasını bilmeyen sakilere döndüler mi, **demokrasi, alabildiğine hürriyet için sarhoş olur.** Halkı yönetenler, her yola girmesini beceremez, her istenen özgürlüğü veremez olunca, **halk onları suçlandırır, hain diye, oligark diye cezalandırır.**

SINIRSIZ ÖZGÜRLÜĞÜN SONU

Devlet adamlarının dediğini yapan yurttaşlar çıkarsa, onlar da kötülenir, aşağılık, köle ruhlu insanlar sayılır. Ev işlerinde de devlet işlerinde de yöneticiyken yönetilene benzeyen, söz dinleyecek yerde emir vermeye kalkışan kimseler beğenilir, övülür. Böyle bir devlette özgürlük isteği, ister istemez bütün sınırları aşmaz, her şeye, her yana yayılmaz mı?

Baba oğuluna eşitçe davranmaya, çocuklarından çekinmeye alışır. Kendini babasıyla bir tutan delikanlıysa büyüklerini saymaz, çekinmez onlardan; hür yaşamak ister. Öte yandan sığıntılar yurttaşlara, yurttaşlar sığıntılara eş olur. Yerli yabancı ayrılığı kalmaz.

Bunlara büyük küçük, daha nice bozukluklar eklenebilir. **Böyle bir devlette öğretmen öğrenciden çekinir, onların suyuna gider. Öğrencilerse büyükleriyle olduğu gibi, öğretmenleriyle de alay ederler.**

Hayvanlar bile bu devlette başka her yerdekinden daha hürdür; o kadar ki, insan gözleriyle görmese inanmaz. Atasözünün dediği gibi, hanımı neyse köpeği odur, diyebilirsiniz. Demokraside atlar, eşekler öyle serbest, öyle mağrur yürümeye alışırlar ki, yollarından kaçmayana çarpar geçerler.

Her yerde dolup taşan bir hürriyet kısacası.

Bütün bunların birike birike ne kötü bir sonuca varacağını kestirebilirsin. **Yurtdaşlar o hale gelir ki, bir yerde baskıya benzer en ufak bir şey gördüler mi, kızar ayaklanırlar. Yazılmış yazılmamış bütün kanunları hiçe sayar, kelimenin tam anlamıyla başına buyruk kalmak isterler.**

İşte dostum, zorbalığın kaynağındaki hoş, güzel durum budur. (Platon, Devlet, İstanbul 1971 S.234-248)

ARİSTO'DAN MONTES QUİEU'YA

Montesguieu haksız değil...

Herşeyi Atina'dan başlatmak olanağını yokeden Sokrates olmamalıydı.

Doğu devletinin bütün özelliklerini, hem de kendisi doğmadan ölmüş doğululara dayanarak savunmaya kalkışması herşeyi altüst ediyor.

Herodot'u bilmeyenlere, Sokrates'le başlatmak da bir yerde kolay.

Ama, hepsini birden silip atmak için, elimizin altında Aristo sapasağlam bekliyor.

BATI DEVLETANLAYIŞINA

Artık biraz da Aristo Bilgeye bir göz atalım...

Böylelikle, Doğu ve Batı devletlerinin ayrılığını görelim. Çünkü, tartışmalar, eleştiriler ve sözler gösteriyor ki, sonraki yüzyılların düşüncelerini bu savlar belirlemekte.

İşte Arsito, işte Batı devleti;

"Her devlet bir nevi cemaattir, her cemaat ise bir hayır için kurulur." diye başlıyor söze, Politika'da...

"Öyleyse, devlet adamı, kral, aile reisi, köle sahibi aynı

şeylerdir. Aralarında mahiyet farkı yok, sadece kendilerine bağlı olanların sayısına göre birbirinden ayrılır diyenler yanılıyorlar. (Eflâtun'un, Politikos'undaki, Devlet Adamı parçasına ve dolayısile, öğretmeninin öğretmenine yanıt.)

Bunlar meselâ birkaç kişiye hükmeden bir kimseye efendi; daha çok kişiye hükmedene aile reisi, bundan da çok kişiye hükmedene- sanki büyük bir aile ile büyük bir devlet arasında hiç fark yokmuş gibi- devlet adamı veya kral diyorlar.

Kral ile devlet adamı arasındaki farkı şöyle gösteriyorlar. Kudret tek kişinin elinde olduğu zaman hükümdar, kral olur; devlet yasasına göre vatandaşlar hem idare eden, hem idare edilenler olursa onlara devlet adamı denir, diyorlar.

Halbuki bunların hepsi yanlıştır; çünkü meseleyi, şimdiye kadar bize kılavuzluk eden usule göre düşünen bir kimsenin açıkça göreceği gibi hükümetler mahiyet bakımından birbirinden ayrılırlar.

Bilimin diğer kollarında olduğu gibi siyaset biliminde de mürekkebin daima basit unsurlarına yani bütünün en küçük parçalarına ayrılması gerekir. (S.3-4)

Ve ayırmaya başlıyor bilgemiz.

Örneğin kadın erkek ilişkisinde bir akıldan sözetmek olası değildir. Hayvanlarda olduğu gibi, insanın üremesinde de doğal bir üreme isteği vardır. Birleşmeyi sağlayan odur.

Bu da, bir hükmedenle, bir hükmedileni gerekli kılar. **"Çünkü akıl ile önceden görebilen bir kimseyi tabiat hâkim ve efendi yapar."**Ancak vücudu ile çalışan kimseler, tabiatten köledirler. Bundan ötürü de, efendi ile kölenin çıkarı birdir.

Bununla birlikte, tabiat, köle ile kadını ayırmıştır. "Çünkü kadın, her işe yarıyan Delphoi bıçağını yapan demirci gibi, hasis değildir. Her yaptığını yalnız bir işe yarasın diye yapar. Bir alet her işe yaramak için değil de yalnız bir işe yaramak için yapıldığı zaman en iyi alet olur.

Halbuki barbarlar. (Atina'lılar da, Makedonlar da o dönemde kendilerinin kuzeyinde oturanların hepsine birden bu adı veriyorlar.) **Kadınla köleyi birbirinden ayırmazlar. Çünkü tabiat onlara, tabiattan hükmetmeyi vermemiştir.**

Kadınlı erkekli, (yani barbarların.) **hepsi bir köle cemaatidir. İşte bundan dolayıdır ki, şâirler barbarlarla, köleyi tabiatça bir sayarak "Helenlerin barbarlara üst olması gerek."** (Euripides İphigenia Aulis'te, mısra 400) **demişlerdir.**

DİYALEKTİK VE GENÇLER

Kızmıyorsunuz değil mi? Aristo Bilge, Hellenlerin üstünlüğüne katılıyorsa, öfkelenmek niye?

Asıl hesaplaştığı Doğu değil. Orayla, öğrencisi İskender hesaplaştı Doğu'nun dipsiz kilesinde tükenip giderek...

Aristo ise, öğretmeni ve öğretmeninin öğretmeniyle hesaplaşıyor.

Eleştirerek düzen kurmanın en büyük örneklerinden biridir Aristo. Diyalektik mantığın yaşama geçmesinde çok yararı olmuştur.

Gerçi öğretmeninin öğretmeni Sokrates; **Her halde görmüşsündür, delikanlılar diyalektikanın tadına vardılar mı, aşırı giderler. Bir oyun yaparlar onu. Birbirinin tam tersini söylemekte kullanırlar. Kendilerini bozanlar gibi onlar da başkalarını bozmaya çalışırlar. Birbirlerini akıl oyunlarıyla çekiştirip didiklemekten köpek yavruları gibi zevk alırlar.**

Karşılarındakini sık sık bozduktan, kendileri de bir hayli bozulduktan sonra, önce inandıkları hiç bir şeye inanmaz olurlar artık. Sonunda onlar da, onlarla birlikte bütün felsefe de halkın gözünden düşer.

İnsan olgun bir çağa vardı mı, bu hale düşmek istemez. Söylenenin tersini söylemekten zevk alana değil, doğruyu

aramak için tartışanlara benzemeye çalışır. Ölçüyü kaçırmadığı için de filozofluğu küçültecek yerde saydırır herkese.

İşte bunu düşünerek daha deminden dialektika çalışmalarına yalnız ölçülü ve sağlam kafaların alınması gerektiğini söylemiştim. Bugün olduğu gibi her önüne gelen boyuna bakmadan girmemeli bu işe.

Başka her işten sıyrılarak, sürekli bir şekilde yapılan dialektika çalışmaları, beden eğitiminin karşılığı olur. Buna onun iki misli zaman ister." diyorsa da, bu sözlerin hiçbiri Aristo için olamaz.

O, İskender gibi bir yaptırımcı ile, "Dünyaya nizamat" vermek istemektedir. Haklı olduğu için de kendi anlayışını, Sokrates'in (ne kadar köleci olsa da,) insan eşitliği üstüne değil, bazılarının üstünlüğü üstüne kuracaktır.

Birkez böyle kurarsanız, sizin devletinizin sömürüsü, doğal bir hak haline geler.

Öyle, Doğu konusundaki söylenenler, ne kadar küçümseme olursa olsun, Doğu için asıl geleneksel özellikleri bir bir gözümüzün önüne sermesi bakımından, Herodot'u doğrulayan birer belge gibidir.

DEVLETİN OLUŞUMU

Sürdürelim; "Günlük ihtiyaçların ötesinde müşterek bir gaye için bir çok aileler birleşince köy meydana gelir.

Köyün tabii şekli, bazılarının dediği gibi, "bir sütten emzirilen" çocuklardan ve çocukların çocuklarından meydana gelen bir alie kolonisi gibidir. Hellen devletlerinin başlangıçta krallarla idare edilişinin sebebi de budur. Hellenler birleşmeden önce krallıkla idare olunurlardı. Nasıl ki, bugün de barbarlarda böyledir. Her aileyi en yaşlı kimse idare ederdi. Bundan ötürü, hepsi de bir soydan oldukları için aile kolonilerinde krallıkla hükümet şekli cari idi.

— Birçok köyler aşağı yukarı veya tamamiyle kendi kendilerine yetecek kadar mükemmel ve büyük bir cemaat halinde birleşince (polis ya da devlet) meydana gelir. **Devlet, hayatın çıplak ihtiyaçlarından doğar, mesut bir hayat gerçekleştirmek için devam eder. Bundan dolayıdır ki, nasıl cemiyetin ilk şekilleri tabii ise, devlet de böylece tabiidir. Çünkü devlet onların hepsinin gayesidir."** (S. 7)

YA HAYVAN YA TANRI

"Açıkça görülüyor ki, devlet tabiat düzeninde aile ile fertten öncedir, çünkü bütün, mutlaka parçadan öncedir.

Devletin tabiatın bir **yaratması** ve fertten önce olduğunun ispatı şudur ki, fert tek başına kaldığı zaman kendi kendine yetmez. Bu yüzden bütüne göre bir parça hükmündedir.

Cemiyet içinde yaşamayan veyahut kendi kendine yettiği için hiçbir şeye ihtiyacı olmayan kimse devletin parçası değildir; böyle bir kimse ya bir hayvan veya bir tanrı olabilir." (S. 8-9)

"Bir devletin vatandaşları ya herşeyi müşterek olarak paylaşırlar, ya hiçbir şeyi müşterek olarak paylaşmazlar, yahut da bazılarını müşterek olarak paylaşırlar, bazılarını paylaşmazlar. Bu üç şıktan başka şık yoktur.

Hiçbir şeyin müşterek olarak paylaşılmaması şüphesiz ki imkânsızdır. Çünkü devlet bir cemaattır. Hiç değilse müşterek bir yeri olması lâzımdır.

Bir şehir bir yerde bulunur, şehir ise bütün vatandaşların ortak malıdır.

Fakat önce şunu düşünelim: iyi düzenlenmiş bir devlet olması için, acaba müşterek olan nesnelerin hepsinin müşterek olması mı, yoksa bazılarının müşterek olması, bazılarının olmaması mı daha iyi?"

Mantık sağlam kurulunca, çırak, ustasının ustasına karşı çıkabilir. Kendi ürettiğinin üstünlüğü, onlarınkinin kötülüğüyle ortaya çıkacaksa, hiç durmamak gerek.

Aristo Bilge de durmuyor zaten. Ve ustalarını eleştirmeye girişiveriyor;

USTANIN USTALARINI ELEŞTİRİSİ

"Meselâ, Eflâtun "Devlet"inde Sokrates'in teklif ettiği gibi, çocuklar, kadınlar, mallar bütün vatandaşların müşterek malı olabilir. (Gerçekten de Sokrates bunu önerir. Bakınız, Devlet, S. 146)

Acaba teklif edilen bu yeni cemiyet düzeni mi, (Yeni değil. Biz artık bunun daha da eski devlet biçimi olduğunu biliyoruz.) daha iyi, yoksa bugünkü durum mu? (Köleci ve babaerkil durumdan söz ediyor.)

Kadınların bütün vatandaşlar arasında ortaklama olması birçok güçlükler doğurur. (Bu iyi bir karşı çıkma. Ama, şimdi okuyacağınız satırlar bir saptırma değil mi? Lütfen Devlet'i okumuş olanlar konuşsun.)

Sokrates'in böyle bir kuralın zaruri ve doğru olduğunu göstermek için ileri sürdüğü sebep de onun düşünüşünün zaruri bir neticesi değildir.

Sonra, böyle bir ortaklık, Sokrates'in devlet için gösterdiği gaye ile de uzlaşmaz. Böyle bir ortaklığın şartları ve sınırları ne olacağı da belirlenmiş değildir.

Benim Eflâtun'dan çıkardığım neticeye göre, (Bakın bu daha iyi bir davranış. Hiç olmazsa burda, kendi çıkarımlarını açıklamadan edemiyor.) Sokrates'in iddiasında dayandığı faraziye şudur: "devlet için en iyi şey tam birliktir."

Böyle bir çıkarımdan sonra salvo halinde ateşe geçilebilir. Muallim-i evvel (İlk Öğretmen) de doğrusu kimseyi yanıltmaya

hevesli değil. Tam tersine sapkınları ve yanılmışları doğrultmaya uğraşmakta.

Buyrunuz ateş hattına!

"Oysa açıkça görülebilir ki, bir devlet böyle tam bir birliğe vardığı ölçüde devlet olmaktan çıkar. Çünkü devlet için tabii olan çokluktur; halbuki tam bir birlik haline doğru gidildikçe, devlet bir aile haline gelir, aile halinden de fert haline gelir. (Bu savı biraz türkçeleştirelim mi? büyük bilgemizin dediği doğrulandığında, sömürü ortadan kalkar efendiler. Ve sömürünün ortadan kalktığı yerde, neler olacağını da büyük ve engin bir sağduyuyla görmekte gecikmez ustamız.) Çünkü aile devletten, fert kaileden daha çok birlik halindedir. **O halde, devletin ortadan kalkması demek olan böyle mutlak bir birliğe varmaktan kaçınmak lâzımdır."** (Politika S. 41-43)

GÜNEŞİN ALTINDA EDİLMEDİK SÖZ VAR MI?

Ne buyrulur?

Bizim şu günlerde yaptığımız tartışmalar, meğer binyıllar önce yapılıp bitirilmiş mi diyeceksiniz?

Bir bakıma, Çinlilerin atasözüne uygun düşer bu; "Güneşin altında edilmedik söz yoktur."

Ama,bir bakıma da, yaşam denilen harika aracın, işleyişinde rejimden rejime geçişlerin, aynı sorunlara gelip dayandığını göstermez... Bütün toplumlar ve bütün sınıflar için,iktidar erkinin oluşması ve kullanılması insan denilenvarlığın, değişim içindeki sorunları aynı kılmaktadır anlamını da taşımaz mı?

Hemen "Tarih tekerrürden ibarettir," özdeyişine sarılmayın. Tekerrür, aynı şeyin yinelenip durmasıdır. Aynı yerde, aynı biçimde ve sürekli olarak.

Oysa, bizim araştırmamızda gözönünde tuttuğumuz, yer zaman, toplumsal yapı farkları olduğuna göre, koşulların aynılı-

ğıyla karşılaştığımız zaman, aşamaların benzerliğine de ulaşacağımız açık hale gelmiyor mu?

Öyleyse, bize düşen Güneşin altında söylenmiş lafların terazisinde, araçlarımızı, gereçlerimizi ve yapımızı bir güzelce tartıp öyle yola çıkmaktır.

Bunu dediğimiz anda da, omuzlarımıza yüklenen sorumluluğun büyüklüğü altında ezilmemek gerekir.

Buna varsak, terazimizi doğru tutalım.

Daha edilmiş bir nice laf bulup çıkaracağız.

Ve Doğu Devleti ile, Batı Devletinin ayrıştığı yerleri, noktaları ve düşünce biçimlerini gözlemleyeceğiz.

O zaman, önümüze serilen açıklıkta, elimizi kolumuzu sallayarak yürümek kolaylaşacak. Elbette, tarihin sürekli biçimde bizim üstümüzde tekerrür etmesini istemiyorsak.

Nerde kalmıştı Bilgemiz?

DEVLET BİRLİKTEN DEĞİL AYRILIKTAN OLUŞUR

"Zaten devlet, sadece az veya çok sayıda bir araya toplanmış insanlardan değil, özellikleriyle birbirinden ayrılan insanlardan meydana gelir.

Onu yapan unsurlar birbirinin aynı değildir.

Askeri birliğin kuvvet ve üstünlüğü, kendisini meydana getirenlerin hepsi bir çeşitten olsa bile, sayısından gelir. Böyle bir birleşmede gözetilen gaye karşılıklı yardımdır. (Hani nerdeyse sınıf sorununa atlayıverecek, deseniz haklı. Zaten bu kadim bilgelerin deryasında avlanmaya çıktınız mı, her çeşit balığı tutmanız olasıdır.) Mesele adeta bir terazi meselesi gibidir. Ağır taraf hafif tarafı çeker.. (S. 42-43)

"Demek ki devlet tabiatı icabı, bazı kimselerin sandığı mâ-

nada bir birlik gösteremez. Bunların devlet için en büyük saydıkları şey, devleti yıkan şeyin ta kendisidir.

Halbuki bir şeyin iyiliğine yarayan şey, onun yaşamasını sağlayan şey demektir.

Devletin tam bir birlik halinde olmasının en iyi şey olmadığını başka bir bakımdan da gösterebiliriz. **Bir aile, bir fertten daha çok, bir devlet ise bir aileden daha çok kendi kendine yeter. Devlet ise bir cemaat kendi kendine yetecek kadar büyüdüğü zaman meydana gelir.**

O halde gaye kendi kendine yetmek ise, daha az birlik gösterenin daha çok birlik gösterenden daha iyi olması lâzım gelir." (S. 44)

Şimdi kemerlerinizi bağlayın. Bireyciliğin toplumculuğa, özel mülkiyetin ortaklığa ve giderek kapitalizme döneşücek bencilliğin, erdeme nasıl yeğlendiğini göreceksiniz.

Doğu devlet anlayışını, Batı devlet anlayışından ve doğu insanıyla batı insanını birbirine benzemez kılan en önemli nedene geldik dayandık.

Biraz dikkat eder, biraz düşünürseniz, siz de bu sava hak vereceksiniz.

DOĞU-BATI FARKI

"Fakat bir cemaat için mutlak mânada birliğin en hayırlı bir şey olduğunu farz etsek bile, herkesin "bu şey hem benimdir, hem benim değildir," demesi ile bu birlik ispat edilmiş olmaz. Halbuki Sokrates bunu devlette tam birliğin bir alâmeti sayıyordu.

Burada "herkes" sözü iki anlama gider. Eğer bunun ayrı ayrı her ferdi gösterdiğini kabul edersek, Sokrates'in güttüğü şeye az çok uyar. **Çünkü her fert, her kadına veya çocuğa benim çocuğum, benim karım diyecektir. Mülkü ve kendisine ait diğer şeyler için de böyle olacaktır.**

Diğer taraftan, karıları ve çocukları, kendi aralarında ortaklama olanlar "herkes" sözünü başka manada kullanacaklardır; "herkes" sözü, herbirini ayrı ayrı değil, topluluk halinde gösterecektir." (S. 44-45)

Tartışmanın gerisini merak edenler, kitabı edinip baştan sona okuyuversinler. Güncel tartışmalarla karşılaştırmak isteyenler de, basınımızın çeşitli kanatlarından güncel yazıları şöyle bir gözden geçirsinler. Hem istiyorlarsa salt Türkiye'den değil. Dünya'nın öteki ülkelerinden de...

Biz, bu kadarcık alıntı ile, toplumcu Doğu devleti ile, bireyci batı devletinin nerde, ne zaman ve nasıl ayrıştığını gördük sanıyorum.

Önemli olan da buydu.

Siz dilerseniz "iyi ya işte, Batı'da devlet anlayışı, bireyci yaklaşımla böyle anlaşıldığı için, Batı toplumları gelişmiştir," deyin. Batı'nın, binyıldan fazla sürecek olan suskunluğunu nasıl saklayacak, bizi nasıl uyutacak... Roma'nın Cesar, Cicero ve Augustinus'undan sonra, kimlerden alıntılar yaparak doğrulayacaksınız sözlerinizi?

Montesquieu gibi, hadi canım sen de, şu şöyledir bu böyle, deyip geçiştirecekseniz, bundan sonrasında geçerli olmayacağını bilin. Çünkü, Aristo Bilge'nin, devlet üzerindeki görüşlerini henüz tamamlamadık. Hele bir bitirelim, o tür tartışmalara da sonra gireriz. Çünkü şimdi Bilgemiz tartışıyor.

SOKRATES'İN DEVLETİ DOĞU DEVLETİDİR

"Sokrates'in çizdiği hükümet şekli bütün halinde ne demokrasidir, ne oligarşidir; ikisi ortası bir şeydir. **Çok defa Cumhuriyet denilen ve ağır silâhlı vatandaşlardan mürekkep bir hükümettir."**

Gördünüz mü laf döndü dolaştı nereye geldi?

Sokrates Doğu Devletine hayrandı. Yaptığı tanımlamanın değerlendirilmesini öğrencisinin öğrencisi bize açıklayıverdi.

Geleneksel Doğu Devleti bir Cumhuriyettir.

Siz dilerseniz aynı zamanda "Cumhuriyet bir Askeri Demokrasidir," diyebilirsiniz.

Biz Aristo'nun tartışmasını sürdürüyoruz şimdilik.

İŞİN ASLİ MÜLKİYETİ

"Bazılarınca en mühim mesele mülkiyetin düzenlenmesidir; bunlar bütün ihtilâllerin kaynağını burada görürler," diye (S.65) ekliyor Sokrates eleştirisine Aristo.

"Mülklerin müsavileştirilmesi, şüphesiz, vatandaşlar arasındaki kavgaları önleyecek bir tedbirdir. Ama doğruyu söylemek gerekirse, bu çok büyük bir şey değildir. Asiller kendilerine ait sandıkları şerefleri görmediklerinden bu musaviliğe kızacaklardır. Çok defa karışıklık ve ihtilâllerin sebebini burda bulursunuz." (S. 70)

Acaba öyle mi?

Mülk eşitlenince, soylularınbu duruma kızabilecek ölçüde güçleri kalacak mı? Bilgemiz işin burasına hiç karışmaz. O günü yakalamıştır ve ustasının ustasının geçmişle gelecek arasındaki arayışını, o günün koşullarında yermektedir.

Öyleyse, kendisinin önerdiği devlet biçimine geçebiliriz. Artık geçtiğimiz zaman da, şu başındanberi sürdürmeye çalıştığımız eleştirinin, eleştirisiyle belki bir sonuca ulaşırız.

Ama, buraya varmadan önce Aristo'nun bir de, Solon eleştirisini görelim.

Savlarımızı doğrulaması açısından olduğu kadar, bir geçiş toplumunun gereklerine uygunluğu açısından da yararlanacağız.

"Solon'a gelince, onu **bazıları oligarşinin inhisarcılığına**

son veren, halkı kurtaran eski Atina demokrasisini kuran, devletin muhtelif sınıflarını ahenkleştiren iyi bir kanun koyucu sayarlar.

Bunların görüşüne göre, Areopagus meclisi bir oligarşi müessesesi, seçilmiş hakimler aristokratik bir müessese, mahkemeler ise demokratik bir müessese idi.

Halbuki gerçekte Areopagus meclisi ile seçilmiş hâkimler-Solon'un zamanından önce vardı,o bunları alıkoydu. **Fakat bütün vatandaşlardan seçilen mahkemeleri o ihdas etti, böylece demokrasiyi o yarattı.**

DEMOKRASİ VE DEMAGOJİ

Bazen tenkid edilişinin asıl sebebi budur. Çünkü en yüksek kudreti reyle seçilen mahkemelere vermek suretiyle demokratik olmayan unsuru yıktığı sanılıyor.

Mahkemeler kuvvetlendiği zaman, müstebitleşen halkı memnun etmek için eski yasa bugünkü demokrasi haline getirildi. Ephialtes ile Perikles Areopagus'un kudretini kırdılar. Jürilerin paralı olmasını da onlar icat ettiler. Böylece sırasiyle her demagog demokrasinin kudretini bugün gördüğümüz hale gelinceye kadar artırdı.

Bütün bunlar doğru; (size yine bir yorum.) fakat bunlar Solon'un istediği şeyler olmaktan ziyade ahval ve şartların eseridir." (s.97-98)

Bundan sonra Aristo'nun devletine gelebiliriz artık. Geçmişi bütünüyle bir hale yola koyduk.

Kötüleri de iyileri de ayıkladık.

Bu ayıklamanın ardından kalanlar, sonradan gözlerimizi kamaştıran bir çok düşünce ürününün ana kaynaklarıdır.

"Şu kadarını söyliyelim ki devlet kelimesi hem devlet hem şehir demek olduğu için belirsizliğe sebep olmuştur

Devlet eğer bir nevi cemaat ise, vatandaşlar arasında bir hükümet şekli halinde, bir birleşme ise hükümetin şekli değiştiği ve başka bir şekle girdiği anda devletin de artık eskisi gibi olmadığını kabul etmek lâzımdır.

Mükemmel devlette herkesin iyi vatandaş fazileti olması lâzımdır. Mükemmel devlet için bu zaruri bir şarttır. Fakat mükemmel devlette bütün vatandaşların iyi insan olması gerektiğini kabul etmedikçe hepsinin iyi insan faziletine malik olmalarına imkân yoktur.

Devlet de canlı varlıklar gibi, farklı parçalara ayrılır. Canlı varlığı yapan son unsurlar nasıl ruh ve bedense ve ruh nasıl akıl ve arzudan mürekkepse, aile nasıl koca ve karıdan; mülkiyet,efendi ve köleden meydana geliyorsa devlet de bütün bunlardan ve birbirinden farklı daha birçok şeyden meydana gelmiştir. (s. 109-111)

DEVLETİN DÜZENLENMESİ YASA İLE OLUR

"Bir devletin yasası (politeia) bütün makamlar ve bilhassa hepsinin üstünde bulunan makam bakımından devletin (polis) düzenlenmesidir. **Çünkü hâkimiyet heryerde devletin hâkim sınıfında (politeuma)dır. Hâkim sınıf ise yasanın ta kendisidir.**

Meselâ demokrasilerde hakim sınıf halktır; halbuki oligarşilerde azlık bir kısımdır. Buna göre bu iki hükümet şekli birbirinden farklıdır." (s. 118-119)

"Bir kişinin, birkaç kişinin veya birkaç kişinin hususi menfaatları bakımından hükmeden hükümetler bozulmuş hükümet şekilleridir. **Çünkü eğer gerçekten vatandaş iseler, bütün vatandaşların devletin sağladığı faydalardan faydalanması lâzımdır.**

Bir kişinin hükmettiği hükümet şekilleri içinde umunun

menfaatını güdene krallık denir. Birden fazla ve az sayıda kimselerin idare ettiği hükümete "aristokrasi" denir, çünkü bundan iktidar en iyi kimselerin elinde bulunur, ve bu iktidarı devletin ve fertlerin iyiliği için kullanırlar.

Devleti umumun menfaatını güderek halk idare ederse ona da Cumhuriyet denir.

Bu tâbiri kulanmamızın sebebi var.

Bir kişinin veya birkaç kişinin faziletçe herkesten çok üstün olması mümkündür.

Fakat birçok faziletler arasında kalabalıklarda görülen. harbcılık müstesna, halkın bütün faziletlere aynı kemal derecesinde erişmesi güçtür. **Bu yüzden bu hükümet şeklinde en yüksek kudret, devleti muhafaza için döğüşenlerin bulunur. Devletin idaresine bütün eli silâhtan tutan vatandaşlar iştirak eder.**

Bir hükümet şeklinin bozulmuş olanları şunlardır: Krallığın bozulmuş şekli tiranlık; aristokrasinin bozulmuş şekli oligarşi; cumhuriyetin bozulmuş şekli demokrasi;

Tiranlık yalnız hükümdarın menfaatını güden bir monarşi şeklidir. Oligarşi yalnız zenginlerin menfaatini güder; demokrasi ise fakirlerin mefaatini güder. Fakat bunların hiç biri umumun menfaatini gütmez." (s.123)

Ve bütün bu doğru belirlemelerden sonra, felsefenin hiçbir ayrıntıyı açıkta bırakmaması gerektiği savıyla bakınız neler buyuruyor Bilgemiz;

"Benim dediğim gibi, tiranlık siyasi cemiyet üzerine tek efendilik hükmü icra eden bir monarşidir; oligarşi hükümetin efendiliğini zenginlerin eline verir; demokrasi ise aksine mülk sahipleri yerine fakirler hakimiyeti ellerine aldıkları zaman meydana gelir.

İşte birinci güçlükle burada karşılaşıyoruz. Bu da biraz önceki tarifimiz üzerine ortaya çıkıyor. Demokrasi çoğunlu-

ğun hükümetidir deniyor. Fakat ya çokluk zenginler olursa hükümeti eline geçirirse, bunun gibi oligarşi azlığın hükümetidir deniyor. Fakat ya fakirler zenginlerden daha azlık olur da kuvvetli olduklarından dolayı iktidarı ellerine geçirirlerse? (s. 124)

Ustanın ne yaman bir diyalektikçi olduğunu görüyor musunuz? Buyrun açmazın labirentine bakalım. Bizim küçük burjuva aydınları kırk yıl düşünseler, diyalektiği böylesine kurnazca kullanabilirler miydi? Sabrı olmayıp kitabının gerisini okuyamıyacak olanlara bu sorularla başlayan diyalektik mantığın nereye vardığını hemen söyleyivereyim.

Daha doğrusu, büyük bilgemiz bizzat kendisi söyleyiversin; **"Akıl bize gösteriyor ki, hâkim sınıfın sayısının, demokraside olduğu gibi bir çok ve oligarşide olduğu gibi az oluşu her yerde zenginin azlık, fakirlerin çokluk oluşundan ileri gelen bir tesadüf meselesidir. Şu halde bu iki hükümet şeklinin farklarının sebebi olarak gösterdiğimiz şeyler gerçek değildir."** (s. 124)

Gerçek nedir, diye sormuyorsunuz artık değil mi?

Hepinizin kıs kıs güldüğünü görür gibi oluyorum.

Bunca tartışma, salt bir "tesadüf" sorunu ise, vay bize... Oluşumun da değişimlerin de itici gücü olan o ünlü sömürü n'oluyor acaba? Hadi canım siz de, Aristo ve ondan yürüyerek devlet felsefesi yapan bütün Batılı bilgelerimiz için bir "tesadüf meselesi" olan şey bizim için "sömürü meselesi" mi olurmuş?

Ne kadar ayıp!

Bunca büyük bilge, bunca büyük bilgin hep birlikte bir şeyi savunuyorlarken, biz kim oluyoruz da, tersini ya da yaklaşımı gerçeğe döndürecek bir savı söylemeye kalkışıyoruz?

Değil mi ama!.. İnsan dediğin haddini bilmeli. Hatta bilmiyorsa öğrenmeli, öğretilmeli ya da!...

KANUNİ KRALLIK

"Kanunla idare edilen krallıklar arasında gerçek şekle en uygun olanı İsparta'da görülür. (İskender'in tahta çıkmaya hazırlandığı ve Filip'in egemen bulunduğu, oğlunu da bilgemizin ellerine bıraktığı ülkede yani.)

Burada kralların sefere çıktıkları ve kumandayı ele aldıkları zamanlar hariç, kudretleri mutlak değildir. Din işlerinin en yüksek otoritesi de odur. Krallık makamı gerçekte mesuliyeti olmıyan bir nevi daimi generalliktir. Çünkü kralın öldürmek hakkı yoktur."

Peki Dareios'un var mıydı?

Ya da daha eski veya yeni Doğu devletlerinin krallarının?

Sokrates'in hayranlığını çekerek, bütün toplumu ulaştırmayı düşlediği devlet yapısına ilham veren de bu demokratik özellik değil mi?

Öyleyse, bilgemizin, Filip'in gücü, İskender'in egemenliği haline geldiğinde neler olduğunu bile bile özlediği ne?

Ve neden İskender, Doğu'ya gidiyor da, Batı barbarlarının üstüne yürümüyor dersiniz? Düşün tehlikesini önlemek kadar, ordaki refahtan Mekadonyaya pay kapmak için değil mi? Hatta gittiği yerlerde yerleşme çırpınışlarına bakılırsa, Makedonya kıracından, verimli topraklara kaçış da diyemez miyiz?

Biz de sorular sormaya başladık bilgemiz, gibi.

Ama, biraz sonraki alıntılarla, bu soruları hakediyor mu etmiyor mu, siz karar verin.

HAYAT BOYU GENERALLİK

"Şu halde krallığın birinci şekli, hayat kaydiyle generalliktir. Bu gibi genarlliklerin bazıları babadan oğula kalır, bazıları

seçimle tayin edilir. Krallığın ikinci şekline barbarlar arasında rastlanır. Bu krallık tiranlığa pek benzer, yalnız kanuna dayanır ve babadan oğula geçer.

Barbarlar Greklere nazaran, Asyalılar Avrupalılara nazaran tabiattan daha köle ruhlu olduklarından ses çıkarmadan despotik idarelere boyun eğerler."

Demek ki neymiş?

Asyalılar Avrupalılardan daha köle ruhlu oldukları için, despotik idare şekline boyun eğerlermiş.

Gördünüz mi, ideolojik yabancılaşmanın kaynağı nerelere uzanıyor. Ve gördünüz mü Montesquieu kime dayanarak tanıksız, kanıtsız gürleyiveriyor?

Oysa, Hedodot'ta da Sokrates'de de gördük ki, Aristo Bilgemizin tanımladığı şey, Doğu devletinin fotoğrafını çekmekten başka bir şey değildir.

Hadi efendi olur mu öyle şey!..

Bunca kitap niye yazılmış yani. Tahtaya vuralım da şeytan çarpmasın. Hem öyle Dareios'u, Otanes'i falan tanık getirmeye çalışma. İskender onların hepsini yerle bir etti.

Ama, bir küçük sorun daha var ki, onu bilgemiz de biz de çözemiyeceğiz. Şu;

"Onun için bu krallıklar, bu kavimlerin bir boyunduruk altına girişleri yüzünden hem kanuna dayanmak hem babadan oğula kalmak dolayısile devrilmek korkusu olmamasına rağmen tiranlık gibidir. (Şimdi geldik çözülemeyen soruna.) **Fakat, tiranların muhafızları ücretli yabancı askerler olduğu halde, bunlarda vatandaşlar kralın muhafızlığını yaparlar. Birini kendi tebaası muhafaza ettiği halde öteki kendi vatandaşlarına karşı muhafız kullanır."** (s. 148)

Sanırım şu altı çizili tümceler, size herşeyi anlatmaya yetecektir. Kendi yurtdaşlarını koruyucu olarak kullanabilecek nitelikte bir yönetimin, onlardan korkusu olur mu?

Bir kez daha üstünde duralım. Ve şu yeryüzü denilen kavanoz dipliye bir bakalım.

İsterseniz tamamını bırakıp Güney Amerika ülkelerine bir bakalım. Kendi askerleri mi fazla, ordaki A.B.D. askerleri mi?

Eğer, yabancı askerler, ülkenin yurtdaşlarından seçilmiş askerlere göre daha fazla ise, büyük bilgemizin söyledikleri, çağdaş dünyada da doğrulanıyor demektir.

Yabancı askerler tiranları, kendi yurtdaşlarına karşı koruyucu olarak kullanıyorlar.

Peki, iktidarları kürüyenin kendi yurtdaşlarından oluşan ordu olduğunu bile bile, sizin ülkenizde durum nedir?

Keselim. Çünkü bilgemiz de kestirip atmaktadır. Tıpkı sizler gibi...

Az önce ne buyurmuştu... "Asyalılar köle ruhlu olduğu için, boyunduruğa ses çıkarmazlar." Eh, elde böyle bir kanıt olduktan sonra, çözülemeyen sorun mu kalır?

Durmaksızın tiran değiştiren aynı Asyalılar olsa bile ne gam. Sizin kendi mantığınız tutacaktır ya. Kanıtınız çürük olmuş, olmamış hiç önemli değil. Önemsiz olanı üstüne düşmek da, hiç bir bilgeye yaraşmaz doğrusu. Hele bir de onu böyle kestirip atmak işinize geliyorsa!

Eleştirinin eleştirmesini bırakalım da, Devlet'in (Batı Devleti olsa bile,) enfes bir tanımı yapan Aristo Bilgemizin sözleriyle biraz daha aydınlanalım.

ÜÇ ŞEKİLDE EN İYİSİ

"Şu halde gerçek hükümet şekilleri üçtür; en iyisi, iyilerin idare ettiği faziletçe üstün bir kişi, bir aile veya birkaç kişinin hükümetidir. En mükemmel hayatı gerçekleştirecek şekilde idare edenlerin idare etmeye, idare edilenlerin idare edilmeye layık oldukları hükümet şeklidir." (s. 161)

Siz Bilgemizin tilmizliğine yaraşır biçimde "Batı Devleti"nde demir atmak istiyorsanız, sözümüz yok. Yolunuz açık olsun. Dilerseniz, bütün bu varsayımların, allem kalem Hristiyan dininin bulamacına ustaca nasıl katıldığını görmek için, Roma'lı Cesar ve Çiçero'dan geçerek, Kartacalı Augutinus ve Aquino'lu Thomas'a varırsınız.

Eh, oraya varınca durmak olur mu?

Madem Çağdaşlıktan söz ediyoruz. Südüreceksiniz. Hepsi de, şöyle ya da böyle Aristo'nun izleyicileri olan Floransalı Dante, Ockham'lı William, yine Florasan'lı Machiavelli, Angers'li Bodin, Wiltshire'li Hobbes, Dijon'lu Bossuedt, Wrington'lu Locke, Bordeoux'lu Montesquieu'ya kadar gelebildiniz mi?

Bitmedi...

Daha yolun yarısındasınız demektir.

Yeniden bir nefes alarak davranırsanız, Rousseau, Sieyes, Tocqueville ve Hegel'e kadar koşabilirsiniz.

Henüz çağımıza gelemedik derseniz, siz bilirsiniz. Naitzche, James; Dewey, Bergson ve Sartre'da cevalan ediniz.

Ama, biliniz ki, ayrıntı ustalığı dışında, pek büyük değişiklik göremiyeceksiniz.

Belki de, ben kötü niyetli olduğum için göremedim. Siz görebilirseniz, anlatın ki, yanlışımızı anlayıp kendimizi düzeltelim. Öyle hata etmekten korktuğumu sanmayın. Kişi yanılmazsa, doğruyu bulamaz.

Yeter ki, siz bu bilgeleri bir kez elden geçirin. Ve yanıldığım yerleri, gösterebilin. Bir tek borcum olur yanılgımı kabullenirken. Teşekkür etmek!...

Şimdilik, ben bulamadığım için, Batı Devleti'ni izninizle burada bırakacağım.

Batı, Batılıların ve Batıcılarımızın olsun.

Bize Doğu gerek, Doğu!..

GÜNEŞİN DOĞDUĞU YERLERE KÜÇÜK BİR GEZİNTİ

Bu bölümün başında "rehber" edindiğimiz kuşku, bizi geldi bir yere dayadı. Sabırsızlığınızı anlıyorum.

Ortaasyadan birkaç kent adı atıp, kaçtın, diyorsunuz.

Benim örnek olarak ortaya attığım üç kent, yüzlercesinin simgesi idi. Ulaşılmayan yerlerde, akıl almaz işler yapılabildiği zaman, uçlardaki egemenlik perçinlenir. Bunu günümüzden bir iki örnekle, şöyle saptayabiliriz.

Bugün yeryüzündeki insanların pek çoğu, A.B.D. ve Sovyetler Birliğinin derinlerinde neler olup bittiğinden habersizdir.

Hangi labaratuarlarda hangi teknolojik ürünlerin deneyleri yapılıyor, bileniniz var mı?

Yazıya, resme, iletişim araçlarının propagandasına sunuluncaya kadar geçirdiği evrelerden anında haberim var diyen, parmak kaldırsın.

Çoğun, o ülke halklarının konuyla ilişkin olanlarının dışındakiler bile bilemezler değil mi olup-bitenleri?

Oysa, propaganda aracı haline geldiklerinde, ya da daha safçasını söyleyelim, kullanım aracı haline dönüştüklerinde hepimizin parmağını ağzında bırakan olgularla karşılaşıyoruz. Ama, bundan da önemlisi var.

Bir uygarlığı korumanın yolu, üretici gücünü bütünüyle yabancı gözlerden olduğu gibi, ellerden de korumaktan geçer.

Amerika'yı Amerika yapan özelliklerin başında ne gelir, dersiniz? Topraklarında, kendi İçsavaşından bu yana savaş görmemiş olması... Başka topraklardaki savaşlara, tüketim araçları sunabilmesi... Hem de çok zaman, kendisinden kattığı birazcık insan gücüne, pek çok teknik araç ve gereç ekleyerek, egemenlik alanlarını genişletmesi değil mi?

Peki, tarih bilenleriniz yanıtlasın şimdi... İmparatorluk de-

nen bütün Devlet yapılarının ana özelliği aynı genel kurala uygunluğu değil midir?

Atina bir kez, (Peleponez) Roma iki kez, (Anibal ve Atila) Bizans iki kez, (Malazgirt ve İstanbul) kendi topraklarında savaşı kabûl ettikten sonra, Dünya tarihindeki yerini yitirmedi mi?

Hadi, bunlar pek eski olaylar. Biraz daha yakına gelelim mi?

Avusturya-Macaristan bir kez (Marengo,) Fransa iki kez, (Birinci ve İkinci Dünya savaşları.) İngiltere bir kez, (İkinci Dünya Savaşı;) kendi topraklarında vuruşmaya koşulduğunda İmparatorlukları tuzla buz oldu değil mi?

Uzatmak anlamsız. Burdan çıkarsayacağımız açıklık kazandı sanıyorum.

MERKEZİ ÖRTEBİLMEK

Bir devlet, merkezini, (merkezi derken salt başkentini kasdetmiyorum. Devleti devlet yapan uygarlığın birikimlerini vurgulamak istiyorum.) Yabancı gözlerden koruyabiliyor, uçlardan elde ettiği artı değeri oraya taşıyabiliyorsa, niteliği ne olursa olsun, tarih içinde çöküntüsünü uzatabilir.

Uzatabilir ama!..

Yıkılmaz diye bir kesin saptama sözkonusu değil.

Uzatabildiği için de, güncel bakışlarda görkemini sürdürür. Çünkü sadece göstermek istediğini görebilirsiniz.

Nitel durum gizli kaldığından, uçlar daima nicel durumla ilgilenirler. Şöyle; Çinlilere göre, XVIII. yüzyılın İngilizleri, ülkelerini fethe gelseler de, göçebeler diye tanımlanamaz mı? Gemilerde yaşayan, demir oklardan alev çıkararak herşeyi yakıp yıkan barbarlar, denilebileceğini varsayın. (Amerikan Kızılderelilerinin, yeni yeni moda olan türküleriyle, Güney Amerika yerlilerin devşirilen masallarına bir göz atın. Yabancıları tanımlar-

ken kullandıkları sözcüklerin etimolojik özellikleri çoktan çözüldü. Barbar ve göçebe deyimlerinin kendi lehçelerindeki karşılıkları...)

Evet ama, onlar oralara gittiler ve egemen oldular, diyorsanız,bizim yukarıda sözünü ettiğimiz başka bir şey miydi?

Yeni bir itirazınız geliyor hemen. İngilizler, Çinlilerden İspanyollar Güney Amerika yerlilerinden daha uygar oldukları için, onlara üstündürler mi dediniz? Peki, Türkler, gittikleri yerde egemenlik kurdularsa, aynı varsıyı mı ileri sürmek aklınıza gelmez mi?

Gelmez!.. Gelemez!..

Hafazanallah, adamı bu kez şeytan değil, bilim çarpar!

Hangi bilim? Batılının üretip bize dayattığı bilim.

Yahu, başından beri biz burda neyin davlunu çalıyoruz?

Dayatılan ne kadar iyi olursa olsun, "keçinin yemediği ot karnını ağrıtır," demedik mi? İşte, midemiz bulanmaya başladı bile...

Batılı'ya geldi mi uygarlık taşıyıcısı... Doğulu'ya geldi mi, gülistana çevirse,barbarlığın koyun çobanı ve çapulun süvarisi.

Öyle yağma yok!.. Buna çifte standart derler. Yabancıların uygulamasına sesimiz çıkmaz da, kendini Türkiye yurttaşı sayanlar aynı körlüğün çukuruna yuvarlanmaya kalktı mı, yetişebildiğimiz yerde yakalamak boynumuza borç.

YABANCILAR KENT GÖRMEDİYSE DOĞU'YA KENT YOK MU?

Bunca lafı neden ediyoruz?

Şundan!..

M.Ö. 2000 yılından başlayarak, Çin belgelerine bakın, 500'lerden başlayarak, Atina belgelerine ve M.S. 500'lerden

başlayarak Bizans belgelerine, Türk İmparatorluklarının kentlerini bulamazsınız. Bulacağınız, çadırlar, at ve koyun sürüleridir...

Eh, öyle olunca da, Türkler denildiğinde, göçebe gelmişlerdir, göçebe gitmektedirler.

Hem de öyle ki, sürülerini daha kolay otlatmak için, sulama kanallarını bile bozmuşlardır, tarımı otlağa çevirmişlerdir.

Nerde?

İran ülkesinde, Avrupa'da, Çin'de...

Ortaasya zaten Bozkır... Gittikleri heryeri kendi kıraçlarına çevirmek, gelelenekleri...

Ne kadar basit bir özet değil mi?

Peki Cend diye bir kent vardır. Son yıllarda Sovyet Bilim adamlarının kazılarında, parmak ısırtan ürünlerle ortaya çıkarılıveren.

Tarihin öğretisine göre de, Oğuz'un, ve sonraki kuşaklarda. Oğuz Yabgu'larının Başkentidir.

M.Ö. 3000 yılları mı dersiniz, 4000 ya da eskisi mi, henüz yaşı tam saptanamamış.

Ama, bazı ucun kıyın yaklaşımların zorunlu kıldığı bir dil sürçmesiyle, Asur ve Babil'le yaşıt gösterilmekten de vazgeçilemeyen....

BirAngara vardır...

Çinli hacılar da, Halikarnasos'lu Herodot da, ne doğudan, ne Batı'dan oraya ulaşabilmişlerdir.

Onların ulaştığı, Keçe çadırlar, hayvan sürüleridir.

Dünyanın dört bir yanına yayılan (elbette çağdaş teknolojinin gereği teknolojik biçimde yayılan,) Amerikan üsleriyle, bu çadırları bir karşılaştırsak... Biliyorum, yine kızıyorsunuz ve beni ırkçılıkla bile suçlamaya hazırlanıyorsunuz. Daha işin başında, ne pazarlık ettik?

Doğruyu savunmak uğruna suçlamalardan korkmayacak... Alışılmışın üstüne üstüne gözümüzü kırpmadan yürüyecektirkdeğil mi?

Buraya kadar okuma sabrını gösterdinizse bu pazarlığa uygun davrandınız. Şimdi işin burasında burun kıvırıp kolaya kaçmak var mı?

Gerektiğinde beynimizi patlatırcasına düşüneceğiz. Ve düşüncelerimizi karşılıklı tartışmalar içinde bir bileşime ulaştıracağız. Pazarlığımızı pekiştirdikse, yürüyelim.

SÜRÜYE BEREKET CADIRA HAREKET

Şu keçe çadırlarla, hayvan sürülerini bir çözüme bağlayalım ilkin.

Avustralya'yı duymuşsunuzdur. Dünya hayvancılığının merkezlerindenbiri. Şimdilerde oraya yerleşmiş epeyce Türkiye yurttaşı da var.

Bir yakınınıza sorun bakalım. Hayvancılık denilince, çağdaş dünyanın en ileri tekniğini kullanan ülkelerde bile, yaylak ve kışlak sorunu var mı yok mu?

Kentlerini beslemek, (dilerseniz Dünya Gıda Ticaretinin tekelini elde tutmak da diyebilirsiniz.) isteyen ulusların, kırlarında hayvan yayılmasın mümkün mü?

Etle besleneceksenız, ota beleneceksiniz...

Arada bir,işgale çıkan ordular çadırlarda oturuyor diye, bütün halkları göçebe sayıvermek, bu kadar kolaysa işi uzatmak olası...

Bakın bakalım Amerikan Çevik Kuvvetinin çöldeki manevralarına... Apartmanlarda mı oturuyorlar, çadırlarda mı?

Uçlarda karşılaştıkları durumu, bir topluluğun bütünü alıvermek, çağdaş dünyada bile geçerli toptancılıklardan değil midir?

Amerikan emperyalizmine karşı çıkan bir delikanlı, A.B.D tekniğine, bilimine ve düşüncesine de karşı çıkmıyor. Labaratuvarlarda kafa patlatanlar kadar, kentlerdeki fabrikalarda çalışan işçileri de Amerikalı saymıyor. Ve onları da, kendini sömürenlerle aynı kefeye koymuyor mu?

Hiç birimizin zihninde kaçacak yer kalmasın istiyorum. Çünkü, aşağıya alacağımız parça, hepimizin bilinçaltında aynı soruları uyandırırsa, sanırım en azından bir araştırma isteği doğurabilir...

O zaman da, papağan "Uygarlık Tarihi" yazarlarımızdan... İzlenimci arkedolojik araştırıcılardan... Öykünmeci dil bilginlerinden yakamızı kurtarıp üretici bilgelere kavuşuruz.

Eğer bunu becerir. Sizde de kuşku uyandırabilirse, bu kitapçık, bütünüyle amacına ulaşmış sayılır.

YOKSAMAKTAN AKTARICILIĞA

Parça'ya gelelim; René Grousset'in enfes incelemesi "Bozkır imparatorluğu"nun daha başında şöyle bir parça vardır.

"Tarım havzasına, şimdiki Çin Türkistanına gelince, bozkırın çöl tarafından istilâ edilmesi oraya özel bir mukadderat çizmiştir. Otlakların göçebe hayatını terk ederek, (ki çoğu zaman Kuzey kavimlerinin tehdidi veya kontrolu altında yaşamıştır.) **kervanların geçtiği vahalar da şehirci ve ticari hayata geçmiş ve bu vaha dizileri sâyesinde Akdeniz, İran, Hint gibi Batı'nın yerleşik medeniyetlerini Uzak-Doğu'nun, Çin'in büyük yerleşik medeniyetine aktarmıştır.** (s. 12)

Sürdürmeden izninizle bir an nefeslenmenizi dileyeceğim. Şu "Aktarmıştır," sözcüğü üzerinde bir an duralım istiyorum.

Neymiş, Batı'nın yerleşik medeniyetini, Doğu'nun büyük yerleşik medeniyetine aktarmış!.

Batılı bilgenin uştalığı budur işte. Bir sözcük oyunu sizi

çarşafa dolayıverir. Ondan sonra aklı bir karış havada ayran budalası gibi, her denilene baş sallamak kolaylaşır.

Akdeniz, İran, Hint hemen batı kesiliverdi görüyorsunuz. Çin'e, Ortaasya'ya göre elbette Batı. Ama, Akdeniz dediğin ta, Atlas Okyanusu'na kadar uzanan bir derya değil mi?

Eğer kara sınırlarından ölçecek olursanız, Okyanus'un kuzey kıyıları, Asya'nın iki katından daha uzak. İşte dünya haritaları. Parmak hesasıyla bile bulabileceğiniz bir sonuçtur bu üstelik. Çin'in o büyük yerleşik uygarlığından söz edilen dönemler, zamanımızdan 3-4000 yıl öncelerini kapsamaktadır.

Akdeniz'in Kuzeyinde, Atlas Okyanusu'nun kıyılarında o zamanlarda, aktarılacak ne gibi uygarlık ürünleri varmış da, Batılı Bilgelerimiz, bir türlü yerin altından bulup çıkaramamışlar bunları?

Ha, sözü edilen Mısır, Mezopotamya ve İran ise, durum biraz daha aydınlık kazanıyor.

Gemi yoksa, Asya bu kez daha da yakın. Ve at besleyen insanlar, oralara daha da kolay gidebilirler.

Gemi varsa, Kızıldeniz'le, Basra Körfezi, Petrol bulunduğundan beri mi derya içredir? Yoksa Dünyamızın bilmem kaçıncı zamanından beri mi?

Öyleyse beri gelin. Önce de söylediğimiz gibi Batı'nın hiçbir yerleşik uygarlığı, sözü edilen zamanları (Mısır ve Anadolu'dan ötesini sözkonusu ediyoruz.) yanına bile yaklaşamaz. Kendi tarihlerinin bize öğrettiği bu.

Ne kadar laf kaydırırlarsa kaydırsınlar, tarih denen bilgi birikimi, yine de kanıtlara dayanır. Ve kanıtlar, bu laf dolandırmaların içinden yine de çekilip çıkarılır.

Şöyle ki;

"Kuzey'de, Tuen-Huang, Hami, Turfan, Karaşahr, Kuça, Kaşgar, Fergana ve Maveraünnehir, Güneyde, Tuen-Huang, Hotan, Yarkent, Pamir vadileri ve Baktriya ile devam eden yay

şeklindeki bu iki yol, sık sık çöller ve dağlar ile kesintiye uğramasına rağmen Çin kitleleri ile Hint-Avrupa kitlelerinin asgari teması sağlamasına yetmiştir." (s. 12)

Bu adı geçen kentlerin her birinin tarihine bir bakınız. Yerlerine de isterseniz. Hem de, Batı'nın kendi ansiklopedilerinden. Sonuçları da bir düşününüz.

Kuşkumuzun soru işaretlerini bir bir yakaladığınızın resmidir.

Biliyorum, şu kitapçığın konusu bir uygarlık araştırması değil. Ama, sizin de bildiğiniz gibi Batılı, "Devleti olanı uygar, olmayanı barbar sayıyor." Neyleyelim, biz de aynı yoldan gitmeye koşulduk.

Koşulduğumuz için de, Ergenekon Destanıyla, Oğuz efsanesine dayanıverip, işin içinden çıkma görevini, dilcilerimizden, antikacılarımıza bilim adamlarına bırakıp sorunu kolay yanından çözmeye sıvandık.

Tek dayanağımız, pek güvenilen batı bilginleriyle, kuşkumuz. İzninizle biraz daha işletip, kendi savlarımıza geleceğiz.

Ancak, gerekli olanı yeniden aynı bilginin, aynı kitabının sonundan, 497 sayfadaki Ek'ten alalım. "Burada, daha ilk sayfalarda söylenenlerden, Ecole du Louvre öğrencisi Jacgues Hornung tarafından çizilen Bozkırların hayvan sanatının en tanınmış bâzı eserlerinin röprodüksiyonlarını veriyor..."

Ve devam ediyor;

BULGULAR BİLGİLERLE ÇELİŞİRSE...

"Her türlü kronoloji meselesinin dışında (neden acaba?) **burada temsil edilen bâzı hayvan temalarının Asur Bâbil süslemesi ile bağımlılık gösterdiğini hatırlatmakta yarar vardır... İskit sanatında görülen bâzı biçimsizleştirilmiş hayvan şekillerinin Mezopotamya menşeini inkâr edilmez kabul edebiliriz."**

Şu araya sıkıştırıverdiğimiz sorunun yanıtı geldi mi şimdi? Kime dayanarak? Aynı bilginin, 1936-37'lerde, yeni yeni bulgular ortaya çıkaran batılı bilginlerine dayanarak yazmak zorunda kaldığı, kendi sözlerine dayanarak öyle ya... (Meraklısı, V. Christian'ın. Vorderasia-tische Vorlaufer des eurasiatischen Tierstiles'iyle, Anna Roes'in, İpek'ine bir göz atsın.)

Asur-Bâbil yerleşik toplumlarsa, inkâr edilemez kaynak hemen oraya aktırılıverir. Bulgular, Ortaasya'nın kuş uçmaz, kervan geçmez kentlerinde bile olsa...

Ve daha M.Ö. 400 yıllarında Batılılar, 1500-2000 yıllarında Çinlilerin oralara gidemedikleri bir kalemde geçilmişken.

Bu Asur-Bâbil ne mene ulaşım araçlarına sahiptir ki, yerleşik toplumun ürünü olan bazı araç ve gereçler, (örneğin çömlekçilik,demir madenciliği ve işlemeciliği, bronz dökümcülüğü gibi, kesinlikle göçebelikle bağdaşmayan dallarda bile. .) üretttiklerini gökten Asya topraklarına serpiştirmiş olsunlar.

Eh, "Tanrıların Arabaları"na binmişlerse, neden olmasın?

Bütün bunları Göçebe Asyalı yapacak değil ki.

Mutlaka, canları sıkıldıkça Arabalarına binen Tanrılar, konaklamak için kendilerine o ıssız kentleri seçmişlerdir.

Zaten, Süleyman efsanelerine bakarsanız, buna siz de inanıverirsiniz. Ama, kuşku sürekli iş karıştırıyor.

ÜRÜN BİRSE PÎR AYNIDIR

Bir türlü kondurulamayan biz deyiverelim mi?

Eğer bir ürün, birbirinden böylesine uzak iki ayrı yerde aynı biçimde üretiliyorsa, ustasının çırakları o iki uzak-yerde, aynı ürünü çıkarmışlardır.

Kendi montaj ürünlerinize bir bakın.

Amerika'da ya da kolejinde okuyarak edinilen bilgi, aynı ustanın çırağı olmayı gerektirmiyor mu?

Hadi biz de, bunları üreten aynı ustadır demekten vazgeçe-

lim. M.Ö. 3000 yıllarında, Mozopotamya uygarlığından etkilenen Asyalı Türklerin, gelip öğrenim gördükten sonra gittiklerini kabullenelim, Madem kaynağı inkâr edemiyoruz. Elbette o yıllarda Asur ve Bâbil varsa!.. Ama, aynı zamanda, onların da yerleşik toplum olmaları gerektiğini kabul edelim. Çünkü montaj bile olsa, yerleşiğin ürünü göçerken yapılamaz...

Örnek mi?

Siz deve üstünde saat üretebilir misiniz? Çömlek merdanesini atın neresine kurarsınız? Demir potasını hangi arabada kalıba devirirsiniz?

Bitmeyen sorulardan bıktık değil mi?

Haklısınız. Bunlardan kurtulmanın yolu açık.

Demek ki, Ortaasyanın içinde de kentler var. Ve demek ki, Türklerin devlet geleneğinin oluşabilmesi bu kentlere bağlıydı.

Göçebelik ise, çağdaş sömürgeciliğin ilkel biçimi olduğundan, uçlardaki durum gerçek ve kentlerin beslenmesinde zorunlu bir durumdu.

Tarih öncesinde sefere gidenler, Cadillak arabalara kurulamayacaklarına göre de, karargâhlar çadırdan oluşuyordu. Çünkü başka türlü, işgal ettikleri ülkelerde tutunamazlar, en azından egemen olmazlardı.

Ne dersiniz, kuşkumuzun bizi getirdiği bu varsayımda birleşiyor muyuz?

Birleşiyorsak, suçlamanızı geri alın.

Ben salt gerçeğin ardında basit bir yazıcıyım. Bilgilerin ve bilginlerin elim erebildiğince topladıkları özü bala çevirmeye uğraşıyorum. O balı, kendi bilginlerimizin ağzına çalmak ve her birine kendi dalında yeni yeni bilgiler üretme isteğini uyandırmaktan öte bir amacım da yok.

Bunu da, içtenliğime veriyorsanız, efsanelerimizin 5-6000 yıllara dayayıverdiği "Geleneksel Devlet Yapısına," geçebiliriz artık.

Ve geçerken bir noktayı daha sürekli aklımızda tutmayı anımsatarak. Devlet geleneği oluşmuşsa bir toplulukta, o toplu-luk mutlaka kentleşmeden geçmiştir. Çünkü Aristo gibi Engels de bize aynı şeyleri söylüyor.

Sonranın coğrafik toplumsal ve ekonomik zorlamaları bir topluluğu yurdundan edebilir. Ama eğer o topluluk, kurumlarını bir kalıtım gibi içinde sürdürüp götürüyorsa, her olanakta,yeni-den canlanmalarını sağlar.

Batılının ve batıcıların bir türlü anlamadıkları da budur sa-nıyorum. Ve sandığım için sürekli vurgulamadan edemiyorum.

GÖÇEBE DEMOKRASİSİ NEDİR?

Gelelim, sonraki dönemlerin Türk Devleti geleneğine... Sonraki dönemler dediğim, Doğulu ve Batılı tanıkların, Göçebe damgasını yedikten sonraki yaşamlarıdır.

Doğan Avcıoğlu'nun tükenmez sabrıyla derleyip toparladı-ğı (Türklerin Tarihi)nden şu parçaya ne buyrulur;

"İrgen (budun) pek zayıf teşkil edilmiş kararsız bir toplu-luktur. Belli birlikler herhangi bir düşman boya hücum etmek ya da onun hücûmunu püskürtmek için savaş zamanlarında meydana gelirlerdi.

Birlik kurultayda belirirdi.

Kurultaya, soy başbuğları, önemli kişiler, hatta bağımlı boyların ileri gelenleri katılırdı.

Bu gibi toplantılar ayrıca soylarda da olurdu. Soydaş-ların toplantılarına da kurultay denilirdi.

Kurultaylara isteyen ve ilgilenen katılırdı. Özellikle sa-vaş, büyük sürek avları gibi olaylar nedeniyle kurultaylar başbuğ seçerlerdi. Başbuğlar bazen barış zamanında da başbuğluğunu sürdürürlerdi.

Bunlara han denirdi.

Fakat egemenlikleri zayıf ve önemsizdi. İki hatta daha çok hanlar da bulunurdu. Hanlar egemenlikleri daima tartışılan geçici başbuğlar idiler.

Hanlık, babadan oğula pek ender geçerdi." (I. Kitap, s. 276-277)

Biraz sıkıldınızsa bile şimdi anladınız mı yukarıdaki tartışmanın niye sürdürüldüğünü?

"Askeri Demokrasi" konumu içinde sunulan eski Türk demokrasisi ile, Aristo Bilge'nin toplumlara öğütlediği " Yaşam Boyu Generallik" bir biri üstüne kapanmış aynı tümce gibi değil mi?

Benim de iz süre süre size getirmek istediğim yer burasıydı zaten. Şimdi alanımızı bulduk. İster Herodot'un M.Ö. 500 yıllarına dayadığı Pers Demokrasisine bakın, ister Doğan Avcıoğlu'nun "Askeri Demokrasi"sine. Sû-sa sarayındaki tartışma, hemen yukarıdaki olguyu anımsatıyor mu size...

Artık bunun üstüne oturup, uzun uzun yeni kanıtlar, yeni belgeler, yeni bilgiler gerekir mi? Bence gerekmiyor. Neresinden bakarsınız bakın, her iki Devlet Yapısı da aynıdır.

SEÇİM KOŞULU

"General, Tiran, Despot, Hükümdar, han ya da Kağan." meşrebinize göre ne derseniz deyin, Asyalı ya da Önasyalı ise, bir ucuyla Türklere dayanıyorsa yani ve geleneklere uygun olsun isteniyorsa **"KURULTUYDAN SEÇİMLE GELECEKTİR..." Başka yolu yok...**

Hem de öyle bir seçim ki, boylardan başlayarak, süzüle süzüle sonuçlanacak. Nasıl mı?

Boy, beyini kurultayında seçimle belirleyecektir. Beyler, kurultay eyleyip, hanı seçeceklerdir... Hanlar bir araya gelip Hakanı, hakanlar toplanıp kağanı seçecekler.

Kağan, sefer dışında ya Divan'ın da merkezi sayılan ortak, ya kurultayların toplandığı Kurtak veya yasak kent'te... Ya da hanbalık diye de tanımlanan yazlık ya da kışlık başkentlerden birinde oturacaktır.

Ve İmparatorluğun uçlarından ılgıt ılgıt akan sömürü hazineleri, o başkentlerin görkemli hale gelmesine yarayacaktır. Üstelik, uçlardan içeri hiçbir yabancı el ve göz girmemecesine.

Hemen derin bir soluk alarak, bize A.B.D. İmparatorluğunu mu anlatıyorsun, demeyin. Benzerlik varsa, A.B.D.'nin suçu... Tarih öncesi Türklerinin değil.

İnanmazsanız, bir düşünün. Senatosu, Kongresi, federatif yapısı, eyalet sistemiyle... Ayrı eyaletlerde ayrı yasaların geçerli oluşu, ayrı kuralların yürürlükte bulunuşuyla...Seçim sisteminin bile, elekleme biçimiyle... Benim uydurmam değil.

Tarihin ve tarih bilimcilerin, ıkına sıkına anlattıkları...

Bunlardan derleyen Avcıoğlu gibi araştırmacıların da apaçık önümüze koyduğu... Bu doğrular içinde sizin yadsıyacağınız bir tek şey kaldı. Asyanın bozkırında fosilleşmiş kentlerin var oluşu...

Yoktur, olmamıştır, bu sözü edilen bulgular da, hiçbir zaman ortaya çıkarılmamıştır, diyebiliyorsanız, kavganız benimle değil. Onları gözler önüne serenlerle.

"Devlet Geleneği" bulunmayan bir halk, "Devlet Geleneği" olan daha ileri düzeydeki halklara hiçbir zaman egemen olamaz. Bu ok ve yayla donanmış bir ordunun, ateşli silâhlarla donanmış bir orduyu yenmesi kadar, gerçeğe aykırıdır.

TARİH İÇİNDE YÜRÜYELİM

Türkiye'nin özgün ve has bilginleri biraz çaba harcamayı göze alırlarsa yukarıdaki çıkarsamaların doğrusunu da yanlışını da ortaya sereceklerdir.

Yeter ki, incelemeye değer bulsunlar. Batı şablonlarına uymadığı için, burun kıvırıp atıvermesinler.

Öylelerine tarihten uzanan şamarı da az sonra birlikte atacağız. Hem de Orhun kıyılarından, Göktürklerin Başkenti Koso Saydam diyarından gelen bir şamar.

Ne diyor yazıtında Bilge Kağan; "Türk beyleri, türk adını bıraktı. Çinli adlarını aldı. Elli yıl Çin'e işini gücünü verdi." (M. Ergin, Orhun Abideleri, s. 38)

Ha tutsak olmuşsunuz, (İşinizi gücünüzü) vermişsiniz. Ha, kendiliğinizden herşeyi bir başkasının bakış açısından görmüşsünüz. Sonuçta bu da, (işinizi gücünüzü vermeniz) anlamını taşımıyor mu?

Bilge kağan, somut olgudan yola çıktığı için, sömürünün maddi koşullarını dile getirmiş. İdeolojik hayranlık aşağılık duygusuyla, manevi sömürünün uşakları durumuna düşürmüyor mu?

Breh, şamar ne de yaman inmekte yüzümüze!.. Hem de tam binbeşyüz yıl öncesinden.

AĞITLA ÖGÜT

"Türk ulusu şöyle demiş: İlli budun idim, ilim hani... Kime il kazanıyorum? Kağanlı budun idim, kağanım hani...Hangi kağana iş-güç veriyorum?"

Hey hey!... Gelsin Kurtuluş günleri.

1919 Baharında ne demiş Türk ulusu?

"Halife-i rûyi zemin olan padişahım vardı, hani? Dağ tepe imparatorluğum vardı, hani?

Padişahı düşman işagaline ses etmemiş. Beyleri paşalarına da, padişahına da hadi ordanı çekip işgalciye yağı bolmuşlar." (Düşman olmuşlar.)

Sen de ketempereye getirip 1500 yılı yutuverme, diyorsanız, haklısınız. Çünkü o 1500 yıl içinde, Devlet geleneğinin uygulandığı zamanlarda yükselişler, yozulduğu zamanlarda da düşüşler sözkonusu.

Ve günümüze ulayacak olan da bu.

Buna geçmeden, gelenekteki duruma yeniden ve kısacık bir göz daha atalım istiyorum.

Demokratik bir seçim, ister istemez katılanlarla, katılmayanları gerektirir değil mi? İşte, ulusların iç savaşımlarının nedeni. Katılmayanlar Kağan'ı tanımıyorlar. Tanımadıkları için de, savaş başlıyor.

Kağan kazanırsa, Kağanlığı Asya'yı kaplıyor. Yitirirse, yenen Kağan oluyor. Ama, bu durumda bile kurultay onaylamazsa Asya, yani Türkler üzerinde kağanlığı geçerli değil, Bire kadar kırması gerek.

En başta da kendi boyundan başlayarak.

Yani günümüzün deyimlerine getirirsek, particilik İsmet Paşa'nın iki dudağının arasından çıkma bir yeni oyuncak değil. Kuyruğundan tutan bir yana gidiyor,kulağından tutan bir başka yana. Hem de, kavgayı kızıştırarak.

Kağan, kağansa, kendini kanıtlamak zorunda.

Bunun da bir tek yolu var. Yapamam, edemem, yardım destek değil... Halkı, gizil istemi yönünde sürekli bir gelişmeye yönlendirmek.

Bunu yaptığı zaman, boylar budunlar ya da güncel deyimle partiler, en azından Kağan yöresinde birleşiyorlar. Bir kez de birleşme gerçekleşti mi, devlet, en görkemli yere kuruluyor. Elbette Kağan da... Kurtarıcı... Koruyucu... Gök varlıklarını bile meydana getiren yüce güç...

Bu doğal... Çünkü halkın, gizil gücü, bir adamın yüreğinde zonkluyorsa, yapmıyacağı hiçbir şey yoktur. Yapamayıcağı daha doğrusu.

Hemen burdan şöyle Atatürk'ün karizmasını bir düşünün diyerek Kurtuluş Savaşı ve sonrasına atlayıvermek var ama, tarihi saptırmaya uğraşanlarla dövüşürken, biz saptırmış olmayalım.

Yalnız, bu parçayı, olduğu gibi daha ileride anımsamak için belleğinize not edin.

İKTİDARIN KOŞULU ZOR

Ve üstelik şunları da, savımıza delil tutun; "**Varlıklı budun üzerine oturmadım. İçte aşsız, dışta donsuz yabız yablak budun üstüne oturdum... Türk budunu için gece uyumadım, gündüz oturmadım... Öle yite kazandım... Öyle kazanıp, budunun birliğini su ve ateş gibi bölmedim... Men özüm kağan oturduğumda, her yere gitmiş olan budun yaya, çıplak, öle yite geri geldi... Budunu doyurmak için savaştım... Ölecek budunu dirilttim... Çıplak budunu donlu kıldım... Yoksul budunu varlıklı kıldım... Az budunu çok kıldım...**"

Türk devletinin yapısını belirlemiştik.

Devlet olmasının kuralları da belirlendi mi böylece?

Var mı bunların üstüne söylenecek söz?

Seçimle gelen Kağan, budunu açsa doyuracak, çıplaksa giydirecek, yoksulsa zenginleştirecek... Halep ordaysa, arşın burda. Kimin canı istiyorsa buyursun... Boyunun ölçüsünü alsın.

Ama, öyle zulmetmek ya da hükmetmek amacıyla yola çıkmasın... Çıkanın her kezinde çıktığına pişman olacağını tarih yazıyor.

KARNAMAK-İ ARTAKŞATR-İ PAPAKAN

Üstelik yalnız tarih değil.

Bazen Doğu romanları da yazar. (Doğu'nun klasiği yoktur

diyenlerimizin kulakları çınlasın. Bu roman lafı benim değil. Yukarıdaki romanı, 1878'de çevirip Göttingen'de yayımlayan Nöldeke'nin. Hem de benimkini biraz daha aşarak. "Hacimli bir roman" tanımıyla sunuyor.

Okuduğunuzda, görüyorsunuz ki, şu yukarıdaki lafları eden Bilge Kağan'ın dedesi, İstemi Kağan ile, Sâsani Hükümarı Nuşirevan-ı Âdil (Husrev I) döneminin enfes bir öyküsü.

Behram Çubin adlı bir kahramanın çevresinde, aşkı, saray oyunlarını, savaşı ve aynı kahramanın düşmanına sığınışını anlatan enfes bir düzyazı örneği... Dörtyüz sayfayı aşan boyutuyla, zamanımızda bile az rastlanan (romanlardan.)

Orda görüyorsunuzki, toplumsal ilişkiler, özellikle yönetenlerin kendi toplumlarıyla ilişkilerinde, sürekli iyiye ve geleceğe dönük olmayı gerektiriyor. Olmadı mı, bir günün kahramanı, öbür günün haini olup çıkıveriyor.

Hüner o ki, öbürgün de kahraman kalabilmek.

İşte,bunu bilenlerden biri de, Husrev... Ktesiphon kapılarının üstüne şu sözleri kazdırıvermiş; **"Devlet iki türlü yönetilir. Bilimle, zulümle... Yönetilenin haklarını koruyan Devlet bilimi... Yönetenin yetkisini kollayan Devlet, zülmü seçer."**

Bunun üstüne söylenecek bir şeyi olmadığı için, Avrupa Ortaçağ karanlığında uyurken, Doğu'nun neden yükseldiğini gösterecek başka kanıt gerekmez.

Bu nedenle de VII. yüzyıldan başlayarak, Abbasi darbesini gerçekleştiren Ebu Müslim-i Horasani'yle Büveyhoğulları ve Bağdat Beyt-ül Hikme'sine geçmeyeceğim.

Yeniden Devlet Felsefesine, bilim ve uygarlık tartışmasına girmek gereksiz.

SELÇUKLU YAKIN ÖRNEK

Ama sağcımızın da, solcumuzun da kalıtçısı olmakta birleştikleri Selçuklu İmparatorluğuna bir bakış zorunlu. Çünkü

onun kısa ömrü, aradığımız bütün ipuçlarıyla dolu.

Kuruluşundan dağılışına olanlar, günümüzde daha da yoğunlaşan Türk devlet geleneğiyle, toplumun asal nitelik ve özelliğini göstermeye yeterli.

Melikname ve çoğu ona dayanan Selçukluname'lere göre, devletin kuruluşu haklı bir direnişe dayanır.

Selçuk'un babası *Dokak,* Hazar mı, Oğuz *Yabgu'su* mu olduğu tartışmalı birine bağlı *federe* bir han'dır.

Yabgu, Türk Devlet geleneğinde *han-hakan* üstü,belki de *ilhan* düzeyinde özerk başkanların rütbesidir.

İnsanımızı incelerken *Aka-Hitit* uygarlığında altını çizmeye çalıştığımız yerel ve bölgesel egemenlik birimlerinin başını anıştırır.

Dârâ'nın düzeninde satrap...İyon döneminde Kral.. Roma'da Senatör... Avrupa'da derebeyidir.

Türk devletinin yerelden evrensele dikey oluşması... İşleyiş biçim ve biçemi... Topluluklarca benimsenmesinin ana koşulu *Oğuz Türesine* dayanmasını gerektirir.

TARİH YAZMAK

Tarih yazmanın kolayı, egemeni izlemektir.

Buna,yazarın bakış açısı da eklenince, bir kahramanlar galerisi...Binlerce zulüm, kırım ve kıyım öyküsü ortaya çıkar.

Oysa tarihi yapan toplumdur.

Kahramansa, toplumsal gizil gücün doruğuna, toplumca oturtulan yetkin ve çaplı sözcü.

Bu temel kuralın daha da geçerli dönemleri, kölelik düzeninin ya bilinmediği... Ya da kesin olarak *reddedildiği* tarih dilimleri olsa gerektir.

Egemen birey ve toplulukların oluşturduğu birliği kurmak da, yaşatmak da, eşit hak, yetki, yüküm ve ödevlere dayalı bir yönetimle mümkündür. Kuruluş ve yayılma için kabulü zorla-

yan kıyım ve kırımlar ne olursa olsun, birlik oluşur oluşmaz, egemen bireylerin eşitliği gerçekleşmezse düzen kölecidir.

Aristokrat tarihçi, Aristo bilgenin kuramlaştırdığı *sürü-çoban, efendi-kul, seçkin-halk* ilişkisini eksen aldığında bile meydana gelen çelişkiyi göremez.

Gördüğünde de imdadına dinlerin *kör* inancı yetiştiğinden, tarihin asıl yapıcısını yok sayar.

Öyle olunca, mutlak egemene sadakatı kutsayıp... Kullukla köleliğe isyanın kötülük ve felâketi anlatıldıkça, kahramanın parıltısı artar.

Artık o, ol dediği olan, öl dediği ölen bir tanrıdır.

Homeros'un tanrı-yarı tanrı-tanrısal kahramanlarının serüvenlerini mitoloji sayar da, kendi kral, imparator veya sultanlarını tarih yapıcılığa taşıverir.

GELENEĞİN TEMELLERİ

Gelin sizinle, binlerce yılın alışkanlığından mümkün olduğunca sakınarak geçmişe bir bakalım.

Ola ki, budun-bilimin dönemeçlerinde, günümüz sorunlarının bile çözümüyle karşılaşırız.

Türk mitolojisi Oğuz Hanla başladığına göre, ilk ata o. Kuşkusuz bu sanı devlet kuruculuğundan alıyor.

Galiba zamanına değin yerel ve bölgesel birimlerden oluşan topluluk yönetimlerini, bir büyük federasyonda birleştirebildiğinden, ilk *dünya* egemeni de o olmuş.

Gerçi *Oğuzname*'de *Türe'nin* düzenleyicisi *Irkıl* Koca denilir. Ama, altı oğlunu sağ-sol, **Bozok-Üçok** diye ilk ayıran... Her birinin yerini ve ödevini belirleyen Oğuz'dur.

Irkıl Koca, Gün Han zamanında çoğalan boyları Oğuz misali sıraya dizer.

6 oğulca paylaşılan birliği 24 toruna bölüştürür.

Efsanenin burasında kısa bir zihin cimnastiği, bazı şeyleri daha açık görmemizi sağlayabilir.

Oğuz'un iki karısından üçer, oğullarının her birinin dörder oğlu olması, eşit, ilginç ve şaşırtıcı bir raslantıdır.

6 SOY, 24 BOY

Acaba bundan şu varsayımlar üretilebilir mi?

Örneğin, 6 soy ana-baba oğul... Karı-gelin damat diye tanımlanabilecek *üçler*... Oğuz'a ilk katılan 6 yiğitte kaynağını bulan *yediler* kutunu oluşturabilir.

24 boy, dünyanın dört bir yönünde Oğuz egemenliğini kabul etmiş budunların yüce başları... Ya da Homeros'un deyimiyle *hanları* olabileceği gibi, çeşitli sınıf ve mesleklerin birliğini de tanımlayabilir.

Gerçi efsane, kan bağında diretiyor.

Ama bu inadın,bütün insanları kardeş sayarak dünya egemenliğini doğal ve yasal kıldığını savlamak olası.

Oğuz'u devlet kuruculuğundan toplum yapıcılığına taşımanın yöntemi öyle bulunmuş. Ata'nın iki karısı da üçer oğul verir... Bunların her birinin dörder oğlu olur.

Ve böylece 24 boyun soykütüğü Oğuz'la bütünleşir.

Bütünleşti mi, gerisi kolay!..

Dünya 24'e bölünür. Sonradan çok parçalansa da, parça aslını aradığında kardeşini bulur.

İşte Irkıl Koca'nın da savı budur;

"Oğuz büyük bir kağandı."

Yeryüzünü egemenliği altına almış... Pek çok hazine ve sayısız hayvan toplamıştı.

Şimdi hepsi oğullarınındı.

6 oğulun her birin 4'erden 24 oğlu vardı.

Olabilir ki onlar,sonradan çekişirler.

Çelişkiyi, her birinin ad, san, rütbe ve ***mesleğini*** *belirlemek. Her birine bir nişan ve damga vermek önler.*

Böylece bununla bilinip tanınırlar.

Ve hiç birinin diğeriyle çekişmesi olamaz.

Onların evlâdı da her biri yerini bilsin. Ki, ***Devletin devamlılığı, uruğun bütünlüğü sağlansın."***

Bin yıllar ötesinden, bin yıllar sonrasına uzaman bir devlet stratejisiyle karşılaşmak şaşırtıcı mı?

Olmamalı!..

Devleti bir soy ya da ideolojinin yürütme organı değil de, sınıf dengesinin bekçisi sayıyorsanız, doğrusunun bu olduğunu bilirsiniz. Saymıyorsanız da, eninde sonunda doğruyu kavrarsınız.

BOY ADLARININ ANLAMI

Bunun için, yer zaman ve konu elverişli olsa, şu 24 boyun adı tek tek incelenmeye değer.

Yazık ki, yerimiz de yenimiz de dar.

O yüzden hızlı bir bakışla geçiştireceğiz.

Ama, o yüzeysellik bile, gerçekten ilginç çağrışımlar üretmeye yetecektir.

Örneğin *Kayı* oduncu, tahtacı... *Yazır* çiftçi, bahçeci, *Kanglı* kağnıcı, tekerci... *Bayat* varsıl, pazarcı...*Yapur* keçeci, dokumacı... *Salur* sabancı, sapancı... *Yiğdür* iğci, mekikçi dokumacı... *Büğdüz* bükücü, urgancı... *Kınık* kıncı, kaplamacı...*Kızık* yargılama, cezacı...*Avşar* avcı, tuzakçı... *Becene* bıçakçı, biçici, binici... *Çepni* keçi çobanı, diye kişi adları yerine meslek grupları oluşturmak zor değil.

Bilmem dikkatinizi çekti mi?

Oğuz Türesinin boylarıyla, Aka-Hitit federasyonun dalları, aynı tencerenin kapağı gibi birbiriyle örtüşmekte.

Oğuz ya da Irkıl Koca mı Aka-Hitit birliğinden yararlandı? Aka-Hitit birliği mi Oğuz Türesinden, henüz bilinmiyor. Ama, onca haçlı-filli sefere karşın hiçbir ulusun, Anadolu yaylasında tutunamamasına karşın, *göçebe Türkün (!)* kene gibi yapışıp kalmasının gizini görmeye yeter sanırım.

Ve yine sanırım ki, en eski Anadolu kalıtçımızla, en yenisinin kökeni buluşunca, gelenekle geleceği bağdaştırmak herkes için kolaylaştı.

YÜKSELİŞ VE DÜŞÜŞÜN NEDENİ

Konumuza bir de bu açıdan bakınca, çarpıcı gerçeği yüksek sesle yineleyebiliriz;

Asya'da da, Anadolu'da da devletlerin yükseliş ve düşüş koşulları aynıdır.

Savı şöyle açımlayabiliriz;

Yerelin genel egemenlikle, özel ve tüzel çıkarlarının bağdaşması... Eşit, özgür ve adil uzlaşmanın uyumundaki gelişme tutkusunun sevgiye dönüşmesi, yükselişin... Her türlü dayatma ise düşünün nedenidir.

İnanmayan bütün Asya ve Anadolu işgalleriyle, kurulup dağılan devletleri... Ve oraya kadar uzanamıyorsa Kurtuluş Savaşı'nı şöyle bir inceler.

İlk dayatmada karşılaşacağı ilk tepki, aymasını sağlayacak... Bilinçaltındaki üstencilikle teslimiyet tortusunun tamamını silip süpürecektir.

O zaman bazıları *manda*... Bazıları uyduluk... Bazıları yardım peşinde dilenciye dönerken.... *Kuvvayı Millinin,* Kongereden kongreye... Mitingden mitinge koşmasının anlamını bütün

açıklığıyla görecektir. Çünkü birliğin sağlanması ancak ve ancak toplumun kabulüyle mümkündür. Ve bunun için de, örgütlenmenin her basamağının seçime dayanması olmassa olmaz koşuldur.

Bilmem bu tür örgütlenmenin tanımını, güncel sözlüklerdeki *demokrasi* ile karşılar mısınız?

YERELDEN GENELE SEÇİM

Karşılıyorsanız, biraz daha ayrıntıya inebiliriz.

Dikey örgütlenmeyi meydana getiren yatay örgütlenmenin, aileden boya ulanışı, tam bir yelpazeyi andırır.

Soyla sop, Karı-kocada birleşince *oda (k)laşır. Oğullanınca, ev kurulur.* Gelinlenince, *Awul (avlu)*da toplaşılır. Damatlanınca, *Obaya* dönüşür.

Obaların kan bağı *Oymak*'a ulaşınca, buluşma ortayında ocak yakılır. Buna ilk yerleşim birimi olarak köyde diyebilirsiniz, *cite*'de.

Ocaklar yenileriyle beslendikçe *boy* atar.

Atılan *boy*'a kız-kızan *düğünü*... Değiş-tokuş *derneği*... Yarış-barış *töreni*... Ödül-sunu *şöleni* için ortay bir *bucak* bulacaksınız. Bulanda ister belde deyiniz... İster, *burg* ya da *burç*, köyden büyük yerleşim birimindesiniz.

Bu noktaya kadar, seçimin fazla anlamı yok.

Her topluluk, her kararı, her üyesinin oyuyla aldığı gibi, işbölümü aile içi görev dağılımıyla çözümlenir.

Ancak *bucakla* birlikte, genişleyen ilişkiler ağındaki çelişkilerin uzlaşması.... İşbölümü karmaşasının düzenlenmesi, denetçi-gözetici ya da yöneticiyi dayatır.

Boy yöneticilerini doğrudan seçer.

Derneşir dernek kurar.

Kadınlar *beyçe*... Esnaf *kalfa*... Çiftçi *ağa*... Gençler *yiğitlerini* seçer. *Kocalar Kurulu* oluştuğunda hepsi birden toplanır. Kurulun başına beyi seçerler.

Boy yönetimi tamamlanır.

Doğrudan katılım nedeniyle, yatay örgütlenmenin son basamağı sayılan *Kocalar Kurulu*, dikey örgütlenmenin de ilk basamağıdır.

DİKEY ÖRGÜTLENME

Boy daha da genişleyip *budun* haline gelince, bucakların ortasına *sancak* açılır. İlçe diyebilirsiniz, kasaba diye tanımlarsınız. Kend ya da *Cent*'liğe yaraştırırsınız.

Ama, ulaşım ve ileşitimin çok kısıtlı olduğu dönemlerde ocak, bucak, binlerce kişiyi aynı anda, aynı yerde toplayarak yönetim seçtirmenin zorluğunu aşamazsınız.

Toplumsal ivmede çaresizlik yok!..

Beylerle kurulları *kurultay* dererler.

Beyçeler kendi aralarında toplanır, *hanımı*... Kalfalar *ustayı*... Ağalar *başalarını*... Yiğitler *başlarını*... Beylerle hepsi birden *han'ı* dikerler.

Sancaklar kan ya da çıkar bağında buluşunca, bölgesel birlik ulus... Ortay yerleşim il büyüklüğüne ulaşır.

Bayanlar *hatunu*... Ustalar *ahiyi*... Başalar *bedük*'ü... Yiğitbaşılar *beşe'yi* seçer... Beyler *hakan* seçerler.

DİVAN VE DOKUNULMAZLIK

Böylece *divan* kurulur. Görev ömür boyudur. Ölenin yerine yenisini kendi sınıf ya da kitlesi seçer.

Kararlar *oybirliğiyle* alınır.

Biri katılmazsa, geçersizdir.

Bey ya da Han da içinde, hiçbir üye, ya da kurulun çoğunluğu, *hıyanet* dışında ötekini suçlayamaz. Çünkü divan toplumsal işbölümün tüm dallarını *temsil* etme yetisiyle, toplumsal uzlaşmanın odağıdır.

Sınıf ve kategoriler arasındaki çıkar çelişkileri oybirliği olmadan giderilemez... Sınıf ya da kategorisinin çıkarlarını, ötekilerle uzlaştıracak olanın düşüncesini sonuna kadar savunabilmesi de, dokunulmazlığı gerektirir.

Geriye, bütün bu ulusların bir federasyon çemsiyesinde, dünya egemenliğine dönüştürmek mi kalıyor?

Kağanlık, İslâmın kökleşmesiyle Divan ve kurullardan sürülen kadının *eceliği* de içinde, *babalık, ululuk, yabguluk* gibi görevler hazırda beklemektedir.

Yani, dikey örgütlenmenin sonrası da kurullar eliyle ve öncesinde olduğu gibi, seçimle kotarılır.

İlçeler ili oluşturduğunda, *il divanı*.... İller *ulusa* dönüştüğünde *Yüce Divan* aynı yöntemle seçilir. İki *kurultay* arasındaki yetkisi ülke genelinde geçerlidir.

Ulusal divanlar bir *Kağanın* çevresinde uzlaştığında ise, Oğuz piramidinin kilittaşı konulur. Dünya egemenliği bir merkezde toplanmıştır.

Oğuz Divanının toplantısına *Kengeş*... Aka-Hitit divanının toplantısına *Pankuş* denir.

İsteyen ve arayan daha pek çok konuda, pek çok benzerlik bulabilir.

Biz uzatmadan Selçuklu'nun serencamına geçelim.

YAGBU SUBAŞI ÇEKİŞMESİ

875-885 yılları arasındaki bir zaman diliminde, Yabgu, Oğuz boylarından birine saldırmak ister.

Divan kengeş eyler. Dokak isteğe karşı çıkar.

Yabgu, oybirliğini sağlayamayınca Dokak'a saldırır.

Yüzünden yaralanan Dokak,gürzünü Yabgunun başına çalar. Atından düşürür.

Araya giren öteki üyeler, tarafları barıştırı polayı kapatmayı başarırlar. Ama, soğukluğu gidermek zordur.

Dokak topluluğunu alarak Aral bölgesinden ayrılmayı düşünür. Ne var ki, buna ömrü yetmez.

Babası öldüğünde Selçuk 17-18 yaşındadır.

Yabgunun sarayında yetişmiş... Babasının yerine *subaşı* atanmıştır. Divanda kadınların temsilcisi olan *Hatun,* hazine sorumlusudur.

Bilinmeyen bir nedenle Selçuk'la arası açılır.

Çekişme sertleşince, 100 atlıyla Aral'ı gizlice terkettiği de söylenir... Kınık boyunu toplayıp gittiği de!..

Bilinen 960 dolaylarında *Cend*'e geldiğidir.

DİN SEÇİMİ

Orada *ulu-kam*'ın yardımıyla bir kurultay toplar.

Yıl 960... Gündem: din *Seçimi*dir.

Kurultay iki ay sürer.

Vatikan, Bizans, Bağdat, Hazar ve Tibet'in gönderdiği ikişer din ulusu, kendilerine ayrılan birer hafta boyunca kendi dinlerinin övgüsünü yapar.

Çin'den Fin'e, Maçin'den Hind'e *içoğuz dışoğuz, üçoğuz dokuzoğuz* beyleri 7 hafta boyunca molla, rahip ve hahamları dinler.

Sonra onları şölene salıp aralarında tartışırlar.

960'ta İslâm, en zayıf dönemini yaşamaktadır.

Emeviler eteklerini iyice Endülüs'e toplamış... Abbasi halifesi Muti, hükmünü saray duvarlarının dışına bile çıkarmaktan aciz... Büveyhoğularının hayal perdesinde bir kukladan ibarettir.

Katolik Vatikan Roma, Ordodoks Konstantaniye Bizans,

Yahudi Hazar bütün Kafkaslar, Brahman Tibet Hint ve Çin'i denetim altında tutmaktadır.

Kurultay, tartışmasını kısa zamanda bitirir.

İslâmı seçerse, egemen olması işten değildir.

Duraksamadan karar verir.

Doğal dinleri Şamanizmle, seçtikleri islâmı uzlaştırma görevini *ulu-kam'a* yükümleyerek yasağı (Yasa'yı) boy ya da *budunlarında* uygulamak üzere dağılırlar.

Kurultayı izleyen ikinci ayın ilk cumasında, 70 bin oymak, aynı anda şahadet getirip aynı anda Müslüman olur.

Bu o zaman için 4 milyon 500 bin, günümüzde yaklaşık 1 milyar 500 milyon insan demektir.

AMERİKA KEŞFEDİLDİ

Burada kısaca Ahmet Yesevi'yi tanımak zorunlu.

Özellikle çağımızın **Türk-İslâm setezcileri** için.

Niyetleri, *Vahhabi sünniliğini* egemen kılmak değilse, o işin yüzyıllarca önce yapıldığını bilsinler...

Eğer *şeriat-sentez* sarası arasında onun mutlakçılığıysa, her dönemde hevesin kursakta kaldığını, öğrensinler diye,

Böylelikle, yalanı doğrusunu araştırma olanağı bulur. Ve yazılanları eleştirirken, o tür girişimlerin nasıl ve neden hüsrana uğradığını... Yeni denemelerin niçin aynı *akibette* sonuçlanacağını belki (!) anlarlar

Ama ünlü sözdür.

Ders alınsaydı, hiç tarih *tekerrür* eder miydi?

Gerçi tarih *tekerrür* etmez, *tekemmül* eder.

Ayını formülü uygulamaya kalkanlar, benzer sonuçlarla karşılaşınca yineleniyor sandıklarından öyle denir.

Ne var ki, her kendini deha sanan, diktasını dayatmanın en *masum* yolunu dinde bulmuştur.

Oysa masum, kurnazlıkla sahteciliğe dirençsizdir.

Din *masumiyetle* eşanlamlı olduğuna göre, takkesi, külâhı sarığı, her neyse önüne alıp düşünmesi gereken kendini altedilmez kurnaz, başedilmez sahteci sanandır.

İşte o yüzden, Türk-İslâm sentezinin günümüzden onikibuçuk yüzyıl önce kurulduğu.. Ve o zamanndan bu zamana kaç kez saltanat aşısını dışladığı bilinirse,yeni bir deneye gerek kalmayabilir.

Elbet, söz bilgisiz ve bilisizler meclisinden dışarı!..

İSLAM CUMHURİYET VE CİHADI

Biz gelelim tarihin gerçeğine.

Hiç kuşkusuz, İslâmın en mutlu ve kutlu çağı, ilk 35 yıllık *Medine Cumhuriyeti* dönemidir.

Muhammed öldüğünde 112 mi, 118 mi olduğu halâ tartışılan sahabe ilişkileri tam bir eşitlik ve özgürlük içerir.

Hatta zamanın tanığı ve yazarı ibn-i Şahab... Ve ona dayanan Taberi, Mesudi gibi bütün eski tarihçiler; *Mescit*'teki toplantılardan birinde ***kolları ve yüzü çiçek bozuğu bir hatunun,*** Peygamberin ganimet dağıtımına *itiraz* ederek eşitlik istediğini... Ve o andan başlayarak ganimetin eşit paylaşıldığını anlata anlata bitiremezler.

Özgürlük ve eşitliğin yanına adeleti de koyduğunuz zaman o bir avuç insanın mutluluğunu kıskanan haklı.

Yazık ki, gerekçesi ne olursa olsun insanoğlunun egemenlik tutkusu, toplumun kutu ve mutunun kurdu. Bir an önce onları tüketmek amacıyla her dem pusuda.

O dönemin kurdu Ebu Süfyan'ın oğlu Muaviye adıyla Şam valisi halinde beklemektedir.

Seçilmiş son Halife Ali'ye başkaldırır.

Ali, savaşı kazanabilecekken, Muaviye 500 kişilik ordusunun her mızrağına bir Kur'an taktırır.

Ali, zamanımız yobazlarının pek sevdikleri; "*Savaş Hiledir,*" *hadisine* karşın, Kur'an'a saygısından saldırmaz.

Artık Amr bin As'la Ebu Muse-i Eşari'nin hakem hilesi, sadece sonucu mühürleyen bir balmumudur.

Ama Ali bu aymazlıkla da yetinmez.

"Düşmanımın düşmanı, dostumdur," incileri döktüren büyük mücahit, asıl düşmanı ardında bırakarak birlikte cumhuriyeti korumaya kalkışan Hariciler'e saldırır.

Artık Ali Kufe Mescit'i önünde mecruh... Cumhuriyet Muaviye'nin altında saltanat koltuğu... Toplumun kutuyla mutu *Kerbelâ* çölünde kan deryasıdır.

CİHADDAN KIYIMA

Ali'yi hile ile yenmeyi başardığı halde, Bizans'ın gücünden sakınan *Muaviye*, İslâm *mücahitlerini* ya Roma ile yüzyıllardır çarpışmakta olan Berberlerin... Ya *köhneyen* Hun Kağanlığından kopmuş dağınık Oğuz topluluklarının üstüne göndermekte duraksamaz.

Berberler Roma'ya karşı din silâhıyla donanır. Kartacalı Anibal'in izini sürerek Endülüs'e çıkarlar.

Türkler Şamanizmden bir türlü kopamadıkları için yaklaşık 50 yıl pusuya düşürülür, kıyılırlar.

Halife *Abdülmelik*'in Horasan valisi *Kuteybe* bin *Müslim* (670-715) pek acımasızdır. Kılıcının ucuna rastlayan 10 yaşın üstündeki bütün Türkleri öldürür. Altındaki kızları cariye, oğlanları köle olarak satar.

Baskı, kıyım ve zulüm o boyutlardadır ki, ticaret ilişkileri nedeniyle Müslüman olanlarla... Emevi yanlıları dahi bu kıyımdan yakasını kurtaramaz.

Bu yüzden olsa gerek İslâmiyet'in Horasan'ı tümüyle aydınlatması için, Kuteybe'nin ölmesi... Kıyımın biraz durması... Ve Ebu Müslim-i Horasani'nin büyümesini beklemek zorunludur.

TÜRK-İSLAM SENTEZİ

Türk-İslâm sentezinin asıl ve hiç tartışmasız ilk kurucusu, Ebu Müslim-i Horasani'dir.

Softa bozuntularının, kılıç müslümanı, genellemesine tam uymasa da, bizzat o'na yakıştırılabilir.

Ana-babası *Kuteybe* tarafından kılıçtan geçirilmiş... Minnacık bir bebe iken *Kufe* pazarında köle olarak satılmış... Önce Beni İci, sonra Abbasoğulları elinde bir İslâm dehası olarak büyümüştür.

Son efendileri tarafından Horasan'a gönderildiğinde *Emevi Hilâfetinin* doğal muhalifidir. Ama bütün çabalarına karşın çevresine kimseyi toplayamaz.

Şaman Türkler bir türlü *atalarının ruhlarını* terkederek *İslâmın nuruna* dönmemektedirler!..

Ebu Müslim sorunu kısa sürede çözer.

İslâm, tüm şiddetiyle reenkarnasyonu yadsır.

Ama *Mirac, Şaman'ın Tanrı Ülgen'e çıkışıdır.*

Gerçi *Şaman* doldurulmuş kaza... Hz. Muhammed Burak'a biner... Ama her ikisi de, gökyüzünün katları arasında neredeyse aynı biçimde dolaşır.

Ebu Müslim, *ataların ruhunu, Mirac*'a yerleştirir yerleştirmez, **Türk-İslâm sentezi** gerçekleşir.

Ve Kuteybe'nin 10 yılda, onbinleri kıymasına karşın alamadığı sonucu, o kısa sürede sağlayıverir.

Öyle ki, 746'da gittiği Horasan'ı 747'de Emevi Hilâfetinekarşı ayaklandırır.

Bir elinde *Ali-yi Murtaza* sancağı... Ötekinde *demirci ahisi Hurdek*'in demir kapıları yonga gibi doğrayan baltası, Oğuz'un öcünü bire kadar alır.

Horasan'dan Şam'a yürüyerek *Emevi* Saltanatına son... *Abbasi* saltanatına yol ve yön verir.

Artık o hem Horasan valisi, hem de bir efsanedir.

Bir yana döner *Muaviye* yandaşlarını doğrar. Öte yana döner, *İslâmın nurunu yayar.*

ERK ÇEKİŞMESİ

Öyle ki, saltanatını borçlu olduğu Ebu Müslim'in bu parıltısı, Halife Mansuru dehşetli rahatsız eder. Çevresindeki yağcı ve kışkırtıcıların da etkisiyle Horasan valisinden gittikçe soğur.

Tam Ebu Müslim'i giderme çaresi ararken, Suriye Valisi olan amcası Abdullah bin Ali ayaklanır.

Saray entrikalarında usta ama, savaş alanlarında çaresiz Halife, bir kez daha Ebu Müslim'in ünlü baltasına *mecbur olmuştur.*

Efsane, kısa sürede isyanı bastırır.

Yenilenin hazinesini Bağdat *işretine tahsis* edeceğine, olduğu gibi Horasan'a aktarır.

Artık grisini kestirip atmak kolaydır.

Erk paylaşılmazlığını kanıtlayacak... Müslim, tıpkı, Artaşrak-i Papagan'ın Behram Çubin'i gibi, her saf ve büyük kahramanın kaçınılmaz ikilemiyle bunalacak... Bir yanı kuşkular içinde kıvranırken, bir yanı özgüvenin onuruyla bilenecek... Ve sonunda çağrıcıların güvencesiyle, *sadakatın işkencesi* kuşkusunu yenecektir.

Ama halife, her zorba egemen gibi, pususunu kurmuş, büyük bir tutkuyla avını beklemektedir.

755'te *Hil'at* giydirmek için Bağdat'a çağırdığı kahramana kefen kuşatmakta duraksamaz.

Ebu Müslim'in siyasaya kurban giden *sentezi*, isyan sancaklığını 100 yıl daha sürdürecek... 960 Kurultayıyla yeni bir güce kavuşmakla yetinmeyecek... Alevilik *donuna büründürerek* yayılma ve yerleşmenin ideolojisine dönüştüren büyük ustasına kavuşacaktır.

AHMET YESEVİ

Ahmet Yesevi'den söz eden bütün belgeler, yaşamı konusunda kesinlikten kaçınıyor.

Ama, Hamedan'dan önce de pek çok ozan ve şeyh çıktığı halde; Örneğin 970'lerde ölen Ebu Firas Hemedani... 969-1008 arasında yaşayan Ebulfazl Hemedani, üstelik *Bedi'ül-zaman* anılır... Ve Rey başta olmak üzere Yesevi'nin bulunduğu her yerde bulunmuşken, Şeyh Yusuf-u *Hemedani*'ye dayayarak ölümünü 1160'a tarihlemekte birleşiyor.

Ancak, kendi yapıtı *Divan-ı hikmet* izlenirse, 960 Cend Kurultayı'yla çakışan pek çok şeye rastlanır.

Örneği İslâmla 63'ünde tanıştığını anlatan dörtlükler... Sadece birkaçına bakalım mı?

HİKMET'İN TANIKLIĞI

Mevlâm aşk kapısını açınca bana değdi,
Toprak kıldı, hazrol deyip boynum eğdi,
Bârân-sıfat mel'âmetin oku değdi,
Peykân alıp yürek bağrım deştim işte...

Gönlüm katı, dilim acı, özüm zalim,
Kur'an okuyup amel kılmaz yalan âlim,
Garip canım sarfeyleyim yoktur malım,
Haktan korkup ateşe girmeden piştim işte...

Yaşım altmışüçe yetti, geçtim gafil,
Hak emrini muhkem tutmam, özüm cahil,
Oruç, namaz kaza kılıp oldum kâhil,
Kötü izleyip iyilerden geçtim işte...

VELAYETNAMELER

Velâyetname yazarları, tarihçilere taş çıkartmakta.

Onlar nasıl din değiştirenin soyunu Peygamberlere dayayı-vermektelerse, bunlar da *hikmetlerin* altını üstünü çok güzel doldurmaktadırlar.

Her halde, ondan sonra iyice karışan kafalara istenen maydanozu ekmek pek kolay olmaktadır.

Hani Hoca Ahmet Yesevi de, onlardan kalır değil.

Ardıllarına çok yardım eylemekte. 7 yaşında Arslan Bâb'ın ağzından Peygamber hurması kaptığı kendi lâfı.

Ama, *Şamanizme* biıazcık bulaştıysanız, yaşlanan kamın ruhunu aktaracağı *saralı çocuk* peşine düştüğünü bilirsiniz. 7 yaşını aşanların eğitilmez sayıldığını da!..

Yeteneklerin ağızdan ağıza tükrükle devredildiğini anımsayınca peygamber hurmasının gizi çabuk çözülür. Hele bir de, Arslan Bâb'ın soykütüğünü çıkarırsanız. Gözlerinizin kamaşması işten değildir.

Şöyle kısacık ele alalım mı?

EBU MÜSLİM'DEN BABEK'E

Yesevi 7 yaşındayken ağzına tüküren Arslan Bâb veya babanın, Babek'in ardıllarından biri olması mümkün. Çünkü, olaylar zincirini izleyen, hiç dönemece girmeden dosdoğru o dergâhın kapısına varmakta.

Babek ise, Ebu Müslim'in öldürülüşünü bir türlü içlerine sindiremeyen Horasan erlerinin önderi.

Menakıbına göre, babası Mutahhara, Ebu Müslim'in biricik kızı ve ardılı Fatıma'nın oğludur.

Bu yüzden saygın bir soyun *varisidir.*

876'da Halife Me'mun'a başkaldırır kaldırmaz, tüm Horasan'ı çevresine toplar. Belgeler sadece çarpışmalarda ölenleri onbinlerle, yüzbinlerle açıklamaktadırlar.

Yani, başlayan isyanın boyutları çok büyüktür.

Böylesine etkin bir olayın, orasından burasından çekiştirilmemesi mümkün mü? Elbet her düşünce sahibi kendine uygun bir gerekçe bulacak. Ve her yenilmiş devrimci gibi o da bunlara katlanacaktır.

MUTLAKÇILAR, SÖZ SİZİN!..

Hadi saltanatçılar çilingir sofrasına!..

Her isyan gibi, bunda da öyle çok meze var ki!..

Artık kaşık da, *iştah* da sizin.

Komünist, bölücü ve isyancının malı olmasa da, kanı ananızın ak sütü gibi helâl hakkınız!..

Dile dile mi olur, eze eze mi? Mezhep ve meşrebinize uygun, yiyin de seyreyleyelim.

Kimine göre, kalabalıklara egemen olmasının nedeni Ebu Müslim'in torunu olması değildir. Çünkü aslında Medayinli bir yağ tüccarının oğludur.

Bazılarınca, halkı büyü ve afsunla aldatan *Horasanlı Şeytan'*dan başka bir şey değildir.

Kimince, Mazdek komünizminin (!) o zamanki saf ve suçsuz yandaşı *Hurremileri kandıran bir yalancıdır.*

Kiminin öyküsü daha da revnaklıdır!..

Hurremi önderi Cavidan'la Abu İmren post kavgasında birbirini öldürürer. Cavidan'ın karısı Babek'e aşıktır. Önderin ölmeden önce ruhunun Babek'e geçeceğini söylediğine andiçer.

Böyle bir tanıklık sözkonusu olunca *Hurremiler* hemen imana gelir... Ve büyük çoğunluğu derhal *biat* eyler!.

Babek,soyağacına *Hurremi* önderliğini ekler.

Çevresi kısa zamanda Ebu Müslim'in ölümüne hâla inanamayan... Hilâfet saltanatından hoşnutsuz... Eski düzeni arayan Yeni düzen hevesine kapılanlarca dolar.

Güç yetireceğini anlar anlamaz Hilâfete başkaldırır.

838'de Afşin tarafından yenilinceye Horsan ve dolaylarının tek egemenidir.

Yenilince tutulup Bağdat'ta işkenceyle öldürülür.

Bozgun sırasında paçasını kurtarabilenlerin, Kafkas dağlarıyla, Horasan koyaklarına dağıldığı kesin. Her ideoloji sahibi gibi, yaralarını onaracak kadar uzun bir süre gizlendikten sonra, yeniden ortaya çıktıtları da.

BABEK'TEN YESEVİ'YE

Eğer bu anlatılanlar doğru... Arslan Bâb onlardan biriyse Yesevi'nin hem yaş, hem de soykütüğünü Cend Kurultayı sürecine oturtmak mümkün.

Yesevi velâyetnamelerinin bazıları Arslan Bâb'ın 400, bazıları 700 yıl yaşadığını söylüyor.

Bu söylemi bir an için şöyle alalım.

400 yıl, *Hicri takvim* sürecini... 700 yıl eski Türk takviminin 12'lik yıllarını çağrıştırsın.

Arslan Bâb'dan Babek'e... Ondan Muslim yoluyla Ali ve Muhammed'in sofrasına ulaşmak hiç de zor değil.

Hele *Tasavvufun*, efsaneyle gerçeği içiçe sunduğundan haberliyseniz, varsayımı hiç yabana atamazsınız.

Halep oradaysa, arşın burada!..

Peygamber zamanında *kameri takvimle* 400 yılı hesaplayın. 570+33=902 mi etti?

Şimdi bir de, Kurultay tarihinden 63'ü çıkarıp 7-8 yaşlarını ekleyin. Tarih yine aynı 902-903.

Bundan 700: 12=58'i çıkardığınızda ise, babek'in yenilgi ve öldürülme tarihiyle burun buruna geliniverir.

YÜCE-KAM'LIKTAN PİR-ATALIĞA

Gelince, 63 yaşına kadar *yüce-kam* olanın 960'ta *İslâmla teşerrüf ederek* önce Hoca Ahmet Yesevi'ye... *İdeoloji kuruculuğunu* başarır başarmaz, Selçuklu'nun ünlü ve bilge veziri nizamülmülk' (1018-1092)ün deyimiyle T*ürkistan piri*... Ve yetiştirdiği *alp*-erenlerin tanımıyla *Pirata*'lığa dönüşmesi mümkün olur.

Olur ya, yolu uzun olsa da, işi kolaydır.

Dinsel açıdan kolaydır.

Ebu Müslim-i Horasani tarafından 755'lerde yapılan **Türk-İslâm sentezi** başkaldırı, yengi ve yenilgilerle törpülenmiş... İlk dönemdeki Abbasoğullarına bağlılık, mutlakçılığın entrikalarında örselenmiştir.

Bütün hesaplaşmalardan süzüle süzüle *seçilmiş son halife Ali'ye* perçinlendiğinde Oğuz Türesi'nce tam anlamıyla özümseniverir.

Ve o haliyle ticaret yolları üstündeki pek çok Türk *boyunca* zaten kabul edilmiş bir biçimde elinin altındadır.

BEYT-ÜL-HİKME DORUĞU

Düşünsel altyapısı, hazırdır.

Bağdat Beyt-ül-Hikme'si yeni platonculuğun... Günümüz deyimiyle aydınlanmanın doruğundadır.

Akademi 825'lerde Abbasi halifesi Me'mun tarafından, babası Harun Reşit zamanında başlayan çeviri furyasını düzenlemek amacıyla kurulmuştur.

Örneği eski Cundişapur Tıp Akademisi'dir.

Sasani hükümdarı Hurev I. Cunduşapur'u, İskenderiye ve Antakya tıp akademilerinin devamı... Böylelikle de, Atina ve Isparta kanalıyla Milet-Susa dönencesinin tamamlayıcısı olarak

düşünmüştür.

Cundişapur'dan gelen *hekimlerin* bilgi kaynaklarına, Hind ve Çin pınarlarını ekleme çabaları Büyük Türk bilgesi Farabi (870-950)de *simyacısını* bulur.

YENİ PLATONCULUK

Farabi, Ebu Müslim'in dinsel anlamda yaptığını, felsefe ve bilim alanında yapmış... Platon'la Aristo'yu uzlaştırmaya çalışırken, *Ansiklopedisiyle* Doğu-Batı sentezinin formülünü açıklayıvermiştir.

O formülden yola çıkan pek çok ardılı, harika bir sentezle *Yeni Platonculuğu* kurmakta gecikmemişlerdir.

Özellikle Biruni (973-1051), felsefeye ünlü *Hind*'iyle *Mahabharatta*'yı... Matematiğe,gününüzde de geçerli Zec (Uzaybilim)iyle sıfırı... İbn-i Sina (980-1037) bugün bile tıp fakültelerinin başat kitaplarından *Kanun*'uyla felsefeyi tıbba... *Endülüs* felsefesini çok derinden etkileyen *İhya*'sıyla felsefeye tıbbı ekleyerek...*Thales*'ten, *Pisagor* ve *Arşimed*'e... *Anaksimandros*'tan, *Platon, Aristo* ve *Lao-Tzu*'ya bileştirmişler... *Hallac-ı Mansur*'dan Şehabetttin Suhraverdi'ye... *Ebulula Mâariden, İbn-i Rüşde*'e verdikleri onca kurbana karşın bilimi teknik keşif ve icatların eşiğine taşımışlardı.

Ne yazık!..

Mutlakçı irtica, hemen arkalarından, Gazali (1058-1111) gibi bir dehayı bulamasa, *Aristoculuğun* eskisini unutup yeni sinden yoksun kalacak... Belki de insanlık hilâfet yobazının akıttığı kana doyarak papalık yobazının *inkizisyonundan* kurtulmuş olacaktı!..

960 Cend Kurultayı'nın ortamı budur.

Kurultay kararını uygular uygulamaz, din değiştiren Oğuz boyları Selçukoğullarının çevresinde toplanır.

Artık Horasan onlardan sorulmaktadır.

ALP-EREN= ÖRGÜT BİLEŞİMİ

Kam-ata'lıktan, Pir-ata'lığa geçen Yesevi'nin yükümü, yeni oluşumu yaygınlaştırarak vazgeçilmez kılmaktır.

Hiç zaman yitirmez.

Her boydan, her yıl, üçer yaşında birer çocuk alır.

Bilimin her dalında, onları ilerletebilecek yetkinliğe erişinceye eğitir. Yeteneklerine göre 14-15 yılsüren bu eğitimin ardından bilim tutkusuna kapılanlar kuramda kalır. Fizik yetenekleri gelişenler uygulama alanına yönelir.

Yeniden boylara başvurulur.

Her bir genç için 2 yaşında birer tay istenir.

Bilgi dallarında yetişenler, döğüş sanatlarında ustalaşır. Her biri şamanlıktan *ninjalığa* birer ordu haline gelir.

19-20 yaşlarına geldiklerinde de, atlarına atladıkları gibi, tek başlarına yolculuğa çıkarlar.

Kural tektir.

Atının çatladığı yerde okunu atacak... Okunun düştüğü yerde, en yetkin olduğu işin *dergâhını* kuracaktır.

O zamanki sözlüklerde *Alpin* savaşçı, *erenin* sanatçıyı tanımladığını görürseniz, Alp-eren'in nasıl bir bileşim olduğunu anlamak kolaylaşır.

YERLEŞİMİN GİZİ VE GİZEMİ

Alp-eren, ödevi gereği atına atladığı gibi gösterilen yön ve yoda çatlatıncaya kadar gider. Bütün yön ve iklimlerin uç noktalarında at çatlar. Ok, genellikle iki yerleşim biriminin arasında, bir su başına düşer.

Ustalığa bakın ki, okun düştüğü yer kepir taş, batıklık,kıraç ya da yoz olduğundan çevresindeki yerleşimlerden hiç biri sahiplenmemiştir.

Alp-eren bilgi ve emekle kısa sürede orayı bayındır kılar. Kılar kılmaz da, nice bir hazıra konucu varsa başına üşüşür. Eren yanıyla ürettiğini, alp yanıyla koruyacaktır.

Hazıra konma meraklılarının çoğunun hevesini önceki haksızlığı beslediğinden, hem suçlu hem güçlüdürler. Ama bu kez yanlış yer ve kişi seçmişlerdir. Eşek sudan gelinceye sopa yedikleri yetmez... Daha önce ezdiklerinin hesabını da vermeye koşulurlar.

Alp-eren kısa zamanda çevredeki hastanın hekimi, haklının *hâkimi,* haksızın celladı olur çıkar.

Artık o oranın vazgeçilmezlerinden biridir.

Haberi Horasan'a varmadan, Horasan'dan yenileri gelir. İki yerleşimin arasında, dertlere deva, yorgunlara şifa yeni bir yerleşimin türemesi fazla gecikmez.

TÜRKLERE ATALIK ZOR

İşte X. Yüzyılda Yesevi'yi devlet kurucusu Oğuz Ata'nın yanıbaşına oturtan da budur. *İdeoloji kuruculuğu.*

Sanırım buradan yola çıkanlar, Mustafa Kemal Ata'lığının gizini çözmekte zorlanmazlar.

Yükseliş halinde ideolojik, düşüş halinde *Toplumsal Birliği* kim kursa, aynı onuru kazanıyor.

Elbet toplumu tümüyle etkileyebiliyorsa.

Yok etkileyemiyorsa, bir zaman egemen oluyor.

Hatta zorbalığıyla epeyce can da yakıyor.

Han dikiliyor... Sultanlıklara doğuyor... Hatta kurultaylarca *kağan* bile seçiliyor.

Ama, *ataların* yanına bile yanaşamıyor.

Gültekin Kağan'dan, Selçuk, Cengiz, Timur ve Osman'a, hatta Fatih'le Kanuni'ye kadar örnek çok.

Bilinebildiği kadarıyla ata az.

Oğuz ata... Korkut ata... Pir ata... Atatürk...

Belki sonuncusu için yasayla soyadı olmasına karşın henüz erken... Ama, ölümün ardından 44 yıl geçtiği halde, her toplumsal açmazda halkın umudu olabiliyor... Her olumlu çözümde o'nun izleri bulunabiliyorsa, zaman ondan yana çalışıyor demektir.

Balta kesmez sağcılarımızla, burnundan kıl aldırmaz solcularımız, karşısına o'nun çapında bir bileşimci çıkarabilirlerse yaşadılar. Çıkaramazlarsa eninde sonunda o'na yapıştıklarını hayret ve belki de dehşetle göreceklerdir.

Çünkü toplumun tamamının olmazsa bile en az yüzde 80'inin oy ve onayını alacak güce erişilmedikçe, kurucuları gölgelemek olasız. Onu alana da atalık helâl!..

SELÇUKLU'NUN YÜKSELİŞİ

Bunun yolu da, hem işi halkın gizil gücüne uygun işlemek... Hem her aşamada onayını almaktan geçiyor.

Bu yüzden yükselişte Selçuklu *Kurultay*'ı tek değil.

Merv'i ele geçirir geçirmez 1038'de bir *Kurultay* daha toplanır. Bu kez gündem geniştir. *Yön seçiminden, yazı ve han seçimine* kadar uzanır.

Karar çabuk alınır.

Yayılmanın yönü Batı olacaktır. Yazı dinin *elifbasına* dönecektir. Tuğrul *Han* dikilecektir.

Din Seçimi Kurutayının 75. yılı dolarken, Selçukoğulları Bermek ve Büveyhoğulları'nın yerine geçmiş... Dinin uyduluğu yerine, dine egemen olmayı başarmıştır.

Öyle ki, salt *İslâmın Kılıcı* ilân edilmemiş... Peygamber'in *"Yüce Tanrı, benim Türk adlı ordum vardır... Onları Doğu'da*

oturttum. Kızdığım ulusun üstüne saldırtırım..." hadisi üstüne; *"Türk dilini öğreniniz, çünkü onların egemenlikleri uzun sürecektir,* kehanetiyle ödüllendirilmiştir.

Bunların gücü, Tanrı'nın bile önüne geçiren yağcılar tarafından uydurulduğuna kuşku yok.

Bugün, bir hukuk devletinin yurttaşları arasında öyleleri o kadar çok ki, ayrıca tanık göstermek gereksiz.

Ama, çağdaşı Kaşgarlı Mahmut'a 1076-78'lerde;

"Tanrı'nın devlet güneşini Türk burçlarında doğdurmuş olduğunu ve onların mülkleri üzerinde göklerin bütün teğrelerini döndürmüş bulunduğunu gördüm.

Tanrı onlara Türk adını verdi ve onları yeryüzüne ilbay kıldı. Zamanımızın hakanlarını onlardan çıkardı. Dünya milletlerinin idare yularını onların eline verdi. Onları herkese üstün eyledi. Kendilerini hak üzere güçlendirdi.

Onlarla birlikte çalışanı, onlardan yana olanı aziz kıldı ve Türkler yüzünden onları her dileklerine eriştirdi. Bu kimseleri kötülerin şerrinden korudu.

Okları dokunmaktan korunabilmek için aklı olana düşen şey, bu adamların tuttuğu yolu tutmak oldu.

Derdini dinletebilmek ve Türk'lerin gönlünü almak için onların diliyle konuşmaktan başka yol yoktur..." Dedirttiği kuşkudan arık.

Öyleyse, ideoloğun desteği küçümsenemez.

SELÇUKLU'NUN DÜŞÜŞÜ

Selçuklu bunu bildiği halde, kavrayamamıştır.

Osmanlı bilmesi gerekirken anlayamamıştır.

Cumhuriyet aldırmazlığı dener mi? Kestirmesi zor.

Ama denerse, sonunun öncüleriyle aynı olacağını söyle-

mek kehanet değil. Şimdiye kadar anlatılanlarla, bundan sonra söyleneceklere göre, *tarihin hükmü*.

Düşünsel anlamda Sokrat-Atina kimlik... Mansur Halife Muktedir din... Bedreddin-Çelebi Mehmet egemenlik çelişmesiyle... Aristo-İskender, Nizamülmülk-Melikşah, Gazali-yobaz uyumunun sonuçlarını biliyorsanız, bu hükümdeki gerçekçiliğin boyutlarını da görebilirsiniz.

Şimdi dilerseniz, yalnız Selçuklu'nun değil, Türk devletinde düşüşün nedenlerine geçebiliriz.

Önce Selçuklu'nun kavrayamadığınıa bir bakalım.

Çağrı Bey, 1043'te zaptettiği Toharistan'a Han seçilmişti. 1058'de ölünce yerine büyük oğlu ve yardımcısı Alparslan (1029-1072) geçti. Küçük kardeşi Süleyman ise, amcasının veliahtı ilân edilmişti.

1063'te Tuğrul Bey ölünce, vezir *Amidülmülk Kunduri* hiç zaman yitirmeden Süleyman'ı tahta geçirdi.

Saltanat tarihlernde *asker* diye geçerse de, gerçekte Kurultay bu *emrivakiyi* tanımadı.

Kendiliğinden toplanarak Alparslan'ı *hakan seçti*.

Bunun sonucunda çok kısa süren taht kavgası, tüm diretmeleri kırdı. 1063 yılı dolmadan Alparslan Rey'de Tuğrul Bey'in tahtına oturdu.

Oturur oturmaz da, Anadolu topraklarını da içine alan selçuklu İmparatorluğunun hızlı yükselişi başladı.

Yazık ki Alparslan uzun yaşamadı.

Bizans'ı yenişinin üstünden bir yıl geçmeden Barzam komutanı Yusuf Harizmi tarafından öldürüldü.

Yerine, 1072 Rey Kurultay'ında veliaht seçilen oğlu Melikşah geçti. Ve bilge veziri *Nizamülmülk*'le elele Oğuz feredasyonunu, İmparatorluğa dönüştürmeye girişti.

BATI DEVLETİNE DOĞRU

Nizamülmük (1018-1092), Yesevi tekkesinin olgunluk döneminde yetiştirmiştir. Astronomi ve şiir dehası Ömer Hayyam (1047-122)... Gizli örgütün büyük ustası Hasan Sabbah (1047-118), *yeni platonculuğun* karşısına *yeni aristoculuğu* diken Gazili (1048-11) gibi, parlak öğrencilerin bir kuşak öncülüdür.

Eğitim sürecinde toplumsal ilişkileri olduğu kadar din ve devlet konularını da bütün boyutlarıyla öğrenmiştir.

Ama nizam-ı âlem için, federasyonun mutlakçılığa... Alevi **Türk-İslâm sentezinin** *Abbasi-Sünniliği* veya *Alevi Türkmen'e* de uygun gelen *Hanefiliğe* dönüşmesinde kentlisi *Gazali*'yle işbirliğinde duraksamaz.

Kurduğu nizamiye medreselerinde okunmak üzere Kur'an'ı Türkçeleştirecek yetenekte bir bilge... Doğu devletini tam olmasa... Saltanatı gözetici düzeyinde tutmaya uğraşsa da, Batı devletine dönüştürecek yetkede büyük bir devlet adamı... Siyasetname'sini pekiştirerek, mutlakçılığı tamamlayacak Vasiyetname yazarı bir düşünürdür.

Üstelik başyapıtı, ünlü Siyasetname'sinde;

"Türkmen'e dikkat edesin Hünkârım!.. devlet kurucu kavimdir. Devletinin devleti olduğundan kuşkuya düşerse, seni öldürür, devletini yıkar, yenisini kurarar," diyecek kadar gerçekçi ve öngörülüdür.

Ama, yuttuğu salkım verdiği talkına uymaz.

Öğrencisi ve efendisi Melikşah'la birlikte iktidara geçer geçmez saltanatı egemen kılmak için kılıç belde savaşmaktan... Kalem elde yazmaya pek çok şey yapar.

Nizamiye Medreseleri onun eseridir.

Selçuklu İmparatorluğunun ucundan merkezine örgütlenmesi onun çabalarıyla düzen haline gelmiştir.

Ne yazık ki, bütün bu başarılar, aynı zamanda yıkımında da gerekçesini oluşturur.

Çünkü kurulan medreselerin mezunlarını, seçilmişlerin yerine atayarak Oğuz devletini, Batı tiranlığıyla değiştirmeye yeltenmiştir.

Medrese ve mezun azken, saray hizmetlerine atananları duvarların ardında saklamak kolay. Çoğalıp da, seçilmişlerin yerine göz dikilir dikilmez çalkantı başlar.

Türkmen devletin, devleti olduğundan kuşkulanır.

Artık saltanat tarihçilerinin Terken Hatun'u kınamaları da... Hasan Sabbah'a sövgüler yağdırarak, Alamut Şeytan'lığıyla ucuzlamaları da boştur.

Kuşkulu Türkmen'den akıl almaz destek gören Alamut Şeytanı'nın fedaileri önce Nizamülmülk'ü... Ardından Melikşah (1092)ı öldürür. Ve yaklaşık 200 yıllık çabayla, seçimli birliğin ürünü, 10 milyon kilometre karelik bir egemenlik, anında tuz buz olur.

TOPLUM SAĞOLSUN

Devlet ölür... Toplum kendini yeniden üretmenin eşsiz gücüyle dimdik ayaktadır.

Genel kabul bozulduysa, yerel uyum tıkır tıkır işlemekte. Gökyüzünün bulut, fırtına şimşek ve yıldırımları, yeryüzünün sağlam *zeminine* değmemektedir.

Değmeyince, Türkmen'in ağıt yakmaya vakti olmaz.

Anadolu'dan, Mısır'a... Suriye'den Kirman'a... Acem'den Irak'a, Selçuklu devletleri boy verir.

Haçlı Seferleri, Alamut'un tuzu biberidir.

Moğal'sa mutlakçıların en geçerli bahenesi.

Çünkü biri Hristiyan Avrupa'nın yoksulunu *Eyyubi* çölünde tüketmiş... Öteki, Selçulu'nun yere düşürdüğü *Oğuz Türe*'sini yeniden göğe yükseltmiştir.

Oğuz'da han değişimi de, soy değişimi de Kurultayı gerektirir. Bunu çok iyi bilen Cengiz (1155-1227), her bir Selçuklu prensi, kendi tahtının derdine düşmüşken, 1206 Onon *Kurultay*'ını toplar.

Ulu-Kam Kökçü'nün çağrısıyla toplanan Kurultay, önce *Kınık*'ın yerine *Moğol*'u han soyu seçer. Sonra Timuçin'i *Cengiz* adıyla *Kağan*.

Başta *Uygurlar*, bütün Asya yeni *kağanın* egemenliğine girmekte yarışırlar. Kurultay *yasağ*'ının ödülü kadar, yaptırımı da vardır. Ve uymakta gecikenin cezasını veremiyorsa, kağanın kuyruğundan çekiliverir.

Saltanat tarihçilerinin bir türlü kavrayamadıkları için bin-bir biçime soktukları *Moğol baskısının* da özü budur.

KURULTAYLA SALTANAT

Özü o olduğundan, Türk tarihine de, toplumuna da bakarken, hiç gözden ırak tutulmaması gereken postula bellidir.

Fikrî olsun, fiziki olsun dayatmanın hiçbir biçimi, hiçbir biçimde geçerli değildir.

Örneğin, Gazali'nin savını daha da geliştirerek, Nizamülmülk'ün Siyasetnamesini büyük bir ustalıkla Nehcü's Süluk fi siyaseti'i-Müluk'a çeviren Ebu'n-Necip Suhraverdi (1097-1168), Makyavel (1469-1527) ve bütün ardıllarını etkileyecek bir mutlakçılık sentezine ulaştığı halde, ne Eyyubileri kurtarabilmiştir Doğu'da... Ne öteki devletleri. Ne var ki, Endülüs yoluyla Batı devlet felsefesinin Aristo'yla buluşmasını sağladığı bilinmekte.

Türkmen ise, yoktur, yoksuldur, yoksundur... Ama, ister içinden, kendi seçtiklerinden... İster dışından, dost ya da düşman bildiklerinden gelsin. Dayatmayla karşılaştığı an kendisiyle, kurultayını önüne dikivermektedir.

Özgürlük, eşitlik ve adalet ilkelerini sürekli kılacak iç donanımına kalıtsal olarak sahip olması yetmez. Her zaman bütünlüğünü de, direncini de ayaklandıracak kurumları yaşatmakta inatçıdır.

AHİ KURUMSALLIĞI

Sözümüzün burasına değin hiç ortaya çıkarmadığımız bir konuyla karşı karşıyayız.

Ahi Örgütü, dedik... Yazık ki, yazıtlar, onları yapanların bulunduğunu belirtmeyi, ya da okuyanların gözardı ettiğini söylemiyor.

Ama, Hitit, Sumer, Babil tapı ve Zerdüşt gatalarında, Doğu zenaatkârı üzerine çok kural ve deyim var... Hatta zaman zaman, örgütlerinden bile söz edenlere raslamak olası.

Ancak, nedense Ahi Evran'la başlayan Anadolu Ahi örgütlenmesi, İslâmın etkisinde kalmış. Mek parmak kalmış, ama geleneklerinden bazılarını unutturmaya yetecek kadar kalmış yine de... Bu mek parmak, her sanatın pîri konusunda kendisini gösteriyor. Her dal, kendine bir peygamber seçmiş, İslâm etkisinde.

Oysa, biz Ortaasya geleneksel pîrlerini bulabilirdik Ahi Fütüvvetnamelerinde. Belki de Aka'lara kadar çıkabilirdi. Şimdi bulamıyoruz.

Onun yerine bulduğumuz, zaviyesinde, Türkçe konuşulup, türkçe okunduğudur.

Kentlerde, İbn-i Batuta ve Marko Polo'nun da tanıklık ettiği harika bir örgütlenmenin sahibidirler... Öyle ki, devlet içinde devlet diye tanımlamaktadır Ahi örgütünü Fatih bile...

Fütüvvetnamelere göre, Ahi Evran ve Çobanoğlu Fütüvvetnameleri... (Prof. Neşet Çağatay, Çobanoğlu Fütüvvetnamesinden çok yararlanmış. Bakınız, Bir Türk Kurumu Olan Ahilik, Ankara 1974) köy ahileri doğrudan kentteki kollarına bağlıdırlar.

Kent ahileri ise, kollarda şeyhler seçerler. Örneğin, Saraçların, Dericilerin, Bezzazların, Kazzazların, Mutafların, Çömlekçilerin Bakırcıların şeyhi gibi...

Bu şeyhlerin oluşturduğu kurultay, zaviyeden tekkeye dönüşür. Tekke şeyhini seçer... Ve tekkeler birleştiğinde, Ahi Baba'yı seçecek kurultay oluşur.

Ahi Baba, tıpkı Hakan ya da Kağanlıkta olduğu gibi yaşam boyu seçilir.

Ahi sandığı, Ahi babanın bekçiliğine bırakılmış bir hazinedir. Tekke ve zaviye sandıkları ise yöresel ödeneklerden artıkdıklarını, kademeli bir biçimde Ahi sandığında biriktirirler... Sandık, darda kalan Ahi'ye yardım eder. İşgöremez olanlarına emekli maaşı bağlar. Çoğun bunlara bir gerekçe bulunur. Örneğin, yaşlanan ahi, zaviyede mahalle çocuklarını eğitir. Bunun karşılığında, sandıktan, son kazancı oranında ücret alır. Ya da fityanın denetimiyle görevlendirilir.

Ahi Baba ise, değindiğimiz gibi, kurultaylarda süzüle süzüle seçilmiş Ahi temsilcisi olarak, Divanın doğal üyesidir.

Evet, kendinizi tutun.

BİR YEN SAV

Bir sav daha geliyor.

Osmanlı Devletinin kuruluş yıllarında, Divan'ın dört üyesi ile Kazasker, seçimle geliyorlardı.

Hakanın, Beyin, Sultanın ne derseniz deyiniz, atama yetkisi yoktu da, onay yetkisi vardı.

Bir araştırmacımız **Mühimme defterlerinden, yahut Hakanı Divanî kayıtlarından, 1299 - 1453 arasındaki vezirlerin değişim biçimlerine bir bakıversin. Hepsi, yaşamlarıyla kayıtlı olarak gelmişler.**

Yaşamlarıyla kayıtlı olarak, seçilip geldikleri için...

Ve ancak ölenin yeri doldurulmuş. Yine kendi dalından gelenler tarafından.

Yani, Divanın oluşumu söyle... Birinci Vezir, Ümeranın (yani Boy ve Sancak beyleri arasından seçilen komutanlardan biridir.) İkinci Vezir Ahi Baba... Üçüncü Vezir, Ulema'nın, (yani bilginlerin arasından gelir.) Dördüncü Vezir ise sipahilerce Merkezden seçilir...

Tarih kayıtları, bu oluşumu doğrulamaktadır. Hem de çeşitli kaynaklara dayanarak irdeleyebiliriz savımızı.

Örneklerden biri, az önce söylediğimiz durumla ilgili... Osmanlı gölüne olta atıp, klasik arayanlarımıza takılacağım yine bağışlayın. Mesnevi damgasını yediği için bir türlü roman adını alamayan Ahmedi'nin İskendernamesinden söz edeceğim... İçeriğinden değil ama, serüveninden. Ahmedi, romanını, (siz isterseniz okumadan mesnevi demeyi sürdürün.) Germiyanoğlu için yazmış, Osmanoğlu'na sunmak zorunda kalmıştır.

Neden mi?

Anadolu'nun o dönemini, kendi bilgilerinize dayanarak bir an düşünün.

Selçuklu nedeni ne olursa olsun batmış, beylikler Hansız kalmışlardır. Menteşoğullarından, Danişmendoğullarına, Karamanlılardan, Germiyonoğullarına hepsi de güçlü adaylardır.

Başkentleri, geniş arazileri olan Beyler, birbirleriyle çekişmeye durmuşlardır. Ahmedi de Romanını sunacak bir Han aramaktadır. Kendince adaylardan en güçlüsüne sunmak dileğiyle işe başlar.

O romanını bitirdiğinde, adayın yerine, Han gelip oturmuştur.

VE KURULTAYLAR OSMANLI İÇİN DERİLÜR

Nasıl mı?

Şöyle;

"Kayı'dan Ertuğrul oğlu Osman Beğ'i Uc'daki türk

beğleri derilüb kurultay edüp oğuz türesin soruşdurup Han diktiler. Gün Hanın vasiyeti, Oğuz türesi gereğince hanlık ve padişahlık değmez."

Buna karşın Kurultay karar verince, hanlık kesinleşir. Yazıcıoğlu Ali öyle yazıyor.

Ve kurultay üyeleri, Uç Beğlerinin hemen yanıbaşındaki Ahi örgütüdür. Edebali de dönemin Ahi Babası olarak, yeğeni Çandarlı'nın vezirliğini koşullamış olsa gerek.

Han belli olduktan sonra Divan da belirir.

Ve seçilmiş Han ölünce, Aşıkpaşazade Ahmet Aşıki, Tevarih-i Ali Osman'ının 36. sayfasında, Orhanla, Alaeddin'in Kurultayını anlatır. Pek tatlı bir biçemle...

"Çünküm babası gitdi. Kardaşı Alaeddin Paşa ile bir araya geldiler. Ahır hali neyse gördüler.

Ol zamanda Ahi Hüseyin vardı kim onun tekyesi dahi vardır Bursa'da, hisar içinde, Ban sarayına yakındır. Ve dahi ol zamanda olan azizler cem oldu.

"Osman'ın malı var mı yok mu?" deyü teftiş ettiler kim miras oluna bu iki kardaş arasında.

Bu feth olan vilâyet var, ancak akça ve altun hiç yoktur.

Osman Gazinin yenice bir taklitisi, ve bir yançığı, ve bir tozluğu, ve bir kaşıklığı, dahi vardır. Ve bir kaç eyüce atları dahi var ve bir kaç sürü koyunu dahi var. Şimdiki hinde Bursa nevahisinde yürüyen koyun andandır. Sultanın o günde bir kaç yürük yundı ve bir nice çift öküzü, dahi vardı, ayruk nesne bulunmadı ve hem kalmadı.

Orhan Gazi kardaşına eydir; "Sen ne dirsin?"

Kardaşı Alaeddin eydir; "Bu vilayet hakkındır, zira kim çoban gerekdir bu vilayetin halini göre ve başara ve hem de ana esbab dahi gerek. İmdi esbab oldur kim bu yundlar padişahın ola ve hem bu koyunlar padişahın ola, imdi bizim kısmet edecek nemiz var ki kısmet edelim?" didi.

Orhan Gazi eydir; "Gel imdi, ol çoban, sen ol" didi.

Alaeddin eydir; "Gel kardaş, atamızın duası ve himmeti seninledir, anınçünkim kendi zamanında askeri sana vermiş idi. İmdi çobanlık dahi senindir." didi. Ve hem bu azizler dahi bunu kabul ettiler."

Osmanlı'nın asıl düzeni budur.

Oğuz (türesi) neyi gerektiriyorsa. Yenice alınmış bir hisarda, Ahi tekkesinde kurultay eylenip seçim yoluyla iktidar erkine sahip olmak.

Ve bu düzen, Sultan Murat Han, Manisa'ya çekilmek istediğinde de böyle yürümüştür.

Sonradan Fatih olacak Mehmet Han, ikinci kez iktidara gelirken de... Ve zaten, sorun yaratan da bu ikinci kez geliş olmuyor mu?

Bunu başta tartışmıştık, yeniden girmeyeceğim.

Fatih, kendi açısından haklı olabilir. Dünya Devletine yönelmesinde, elini kolunu bağlayan geleneklerden ve kurallardan soyunmak istemesi doğaldır.

Ne var ki, Dünya Egemenliğine çıkarken, ardının güçlü olması gerekir. Bu gücü de, kendi toplumundan almayan egemenin sonu felâkettir.

Fetihten beş gün sonra çıkardığı yasa ile, Divanı egemenliğin dışına atıvermiştir Fatih. Sonra da, Çandarlı Halil'den boşalan yere, yeni yasası gereğince yükselme hakkı tanıdığı bir yeniçeriyi getirmiştir.

Tartışmamızda belirttiğimiz kuşkulu ölümünün ardından, Selim'in gelişindeki uzlaşma, fukara Gedik Ahmet'in başını yemiştir.

Divan, eski divandır.

Ama, Osmanoğlu bundan kurtulmanın yolunu bir kez bulmuştur. Hiçbir biçimde yükselme hakları olmayan Yeniçeriler de, Paşalığın tadını tatmış, iktidar erkinin nimetlerini anlamışlardır.

Her güç dengesini kendi yanına aldığında, Divanın üyelerinden biri düşmüştür. Ve Kanuni tek aday olarak geldiğinde, sonuncusu da kapıkulundan oluşmaktadır artık.

Karamanlı Mehmet Paşa'nın mührünü, Pargalı İbrahim hemen Paşalığa yükseltilerek kullanmaktadır.

Türkmen'in yine de umudu vardır. Kanuni yerini Mustafa'ya bırakacaktır. Ve Mustafa Amasya'da, Türkmenin otağındadır.

Ama, yeni rejim, eskiyle hesaplaşmasını ertelemez. Mustafa sefer otağında giderilir. Seferden de vazgeçilir...

OSMANLI İÇİN DE TARİHİN SAATİ ÇALDI

Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu için çalan tarihin saati, Osmanlı için de çalmıştır.

Artık Osmanlı ülkesi, Anadolu'da, türkmenin başlattığı sürekli isyanlarla, dünya imparatorluğundan vazgeçmekle kalmaz... İmparatorluğunun çöküntüsüne katlanacaktır. Sonunda, Anadolu, türkmen beyleri arasında paylaşılarak, Osmanlı'nın egemenliğinden kurtulur.

Ama açıktan, "Sened-i İttifak" benzeri belgelerle değil.

Celali isyanlarının sürdüğü ikiyüz yıl boyunca, hazinenin Anadolu geliri sıfıra düşerken, Rumeli ve Akdeniz çevresindeki gelirleri sürekli yükselir.

Osmanlı'nın elinde kalan Rumeli'dir.

Ve Rumeli çöktüğü anda, Osmanlı da çöker...

Bu öykü bu kadardır. Rejim değişirken, tımar düzeni de değişmiştir. Ahi örgütü sürekli saldırılarla çürütülmüştür. İlk itifakların yerini korku aldığında, (1402) bozgunundan sonra Ankara Cumhuriyeti ile Aydın'da patak veren Börklüce kıyamları, Ahi örgütünün de gücünü kanıtlamıştır.

Osmanlı, dışardan çok içerisiyle boğuşmak zorundadır. Artık, kendini iktidara getiren ne varsa, onlarla savaşa girmiştir.

Tımarlılar teftişlerde, defter yazmalarında, tımarlarının Yeniçerilere kapatıldığını görmüşler, celalilere katılmışlardır.

Medreseliler, kadılıkların, gelirli bütün kapıların hatta medrese kürsülerinin bile Yeniçerioğullarına kapatıldığını görmüşler başkaldırmışlardır.

Ahiler, zenaatı kurtarmakla birlikte, ticaret ve tefeciliğin baskısı sonucu, celali olmuşlardır.

İç çürümüşlük, daha onyedinci yüzyılda düşünürlerini telâşlandırmıştır. Açınız Kınalızade Ali Efendi'yi... Tam bir batı devleti düşüyle Aristo Bilgeyi nasıl öne sürmekte görürsünüz.

Hemen ardından yetişen Koçi Bey ise, tam tersini savlamakta.

Ne var ki, yabançılaşma giderek yozlaşmakta ve sonunda 1865 Morotoryumu ile, Tanzimatı getirmektedir.

YABANCILAŞAN DEVLET BATAR AMA TOPLUM YENİDEN BAŞLAR

Kurtuluş Savaşı'nın neden aynı zamanda Osmanlı'ya tepki olduğunu sanırım yeterince anlattım.

Üzerinde çok uzun boylu durulması gerekir. Ama, bir Devlet, özellikle de Türkiye devleti, kendi toplumuna ne zaman yabancılaşmışsa, kendisi batmıştır.

Batmıştır ya, toplum dipdiri, yeni serüvenlerin ardınca daha gelişerek yeni bir devlet kurmanın yollarını da herzaman bulmuştur.

İşte, sözün burasında, Geleneksel Devlet,'le, Kurtuluş Savaşı'nın getirdiği devleti bir karşılaştıralım.

Mustafa Kemal'i çok şeye benzetmişlerdir. Robespier-

re'den Danton'a kadar... Kendisinin dediğini hiç ciddiye almamışlardır. "Biz bize benzeriz."

Acaba neden?

Batıcı aydın, herşeyi olduğu gibi, herkesi de Batı şablonlarının içine yerleştirecektir. Uyarsa, yaşadı. Uymazsa, şaşkınlığından ne yapacağını bilemez. Ya da uyduruverir...

Oysa, şöyle kısa kısa anımsatarak geçelim.

Erzurum Kongresi toplanırken, Mustafa Kemal'in durumu... En yakınlarının tutumu nedir?

İstifa ederek o'na yer açan Anadolu çocuklarının tutumu nedir?

Ve ordan başlayacak olursak, Mustafa Kemal, toplumun bütün kesimlerine kendini kabul ettirmemiş midir?

İsterseniz gülün şu benzetmeye. Tıpkı Asyanın sonradan mitos olan kahramanları gibi...

Bu konuda bilgilerinize, bir küçük ek yapmak istiyorum. Nutkun üçüncü cildindeki belgeleri bir karıştırın.

Orda, Mutki'de Aşiret Reisi Hacı Musa Beye, Şırnak'lı Abdurrahman, Derveş'li Ömer, Muşas'lı resul Ağalarla, Meb'usu Sabık Sadullah Efendi, Şeyh Mahmud efendi, Norşins'li Meşayihi İzandan Şeyh ziyaeddin Efendilere yazılmış mektupları bir okuyun.

Olmasaydı, olmayacak gördüğünüz Kurtuluş Savaşı'nın önderi sizinle aynı düşüncede mi görürsünüz.

O mektupların alıcılarını, o günün koşulları içinde bir inceleyin. Her birini bir tarikatın, bir boyun başkanı olarak bulursunuz.

Yani, toplum denilen karışık eczanın en güçlü zehirleri ya da panzehirleridir. Siz, Mustafa Kemal olmazsa olmaz diyorsunuz.Mustafa Kemal ise, halki olmazsa, kendisinin de olmayacağını biliyor. Bildiği için nerdeyse bu adamları kazanmak için yalvar yakardır.

Moğolların Gizli Tarihinde Cengiz, Türk boylarına, hemen hemen aynı haberleri gönderir. Cezeri Timurname'sinde aynı yalvar yakarlıktan sözeder. Hatta, Yıldırım'la yazışmaları herkesin aklındadır. O yalvar yakardır, Kağan olduğu için, Yıldırım Olimpus'un tepelerinden buyurur, Sultan olduğundan.

ERZURUM'DAN ANKARA'YA

Oysa, Erzurum'dan, Ankara'ya uzanan yol dönemeçlerle doludur. Ve bu dönemeçleri, aşabilen, gerektiğinde kazanmak için yalvar yakar olacak... Gerektiğinde bire kadar kıracaktır. (Karşılaştırmak isteyene açık, Anzavur ve Delibaş isyanlarından, Çerkez Etem olaylarına, daha önceki ayak oyunlarından, Çapanoğlu kalkışmalarına kadar gezinecek alan alabildiğine geniş.)

İşte bu alandan süzülüp gelmektedir Mustafa Kemal. Zaferlerini hiç saymıyorum. Buradan kim süzülüp gelebilseydi, Atatürk o olurdu.

Mustafa Kemal'in oluşundaki neden, çapının buna uygun olmasındandır. Çünkü, biliyorsunuz, O tek başına başlamamıştır. Nerdeyse, aynı yıllarda, aynı okuldan onunla birlikte aynı savaşların içinden geçip gelen arkadaşlarıyla beraberdir.

Sonunda bir onun kalmasının gizi, onlar Batıcıdırlar. Halkın gizil gücünü, Hilafetin davuluna tokmak sanmaktadırlar.

Mustafa Kemal, Türkiye halkının, Osmanlı'nın yabancılaşmasına tepki duyduğunu sezen ya da sonradan bilen tek kişidir. Sonradan O'nu, Asya Kağanlarının mitos tahtına oturtan da bu değil midir?

İLK MECLİS KURULTAYDIR

Bunun için kurultay gereklidir, diyorsunuz değil mi? Buyrun... Birinci Büyük Millet Meclisi...

Yine mi şaşırdınız?

Haklısınız.

Çünkü, sizin bilgi ve düşünücelerinize göre, Birinci Büyük Millet Meclisi, Konvansiyon olabilir. Kurucu Meclis olabilir... Ankara Kongresi sayılabilir...

Hatta, İttihat Terakki'nin son meşrutiyeti olabilir...

Ama, asla Kurultay olamaz!.. Çünkü bütün ötekiler meşrebinize uygundur. Batılı kurumlardır.

Oysa Kurultay, Yazıcıoğlu Ali'de, Moğolların gizli Tarihinde ve Cezeri'de gördüğümüz gibi bir Türk sözcüğü olan Kurultay, Asyatik özellik taşır... Doğuludur.

Devlet yapımızı Doğulu kabul edersek, toplumumuzu da Doğulu kabul etmek zorunda kalırız. Hiç öyle şey olur mu? Bizim toplumumuz Batılıdır. Tam bir batı toplumudur.

Ve biz Batı toplumunda var olan bütün kurumları bu toplumа sunmaya **mecburuz**... Neden? Hiç kimsenin aklına. "Batı toplumu, kullandığı bütün kurumları kendisi kazanmıştır," gelmez. Herkes ister. Tıpkı, despotik devlet başkanı gibi. Buyurur ve ister.

Yapmaya geldi mi de, paralı askerlerinin süngüsü O'nu ne kadar havaya atıverirse, o kadar yüksekte durur.

İş şablona geldi mi Atatürkçü olanlarımız, işin gerçek yönünü öğrendiğinde, korkarım ondan da yüz çevirirler...

GELELİM GÜNÜMÜZE

Oysa durum, meydanda. Toplumu Batılı kurumlarla, Batıya yerleştirmek isteyen her düşünce, toplum dışladığı için açıkta kalmış... Demokrasinizden, burjuvalaşma hevesinize kadar sürekli şapa oturmuştur. Benim ayrıca üzerinde durmama gerek yok. Şöyle, Cumhuriyetin ilk yirmi yılıyla, son kırk yılını bir karşılaştırın. KİT'leri, Kooperatifleri ve her yıl bir öncekini

aşan Kamu yatırımları ile, üretici devlet mi kalkınma hızında artış sağlamıştır.... (Üstelik borçsuz harçsız, en küçüğünden, en büyüğüne yabancının kaş yıkışına zort edebilecek ölçüde Bağımsız...)

Yoksa, son kırk yılda toplumsal artı değeri birkaç çapulcuya peşkeş çekme içindeki durum mu?

Biri, Batılıların anladığı kadarıyla, Tiranlıktır... Biri de Demokrasi... Türkiye toplumu için hangisi daha iyidir.

Yanıtlanacak soru bu.... Toplumsal artı değerin, herkesi bağırta bağırta, (Demokrasiden anladığınız, herkesin düşünce ve fikirlerini özgürce söylemesi ise.) birkaç çapulcuya peşkeş çekilmesi, halkın gelecek yüzyıllara yaygınlaşan borçlarla boğulması mı? Toplumun sürekli kalkınması, ileri gitmesi ve toplumsal artı değerin bütün toplum katmanları arasında katkıları oranında paylaşılması mı?

Şimdi polemik yoluyla da olsa tarihin eleğinden süzdüğmüz mayayı günümüzün sütüne çalalım.

Şu 1982 başında tartışılan ne?

Yeni bir Anayasa... Yâni yeni bir düzen.

Daha önce de altını çizdiğimiz üzere; Erdem üzerine kurulursa, daha erdemli, sahtecilik üzerine kurulursa daha sahtekârının sahipleneceği bir yapı.

Öyleyse eğri oturup doğru konuşmaya koşuluyuz.

YÖNETİM GEÇİCİ Mİ?

Neden böyle açık açık yazıyorum?

Herkes, Ordu yönetiminde bir geçicilik görmeye pek teşne de , o yüzden. Aman susalım. Aman duralım. Aman saklayalım!..

Nasılsa bunlar gidici... Kendi açıkladıkları takvimi değiş-

tirmeye Savaş dışında hiçbir şeyin gücü yetmez. Ne Amerika, ne Sovyetler Birliği ne de Avrupa, kıyameti koparsalar, bunlar dediklerini yapacak ölçüde kudret sahibidirler...

1983 sonbalarını bir bulalım. Elbette Anayasa Komisyonu ayak sürümez, Danışma Meclisi asıl ödevini unutmaz, Komisyon Başkanı, anketler yapacağına, en iyi Batılı Anayasa şudur, kendi elceğizimle çevirdim, buyrun, çıkarın, deyivermezse, 1984 ilkbaharını bir bulalım!..

Sonra, nasılsa partiler olacak, özgürlük olacak, demokrasi olacak!..

Paşalarımız söz verdiler... Hem de Avrupa, Amerika, şu bu istiyor diye değil. Türk ulusu layık olduğu için olacak bütün bunlar.

Yeni yeni politikacılar çıkacak demokrasi sahnesine... O zaman, şimdi içimizde biriktirdiğimiz ne varsa, onların suratına bir çarparız ki, her biri sersemler.

Ve sonunda bizim istediğimize uyar.

Bu iki yüzlülük değilse, en azından korkaklıktır.

Yok ikisi de değilse bal gibi ahmaklıktır.

Siz hangi geçicilikten söz ediyorsunuz kuzum?

Türkiye'de, Ordu yönetiminden daha kalıcı bir yönetim var mı?

Partiler, başkanlar, sivil yönetimler!.. Hepsi doğru da!... Anayasayı kim yapıyor? Neden yapıyor? Şöyle bir düşünün bakalım.

1950'den bu yana, DP'nin, 1924 Anayasasının dilini eski şekline getirmesi değişiklik sayılmazsa, Türkiye Cumhiriyeti Anayasaları ne zaman ve nasıl yapıldı ya da değişti?

1961'de M.B.K. ve sivillerden oluşan Kurucu Meclis'te.. 1971'de 12 Mart Muhtırası'nın ardından TBMM'ce, ama hangi koşullarda? Ve 1982'de yine askerlerin ellerinde.

Öyleyse, ey başıbozuklar!..

Siz; ya Anayasa'yı ciddiye almıyorsunuz, ya Ordu yönetimini.

Ne dersiniz, yanlışım var mı?

Anayasa'yı ciddiye almıyorsanız, koşullarını kabul edip kurduğu düzen içinde oynamaya niye sıvanıyorsunuz? Ciddiye alıyorsanız, hükümlerini yerine getirdiğiniz için mi Askerler geliyor, getirmediğiniz için mi?

Bazılarını getirmek, bazılarını getirmemek istiyorsanız, neden değiştirmiyor ya da değiştiremiyorsunuz da, elçabukluğu bile yapmak istediğinizde Askerlerin ultimatomunu bekliyorsunuz?

Şimdi, sayımız yetmiyor, oyumuz tutmuyor demek kolay. Sayınızın ya da oyunuzun yetmeyeceğini şimdi mi öğreniyorsunuz?

Diyelim, sizin yönetiminiz geçicidir... Geçici iktidarlar da gördü bu ülke... Genellikle böylesine köklü değişiklikler mi yapıldı o geçici yönetim sırasında? Yapılabildi mi?

Bir Vergi yasası ne zaman çıkıyor? 1953'te, bütün Meclis Amerikancı kesildiğinde, 1960'ta Askerler geldiğinde, 1981'de yine Askerler geldiğinde.

Partiler ve seçim yasalarına değinmek istemiyorum.

Elbette bir düzen ortadan kaldırılıp, bir yenisi konurken bunlar da değişecek.

Ama,böylesi bir "vesayeti" baştan kabullenen kim?

"Şimdi konuşmayalım. Geçici Askerî Yönetim var. Kalıcı,sivil yönetimin gelmesini bekleyelim!.."

Sivil Yönetim Askeri Yönetimin çizdiği sınırlar içinde kalacağını baştan kabullenmek zorunda ise, bu kalıcı sivil yönetim midir, kalıcı Askeri Yönetim mi?

Düzen kuran yönetim, kalıcı yönetimdir benim bildiğim. Kurulu düzende oynayan ise geçici...

Ve bir düşüncesi, bir isteği olan insanların, geçici yönetimlerden değil kalıcı yönetimlerden istemesi koşuldur.

KORKU SORUMLULUĞU AZALTIR MI?

Dağları bekleyen korkuyu neyleyeceksin? Diyorsanız, sonrasının beğenilmeyecek yanlarının sorumlusu bu korkunuz değil midir?

Sonra beğenmeyeceğinizi, şimdi söylemeye koşulusunuz. Eğer söylemez ya da söyleyemezseniz, hazırlanacak sahnede de senaryoda da, oynamayı baştan kabullendiniz demektir.

Sevgili kurt politikacılarımız, sevgili kurt "Aydınlarımız," sevgili kurt idologlarımız, "sormuyorlar ki, ne söyliyelim," diyorsanız, buna da yanıtım hazır. Siz soruyor muydunuz? Onaylayacak olana değil ama, karşı çıkabileceğini sandığınıza soruyor muydunuz?

Soruyordunuzsa, iktidar-muhalefet diyalogu niye bu kadar kopuktu? Ve neden epeyce zamandır Türkiye Cumhuriyeti Devletinin, yöneticiliğine soyunmuş olanların gerçek dostları yoktur da, ya uşakları ya düşmanları vardır?

Karşıt düşünceye dayananıklı olmadıklarından demek yanlış mı olur?

Peki Ordu dayanıklı mı?

Eğer Türkiye Cumhuriyeti Ordusu bir İşgâl Ordusu olsaydı, dayanıklı olamazdı. Çünkü karşıt düşünce, Bağımsızlık, düşüncesidir. Ve ister istemez yenilgiyi getirir.

Zaten öyle olsa, Kurtuluş Savaşı geleneği çok köklü olan Türkiye'de, çoktan bu savaş da başlamış olurdu. Bakın geçmişine...

Yunan Ordusunun girdiği gün başlamıştır Ege'de olanı... Rus Ordusunun girdiği gün başlamıştır Doğu'daki...Fransız Ordusu girerken başlamıştır Güney'deki.

Susan İstanbul'a aldırmayın.

Gelelim yine aynı sava, Türkiye Cumhuriyeti Ordusu, bir yabancı işgâl Ordusu değildir. Kendi savı olsun, çoğunluğun

düşüncesi olsun, gelişini zorunluluk olarak görmekte, göstermektedir.

Ve bütün bu koşullar içinde,bir kez daha kuruculuk, geleceğin düzenini belirleme yükümlülüğünü üstlenmiştir. Bu yüzden de, doğruya tahammüllü olmak zorundadır. Çünkü, yabancı bir ülkede, düşmanla çevrili değildir. Üstelik, yabancı bir ideoloji uğruna toplumu yönlendirme ve yönetme savında da değildir.

Tam tersine, bütün gücüyle halkın ideolojik olsun, ekonomik olsun, politik olsun yabancılıklardan arınmasına çalışacaktır. Yükümlülüğü budur. Kendisine Türk Silâhlı Kuvvetleri diyebilmesi buna bağlıdır.

Üstüne üstlük, Türkiye Cumhuriyeti Ordusu, kuruluş ideolojisi olarak, halk ordusu niteliğindedir.

Askerlik, bir "Vatan Görevi" oldukça da, bu niteliği sürecektir.

Doğrudan meslek halline geldiğinde teknoloji ya da üretim gibi nedenlerle sayısı alabildiğine profesyonel görevlilere indirgendiğinde... Ve daha da önemlisi, üs, tesis, ortak karargâh ne derseniz deyin,başka orduların "mevcudunun altına düştüğünde,"korkmamız için sayılamayacak kadar neden vardır.

Türkiye Cumhuriyeti yurtdaşlarından Türkiye,'nin geleceğini oluşturan gençlerinden ve bu gelecek parlak oldukça yaşam hakkına tam kavuşacağının bilincinde subaylardan oluştuğu sürece, Ordu, halkın ordusu niteliğinden ayrılamaz.

Öyle olduğu zaman bile kendi koşullarının dışına çıkanı cezalandırmaz mı? Elbette!.. Kendi doğrusuyla çatışana kaş yıktığı anda ortadan yok edemez mi? Hiç kuşkumuz olmasın.

Ama, doğru sav da, savlayanı yitirilse bile, zaman içinde kendini kabul ettirir.

O an için tahammül etmezse, kuruculuk anını geçirdiğinde, istemediği yeni yükümlülüklerle karşılaşır... Kötü niyetlilere alet olur açıkçası.

Bulanık hava bekleyen kurtlara, bulanık havayı kendisi hazırlamıştır.

Ordu için açık olan hiçbir güç, (Hele Türkiye Cumhuriyeti Ordusu için,) tehlikeli değildir. Açıklandığında en az tehlikeli olan şey de düşünce ve fikirlerdir.

Bir toplum, nasıl Ordu'suz bağımsız olamazsa, fikir ve düşüncesiz de olamaz. Çünkü silahı bağımsızlık için yöneten, bağımsızlık bilincidir.

YASAKLAR YASAKLANANI İLGİNÇ KILAR

Yasak olan, ilgi çekici olandır.

İnsan doğası, yasaklarla savaşa savaşa gelişir.

Şimdi geleceğin yönlendirilmesi hazırlanırken, yeni yasakların tehlikesi gözden ırak tutulmamalı.

Bir ülkede, Ordu varsa ordu gerçeğinin dışında düşünülemezse. Düşünüldüğü zaman, yeni bir müdahelenin tohumu da atılmış demektir.

Ordu'nun, düzenlemesini kalıcı kılmak isteği, bazı kurtların, onu geçici sayma hevesinden daha içtendir. On yılda bir, yaptığını silbaştan etmeye koşulan bir Ordu, en azından kendi kendisiyle çelişmektedir.

Elbette burada, hiçbir düzenlemenin sonsuza değin süreceği savında değilim. Zaman zaman düzenlerde de, yönlendirmelerde de değişiklikler, aşamalar ve gelişmeler olacaktır. Bunlar, birazcık tarih, birazcık toplumbilimden nasibi olmuş herkesin bileceği kadar basit gerçeklerdir.

Ama, her gelişinde ve düzenleyiciliğini oluşturuşunda Ordu, bunun son olmasını diliyorsa, işin temelinde bir bozukluk var, demektir.

KALICI OLAN

Sanırım, 1961 Anayasa'sının serüveninde etken tek değil. Askeri yönetimin bir an önce sona ermesi aleciliği var. Toplumun bir yarısının dışlanması var. Ordu vesayetini kabul ve yapılanın iyi ve güzel olduğu konusunda birleşince, uygulanabilirlik hesaba katılmamıştır.

Önemli olan, geleceğin toplumsal gelişmeleri değil, günün askersel ortamını aşmak diye alınmıştır. Askersel ortam o gün için aşılmıştır. Ama on ve yirmi yıl sonrasının çağırıları da o aşılmanın mührünü taşımıştır.

Neden mi?

Uygulayıcıların değiştirilmesi denendiği halde, metnin değiştirilmesinde doğan zorunluluklardan!.. 12 Mart, ilkin uygulayanları değiştirmiştir. Sonra metni!.. 12 Eylül, uygulayanları da metni de yeniden değiştirmek zorunda kalmıştır.

Ve her iki durumda da değiştirme işlevini gören Ordu, olmuştur.

Öyleyse yine ciddi ciddi kesinlememiz gerken bir durum sözkonusu. Türkiye'nin yönetim biçiminde uygulayıcıları da, uygulanan düzeni de değiştirme gücünde olan tek kurum, Ordu'dur... Bu yüzden Ordu yönetimini geçici görmek, geleceğin hastalıklarına şimdiden zemin hazırlamaktır.

Bir sistemde, kalıcı olan, anayasa yapandır. Anayasayı uygulayan ya da uygulayamayan değil.

Son otuz yılın oluşumlarına bir bakalım. Anayasa ne zaman, nasıl hangi koşullarda değiştirildi ya da yeniden yapıldı? Anımsadınız mı? E, peki bu değişikliklerin ya da yeniden oluşturmaların altında kimin imzası var? Ordu'nun.

Öyleyse, darılmaca gücenmece yok... Ülkemizde Ordu yönetimi geçici değil, kalıcıdır.

Olaya bu kalıcılık açısından baktığımızda, "Onlar nasılsa

geçici, şimdi bildiklerini yapsınlar, sesimizi çıkarmayalım. Geçtikleri zaman, biz de bildiğimizi okuruz," demek, ilk bakışta kurnazlık gibi görünse de, çok afedersiniz, budalalığın ta kendisidir. Çünkü, gün bugündür...

Bugün, neye layık isek, yarın ona mustahak olacağız demektir. Hiç kimse, bir başkasına layık olduğundan fazla değer vermez. Vermemesi de doğaldır. Üstelik, bütün bir toplumu, sürü diye almak, kendisinin çoban olduğunu sananlar için bile, sürüden biri olduğunun bilinciyle eşdeğerdir.

Ne demek, kalıcı bir yönetimi geçici görmek?

Basit... Yeniden 12 Mart'lara, 12 Eylül'lere gelinmesini peşin peşin istemek demek.

Nasıl mı? Açık.

Ordumuzun fiziksel ve fikirsel gücü tartışılmaz.

Bölgesindeki ve ülkesindeki bütün fiziksel ve fikirsel güçlere, kendi bilincini dayatacak üstünlüğe sahip olduğuna kuşku yok.

Aynı şekilde böylesine üstün bir gücün, zırt pırt kendi yaptığını silbaştan etme isteksizliğine de kuşku yok... Çünkü en açık deyimiyle bu durum, on yılda bir, kendi yengisinden kuşkuya düşüp yeniden aynı kaleleri fethetmeye çalışmak kadar çelişkili bir durumdur.

Askeri güç ya kaleleri fethetmiş, elinde tutmaktadır. Ya kaptırmıştır, almaya çalışmaktadır. Kendi elindeki kaleyi yeniden fethetmek, olsa olsa fethin hiçbir zaman gerçekleşmediğini gösterir.

Hiçbir Ordu böyle bir duruma razı olamaz.

Olamayacağı için, Türk Ordusu, düşündüğü sistemin kalıcılığında olduğu kadar, kendisinin yönetimsel erki sürekli kullanmaktan kaçınma içtenliğinde de kalıcıdır.

Bulunduğu stratejik konum ve güç üstünlüğünden ötürü, yönetimde de kalıcılığını açıkladığı zaman hemen hemen hiçbir

şeyin değişmeyeceğini, en az bizim kadar bilir. Buna karşın, bir an önce, seçimle geleceklere görev devrinde bulunmak istiyorsa, bu onun bilincini gösterir, zaafını değil. Öyle olduğunda da kalıcılığının bilincinde olduğu ortaya çıkmaz mı?

BAŞKASINI ALDATMAK KENDİNİ ALDATMAKTIR

Belki biraz paradoksal oldu. Ne var ki, sürü gibi davranmak, Ordu'nun bu gücünün ve içten isteğinin zararınadır. Onu aldatmak anlamını taşır.

Hele çekilsinler, biz bildiğimizi okuruz avuntusu, korkudan bile doğuyor olsa, toplumu olduğu ölçüde,Orduyu da zedeler.

Neden mi?

Ulusal savunmanın güçlerini, kendi kalelerini fethetmek için harcama zorunluluğundan ötürü.

Bu yüzden, Ordu'nun ve Ordu yönetiminin geçiciliğine inanmak yanlış. Yanlış olduğundan suçlansın, alkışlansın, horlansın ya da yalnızlığa mahkûm edilsin, söylenmesi gerekenin düzeltilme olanakları varken söylenmesi bir borçtur.

Nasıl Türkiye Ordusu bir işgâl ordusu değilse Türkiye toplumu da bir sürü değildir. Kendisini onun kişilerinden biri sayan için de, sonradan konuşmak, hem Orduya hem Topluma haksızlıktır.

Şimdi içinizden, peki Ordu ve Toplum bütün bunların yazılıp söylenmesini istiyor mu, sorusu geçebilir.

İlkin şu soruyu yanıtlayın.

Buraya kadar yazılanların doğruluğuna inanıyor musunuz?

Eğer inanıyorsanız, doğruyu savunmanın gerekliliğine de inanıyorsunuz demektir.

Uzlaşmazlığımız nerde?

Doğruyu savunmanın zamanında.

Siz, şimdi olmaz, diyorsunuz. Şimdi Askerler iktidarda... Ne yapacaklarsa yapsınlar... Bıraktıkları zaman eğriyi de doğrulturuz.

Nasıl?

İşte orası belirsiz.

"Birgün,toplumbize de Anayasa yapacak bir güç bağışlarsa o zaman..."

Bunu dediğiniz anda, hem yapılanın eksiğini biliyorsunuz, hem de söylemiyorsunuz, demektir.

Böylelikle neyi kurtarıyorsunuz?

İlkin kendinizi... Sonra, demokratik ortama dönüşün sürecini öyle mi? Size göre öyle...

Bana göre? Kendinizi kurtardığınız açık... Demokratik ortama dönüş sürecini kısalttığınız ise, sizin hüsnü kuruntunuz.

Yani siz doğruyu savunsanız, herkes de size katılsa ve bu doğru Askerlerin doğrusuyla çatışsa, demokratik ortama dönüş süreci uzar mı? Bu da sizin kendi korkunuz...

Ne doğru, ne çatışma bu süreyi uzatamaz. Kısaltır belki. Ama uzatamaz. Neden mi? Gelin birlikte tartışalım.

DEMOKRATİK ORTAM GECİKİR Mİ?

Birinci neden; Askerlerin içtenliği.

İkinci neden, bu içtenliğin kaçınılmazlığı.

Birazcık ayrıntıya girelim şimdi. Özellikle de içtenliğin kaçınılmazlığı konusunda.

Bakınız, şöyle bir tablo çizelim. Bazı Asya ülkeleriyle, GüneyAmerika'da, Askerler iktidara geldiler mi, gitmeyebiliyorlar.

Asya'da, genellikle bir kişi simgeliyor iktidar erkini. Güney Amerika'da bir Cunta.

Ve Cunta içinde sırası gelen, general, bir süre devlet başkanlığı yaptıktan sonra, yerini bir başkasına bırakıyor.

Bu tamam!.

Bu ülkelerin büyük çoğunluğu geri kalmış ülkeler.

Bu da tamam!..

Büyük çoğunluğu, askeri ve ekonomik vesayet altında.

Buna da eyvallah!..

Büyük çoğunluğu, kesin bir Kurtuluş Savaşı vermemiş, bu da tamam mı? Çünkü Kurtuluş Savaşı verenlerde, iktidar erkinin istikrarı herşeye karşın tartışılmaz. Devrim yapabilenlerde de.

Öyleyse, işin iç yapısına bir göz attığımızda, ortaya çıkan gerçek şu... Askerlerin ister rotasyonla, ister sürekli iktidar olabildikleri ülkelerle,benzeşen yanlarımızdan çok, benzeşmeyen yanlarımız var.

Siz benzeşenleri sayın. Ben benzeşmeyenleri ele alacağım.

Askeri vesayet altında mıyız?

İngiltere ve Fransa'dan daha az... (Bizdeki üs ve tesisler daha az olduğunda.) Almanya, İtalya ve Japonya'dan çok çok daha az... (Müttefik ordularının işgâli altında bir karış toprağımız bulunmadığından.)

NATO üyeliğinden ne haber, diyorsanız. Haber şu; yukarıda saydıklarımız üye değil mi?

Bu askeri vesayet sorunu. Bir de ekonomik olanına bakalım.

IMF reçetelerine göre düzenliyoruz ekonomimizi... Düzenlemesek n'olur? Bize kredi vermez.

O vermeyince, kapitalist ülkelerin hiç biri de veremez. İyi!..

Vermez ve veremezlerse batar mıyız?

1982'nin koşullarında tartışalım ama, 1979'un koşullarında değil. Tersine biz batmayız da, ihracatımızı salt yerli girdiyle üretim yapan kalemlere indirgemek zorunda kalırsak, vermeyen ya da veremeyen kapitalist ülkelerin uluslararası tekelleri, yılda iki-üç milyar dolar daha az satış yaparlar.

Neden şaşırdınız?

Biz kredi olarak aldığımız dolarları ekmek yerine mi yiyoruz? Yoksa, montaj üretiminin ana ve aramallarına mı yatırıyoruz?

Ya da, o ana ve ara malları, kapitalistlere dirsek çevirip sosyalistlerden mi ediniyoruz? Demek ki, işin aslı, al gülüm ver gülüm.

Keşke, ekonomik vesayeti kaldırsalar demez misiniz?

Ve biz kaldırıyoruz, desek, onlar razı olurlar mı? Oldukları anda, bunca semirttikleri burjuva sınıfının hali bir nice olur, hiç düşündünüz mü?

Aklı ereniniz, yerli girdiyle hangi dallların ve hangi kurumların, yabancı girdiyle hangilerinin çalıştığını bir araştırıversin.

VESAYETTEN VASAYETE

Gelelim politik vesayete; Bir takım kampların içinde, bir takım örgütlerde üye iseniz, en azından disipline uymak zorunluluğundan ötürü, ortak kararlara katılmaya koşulusunuz.

Karşı olsanız bile, uygulamada karara uygun davranmak, üyeliğin değişmez koşuludur.

Örgütçüler bu konuyu iyi bilir.

Ortak ya da sizin oylarınızla gelmiş üst yönetim kararlarının tartışılacağı yer, genel kurullardır. Düşüncenizi kabul ettirin-

ceye uğraşırsınız, kişisel, toplumsal politik ya da ekonomik çıkarlarınızla tam çelişik olanlarına direnirsiniz.

O zaman örgütle bağınız kopar. Ya onlar atar, ya siz çekilirsiniz. Kural bu.

Seçeneğiniz, çıkarlarınızla uzlaşma ya da çelişme noktalarını iyi saptamak. Özel çıkarlarınızı, bağdaştığı yere değin örgüt çıkarlarıyla bir tutmak. Sonra... Sonrasında deniz biter.

Özelden genele, ulusala geldiğiniz zaman ise, ideolojik vesayet altında değilseniz, kopma ya da koparılma kaçınılmaz.

İdeolojik vesayet ise; hepsinin en tehlikelisidir. Çünkü vasi aslın, asîl vasinin yerine geçebilir.

Diyelim,siz kendinizi batılı sayıyorsunuz. Varsayımınızın yaşama geçebilmesi için,bir Batılı gibi davranmanız gerekir.

Yani, Batıyı, Amerika simgeliyorsa, ülkenizde bir Amerika'lı olmaya koşulusunuz.

Varsayımla, gerçeğin ters düşmesidir bu.

T.C. yurtdaşı bir insanın, ABD yurtdaşı gibi davranması öncelikle, kendi yurduna hıyanetle bir sayılır. Çünkü, ABD yurtdaşının çıkarları, ABD'nin çıkarlarıyla bir bütündür.

ÇIKARLAR ÇATIŞINCA

Türkiye Cumhuriyeti yurtdaşının çıkarları ise, çoğun ABD'nin çıkarlarıyla uzlaşsa bile, çatıştığı yerler de olabilir. Böyle bir durumu, yani, ABD yurtdaşının, ABD ile çatışan çıkarları olduğunu, o yurtdaşa anlatabilir misiniz? Anlatamazsınız. Eğer adam gibi bir yurtdaşsa, öyle bir çelişkiden söz etmek olası değil.

Hadi, anti-Amerikan'cılarımızı oh ya!.. Sevindirikliğinden soyup, Avrupa'ya geçelim.

Diyelim, İngiltere yurtdaşı gibi varsayıyorsunuz kendinizi. Öncelikle İngiltere'nin çıkarlarını savunmakla yükümlü değil

misiniz? Öyle olmazsanız, sağlıklı bir yurtdaş olamazsınız.

E, siz Batılılarımız ve Batıcılarımız, Alman ya da Fransız ideolojisi ile beslenerek, kendini Batılı sayanlarımız, Türkiye'nin çıkarları, Batı'nın çıkarlarıyla uzlaştığında durumunuz iyi de, çatıştığında yanınız neresi?

Söyleyebilir misiniz?

Yine Batı ise, Türkiye için, Türkiye ise, Batı için hain değil misiniz?

Sizi pek etkileyen Batı, böylesi durumlarda çırılçıplak ortada bırakıvermiyor mu?

Ne var ki, ideolojik belirlenme, özgürlüğüne en zor ulaşan tutukevi olduğundan, çıkar çatışmalarında bile, ideolojik vesayeti kabullenmiş olanların ayılması zor... Hatta olanaksızdır. Çünkü adam, çıkar çelişkisini yok sayar. Yok saydığı sürece de, vesayeti geçerli kılar. Darlığında Batı'ya sığınır, genişliğinde Batı'dan umar. Ve elbette, ülkesi yerine, Batı'ya hizmet verir.

Bunun dışında, benzeşen durumumuz pek kalmadı sanırım. Resmen satılık diye tanımlayabileceğimiz, üstelik en ucuzundan farkında olmaksızın satılık diye tanımlayabileceğimiz bu vesayet altındakiler dışında, çıkar çelişkileri sözkonusu olduğunda, benzeşmezliklerimiz ağır basar.

O halde, dünya dengesinin gereklilikleri içinde, bizim askerlerin, sittin sene kalmaları, doğru değil. Çünkü benzeşmezlikler bir çıkar çatışması getirdiğinde, stratejik yığınakların doğrudan kullanıcısı olarak ilk eldeki sorumluluğun tümünü yüklenmek, kurmaylığa aykırı...

ROTASYON ŞANSI KISITLI

Ayrıca, sırası gelenin başkanlığa geçerek, Ordu yönetimini temelli kılmak isteği dış nedenlerden çok, iç nedenler bakımında geçerli değil.

İşlerin kötüye gitmesi, sıranın çabuklaştırılmasını gerekti-

rebilir. Sıranın çabuklaşması, yetenekli kadroların elenmesini zorunlu kılar. Bu da Ordu'nun halkla bütün ilişkisinin kesilmesi... Askerliğin bütünüyle profesyonelleşmesi demektir.

Çünkü, "Vatan Görevi"ne soyunan Mehmetcik, doğrudan generallerin sorumlu olduğu yokluk, yoksulluk ve çaresizliğin içinden gelen kişilerden oluşursa, silâhın kime çevrileceği belli olmaz.

İki yıl askerde iyi beslenme, iyi giyinme pek güzel de, yirmi yıl öncesini, bir o kadar da sonrasını düşünen Mehmetcik'in eline silâh vermek akıllı bir iş mi?

Alın size bir benzeşmezlik daha,

Beş-Altıyüzbin kişilik bir Ordu besleyecekseniz,bunun başka yöntemi de yok.

Bir gözü kara, bunların hepsini profesyonelleştirdi diyelim. O zaman da sıra bana gelmeli, diyenlere ne buyurulacak?

Güney Amerika ya da Asya'daki rotasyonların, uzun, kısa ama mutlak rotasyonların arasındaki onlarca darbe girişiminden ne haber?

Ordu, bütün diğer kurumlar gibi insanlardan oluşuyorsa, yeteneklileri bulunduğu gibi, kendini yetenekli sananlarının da bulunması kaçınılmaz.

İktidarı sürekli elinde tuttuu zaman, bu ihtirası aklından büyük olanların, sırayı bozma çabalarıyla nasıl başedecek?

Hadi Asya'dakiler gibi, değişme sürecinin çok uzun sürelere bağlandığını varsayalım. İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulmuş orduların, yetişkin üst düzey yöneticilerini yeni yeni oluşturmasından doğan bu durumun, sürgit yürüyeceğini düşünmek, dünyanın duracağını düşünmekle bir değil mi? Hele kadrolar gelişsin, biraz sıkılaşsın, uzun sayılan değişimlerin de, Güney Amerika'dakiler gibi kısaldığına tanık olmak işten değil.

Sizde öyle mi?

ÇEKİŞME SİYASALLAŞIR

Yerin azlığından yana yana emekliye ayırdığınız değerler saymakla bitmez. Zaman zaman, piramidi düzene sokmak için, acımasız operasyonlara girişmek zorunda kalıyorsunuz. Oysa Asya ya da Güney Amerika'da, bütün profesyonelliği içinde, bir yere gelen demir atabiliyor.

Neden?

Arkası halk kaynağına dayanmıyor da ondan...

Böyle bir benzeşmezliğin üreteceği benzeşme, İttihat Terakki ile Hürriyevet İtilâf çekişmesi olur... Ordu'nun, her açıktan iktidara gelişinde, bir an önce gitmek içtenliğinin en önde gelen nedeni budur.

Dönüp tarihe bir bakın. Yeniçeri profesyonelliği, kökü kurutuluncaya iktidardan gitmekten söz etmiş mi?

Kurtuluş Savaşı ideolojisi, Ordu'nun ana kaynağını bütünüyle halka dayayınca, en büyük benzeşmezliği kurumlaşırmıtır.

Türkiye Cumhuriyetinde, gitmem diyen, isterse Ordu'nun kendisi olsun, gitmeye koşuludur. Çünkü, kendi kaynağıyla bütün bağını koparmakla yüzyüze gelmesi işten değildir.

Ya gitmem, düşüncesiyle bütün kuruluş felsefesine ters bir yöne sapacak, askerliği bütünüyle profesyonelleştirecektir. Ya felsefesine sımsıkı sarılacak, demokratik mekanizmayı işletecektir. Olmazsa olmaz bir ideolojik sorumlulukla karşı karşıyadır.

YANLIŞ YANLIŞLA DÜZELTİLEMEZ

Öyleyse, aman bir an önce gitsinler de, nefes alalım saflığı ne kadar yanlışsa, doğruları söyleyip başımı belâya sokacağıma, devran değiştiğinde neler çektiğimi anlatırım kurnazlığı da o kadar geçersizdir.

Hem içtenliğinden, hem zorunluluklardan ötürü, geçici... Anayasa yapıcılığı... Ve halk Ordusu niteliğinden ötürü ise kalıcılığı kesin bir kurumun; Açık İktidar dönencesinde susmak, kişinin kendisine, ülkenin geleceğine ve Ordu'nun konumuna bugün de yarın da zararlı bir tutumdur. Çünkü, Boğazların üstünde oturan adam, "Deli Dumrul"luğa soyunduğunda, ideolojik, politik, ekonomik ve stratejik bütün vesayetlere "nanik" yapabilecek bir güce sahiptir.

Daha açığı, Boğazların konumu gereği, Türkiye'de iktidar olan diretebiliyorsa, Batılısı da Doğulusu da en azından uzlaşmaya zorunludur. Bu zorunluluğun bilincinde olan, eleştiriye eğrisi doğrusuyla tahammül göstermeye koşuludur. Göstermezse, doğru yine kendini kabul ettirir.

Ama, belirlenen koşulların tepkileri yüzünden geçirilecek zaman, vesayet hevesindekilerin kâr hanesine yazılır.

Hiç bir ulusal Ordu bunu istemez. İsteyemez... Bu Ordu'nun bilançosuna yazılacak bir değerlendirme...

Peki bize düşen?..

Hiçbir yurtsever, Ordu'sunun böyle bir duruma düşmesine göz yumamaz. Çünkü, bu ülke hepimizin. Dünü, bugünü ve yarınlarıyla, anamızın ak sütü gibi helâl hakkımız.

Düşüncemizin enternasyonelliği başka şey, kişiliğimizin ulusallığı başka. Başka ülkelerde o ülkelerin yurtdaşlarının bütün olanak ve yükümlülükleriyle eşit konumlar içinde olmadıkça da, ülkemizin bütün değerlerine ve geleceğine sahip çıkmak ödevimiz. Bu ödevi doğrulukla yerine getirirken, iktidar erkini kullananlar kim olurlarsa olsunlar, çatışmalar da uzlaşmalar ölçüsünde doğaldır.

Politikacıyla çatışma olabilir, Asker'le olmaz!.. diyeninize, Asker politikaya soyunduysa, politikanın kuralları içinde ve doğru yaklaşımların gerektiği ölçüde olur, demek zorunludur.

Üstelik bir çatışma olacağı da, kendi korkumuz.

Askerlerin, doğruya karşı oldukları peşin hükmüne nerden varıyoruz? Hem de doğruyu savunmak için politikaya soyunduklarını kendileri belirtirken!..

Öyleyse doğruyu savunmak uğruna fikir tartışmasından ve düşünce çatışmasından kaçınmak,-yanlışı doğru varsaymakla bir değil midir? Tam doğruda bulundukları zaman bile, iktidar erkinin eksikleri olacaktır. Ve kayıtsız koşulsuz o eksikler söylenecektir.

HER TOPLUMUN KURALLARI VARDIR

Demek ki, toplum için hazır elbiselerden seçmeye kalkmtınız mı, pot yapması kaçınılmaz. Ha, siz her yerin iyisini mi bir araya toplamak istiyorsunuz? Hiç uğraşmayın. Türkiye Toplumu, elbette dünyanın en ileri demokrasisine layıktır. Ama, öyle devşirme bir yapı isteyeceğini hiç sanmam. Çünkü, yılar önce, böyle bir hazırcılığın karşısına bütünleşerek dikilmesini bilmiştir.

İnsan hakları ve demokratik özgürlüklerin Türkiye Toplumundan esirgenmesi sözkonusu olamaz. Çünkü, bitün geçmişin gelenekleriyle, sıkı sıkıya kendi biçiminde demokratik hak ve özgürlüklere sahiptir.

Hemen herkesin aklına, İsmet Paşa'nın pek çok hakkı askıya aldığı Dünya Savaşı dönemi geliyorsa, bunun bedelini de bizzat kendisi ödemiş bulunmaktadır.

1950 seçimleri geçmişin bir hesaplaşması değilse nedir?

Bunu, gericiliğin şahlanması diye yorumladığınız anda, ya toplumsal yapıyla hiçbir ilişkiniz yok... Ya da Türkiye Toplumunu, şaşkın bir sürü gibi değerlendirme eğiliminiz vardır.

Oysa gerçek çok basit; Alışılmış ve kabullenilmiş bir yönetimi baştan sona değiştirmeyi becermiştir Türkiye Toplumu.

Mustafa Kemal'i bayrak ederek, Amerikan Mandacılığını

hortlatmak isteyenlerin kendisinin yerine geçilip toz duman edilmesine de razı olmamıştır.

Halkı, gerici, yobaz, ilk fırsatta ziyana dalacak bir sürü olarak değerlendirmeyeceksek, 1960'lardan sonrasını, kendi yerine geçmenin bir revanşı olarak saymak çok mu yanlış olur?

Aynı şekilde, 1971 sonrasının yükseleni ve düşeni için de toplumun tutumunu gösteren bir belirti sayamaz mıyız?

İşimize gelene evet, gelmeyene hayır diyeceksek, "Aydın" nesnelliği hapı yuttu demektir.

DEĞER VE SUNU

Doğru değerlendirme, doğruyu, gerektiğinde topluma karşı savunurken, göz önünde bulundurulması gereken bir ölçüttür. Toplumu dışlayarak, o'nun değeryargılarını bütünüyle değiştirmek, buz üstüne heykel yontmak, su üstüne yazı çiziktirmek gibidir.

Yaptığınız iş, toplumun geleceğini belirleyen bir nitelik taşıyorsa, toplumun gizil istemini herkesten iyi bilmeye koşulusunuz. İktidara karşı, nasıl "vicdan" görevinizi yapacaksanız, topluma karşı da aynı davranış içinde olmayı bileceksiniz.

Çevreniz, nemelâzımcı açıkgöz üçkağıtçı kurnaz paçasını kurtaran yiğit, gemisini kurtaran kaptan bulanık suda avlananlarla alacakaranlığı bekleyen kurtlarla dolu olabilir.

Zaman zaman onların sesi, sizinkini bastırabilir.

Horlanır, toplumsal değer yargıları ya da geleneklerin dışına çıkmış olmakla suçlanırsınız.

Gerçek isteminin niteliğini önüne attığınız toplum, kendi gizil gelişme isteği önünde ürkebilir. Geriliyormuş güncelliğinde kalabilir.

Araştırmanız, değerlendirmeniz, bildiğiniz ve hesaplaşma-

nız doğruysa, korkmayın. Toplum sizi ne denli dışlarsa dışlasın,hesaplaşmanızı benimeseyecektir. Çünkü, toplum, kendinden olanla, olmayanı hemen ayırır.

Siz istemi yönünde davrandığınız zaman, irkilse, ürkse, dışlasa bile, kabullenir.

Dışladığında, çöplüğe fırlatır atar sanmayasınız. Kendini, size göre ayarlayabilmek için, saygın bir yere oturtur.

Mustafa Kemal, İsmet Paşa, Menderes, adlarının üzerinizdeki çağrışımı nasıl?

Çok başka makamlardan, çok başka besteler yapmış olmalarına karşın, toplum üzerindeki etkileri tam bir efsane. Efsanenin üretimindeki ana öge ne?

ZAMANIMIZIN GEREKLERİ

İşte, dolana dolana yar yoluna kavuştuk.

Şunu örneklemek istiyorum. Zamanımız, Anayasa tartışmalarının iyice ısındığı bir zaman. Katılmaya bilgim, düzeltmeye yetkim olmadığından orasından burasından çekiştirmeyeceğim.

Söyleyeceğim şu... Anayasayı halka onaylatmaktan korkmayanlar, onun halk tarafından benimsenmesinden korkuyorlar!..

Bunu nerden mi çıkarıyorum?

Şurdan!... Mustafa Kemal, "Egemenlik kayıtsız koşulsuz Türk ulusunundur," derken, neye dayanıyordu?

O Ulusun, egemenliğini Kurtuluş Savaşı vererek de geçirdiğine...

Bir tek bu bilinç bile, o ulusun önderinin nasıl bir gizil istem simgesi olduğunu göstermeye yeter.

Üstüne yukarıdaki varsayımları ekleyin... Bir de şunu koyun... Sofra ve Meclistekilere ne kadar danışıyorsa, halkına hem de kesintisiz biçimde danıştığını.

Eğer, ulusal bilinci tek başına simgelediği görüşündeyseniz bile, bu tek başınalığın,bütün bir ulus olduğunu kabul etmek zorunda kalırsınız.

Birlikte savaşmış birlikte başarmış ve birlikte kotarmış bir insanın gücü, birliğin bütün gücüdür.

Birde bunu gelenekselle bağdaştırabilirsiniz.

Nedir geleneksel olan?

Demokrasi.

En küçük "Boy" birimlerinden, geniş "Kağanlık" örgütlenmelerine değin, eleklene eleklene yürüyen bir seçim... Sonunda beliren iktidar erki, yaşam boyu sürecek bir katılım ve özümlemeyi kendiliğinden doğurur.

Çetelerden ordulaşan bir ulusal bilinç de, Büyük Millet Meclisinde yansıyan bir seçime dönüşür.

Tartışmaya bile gerek yok 1919-1938 arasında, günümüzün teknolojik iletişim olanağı olsaydı da, Cumhurbaşkanı doğrudan toplum tarafından seçilseydi, Mustafa Kemal'den başkası çıkabilir miydi? Tarih çıkamayacağını söylüyor. Sizin paşa gönülleriniz, tersini savlıyorsa, ispatı size ait...

DOĞRUDAN SEÇİM KORKUSU

Öyleyse, iktidarı muhalefetiyle tüm seçkinler şu 1980'li yıllarda, doğurdan bir seçimden neden çekinirler?

Anayasayı davul zurna onaylatırken uygulanmasında toplumun katkısından sakınmak bir anlam taşır mı?

Benim savım açık ve kesin; Türkiye toplumu, kendi başka-

nını seçecek ölçüde kendine, bilincine ve geleceğine sahiptir. Ama, Türkiye "Aydın"ı henüz kendi rüştünü ispatlayacak bir bağımsız düşünce üretimine giremediğinden toplumdan korkmaktadır.

Bu nedenle, doğrudan seçimleri etkileyecek ne kadar engel varsa, Anayasaya sokuşturmak için elinden geleni yapmakta... Kendince mükemmel olsa bile, uygulama alanında geçersiz Anayasalar imal etmekte... Halkı yabancılaştıramayınca kendisi yozlaşmanın çukuruna düşmektedirler.

Unutmayınız ki, toplum Anayasal hak ve ödevlerini yerine getirmiş, o Anayasa'nın belirlediği koşullar içinde kendini yönetecekleri seçmiştir.

Seçilen "Aydınlar" ise, Anayasayı da, demokrasiyi de işlemez hale getirerek, yeni Anayasanın yapılmasına neden olmuşlardır.

Halk cahil!...

Kimi seçeceğini bilmiyor!..

Eline devletin yönetimi teslim edilemez!..

Eğer yetkiyi eline geçirirse, yanlış adamı seçebilir!..

Yanlış adam da, bizim istemediğimiz adamdır!.. Genellemelerin ana teması bu.

Öyleyse genelleyenlerin tümüne iki soru:

Birincisi 1982'lerin Türkiye toplumu mu daha cahil, 1920'lerin Türkiye toplumu mu?

İkincisi; Kendi istediğini değil, önüne getirilenlerden birini seçmekle yükümlenen toplum sonra bunların başına bir kaza geldiğinde parmağını bile kıpırdatmıyorsa, haksız mı?

İsterseniz bunu şöyle de tamamlayabiliriz.

Mustafa Kemal'i kendisi seçtiği için, askeri ve polisi yokken. Hatta asker ve polis İstanbul Hükümetinden buyruk alıyor-

ken, onlara karşı bile koruyan halk, bunca tutkusuna karşın Menderes'i neden korumamıştır?

Korkusundan mı?

Sizin tezinizden bir bakalım.

Cahil ve bilinçsiz olan, çatışmanın ortasına ilk elde kellesini sürendir. Bilgili ve bilinçli olan ise, gerektiğinde korkusuz olabilen.

Yani, gerçek "Aydın"la, gerçek "Halk"ın davranış ayrılığı yoktur.

HALK KORKMAZ, KORKUTUR

Daha açık söylemek gerekirse, Halk korkmaz... Tersine korkutur.

Korkuttuğu için de, kendini biraz güvenceye aldığını sanan, halkın katılımını engeller.

Menderes'in, son zamanları, nüfusun artış oranına göre, küçülen kalabalıkların hüznüyle dopdoludur.

Aynı meydanlarda, aynı insanlarla karşılaştırma yapıldığında, İsmet Paşa daha büyük kalabalıkları toplamaya başlamıştır. Oy oranlarındaki düşüş ve yükseliş de, aynı biçimde nüfus artışı ile oranlanırsa, bu savı doğrulayacak niteliktedir.

İşte işin burasında, toplum, ipin bir yerde kopacağını görmüş ve bu yüzden, hazır olmadığı bir halk hareketini engelleyen davranışa Menderes'i kurban vermiştir. Çünkü Menderes, 1950 çıkışını, çoktan değiştirmiş; Meclise Halkın temsilcileri yerine, önün sunulanlardan seçme zorunluluğundan ötürü, "Aydınlar"dan oluşmuştur.

İsteyen, 1950 Meclisiyle, 1960 Meclisinin kültür karşılaştırmasını yapmakta özgür... Hatta 1954 Meclisi bile,1950 Mecli-

sini hemen hemen bütünüyle değiştirivermiştir. "Aydınlar"a göre olumlu, Halka göre olumsuz yönde...

Artık, kendi katılımının salt onaya dönüştüğünün bilincindedir halk. Öyle olunca da, politik çekişmeleri, gökyüzünde toplaşan bulut, çakan şimşek ve düşen yıldırım gibi görmektedir.

GELECEĞİ HALK BELİRLER

İstediğini seçme hakkı kısıtlandığı sürece, olacak, olanlardan değişik değil. Cumhurbaşkanını herkese açık adaylık arasından, istediği gibi seçecek bir Türkiye Toplumu, gerçek demokrasinin sahibi olarak büyük başarılara ulaşacaktır.

Meclisini, sunulanlar arasından değil, kendi değerlendirmesi arasından oluşturacak bir ulus, "Egemenliğini kayıtsız koşulsuz kullanma hakkına" da, kayıtsız koşulsuz sahip çıkacaktır.

Anayasa Devlet Başkanından, Meclis üyelerine değin bir takım kısıtlamalar getirdikçe, "Egemenlik kayıtlı koşullu" durumdadır.

Dilediğiniz kadar Türk Ulusunun egemenliğinden söz edin, lâf-ı güzaf!.. Çünkü kayıtsız, koşulsuzdur. En küçük kayıt ve koşulda, egemenlik nanay!..Asıl egemen, kayıt ve koşulu koyândır. Yani seçkinler.Halkı kücümseyerek, egemenliği kendi arasında oyun haline getirenler, bu anlamsız oyuna katılmıyor diye, halka kızamazlar. Katıyor musunuz ki, katılsın?

Kendiliğinden katılsın, zorla sahip çıksın, deyiverenlerinize not!..

Neden?

Kendi eline aldığında, sizin düşlediğiniz ne varsa kırıp yıkmak için mi?

1920'lerde öyle yapmıştı.

Hadi o uzak geçmişte kaldı. 1950'ye... Hatta o da unutulduysa 1973'ene buyrulur?

Sanırım zaten, bu korku değil midir, kayıt ve koşul altına almayı düşündüren.

Gelin elimizi vicdanımıza koyarak bir kez daha düşünelim.

ABD bağlantılarını halk mı istemiştir? İktidarı, muhalefetiyle, zamanının "Aydınlar"mı ?

İzmir sokaklarında, NATO çavuşlarını kovalayanlar, (namus, onur ya da şımarıklığa tahammülsüzlükten ötürü...) halktır... Kovalayanları cezalandıranlar, "Aydın."

Buyrun, seçin yerinizi bakalım. Halktan yana mısınız, halkın güdülmesinden yana mı?

Halktan yana iseniz, tam bir "Aydın" bilinciyle davranıyorsunuz demektir. Öyleyse doğruları anlatmaktan sakınmayın.

Tek başınıza olsanız, dostlarınız ayrı türküleri çağırsa bile, doğrudan şaşmayın. Halk bir kez doğruyu anlarsa, onu yaşama geçirmek için canını mezada çıkarmaktan sakınmaz.

Sakınmadığının çok kanıtı var... Kurtuluş Savaşı... 1946-50 denemesi... 1973 çoşkusu... Ve gelecekte, belkide ilk seçimde dayatmaya karşı dayatıvereceği şaşırtıcı seçenek. İnanmıyorsanız bir zahmet bakın Kurtuluş Savaşına. Karşı çıkanlar, zamanın en büyük güçleri. Zamanımızın güçleri büyüklüğünde, zamanlarında...

Dayanabilmişler mi, toplumun doğrusu karşısında?

Açlık, yokluk, yoksunluk, çaresizlik ve yalnızlık...Ne dilerseniz sayınız.

Şimdiki semirmişliğinin yanında, hiç hesaba katılmayacak bir güçsüzler kitlesi, kendisini nasıl da hesaba katıvermiş.

Ya doğruyu savunanlar onunla birlikte olmasaydı? O yine bildiğini okurdu.

Olmayanlar ne olduysa, öyle olurlardı. Bu bu kadar basittir.

Kimsenin kendini Vahdettin, Damat Ferit, hatta Çerkez Etem yerine koymayacağını biliyorum. Ama dileyen Abdülhamit isteyen İttihat ve Terakki öndereriyle, Mustafa Kemal'in yerine koyabilir.

SEÇMEK KISITLI SEÇİM ZOR

Neden mi kulağımızı tersten gösteriyoruz?

Ülkenin bugünkü koşullarını değerlendirmeden, yanlışı doğruyu ayıklamak pek bir zor da ondan.

Bu iktidarda Ordu bulunduğu için değil. Toplumun isteminin gelişme yönünde olduğu açığa çıktığından böyle. Çünkü, 12 Eylül öncesinde tıknefes olmayan hiçbir kurum, kural ve kişi kalmamıştır.

Sadece kredi muslukları mı tıkandı?

Politika, hukuk, yasama,yürütme,ekonomi ve ideoloji!..

Bütün bunlar tıkanmamış olsa, eline silâhı alan sokağa fırlar mı?

Kargaşa, çarelerin bittiği yerde başlar.

Bu yeni bir oluşumun, tez ve antitezinin iyice çözülüp, yozlaşarak bileşime yöneldiği noktadır. Son çözülmeyle birlikte, ilk kaynaşma oluşur. Oluşmuştur?

Tartışılması gereken bu koşullar değil. Bundan sonrasının belirlenmesindeki olanaklar ve tutumlardır.

ANAYASA YAPILIRKEN

Yeni bir anayasa yapılıyor.

Kimi acele edilsin istiyor, kimi ağırdan alınsın. Kimi, insan haklarının tamamiyle konulmasından, kimi bazılarına yan çizilmesinden yana.

Şimdi, yapacak olanlar da, katılacak olanlar da, isterlerse alınabilirler... Anayasaların en iyisi, toplumuna en uygun olanıdır.

Hangi topluma ama?

Gelişen topluma!.. Özellikle de bizde.

İngiliz Anayasası, salt geleneklere dayanır. Amerikan Anayasası ise Yüksek Mahkemenin kararlarıyla toplumsal uyumunu sağlar. Fransız Anayasasını, Fransa toplumu onaylamıştır. Ama, bir askeri darbenin ardından, bir asker tarafından yapıldığını bilmeyen yok.

Alman Anayasası ise,Alman toplumu tarafından onaylanırken, İşgâl Komutanlıklarının Hukuk danışmanları eliyle toplumа dayatılmıştır.

Görünümü demokratiktir. Onanması yasaldır. Ama Alman, Jusos'larının rahatsızlığına hak vermek gerek.Çünkü bugün ordusu olmakla birlikte, bütün Alman Federal Cumhuriyetleri bir araya gelse de, federal Anayasanın bir maddesini değiştirmeye kalksa, İngiliz, Fransız, Amerikan ve Rus İşgâl komutanlarının olurunu almadan, virgülüne dokunamaz.

Jusos'lar, Baider-Mainhoflar, şunlar bunlar yeniden dünyaya gelseler de, kolay kolay değişecek bir şey yok. Meğer Alman İşçi sınıfı, uzlaşmasını, paylaşımdan, sınıf kavgasına döndürecek koşullara geçsin. Bunun sonucunda da ülkenin bağımsızlığını sağlayabilsin.

Çünkü Alman Burjuva sınıfı, işçi sınıfının korkusundan ülkeyi Hitler'e, sonra da ABD ve ötekilere devretmekten çekinmedi. Hem mülkünde parya durumuna düştü. Hem ülkesi bölündü.

Bu kez yitirecekleri azaldığından, işçi sınıfının bağımsızlık bayrağı altında toplanmaları 1930'ların koşullarından daha da kolay sayılabilir.

HER ANAYASA YENİ BİR DÜZENDİR

Dünya turunu bırakıp, kendimize gelelim diyorsunuz!.. Gelelim... Diyeceğim şu; Anayasa yapıcıları, kendilerinin geçici olduklarına inansalar bunu açıkça söyleseler de kalıcıdırlar.

Geçiciliğine inanmak işinize geliyorsa, bir diyeceğim yok. Ama, biliniz ki toplumsal geleceği belirleyen herşey, kalıcıdır.

Belirleyenler geçici bile olsalar, belirledikleri kalıcı olduğundan böyledir bu.

Ve bu belirleme içinde, halk bir kıyıdan seyirci durumunda bırakılacaksa, kayıtlamalar da,kısıtlamalar da hiçbir olumlu sonuç getirmeyecektir.

Osmanlı, Türklerin geleneksel demokrasisini, "Aydınlar Sultası" haline getirdiğinden beri halkı karşısında bulmuş... Karşısında bulmadığı zamanlarda da,yanında bulamamıştır.

Öyle ki, çok zaman çalınan düdüğün gösterdiği yöne değil, tersine gitmiştir.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında çalınan düdük, İşgâle boyun eğmektir... Halk Kurtuluş Savaşına girişmiştir.

Kurtuluş Savaşı sırasında çalınan düdük, Saltanat ve Hilâfetin korunmasıdır, Halk ikisini de başlarına geçirivermiştir.

Eğer, yine Halkı dışarda bırakacak ve katılım olanaklarını sınırlayacak bir Anayasa yapılırsa, istediğniz kadar çağdaş, istediğiniz kadar ileri olsun, hiçbir anlam taşımayacaktır.

Mirasına sahiplendiğimiz topraklarda, son dörtyüz yıllık çekişmeye,bir yenisi daha katılacaktır, hepsi bu.

Halkla yönetim ayrılığı, üstüne birkez daha vurgulanarak belirlenecek... Sonra da yönetimin kendi arasındaki çekişmesi, halkın umuruna girmeyecektir. Girmeyince de, güç dengesinin ağırlığına göre bir on-onbeş yıl sonra, silbaştan edilecek. Ya anayasa değiştirilecek, ya Anayasayı gerektiğince uygulamayan "Aydınlar."

Yazık ki, "Aydınlarımız"da bu halk korkusu sürdükçe politik üstyapıdaki dalgalanmalar, adına ister seçim deyin, ister harekât, darbeden darbeye sürüklenip gidecektir.

GERÇEK EFENDİ HALKTIR

Oysa Mustafa Kemal, halkını seçmemiş, kısıtlamamış, (Zaten kısıtlayamazdı. Silâh halkın elindeydi. İnanıncaya kadar, asker kaçaklarını yazacak defter bulamazsınız. İnandığı andan başlayarak da, bir tek asker kaçağı...) kayıt altına almamıştır.

Tam tersine, Mustafa Kemal'i seçen ve gizil isteminin buyruğunda kısıtlayan Türk Ulusu olmuştur.

"Biz Mustafa Kemal olamayız," özrünün ardına gizlenerek kendini haklı çıkarmaya çalışanlar olabilir. O zaman da; "Olamazsınız da, O'nun makamında, O'nun yaptıklarını yapmaya neden sıvanıyorsunuz?" Sorusunu yanıtlamak zorundadırlar.

"Geçiş dönemini, geçirmek için," yeterli bir gerekçe değil. Çünkü, "Öyleyse alabildiğinde demokratik ve isteyenin aday olabileceği bir seçimle, oluşturun." Kurucu Meclisi.

"Anayasayı o yapsın, sonra isterseniz halka onaylatın, istemezseniz aynen uygulansın," denilebilir.

SONUÇ YERİNE

TUTANAK I

GENELKURMAY BAŞKANLIĞI
I. ORDU VE SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI
SELİMİYE

25.2.1982

Sayı :1982/826
Konu:Kitap

Erol TOY tarafından yazılıp "Matbaa 81"de basılan" Aydınımız, İnsanımız, Devletimiz" adlı kitabın, basımı, yayımı, dağıtımı, birden fazla sayıda bulundurulması veya taşınması, Sıkıyönetim Bölgesine sokulması ve mevcutlarının da toplattırılması 1402 sayılı Kanunun 3/c maddesi uyarınca yasaklanmıştır.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Haydar Saltık
Orgeneral
I. Ordu ve
Sıkıyönetim Komutanı

TUTANAK II

TEBELLÜĞ TUTANAĞI

İstanbul, Cağaloğlu, Bab-ıali Cad. No. 19 Sıhhıye Apt. Kat:4 Daire 10 Sayılı yerde odası bulunan yazar Erol TOY, yazmış olduğu AYDINIMIZ İNSANIMIZ DEVLETİMİZ" isimli kitabının I. Ordu ve Sıkıyönetim Komuntanlığı'nın 25.2.1952 tarih ve AD. MÜŞ: 1982/629 sayılı kararı ile basımı, dağıtımı, birden fazla bulundurulması ve toplattırılmasına karar verilmiş. Karar kitabın sahibi ve yazarı olan Erol TOY'a tebliğ edilmiş, elinde halen mevcut bulunup bulunmadığı sorulmuş, yazar arkadaşlarına kendisi tarafından imzalanmış (8) adet kitap bulunduğunu beyan etmiş, sözü edilen kitaplar zapt edilmiş. (Kitabın tümü 5.000 (beşbin adet) basıldığı, mücellithaneden (1.200) Binikiyüz adet tahminen aldığını ve dağıtımının kendisi tarafından yapıldığını, şu anda elinde başka kitap bulunup bulunmadığı tekrar sorulduğunda elinde hiç kalmadığını bildirmiş olup, tutulan tebellüg tutanağı mahalinde tanzimle imza altına alındı. 26.2.1982

Polis Memuru — Polis Memuru
Tebliğ Eden — Tebliğ Eden
Yazar — Tanık
Tebellüg Eden

1-3.800 (Üçbinsekizyüz) adet kitabı paket

halinde KISMET mücellithanesinde yed-i Emin bulundurulmaktadır, tarafımızca alınacaktır.

Polis Memuru Polis Memuru Yazar Hazirun

TUTANAK III

T.C
Sıkıyönetim Komutanlığı
Askeri Savcılığı
İSTANBUL

HAZIRLIK SORUŞTURMASI

Yukarıda suç ve kimliği yazılı sanık Erol Toy tarafından yazılıp Matbaa 81'de basılan "Aydınımız, İnsanımız, Devletimiz" isimli kitabın, TCK.nun 153, 159, 311 inci maddelerini ihlâl ettiği belirtilerek Komutanlıkça yasaklanıp 25.2.1982 gün ve Ad. Müş. 1982/626 sayıyla müsnet suçlardan soruşturma açılması emri verildiğinden yapılan sorgulamada sanık;

Birbuçuk yıl öne isyan edip iktidara gelmiş askeri yeniden isyana teşvikin mümkün olmadığını. İktidarın sandıkla değiştiği bir ülkede, süngüyle değişimi yasal saymanın doğru olmayacağını. Bir anayasa yapılırken, düşünce ve fikrini belirtmenin yurttaşlık ödev ve sorumluluğu kadar Anayasal bir hak olduğunu. Çünkü Anayasal düzen erdem üzerine kurulursa, daha erdemlisi sahtecilik üzerine kurulursa, daha kurnaz ve sahtekârlarca sahiplenileceğini. Kitabın, Türklük ve Cumhuriyetle kurumlarının manevi şahsiyetine hakaret için değil, tam tersine onları yüceltmek ve toplumun esenliği amacıyla yazıldığını. Doğruları savunurken, tehlikeden sakınmanın, hem doğruya, hem ülkeye, hem de topluma zarar vereceğini, Fikir ve düşünce özgürlüğü uğruna cezalandırılmaktan çekinmediğini. Bir Hukuk Devleti olan Cumhuriyet'in salt fikir ve düşüncesini açıklamaktan ötürü haksızlık etmeyeceğine inandığını. Ama, cezalandırılırsa, haklılığı kanıtlanıncaya kadar yazdıklarını savunacağını. Kitabıyla suç işlenmesini değil, topluma karşı işlenebilecek suçların önlenmesine çalıştığını. Bunun bir bedeli varsa ödemeye hazır olduğunu, ifade etmiştir. 25.5.1982

Erol TOY
Sanık

Süleyman Takkeci
Hakim kd. Alb.
As. Başsavcı

TUTANAK IV

T.C.
Sıkıyönetim Komuntanlığı
Askeri Savcılığı
İSTANBUL

KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞI KARARI

Yukarıda suç ve açık kimliği yazılı sanık hakkında yapılan hazırlık soruşturması sonunda;

Sanık Erol Toy tarafından yazılıp matbaa 81'de basılan "Aydınımız, İnsanımız, Devletimiz" isimli kitabın yazarı sanık Erol TOY hakkında müsnet suçlardan soruşturma emri verilmiş olmakla yapılan soruşturmada;

Adı geçen sanık Erol TOY tarafından kaleme alınıp basılan "Aydınımız, İnsanımız, Devletimiz" isimli kitabın TCK.nun belirtilen maddelerini ihlâl edip etmediği hususunun tesbiti için bilirkişi incelemesine ihtiyaç duyulmuş ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyelerinden olan Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer bilirkişi tayin olunarak yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda tanzim olunan dosyada mevcut bilirkişi raporunun tetkikinde netice olarak kitapta suç teşkil edici bir cihet bulunmadığı kanaatına varıldığı bildirilmiştir.

Yukarıda izah olunduğu şekilde bahis konusu kitabın içeriği itibariyle suç teşkil edici bir cihet bulunmadığı ve böylece müsnet suçlardan kamu davası açılmasını haklı göstermeye yetecek delil bulunmadığından, CMUK'un 103. maddesi uyarınca emanette bulunan kitapların (3800 adet) sanığa iadesine, 353 sayılı yasanın 105. maddesi uyarınca itirazı kabil olmak üzere KAVUŞTURMAYA YER OLMADIĞINA KARAR verildi. 14.10.1982

Aykut Arkan
Hakim Bnb.
Yrd. As. Savcı

TUTANAK V

Kuzguncuk, 17 Aralık 1982

Sayın
ORGENERAL HAYDAR SALTIK
I. ORDU VE SIKIYÖNETİM KOMUTANI
SELİMİYE
ŞEHİR

Efendim,

Takdir edersiniz ki, adalet kavramı zulmün karşılığı olarak doğmuştur. Bunun için de, içeriğinde suçlunun cezalandırılması dar anlamını taşıdığı gibi, haklının hakkının verilmesini de kapsar. Zaten hukuk devletiyle, zorbalığı ayıran ince çizgi kendini bu kapsam anlayışında gösterir. Zorbalıkta, suçsuzluğunu isbatla yükümlü olan, suçlanandır. Hukuk devletinde, sanığın suçunu isbatla yükümlenen,suçu yükleyen. Bu basit ve ince ayırım, adalet denen kavramın varlık, yokluk sorunudur. Bu yüzden hukuk devletinde bir suçsuzun ceza yemesindense, bin suçlunun serbest olması yeğdir, denilir. Ve yine bu yüzden, hakkın zamansız ya da gecikmeli tesliminden sakınılır. Hatta, Fransız bilgesi Pascale; "Geç gelen adalet, adaletsizliktir," sözünü bu düşünceyi pekiştirmek için söylemiştir.

Ancak bizim de içinden geçtiğimiz büyük kargaşa dönemleri gibi olağanüstü durumlarda, suçlunun cezalandırılması kadar, suçun oluşmasını engellemek de bir zorunluluk halini alabilir. Ve bu zorunluluğun gereği olan sür'atli davranma, zaman zaman küçük ya da büyük haksızlıkları doğurabilir. Çünkü o durumlarda uğranılan haksızlık bütün bir toplumun güvenliği adına uygulanan davranışlardan doğmaktadır. Toplumun mutluluğunu kendininkinden öne alanlar için, haksızlığa uğranılsa bi-

le, hoşgörülü davranmak görevidir. Yeter ki, durum anlaşıldığında, hak, haksızlığın işlendiği sür'atle iade edilebilsin. Ve haksız ceza, gücün meşru bir egemenlik aracı olarak benimsenmesin

Efendin,

Başıma gelen bir olayı, bütün bu girişin bir örneği olarak, takdirinize sunmak istiyorum. Sanırım, olayı anladıktan ve gerekli incelemeyi yaptıktan sonra bana hak vereceksiniz.

22 Şubat 1982'de yayınladığım, "Aydınımız, insanımız, Devletimiz" adlı kitabımın 3.800 adedi, henüz ciltlenmemiş durumda, mücellithanede iken, 23.2.1982 tarihinde durduruldu. 26 Şubat 1982 günü bana tebliğ edilen sayın Komutanlığınızın, 25.2. 1982 tarih ve Ad.Müş. 1982/629 sayılı kararı ile, "Basımı, dağıtımı birden fazla bunuldurulması ve toplattırılması, "kararı gereğince hakkımda soruşturma açıldı.Kitap bilirkişiye gönderildi. Ve yine sayın Komutanlığınız Askeri Savcılığının, 14.10.1982 tarih, 1982/1561 esas ve 1982/1087 karar sayısıyla, "itirazı kabil olmak üzere KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞINA KARAR verildi."

Sekiz aylık bir süreç de sözkonusu olsa, hak yerini bulmuş sayılır. Ancak bu karar çıkalı iki ayı geçtiği halde, yüksek onayınız, ya da hakkınız olan saygıdeğer itirazınız gerçekleşmediğinden, kitaplarımın iadesi mümkün olmamakta. Ve bu belirsiz durum, nahak yere verilen cezanın, giderek ağırlaşmasına neden olmaktadır. Üstelik her türlü savunma hakkından yoksun bir biçimde, belirsizliğin maddi zararını yüklenmekle karşı karşıya kalarak...

Toplumun huzur ve güvenliğinden sorumlu olanların, kişilerin hak ve menfatini zedelemesine göz yummayacağınız, yukarıda belirttiğim adalet ilkeleri bakımından açıktır. İşlerin yoğunluğu, benim durumumda olan pek çok kişinin varlığına gerekçe sayılabilir. Toplu haksızlıkların sona erdiği düşüncesiyle,

kişisel haksızlıkların sürüncemede kalması hoşgörüyle karşılanabilir. Hele haksızlığa uğramamış olanların gözünde, bunlar değersiz bile görünebilir. Ama, toplumu yapan bireylerdir. Ve güçlünün haksızlığı, ne denli küçük olursa olsun, ona uğrayan için, gücün büyüklüğü oranında zararlı olur.

Sizin de aynı görüşleri paylaştığınıza güven duyarak, durumu olduğu gibi bilgilerinize sunuyorum. Yasal biçimde aklanmış da olsa, yasal itiraz görüşünüzü kullanmak, yetkinizdedir. Bu takdirde, benim de yasal savunma olanaklarına kavuşacağım açıktır. Ancak, kitabı ve sayın savcılığın kararını yeniden incelemek zahmetine katlandığınızda, yasal aklanmanın kesinleşeceğine hiç kuşku duymuyorum.

Yoğun işlerinizin arasında, yeni bir zahmet yüklemediğim umuduyla, bir haksızlığın bir an önce giderilmesi çabalarınızdan emin olarak, ilginizi rica ederim.

Saygılarımla,

Erol Toy

TUTANAK VI

GENELKURMAY BAŞKANLIĞI
I İNCİ ORDU VE SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI
SELİMİYE

26.1.1983

AD. MÜŞ.: 1982/626
KONU : Kitap

Erol Toy
Kuzguncuk-İSTANBUL

İLGİ:25.2.1982 gün ve Ad. Müş: 1982/629 sayılı yazımız.

Erol TOY tarafınan yazılıp "Matbaa 81'de basılan ve basımı yayımı, dağıtımı, birden fazla sayıda bulundurulması veya taşınması, Sıkıyönetim bölgesine sokulması ve mevcutlarının da toplattırılması 1402 sayılı kanunun 3/c madesi uyarınca ilgi ile yasaklanan, "Aydınımız, İnsanımız, Devletimiz"adlı kitabın basım ve yayımına yeniden izin verilmiştir.

Bilgi ve gereğini arz ve rica ederim.

Haydar SALTIK
Orgeneral
1 ini Ordu ve
Sıkıyönetim Komutanı

ARA DÖNEM
İlk Basımdan Tıpkı Basıma

YENİDEN YAYINLANIRKEN

Bir varmış, bir yokmuş!..

Zenginin parası, yoksulun derdi çokmuş!..

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Bir, 12 Eylül varmış, 1980 içinde...

Develer tellal imiş, Generaller Milli Güvenlik Konseyi... Pireler berber iken danalar yemiş demokrasiyi!..

Ben dedemin beşiğini sallar imişim tıngır mıngır... Partiler kundaklarmış kendi liderlerini...

Demireller, Ecevitler, Erbakan, Türkeş ve Perinçek'ler, gözetim altında imişler... İşçi Partililer... DİSK'li yöneticiler... Barış Derneği üyeleri tutuklu... Birinci ödevi Cumhuriyeti korumak ve kollamak olan Türk gençliği hükümlüymüş...

Tehdidi tecavüzü, copu ve falakası!.. Ceryanla iyi gider şu Filistin askısı!.. Zinciri prangası,intihar darağacı... "Beslememek adına," kırarlar yüzlerce fidanı...

Her kutuda bir pusu... Her köşede bir tuzak...

İhbar edeni, alkış çekeni!.. Üfleyeni, körükleyeni!... Ökse tutanı, kelle avlayanı!.. Ürkeni, üşüşeni!...Keskin sirkeyken,yozmuş şıraya dönüşeni...

Kışkırttıkları fokur fokur kaynarken, Avrupa kentlerinde "sürgünlük" dileneni!.. Katı devrimci parkasını liberal demokrat papyonunuyla değişeni.

İşadamı, düşadamı!.. Hoşadamı, boşadamı!.. Gözyumanı, hoşgöreni... Uyuşanı, susanıyla, öyle bir Ortaçağ ülkesi olmuş ki Türkiyem, bir gören bir daha görmek istemiyormuş!..

Ankara'nın taşına bak..

Şu feleğin işine bak...

Uyan uyan Gazi Kemal!.. Şu 1981 Ocak'ına bir bak!..

Havada bulut, mahlede ölüm kol gezmekte.

Ve sol yanım cadı kazanlarında kaynarken, sağ yanım zil takıp oynamakta.

Elbette rahatlar Milli Güvenlik Konseyi... Demireller Ecevitleri, salar... Erbakan'ı, Perinçek'i, Türkeş'i daha bir sarıp sarmalar. Bir yanı sevinir güzel Türkiye'min... Bir yanı karalar bağlar... Milli Güvenlik Konseyi yarayı dağlar.

Salar havada bulut yokken duman görenleri... Tutar, mahlede ölüm yokken güman edenleri... Salar paralıları, torpillileri, gerdanında çifte benlileri... Tutar, işçileri, köylüleri, öğrenci ve öğretmenlerini...

Ve göstermek için gücü, kudreti "Tanrılarının Gazabına" kağıttan kurbanlar seçilir... Behrengi'yle, Cubao... Çehov ve Nazım Hikmet... Bir de garip bendeniz "Muzır" ilân edilir...

Yağ satarım, bal satarım..

Ustalar ölünce,ben ne yaparım?

Al eline kalemi... Yaz başına geleni... Var umut kapısı Ankara'ya... Yapış adalet terazisinin yüce hükmüne... Ki, uyuyan uyana!.. Direnen dayana!.. Yanan, biraz daha yana!.. Ve göğsünde yürek taşıyanlar, katılalar koroya!..

Konsey geri kalır mı?

Tutar Nazlı Ilıcak'ın perçeminden... Yapışır, Oktay Akbal'ın kulağına... Kıstırır Nadir Nadi'nin burnunu, iki parmağının arasına!..

Mapusane çeşmesi yandan akıyor yandan...

Süt dökmüş kediler kayıplara karışır, tozdan dumandan!..

Ne var ki devran dönmekte durmadan... Gün gücü çalmakta gelen zamandan.

Eşeği saldım çayıra!..

Otlayıp karnın doyura!..

Milli Güvenlik Konseyi bir düş göre... Radyosu, televizyonu ve de basını, hemen hayra yora!.. Madem ki, efendilerimizin canı sıkıla!.. Madem ki, onca sanatçısı, mizahçısı, şakşakçısı, taktakçısı eğlendirememekte!..

Hemen bir "Meclis" kurula... Hemen bir perde açıla!.. Hırlısı, hırsızı!.. Arlısı, arsızı!.. Tilmizi mollası... Hacısı, hocası..

Genci, kocası!.. Okumuşu, cahili!.. Enseli, göbekli!.. Kabası, incesi!.. Safı kurnazı!.. Acemisi, ustası!.. Fırsat düşkünü, acımasızı!.. Beyni işportada, yüreği rehinde, yağdanlığın her çeşidi!.. Buyruklara amade!..

Derhal başvuru formu... Fotoğraf, kimlik sureti... İyi hal belgesi,bir de tanıklar listesi...

Polisi, savcısı, kaymakamı, valisi.. Ve gizli, "Güvenlik Şubesi..." Temiz belgesi alan üşüşür "Danışma Meclisi"ne!..

Ve başlar aynı sakızı çiğnemeye. Bilmece, bildirmece... Dil üstünde kaydırmaca... Türkiye toplumu fazla tombullaşmıştır. Biraz basılmalı, biraz asılmalı... Azıcık çitileyip, azıcık dövülmeli ki, istenen boya çeksin.

Usta terziler bulunmalı, iğne batmaz, makas kesmez mavi atlas başka tür gelinlik olmaz. Başlarlar aramaya...

Onlar dünyanın dört bir yanını dolaşıp aramakta olsunlar... Biz gelelim değirmene!..

Var varanın, sür sürenin!..

Destursuz bağa girenin!..

Başın vurur taştan taşa. Bostancıbaşı Haydar Paşa!..

Fatıma Ali'siz, Rabia Veli'siz, Anadolu delisiz olmaz, diyen çok yaşa!.. Çeker kalemini Toy'un biri.. Döşenir aklındakileri... Sanırsın terzibaşıdır kendileri!.. Anayasa, der... Babayasa, der...Ve sıralamaya kalkışır ardından, hak, hukuk, adalet.. Özgürlük, kardeşlik ve demokrasi... Kapağına bir çürük elma, adını da "Aydınımız, İnsanımız, Devletimiz," kor, salar dağıtıma... 1.200'ü de kapışılır bir güzelce... Gerisi Mücellit'te basılır. Yazıcısını "Askeri isyana teşvik..." olmazsa; "Halkı yöneticilere karşı tahrik..." O da tutmazsa,; "Suç sayılan filleri övmek," gibi bir nice ayıp varsa, yaftalandırıp, diker sorguya!..

Yün değnekle yaslanmaz.. Deli dövmekle uslanmaz örneği, Şubat'tan Hazirana bir de "Aydın ve Çağı" gelmez mi?

Tut kelin perçeminden... Biran önce gelinliği kap terzilerden... Düğün demek, bayram tören ve şöleni tezelden..

Terzi danışmanlar, bakar Konsey'in gözlerinin içine... Arana tarana bulunan örnekler sıralanır önlerine...

Avrupa modelinin özgürlük eteği bol gelir... Koparıp atarlar... Amerika patronunun demokrasi yenleri geniş gelir, çıkarıp yırtarlar... Asya şablonunun, hak, hukuk, adalet yakası sıkı gelir, bastırıp büzerler... Mavi atlas üzülür... Gelin adayı süzülür... Davul zurna, tatlı çorba, buyursunlar düğüne... Geline bak geline!... Girer deli gömleğine...

Masal masal matitas...

Hayal, büyü tas be tas!..

Referandum, halkoyu!..

Yalan dolan diz boyu!

Atar sandığa oyu...

Çıkar kerevetine masal boyu..

Evren'i, Milli Güvenlik ve bir de Konsey üyesi arkadaşları... Çeker demir çarığı ayağına... Alır demir asayı eline...

Düşer fareli köyün kavalcılarının ardına...

Uyu Türkiyem uyu.. Büyü Türkiyem büyü... Dan dini dan dini dasdana...

Danalar girdi bostana...

Bostancı sürer danayı.. Sunalp yeme lahanayı... Calp yaralı bereli... Kırık kanadı, kolu... Özal'ın gözü pek aç, takmıyor korkuluğu... Hele bir düş ardına... Uy onun masalına... Neler neler olacak, akıl fikir duracak.

Demir, kanatlı küheylanlara binilecek... Derin derin sulardan geçilecek... Bayırlar çıkılacak, dağlar aşılacaktır... Ve "çağ atlanaraktan" uygarlığa ulaşılacak...

Ninni yavrum ninni.

Uyutayım seni...

Çabuk büyü emi!...

Derken efendim...

Sunalp düşer eşekten!.. Calp yarılır karpuz gibi... Özal aşınca Evren'i... Sultanı, veliahtı... Papatyalarla prensleri, yakını

yağdanlığı ve emirerleri... Bir zıplar Avrupayı aşar... Bir hoplayışta Atlantiği geçerler.. Yanaşırlar Wall-Street kapılarına. Bağlanırlar "Prezidan Bush'a.

Alemi kendi bilirmiş kendini alem sanan.

Sanır ki, Türkiye'dir bağlanan!..

Geç kalsak da, çıktık yola..

Selâm verdik sağa, sola..

Pazar ola, pazar ola!.. Bizden size nazar ola...Allandık, pullandık... Avrupa Topluluğuna dolandık... Yalvar yakar, rüşvet çıkar... Düşük gümrük, serbest pazar...

Bush'la, Gorbi Helsinki'de... Haldır haldır "senet" yazar... Turgutbeycik uçar gider... İmza atar, mühür basar... İnsan hakkı... Hayvan hakkı... Su hukuku... Yol hukuku... Adalet ve demokrasi... Biraz onur, biraz erdem... Unutmazlar ahlâkı...

Ha, çeşitli halklara, elbette Kürtlere de, allı pullu kimlik kartı.

Hanedan havadadır.... Çevrede yağdanlıklar... Alpler'de 40 mum yanar... 40 papatya yolunur... Şangır şangır, tangır tungur, eller aya, biz yaya... Altın kalpler kurbandır, "hapy new year Semra" ya!..

Ali silâhı kaptı, veli külâhı kaptı...

Büyük küçük ünlüler, bir masada toplaştı...

Mitterand'ı, Major'u... Almanıyla japon'u... Efendisi uşağı... Hepsi naklen yayında...Dünya izler anında, tarihin bu anını... Önce Bush'la Gorbaçov... Sonra da ötekiler... Yeminden anttan sonra, açılır oyun kartı... Yeryüzüne yeni yüz... Hoşgeldin "Paris Şartı..." Diktatörlük kahrolsun zorbalık yallah çöpe!.. En geçimsiz ülkede, haydi hemen seçime!..

Ve az gittik, uz gittik...

Dere,tepe, düz gittik...

Tam 10 koca yıl ile bir de güdük güz gittik.

Evren kefaletiyle binmişidik kayığa...Aheste çekti kürekleri... Ne Mehtap ne Mehmet uyandı... Yelken fora; Hak may-

na...Heyemola, vira vira... Heyamola, siya siya. Sandal vardı sakin koya... Çıpa ağır, çıma sağlam...Rüzgâr vurmaz bu limana...

Selâm olsun, sabah olsun... Emekli kahveleri dolsun... Kalem çizsin, kağıt dolsun... Anı yazar Evren Paşa... Taş yarılır baştan başa...

İndik asker kayığından, bindik sivil balonuna... Biz üfledik, balon şişti...Görenlerin aklı şaştı. Özal dümenine geçti... Hanedan köşke yerleşti... Yağdanlıkları üşüştü... O yükseldi, biz üfledik... O parladı, biz küflendik...

Aştı yüce dağları... Dolaştı geniş ormanları... Geçti uzun ırmakları... Yardı okyanusları... Vardı Amerika'ya. Kondu "Beyaz Saray"a...

El aldı "Prezidan Buş'tan" Söz verdi. "Prezidan Buş"a, Sandık ki, hepimizi kucakladığı gibi yerleştirecek Batı kompartmanına!..

Heyhat!..

O kâhya durdu Başkanlığa... Akbulut'sa vekil oldu şaşkınlığa. Destan oldu dillere... Güldü sonunda o da baktı da gülenlere...

Kongre eğleniyor, bu olup bitenlerle...

Akbulut'un üstünde Yıldırımlar çakıyor... Koltuk gitti altından bir Başbakan düşüyor... Hanfendi omuz verir.. Bey'fendi çekiştirir. Mesut bebe, sevinçle, çıkar taht-ı revana...

Artık içimiz rahat, vardık bir istasyona... Sosyalisti faşisti, liberal ve demokrat... Biletimiz okeyli... Yerimizse rezerve... Varıp ulaşacağız, Avrupa Cennetine.... diye diye unuttuk, sanatı, siyaseti... Doldurduk vitrinleri, artırdık ticareti... Sanayii boşladık, yabancıyı hoşladık... Otel, motel, bar, pavyon, yakışır. HOLDİNGLERE!.. Koskocaman patronlar, uşaklık eder ele...

Turist döviz getirdi, döviz ceviz getirdi...

Ceviz düştü Körfez'e, Saddam yedi bitirdi...

Tren durdu paronda... Doluştuk vagonlara... O gider, biz gideriz... İzler bizi gölgemiz... Bir de dönüp baktık ki,bir adım

atmamışız. "Avrupa Ekspresine" bilet almışız... "Orient Expres'e binmişiz... AT istasyonunda inelim erken, soluğu Asya'da almışız...

Gökten üç elma düştü.

Biri yârın, biri yârânın, diğeri de ihvânın...

Sonunda kirpiği kırpıştı Keloğlanın... Bir esnedi, gerindi... Bir dikilip doğruldu. Can verdi dağa taşa... Çekilir, gelen başa... Vardı kaptı sandığı... Koydu tam önümüze...

Biz ne idik ne idik...

Oyu elde bey idik...

Vardık sandık başına... Bakmadık göz yaşına... Geçmişin hesabını tertemiz, temizledik... Meclis'i baştan sona. Bir güzel "eskiledik"

Bilet verdik Mesut'a... Gezsin dolaşsın biraz... Diliyorsa yol açık, uğrasın Fransa'ya...Varsın tutsun kolundan ünlü Seguela'nın...Belki alır götürür "geneleve piyano çaldırmaya"

Ve ANAP'ı indirdik, Hükümet tepesinden... Özal'ı ebe diktik Başkanlık tepesine... En bildiği oyundur, köşekapmaca O'nun... Ne varki ustaları, mucididir oyunun!..

İşte bu yüzden biz de açtık ibret pardesini. Astık diyet mahyasını ortalıktan çekildik. Demirel baştan İnönü yandan, Ecevit kıyıdan, Erbakan kenardan, Türkeş ortadan... Sosyalist, komünist, çevreci, yeşil ve marjinaller de dışardan bakar oldular. Barış Derneği üylerine biraz ödül verildi,biraz geziye gönderildi. DİSK yöneticilerine biraz iş, biraz düş önerildi... İşkencecilere bol bol saygı gösterildi. Tutuklulara ve yakınlarına içten selâmlar verildi. Efendimiz köylüye, "babadan" şapka hediye... Patronlarımıza, kocaman barbiler... İşçilerimize uzun uzun yürüyüşler... Bahtı kara memurlara cak'lar, cek'ler ve vaadler sunuldu.

Ve yeniden hak hukuk, adalet arayışı...

Özgürlük, eşitlik biraz da demokrasi...

Görüşme, konuşma, iletişim, bilişim... Tartışma ve uzlaş-

ma arayışı gündemde... Herkesin kafasında, bir ortaklık özlemi... Üzüngte ve sevinçte. Kıvançta ve tasada...Buna çare arıyor herkes Anayasa'da...

Tam 10 yıl önce, kendi koşulları içinde, yine benzer tartışmaların ortasındaydık... "Aydınımız, İnsanımız, Devletimiz" bu tartışmaların "kendimize özgü" olmasına bir "zerre katsın" dileğiyle yayınlanmıştı... Aydınımız nedir? Kaynakları, düşünce biçimi ve topluma bakışı nasıldır? İnsanımızın özellikleri ve bütün insanlık deryasında kendine has nitelikleri var mıdır? Bunlara uygun girişim ve davranışlar nasıl olmalı... Çevre koşullarının belirleyiciliği ile, ekonomik altyapımızın isterleri nedir? Yabancılaşma ve kimlik tanımlaması nasıl yapılabilir? Devletimiz, derken anlaşılması gereken? Bizim geleneksel bir demokrasimiz var mı? Yoksa "genç demokrasimiz" mi daha doğru? Geleneksel bir demokratik özelliğimiz var da, bütün ağır koşullara karşın "seçimlerde" bunu kanıtlamakta duraklamayan bir de halkımız varsa, onunla nasıl uzlaşabiliriz?

Tartışılması istenen buydu...

Daha yayınlandığı an, (aynı gün, 3 saat sonra) yasaklandı!..

"Aydın ve Çağı", yasağın tepkisiydi.... Bir yanıyla, yasaklanan kitabın, sorgulanan yazıcısının savunması, bir yanıyla da içerikteki sorulara yanıt arama kaygısıydı... Akibeti benzedi!..

Şimdi 10 yıl sonra, yeniden aynı arayışın içindeyiz..

Birbirinin sarmalı olan iki kitabı da bir arada, kendi sarmalı içine yerleştirilmiş ve ilk yayınındaki biçim ve içeriğinin (Tıpkı basımı) olarak sunuyorum.

Sanırım, "resmî" yasaklar kalktı...

Özel yasaklar bitti mi, dersiniz...

Sizin!..

Bu kitabı elinde tutana söylüyorum!..

Sizin, okuma, tartışma, eleştirme yasağınız kalktı mı?

Göreceğiz!..

1992'den GÜNÜMÜZE

TUTANAK VII

T.C.
İSTANBUL
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI
BAKANLIK BÜROSU

Sayı 1997/247 C.M
Hazırlık No :1997/13316
Esas 1997
Karar : 1997

İDDİANAME

İSTANBUL 6. AĞIR MAHKEMESİ BAŞKANLIĞA

DAVACI	: K.H.
İHBAR EDEN MAKAM	: İstanbul 3 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi Başkanlığı
SANIK	: Erol TOY
SUÇ	: Cumhuriyeti alenan tahkir ve tezyif etmek
SUÇ TARİHİ	19.2.1997
SUÇ YERİ	İstanbul 3 Nolu D.G.M. duruşma salonu
UYGULANMASI İSTENEN KANUN MADDESİ	: TCK.nun 159/1

Yukarıda isim ve hüviyeti yazılı Erol TOY hakkında olup, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 19.6.1997 tarih ve 17578 sayılı yazısı ekindeki 9.611997 tarihli düşünce

örneğine bağlı olarak aldığımız dosya ilişikte sunulmuştur. 3713 sayılı kanuna muhalefet suçundan İstanbul 3 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinde açılan kamu davasının olay tarihinde yapılan duruşması sırasında savunmasını yapan sanığın **"Millet adına hüküm veren mahkemelerin bulunduğu bir ülkede, devlet adına cinayet işleniyorsa, harhangi bir yerde hakim olmaktansa, herhangi bir zindanda mahkum olmayı tercih ettiğim için bu kitabın yayıncıları arasında ismimin geçmesine izin verdim..."**

Sözlerini kulanmak sureti ile Cumhuriyeti alenen tahkir ve tezyif ettiği.

İhbar eden makamın iddiası, duruşma tutanağı, sanığın kabulü ve evrak münderecatından anlaşılmıştır.

Bu itibarla sanığın yargılamasının yapılarak hareketine uyan TCK.nun 159/1 maddesi geregince cezalandırılmasına karar verilmesi.

Kamu adına istenir. 24.6.1997

EKİ: Dosya İstanbul C. Savcısı

TUTANAK VII
SAVUNMA

Sayın Yargıçlarım,

159. maddesine göre yargılandığım 765 sayı, 1 Mart 1926 tarihli TCK gibi, 75'in altında, 30'un üstünde olan herkes *Kuvvayi Milliye* **Cumhuriyet**'ine doğdu.

Ulussuz vatanla, hukuksuz devletin ne kadar kolay düştüğünü... Yoksul, yoksun ve yorgun Anadolu halkının ***İstiklâl-i tam aşkı, çağdaş uygarlığı aşma azim ve kararıyla*** nasıl birden kalkıştığını... Başlarında ABD, İngiltere, Fransa, Rusya, olmak üzere, **7 düveli** aynı anda yenmenin, **tek başına tarafı... Özgür...Bağımsız... Egemen...** Mazlumların özen, yurttaşının mutluluk kaynağı bir kurtuluş mucizesini dört yılda nice ürettiğini...Başta Gazi Mustafa Kemal, boyununda idam fermanıyla arasına katılanı, eksiklerinden arıtarak niye Atatürkleştirdiğini öğrenerek büyüdü.

Doğa yasasının onları bırakıp gitme zorunda bıraktığı yaklaşık 50 yılda; Kendine yeterliliği halâ süren verimli ve güvenli bir ülke... **Kulun** din Şeriat'ı yerine, yurttaşın dünya hukuku üzerine kurulacağını, uluslararası antlaşmalara geçiren ilk ve tek dünya devleti...Yurtta barışı dünyada barışa perçinlemek için savaşa girmeden, BM, IMF ve dünya Bankasını kurmayı başaran bir politika. Vurucu, üretici ve NATO'nun eşit ilkelerine uyan, güçlü bir ordu... Yolsuzluk ve enflasyonu tanımayan bir maliye... Devletçi yatırımlara, özel sektörcü tüketimi ekleyebilen **karmaekonomi** modelinin ilk örneğiyle, pek çok ulusun 8-9 yüzyılda... Devrim-karşı devrim, savaş -sömürü sarmalında, milyonlar yitirerek gerçekleştirebildiği **tarım toplumundan endüstri toplumuna geçişi, 60-70 yıla sığdırma mucizesinin** bütün koşul ve olanaklarını hazırlayan bir altyapı kurmanın pek çok evresini yaşayarak gördü.

Daha da önemlisi, halkın güvensizliğini, halkı güvensizli-

ğe dönüştürme heveslerinin darağaçlarında tükenişine tanıklık etti.

Ama ne acı ki,bu **üstyapının seçkinleri, kuruculardan** kurtulur kurtulmaz, her çapsız ve şaşkın **mirasçı** gibi, üretmeden tüketme tuzağına düştü.

Savurganlık çıkar peşindeki arabuluculara... Miras kavgası, *sureti haktan* görünen arabozuculara yaradığından,kısa sürede 70 *cente* muhtaç kalınınca; Ekonomiyi IMF'yle Dünya Bankası...Politikayı ABD'nin mutlak efendiliğiyle AB'nin vazgeçilmez kahyalığı... Orduyu NATO komutanlarının ipoteğine bağlayarak borçlanmak kaçınılmaz, halk çoğunluğunun güvensizliğiyle karşılaşmak yazgıydı.

Azlık gücünü, teslimiyet onurunu kırdı. Dehşetle önerisi sömürü, yardımı düşkünlük, emri yılgıyı artıranlara sığındı. Egemenliği gaflet, bağımsızlığı dalâlet, özgürlükle eşitliği hıyanet sayarak yeni hayatı dayatmaktan başka çaresi kalmamıştı.

Çağdaş uygarlığı aşacak yurttaş üreten eğitim birliğini,kutsal efendilere kul yetiştirmek için bölecek... Bilim ve erdem üniversitelerini, muskacı medreselerine dönüştürecek... Güvenliği, direneni vuran şerifler, düşünene kıyan kelle avcıları, eleştireni yakan kundakçılarla pekiştirecek... Savunmayı içe yöneltip iti kurda, uçuğu yobaza kırdıran darbelerle tamamlayacak. Yarıgıyı düşünce, fikir ve terör sanıklarıyla kilitleyip adaleti mafya tetikçilerine dağıttıracak... Gazetesinin ön sayfalarını işporta tezgâhıyla genelev vitrini... Ortalarını kumarhane bülteni... Arkalarını futbol tribününe benzeteni güçlendirecek!.. Medyasında, entelle mürtecinin melek cinsiyeti tartışmasını fikir... Yoksulun etiyle kanı,varsılın çıkar kavgasını haber... Sapık fanteziyi magazin... Sapkın sarasını kültür sanan çığırtkanlarla dolduranı kuvvetlendirecekti ki, kişilikleri aşağılık duygusuyla yaranma hırsı olmazsa, ekmek ve can telâşıyla örseleyebilsin.

Başarısıyla ne kadar öğünse azdır. 1996 sonlarına doğru, çürümenin bütün ipuçları bir bir ortaya çıkmıştı.

Artık, dünya birikiminin acemi papağanlarıyla maymunları kültürlü... Zengin işretine köçekliğin sabahında, yoksula direnç türküsü okuyanlar sanatçı... Halkına aptal, barbar, suskun ve vandal diyenler bilge... Yabancılaşmayı yereceğine, ulufe karşılığı kışkırtanlar düşünür... Yozlaşmayı kınayacağına el peşkeşine dilekçe sunanlar yazar... Patron beğenisine hayran, rakibiyle kaygısına düşman korumalı kahramanlar gazeteci... Gizli odaklarda kayıp analarını dertlere, şehit analarını yaslara salanlar *şerefli kahraman*... Adil hükmü güvencede arayanlar, *âkil* hukukçu... Emekçisine vatan kurtaran şaban, el uşağı yabancıya şaklabanlar büyük işadamı... Elinde yasayla hak alamayıp kapı kapı dilenenler üstün sendikacı... Düşene herkesten önce vururken kalkana herkesten yakın duranlar medya yıldızı... Seçilir seçilmez halka, çıkar gördüğü an devlete andını unutanlar milletvekili... Fikir, düşünce ve kanaatını rüzgâr gülünden hızlı değiştirenler bakan... *Şeri'at PKK'dan kötü,* diye başlayıp *siyaset dinin emrindedir,* diye bitirenler usta politikacı... Bedevi çadırında aşağılanıp Başkent konutlarında *irtica* tamtamları çalanlar güçlü lider... Cuma selâmlığında laikliğin erdemi... Süngü gölgesinde demokrasi... Açtığı yaralardan tepelere savuşup derman öğüdü verenler yetkin devlet adamı sayılıyor... Efendilerin bulaşıkçıları bakan, emlâkçıları başbakan, uşakları başkan atandığında imrenen... Cumhuriyetlerde misli görülmemiş yüzsüzlüğün %20'leriyle, **hilâfet ve saltanat** yarışına girenleri destekleyen... Demokrasinin vazgeçilmezi partiler, egemenliği yemin billâh darbelere terkeylerken sevinen... Çizgiden çıkan yükseltilip sınırı aşan **havada ikmalle** değiştirilirken onaylayan **noterler** bulunuyor... Batı uçukluğunun teşhir rezilliğiyle, Doğu yobazlığının tesettür kepazeliği altyapının sağlam temellerini zedeleyecek boyutlara erişiyor... Kimlik bunalımına girenlerden bazıları ırkçılık tuzağına düşerken, yılgınlığa kapılanları yurtdışında gönüllü sürgünlüğe sıvışıyordu.

Gökkubbeyi öyle kara bulutlar kaplamıştı ki, **üstyapı ço-**

günluğu, tıpkı son **Osmanlı üstyapısı** gibi, toplumun örgütsüz, suskun, çaresiz ve yazgısına razı bir **sürü,** olduğuna inanmış... Dağılan oyları **yozlaşmanın onayı** olarak algılamanın güveniyle, egemenliği toptan çalmaya hazırlanıyordu.

Tam o sırada, Susurlukta iki araç çarpıştı!..

Ondan önce ve sonra çok daha vahimleri tevekkülle karşılanan o kaza, öyle bir gürültü kopardı ki, yozlaşma örtüsü yırtıldı... Yabancılaşma gizemi paramparça döküldü... Milyonlar İsrafil Sur'u işitmişçe bir anda, hep birlikte yerinden sıçradı...

Ve aklında *Kuvvayı Milliye* ülküsü... Gönlünde Gazi Mustafa Kemal Atatürk hasreti... Dilinde eşitlik, özgürlük, adalet türküsüyle camlara tırmandı.... Sokaklara fırladı... Meydanları doldurdu... Fitili yüreğinde tutuşan mumu, karanlığa vura vura istencini gösterdi.

Ne yazık, bir avuç *mumsöndü* yobazı körle, bir tutam çıkar tezgâhtarı sersem çırılçaplak ortalığa saçıldığı halde, göz boyamayı başarıyor.... Sağdan sayanlardan da, soldan sayanlardan da uygun bir ses etkin bir eylem belirmiyordu.

O günlerin karabasanı o kadar yaygın ve yakın ki!... Herkes, herkesin harkesten bir şeyler yapmasını beklediğine, tanıklık edebilir.

Kuvvayı Milliye geleneğinden gelenler, halkı dâra düştüğünde güçlüyse gücünü, güçsüzse hakkını adamıyorsa kendini bağışlayamaz. Çünkü kişi vicdanından acımasız savcı, utancından ağır ceza yoktur.

Cüzdanında kimliğiyle otobüs biletinden gayrı sıfatı bulunmayan basit bir yurttaş olarak **ulusal istenci**, *bu ülkenin polisi...Askeri... Yargıcı vardır... Gerekli önlemi alacak iktidarı vardır,* demeden **yaşama geçirecek** gücüm... Yasak ürküsü mü? Yeteneksizliğimle yetersizliğim mi? Nedense, artık kitapları okunmayan, oyunları oynanmayan, fikri sorulmayan,bir yazıcı olarak **üstyapıyı** etkileme hakkım yoktu.

19 Şubat 1997 günü DGM'nde;

"Millet adına hüküm veren mahkemelerin bulunduğu bir ülkede, devlet adına cinayet işleniyorsa, her hangibir yerde hâkim olmaktansa her hangibir zindanda mahkum olmayı yeğlediğim için bu kitabın yayıncıları arasına katıldım." dedim.

Çok iyi biliniyor ki, ifademi doğrulatmak için, o an oracakta tutuklanabilirdim.

DGM sağolsun!..

Mahkemeye hakaretten suç duyurusuyla yetindi.

Habercilerin *gücü kuvveti* var olsun!..

Bu ülkenin rütbe, makam, ödül, ücret ve maaşlarını düşmanlarıyla müstemleke memurları da sever. Zindanlarıyla mezarlarını ise ancak tutkunları, genel gerçeği, duymak isteyen etkililerle güçlülerin vicdanını sızlatacak bir biçimde aktardılar.

O çığlığın, **28 Şubat 1997'de, üstyapının titreyip aslına dönmesinde,** katkısını öne sürmek, silâhlı-silâhsız kuvvetlerimize haksızlıktır. Ama, yarın yine aynı durum ve genel görünüm belirirse, aynı biçimde davranacağımı söyleyebilirim.

Eğer yargı bunu, çete suçlamalarından tank yürüyüşüne...Brifinglerden, İktidar partisi davasına... 18 Haziran hava değişiminden, 12 Temmuz Hükümet değişimine yürek sıkıntısının öcü. O günden bugüne yaşanan gönül ferahlığının bedeli sayarsa yüksünmem. Ülkemin saray ve konakları kadar, cezaevleriyle mezarları da benim. Yeterk ki, vicdanım rahat olsun. Bilincinde özgür olanı tutuklayan zindan, yüreğinde tutsak olanı özgür kılan yasa var mıdır? 13 Ekim 1997

Derin Saygılarımla,
Erol Toy

T.C.
İSTANBUL
6. Ağır Ceza Mahkemesi

KARAR

ESAS NO	1997/169
KARAR NO	1997/167
C.SAV. ESAS NO	1997/11940

DAVACI : K.H.
İHBAR EDEN MAKAM İSTANBUL 3 NOLU D.G.M. BAŞKANLIĞI
SANIK : EROL TOY
SUÇ CUMHURİYET ALENEN TAHKİR VE TEZYİF ETMEK
SUÇ TARİHİ 19.2.1997
KARAR TARİHİ 13.10.1997

Yukarıda açık kimşiği ve adresi yazlı sanık hakkında mahkememize açılan kamu davasının yapılan açık yargılaması sonunda;

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ

Hemekadar sanık hakkında 3 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinde yapılan duruşması sırasında millet adına hüküm veren mahkemelerin bulunduğu bir ülkede devlet adına cinayet işleniyorsa herhangi biryerde hakim olmaktansa herhangibir zindanda mahkum olmayı tercih ettiğim için bu kitabın yayıncıları arasında ismimin geçmesine izin verdim demek suretiyle cumhuriyeti alenen tahkir ve tezyif ettiği iddiasıyla mahkememize dava açılmış ise de sanığın savunmalarında kendisinin cumhuri-

yet döneminde yetiştiği, cumhuriyeti tahkir etmesinin söz konusu olmayacağı ifadesinde geçen hakim olmaktansa terimini de adliyedeki hakimleri kastederek söylemediği genel anlamda devlet adına cinayet işlendiği takdirde bu durumun vehametini dile getirmek için bu sözleri sarf ettiği yolundaki savunmaları mahkemece samimi kabul edilmiş ve esasen bu sözlerde cumhuriyeti tahkir etme kast ve niyetinin bulunduğu yolunda da herhangi bir emareye rastlanmamış muhtemelen kamuoyunda susurluk olayı olarak adlandırılan ve devlet içine sinmiş çeteler tarafından bazı cinayetlerin işlendiği yolundaki haber ve araştırmaları kastederek birnevi bu yöndeki görüşlerini dile getirmiş olmasında cumhuriyeti alenen tahkir suçunun unsurlarının da oluşmayacağı kanaatine varıldığından sanığın müsnet suçtan beraatine karar vermiştir.

Hüküm

1- Sanığın isnat olunan suçun unsurları oluşmadığından müsnet suçtan BERAATİNE.

2- Sanığın yüzüne karşı Cumhuriyet Savcısının huzuruyla telebe uygun olarak yargıtay yolu açık olmak üzere oybirliğiyle verilen karar açıkça okunup anlatıldı. 13.10.1997

Aydınımız İnsanımız Devletimiz Erol Toy

Aydınımız, insanımız, Devletimizin ilk baskısı 1982 Anayasasının tartışıldığı günlerde yapıldı. 1992'de tıpkı basımı yapıldı. Elinizdeki kitap Türkiye Cumhuriyeti halkına ve kendine uygun bir Anayasa yapmayı başarıncaya kadar gündemde kalacak bir konuyu irdelemektedir. Gözden geçirilmiş yeni basımının ilgiyle karşılanacağını umarız.

ISBN 975-8152-18-1

9 789758 152186